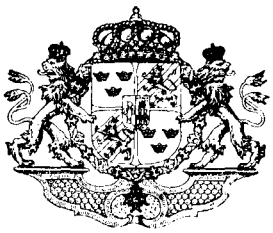
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 40

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1931

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SONER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

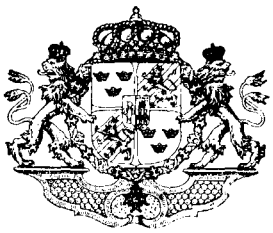
Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1931: 7-12.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19312

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 40

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1931

HÄFTEN 7—12

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SONER

STOCKHOLM 1931
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
303713

INNEHÅLL

INDEX

N:r 7.

Arbetsmarknaden under juni månad 1931 . .	513	Le marché du travail en juin 1931.
Socialstyrelsens utlåtande över 1928 års betänkande angående arbetslöshetsförsäkring m. m.	515	Rapport de l'Administration du travail sur le projet de l'assurance contre le chômage etc.
De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1930	553	Recettes et dépenses des bureaux de placement publics en Suède en 1930.
Internationella arbetsorganisationen	556	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsbyråns rådgivande kommitté för frågor rörande intellektuella arbetare	556	Commission consultative des travailleurs intellectuels.
Internationella arbetsbyråns kommitté för frågan om veckovila i glasbruk	557	Commission technique des verreries.
Internationella arbetsbyråns kommitté för frågor rörande »anställda»	557	Commission consultative des employés.
Ny publikation från internationella arbetsbyrån .	558	Nouvelle publication du bureau internationale du travail.
Kortare meddelanden	559	Courtes notices.
Utredning om skydd åt sjömän vid besök i främmande hamnar	559	Commission pour l'éxamen de la protection des gens de mer dans les ports étrangers.
Utredning rörande anställdas arbetsavtal	560	Commission pour l'éxamen de contrats de travail des employés.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under maj 1931	560	La commission de chômage pendant le mois de mai 1931.
Registrerade sjukkassor år 1930	561	L'activité des caisses de maladie enregistrées pendant l'année 1930.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Juni 1931	562	Les bureaux de placement publics en Suède. Juin 1931.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 maj 1931	568	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mai 1931.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet .	569	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under andra kvartalet 1931	570	Coût de la vie pendant le 2e trimestre 1931.
Tidskriftsöversikt	595	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	600	Lois concernant les questions sociales.

N:r 8.

Arbetsmarknaden under juli månad 1931 . .	601	Le marché du travail en juillet 1931.
Arbetstillgången under andra kvartalet 1931	603	L'offre et la demande du travail pendant le 2e trimestre 1931.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1931	609	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1931.
Den fjärde internationella socialstatistiska konferensen i Genève (maj 1931)	614	La quatrième conférence internationale des statisticiens du travail à Genève (Mai 1931).
Den internationella reallönestatistiken . . .	619	La statistique internationale des salaires réels.
Internationella arbetskonferensens femtonde sammanträde	625	La quinzième session de la conférence internationale du travail.
Sociala frågor vid 1931 års riksdag	630	Questions sociales au Riksdag de 1931.
Den tyska arbetslöshetskommissionens betänkande	644	Rapport de la commission allemande pour l'étude du chômage.

Den engelska arbetslöshetsförsäkringskommissionens betänkande 653
Kortare meddelanden 661
Ny förordning för sjömäns uppehåll i Belgien . . 661
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juni 1931 661
Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1931 661
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall 663
Yrkesinspektionens verksamhet under andra kvartalet 1931 671
Sveriges offentliga arbetsförmedling Juli 1931 672
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 juni 1931 678
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet . 679
Livsmedelspriser och levnadskostnader Juli 1931 680
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet 682
Tidskriftsöversikt 683
Författningar rörande sociala frågor 688

Rapport de la commission anglaise pour l'étude du chômage. 653
Courtes notices. 661
Nouvel décret de l'arrêt de marins en Belgique. 661
La commission de chômage pendant le mois de juin 1931. 661
L'émigration transatlantique pendant le 2e trimestre 1931. 661
Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail. 663
L'inspection du travail pendant le 2e trimestre 1931. 671
Les bureaux de placement publics en Suède. Juillet 1931. 672
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 juin 1931. 678
Marché du travail et chômage à l'étranger. 679
Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Juillet 1931. 680
Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger. 682
Revue des périodiques. 683
Lois concernant les questions sociales. 688

N:r 9.

Arbetsmarknaden under augusti månad 1931 689
Arbetslöshetsutredningens betänkande I . . . 691

Arbetstidsförhållandena vid varmbadinrättningar år 1930 701
Hotell- och restaurangpersonalens arbetsvillkor 1929/30 725
Olycksfall i arbete år 1928 731
In- och utvandringen i Förenta staterna under fiskalåret 1930/31 734
Den engelska arbetslöshetsförsäkringen . . . 738
Läget inom den engelska kolindustrien . . 744

Den tyska nödförordningen den 5 juni 1931 747
Kortare meddelanden 751
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juli 1931 751
Nya bestämmelser om statens åtgärder mot arbetslösheten i Finland 751
Den europeiska konferensen rörande hygienen på landsbygden 752
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud 753
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet . 761
Sveriges offentliga arbetsförmedling Augusti 1931 762
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 juli 1931 768
Livsmedelspriser och levnadskostnader Augusti 1931 769
Tidskriftsöversikt 771

Le marché du travail en août 1931. 689
Rapport de la commission pour l'étude du chômage. 691
Durée du travail dans les établissements de bains en 1930. 701
Les conditions de travail dans l'industrie des hôtels et restaurants en 1929/30. 725
Les accidents du travail en 1928. 731
La migration aux Etats-Unis pendant l'année 1930/31. 734
L'assurance-chômage en Angleterre. 738
La situation dans l'industrie charbonnière en Angleterre. 744
Le décret-loi allemand du 5 juin 1931. 747
Courtes notices. 751
La commission de chômage pendant le mois de juillet 1931. 751
Nouveaux règlements concernant les mesures contre le chômage en Finlande. 751
Conférence européenne d'hygiène rurale. 752
Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents. 753
Marché du travail et chômage à l'étranger. 761
Les bureaux de placement publics en Suède. Août 1931. 762
Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 juillet 1931. 768
Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Août 1931. 769
Revue des périodiques. 771

N:r 10.

Arbetsmarknaden under september månad 1931	777	Le marché du travail en septembre 1931.
Byggnadsverksamheten år 1930	779	La construction de bâtiments en 1930.
Löneutvecklingen i olika länder under 1930	803	Les fluctuations des salaires dans différents pays en 1930.
Kollektivavtalen under andra och tredje kvartalen 1931	809	Les conventions collectives pendant les 2e et 3e trimestres 1931.
En socialstatistisk undersökning rörande statarklassen i Södermanland	810	Enquête statistique sur les ouvriers agricoles en Södermanland.
Reorganisationen av den engelska kolindustrien	817	Réorganisation de l'industrie charbonnière en Angleterre.
Internationella arbetsorganisationen	822	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsorganisationen och studiekommissionen för den europeiska unionen	822	L'organisation internationale du travail et la commission d'étude pour l'Union européenne.
Sammanträde inom internationella arbetsbyrån med socialförsäkringsexperter	825	Consultation d'experts en matière d'assurances sociales.
Kortare meddelanden	826	Courtes notices.
Internationell konferens rörande olycksfall och yrkessjukdomar	826	Congrès international des accidents et des maladies du travail.
Statens steninköpskommitté	826	Comité pour l'achat de pavés pour l'Etat.
Civilanställning av manskap vid försvarsväsendet	828	Fonctions civiles pour les anciens militaires.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under augusti 1931	829	La commission de chômage pendant le mois d'août 1931.
Den engelska arbetslöshetsförsäkringens nedskärning	829	L'assurance-chômage en Angleterre.
Arbetslöshetsförsäkring i Spanien	830	L'assurance-chômage en Espagne.
Arbetstidens reglering i Spanien	831	La durée du travail en Espagne.
Ut- och invandring under år 1930	832	La migration en Suède en 1930.
Sveriges offentliga arbetsförmedling September 1931	834	Les bureaux de placement publics en Suède. Septembre 1931.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 augusti 1931	840	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 août 1931.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	841	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under tredje kvartalet 1931	842	Coût de la vie pendant le 3e trimestre 1931.
Tidskriftsöversikt	867	Revue des périodiques.

N:r 11.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1931	873	Le marché du travail en octobre 1931.
Arbetstillgången under tredje kvartalet 1931	875	L'offre et la demande du travail pendant le 3e trimestre 1931.
Arbetsförtjänster vid vägunderhållsarbete sommaren 1931	881	Salaires des ouvriers dans les travaux pour l'entretien des routes en 1931.
Ändring i kungörelsen om minderårigs användande till vissa farliga arbeten	886	Amendement au décret concernant les mineurs employés à certains travaux dangereux.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1931	889	L'offre et la demande des appartements dans les villes de la Suède le 1er octobre 1931.
Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst	895	Conditions d'emploi et de rémunération du personnel subalterne des services publics.
Arbetsinställelser i Sverige år 1930	905	Grèves et lockouts en Suède en 1930.
Kollektivavtal i Sverige år 1930	908	Conventions collectives en Suède en 1930.
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1930	912	Les conciliateurs officiels en 1930.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1931	913	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1931.
Internationella arbetsorganisationen	918	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i oktober 1931	918	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en octobre 1931.
Kommittén för undersökning av textilindustrien	922	Commission des conditions de travail dans l'industrie textile.

Kortare meddelanden	922	Courtes notices.
Internationella statistiska institutets session i Madrid	922	Session de l'Institut international de statistique à Madrid.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under september 1931	923	La commission de chômage pendant le mois de septembre 1931.
Rusdrycksförsäljningen under år 1930	923	La vente des boissons alcooliques en 1930.
Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1931	924	L'émigration transatlantique pendant le 3e trimestre 1931.
Yrkesinspektionens verksamhet under tredje kvartalet 1931	926	L'inspection du travail au cours du 3e trimestre 1931.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olycksstillbud	927	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	935	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Sveriges offentliga arbetsförmedling Oktober 1931	936	Les bureaux de placement publics en Suède. Octobre 1931.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 september 1931	942	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 septembre 1931.
Livsmedelspriser och levnadskostnader Oktober 1931	943	*Prix des denrées alimentaires et coût de la vie.* Octobre 1931.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	945	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Tidskriftsöversikt	946	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	952	Lois concernant les questions sociales.

N:r 12.

Arbetsmarknaden under november månad 1931	953	Le marché du travail en novembre 1931.
Undersökning angående sjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden	955	Enquête sur la durée du travail dans les hôpitaux.
Arbetslöner i Sverige år 1930	976	Les salaires en Suède en 1930.
Nödställda svenska sjömän i vissa främmande hamnar	985	Marins suédois indigents dans certains ports étrangers.
Olycksfall inom sjömansyrket år 1930	989	Les accidents du travail parmi les marins en 1930.
Arbetslöshetsfrågans nuvarande läge i världen	996	La situation actuelle du problème du chômage.
Socialstyrelsens utlåtande över förslaget till steriliseringslag	1008	Rapport de l'Administration du travail sur le projet de loi sur la stérilisation.
Internationella arbetsorganisationen	1012	L'organisation internationale du travail.
Nya publikationer från internationella arbetsbyrån	1012	Nouvelles publications du bureau international du travail.
Kortare meddelanden	1014	Courtes notices.
Förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten	1014	Projet de mesures contre le chômage des jeunes.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under oktober 1931	1015	La commission de chômage pendant le mois d'octobre 1931.
Dansk lag om utsträckt arbetslöshetshjälp	1015	Secours exceptionnels aux chômeurs au Danemark.
Den engelska fackföreningsrörelsen år 1930	1016	Les syndicats ouvriers en Angleterre en 1930.
Arbetsinställelser i utlandet under 1930	1017	Grèves et lockouts dans l'étranger en 1930.
Pensionsförsäkringen år 1930	1019	L'assurance sur les retraites en 1930.
Sveriges offentliga arbetsförmedling November 1931	1020	Les bureaux de placement publics en Suède. Novembre 1931.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 oktober 1931	1026	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 octobre 1931.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	1027	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader November 1931	1028	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie. Novembre 1931.
Tidskriftsöversikt	1030	Revue des périodiques.
Författningar rörande sociala frågor	1035	Lois concernant les questions sociales.

Sakregister till årgången 1931	1036	Table des matières.

Arbetsmarknaden under juni månad 1931.

I motsats till årets fem första månader, vilka såsom regel kännetecknas av sjunkande säsongarbetslöshet, brukar juni månad ofta uppvisa en något vikande tendens på arbetsmarknaden. Så har ock varit fallet under innevarande år. Enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna steg sålunda antalet ansökningar om arbete per 100 lediga platser från 164 för maj månad till 187, en stegring som är större än den för månaden vanliga. Sedan år 1922 har ifrågavarande relationstal icke någon gång under månaden juni varit så högt. Den inträffade försämringen, som berör de flesta näringsgrupper, är mest framträdande inom industri och hantverk samt sjöfart och fiske.

Även inom jordbruket gjorde sig denna allmänna tendens märkbar. Det oaktat yppade sig alltjämt vissa svårigheter att fylla behovet av lämplig arbetskraft. Endast från enstaka arbetsförmedlingar rapporterades överskott av arbetssökande. Genomgående rådde brist på mjölkningskunnig manlig och kvinnlig arbetskraft samt flerstädes även på yngre ogifta jordbruksdrängar.

Inom metall- och maskinindustrien har läget på arbetsmarknaden icke försämrats under juni. Snarare torde någon förbättring hava inträtt. Genomgående yppade sig dock svårigheter för arbetssökande att vinna anställning. Läget inom trävaruindustrien, framför allt i de norrländska kusttrakterna, får betecknas såsom mycket ogynnsamt. Till arbetsförmedlingarna därstädes hade överhuvud taget icke anmälts några lediga platser, allt under det att antalet arbetsansökningar var vida större än under de närmast föregående åren. Inom byggnadsverksamheten hade föregående månad rått en förhållandevis starkt ökad efterfrågan på arbetskraft, och läget hade märkbart förbättrats. Under juni inträdde en viss avmattning, särskilt i fråga om schaktnings- och diversearbete. För yrkesarbetare får läget alltjämt betraktas såsom relativt gott.

Vad sjöfolket beträffar noterade de flesta arbetsförmedlingarna ett för årstiden stort antal arbetslösa inom alla grader, såväl befäl som manskap. Från Stockholm rapporterades dock knapp tillgång på kökspersonal till skärgårds- och mälarbåtar; efterfrågan på kvinnlig intendenturpersonal för utgående fartyg var däremot ringa. Från sjömanshusen redovisades 3 887 påmönstringar mot 2 788 avmönstringar.

På den kvinnliga arbetsmarknaden rådde sedvanlig knapphet på arbetskraft inom det husliga arbetet. Likaledes hade efterfrågan på arbetskraft till hotell, pensionat och restauranger flerstädes överstigit tillgången. Inom dessa fack äro liksom inom det husliga arbetet anställningarna ofta förenade med bostadsförmån. Det meddelas nu, att sådana anställningar äro mindre efterfrågade. Denna omständighet i förening med den knappa tillgången på lämplig och villig arbetskraft hade medfört vissa svårigheter att besätta tillgängliga platser.

Vid skolornas avslutning strömmade såsom alltid under denna månad ett ökat antal minderåriga arbetssökande till arbetsförmedlingarna. I allmänhet kunde dessa, såsom naturligt är, icke omedelbart i full utsträckning placeras, varför vid månadens utgång flerstädes överskott förelåg på dylik arbetskraft. Trots detta rådde dock brist på ungdom, hågad att ägna sig åt husligt arbete.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsatta arbetare steg under redogörelsemånaden från cirka 6 300 till 6 600. Vid utgången av juni månad 1930 var siffran 1 700. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av juni 34 500 mot 39 400 en månad tidigare. Junisiffran för år 1930 var 9 013.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under juni samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	111	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	113	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9
1931	*20·3*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·0*	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 568.

Socialstyrelsens utlåtande över 1928 års betänkande angående arbetslöshetsförsäkring m. m.

Genom beslut den 29 maj 1928 hade Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen avgiva utlåtande över 1926 års arbetslöshetssakkunnigas betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten.

Sedermera har Kungl. Maj:t, enligt ämbetsskrivelse den 29 november 1929, uppdragit åt styrelsen att verkställa kompletterande utredning till betänkandet i vissa hänseenden, som närmare angivits i ett till skrivelsen fogat utdrag ur statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag.[1] Härjämte ha överlämnats ett flertal utlåtanden och yttranden över remitterade betänkandet samt underdåniga framställningar i ämnet att tagas i övervägande vid avgivandet av styrelsens utlåtande.

Styrelsen har den 13 juni 1931 till Konungen avgivit det sålunda infordrade utlåtandet. I detsamma erinras inledningsvis, att styrelsen tidigare avgivit tvenne utlåtanden över förslag i förevarande frågor, nämligen dels den 26 februari 1923 över socialförsäkringskommitténs betänkande den 30 december 1922 med förslag angående offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till arbetslöshetskassor och dels den 12 november 1925 över ett av särskilda sakkunniga den 24 juli samma år avgivet betänkande med förslag till motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten samt över en i anslutning till nämnda betänkande av tillkallade sakkunniga verkställd ytterligare utredning, åsyftande arbetslöshetsförsäkring.[2] Vidare har styrelsen med anledning av förevarande remiss verkställt och av trycket utgivit en utredning under rubrik »Arbetslösheten inom fackförbunden i Sverige».[3] För egen del anför styrelsen till utlåtandet följande:

Styrelsen lärer i förevarande sammanhang ej hava att till bedömande upptaga hela det ofantliga spörsmålet om arbetslösheten, dess natur och orsaker, de lidanden den föranleder för individen och de sociala skadeverkningar den förorsakar inom samhället, det ansvar som samhället känner sig äga för de genom arbetslöshet nödställda och så vidare, utan styrelsen har funnit sig böra i görligaste mån begränsa sig till frågan, huruvida och i vad mån de i betänkandet avgivna förslagen till arbetslöshetsförsäkring erbjuda framkomliga och lämpliga vägar till motverkande av de ekonomiska följderna av utebliven arbetsinkomst vid iråkad arbetslöshet.

Tillfällig omsättningsarbetslöshet och permanent massarbetslöshet.

Tanken på att genom *försäkring* av något slag skydda sig mot de ekonomiskt fördärvbringande följderna av iråkad arbetslöshet har, såsom i betänkandet påvisats, under 1800-talets senare hälft, ungefär samtidigt i flera länder, framsprungit hos

[1] Se Soc. Medd. årg. 1930, sid. 162.
[2] Soc. Medd. årg. 1923, sid. 283; årg. 1926, sid. 26.
[3] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 361.

en del grupper av yrkesutövare inom vissa relativt högt kvalificerade yrken; i allt fall var det bland sådana, som tanken först ledde till positiva åtgärder.

Under näringslivets fortgående utveckling förekom synbarligen tid efter annan, att den enskilde arbetstagaren kom att stå utan sysselsättning under kortare perioder, till dess han åter absorberades inom sitt fack, vare sig av det gamla företaget eller av annat eller ock tvingades över till ett nytt yrke. Konjunkturväxlingarna spelade väl även vid denna tid viss roll och lågkonjunktur kunde givetvis ställa den enskilde utan levebröd, men en sådan vågdal betraktades dock, ej utan fog, såsom ett mera tillfälligt och övergående ont. De, som väl fått fäste i stadsnäringarna och ej voro diskvalificerade genom lyte, ålderdomssvaghet eller dylikt, kunde synbarligen påräkna att vid arbetslöshet inom kort åter vinna anställning och utkomst. Stadsnäringarna utvidgade sig oavbrutet och fordrade stadigt växande skaror av arbetskraft.

Såsom en yttersta säkerhetsventil fanns den då ännu obeskurna möjligheten att emigrera till de transoceana vidderna med deras hart när obegränsade resurser. Denna säkerhetsventil utnyttjades emellertid till övervägande del av landsbygdens arbetskraft, i samma mån som befolkningstillväxten och omläggningarna i produktionen gjorde denna arbetskraft övertalig och överskottet ej absorberades av stadsnäringarna. Att märka är, att övertaligheten inom landsbygdens näringsliv, vilken väl företer de närmaste analogierna till vår tids massarbetslöshet, knappast tog sig detta uttryck, utan fastmera yttrade sig i en relativt låg levnadsstandard, vilken i sin tur framkallade inflyttningen till städerna och emigrationen.

Även om arbetslöshet också vid denna tid säkerligen för individen, som drabbades därav, förnams såsom en högst kännbar och allvarlig olycka, uppfattades den tydligen endast såsom en rent tillfällig vedervärdighet med isolerade orsaker. Risken att personligen drabbas av denna olycka sökte då de mera förutseende att med mönster från annan risktäckning skydda sig mot genom kollektiv spar- och hjälpverksamhet, sådan den ännu bedrives genom understödskassor inom fackorganisationer. Tanken har sedermera vidare utvecklats till egentlig försäkring, vare sig denna såsom i det s. k. Gentsystemet utgör en påbyggnad av fackorganisationernas hjälpkassor eller, helt eller delvis, ersatt sådana med ett nybyggt, obligatoriskt system.

Alla hithörande åtgärder bära prägeln av ett sökt skydd mot korta, intermittenta och tämligen individuellt drabbande avbrott i ett i stort sett någorlunda kontinuerligt förvärvsarbete. Redan de relativt korta hjälpperioderna, vilka äro ett gemensamt kännemärke på fackorganisationernas hjälpverksamhet liksom ock på samtliga existerande system av arbetslöshetsförsäkring, bära vittne härom. Man vill med de träffade åtgärderna täcka en specifik — ehuru ingenstädes närmare definierad — risk men ej principiellt övertaga ansvaret för individens uppehälle, där bristen på utkomst förorsakas av arbetslöshet.

Under senare tid, särskilt efter världskriget, har arbetslöshetsproblemet framträtt i en ny, väsentligt svårare form. Den har till en början, internationellt, nått en omfattning, vartill jämförligt motstycke tidigare näppeligen funnits, och den framstår, trots sin nuvarande, såsom man får hoppas, övergående konjunkturbetonade tillspetsning, varken såsom en individuell risk eller en enbart konjunkturbetonad samhällsolycka. Det vill snarare synas, som om arbetslöshet vore en modern samhällelig farsot, som fattat fäste i kulturstaterna och som aldrig vill helt vika och som tid efter annan blossar upp med rent förödande kraft. Det moderna samhället står här inför ett av sina allvarligaste och, vad det aktuella läget beträffar, väl det allra allvarligaste av sina sociala problem. Den civiliserade världen har att draga försorg om miljoner och åter miljoner människor i arbetsför ålder, vilka sakna sysselsättning och utkomst.

Vad som skiljer gångna tiders arbetslöshetsproblem från de aktuella är alltså, i främsta rummet, att man i fråga om påkallade hjälpåtgärder förr kunde begränsa

sig till korta, individuella arbetslöshetsperioder, under det att man numera har framför sig en ständig massarbetslöshet, som ej viker helt ens under gynnsam konjunktur och säsong.

Mot bakgrunden härav kommer en arbetslöshetsförsäkring, planerad och organiserad på grundval av en gången tids icke längre tillämpliga förutsättningar, att framstå i en ny dager.

Arbetslöshetsutredningen.

När man har att söka angripa detta högst allvarliga problem med verksamma vapen, lärer den första förutsättningen för framgång vara, att man lär känna själva roten till det onda. Man frågar sig, vad orsakerna varit till denna ändrade karaktär, som arbetslösheten erhållit, och vad som kan åtgöras för att bekämpa den. Åtgärder hava också träffats för att möjliggöra ett svar på dessa utomordentligt viktiga frågor, i det att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 mars 1927 tillkallat en särskild kommitté, den s. k. arbetslöshetsutredningen, med uppgift att undersöka arbetslöshetens orsaker och medlen för dess motverkande.

Styrelsen finner det mindre välbetänkt att skrida till positiva och till sin natur vittutseende åtgärder mot det samhällsonda, som arbetslösheten innebär, utan att avvakta och med nödigt rådrum på det noggrannaste överväga resultaten av den sålunda pågående, omfattande utredningen.

Arbetslöshetsförsäkringens effektivitet.

En arbetslöshetsförsäkring förutsätter, även om den genomföres i relativt ringa omfattning, en stor samt både absolut och relativt i förhållande till understödsbeloppen dyrbar organisation. Det bör nämligen erinras, att anläggandet av försäkringsmässiga synpunkter på utbetalningarna veckovis av daghjälpsbeloppen för sex dagar till sin natur måste bliva en proportionsvis dyrbar anordning. Veckobeloppen kunna enligt betänkandets A-förslag (sid. 194) växla mellan lägst 7: 50 kronor och, familjetillägg inräknade, högst 31: 25. Varje sådan utbetalning påkallar sex kontrollstämplingar vid arbetsförmedlingen, kontroll över att vederbörande inbetalningar blivit gjorda under behörig tid och över de utbetalningar av daghjälp, som redan blivit gjorda i fallet, eventuella frågor om försörjningsplikten, förhållanden till fattigvård, inre penningkontroll med mera att förtiga, allt enligt betänkandet. Kostnaderna för dessa kontrollanordningar kunna icke undgå att springa upp till en ganska stor kvot av nämnda relativt små belopp.

Vidare må erinras, att det tvivelsutan starkaste skälet, som åberopas till stöd för tanken på arbetslöshetsförsäkring, är att från fattigvården avlyfta hjälpbehov, som föranledes av arbetslöshet, detta i det dubbla syftet att dels lätta kommunernas alltmera tyngande och ofta mycket ojämnt drabbande fattigvårdsbördor och dels att befria den arbetslöse från det såsom förödmjukande ansedda tvånget att hänvända sig till fattigvården för att i stället stimulera hans ambition att söka genomkämpa en arbetslöshetsperiod med det låt vara knappa stöd, som en försäkring erbjuder. Rörande det i och för sig behjärtansvärda häri torde delade meningar ej råda.

Det kan emellertid knappast vara lämpligt att uppbygga en organisation med proportionsvis mycket höga administrationskostnader, om därmed varken effektivt stöd lämnas de arbetslösa eller verksam lättnad ernås i annan, det allmännas hjälpverksamhet, framför allt i fattigvården.

Styrelsen har med den verkställda undersökningen rörande arbetslösheten inom fackförbunden förebragt nytt primärmaterial, ägnat att belysa dessa utomordentligt betydelsefulla sidor av hela arbetslöshetsförsäkringsfrågan.

Uppgiftsmaterialet hänför sig till år 1929 och omfattar 26 fackförbund med tillhopa 317 696 eller, i avrundat tal. 318 000 medlemmar.

Med avseende å denna specialundersökning må förutskickas några erinringar, som förtjäna noggrant beaktande vid bedömandet av resultaten.

Tillgängliga statistiska data från socialstyrelsens ämbetsområde (antal arbetssökande på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen, arbetsgivarnas kvartalsrapporter m. m.), kommerskollegii ämbetsområde (export- och importsiffror m. m.) samt från arbetslöshetskommissionens område liksom även fackföreningarnas arbetslöshetsuppgifter vittna samstämmigt om riktigheten av den numera väl allmänt gängse uppfattningen, att nämnda år ur arbetsmarknadssynpunkt gestaltade sig synnerligen gynnsamt i vårt land. Man torde icke våga hoppas, att vårt land inom närmare framtid skall kunna glädja sig åt en period, kännetecknad av gynnsammare eller ens lika gynnsam situation på arbetsmarknaden.

Jämväl må erinras, att det nästföregående året (1928), om än icke fullt lika gott, dock ingalunda kunde betecknas såsom ett dåligt år, en omständighet som i förevarande sammanhang är av stor betydelse så till vida, som de under ett föregående dåligt försäkringsår »utförsäkrade»[1] i hög grad menligt påverka försäkringens genomsnittliga effektivitet under det påföljande året. Omständigheter av här antydd art förelågo icke vid undersökningsåret 1929.

De gjorda beräkningarna grunda sig vidare på antagandet, att arbetslöshetsförsäkring *sedan en följd av år* fanns genomförd i Sverige. De specifika förhållanden, som måste inträda *vid själva starten* och tiden närmast därefter, intill dess försäkringsklientelet erlagt sina avgifter under föreskriven tidrymd, äro sålunda borteliminerade ur kalkylerna.

Slutligen ha bestämmelserna i betänkandets A-förslag (obligatorisk försäkring) här närmast tillämpats på uppgiftsmaterialet. Man har sålunda i valet mellan A- och B-förslagen utgått från det, som ur den synpunkt, varom här är fråga, nämligen försäkringens effektivitet, måste erbjuda de största fördelarna.

Beräkningarna, vilkas huvudresultat tabellariskt återgivas nedan i samband med behandlingen av frågan om kostnaderna för A-förslagets genomförande, utvisa rörande effektiviteten följande.

Fackförbunden år 1929. Av hela antalet av *fackförbunden i fråga år 1929* redovisade arbetslöshetsveckor, tillhopa 1 700 000, inom försäkringspliktiga yrken uppgick antalet veckor, för vilka daghjälp skulle hava kunnat ifrågakomma enligt A-förslagets bestämmelser, till 650 000 eller 38·2 procent. I de »icke understödda veckorna»,[2] motsvarande 61·8 procent av samtliga, ingå 164 000 s. k. karensveckor (9·7 %). Vid bestämmandet av viss karenstid måste förutsättas, bland annat, att hjälpbehov då knappast föreligger. Dessa veckor kunna alltså i detta sammanhang frånräknas. Antalet »hjälpta veckor» förhåller sig alltså till antalet »hjälpbehövande veckor» som icke fullt 4 till 9.

Försök hava gjorts att på grundval av kända arbetslöshetssiffror för första kvartalet av *år 1931* beräkna *motsvarande relationstal* för hela detta år. Förutsättningen har varit, att arbetslösheten under återstoden av året kommer att hålla sig konstant, bortsett dock från de så att säga normala säsongväxlingarna. År 1931 upp-

[1] Med *»utförsäkrad»* har socialstyrelsen här sökt skapa en ny term för att angiva det inom all arbetslöshetsförsäkring ofta inträffande och därför synnerligen betydelsefulla fallet, att en person, som betalat fastställda avgifter och blivit försäkringsberättigad, kommit att uttömma sin *försäkringsrätt* under en arbetslöshetsperiod, som uppgått till maximitiden för åtnjutande av daghjälp. Med motsvarande, likaledes måhända icke fullt lyckliga, termer i länder med genomförd arbetslöshetsförsäkring (»ausgesteuert» o. d.) inbegriper man vanligen tillika, att vederbörande allt fortfarande är arbetslös och sålunda dels är i behov av hjälp och dels — givetvis — ej kommit i tillfälle att åter påbörja de avgiftsinbetalningar, vilka efter hand skulle göra honom berättigad att vid ånyo inträdd arbetslöshet åtnjuta daghjälp.

[2] Styrelsen har för korthetens skull använt sig av termerna »hjälpbehövande veckor», »hjälpta veckor» och »icke understödda veckor», termer som, ehuru oegentliga, dock ej torde till sin innebörd missförstås.

visar som bekant hittills ej oväsentligt ogynnsammare arbetslöshetssiffror än år 1929.

Fackförbunden år 1931. Beräkningarna äro gjorda på basis av *samma fackförbund* som i 1929 års specialundersökning men hänföra sig till dessa förbunds medlemsantal, år 1931, vilket antal ökats till i avrundat tal 415 000.[1] Antalet arbetslöshetsveckor under det senare året uppskattas, under här gjorda förutsättning angående konjunkturutvecklingen, till 3 362 000.

Antalet »hjälpta veckor», fortfarande enligt A-förslaget, skulle under enahanda förutsättningar under år 1931 sjunka från 38·2 till 31·1 procent av hela antalet arbetslöshetsveckor. Om här, liksom ovan, karensveckorna borträknas, visar det sig alltså, att daghjälp, på grund av utförsäkring, icke skulle ha lämnats för cirka 56·1 procent av hela antalet arbetslöshetsveckor. Av hela antalet »hjälpbehövande veckor» — karensveckorna alltså frånräknade — skulle blott något mer än en tredjedel (31·1: 87·2) medfört rätt till daghjälp.

Försäkringen skulle år 1929, trots å ena sidan det då rådande gynnsamma läget på arbetsmarknaden och å andra sidan verksamhetens ringa effektivitet, enligt kalkylerna ha uppvisat en förlust å 1·7 milj. kronor. Motsvarande förlust år 1931 kalkyleras till 6·3 milj. kronor.

Hela försäkringsstocken år 1931. Styrelsen har, såsom nämnts, här ovan inskränkt sig till medlemssiffrorna — cirka 318 000 år 1929 och 415 000 år 1931 — *inom de fackförbund,* som omfattas av specialundersökningen. *Hela försäkringsstocken,* d. v. s. antalet arbetare, som skulle omfattas av försäkringen enligt A-förslaget, uppskattades i betänkandet till 625 000 för år 1927. Denna totalsiffra, vilken enligt numera tillgängliga uppgifter synes hava bort för nämnda år sättas något lägre eller till ungefär 585 000, har för år 1931 uppskattats till 630 000.

Tillämpas de erhållna relationstalen på hela detta beräknade försäkringsklientel (enligt A-förslaget), uppgår antalet arbetslöshetsveckor för år 1931 till 5·11 milj.

Antalet karensveckor (12·8 %) skulle uppgå till 654 000 och antalet »hjälpbehövande veckor» (87·2 %) till 4 456 000, därav »hjälpta veckor» (31·1 %) till 1 591 000 och »utförsäkrade veckor» (56·1 %) till 2 865 000.

Den uppkomna förlusten skulle med denna stock av 630 000 försäkrade år 1931 hava utgjort 10·4 milj. kronor, allt enligt A-förslaget.

Styrelsen kommer i det följande att i annat sammanhang behandla frågorna om »utsträckt daghjälp», den obligatoriska försäkringens utsträckande jämväl till andra arbetargrupper, lantarbetare med flera.

Det må därför till förekommande av missförstånd ytterligare understrykas, att de undersökningsresultat, som ovan återgivits, helt och hållet basera sig på de förutsättningar, som betänkandets A-förslag angiva. Ingen hänsyn har alltså tagits till en eventuellt »utsträckt daghjälp» eller till försäkringens ifrågasatta utsträckning till jämväl andra arbetargrupper. Tillika må nämnas, att de beräknade förlusterna — vilka, enligt vad i annat sammanhang påvisas, av allt att döma finge täckas med statsmedel — ej innefatta statens i A-förslaget föreslagna utgifter för familjetillägg och för administrationskostnader.

Styrelsen kan ej underlåta att beteckna dessa på grundval av ett säkrare uppgiftsmaterial beräknade resultat såsom anmärkningsvärda och ägnade att för vårt lands vidkommande belysa ett i andra länder gjort praktiskt erfarenhetsrön, nämligen att en arbetslöshetsförsäkring, som man verkligen söker basera på försäkringsmässig grund, i väsentlig mån lämnar det av arbetslöshet föranledda hjälpbehovet obeaktat. Orsaken härtill är, bland annat, att arbetslösheten är av en annan struk-

[1] I 1929 års uppgifter äro de under året faktiskt avgångna medlemmarna helt frånräknade; i 1931 års siffror har liknande avdrag ej kunnat göras. Olikheterna i förfarandet påverka ej resultaten av här gjorda proportionella beräkningar.

tur än man i allmänhet föreställer sig; de relativt långa arbetslöshetsfallen äro relativt talrika.

De nu återgivna kalkylerna hänföra sig till antalet *arbetslöshetsveckor* och angiva sålunda försäkringens effektivitet i de stora dragen. Givetvis te sig förhållandena väsentligt annorlunda, om man betraktar försäkringens effektivitet ur synpunkten av antalet *arbetslösa personer*. Med hänsyn till den starkt växlande arbetslöshetsrisken inom olika yrken, på olika platser och så vidare kommer effektiviteten att växla högst avsevärt, ända från 0 upp till 100 procent. Om sålunda man tänkte sig, att alla arbetarna inom ett fack vore arbetslösa fyra veckor i följd, så skulle efter avdrag av 25 procent karensveckor daghjälp utgå för samtliga återstående 75 procent »hjälpbehövande veckor», innebärande att hela det förutsatta hjälpbehovet blivit fyllt.

I andra fall åter, exempelvis Kalixbygden eller vissa av våra s. k. stenhuggarkommuner, hade man anledning räkna med att samtliga arbetslösa redan vid 1931 års ingång varit »utförsäkrade» och att sålunda ingen som helst daghjälp hade utgått från försäkringen.

Försäkringens effektivitet vore sålunda på vissa håll större än den ovan angivna, vilken här framstår såsom ett genomsnitt, men på andra håll vida mindre än detta genomsnitt, i vissa fall ingen.

Försäkringen erbjuder härmed, såsom nedan närmare visas, bättre hjälp mot den så att säga lindrigare nöden än mot den svårare nöden.

De »utförsäkrades» hjälpbehov.

Tanken på en försäkringsmässig behandling av arbetslösheten har såsom nämnts framsprungit ur uppfattningen, att arbetslöshetsproblemets kärnpunkt vore att söka bemästra de intermittenta, relativt korta arbetslöshetsfallen. Denna förutsättning visar sig emellertid ej vara för handen. För att nå syftet att på försäkringsvägen komma tillrätta med åtminstone den huvudsakliga delen av det hjälpbehov, som föranledes av arbetslöshet, skulle man emellertid nödgas räkna med försäkringspremier av en storlek, som synes falla utom gränsen för det genomförbara. I betänkandet hänvisas också för de »utförsäkrades» vidkommande till hjälpåtgärder »i annan ordning».

Erinras må i detta sammanhang, att hjälpbehovet för dessas del enligt sakens natur genomsnittligt måste hava ökat, sedan försäkringsrättens inträdande, enär ju den »utförsäkrade», fortfarande arbetslöse, numera har bakom sig en ganska lång tid, under vilken daghjälpen understigit hans vanliga arbetsinkomst och han esomoftast torde hava varit nödsakad anlita *eventuella besparingar, tillgänglig* varukredit o. d.

I allt fall kan detta kvantitativt omfattande och till graden starka hjälpbehov ingalunda förbises. Hithörande spörsmål måste tvärtom betraktas såsom en av huvudfrågorna vid bedömande av arbetslöshetsförsäkringen såsom ett medel för de arbetslösas bispringande.

Inför detta de »utförsäkrades» hjälpbehov lärer det allmänna ej kunna ställa sig avvisande; att hjälp måste beredas den verkliga nöden, i vilken form detta än skall ske, är och förblir dock den ofrånkomliga huvudregeln i ett civiliserat samhälle. Man kan härvid framgå efter två linjer, nämligen låta en det allmännas, närmast statens, hjälpverksamhet ingå i försäkringssystemet och helt eller delvis antaga dess former eller lita sig till den av gammalt bestående, i viss mån generella formen för det allmännas hjälpverksamhet, fattigvården.

Den i betänkandet lämnade redogörelsen för förhållandena i vissa länder med arbetslöshetsförsäkring visar, att man där flerstädes framgått efter båda linjerna, d. v. s. både utvidgat försäkringsorganisationen att under olika namn (Krisenfürsorge, extended benefit o. d.) omfatta en ren understödsverksamhet och låtit

fattigvården rycka supplerande in, i vissa fall även parallellt såväl med egentlig försäkring som med en under försäkringsform bedriven understödsverksamhet.

Det gäller att överväga, huru dessa frågor skulle gestalta sig i vårt land, om en arbetslöshetsförsäkring genomfördes.

»Utsträckt daghjälp.» Till en början torde man kunna utgå från, att när den praktiska erfarenheten ådagalade, vad man redan nu med stöd av förhandsberäkningar med visshet lärer kunna förutsäga, nämligen försäkringens oförmåga att övertaga hela eller ens den väsentliga delen av ansvaret för de arbetslösas försörjning, starka krav skulle resas på en utsträckning i tiden av försäkringens prestanda. Det skulle nämligen knappast kunna klargöras för de »utförsäkrade», att de, efter uttömmandet av sin försäkringsrätt och trots det som nämnt ökade hjälpbehovet, ej hade att påräkna fortsatt hjälp från försäkringen. Även praktiskt organisatoriska skäl skulle tala till förmån för att det arbetslösa hjälpklientelet icke utan vidare flyttades över från de organ, där det dittills erhållit sitt ekonomiska stöd i form av daghjälp.

Dylika omständigheter skulle sannolikt åberopas med sådan kraft och även av naturliga skäl vinna sådant stöd från kommunalt håll, att eftergifter bleve oundvikliga. Av allt att döma finge härvid staten träda hjälpande emellan.

Sådana eftergifter, på vilka betänkandet lämnar ett flertal exempel från utlandet, innebure en ren understödslinje ehuru under mer eller mindre försäkringsmässiga yttre former. Det kan starkt ifrågasättas, om dessa former lämpa sig för unstödsverksamhet. Eftergifterna finge nämligen, bland annat, utan anknytning till omständigheterna i de individuella fallen angivas i allmänt hållna regler, exempelvis av innehåll, att daghjälp vid arbetslöshet utginge för visst antal veckor utöver den fastställda försäkringsterminen. En sådan allmän utsträckning av försäkringstiden innebure ju åter, att någon behovsprövning icke skulle ifrågakomma, ehuruväl en sådan borde vara oupplösligt förbunden med understöd av allmänna medel. Härtill komme, att försäkringsorganen i sin verksamhet i övrigt enligt förslagen ej skulle hava att anställa behovsprövning.

Understödsverksamheten skulle i väsentlig mån inverka störande på försäkringens ekonomi. Stora svårigheter skulle yppa sig att från varandra hålla isär understödsverksamheten och försäkringsverksamheten. Man tänke härvid bland annat på de enligt erfarenhetens vittnesbörd ingalunda osannolika fall, där de så att säga försäkringsmässiga tillgångarna vore slut men daghjälpsberättigade (d. v. s. »icke utförsäkrade») arbetslösa förefunnes. Det synes föga sannolikt eller ens rimligt, att dessa skulle nödgas avstå från daghjälp, allt under det att de »utförsäkrade» hos försäkringen åtnjöte liknande hjälp ehuru av allmänna medel. Man har all anledning befara, att understödsverksamheten i fråga, i och med den till synes oundvikliga sammanblandningen med den egentliga försäkringsverksamheten, skulle i hög grad rubba de ekonomiska förutsättningarna för den senare och därmed antingen sönderbryta denna eller ock föranleda krav på det allmännas ekonomiska mellankomst på ett sätt, som är främmande för de grundläggande försäkringsmässiga utgångspunkterna.

De anspråk på särskilt statlig mellankomst, som torde vara att vänta vid varje arbetslöshetsförsäkring, visa sig enligt utländsk erfarenhet kunna bliva både stora och till sitt belopp svårberäkneliga, något som i sin tur verkar i hög grad störande på de statliga budgetberäkningarna. Sammanblandningen med ett försäkringsförfarande föranleder, att reglerna för det allmännas medverkan få karaktären av utfästelser in blanco om täckning av försäkringssystemets underskott. Erfarenheterna från vissa andra länder tala i detta hänseende ett otvetydigt språk. Ett ordnat statligt budgetväsen får emellertid anses såsom en av de primära betingelserna för ett sunt och blomstrande näringsliv. I den mån en arbetslöshetsförsäkring med en därtill knuten supplerande hjälpverksamhet av allmänna medel är ägnad att rubba

denna primära betingelse, återverkar den också, kanske mer än något annat, menligt på näringslivet och bidrager därmed att framskapa arbetslöshet.

Slutligen må här framhållas, att staten, i och med att den lämnade sin — till synes ofrånkomliga — ekonomiska medverkan till beredande av understöd åt de »utförsäkrade», principiellt beträdde det område, som hittills varit anförtrott åt kommunerna, nämligen fattigvårdens, låt vara i en ny utformning. Det synes högst angeläget, att ett så betydelsefullt steg icke improviseras under den omedelbara nödvändighetens tryck och såsom en direkt konsekvens av ett under statlig medverkan tillskapat tillstånd.

Fattigvård. Det andra alternativet för beredande av nödig hjälp åt de »utförsäkrade» vore att omedelbart avföra dem från försäkringsorganisationens klientel och hänvisa dem till fattigvården. Denna institution har ju principiellt att omhändertaga alla nödlidande, som sakna livets nödtorft. Det lärer ej råda tvekan om, att fattigvården har att träda hjälpande emellan jämväl i de fall, där denna situation föranletts av iråkad arbetslöshet. Vid en sådan anordning skulle emellertid arbetslöshetsförsäkringens ovan angivna egentliga syften i väsentlig mån åsidosättas.

Vad angår frågan om lättande av kommunernas av arbetslöshet föranledda fattigvårdsbördor, göra sig starka önskemål i sådan riktning gällande ur olika synpunkter. Ser man till en början på det kommunala fattigvårdsväsendets historiska uppkomst, har fattigvården varit inriktad på omhändertagandet av orkeslösa, sjuka och med dem jämställda nödlidande. Den moderna massarbetslösheten åter ställer våra fattigvårdssamhällen inför problem av en helt annan och vida större omfattning.

Arbetslösheten kan pålägga mindre bärkraftiga kommuner ekonomiska bördor, som överstiga deras förmåga. Man tänke härvid särskilt på de för vårt land ganska specifika smärre industrikommunerna, som i väsentlig mån basera sin ekonomi på driften inom en enda industrigren, exempelvis järnbruks- och trävaruindustrierna samt även stenindustrien. En lågkonjunktur inom en sådan bransch med ty åtföljande stillestånd vid företagen och arbetslöshet kan, såsom åtskilliga exempel visa, hota hela kommuner i deras ekonomiska existens. De av kommunens medlemmar, som ej direkt drabbas av krisen, erbjuda icke tillnärmelsevis tillfyllest brett skatteunderlag för att i fattigvårdsväg bereda de arbetslösa uppehälle.

Den hittillsvarande statliga arbetslöshetspolitiken med arbetslöshetskommissionen som närmaste verkställighetsorgan har i förekommande fall av just denna art satt in den supplerande statliga hjälpen förhållandevis kraftigast. Erinras må även om de av 1931 års riksdag av dylika skäl föranledda besluten om stöd åt träindustrien i Kalix och om statsbeställningar av gatsten.

Arbetslöshetskommissionen har att träffa alla sina åtgärder i samverkan med ett speciellt för ändamålet inrättat kommunalt organ, de s. k. arbetslöshetskommittéerna. Styrelsen föreställer sig, att om man valde utvägen att kasta hela ansvaret för de »utförsäkrade» på den kommunala fattigvården, så skulle speciellt sådana kommuner, varom här är fråga, resa starka krav på kontant statlig hjälp. Det kan ifrågasättas, om sådana krav kunde avvisas. Författningsförslagen nämna emellertid intet om sådan *kontant* understödsverksamhet, som under kommunal medverkan f. n. bedrives med anlitande av det statliga arbetslöshetsanslaget och som, anordnad med riksdagens samtycke, torde få betraktas såsom en legaliserad, halvt kommunal understödsverksamhet utan fattigvårds karaktär. Såsom kommunalt organ för denna verksamhet fungera också arbetslöshetskommittéerna, icke fattigvårdsstyrelserna. Om nu en ny, av omständigheterna framtvungen fattigvård med bidrag av statsmedel anordnades, finge väl fattigvårdsstyrelserna övertaga dessa på hjälpkommittéerna nu vilande uppgifter. Hjälpkommittéerna synas också enligt författningsförslagen skola bibehållas allenast vid sin befattning med reserv-

arbeten. I och med att sålunda den nuvarande kontantunderstödsverksamheten förvandlades till fattigvård, komme den att lokalt administreras av fattigvårdsstyrelserna; för den statliga arbetslinjen åter bibehölles hjälpkommittéerna. Arbetslöshetskommissionen finge alltså i de båda med varandra intimt sammankopplade grenarna av hjälpverksamheten samarbeta med två olika kommunala organ, något som uppenbart vore en allvarlig olägenhet.

Vad angår de stora stadskommunerna, vilka ofta, relativt sett, ej drabbas så hårt av arbetslöshet som de mindre industrikommunerna och som därjämte förfoga över förhållandevis stora ekonomiska resurser, visa dessa benägenhet att med sin fattigvård tillämpa sin egen arbetslöshetspolitik, ej sällan föga förenlig med den statliga. Det må visst icke bestridas, att stora kommuner i sin mångsidiga hjälpverksamhet oavlåtligen ställas inför säregna, ständigt skiftande individuella hjälpbehov, vid vilka stor frihet i prövningen är både nödvändig och lämplig. Styrelsen syftar här emellertid icke på sådana fall utan på direkta särsträvanden av arbetsmarknadspolitisk innebörd. Olägenheterna av sådana strävanden för hela arbetsmarknadens funktioner äro redan nu uppenbara.

Tillskott till daghjälp.

Styrelsen har här närmast uppehållit sig vid frågan om de *»utförsäkrades» omhändertagande* och detta spörsmåls omedelbara sammanhang med principerna för vår fattigvård. Men fattigvårds- och arbetslöshetsförsäkringsfrågorna beröra varandra även i en annan viktig punkt, nämligen i vad rör spörsmålet om supplerande tillägg genom fattigvården åt dem, som *åtnjuta daghjälp* genom arbetslöshetsförsäkringen. Detta spörsmål hör likaledes till de väsentliga.

Både A- och B-förslagen utgå från att den daghjälp, som beredes en arbetslös genom försäkring, skall understiga vad den arbetslöse kan beräknas förtjäna genom arbete i öppna marknaden. Rörande denna för all arbetslöshetsförsäkring internationellt vedertagna elementära grundsats lärer här ej påkallas någon utläggning. Framhållas må endast, att densamma, trots sin odisputabelt stora ekonomiska betydelse för arbetslöshetsförsäkringen, dock företrädesvis har ett arbetsmarknadspolitiskt syfte.

Frågan huruvida fattigvården skall äga lämna supplerande tillägg till den daghjälp, som försäkringen bjuder, sammanhänger just med detta arbetsmarknadspolitiska syfte. Ur förevarande synpunkt är det enligt socialstyrelsens mening oväsentligt, *varifrån* individen vid arbetslöshet erhåller tillskott till daghjälpen. Det väsentliga är, *huru stort* sammanlagt belopp — i förhållande till normal arbetsförtjänst — som utan motprestation i arbete erhålles vid arbetslöshet, vare sig beloppet erhålles från en arbetslöshetsförsäkring eller fattigvården eller från båda hållen tillsammans. Erfarenheten visar för övrigt nogsamt, att den tidigare motviljan mot fattigvården är i starkt avtagande och att man ej kan påräkna, att en sådan känsla i nämnvärd utsträckning skall avhålla försäkrade att vid arbetslöshet söka att från fattigvården erhålla supplerande tillägg till daghjälpen, i den mån tillfälle därtill över huvud taget yppar sig.

Uppenbart är sålunda, att tillämpningen av fattigvårdslagstiftningen kan sätta ur kraft de av arbetsmarknadspolitiska skäl betingade reglerna för daghjälpens relativa storlek. Detta kan enligt styrelsens mening icke tillåtas vid en arbetslöshetsförsäkring, vartill det allmänna lämnar sin medverkan. Det kan ur här anförda synpunkter till och med ifrågasättas, huruvida den, som åtnjöte daghjälp, över huvud taget skulle äga att bibehålla denna, därest han betingat sig några som helst andra tillskott under organiserade former, vilka tillskott vore beroende av den omständigheten, att han vore arbetslös.

Här berörda spörsmål om supplerande fattigvård avhandlas i betänkandet. Vissa av de sakkunniga hava sökt lösa frågan genom en bestämmelse, att daghjälpens

belopp skall minskas med samma belopp, varmed fattigvård beredes. Man har sålunda icke ifrågasatt någon ändring i fattigvårdslagstiftningens regler om fattigvårdsmyndigheternas rätt till fri diskretionär prövning. Enligt styrelsens mening är den föreslagna regeln visserligen rationell, men den synes dock allt för hård för att, utan medgivna undantag, kunna upprätthållas i praktiken. Skulle en arbetslös familjeförsörjare med hustru och flera barn avstå från hela den daghjälp, vartill han eljest vore berättigad, för att kunna erhålla ytterligare någon krona per dag i fattigvård, därest hans hustrus vårdande å sjukhus för en tid ofrånkomligen föranledde en sådan merutgift? Daghjälpsbeloppet, som han sålunda ginge förlustig såsom sådant — han erhölle detsamma plus ytterligare en krona i fattigvård — kunde, familjetillägg inräknade, uppgå ända till 5:20 kronor per dag. Man erinre sig, att mannen bleve återbetalningsskyldig för dessa 5:20 kronor per dag, vilka han sålunda erhölle såsom fattigvård, under det att daghjälp ju ej skulle återbetalas. Utan att här vilja ingå i en detaljgranskning av förslaget, vill styrelsen endast i förbigående ifrågasätta den regeln, att från daghjälpen ej skulle avdragas lämnad fattigvård, där denna berott på viss, närmare fixerad större försörjningsplikt eller på sjukdom.

Ålderdomsarbetslösheten. Försäkringen och folkpensioneringen.

En arbetslöshetsförsäkring skulle nära tangera även ett annat område, där — liksom beträffande fattigvården — kommunala organ handhava den närmaste tillämpningen av gällande författningar, nämligen pensionsförsäkringen. Ej heller denna fråga saknar praktisk betydelse. Arbetskraft, som nått en något mera framskriden ålder men som emellertid ännu ingalunda kan betecknas såsom arbetsoförmögen, möter vid iråkad arbetslöshet stora svårigheter att ånyo vinna inträde på arbetsmarknaden. Företeelsen, som återspeglar sig i den förebragta utredningen rörande arbetslösheten inom olika åldersklasser, sammanhänger utan varje tvivel med löneprisbildningen; stelheten i denna framtvingar användandet av endast sådan arbetskraft, vars prestationer till fullo motsvara den fixerade lönen.

Betänkandets A-förslag upptager en åldersgräns uppåt av 67 år för rätten att omfattas av försäkringen. Man kan emellertid utgå från, att en betydande del av arbetarna redan i början av 60-årsåldern utstötas från arbetsmarknaden på grund av gällande lönebestämmelser m. m. Det kan för övrigt nämnas, att denna faktiska åldersgräns, som växlar icke obetydligt inom olika fack, lärer vara förhållandevis hög i Sverige, högre än motsvarande åldersgräns i exempelvis Förenta staterna.

Arbetslöshetsförsäkringen komme att för dessa äldre snart bli verkningslös. Även om de kunde erhålla mera tillfällig anställning, särskilt under goda konjunkturer, torde de i allmänhet icke förmå att genom föreskriven avgiftsbetalning göra sig berättigade till erhållande av daghjälp vid följande arbetslöshet.

Arbetslöshetsförsäkring erbjuder sålunda för denna äldre men ännu arbetsdugliga arbetskraft ett otillfredsställande skydd mot de arbetslöshetsrisker, som hota den, detta även i de fall, där dessa arbetstagare måhända tidigare under en lång följd av år inbetalat avgifter till försäkringen utan att falla den till last. På äldre dagar skulle dessa äldre det oaktat falla på fattigvården.

Frågan har redan varit föremål för uppmärksammande, i det att man motionsvägen bragt å bane spörsmålet om en sänkning av folkpensioneringens åldersgräns.

Utan att vilja taga ståndpunkt till denna tanke vill styrelsen här endast konstatera, att arbetslöshetsförsäkringen icke erbjöde en vare sig rationell eller human lösning av problemet.

Ungdomsarbetslösheten.

En annan, motsatt sida av arbetslöshetsproblemet än den nu berörda har under de senare åren varit föremål för ännu större uppmärksamhet, nämligen ungdomsarbetslösheten. Styrelsen vill här ej närmare ingå på ungdomsarbetslöshetens natur i annan mån, än att styrelsen får erinra, att de största svårigheterna icke möta de allra yngsta årskullarna av de arbetsföra åldrarna, det vill säga gossarna och flickorna i själva uppväxtåren. Svårigheterna äro som störst ungefär i 18—25 årsåldrarna.

Problemet är allvarligt, kanske ej så mycket ur den aktuella försörjningssynpunkten, särskilt som dessa unga oftast ännu ej hunnit bilda egen familj, som fastmera med hänsyn till dels de genom bristande tillfällen till yrkesutbildning varaktigt försvårade framtida utkomstmöjligheterna och dels de speciellt stora moraliska vådor, som sysslolöshet i dessa åldrar medför.

Arbetslöshetsförsäkring erbjuder i och för sig ett otillfredsställande skydd mot dylik arbetslöshet. Att börja med torde ytterst få bland den arbetslösa ungdomen varit i tillfälle att genom avgiftsinbetalningar över huvud taget göra sig berättigade till daghjälp. Påpekas må för övrigt, att även där de lyckats härmed, så komme de i yngre år på grundval av låg arbetsinkomst erlagda avgifterna att i sin tur medföra relativt små daghjälpsbelopp, som skulle utgå vid högre ålder, då behoven hunnit växa.

Vidare torde, vilka åsikter som än må hysas om verkningarna av kontantunderstöd i allmänhet, alla vara ense därom, att sådant understöd till ungdomen är förenat med stora vådor, eftersom det ej råder bot mot själva sysslolösheten.

Om hjälp genom försäkring skulle beredas den arbetslösa ungdomen — närmast finge man enligt sakens natur tänka sig någon form av sådan »utsträckt daghjälp», som i annat sammanhang beröres — vore det dock påkallat att noggrant överväga frågan att — i samverkan med skolmyndigheter eller andra — förknippa hjälpen med villkor angående yrkesutbildning eller fortsatt allmän utbildning. Erinras må i sådant hänseende om den kursverksamhet för arbetslösa, som för närvarande bedrives med anlitande av arbetslöshetsanslaget.

Pensionsförsäkringskommittén m. m.

Det i det föregående anförda torde med tydlighet utvisa, att sambandet mellan arbetslöshetsförsäkring å ena sidan samt andra, från det allmännas sida bedrivna former av hjälpverksamhet, enkannerligen fattigvården samt pensionsförsäkringen, å den andra icke är allenast av formell utan även av högst reell natur. Jämväl tangerar försäkringen undervisningsväsendet, nämligen i vad rör sist berörda spörsmål, ungdomsarbetslösheten.

Vad här med stöd av förebragt nytt material påvisats speciellt angående omfattningen av hjälpbehovet bland »utförsäkrade» torde vara ägnat att ytterligare framhäva särskilt sambandet mellan en arbetslöshetsförsäkring och fattigvården. Härtill kommer, att en av de sakkunniga, herr von Koch, i betänkandet såsom alternativ framfört en speciell linje för ordnande efter enhetliga grunder av hela den sociala hjälpverksamheten, den för arbetslösa däri inbegripen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1929 har statsrådet och chefen för socialdepartementet tillkallat sakkunniga för särskild utredning angående den sociala försäkrings- och hjälpverksamhetens organisation. De av departementschefen i uttalandet till statsrådsprotokollet lämnade direktiven för utredningen beröra bland annat frågan om hjälpverksamheten för arbetslösa och pekas därvid särskilt på den av herr von Koch framförda linjen.

Jämväl må erinras, att Kungl. Maj:t redan tidigare, den 30 juli 1928, tillsatt en kommitté för att verkställa en fullständig utredning rörande revision av lagen

om allmän pensionsförsäkring. De båda utredningarna, som ju nära sammanhänga med varandra och som hava gemensam ordförande, skola enligt direktiven för den senare igångsatta utföras i anslutning till varandra. Ingendera utredningen är som bekant ännu slutförd.

Djupt ingripande frågor rörande den sociala hjälpverksamheten och dess organisation samt de alltmera aktualiserade och i detta sammanhang alldeles särskilt viktiga frågorna om fördelningen mellan staten och de kommunala enheterna av de stadigt växande kostnaderna för det allmännas välfärdsanordningar äro sålunda ställda under utredningar av beskaffenhet att kunna erhålla vittutseende verkningar för hela vårt lands framtida socialpolitik. I denna ingår arbetslöshetspolitiken såsom ett betydelsefullt, i viss mån självständigt men på samma gång organiskt led. Åtgärder på det ena området kunna märkbart påverka utformningen av åtgärderna på det andra.

A-förslaget.

Daghjälp, icke lönetillägg.

Man lärer beträffande arbetslöshetsförsäkring kunna fastslå såsom en väsentlig grundsats, att daghjälpen är att betrakta såsom täckning för en risk, nämligen utebliven inkomst vid viss arbetslöshet, och följaktligen ej får utgöra ett normalt tillskott till arbetstagarens inkomster.

Härav följer till en början, att en genomsnittligt låg inkomst- och levnadsstandard hos en viss arbetstagargrupp i och för sig ej kan åberopas till stöd för att den skall omfattas av en arbetslöshetsförsäkring. Om man än med beklagande nödgas konstatera, att inkomst- och levnadsstandarden bland vissa arbetargrupper är icke obetydligt lägre än bland andra, lärer dock varje försök att medelst de förmåner, som arbetslöshetsförsäkringen åsyftar att bjuda, ernå en förbättring härutinnan, vara dömt att misslyckas. Utan att man här behöver inlåta sig på problemet om löneprisbildningen, torde man kunna påstå, att lönen för ett arbete skall erläggas av arbetsgivaren utan tillskott från annat håll. Varje annan grundsats skulle införa ett fullkomligt irrationellt osäkerhetsmoment vid avtalsförhandlingar o. d. samt skulle säkerligen i det långa loppet bliva hinderlig för arbetstagarna i deras strävanden för förbättrade lönevillkor.

Vidare lärer den arbetslön, som inom säsongyrken utgår under själva arbetssäsongen, böra innefatta gottgörelse jämväl för sådan regelbundet återkommande arbetslöshet, vilken är oundgängligen förknippad med yrkets karaktär. Så lärer, teoretiskt sett, alltid vara fallet, oavsett om lönen inom yrket, absolut sett, är hög eller låg. Och teorien omsättes utan tvivel i praktiken inom fack med relativt stark betalningsförmåga. Sålunda torde exempelvis den säsongarbetslöshet, som åtminstone förr var en konstant företeelse inom byggnadsindustrien, medvetet samt ej utan framgång, åberopas av arbetstagarna till stöd för deras proportionsvis höga löneanspråk.

Det må — till undvikande av missförstånd — särskilt framhävas, att styrelsen här talar om försäkringsmässig daghjälp vid kortvarig arbetslöshet. Styrelsen syftar alltså i detta sammanhang på de föreliggande författningsförslagen. En helt annan sak är, att denna daghjälp, såsom i det föregående visats, med stor visshet kommer att befinnas otillräcklig för att bereda hjälp mot nöd på grund av arbetslöshet samt att på den grund äro att emotse krav på tillägg. Därmed kommer man in på ett principiellt annat område, nämligen det allmännas understödsverksamhet för nödlidande, där här förda resonemang givetvis ej håller streck.

Med utgångspunkt från det anförda skulle det mest följdriktiga vara, att kostnaderna för en arbetslöshetsförsäkring direkt och odelat drabbade de försäkrade och att deras härav föranledda utgifter sedan finge på sedvanligt sätt påverka löneprisbild-

ningen. För att så skulle ske, finge man emellertid förutsätta antingen en obligatorisk försäkring, där parterna vid löneförhandlingarna sålunda ej själva kunde öva inflytande på frågan om anslutningen till försäkringen, eller också en frivillig försäkring med så stor anslutning, att denna framstode såsom allmän regel.

Denna förutsättning kan i själva verket anses faktiskt föreligga inom fackföreningarnas nuvarande arbetslöshetskassor. Det förhållandet, att krav just från detta håll resas på genomförandet av arbetslöshetsförsäkring, lärer emellertid innebära, att man icke anser denna anordning tillfredsställande. Bidrag eftersträvas jämväl från annat håll. Det kan konstateras, att detta krav — och därmed hela kravet på arbetslöshetsförsäkring — alltid till sin verkliga innebörd i någon form, förtäckt eller öppet, är ett krav på ökade löneförmåner.

Detta tillskott från annat håll till arbetstagarnas avgifter för försäkringen skall, med lika stora belopp som dessa, lämnas enligt A-förslaget av arbetsgivarna och enligt B-förslaget av staten. Av de båda alternativen bör enligt det anförda i detta hänseende det förra äga företräde.

Om arbetsgivaren bidrager med halva försäkringsavgiften, kommer den sålunda uppkommande belastningen av hans produktionskostnader givetvis att ingå såsom en omedelbar, naturligt verkande faktor i löneprisbildningen.

Tillskott av allmänna medel till avgifter förskjuter i mån av sin storlek försäkringen i riktning mot antingen ett system för löneförbättring åt vissa arbetargrupper eller ock ett understödssystem. Sådant lönetillägg av allmänna medel vore en social orättvisa, i det att tilläggen företrädesvis och i allt fall med sina största belopp utginge till de förhållandevis bättre betalda arbetargrupperna på bekostnad, bland annat, av ekonomiskt ofta sämre ställda samhällsmedlemmar, nämligen oförsäkrade arbetstagare, fiskare, små självägande jordbrukare med flera. Den senare av dessa alternativa konsekvenser åter kan visserligen övervägas, men den leder spörsmålet över på ett helt annat plan och strider mot den förutsättning, på vilken man i detta sammanhang bygger.

Daghjälp såsom det allmännas understöd.

Om själva principen för försäkringsavgifternas erläggande enligt A-förslaget ter sig tilltalande, så råder emellertid knappast någon tvekan, att det obligatoriska systemet i speciellt hög grad är förknippat med de risker i fråga om försäkringens faktiska finansiering, vilka i det föregående berörts. I och med att staten med tvångsföreskrifter tvingar stora grupper av arbetstagare att i denna väg trygga sig mot de ekonomiska följderna av arbetslöshet samt därvid ålägger såväl dessa grupper själva som annan part, arbetsgivarna, att erlägga av staten själv till storleken fastställda avgifter för ändamålet, lärer staten ej kunna undgå att faktiskt påtaga sig det moraliska ansvaret för att försäkringssystemet fungerar, åtminstone — i första hand — enligt de uppställda reglerna för daghjälpens utgående. Såsom ovan omnämnts, hava styrelsens kalkyler givit vid handen, att en försäkring enligt A-förslaget även det synnerligen gynnsamma året 1929 skulle ha uppvisat förlust, i stället för att verksamhetsåret, såsom rimligt varit med hänsyn till den goda konjunkturen, bort uppvisa ett ganska betydande överskott. Betänkandets kalkyler bygga också på uppkomsten under goda år av sådana överskott, vilka kunna inbesparas för att förstärka ekonomien under dåliga år.

Ifrågavarande underskott hade måst täckas endast och allenast för att de försäkrade skulle ha utfått den daghjälp, vartill den föreslagna författningen finge anses hava tillerkänt dem en uttrycklig rätt. Det synes styrelsen uteslutet, att staten här skulle kunnat undandraga sig att tillskjuta det felande beloppet. Redan inom den så att säga reguljära försäkringens ram hade man sålunda att emotse ganska oberäkneliga krav i efterskott på statens ekonomiska medverkan.

Kostnaderna. Påfrestningarna på en arbetslöshetsförsäkring yttra sig emellertid vid större arbetslöshet ej så *mycket i stegring* av de försäkringsmässiga utgifterna som fastmera i dels höjning av antalet »utförsäkrade» eller med andra ord i försäkringens tilltagande ineffektivitet och dels i samband därmed helt naturligt en minskning av de försäkringsmässiga inkomsterna av avgifter.

Erfarenheten visar, att statsmakterna särskilt vid svårare arbetslöshet ej kunna underlåta att komplettera en obligatorisk försäkring genom att öppna hjälpmöjligheter för de »utförsäkrade». De *ofantliga krav, som särskilt i Tyskland och England* rests från försäkringens sida på statskassan, hava till väsentlig del föranletts av utvidgningar till förmån för de »utförsäkrade».

Man kan sålunda betrakta det såsom ett sannolikt antagande, att en obligatorisk försäkring hos oss skulle utveckla sig i samma riktning och att de »utförsäkrade» skulle erhålla daghjälp av statsmedel.

Såsom i det föregående nämnts har styrelsen på basis av det uppgivna antalet arbetslöshetsveckor inom 26 fackförbund år 1929 samt andra tillgängliga uppgifter beräknat antalet arbetslöshetsveckor enligt följande tre alternativ, nämligen

1) 26 fackförbund om 318 000 medlemmar år 1929;
2) samma 26 fackförbund om 415 000 medlemmar år 1931;
3) *hela försäkringsstocken* enligt A-förslaget år 1931.

På grundval av dessa arbetslöshetssiffror hava uträknats kostnaderna i dessa tre alternativa fall.

I första hand hava därvid beräknats kostnaderna för en »*Reguljär försäkring*», d. v. s. enligt A-förslagets bestämmelser angående daghjälpstidens längd, varvid sakkunnigemajoritetens förslag (90 dagar) i denna del varit bestämmande.

Härjämte har under rubrik »*Utsträckt försäkring*» gjorts approximativa uppskattningar av kostnaderna under det antagandet, att daghjälp (och familjetillägg) enligt A-förslagets grunder skulle utgå jämväl till de »utförsäkrade» arbetslösa. Daghjälpen har härvid satts till samma belopp, 17·28 kronor per vecka, familjetillägg ej inräknade, vilket i genomsnitt beräknats skola utgå vid den reguljära daghjälpen under de 90 dagarna.

I följande tablå återgivas resultaten av dessa kostnadsberäkningar. Tablån upptager jämväl antalet arbetslöshetsveckor.

Arbetslöshetens omfattning och kostnaderna för en försäkring enligt A-förslaget samt vid »utsträckt» daghjälp under olika förutsättningar.

	26 fackförbund om 318 000 medlemmar år 1929		26 fackförbund om 415 000 medlemmar år 1931		Hela försäkringsstocken, 630 000 personer, år 1931	
	Arbetslöshetsveckor					
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
»Hjälpta» veckor	650 000	38·2	1 047 000	31·1	1 591 000	31·1
»Utförsäkrade» veckor	886 000	52·1	1 885 000	56·1	2 865 000	56·1
Summa »hjälpbehövande» veckor	**1 536 000**	**90·3**	**2 932 000**	**87·2**	**4 456 000**	**87·2**
Karensveckor (»icke hjälpbehövande» veckor)	164 000	9·7	430 000	12·8	654 000	12·8
Samtliga arbetslöshetsveckor	**1 700 000**	**100·0**	**3 362 000**	**100·0**	**5 110 000**	**100·0**
	Kostnader, milj. kr.					
»*Reguljär*» *daghjälp* (enligt A-förslaget)						
Inkomster	9·5		11·9		17·1	
Utgifter	11·2		18·1		27·5	
Förlust	1·7		6·3		10·4	
»*Utsträckt*» *daghjälp*						
Merutgifter (tillika merförlust)	15·3		32·6		49·5	
Totalförlust	17·0		38·9		59·9	
Totalkostnad (inkl. reguljära inkomster)	26·5		50·8		77·0	

Av tablån framgår, att under de tre ovan angivna alternativa förutsättningarna skulle en *»reguljär»* daghjälp enligt A-förslaget föranleda en förlust av resp. 1·7, 6·3 och 10·4 milj. kronor.

Dessa förluster skulle vid *»utsträckt»* daghjälp uppgå till resp. 17·0, 38·9 och 59·9 milj. kronor.

Härtill komma kostnader dels för familjetillägg och dels för administration.

Familjetilläggen skulle enligt alternativ III (630 000 försäkrade år 1931) uppgå till 4·2 milj. kronor vid »reguljär» och 11·8 milj. kronor vid »utsträckt» försäkring.

Administrationskostnaderna skulle enligt samma alternativ belöpa sig till 2·9 milj. kronor vid »reguljär» och 8·0 milj. kronor vid »utsträckt» försäkring.

Det får antagas, att *staten* finge täcka *förlusterna*, vartill kommer, att staten enligt förslaget skall täcka kostnaderna för *familjetillägg och administration*.

Statens sammanlagda utgifter för en försäkring enligt A-förslaget *(»reguljär» försäkring)* kunna alltså för år 1931 beräknas hava utgjort 17·5 milj. kronor, vilket belopp vid *»utsträckt» daghjälp* skulle höjas till 79·7 milj. kronor.

Principen, att systemet verkligen skulle bäras upp av arbetsgivarnas och de försäkrades avgifter, vore därmed praktiskt taget övergiven.

Såsom en särskild olägenhet ur statsfinansiell synpunkt må framhållas, att de förluster på försäkringen, som enligt de gjorda antagandena finge täckas av staten, på grund av ovissheten om arbetslöshetens omfattning, ej läte sig närmare beräkna i förväg. Staten ställdes varje gång inför nödtvånget av ett redan fullbordat faktum.

Visserligen må erkännas, att den senast angivna statsutgiften på cirka 79·7 milj. kronor icke skulle uppstå vid en regelrätt tillämpning av A-förslaget i föreliggande skick. Vid sådan tillämpning skulle statens utgifter enligt kalkylerna stanna vid 17·5 milj. kronor, detta under den sannolika förutsättningen, att staten nödgades täcka förlusten på 10·4 milj. kronor. Styrelsen tror sig emellertid, därvid även stödjande sig på praktiska erfarenheter från utlandet, våga påstå, att i all synnerhet det obligatoriska arbetslöshetsförsäkringssystemet med sin tvångsvis genomförda anslutning innehåller inre, ofrånkomliga så att säga, anlag för uppmjukningar i riktning mot att låta försäkringssystemet och därmed staten övertaga det principiella ansvaret för underhållet av dem, som äro nödlidande på grund av arbetslöshet.

Med utgifter för staten av den storleksordning, som här beräknats och genom vilken staten för arbetsgivarna och arbetarna samt än mer från den kommunala fattigvården övertager *väsentliga bördor*, *aktualiseras* hela den stora frågan om avvägningen av kostnaderna i allmänhet för den sociala omvårdnaden.

Lokal organisation. Arbetsförmedlingen.

Varje form av arbetslöshetsförsäkring kräver givetvis en utvecklad lokal organisation. Såsom sådant lokalorgan skulle enligt A-förslaget fungera de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, för ändamålet omorganiserade och försedda med ett ökat statligt stöd och statligt inslag.

Socialstyrelsen vill här ingalunda rikta någon erinran vare sig mot att den offentliga arbetsförmedlingen ytterligare förstärkes eller mot att den infogades såsom ett väsentligt led i ett arbetslöshetsförsäkringssystem, hur ett sådant än kunde komma att utformas. Den senare principen lärer få anses allmänt erkänd i alla länder med arbetslöshetsförsäkring och för vårt eget lands vidkommande torde delade meningar i ämnet knappast yppa sig.

Vad här må bringas under övervägande är lämpligheten av den framförda tanken, att arbetsförmedlingsanstalterna, med bibehållande givetvis av sina arbetsförmedlingsuppgifter, skola göras till lokala bärare av själva försäkringssystemet.

Det är uppenbart, att frågan om den lokala organisationen av en socialförsäkring allestädes spelar en stor roll, och i all synnerhet är detta fallet i vårt vidsträckta, glest befolkade land. De kostnader, som härav kunna föranledas, torde lätt springa upp till högst ansenliga belopp. Detta har i och för sig givetvis manat till synnerlig försiktighet; härtill kommer, att varje förslag, som föranleder en ny vittutgrenad lokalorganisation, torde mötas av en starkt reserverad hållning hos våra statsmakter. Erinras må, att redan vår nuvarande lokala organisation för sociala välfärdsanordningar, såsom ovan nämnts, är föremål för utredning i syfte att åvägabringa förenkling och rationalisering. När de sakkunniga velat inpassa den lokala organisationen enligt A-förslaget inom en låt vara utvidgad ram av den offentliga arbetsförmedlingen, så lärer förslaget i denna del ha förestavats av önskemålet att undgå nödvändigheten att eljest tillskapa en helt ny organisation.

Den offentliga arbetsförmedlingens nuvarande personal är emellertid utvald uteslutande med hänsyn till arbetsförmedlingsuppgifter, och man kan icke rimligen ställa anspråk på densamma, att den skall visa sig vuxen att övertaga helt nya, nog så komplicerade försäkringsuppgifter, vilka påkalla en annan, icke ringa sakkunskap.

Arbetsförmedlingens personal är för närvarande fullt sysselsatt med sina arbetsförmedlingsuppgifter, vilka ej bleve mindre utan tvärtom större efter genomförandet av en försäkring. För det plus till arbetsuppgifterna, som denna försäkring skulle medföra, finge praktiskt taget helt ny personal anställas.

Tvekan kan också råda om lämpligheten av att förvandla arbetsförmedlingen till lokalt organ för försäkringen. Arbetsförmedlingens huvuduppgift är och förblir att anvisa den arbetssökande den bästa möjliga anställningen, för vilken han lämpar sig, och arbetsgivaren den bästa möjliga arbetskraft, han behöver. Om man gör avsteg från denna väsentliga grundregel, skadar man den offentliga arbetsförmedlingen i en vital punkt. Försäkringssidan är emellertid till sin natur en social hjälpverksamhet, där väsentliga hänsyn måste tagas till dess väsensskilda karaktär. Om arbetsförmedlingen får att företräda jämväl hithörande synpunkter, utsättes den för ett det starkaste moraliska tryck att beakta dessa synpunkter jämväl vid förmedlingen, detta med åsidosättande av den ovan angivna grundregeln. Arbetsförmedlingen finge ständigt vid sina arbetsanvisningar kasta sidoblickar på de försäkringsmässiga konsekvenserna av sina platsanvisningar. Redan vid valet mellan arbetssökande av fullgod kompetens skulle detta ådraga förmedlingen misstankar för partiskhet.

Försäkringssystemet förutsätter, att rörligheten mellan olika yrken oavvisligen upprätthålles, så långt detta överhuvud taget är möjligt. Följden härav lärer i många fall bliva, att hänvisning av arbetskraft, särskilt sådan inom yrken med relativt hög lön, till mindre kvalificerat eller eljest lägre avlönat arbete kommer att mötas med viss motvilja, synnerligast i den mån vägran att mottaga det anvisade arbetet medför förlust av daghjälp. Med speciell kraft torde motvilja komma att yppa sig mot hänvisning till reservarbete, där sådan skulle ifrågakomma.

Om nu prövningen å ena sidan av lämpligheten av arbetsanvisning och å andra sidan av de försäkringsmässiga konsekvenserna härav sker hos samma myndighet, kommer hela motviljan mot det relativt restriktiva förfarande, som är ofrånkomligt vid varje arbetslöshetsförsäkring, att rikta sig mot arbetsförmedlingen. Det kan befaras, att detta komme att kasta en skugga över förmedlingen och skada den i dess grannlaga och viktiga uppgift.

Dessa synpunkter göra det önskvärt, att den väsentliga frågan om den lokala organisationen av en arbetslöshetsförsäkring enligt A-förslaget kunde lösas efter andra linjer.

De »sämre» riskerna.

Den tvångsanslutning, som en obligatorisk försäkring föreskriver, kan ur vissa synpunkter te sig tilltalande. Systemet blir till det yttre mer rätlinjigt och kon-

sekvent än ett frivilligt system och det tvingar även de mindre förtänksamma, vilka, överlämnade åt sin egen valfrihet, kanske ej skulle påtaga sig bördorna av en försäkring, att, i den mån försäkringen erbjuder tillfälle därtill, sörja för sitt uppehälle under tider av arbetslöshet.

Dessa företräden äga emellertid också motsvarande avigsidor.

Den obligatoriska försäkringen torde alltid visa en betydande stelhet i den praktiska tillämpningen. Reglerna måste få karaktären av på förhand noggrant tillskurna schemata, och vid tillämpningen torde det alltid befinnas möta svårigheter att inpressa arbetsmarknadens mångskiftande företeelser i dessa schabloner.

Om stora grupper av arbetstagare sannolikt skulle underlåta att utnyttja en frivillig försäkring, så lärer detta ingalunda alltid vara att tillskriva allenast liknöjdhet och bristande förtänksamhet. I talrika fall torde individen befinna sig i sådana omständigheter, att en försäkring för hans vidkommande är tämligen opåkallad eller ock att hans anställnings- och arbetsförhållanden även enligt hans eget bedömande ej kunna läggas till grund för försäkringsmässigt förfarande. Dessa fall komma icke desto mindre att omfattas av en tvångsförsäkring, där de formella betingelserna härför äro för handen, detta utan att hänsyn kan tagas till de föreliggande individuella faktorer, som kunna tala i motsatt riktning. Det råder ej tvivel om att bland dessa kategorier återfinnas å ena sidan visserligen genomsnittligt mycket goda försäkringsrisker, vilka endast i undantagsfall drabbas av arbetslöshet och på den grund finna försäkring obehövlig, men å andra sidan också den stora mängden av de verkligt dåliga riskerna, som allenast skulle profitera av försäkringen.

Det är föga sannolikt, att försäkringens merinkomster av den förra kategorien ens tillnärmelsevis skulle uppväga de merutgifter, som de senare förorsakade. Man kan nämligen i länder med obligatorisk försäkring iakttaga en allmän, metodisk strävan hos den mindre goda arbetskraften att söka sig och kvarstå i arbete samt erlägga avgifter endast så lång tid, som författningsenligt erfordras för att bliva berättigad till daghjälp, för att sedan åter falla försäkringen till last under den längsta tid, som medgives. Något effektivt korrektiv häremot kan ej utövas genom arbetsförmedlingen eller på annat sätt, enär ju denna mindre goda arbetskraft till sin natur är svårplacerad och på den grund efter eget gottfinnande med största lätthet kan undandraga sig, att arbetsanvisningar leda till anställning, åtminstone sådan av större varaktighet. Få företeelser torde vara så ägnade att utöva en demoraliserande inverkan på hela försäkringsklientelets syn på försäkringen som nu berörda gruppers för alla andra försäkrade uppenbara — och framgångsrika — strävanden att obehörigen profitera av försäkringen. Att märka är, att här berörda, allvarliga olägenhet speciellt vidlåder den obligatoriska försäkringen, även om tvånget att erlägga avgifter föranleder en viss utgallring. De element, varom fråga är, torde av flera skäl mestadels icke ansluta sig till en frivillig försäkring.

Obehörigt utnyttjande av försäkringen.

Att den obligatoriska försäkringen även i övrigt i långt högre grad än den frivilliga inbjuder till och lämnar rum för missbruk av olika slag, torde vara ställt utom tvivel. En mångfald exempel på sådana missbruk — eller icke avsett, i realiteten olämpligt utnyttjande av försäkringen — lämnas särskilt från länder med obligatorisk försäkring. I en hel del av dessa fall, vilka tilldragit sig ganska stor uppmärksamhet i den allmänna diskussionen, bära exemplen den inre prägeln av sannolikhet.

I allt fall kan det konstateras, att försäkringssystemet lämnar rum för det skildrade olämpliga förfarandet. Om sålunda, för att allenast nämna ett enda sådant exempel, en chaufför regelbundet har arbete såsom sådan under cirka sex månader av året och därunder inbetalar sina författningsenliga avgifter samt under åter-

stoden av året biträder sin hustru, vilken driver en lönande matvaruhandel, men han det oaktat under denna tid uppbär daghjälp såsom arbetslös, kan något verkligt socialt syfte ej anses tillgodosett med denna daghjälp, utan förfarandet lärer obetingat böra betecknas såsom olämpligt och stötande. Det är enligt styrelsens mening av mindre intresse att kontrollera, huruvida något fall av dylikt missbruk faktiskt förekommit, än att man kunnat konstatera möjligheten därtill. Man synes hava konstaterat möjligheterna till dylika missbruk i betänkligt många fall. I vilken utsträckning de faktiskt förekommit och i vilken omfattning de obehörigen åsamkat försäkringen utgifter låter sig av naturliga skäl ej angiva med någon grad av tillförlitlighet. De beivrade fallen torde nämligen ej lämna någon ledtråd beträffande antalet obeivrade.

Styrelsen avstår därför från att söka ingå i ett närmare bedömande av denna fråga i annan mån, än att styrelsen vill fastslå, att för en försäkring de ekonomiska följderna av dylika missbruk, de må vara mindre eller större, väga mindre tungt än den demoraliserande inverkan, de synas ägnade utöva på det försäkrade klientelet.

En företeelse, som väl ej direkt kan rubriceras såsom illojalt missbruk men som dock måste betecknas såsom olämplig, är den flerstädes konstaterade inställningen hos arbetskraften inom yrken med säsongväxlingar att metodiskt söka anpassa sina arbetsterminer och avgiftsinbetalningar på sådant sätt, att daghjälp regelbundet åtnjutes under lågsäsongen. Här blir daghjälpen uppenbarligen, vad den ej bör vara, nämligen ett lönetillägg vid en normal företeelse i stället för en täckning av en risk i egentlig mening.

En dylik metodisk inställning, som måhända förorsakar en försäkring större obefogade utgifter än de egentliga missbruken, lärer väsentligen möjliggöras därigenom att försäkringsåret kommer att pendla i takt med de av årets klimatiska växlingar beroende säsongvariationerna. Den, som har att räkna med en normalt återkommande arbetslöshet exempelvis under tiden 15 december—15 mars, kan följaktligen inrikta sina strävanden på att under tiden 15 mars—15 december göra sig berättigad till erhållande av daghjälp, för så vitt försäkringssystemet öppnar möjlighet därtill.

Så är fallet med det föreliggande A-förslaget, liksom ock beträffande B-förslaget, i och med att försäkringsperioden rytmiskt anpassats efter kalenderårets längd.

Olika parters bristande intressegemenskap med försäkringen.

En obligatorisk arbetslöshetsförsäkring är icke ägnad att på något håll skapa ett med densamma solidariskt intresse av att den icke obehörigen utnyttjas. Väl skola enligt A-förslaget avgifterna erläggas av arbetsgivarna och arbetarna gemensamt, men försäkringssystemet är alltför stort, för att något individuellt intresse av sparsamhet i de konkreta fallen skall kunna tänkas framväxa på grundvalen av denna allmänna betalningsplikt.

Arbetsgivarna. Vad arbetsgivarna angår, torde en försäkring, gentemot vilken de göras bidragspliktiga, komma att slappa intresset för alla sådana socialt betingade anordningar, som avse att, med visst eftersättande av driftsekonomiska synpunkter, bereda arbetskraften sysselsättning och viss utkomst under lågkonjunktur. Styrelsen syftar här exempelvis på den ej ovanliga intermittenta driften, som har till syfte att bereda s. k. korttidsarbete. När orderstocken sinar och ej beräknas tillåta full drift för en period framåt, torde det ur företagarsynpunkt oftast ställa sig fördelaktigare att exempelvis arbeta för fullt tre månader och att helt nedlägga driften under lika lång tid än att under loppet av sex månader hålla driften i gång tre dagar och att nedlägga den tre dagar per vecka. När det senare alternativet tillämpas, sker det i syfte att bereda arbetskraften en visserligen minskad men kontinuerlig ut-

komst. Vid en försäkring åter ter sig det förra alternativet, som i sig självt är fördelaktigare för arbetsgivaren, i själva verket fördelaktigare även för arbetstagarna. Dessa erhålla först under tre månaders full drift ett lika stort lönebelopp som det, som vid intermittent drift skulle hava fördelats på sex månader, men härtill kommer, såsom ett plus, daghjälpen under de tre påföljande månaderna med full arbetsnedläggelse.

Bereder en obligatorisk försäkring trygghet för att hela arbetarstyrkan erhåller ett sådant plus, synes det knappast rimligt att förutsätta, att företagaren, i strid med sina egna och sina anställdas intressen, skulle välja alternativet intermittent drift.

Utan att man kan tala om missbruk i egentlig mening erbjuder sig här ett tydligt exempel på, att försäkringens fördelar skulle utnyttjas i fall, där en annan anordning, nämligen från företagarens sida, eljest skulle kunna i rimlig mån råda bot för de sociala olägenheterna av företagets sammankrympande orderstock. Det här anförda konkreta exemplet torde kunna mångfaldigas med konstruerade fall eller av praktiska exempel från andra länder. Orsaken till det exemplifierade förfarandet ligger i själva försäkringssystemets konstruktion.

Vidare torde man kunna förvänta, att företagarna, under hänvisning till den hjälp, som försäkringen erbjuder vid arbetslöshet, vid behov av smärre driftsinskränkningar skola bortse från sociala synpunkter och bedöma frågor om avskedanden helt och hållet ur ekonomiska driftssynpunkter.

Nämnas må i detta sammanhang, att arbetsgivaren vid avskedanden på grund av dåligt uppförande och dylikt utsättes för ett starkt tryck att med fördöljande av det verkliga förhållandet angiva driftsinskränkning såsom orsak. Han blir ju i allt fall kvitt en olämplig arbetstagare, och det kan bära starkt emot att låta den avskedade gå förlustig sin rätt till daghjälp genom att intyga den verkliga orsaken, synnerligast som orsaken till dylika avskedanden i viss mån kan vara föremål för delade meningar och ej sällan giva anledning till arbetskonflikter. Man står här inför möjligheter till missbruk, vilka sällan torde kunna beivras, och som till sin natur äro i hög grad demoraliserande för hela den anda, som borde råda gentemot försäkringen.

Kommunerna. En annan part, som tillika äger intresse av försäkringen, äro givetvis kommunerna. I samma mån, som omsorgen om de arbetslösa faller på försäkringen, minskas den kommunala bördan för fattigvård åt dessa. Även här kan man, till följd av denna inre intressemotsättning, tänka sig åtgärder från kommunernas sida, som kunna påverka försäkringens utgifter. Ett exempel härå må anföras.

Förslaget förutsätter möjligheten av anordnandet av statskommunala arbeten. Denna verksamhet är för närvarande av icke ringa praktisk betydelse. Vid utgången av mars 1931 sysselsattes enligt rapport av arbetslöshetskommissionen 1 502 man i sådana reservarbeten; antalet i statliga reservarbeten vid samma tidpunkt sysselsatta var 6 544. Vid bedömande av den relativt höga förstnämnda siffran bör jämväl hållas i minnet, att våra tre ojämförligt viktigaste kommuner, nämligen Stockholm, Göteborg och Malmö, underlåtit att över huvud taget anordna statskommunala arbeten under nämnda månad.

Någon medverkan från kommunernas sida till förverkligande av arbetslinjen inom försäkringssystemet, närmast i vad rör anordnandet av statskommunala reservarbeten till prövande av arbetsvilligheten hos de daghjälpsberättigade, på sätt vissa av de sakkunniga förordat, skulle i verkligheten näppeligen vara att påräkna. I den mån kommunerna över huvud taget vore i tillfälle att anordna arbeten för arbetslösa, skulle de enligt sakens natur reservera dessa åt de »utförsäkrade» för att bereda dem uppehälle och förhindra, att de fölle den kommunala fattigvården till last. Enär vidare arbetslösa, som sysselsättas i reservarbete, enligt förslaget äro

undantagna från avgiftsplikt till försäkringen, skulle kommunerna sannolikt icke komma att anordna dylika arbeten såsom statskommunala reservarbeten, detta i syfte att göra de vid arbetena sysselsatta »utförsäkrade» arbetslösa avgiftspliktiga och därmed efter hand på nytt daghjälpsberättigade.

Så långt ifrån att de kommunala arbetena för arbetslösa skulle kunna användas som prövosten på arbetsvilligheten hos de daghjälpsberättigade skulle de förvandlas till ett medel att lyfta över bördor från kommunerna till försäkringen. Erfarenheten från andra länder visar nogsamt, att det här ingalunda är fråga om en på grundval av intressekonstellationen uppbyggd konstruktion utan om en realitet, med vilken man har att räkna.

Det göres ofta gällande, att den nuvarande arbetslöshetspolitiken är ägnad att skapa ett mindre lyckligt motsatsförhållande mellan stat och kommun och att en arbetslöshetsförsäkring skulle medföra en avspänning härutinnan och i stället bana väg för bättre samverkan. Detta antagande torde knappast vara riktigt.

Systemet enligt A-förslaget ej organiskt uppvuxet.

Slutligen må beträffande en obligatorisk försäkring framhållas, att den på intet sätt skulle organiskt framväxa ur något redan bestående. Den finge tvärtom tänkas såsom en på en gång plötsligt genomförd nyskapelse av ansenliga dimensioner. Man hade ingen egentlig praktisk erfarenhet att lita sig till, när man plötsligt befann sig mitt uppe i svårigheterna att praktiskt bemästra den stora mångfalden av problem, vilka, om än aldrig så noggrant prövade på förhand, dock säkerligen oupphörligt skulle erbjuda nya sidor av överraskande natur. Härtill komme, att denna nya organisation skulle arbeta på ett så i eminent grad ömtåligt område som att fördela stora belopp i småposter av understödsnatur. Alla missgrepp, stora och små, finge lätt en speciellt pinsam karaktär.

B-förslaget.

Styrelsen övergår nu till en allmän granskning av det frivilliga försäkringssystemet enligt betänkandets B-förslag.

Innebörden av detta alternativ lärer i korthet kunna sägas vara att anknyta försäkringen till fackförbundens arbetslöshetskassor av den typ, som redan existerar, och att bereda dessa statsbidrag samt att i samband därmed åtminstone formellt lösgöra dem från den nuvarande omedelbara sammankopplingen med fackorganisationerna.

Företräden.

Enligt socialstyrelsens mening uppvisar det föreliggande B-förslaget företräden framför A-förslaget i fråga om vissa med detta senare behäftade olägenheter, vilka ovan berörts. Systemet ter sig smidigare än det obligatoriska. Det skulle anknyta till en redan befintlig verksamhet och stödja sig på redan vunnen erfarenhet, varvid bland annat en vunnen värdefull personkännedom och därmed förknippad vana att hålla sämre element på avstånd kanske i någon mån kunde bevaras och utnyttjas i det nya systemet.

Systemet torde enligt sakens natur och enligt erfarenheterna från utlandet åtminstone icke i början få sådana betydande dimensioner som en obligatorisk försäkring. Att de, som antingen av giltiga skäl ej behöva eller ock ej böra omfattas av en arbetslöshetsförsäkring, måhända skulle underlåta att ansluta sig till en försäkring av denna karaktär, vore ur vissa synpunkter en fördel.

B-förslaget tillgodoser i viss grad önskemålet, att försäkringssystemet skulle framväxa organiskt och successivt.

Det visar sig emellertid vid närmare granskning, att dessa företräden till dels äro antingen endast skenbara eller ock uppvisa jämväl avigsidor, ävensom att B-förslaget är behäftat med andra brister, som icke — i allt fall ej i samma grad — vidlåda A-förslaget.

Omfattningen.

Vad först angår anslutningen till det frivilliga systemet, kan denna ju ej med större grad av säkerhet bedömas. Man torde emellertid kunna räkna med såsom sannolikt, att klientelet till en början skulle ungefärligen omfatta medlemmarna i fackförbundens nuvarande arbetslöshetskassor. Detta antal, som enligt betänkandets uppgift (sid. 64) år 1927 uppgick till 228 966, hade vid ingången av år 1931 ökats till 307 630. Härjämte uppgives, att tre fackförbund om cirka 40 000 medlemmar, som för närvarande ej hava ordnade arbetslöshetskassor, ha för avsikt att omedelbart upprätta sådana, därest statsbidrag enligt B-förslaget skulle erbjuda sig. Under här angivna förutsättning skulle en frivillig försäkring enligt B-förslaget under år 1931 ha startat med en omslutning på ungefär 350 000 medlemmar. Då den obligatoriska försäkringen kalkylerats på en omslutning för år 1927 på 596 000 försäkrade, vilket antal säkerligen år 1931 skulle ha ökats till cirka 630 000, torde man i stort sett kunna anslå den frivilliga försäkringens omslutning till något över hälften av en obligatorisk försäkrings.

Effektivitet.

En frivillig försäkring bör ju *inom det försäkrade klientelet* nå i stort sett samma relativa effektivitet som en obligatorisk försäkring. Däremot blir effektiviteten, betraktad såsom en *allmän hjälpform* vid arbetslöshet mindre, i samma mån som detta klientel är mindre än den obligatoriska försäkringens. Om sålunda det förra klientelet uppginge till 350 000 personer, bleve effektiviteten endast 56 proc. av en obligatorisk försäkrings, för så vitt dess klientel omfattade 630 000 personer.

Antalet »hjälpta» veckor skulle enligt A-förslaget år 1931 motsvara 31·1 procent av hela antalet arbetslöshetsveckor (5·11 milj.) hos det klientel, som skulle omfattas av försäkringen enligt nämnda förslag. I förhållande till detta antal arbetslöshetsveckor skulle antalet »hjälpveckor» enligt B-förslaget under år 1931 motsvara 31·1 procent av 56 procent eller 17·4 procent.

Framhållas må, att hjälpprocenten i fråga *inom* det mindre klientel, som omfattades av den frivilliga försäkringen, skulle erhålla samma relativa storlek, 31·1 procent, som vid en obligatorisk försäkring.

Att antalet »hjälpta» veckor enligt B-förslaget skulle utgöra endast 17·4 procent av antalet arbetslöshetsveckor hos A-förslagets klientel, lärer utvisa, att det frivilliga systemet, betraktat såsom allmänt hjälpmedel mot de ekonomiska följderna av arbetslöshet, har ringa effektivitet.

Kostnaderna.

Styrelsen har, för bedömande av kostnadsfrågorna, verkställt beräkningar, vad en frivillig försäkring skulle draga för kostnader enligt de grunder, som B-förslaget uppställer, och under de tre alternativa förutsättningar, som angivits ovan under behandlingen av A-förslaget, nämligen en omslutning av 318 000 personer år 1929 samt resp. 415 000 och 630 000 personer år 1931.

Kostnaderna härför skulle belöpa sig till resp. 13·7, 22·0 och 33·4 milj. kronor.

Teoretiskt sett borde bidragen till försäkringen delas lika mellan de försäkrade och staten, vadan statens kostnader skulle belöpa sig till hälften av nämnda belopp eller till resp. 6·85, 11·0 och 16·7 milj. kronor.

Ehuru de försäkrades avgifter icke fixeras i B-förslaget och beräkningar rörande premierna sålunda enligt sin natur måste bliva osäkra, har styrelsen, med utgångspunkt från den givna arbetslöshetsprocenten, uppskattat de premiebelopp, som under iakttagande av försiktighet rimligen kunde antagas hava faktiskt blivit påförda de försäkrade.

Utifrån dessa låt vara mycket vaga antaganden har styrelsen kommit till följande sannolika kostnadsfördelning, vid vilken staten skulle hava täckt uppkomna förluster.

	318 000 försäkrade år 1929, milj. kr.	415 000 försäkrade år 1931, milj. kr.	630 000 försäkrade år 1931, milj. kr.
Försäkrades avgifter	7·15	9·65	14·60
Statens bidrag	6·55	12·35	18·80
	13·70	22·00	33·40

I det föregående har närmare berörts de »utförsäkrades» hjälpbehov, varvid hävdats sannolikheten av att detta hjälpbehov, såsom varande snarast större än daghjälpsberättigades hjälpbehov, helt eller delvis finge tillgodoses av staten genom »utsträckt» daghjälp.

Dessa de »utförsäkrades» hjälpbehov är givetvis i och för sig lika stort vid en frivillig försäkring som vid en obligatorisk. Dock må erkännas, att en frivillig försäkring ej i samma mån som en obligatorisk vare sig medför ett moraliskt tvång eller — med hänsyn till den frivilliga försäkringens mindre omslutning — erbjuder liknande tekniska förutsättningar att tillgodose ifrågavarande hjälpbehov under försäkringens tekniska former med tillskott av statsmedel.

Det kan emellertid måhända erbjuda ett visst teoretiskt intresse, närmast till ledning för bedömande av en frivillig försäkrings effektivitet i förhållande till hjälpbehovet, att erhålla en kostnadssiffra för en frivillig försäkring med en lika stor omslutning år 1931 som den, vilken beräknats för den obligatoriska, nämligen 630 000 personer, och med »utsträckt» daghjälp. En på sådana grunder konstruerad kostnadssiffra har uppskattats till cirka 94 milj. kronor, varav 14·6 milj. kronor skulle täckas av de försäkrades avgifter.

Kostnadssiffrans allenast teoretiska innebörd förtjänar än en gång understrykas. Flera av förutsättningarna ligga utom gränsen för det sannolika.

För övrigt förtjänar här också understrykas, att samtliga kalkyler beträffande arbetslöshetsförsäkring enligt sakens natur endast äro att anse som approximativa. I särskild grad gäller detta kalkyler, som avse en frivillig försäkring.

Försäkringsmässiga arbetsformer.

Det torde visserligen vara riktigt, att de nuvarande arbetslöshetskassorna arbeta under relativt smidiga och enkla former men icke desto mindre, bland annat med stöd av ingående personkännedom, på ett i stort sett tillfredsställande sätt torde nå de syften och relativt begränsade mål, som denna verksamhet uppställer och kan uppställa. Emellertid bör framhållas, att denna relativa enkelhet just lärer bero på frånvaron av försäkringsmässiga former. Vid en försäkring enligt B-förslaget eller liknande komme den försäkringsmässiga apparaten att lägga sitt tvång på dessa fria arbetsformer. Personkännedom, ömsesidigt förtroende och dylikt äro visserligen i och för sig ytterligt värdefulla tillgångar men äro ju på intet vis tillfyllest för ett förfarande, som skall ansluta sig till ett lagligen reglerat försäkringsmässigt rättsförhållande mellan två parter, försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Erinras må, att man måste förutsätta ett sådant strikt rättsförhållande, i och med att man principiellt avböjer tanken på behovsprövning.

Härtill kommer, att vid en försäkring enligt B-förslaget skulle skapas ytterligare ett rättsförhållande, nämligen mellan försäkringsgivaren å ena sidan och staten som författningsenligt bidragsgivande part å den andra. Det vore sålunda ej tillfyllest, att författningsföreskrifterna rörande avgifters påförande till riktiga belopp och under fastställda terminer, daghjälps meddelande, i vad rör beloppens storlek, antalet karensdagar samt understödstidens längd *faktiskt* iakttoges; det vore också nödvändigt att kunna *dokumentariskt leda i bevis,* att så skett. Den ekonomiska statliga medverkan, som förslaget förutsätter och åsyftar, skulle ju eljest krävas helt godtyckligt utan varje möjlighet till kontroll från statens sida. Detta skulle emellertid föranleda ett arbetssätt inom kassorna, som vore principiellt nytt och artskilt från reglerna för de nuvarande understödskassorna.

Lokal organisation.

I samband med här berörda spörsmål må jämväl erinras om frågan om den lokala organisationen. Om man utgår från en organisation, efter yrken uppdelad i rikskassor, låter sig detta system tydligen ganska väl genomföra i fråga om nuvarande arbetslöshetskassor. Frågan om lokal organisation ställer sig emellertid väsentligt annorlunda, om man i enlighet med B-förslaget anlägger en verkligt försäkringsmässig måttstock på kassorna. Då måste antingen lokalorganen förfoga över sakkunskap i tillräcklig grad för att självständigt kunna handlägga förekommande ärenden — något som väl knappast kan tänkas vara genomförbart — eller också måste hithörande uppgifter väsentligen utövas centralt hos kassan, vilken blott kunde anförtro exempelvis själva utbetalningarna och mottagandet av kvittenserna åt lokalorgan av enkel utrustning.

Frågan försvåras än ytterligare därav, att kassorna enligt B-förslaget obetingat skulle stå öppna för utövarna av yrket. En kassa vore sålunda nödsakad att hålla lokala organ även i orter, där allenast ett ringa fåtal yrkesutövare påyrkade att vinna inträde.

Visserligen lämnas i B-förslaget (3 §) vissa föreskrifter till tryggande av, att en kassa icke erhåller alltför ringa omslutning, i regel ej mindre än 500 medlemmar. Denna föreskrift löser emellertid ej här behandlade spörsmål. Och om föreskrift meddelades jämväl om minimiantal medlemmar av lokalavdelning å viss ort, frågar man sig exempelvis, huruvida en försäkrad skulle gå förlustig sin försäkringsrätt, om han flyttade till en ort, där lokalavdelning på grund av bristande sådan förutsättning ej hade kommit till stånd.

Så vitt styrelsen kan finna, skulle varje särskild rikskassa enligt B-förslaget i viss mån komma att ställas inför liknande problem rörande lokal organisation, som skulle möta en för alla yrken gemensam riksorganisation enligt A-förslaget. Såsom styrelsen ovan hävdat, har denna fråga ej ens enligt A-förslaget med dess härutinnan större förutsättningar bringats till en nöjaktig lösning.

Att den frivilliga försäkringen speciellt i sitt hemland Belgien icke synes hava haft att kämpa med oöverstigliga svårigheter i detta hänseende, lämnar intet stöd för uppfattningen, att frågan kan lösas i ett land av Sveriges utsträckning. Man erinre sig, att Belgien äger en areal av ungefär samma storlek som landskapet Dalarna men en folkmängd, därtill starkt industrialiserad, som är större än Sveriges. Danmark, där frivillig försäkring likaledes är genomförd, erbjuder också — på detta som på åtskilliga andra områden — ett exempel på, huru oerhört mycket lättare spörsmål om lokal organisation låta sig lösa i länder av ringa ytvidd och med relativt stor befolkningstäthet.

Det förtjänar tilläggas, att samma problem, som vid en frivillig försäkring möter beträffande den lokala organisationen, även göra sig gällande i den centrala. Varje särskild kassa måste sålunda utrustas med principiellt samma expertis, vid-

taga samma anordningar för betryggande medelsförvaltning och revision och dylikt som en enda, enhetlig riksorganisation enligt A-förslaget.

Farhågorna för benägenhet till splittring i en mångfald relativt små kassor äro icke ogrundade och olägenheterna av sådan splittring kunna belysas med praktiska erfarenheter från andra områden. Sålunda ligger det nära till hands att tänka sig, att mindre arbetargrupper, exempelvis vid visst företag, antingen önska bryta sig ut ur en större kassa, enär de anse sin egen arbetslöshetsrisk speciellt ringa, eller ock, därtill lockade av möjligheten till statsbidrag, över huvud taget önska att ansluta sig till arbetslöshetsförsäkringen och att för ändamålet upprätta en helt ny, egen kassa.

Försäkringens plats i hjälpsystemet.

Såsom nämnts kan en frivillig försäkring icke förväntas komma att i sådan omfattning tillgodose det av arbetslöshet förorsakade hjälpbehovet, att nuvarande åtgärder från statens och kommunernas sida nämnvärt kunde inskränkas. Parallellt med försäkringen skulle sålunda påkallas en hjälpverksamhet från det allmännas sida av ungefär nuvarande omfattning.

Redan det nuvarande systemet för beredande av hjälp vid arbetslöshet erbjuder vissa svårigheter till tryggande av nödig ändamålsenlighet och planmässighet inom de olika grenarna av denna hjälpverksamhet och till förebyggande av att den i olika vägar lämnade hjälpen icke obehörigen utnyttjas av samma personer på flera håll.

När nu en företrädesvis enskild hjälpverksamhet enligt B-förslaget skall infogas i detta system, komma givetvis dessa svårigheter att öka väsentligt. Vid det allmännas hjälpåtgärder måste rimligen tillses, huruvida och i vad mån den arbetslöse åtnjuter eller åtnjutit daghjälp från försäkringen. För att dessa det allmännas hjälpåtgärder skola inpassas med nödig rättvisa, d. v. s. där de verkligen som bäst behövas, kräves, att fattigvårdsmyndigheterna eller hjälpkommittéerna förskaffa sig kännedom om hur lång arbetslöshetstiden varit, under vilken tid och med vilka belopp daghjälp utgått, huruvida den arbetslöse hos arbetsförmedlingen sökt men ej erhållit arbete och så vidare, eller med andra ord att hjälporganen nödgas inhämta och kontrollera praktiskt taget alla de data, som konstituera försäkringsrätten.

Vidare märkes, att de olika hjälpkassorna måste utöva kontroll sinsemellan, så att ej samma personer åtnjuta daghjälp från flera kassor.

Försäkringens splittring på ett flertal från varandra fristående kassor kommer näppeligen att medgiva, att dessa å sin sida förvärva en allmän överblick över arbetsmarknadsläget inom andra fack eller i andra orter.

Även om delade meningar torde råda om arten och graden av det inflytande, som olika slag av hjälpåtgärder till förmån för arbetslösa utöva på arbetsmarknaden, lärer av ingen kunna med fog bestridas, att åtgärder i sådant syfte över huvud taget påverka arbetsmarknaden. Statens medverkan i försäkringssystemet är begränsad till en passiv, företrädesvis formell kontroll i efterhand, att de försäkringstekniska villkoren blivit iakttagna, samt till kreditering av statsbidragsbeloppen. För en statlig arbetslöshetspolitik lämnar en sådan bidragsverksamhet på intet sätt rum.

Extra statliga tillskott.

Vid en frivillig försäkring kan staten, såsom nämnts, visserligen ej på samma sätt som i fråga om en obligatorisk sägas påtaga sig det moraliska ansvaret för försäkringssystemets upprätthållande under tider av lågkonjunktur med åtföljande ekonomiskt påfrestande massarbetslöshet. Den närmaste följden av en sådan påfrestning bleve därför sannolikt, att försäkringens effektivitet starkt nedginge i

och med ett stigande antal »utförsäkrade». Efter hand, som avgiftsunderlaget krympte samman, skulle väl kassorna också bliva oförmögna att fullgöra sina reguljära förpliktelser mot de ännu daghjälpsberättigade arbetslösa. Det utgående reguljära statsbidraget bleve emellertid här den naturliga inkörsporten för förhöjda statsbidrag, som satte kassorna i tillfälle att fullgöra åtminstone sina reguljära förpliktelser.

De sakkunniga hava själva förutsatt åtminstone eventualiteten av extra tillskott till fullgörande av de reguljära förpliktelserna och för detta syfte dryftat tanken på att bereda kassorna statliga lån. En av de sakkunniga har till och med ifrågasatt författningsbestämmelser om uttrycklig lånerätt gentemot staten, under förebärande, att sådana lån ej vore förenade med egentlig risk. Med stöd av numera vunnen erfarenhet från andra länder torde man få giva denne sakkunnige rätt i att någon risk i betydelsen av ett ovisshetsmoment icke torde vara förknippad med sådan långivning; varje tanke på lånens framtida återbetalning synes helt utesluten.

Viss daghjälp utan statsbidrag.

I 1925 års förslag (Hagman-Eklund) framfördes tanken, att kostnaderna för daghjälp under någon kortare tid omedelbart efter karensveckans utgång skulle bestridas uteslutande med inkomster av de försäkrades avgifter utan anlitande av statsbidraget. Detta skulle i sin tur beräknas på grundval av arbetslöshetskassans *utbetalade* daghjälpsbelopp — alltså ej på de *inbetalade* avgifterna såsom i det föreliggande B-förslaget — samt utgå i efterskott.

Syftet med denna anordning var dels att befria staten från ekonomisk medansvarighet i de korta och socialt oväsentliga ströfallen och att i dessa fall lämna kassorna en relativt fri prövningsrätt, i vilken staten ej hade direkt ekonomisk anledning att ingripa kontrollerande, och dels att hos kassorna skapa ett naturligt motiv till sparsamhet.

Ehuru det må erkännas, att tanken icke alldeles väl passar in i ett försäkringssystem enligt B-förslaget, innehåller den enligt styrelsens mening ett så pass värdefullt uppslag, att den varit förtjänt av närmare övervägande.

Försäkringen och arbetsmarknadens rörlighet.

De föreslagna kassorna skulle, såsom nämnts, enligt förslaget närmast anknytas till fackorganisationernas nuvarande understödskassor. Dessa äro mestadels yrkesbetonade. Ehuru hinder ej skulle möta för bildandet även av icke yrkesbetonade kassor, föreställer sig styrelsen, att såväl den nämnda första anknytningen som ock hela den allmänna läggningen av B-förslaget skulle leda till att kassorna till övervägande del finge en stark fackbetoning.

Försäkringen måste i ett sådant system starkt tendera att utbilda sig till och att bevara karaktären av vad som träffande betecknats såsom yrkesförsäkring. Försäkringen kommer med andra ord ej blott att, så långt nu ske kan, bereda försörjning under arbetslöshet utan också att medverka till att arbetskraften bibehålles knuten vid respektive yrken.

I betänkandet dryftas visserligen helt naturligt den viktiga frågan om möjligheten för de försäkrade att vid ändrade yttre förutsättningar övergå från en kassa till en annan, och i B-förslaget (16 §) meddelas särskilda positiva, ehuru ganska vaga, bestämmelser i sådant syfte. Till sin natur äro sådana övergångar också självfallet förknippade med icke ringa materiella svårigheter. Tillika är det ingalunda säkert, att en medlem, som utträder ur en kassa, över huvud taget kan vinna inträde i någon annan.

Det är ju en alldaglig företeelse på arbetsmarknaden, att arbetstillfällena inom

ett fack eller på en plats, till följd av ändrade produktionsförhållanden, rationalisering och dylikt, kunna krympa samman på ett mer eller mindre varaktigt sätt.

Parallellt härmed försiggår inom näringslivet ett oavlåtligt uppbyggnadsarbete, som bringar företag att svälla ut och nya att växa upp. Det må härvid erinras, att åtskilliga av våra nuvarande industriföretag, även sådana av världsfamnande räckvidd, ingalunda framsprungit färdiga i denna sin nuvarande gestalt utan framvuxit ur ett till synes obetydligt frö, där de fåtaliga anställda måhända icke skulle omfattats av någon arbetslöshetskassa av den typ, som B-förslaget förordar. Socialstyrelsen har bland annat från sin befattning med främlingslagstiftningen, där import av enstaka kvalificerade arbetskrafter för nya företag eller för utvidgningar ej sällan kommer i betraktande, ett livligt intryck av, att detta nydaningsarbete inom näringslivet alltjämt försiggår samt ofta sker i det tysta och under blygsamma yttre former. Omfattningen och arten av de arbetstillfällen, som vid och ofta såsom en direkt följd av dylik import erbjuda sig även för svensk arbetskraft, torde gärna underskattas.

Ingendera processen torde helt avstanna vare sig under hög- eller lågkonjunktur. Även under den starkaste högkonjunktur pågår en sammandragningsprocess i form av rationalisering och omoderna anläggningars nedläggande, vilket föranleder arbetslöshet. Å andra sidan upphör heller aldrig nydaningsarbetet helt, icke ens under den djupaste lågkonjunktur.

En av arbetsmarknadens viktigaste funktioner är att anpassa sig efter denna naturliga dynamik hos det i utveckling stadda näringslivet. Arbetskraftens rörlighet framstår därför också som en av de viktigaste förutsättningarna för arbetsmarknadens självläkedomsprocess mot arbetslöshetens skador, ehuruväl man givetvis ej kan avfärda massarbetslöshetens alla invecklade och allvarliga problem allenast med en hänvisning till denna rörlighet.

Att den enskilde individen, när han känner sina gamla utkomstmöjligheter hotade av indragningar eller driftsnedläggelser, gripes av viss oro, är helt naturligt, liksom ock att han i allmänhet söker hålla fast vid det gamla, så länge något hopp kan skönjas. Givet är också, att han just under sådana osäkra förhållanden skulle betrakta en förvärvad försäkringsrätt såsom en speciellt värdefull tillgång, vilken han högst ogärna ville låta gå ifrån sig.

Att övergå till nya yrken eller andra ännu i sitt vardande stadda företag inom orten eller att flytta till en annan ort är emellertid i och för sig mer eller mindre ett steg ut i det ovissa. Vid en försäkring enligt B-förslaget tillkomme, att vederbörande särskilt vid övergång till annat yrke eller vid avflyttning till annan ort ofta ginge förlustig sin redan förvärvade försäkringsrätt.

Det råder enligt styrelsens mening icke tvivel om, att en arbetslöshetsförsäkring, speciellt enligt B-förslaget med dess starka yrkes- eller lokalbetoning, skulle verka kraftigt bromsande på arbetskraftens rörlighet och därmed hämma denna arbetsmarknadens väsentliga självläkedomsförmåga.

Kassorna själva torde med sitt begränsade synfält icke heller vara ägnade att främja rörligheten hos klientelet.

Kassornas neutralitet.

Fackorganisationernas hjälpkassor äro enligt förslaget avsedda att ombildas till kassor enligt B-förslaget och att därvid lösgöras från fackorganisationerna och att förvandlas till öppna, neutrala kassor.

Av de s. k. kontingenter, som fackorganisationerna nu påföra sina medlemmar, överföres en viss icke obetydlig del till understödskassornas fonder för att möjliggöra hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Styrelsen får här hänvisa till de uppgifter, som i hithörande spörsmål lämnas i publikationen »Arbetslösheten inom fackförbunden i Sverige».

Vid bildandet av de nya kassorna skulle fackorganisationerna kunna minska kontingenterna med de för arbetslöshetshjälpen avsedda beloppen, vilka medlemmarna i stället finge erlägga i form av avgifter till de ombildade nya kassorna.

Om nu emellertid staten, enligt vad B-förslaget föreskriver, krediterar dessa kassor lika stora tillskott som de försäkrades inbetalade avgifter, så lärer det ligga i öppen dag, att detta tillskott gör det möjligt för fackorganisationerna att i ungefär motsvarande grad höja den hittillsvarande andel av medlemmarnas kontingenter, vilken avsett andra syften än att bereda hjälp åt arbetslösa, enkannerligen att bereda understöd åt medlemmarna vid arbetskonflikter.

Den omständigheten, att arbetslöshetskassorna skulle göras neutrala och ej bereda understöd vid arbetskonflikt, bortskymmer sålunda på intet sätt det betydelsefulla faktum, att staten med sina bidrag visserligen ej direkt men på ett närliggande indirekt sätt skulle ekonomiskt stärka fackförbunden i deras lönesträvanden.

Även det författningsenliga frigörandet av de nya kassorna från beroendet av fackorganisationerna torde i icke ringa mån bliva allenast skenbart. Till att börja med föreställer sig styrelsen, att en intim personalunion mellan fackorganisationerna och kassorna skulle etableras och även i fortsättningen upprätthållas. Om man nu också i författningsväg fastslår, att kassorna skola stå öppna i lika mån för organiserade såväl som för oorganiserade och förbjuder dem att förvägra sökande inträde på andra grunder än författningsenligt medgivna, lärer därav dock icke följa, att man på något sätt kunde häva de oorganiserades eventuella betänkligheter mot att ingå i kassor, vilka till övervägande del bestode och leddes av organiserade. Antagligt är, att de oorganiserade skulle anse, att vägen till inträde i en kassa ledde genom — nödtvunget — medlemskap i den motsvarande fackorganisationen.

Det torde vara praktiskt ofrånkomligt att i någon form bereda kassorna rätt till diskretionär prövning gentemot inträdessökande. Men en sådan prövningsrätt lämnade i själva verket kassorna fältet fritt att under allehanda pretexter utestänga de element, som enligt ledningens uppfattning vore mindre önskvärda med hänsyn till deras fackliga eller politiska åskådning och dylikt.

Fackföreningspolitiken.

Överhuvud taget lärer det icke kunna undvikas, att de fackliga organisationernas verksamhet skulle komma att starkt brytas mot de uppgifter, som komme att påvila försäkringsorganen. Riktlinjer för fackföreningspolitiken peka otvetydigt på, att man måste räkna med allvarliga friktioner mellan densamma och arbetslöshetskassornas verksamhet, sådan den skulle bedrivas enligt förslagets bestämmelser och anda. Det må här endast erinras om att fackorganisationernas verksamhet i främsta rummet tar sikte på lönespörsmålet och att denna synpunkt sålunda måste bli ledande även för deras arbetslöshetspolitik. Den sistnämnda blir från fackorganisationernas utgångspunkter underordnad den allmänna fackföreningspolitiken. En i huvudsak fri arbetshänvisning utan inskränkning med hänsyn till yrke och geografiska gränser skulle säkerligen möta betydande svårigheter inför den mycket skarpa uppdelning av arbetsmarknaden i särskilda intressesfärer, som från vissa håll påkallas och som kommit till markant uttryck i de numera så vanliga tvisterna mellan olika organisationers medlemmar om »bättre rätt till arbete». De mer eller mindre klart framträdande monopolistiska tendenserna inom en del fackorganisationer häntyda i samma riktning. Hithörande frågor och särskilt den fackliga lönepolitikens inverkan på arbetsmarknadsspörsmålen torde komma att behandlas av den s. k. arbetslöshetsutredningen, för vars räkning undersökningen »Arbetslösheten inom fackförbunden i Sverige» likaledes varit avsedd.

Uteslutning av vissa arbetstagargrupper.

Slutligen får styrelsen upptaga ett spörsmål, i vilket betänkandet ej lämnar ett klart svar. Enligt de sakkunnigas mening böra vissa grupper av arbetstagare icke omfattas av en obligatorisk försäkring. Skälen härtill äro av beskaffenhet, att man har anledning fråga sig, huruvida dessa arbetstagarkategorier lämpligen böra få omfattas av en frivillig försäkring, bedriven med tillskott av statsmedel. Om sålunda skälet till att en viss grupp arbetstagare uteslutits från den obligatoriska försäkringen företrädesvis är, att yrkets anställnings- och arbetsförhållanden ej medgiva en nöjaktig kontroll i fråga om dokumenteringen av arbetslöshet, synes det icke rimligt, att ett frivilligt system skulle bereda sådana arbetstagare tillfälle att bilda och med bidrag av statsmedel driva en kassa, där möjligheter till kontroll saknades. Framhållas må, att vad i 7 § av B-förslaget stadgas angående inskränkning i enskild persons rätt att *vinna inträde* i viss kassa ej utgör hinder för *bildandet* av särskild kassa, avsedd för speciell arbetargrupp. Det synes rimligt, att vissa direktiv för kassors erkännande meddelades i författningen, så att icke sådana viktiga principfrågor som exempelvis lantarbetarnas samt skogs- och flottningsarbetarnas delaktighet av en arbetslöshetsförsäkring skulle vid ett frivilligt system avgöras i enbart administrativ väg av tillsynsmyndigheten.

Näringsgeografiska enheter.

Om man vill skapa en ekonomisk intressegemenskap mellan försäkringen och de intresserade parterna, torde en av förutsättningarna härför vara, att man på något sätt kunde organisativt anknyta den till vissa naturliga näringsgeografiska enheter. B-förslaget erbjuder knappast gynnsamma betingelser för förverkligandet av ett dylikt önskemål.

Allmänna synpunkter på arbetslöshetsförsäkring.

Styrelsen övergår nu till att utveckla några allmänna synpunkter, ägnade att belysa frågan om lämpligheten att överhuvud taget genomföra arbetslöshetsförsäkring i Sverige.

Lönenivån.

Arbetslöshetsförsäkring är ett på ömsesidighetsprincipen fotat system, åsyftande att med tillämpning av försäkringsmässiga metoder för riskfördelning bereda hjälp vid arbetslöshet.

Den försäkringsmässiga basen för systemet är av flera skäl väsentligen att söka i den faktiska lönenivån.

Till att börja med måste sålunda avgifterna kalkyleras på basis av lönerna. Vidare måste daghjälpsbeloppen likaledes stå i viss relation till lönernas storlek.

Härvid har man givetvis främst att taga i betraktande, att inkomster och utgifter enligt de beräkningar, som grunda sig på dessa löner samt på den antagna arbetslöshetsrisken, bringas i harmoni med varandra. Erinras må, att styrelsen i detta sammanhang endast talar om de faktorer, till vilka hänsyn måste tagas vid de försäkringstekniska kalkylerna, och icke om frågan, huruvida hållbara kalkyler överhuvud taget kunnat baseras på de givna förutsättningarna.

Men vid kalkylerna måste lönenivån beaktas även ur andra synpunkter än försäkringens bärighet. Under det att man exempelvis vid livförsäkring endast har att taga i betraktande den matematiska frågan, huru högt premierna skola sättas vid en given ålder, för att, enligt tillgängliga befolkningsstatistiska tabeller för dödligheten m. m., bereda ett genomsnittligt betryggande underlag för utbetalning vid dödsfall av ett fastställt, godtyckligt valt belopp, måste den vid arbetslöshetsför-

säkring utbetalade daghjälpen avvägas i förhållande till lönen icke blott på försäkringsmatematiskt riktigt sätt utan jämväl under sociala och social-psykologiska hänsynstaganden.

Sålunda märkes först, att arbetslöshetsförsäkringen innerst har det sociala syftet att trygga den försäkrade mot nöd till följd av arbetslöshet. En försäkring, som ej i rimlig grad tillgodoser detta syfte, måste anses förfelad. Sociala hänsyn sätta här en praktisk, *nedre* gräns för daghjälpens belopp.

Ehuru arbetslönen givetvis växlar avsevärt till sitt realvärde, återspegla växlingarna emellertid också väsentligen levnadskostnadernas variationer på olika orter. En lön, som på en ort ger relativt god bärgning, erbjuder på en annan ort ej ens nödtorftigt existensminimum. Sålunda torde exempelvis lätt kunna konstateras fall, där ett visst belopp, som å en ort bereder ett låt vara nödtorftigt livsuppehälle för en familj av viss storlek, ej skulle förslå att täcka samma familjs utgift enbart för bostad å en annan ort. Enligt sitt syfte att erbjuda medel för livsuppehället måste daghjälpen — inom den ram, som bärighetskalkylerna uppdraga — till sin storlek avpassas efter dessa den faktiska lönenivåns lokalt betingade variationer.

Socialpsykologiska hänsynstaganden uppdraga emellertid — även här givetvis inom nyss nämnda ram — också en *övre* gräns för daghjälpens relativa storlek i förhållande till lönen. Daghjälpen får ej uppgå till mer än en viss del av den arbetslöses lön i öppna marknaden. Härvid kommer formellt sett i betraktande den *lön, han förut faktiskt uppburit* och som legat till grund för beräkningen av hans avgifters storlek. Ser man förevarande spörsmål ur det psykologiska syftets synpunkt, är det emellertid framför allt gent emot den arbetslöses *framtida lön, vilken som helst,* som daghjälpens belopp skall stå i viss relation. Daghjälpen får ej sättas högre, än att den arbetslöse skall självmant sträva att söka komma i åtnjutande av de bättre förhållanden, som ett arbete i öppna marknaden skulle skänka honom.

För att denna psykologiska, allenast individuellt verkande faktor skall fylla sitt väsentliga syfte i systemet, måste de allmänna försäkringsmatematiska reglerna också avpassas så, att varje enskild arbetslös inom varje yrke och i varje ort ställes inför alternativet daghjälp till ett lägre belopp eller arbetslön till ett högre för arbete i öppna marknaden, därest nu sådant yppar sig.

För att lönenivån skall kunna tjäna såsom försäkringsmässig basis för dessa väsentliga men på samma gång komplicerade försäkringsmatematiska kombinationer fordras uppenbarligen, att den uppvisar rimlig enhetlighet och fasthet. Denna förutsättning brister emellertid i utomordentlig grad i vårt land, säkerligen vida mera än i flertalet länder, som genomfört arbetslöshetsförsäkring. Såsom närmare visas i en här bilagd, inom styrelsen upprättad promemoria[1] uppvisar den svenska lönenivån en synnerligen stor splittring.

Sålunda äro lönedifferenserna mellan de olika yrkena redan i och för sig högst betydande, större än inom de stora industriländerna, där högre grad av jämvikt råder. Olikheterna i näringslivets utveckling samt i fråga om klimatiska och befolkningsförhållanden m. m. inom olika delar av landet äro vidare så stora, att något annat europeiskt land med genomförd arbetslöshetsförsäkring knappast lärer kunna uppvisa någon motsvarighet. Jämväl dessa olikheter föranleda avsevärda variationer i löneprisbildningen. Vårt högt utvecklade kollektivavtalsväsen med dess mer än i något annat europeiskt land, Danmark måhända undantaget, genomförda ackordsystem är ur här behandlade synpunkter — ackordsystemet må i och för sig vara aldrig så lämpligt — en avsevärd olägenhet i och med den spänning, som uppstår mellan avtalad timlön och faktisk ackordsförtjänst. Gradationerna i lönerna efter arbetsskicklighet — inom den ram de avtalsenliga minimilönerna uppdraga — kunna till och med inom ett och samma yrke och ett och samma företag vara avsevärda.

[1] Här ej avtryckt.

Först och sist må emellertid framhållas den avsevärda lönespänningen mellan stad och land. Vårt jordbruk, som ännu till stor del upprätthåller naturahushållning, drives faktiskt med löner, som alldeles väsentligt understiga stadsnäringarnas, i allt fall vad angår lönen uttryckt i penningar. Även om nu berörda lönedifferens i realiteten icke är fullt så stor, som när den uttryckes i penningar, bör hållas i minnet, att försäkringen endast kan hålla sig till den kontanta lönen och naturaförmånerna, uttryckta i reda penningar. Att naturaförmånerna kunna erbjuda en större trygghet för livsuppehället än vad motsvarande kontanta penningbelopp giver vid handen, kan icke tagas i beaktande vid försäkringen.

När dessa olika faktorer samverka, kan lönen exempelvis inom ett relativt högt betalt yrke i en dyr stad faktiskt komma att med flera hundra procent överstiga lönen på landsbygden, exempelvis inom jordbruket i en relativt billig landsända. För att minska denna oerhörda spänning hava de sakkunniga gjort ett radikalt ingrepp genom att helt enkelt fastställa ett maximum, enligt A-förslaget 6.50 och enligt B-förslaget 5 kronor per dag, för den del av lönen, vartill hänsyn tages vid försäkringen. Det må ej bestridas, att en maximering är ofrånkomlig, men icke desto mindre bör framhållas, att den utgör ett våld, i den mån lönenivåns variationer äro ett uttryck för förutsättningarna att bereda individen livsuppehället. Om exempelvis lägsta grovarbetarlönen i en ort är mer än dubbelt så hög som motsvarande lön i en annan ort, återspeglar denna differens i väsentlig mån olikheterna i levnadskostnaderna de båda orterna emellan. Om man vid de försäkringsmässiga kalkylerna nedskär den högre utav dessa löner till visst maximum och baserar försäkringsbeloppet på denna nedskurna lön, löper man fara, att daghjälpen icke skall fylla sin uppgift att bereda ett existensminimum.

Styrelsen befarar, att det i betänkandets A-förslag beräknade lönemaximum av 6.50 kronor per dag — alltså även det högre av de båda alternativen — med det därpå beräknade daghjälpsbeloppet av 3.25 kronor per dag ur nu framförda synpunkter kommer att visa sig lågt och att mycket snart starka krafter skulle sättas i rörelse för att åstadkomma en höjning. Erinras må i sådant hänseende, att den av statens arbetslöshetskommission statistiskt beräknade, mera allmänt förekommande lägsta grovarbetarlönen, vilken skall läggas till grund för lönen vid reservarbeten, flerstädes överstiger det i betänkandet fastställda lönemaximum, ja i en ort, nämligen huvdstaden, överstiger till och med lönen vid reservarbete, 7 kronor, nämnda maximum.

Å andra sidan visar det sig, att daghjälpens högsta belopp ligger synnerligen nära den lön, som faktiskt betalas inom stora delar av vårt näringsliv, företrädesvis inom jordbruket. Familjetillägg inberäknade kommer daghjälpen, som vid sådant förhållande kan stiga till 5.20 kronor per dag, att överstiga denna arbetsmarknadslön.

Att märka är, att områden med dylika lönedifferenser kunna gränsa tätt intill varandra med endast en eller annan mils övergångszon. Då försäkringen ifråga om hänvisning till tillgängligt arbete ovillkorligen måste bryta alla yrkesband och i rimlig grad även geografiska gränser, kommer man, enligt vad klart kan konstateras, att ställas inför den situationen, att en arbetslös, som uppbär daghjälp, enligt reglerna måste hänvisas till arbete i öppna marknaden, vilket betalas med lägre belopp än daghjälpen. Denna lön i öppna marknaden kan faktiskt i vissa situationer understiga lönen för jämförligt arbete i statligt reservarbete.

Vissa av de sakkunniga ha med skärpa avböjt tanken på att tvångsvis hänvisa daghjälpsberättigade till reservarbete, nämligen vid äventyr att daghjälpen i händelse av vägran från den arbetslöses sida kunde indragas, detta under hänvisning till att sådan hänvisning kunde föranleda stark irritation. Det ligger i sakens natur, att en hänvisning till arbete i öppna marknaden mot än lägre lön än den vid reservarbete skulle föranleda ännu starkare irritation och knappast kunna effektivt genomföras. I allt fall skulle hela den försäkringsmässiga avpassningen av

daghjälpsbeloppet i syfte att skapa en automatisk strävan till arbete på den öppna marknaden fullständigt förfelas.

I själva verket komme arbetarna i orter med höga löner och låt vara även med höga levnadskostnader att för arbetskraften i billiga orter och med låga löner framstå såsom en privilegierad grupp, vilken vid arbetslöshet kunde uppbära lika stor eller till och med större inkomst av försäkringen än de själva genom hårt arbete kunde förvärva.

Inflyttningen till städerna.

Våra befolkningsförhållanden kännetecknas för närvarande av en folkströmning från landsbygden till stadssamhällena. Till dels förklaras denna befolkningsrörelse av stadsnäringarnas expansion. Det råder emellertid intet tvivel om, att stadsnäringarnas genomsnittligt högre lönestandard härjämte utövar en stark lockelse på landsbefolkningen, säkerligen starkare än som betingas av stadsnäringarnas expansion. När arbetslösheten förnämligast gör sig gällande i stadssamhällena, måste denna befolkningsrörelse betraktas såsom en väsentlig faktor för arbetslösheten och en ökad tillströmning ytterligare skärpa densamma.

Den nuvarande arbetslöshetsrisken i städerna utgör tvivelsutan det starkast återhållande momentet på ifrågavarande företeelse. Om man nu kunde tillgodose det humanitärt sett självfallet synnerligen starka önskemålet att i försäkringsväg medelst daghjälp neutralisera de ekonomiska följderna för de arbetslösa, råder enligt styrelsens mening ej minsta tvivel, att här berörda befolkningsrörelse skulle ansenligt tilltaga i omfattning, synnerligast som landsbefolkningen skulle kunna iakttaga, att daghjälpen till sitt belopp knappast understege deras egna arbetslöner, utan att dock kunna behörigen beakta daghjälpens mindre realvärde på grund av städernas högre levnadskostnader. Nämnas må, att man kan iakttaga, hurusom de stora städernas förhållandevis bättre fattigvård utövar dragning på arbetskraften i den ålder, då försörjningsmöjligheterna börja tryta men möjligheten att förvärva hemortsrätt ännu står öppen, d. v. s. åldrarna närmast under 60 år.

På denna väg skulle en försäkring sålunda skapa nya starka tillflöden till stadsnäringarnas arbetsmarknad och därmed, direkt eller indirekt, till de arbetslösas skaror. Medlet att bekämpa arbetslöshetens verkningar bleve på samma gång ett medel att öka arbetslösheten.

Merinkomst utöver daghjälp vid arbete.

När man vill upprätthålla principen, att daghjälpen städse skall understiga lönen i öppna marknaden, anser man, att principens syfte att locka arbetskraften till de arbetstillfällen, som bjudas, uppnås i och med att det avsedda matematiska förhållandet kan upprätthållas. Bortsett ifrån att icke ens denna princip i praktiken torde kunna förverkligas, bör också hållas i minnet, att lockelsen ligger allenast i skillnaden mellan daghjälp och arbetslön. Om daghjälpen exempelvis utgår med 3·25 kronor per dag och arbete erbjudes i öppna marknaden för 5 kronor per dag, är det endast denna inkomstökning av 1·75 kronor, som erbjuder lockelse. Det torde vara obestridligt, att mången hellre söker draga sig fram i sysslolöshet på det lägre beloppet än utföra ett strävsamt och tungt dagsverke, som i ett sådant fall i själva verket endast anses inbringa 1·75 kronor per dag, d. v. s. den nämnda skillnaden.

Försäkringsavgifter vid ackordsarbete.

I samband med frågan om lönenivåns splittring må nämnas, att vissa av de sakkunniga vid behandlingen av A-förslaget dryftat frågan om avgifternas storlek vid ackordsarbete och därvid hävdat, att arbetsgivarna i tveksamma fall så att

säga skulle taga det säkra för det osäkra och erlägga avgiften för den eventuella högre förtjänsten.

Frågan kan i det sammanhang, i vilket den framförts, synas oväsentlig och den praktiska lösningen te sig nöjaktig. Emellertid har en sådan lösning en allvarlig principiell innebörd. Den innebär, att man faktiskt ifråga om avgiftsbetalningarna övergåve den strikt försäkringsmatematiska principen och baserade avgifternas och därmed också försäkringsbeloppens storlek i viss mån på ett diskretionärt bedömande hos de intresserade parterna. Möjligheter skulle alltså yppa sig för arbetsgivaren att i missriktad välvilja eller av eftergift för obehöriga påtryckningar gottskriva de anställda en försäkringsrätt, som överstege den författningsenliga. Här öppnades utan tvivel inkörsporten för missbruk av allvarlig beskaffenhet.

Arbetsförmedlingens effektivitet.

Såsom regulativ mot bristande arbetsvillighet hänvisas i förslagen allenast till den offentliga arbetsförmedlingen. Samtidigt erkännes emellertid, att arbetsförmedlingen i vårt land hittills kommit att förmedla endast en ringa del av arbetsanställningarna åtminstone inom stadsnäringarna. En väsentlig del av platstillsättningen försiggår alltså vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen, i en hel del fall under förmedling av fackorganisationernas egna för ändamålet inrättade organ.

Vissa av de sakkunniga uttala förhoppningen, att tvånget för de arbetslösa att anmäla sig vid den offentliga arbetsförmedlingen skall göra denna till en effektivare arbetsbörs än hittills. Även den yrkesskickliga arbetskraften skulle, till följd av anmälningstvånget, vara säkrast tillfinnandes vid arbetsförmedlingen, vilket automatiskt skulle föranleda arbetsgivarna att där fylla sitt behov av arbetskraft. Styrelsen delar icke denna förhoppning. Såsom hittills torde en väsentlig del av platsanvisningen ske under hand eller genom fackorganisationerna, ett förhållande, som ytterligare skulle skärpas under tider av större arbetslöshet, då de mera energiska elementen självfallet uppbjuda alla sina krafter på att uppspåra lediga platser. En analogi härtill kan man söka i åtgärder för bostadsförmedling under krisåren, åtgärder som då visade sig i stort sett ineffektiva just av liknande skäl. Arbetsförmedlingen skulle sålunda näppeligen kunna bliva det väsentliga ledet i kontrollen och erbjuda det regulativ mot obehörigt utnyttjande av försäkringen, som i betänkandet förutsättes. Under tider av mera omfattande arbetslöshet skulle förmedlingen snarare nedsjunka till en rent formell stämplingsinstitution, som endast hade att konstatera, att den för sin del icke hade arbetstillfällen att bjuda.

Härtill kommer en speciell omständighet, som bör nogsamt beaktas. I det föregående har visats, att arbetslösa i vissa situationer kunde befinnas böra hänvisas till arbete mot lön, som knappast överstege, ja understundom ej ens uppginge till daghjälpens belopp. En sådan hänvisning måste givetvis komma att mötas med en ganska stark motvilja. Arbetsförmedlingen komme i sådana fall — och detta ligger redan i dess uppgift att vara kontrollorgan i försäkringen — att betraktas såsom till sin natur restriktiv. Intet hindrar, att en fackorganisation för sina medlemmars vidkommande skulle kunna sätta den offentliga arbetsförmedlingens uppgift i försäkringssystemet helt och hållet ur kraft genom att, tyst eller öppet, träffa avtal med arbetsgivarna, att de icke ägde att vid behov av arbetskraft hänvända sig till den offentliga arbetsförmedlingen. Erinras må, att sådant avtal öppet träffats inom ett fack, bageriyrket, och att enahanda förhållande de facto råder inom andra yrken.

Befolkningens åldersfördelning.

Utan att vilja föregripa den pågående arbetslöshetsutredningen i dess uppgift att söka klargöra arbetslöshetens säkerligen mångfaldiga och vittutgrenade orsaks-

sammanhang kan styrelsen ej underlåta att peka på det kända demografiska förhållandet, att vår befolkningsfördelning för närvarande företer det egenartade draget av en övernormalt stor befolkning i just de arbetsföra åldrarna, nämligen 15—65 år. Detta sammanhänger därmed, att dels de yngre årskullarna, som efter hand överskridit den lägre av dessa åldersgränser, sedan cirka halvtannat decennium varit osedvanligt stora och dels att de äldre årskullarna, som under samma tid överskridit 65-årsgränsen, starkt decimerades av den starka emigrationen i ungdomsåldrarna under 1800-talets sista decennier och följaktligen nu varit förhållandevis små. De arbetsföra åldrarna hava sålunda uppvisat å ena sidan ett starkt tillopp och å andra sidan en ringa avgång. Härtill kommer, att vårt lands folkmängd uppvisar en högre absolut siffra än någonsin.

Redan nu kan man emellertid skönja en ändring härutinnan. De årskullar, som numera inträda i arbetsför ålder, visa sjunkande siffror, och man kan med ledning av födelsetalen för de senaste 15 åren med visshet förutsäga, att minskningen i tilloppet till de arbetsföra åldersklasserna kommer att fortsätta under minst lika lång tid. Födelsefrekvensen är alltjämt utomordentligt låg och understiger på vissa håll, t. ex. i huvudstaden, dödstalet. Åldersklasserna närmast under 65-årsstrecket visa större siffror än hittills, innebärande en efter hand ökad avgång ur de arbetsföra åldersgrupperna.

Den påbörjade förskjutningen i befolkningsfördelningen kommer att redan inom loppet av ett decennium leda till en märkbar både absolut och relativ minskning av befolkningen i åldersklasserna 15—65 år. Denna förskjutning, som givetvis ej kan undgå att återverka på arbetsmarknaden efter hand som den fortgår, lärer vid utgången av nämnda tidsperiod göra sig praktiskt märkbar på relationen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Vid bedömandet av dessa framtidsutsikter har man självfallet att taga i betraktande jämväl åtskilliga andra faktorer, vilka ej låta sig uppskatta med samma relativa grad av säkerhet som befolkningens storlek och åldersfördelning. Den omständigheten, att läget på arbetsmarknaden i vårt land för närvarande i väsentlig mån påverkas av vissa ur arbetslöshetssynpunkt ogynnsamma demografiska förhållanden, vilka, enligt vad redan nu kan skönjas, relativt hastigt komma att ändras, manar i allt fall till försiktighet, särskilt om det gäller planer på uppbyggande av en vittutseende organisation, för obligatorisk försäkring, avpassad efter den nu aktuella befolkningssituationen och därav betingade arbetslöshetsförhållanden.

Organisativa svårigheter för begränsningar.

En arbetslöshetsförsäkring skapar i viss mån sin egen behövlighet; den en gång uppbyggda organisationen övertager givetvis i betydande omfattning uppgiften att tillgodose fullt legitima behov, som i allt fall på ett eller annat sätt måste fyllas i ett modernt samhälle. Det lärer därför alltid möta betydande organisativa svårigheter att, även där ett försäkringssystem på grund av konstaterade olägenheter befinnes böra nedskäras eller kanske helt raseras, verkställa den sålunda påkallade åtgärden. Parallellt med denna måste nämligen gå positivt uppbyggande av andra organisativa anordningar till fyllande av de legitima uppgifterna hos det, som avskaffas.

Vissa specialfrågor.

Styrelsen får slutligen jämlikt de givna uppdragen behandla ytterligare några särskilda spörsmål.

Vissa arbetargrupper äro enligt A-förslaget undantagna från försäkringen. Det har emellertid ansetts önskvärt att ytterligare undersöka förutsättningarna för att utsträcka en obligatorisk försäkring till att omfatta vissa sålunda undantagna kategorier. Härvid komme i första hand lantarbetarna i betraktande.

Lantarbetare.

Det torde möta vissa svårigheter att beräkna det antal *arbetare inom lantbruket,* som vid en utvidgning av A-förslaget skulle komma att omfattas av försäkringen. Till en början märkes, att den hithörande kvinnliga arbetskraften ju sysselsättes i arbete såväl inomhus som utomhus. Det torde uppstå svårigheter att från lantarbetarna avgränsa den arbetskraft, som är att hänföra till det husliga arbetet och vilken såsom sådan skulle vara utesluten enligt A-förslaget, detta av skäl, som svårligen torde kunna gendrivas. Det ligger i sakens natur, att det jämväl föreligger svårigheter att från varandra avgränsa grupperna lägenhetsägare och lantarbetare.

Styrelsen har emellertid, på grundval av de uppgifter, som föreligga från folkräkningen 1920 och under hänsynstagande till utvecklingen på arbetsmarknaden under det följande decenniet, till omkring 220 000 beräknat det antal lantarbetare, som kunde tänkas ifrågakomma. Det framgår av det ovan anförda, att detta antal får betraktas endast såsom en mycket grov uppskattning.

Rörande arbetslösheten bland lantarbetarna föreligga för Sverige knappast några uppgifter av den art, att de kunna läggas till grund för ett beräknande av den omfattning, i vilken en försäkring skulle komma att bringa desamma hjälp och understöd. Med stöd av vissa undersökningar rörande arbetslösheten bland danska lantarbetare har styrelsen emellertid kommit till den uppfattningen, att antalet arbetslösa bland lantarbetarna, procentuellt sett, är något lägre än bland industriarbetarna. Däremot finnas skäl, som tala för att de enskilda arbetslöshetsfallen i genomsnitt äro av jämförelsevis lång varaktighet. På grund av att anställningen av arbetskraft inom lantbruket huvudsakligen är samlad till två särskilda veckor på året, en på hösten och en på våren, har en lantarbetare, som därvid ej erhållit anställning, små utsikter att förrän tidigast om ett halvt år åter kunna vinna fast anställning. De arbetstillfällen, som under tiden erbjudas, äro i allmänhet av kortvarig och intermittent natur. Erinras må dessutom, att den s. k. höstflyttningen, nämligen under veckan, som börjar den 24 oktober, är förlagd till en tid, då skördearbetet väsentligen är avslutat, alltså vid början av den säsong, då behovet av arbetskraft inom jordbruket är minst.

Styrelsen har med stöd av föreliggande uppgifter om dels motsvarande förhållanden i Danmark och dels antalet rapporterade arbetsansökningar och lediga platser vid de offentliga arbetsförmedlingarna inom gruppen jordbruk och med hänsynstagande till skogsarbetets säsongutjämnande inflytande uppskattat arbetslösheten bland lantarbetarna under åren 1929—1930 i vårt land till i genomsnitt 10 procent. Med detta antagande skulle utgifterna för en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, omfattande det beräknade antalet av 220 000 personer, komma att uppgå till 4·6 milj. kronor och inkomsten till omkring 4·9 milj. kronor. Beträffande lantarbetarna kan det sålunda antagas, att försäkringen skulle komma att giva ett visst överskott, vilket lärer få tillskrivas det förhållandet — utom att arbetslösheten i stort sett är av mindre omfattning än bland industriens arbetare — att en förhållandevis ringa del av lantarbetarnas individuella arbetslöshetstid komme att täckas av försäkringen. Man erinre sig nämligen, att försäkringen minskas i effektivitet vid långvariga arbetslöshetsfall, nämligen på grund av »utförsäkring».

Skogs- och flottningsarbetare.

Antalet *skogs- och flottningsarbetare* lärer kunna uppskattas till omkring 170 000. Beträffande arbetslöshetens omfattning meddelas i undersökningen »Arbetslösheten inom fackförbunden i Sverige» vissa uppgifter rörande de organiserade skogs- och flottningsarbetarnas fördelning efter arbetslöshetstidens längd, i veckor uttryckt, under år 1929. Dessa uppgifter återgivas nedan.

Arbetslöshetstid (veckor)	Arbetare	
	Antal	Procent
0	418	2·4
1— 2	243	1·4
3— 4	252	1·5
5— 6	253	1·5
7—10	620	3·6
11—14	770	4·5
15—18	999	5·8
19—26	2 875	16·7
27—51	10 548	61·2
52	251	1·4
Summa	**17 229**	**100·0**

Det framgår av denna sammanställning, att över 60 procent av arbetarna över huvud taget icke skulle ha kunnat fullgöra sådan minsta avgiftsbetalning, som enligt A-förslaget utgör förutsättning för rätten till daghjälp. Med hänsyn till sannolikheten av att ett stort antal arbetare skulle vara »utförsäkrade» redan vid början av varje kalenderår, kan antalet daghjälpsberättigade ej anslås till mer än högst 15 procent av antalet arbetslösa. Denna relationssiffra skulle under året efter hand ytterligare sjunka till följd av de daghjälpsberättigades utförsäkring. Av det anförda framgår, vilka från övriga arbetargrupper artskilda arbetslöshetsförhållanden, som karakterisera denna yrkesgrupp, och att en försäkring enligt A-förslagets bestämmelser icke i rimlig mån skulle bereda denna arbetargrupp någon hjälp. För sådant syfte erfordrades uppenbarligen specialanordningar.

Kontors- och affärsanställda.

Kontors- och affärsanställda torde år 1930 kunna uppskattas till åtminstone 150 000 personer, varav omkring en tredjedel torde utgöras av butikspersonal. Liksom beträffande lantarbetarna saknas även för dessa kategorier praktiskt taget siffermässiga uppgifter angående rådande arbetslöshet. Det ligger emellertid i sakens natur, att arbetslöshet, såväl vad beträffar omfattningen som dess karaktär, i viss mån skall avvika från industriarbetarnas arbetslöshet. Medan sålunda antalet arbetslösa personer, enligt vad erfarenheterna från Danmark visa, relativt sett är ganska lågt, torde emellertid arbetslöshetsperioderna vara förhållandevis långa, särskilt i vad rör den något äldre arbetskraften. På detta område torde ej heller intermittenta arbetstillfällen erbjudas i nämnvärd omfattning; i allt fall torde dylika förekomma i mindre utsträckning än inom flertalet andra yrken.

Med stöd av förefintliga uppgifter rörande arbetslöshetens omfattning inom Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund har nedan gjorts ett *försök till uppskattning* av arbetslöshetens omfattning bland kontors- och affärsanställda i Sverige ävensom av kostnaderna för en obligatorisk försäkring enligt A-förslaget. Uppställningen är gjord på enahanda sätt som motsvarande beräkningar ovan rörande A-förslaget.

Kontors- och affärsanställda, försäkrade enligt A-förslaget.
(Försök till uppskattning)

	1929	1931
»Hjälpta» veckor	159 000	242 000
»Utförsäkrade» veckor	288 000	447 000
S:a »hjälpbehövande» veckor	**447 000**	**689 000**
Karensveckor (icke »hjälpbehövande» veckor)	29 000	36 000
S:a arbetslöshetsveckor	**476 000**	**725 000**
Inkomster	5·1 milj. kr.	5·0 milj. kr.
Utgifter, reguljära (för daghjälp)	3·1 »	4·7 »
Överskott	2·0 »	0·3 »
Utsträckt understöd	5·6 »	8·7 »
Totalförlust	3·6 »	8·4 »
Totalkostnad (för daghjälp)	8·7 »	13·4 »

På grund av den påpekade förhållandevis låga arbetslöshetsprocent, som legat till grund för beräkningarna — år 1929 6·1 % och 1931 9·3 % — har försäkringen båda åren givit ett visst överskott. Totalkostnaden för daghjälp för samtliga »hjälpbehövande» veckor uppgår till 13·4 milj. kronor år 1931. Härtill komma emellertid familjetilläggen och administrationskostnaderna, som uppskattas till 1·2 milj. resp. 1·3 milj. kronor. De sammanlagda kostnaderna för den »reguljära» och »utsträckta» understödsverksamheten skulle sålunda komma att uppgå till 15·9 milj. kronor. För år 1929 skulle kostnaden komma att belöpa sig på 10·5 milj. kronor.

Utlandet.

I betänkandet lämnas en redogörelse för arbetslöshetsförsäkringen i utlandet. Denna har förts fram till förhållandena, sådana de utvecklat sig intill år 1927.

Sedan dess hava emellertid flerstädes vidtagits en hel del ändringar av gällande bestämmelser och i träffade anordningar, för övrigt utvisande, att de tillämpade olika systemen hittills knappast kunna anses hava nått någon mera slutgiltig utformning.

I Internationella arbetsbyråns publikation »International Labour Review» lämnas i januarihäftet för år 1931, sidorna 48—66, en ganska utförlig översikt av de i olika länder gällande bestämmelserna på området vid detta års ingång. Till denna översikt får styrelsen här hänvisa.

Jämväl må nämnas, att i vissa länder, särskilt i England och Tyskland, aktuella överväganden synas vara å bane rörande genomgripande revision av gällande bestämmelser i en av krisförhållandena betingad, övervägande restriktiv riktning.

Sammanfattning.

Arbetslösheten medför för det moderna samhället sådana svårigheter, att sökandet efter botemedel mot det onda framstår som nutidens kanske största sociala spörsmål. På många håll betraktar man nu arbetslöshetsförsäkring såsom botemedlet mot de sociala skadeverkningarna av arbetslösheten.

Den verkställda utredningen liksom ock erfarenheterna från andra länder med genomförd försäkring torde emellertid utgöra en bestämd varning för uppfattningen att en arbetslöshetsförsäkring skulle innebära så att säga en lösning av arbetslöshetsfrågan. Redan den omständigheten, att frågan i flera av försäkringsländerna är mera brännande än någonsin, detta trots att staterna flerstädes träffat supplerande åtgärder av en sådan omfattning, att samhällsekonomien synes hotad, bär nogsamt vittne härom. Erinras må, att vissa av de sakkunniga i betänkandet också starkt betonade denna synpunkt.

De verkställda teoretiska beräkningarna rörande verkningarna av en arbetslöshetsförsäkring hos oss stämma i allt väsentligt med faktiska erfarenhetsrön från utlandet.

Upprätthållas de grundsatser, på vilka ett försäkringssystem skulle bygga, synes försäkringen vid mera omfattande arbetslöshet, vars skadeverkningar man framför allt måste söka bota, erhålla en så begränsad effektivitet, att nuvarande hjälpåtgärder från det allmännas och från enskildas sida finge upprätthållas i nära nog samma omfattning som nu. Kostnaderna för den organisation, som åtminstone ett obligatoriskt försäkringsväsen föranledde, bleve icke desto mindre betydande och knappast försvarliga i förhållande till den uppnådda effekten.

Den begränsade effektiviteten skulle emellertid av allt att döma hos oss liksom flerstädes i utlandet föranleda starka krav på försäkringssystemets utbyggande med hjälpåtgärder från det allmännas sida, vilka åtgärder icke vore av försäkringsmässig utan av understödsnatur men som dock komme att direkt anknyta sig till försäkringen. Försäkringsformerna i sin tur skulle i hög grad menligt återverka

på denna hjälpverksamhets rationella anpassning efter det verkliga behovet och kanske just på denna grund bidraga att öka arbetslöshetens omfattning.

En sådan kompletterande hjälpverksamhet, vilken enligt vad erfarenheten visar merendels måste improviseras under de yttre omständigheternas omedelbara tryck, komme att i grundläggande punkter beröra andra hjälpformer från det allmännas sida, vilka för närvarande hos oss äro föremål för vittutseende och betydelsefulla utredningar, nämligen om organiserandet och samordnandet av samhällets vårdverksamhet i allmänhet och uppdragandet av gränserna mellan dess delar samt avvägandet av kostnaderna för denna verksamhet mellan staten, kommunerna, arbetsgivare och arbetare. Härtill kommer, att själva problemet om arbetslösheten, vad angår såväl dess orsaker som möjligheterna att verkligen råda bot för den, likaledes är föremål för pågående utredning.

Under sådana förhållanden anser styrelsen tiden icke vara inne för ett definitivt ståndpunktstagande till frågan om de former, under vilka åtgärderna till förmån för de arbetslösa på mera varaktigt sätt skola infogas såsom ett led i det allmänna hjälpsystemet.

Skiljaktig mening.

Byråchefen Nyström har med instämmande av t. f. byråchefen Nilson anfört:

Visserligen delar jag socialstyrelsens uppfattning, att ingen arbetslöshetsförsäkring kan mer än till begränsad del motverka arbetslöshetens följder och att såväl erfarenheter från vissa främmande länder som verkställda beräkningar för vårt eget land tyda på, att en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle medföra så betydande bördor för det allmänna och för näringslivet, att de knappast synas överkomliga, åtminstone vid nu rådande förhållanden på det ekonomiska området. Däremot delar jag icke styrelsens betänkligheter mot att för vårt lands vidkommande söka genomföra en sådan frivillig arbetslöshetsförsäkring, som i åtskilliga andra länder och däribland våra nordiska grannländer med åtminstone relativ framgång tillämpats i syfte att utjämna och mildra de ekonomiska följderna av utebliven arbetsinkomst. Arbetsmarknadens nuvarande läge och de åtminstone i vissa avseenden mindre framgångsrika resultaten av vidtagna åtgärder till arbetslöshetens bekämpande synas innebära en maning att för vårt lands del söka utan ytterligare uppskov förverkliga arbetslöshetsförsäkringens princip. Klok försiktighet bjuder dock att på detta område framgå försöksvis och börja med ett försäkringssystem av mera begränsad och anspråkslös läggning samt av sådan art, att det näppeligen kan anses föregripa en eventuellt blivande omläggning av den sociala hjälpverksamheten i allmänhet.

I yttrande till statsrådsprotokollet den 29 november 1929 har dåvarande chefen för socialdepartementet antytt såsom en tänkbar utväg till arbetslöshetsförsäkringsfrågans ordnande att söka åvägabringa en utbyggnad av de av arbetarna själva i samband med fackorganisationerna anordnade arbetslöshetskassorna, systematiskt kompletterad med samhälleliga anordningar av mera permanent karaktär. Tillgängliga upplysningar giva vid handen, att man i dessa hjälpkassor har att göra med en hjälporganisation av betydande mått, i det att numera inom ett tjugotal fackförbund med över 300 000 medlemmar finnas arbetslöshetskassor, från vilka under åren 1918—1930 utbetalats c:a 30 milj. kr.

Möjligheten att ytterligare utvidga och effektivisera denna självhjälpsrörelse har varit föremål för uppmärksamhet såväl i socialförsäkringskommitténs betänkande av år 1922 som i 1926 års arbetslöshetssakkunnigas förslag angående erkända arbetslöshetskassor (det s. k. B-förslaget). I socialstyrelsens yttrande häröver framhålles, att detta äger vissa företräden framför förslaget om obligatorisk försäkring

(A-förslaget), i det att det förra kan anknyta sig till en redan befintlig verksamhet och stödja sig på redan vunnen erfarenhet. Dessa omständigheter kunna antagas i väsentlig grad förenkla och förbilliga arbetslöshetsförsäkringens eljest nog så vanskliga organisations- och kontrollproblem. Såsom en nackdel framhålles i styrelsens utlåtande den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens förhållandevis mindre omfattning och därmed sammanhängande svagare effektivitet, särskilt med avseende på lägre avlönade arbetargrupper. Härtill kan erinras, att det visserligen äger sin riktighet, att arbetslöshetskassor ursprungligen bildades företrädesvis bland bättre betalda yrkesarbetare, men att under de senaste åren en tendens framträtt till rörelsens utbredning även bland icke yrkesutbildade arbetare. Att döma av förhållandena inom en besläktad rörelse, sjukkasserörelsen, vilken ju vuxit sig stor med det allmännas stöd, torde det kunna antagas, att ifrågavarande utveckling skulle mäktigt befordras, därest arbetslöshetskassorna tillerkändes bidrag av allmänna medel, i synnerhet om i samband därmed daghjälpens belopp maximerades med hänsyn till löneläget för ifrågavarande arbetargrupper. Genom en dylik åtgärd synas även kunna till väsentlig del undanröjas de i socialstyrelsens utlåtande framförda farhågorna för mindre önskvärda följdverkningar av statsbidraget med avseende på löneprisbildningen.

Det ligger visserligen i sakens natur, att en frivillig arbetslöshetsförsäkring aldrig kan få samma allmänna omfattning som en obligatorisk, men, såsom i socialstyrelsens utlåtande ock framhäves, är detta icke enbart av ondo. Om stora grupper av arbetstagare sannolikt skulle underlåta att utnyttja en frivillig försäkring, lärer detta ingalunda alltid vara att tillskriva liknöjdhet eller bristande förtänksamhet utan i talrika fall även medveten insikt om, att individen befunne sig i sådana omständigheter, att en försäkring för hans vidkommande vore tämligen opåkallad. Det förefaller, som om en dylik tankegång skulle stå i god överensstämmelse med den självhjälpens idé, som i högre grad än understödstagarandan präglat och alltjämt synes böra prägla den svenska socialpolitiken.

Även om sålunda enligt mitt förmenande inga principiella betänkligheter stå i vägen för en ombildning och utveckling av fackorganisationernas hjälpkassor till bärare av en frivillig statsunderstödd — eventuellt även kommunalunderstödd — arbetslöshetsförsäkring, bör det ej undandöljas, att den härför nödvändiga neutraliseringen, stabiliseringen och effektiviseringen av ifrågavarande kassor erbjuder en mångfald specialproblem av delvis mycket ömtålig natur. Beträffande ett flertal av ifrågavarande spörsmål synes visserligen arbetslöshetssakkunnigas B-förslag erbjuda goda lösningar, men i fråga om åtskilliga andra lärer ytterligare omprövning och överarbetning under beaktande av de senaste årens erfarenheter på ifrågavarande område i in- och utlandet vara av nöden, särskilt rörande sådana bestämmelser, beträffande vilka delade meningar gjort sig gällande bland de sakkunniga. En sådan punkt gäller, huruvida, såsom kommittémajoriteten föreslagit, det allmännas bidrag till försäkringen borde utgå i visst förhållande till kassans medlemsavgifter, eller, såsom en av de sakkunniga förordat, i förhållande till utbetalda understöd. Det vill förefalla, som om sistnämnda tillvägagångssätt borde föredragas särskilt med hänsyn därtill, att staten med en dylik anordning, som läte den först i efterhand och efter prövning av alla på frågan inverkande omständigheter fatta beslut rörande bidragets utbetalande, skulle komma i en friare och starkare ställning gentemot arbetslöshetskassorna. Detta synes betydelsefullt, icke minst om man beaktar det i socialstyrelsens utlåtande understrukna förhållandet, att statens mera aktiva deltagande i arbetslöshetsförsäkringen lätt kan leda till, att staten får övertaga det principiella ansvaret för underhållet av dem, som äro nödlidande på grund av arbetslöshet, med alla därav härflytande nästan oöverskådliga ekonomiska konsekvenser.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1930.

Inkomster och utgifter under år 1930 för de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, vilka uppgingo till ett antal av 36 med 236 657 tillsatta platser under året, framgå av tabellerna å nästföljande sidor.[1]

Statsanslaget till den offentliga arbetsförmedlingen utgår enligt bestämmelserna i k. kungörelserna den 30 juni 1916 (nr 320), den 16 maj 1918 (nr 278), den 8 juni 1928 (nr 193) samt den 9 maj 1930 (nr 129) och avser i främsta rummet att täcka anstalternas utgifter för postporto, abonnemang å rikstelefon, telegram och interurbana telefonsamtal samt tryckning av formulär och blanketter. Dessutom kan efter prövning i varje särskilt fall understöd erhållas till bestridande av kostnaderna dels för avlöning av sådan personal, som särskilt anställts för förmedling av arbete inom vissa yrkesspecialiteter, dels ock för de särskilda anordningar, som vidtagits för arbetsförmedling för landsbygdens behov, för samarbetet mellan anstalterna, för anställande i arbete av värnpliktiga och fast anställt manskap i armén och marinen efter avslutad militärtjänstgöring, för underlättande av yrkesval och för arbetsanvisning åt ungdom samt till bestridande av kostnader för rese- och traktamentsersättning, som i anledning av företagen tjänsteresa utbetalats till tjänsteman vid arbetsförmedlingsanstalt.

Av tabellen framgår, huru stor del av det varje anstalt tilldelade statsanslaget, som avsetts för dessa senare ändamål. I dessa statsbidragsbelopp ingingo således även de understöd, som från statens sida lämnats för sjömansförmedlingsverksamhetens bedrivande i de kustorter, där särskilda organ för ifrågavarande förmedlingsgren upprättats på socialstyrelsens initiativ i enlighet med den vid andra internationella arbetskonferensen i Genua år 1920 framlagda och av Sverige sedermera ratificerade konventionen angående arbetsförmedling för sjömän.

Samtliga anstalter utom Stockholm och Göteborg åtnjöto anslag från landsting. Dessa anslag härrörde helt från resp. läns landsting utom beträffande anstalten i Kristianstads län, som åtnjöt ett årsanslag från Malmöhus läns landsting å 1 500 kr. för upprätthållande av avdelningskontoren i Åstorp och Tomelilla, vilkas verksamhet i viss mån kommer sistnämnda län till godo. Utöver dessa inkomster tillkommo vid sex anstalter anslag från hushållningssällskap.

Kommunala anslag till arbetsförmedlingsverksamheten anvisades av icke mindre än 167 kommuner. Dessa anslag voro mestadels kontanta, men utgingo stundom i form av upplåtelse av fria lokaler.

Vid angivande av anstalternas utgifter har socialstyrelsen icke medräknat verksamhetsberättelsernas siffror för »balans från föregående år» samt »balans till nästföljande år», vilket förklarar att inkomst- och utgiftssidorna för flertalet anstalter icke sluta på samma belopp.

[1] Angående arbetsförmedlingens verksamhetsresultat år 1930 se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 118 ff.

Tab. 1. De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster (i kr.) under år 1930.

Arbetsförmedlingen i	Anslag från staten		landsting	hushållningssällskap	kommuner	Övriga inkomster, upplupen ränta, upptagna lån m. m.	Summa inkomster
	inalles	därav för interlokal verksamhet m. m.					
Stockholm	38 234·34	24 200·00	—	—	232 370·00	1 067·40	**271 671·74**
Stockholms län	12 291·46	8 500·00	38 000·00	—	6 800·00	36·12	**57 127·58**
Uppsala län	3 575·80	1 600·00	12 065·00	1 000·00	4 200·00	319·60	**21 159·90**
Södermanlands län	5 851·29	2 900·00	26 506·00	—	2 400·00	15·89	**34 773·18**
Östergötlands län	11 131·24	4 947·00	33 306·04	—	1 650·00	405·99	**46 493·27**
Norrköping	5 799·23	4 259·50	2 000·00	—	25 319·22	754·94	**33 873·39**
Jönköpings län	4 036·90	1 500·00	13 600·00	—	3 400·00	1 317·82	**22 354·72**
Kronobergs län	4 679·24	2 827·00	2 730·00	—	1 300·00	731·42	**9 440·66**
Norra Kalmar län	1 820·90	1 300·00	2 000·00	—	1 500·00	14·00	**5 334·90**
Södra Kalmar län	5 626·13	4 267·50	5 425·00	—	1 500·00	47·99	**12 599·12**
Gotlands län	2 164·35	1 200·00	4 285·80	—	900·00	136·13	**7 486·28**
Blekinge län	7 087·38	4 662·00	8 100·00	—	4 825·00	1 295·04	**21 307·37**
Kristianstads län	5 658·03	1 755·00	17 317·58	—	200·00	134·91	**23 310·52**
Malmö	17 823·47	11 850·00	4 000·00	—	51 109·46	4 514·96	**77 447·89**
Lund	1 565·41	700·00	1 500·00	—	5 416·66	—	**8 482·07**
Landskrona	3 805·16	2 809·50	1 500·00	—	10 395·43	—	**15 700·59**
Hälsingborg	16 903·92	14 100·00	1 500·00	—	19 014·75	—	**37 418·67**
Ystad	1 277·14	736·00	1 500·00	—	3 614·51	—	**6 391·65**
Trälleborg	2 096·09	1 400·00	1 500·00	—	6 063·73	—	**9 659·82**
Eslöv	1 379·58	800·00	1 500·00	—	5 045·09	—	**7 924·67**
Skurup	797·06	300·00	1 500·00	—	940·00	—	**3 237·06**
Vellinge	930·18	400·00	1 500·00	—	1 540·00	46·86	**4 016·54**
Hallands län	4 168·33	2 551·00	9 762·67	—	1 750·00	338·34	**16 019·34**
Göteb. o. Bohus län	5 043·41	2 481·50	9 000·00	—	1 800·00	131·87	**15 975·28**
Göteborg	32 869·92	26 420·00	—	—	92 136·57	39·50	**125 045·99**
Älvsborgs län	3 195·63	1 500·00	11 164·05	—	4 400·00	1 050·33	**19 810·01**
Skaraborgs län	5 063·50	1 800·00	13 550·00	—	6 200·00	167·85	**24 981·35**
Värmlands län	2 290·86	1 200·00	8 034·78	—	3 000·00	95·80	**13 421·44**
Örebro län	4 190·65	2 300·00	21 582·61	500·00	2 910·00	129·17	**29 312·43**
Västmanlands län	3 260·40	1 700·00	14 000·00	—	5 000·00	52·20	**22 312·60**
Kopparbergs län	2 803·14	800·00	11 080·00	1 000·00	2 225·00	—	**17 108·14**
Gävleborgs län	7 174·25	4 587·00	7 634·55	—	10 966·53	9·51	**25 784·84**
Västernorrlands län	5 000·11	4 181·00	1 722·00	540·00	4 470·00	6·71	**11 738·82**
Jämtlands län	5 064·50	1 000·00	5 025·00	1 500·00	2 175·00	2 159·69	**15 924·19**
Västerbottens län	3 069·82	1 500·00	5 650·00	500·00	2 080·00	976·09	**12 275·91**
Norrbottens län	9 375·94	2 000·00	5 000·00	—	3 000·00	1 647·93	**19 023·87**
Tillsammans	**247 104·21**	**151 034·00**	**304 541·08**	**5 040·00**	**531 616·95**	**17 643·56**	**1 105 945·80**

Tab. 2. De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas utgifter (i kr.) under år 1930.

Arbetsförmedlingen i	Kostnader för styrelsen och avlöning för personal	Postporto, telegramavgifter, abonnemang å riksstelefon, avgift för telefonsamtal	Tryckning av formulär och blanketter	Tryckning av årsberättelse, skrivmaterial o. dyl.	Lokalhyra, ved och lyse, städning och renhållning av lokal	Annonser, reklamskyltar o. dyl.	Övriga utgifter (däribl. bidrag till arbetares resekostnader)	Summa utgifter
Stockholm	172 899·69	11 058·93	3 843·35	1 879·24	51 875·51	3 827·41	16 987·30	**262 371·43**
Stockholms län . .	38 738·40	3 372·27	773·90	142·46	14 250·33	309·79	1 104·24	**58 691·39**
Uppsala län . . .	12 555·70	1 511·59	363·80	380·15	4 499·41	715·84	1 082·05	**21 108·54**
Södermanlands län	24 214·80	3 015·95	112·00	200·83	3 867·78	472·69	2 238·80	**84 122·85**
Östergötlands län .	33 042·05	4 323·86	1 194·95	799·57	6 456·84	468·16	2 066·41	**48 351·84**
Norrköping	21 340·66	1 056·03	270·00	256·50	5 897·70	238·79	4 690·51	**33 750·19**
Jönköpings län . .	13 845·50	2 182·73	277·00	699·85	2 468·41	359·50	2 521·73	**22 354·72**
Kronobergs län . .	5 246·03	1 828·74	224·00	284·75	1 110·72	429·70	518·05	**9 641·99**
Norra Kalmar län .	3 265·50	445·15	72·00	65·99	773·00	530·65	113·04	**5 265·33**
Södra Kalmar län .	9 168·50	1 152·63	162·50	197·23	1 407·55	132·90	233·15	**12 454·46**
Gotlands län . . .	4 391·10	880·10	98·50	17·79	1 710·80	107·40	179·46	**7 385·15**
Blekinge län . . .	14 243·10	2 545·03	323·00	750·32	3 003·05	376·12	584·59	**21 825·21**
Kristianstads län .	16 111·13	3 321·59	321·00	215·65	3 383·84	472·13	227·64	**24 052·98**
Malmö	51 776·40	3 587·12	2 057·55	1 796·26	8 999·48	2 153·52	7 077·56	**77 447·89**
Lund	5 807·99	579·63	286·25	312·83	1 160·56	71·51	263·30	**8 482·07**
Landskrona	11 375·34	727·95	270·00	99·95	3 146·80	52·62	27·93	**15 700·59**
Hälsingborg . . .	29 348·90	2 496·56	233·00	164·35	4 631·85	84·73	459·28	**37 418·67**
Ystad	4 118·08	436·88	120·00	147·65	910·95	90·00	568·09	**6 391·65**
Trälleborg	5 598·17	451·73	192·76	181·92	2 509·92	46·56	678·76	**9 659·82**
Eslöv	5 029·00	490·09	248·53	97·44	1 976·11	32·50	51·00	**7 924·67**
Skurup	1 600·00	376·81	114·00	101·64	692·15	20·00	39·90	**2 944·50**
Vellinge	2 246·50	392·06	138·00	70·16	1 090·62	87·74	15·25	**4 040·33**
Hallands län . . .	11 443·00	1 415·33	144·00	276·16	1 625·63	191·08	910·51	**16 005·71**
Göteb. o. Bohus län	10 367·94	2 476·34	127·25	223·68	1 992·01	532·53	178·28	**15 898·08**
Göteborg	82 844·92	5 497·82	1 996·10	1 383·87	18 670·10	824·42	11 818·49	**123 035·72**
Älvsborgs län . .	12 940·00	1 472·01	195·00	286·61	4 214·30	65·95	1 199·63	**20 373·50**
Skaraborgs län . .	16 741·10	3 217·37	123·00	375·33	4 040·35	227·50	794·68	**25 519·33**
Värmlands län . .	9 681·20	925·44	96·00	191·00	2 422·00	494·04	495·52	**14 305·20**
Örebro län	19 117·72	1 581·40	204·50	365·13	5 082·88	238·37	870·45	**27 460·45**
Västmanlands län .	16 209·80	1 583·15	147·50	121·34	3 584·80	193·67	273·70	**22 113·96**
Kopparbergs län .	11 249·57	1 707·05	—	174·23	1 915·96	139·04	266·13	**15 451·98**
Gävleborgs län . .	18 975·71	1 936·21	535·00	181·40	2 019·36	700·40	1 436·76	**25 784·84**
Västernorrlands län	8 862·50	835·23	259·00	255·39	1 000·00	89·70	323·60	**11 625·42**
Jämtlands län . .	6 841·60	4 141·90	182·50	229·52	2 067·08	412·82	1 922·79	**15 798·21**
Västerbottens län .	6 590·00	1 445·25	96·00	193·26	1 841·16	602·48	1 525·40	**12 293·55**
Norrbottens län . .	14 826·15	1 145·68	24·00	452·08	1 617·71	38·00	891·66	**18 995·28**
Tillsammans	**732 653·75**	**75 613·61**	**15 825·94**	**13 571·53**	**177 916·72**	**15 830·26**	**64 635·64**	**1 096 047·45**

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsbyråns rådgivande kommitté för frågor rörande intellektuella arbetare.

Internationella arbetsbyråns rådgivande kommitté för frågor rörande intellektuella arbetare sammanträdde i Genève den 18—19 maj 1931 under ordförandeskap av den italienska regeringsrepresentanten i internationella arbetsbyråns styrelse de Michelis.

Kommittén godkände en rapport från en i december 1929 tillsatt subkommitté för behandling av frågan om journalisters anställningsavtal. Subkommittén hade rådfört sig med talrika experter, såväl tidningsutgivare som journalister, och framlagt en del uttalanden rörande gagnet av kollektivavtal för reglering av partsförhållandet inom journalistyrket samt rörande de närmare bestämmelser, som böra gälla vid upprättandet av dylika avtal.

Subkommittén underströk ett önskemål, som vid flera tillfällen kommit till uttryck från experthåll, avseende att giva yrket en fastare organisation genom upprättandet av förteckningar eller tabeller över yrkesjournalister och uttalade sig därjämte för skapandet av paritetiska organ för permanent samverkan mellan vederbörande arbetsgivar- och journalistorganisationer; speciellt skulle det tillkomma dessa att bestämma, i vad mån professionell egenskap må tillerkännas olika medarbetare i tidningar.

Så gott som samtliga experter uttalade sig för, att staterna skulle erkänna de internationella legitimationskort, som upprättats i enlighet med beslut vid den av nationernas förbund sammankallade konferensen av pressexperter.

Kommittén anhöll, att arbetsbyråns styrelse måtte låta delgiva regeringarna resultatet av expertkonsultationen och utgiva förhandlingarna av trycket. Därjämte ombads internationella arbetsbyrån att uppmärksamt följa utvecklingen av frågan om journalisternas ställning i olika länder, med uppmärksamheten speciellt fästad å frågor om yrkets rekrytering och skydd för utövarna av detsamma.

Rörande frågan om utövares rättigheter beträffande radioutsändning och mekanisk ljudreproduktion framhåller kommittén i en resolution, att dessa nya hjälpmedel givit upphov till betydelsefulla industrier och för sceniska arbetare skapat risken av minskade anställningsmöjligheter. Kommittén konstaterade, att internationella arbetsbyrån i en rapport framlagt vissa positiva uttalanden rörande principerna för en internationell reglering och att, med all hänsyn tagen till radions allmännyttiga karaktär, det synes vara rättvist att tillerkänna utövarna viss rätt till ersättning. Likaledes synes det vara rättvist, att erhålla ett visst lagligt skydd för förebyggande eller gottgörande av sådan skada, som kan tillfogas utövarnas namn genom bristfälliga eller förklenande reproduktioner. Kommittén anser, att för dessa frågors vidare behandling fordras fortsatta expertkonsultationer och utarbetandet av mera preciserade förslag med tillhjälp av en tremannakommitté.

Kommittén sysselsatte sig dessutom med frågorna om uppfinningar av löntagare och om s. k. konkurrensklausul. Rörande dessa frågor antogos resolutioner, vilka komma att underställas internationella arbetsbyråns styrelse.

Internationella arbetsbyråns kommitté för frågan om veckovila i glasbruk.

Den av internationella arbetsbyråns styrelse vid dess sammanträde i januari 1931 tillsatta kommittén för frågan om veckovila i glasbruk sammanträdde i Genève den 20—21 maj 1931 under ordförandeskap av den japanske regeringsrepresentanten i arbetsbyråns styrelse Yoshisaka. Kommittén består av aderton experter (sex från varje grupp) och tre ledamöter av arbetsbyråns styrelse (en från varje grupp).

Vid sammanträdet förelåg en rapport från internationella arbetsbyrån rörande frågan om vilotider och arbetets anordnande på fyra skift i s. k. automatiska glasbruk och i sådana glasbruk, där arbetet nödvändigtvis måste fortgå oavbrutet under längre tid än en vecka. Samtidigt som kommittén uttalade sig för rapportens komplettering i vissa punkter, ansåg den sig redan nu kunna förklara, att en särskild reglering av veckovilan är önskvärd beträffande automatiska fönsterglasbruk, där ett uppehåll i arbetet på söndagen icke anses kunna genomföras. Kommittén uttalade sig för, att arbetsbyråns styrelse snarast måtte uppföra denna fråga på dagordningen för internationella arbetskonferensen.

Kommittén gav vidare uttryck åt den uppfattningen, att beträffande denna gren av glasindustrien större lättnader ifråga om arbetstidens längd och vilotiden böra medgivas än som föreskrives i Washingtonkonventionen och att arbetets anordning på fyra skift synes vara bäst ägnad att trygga en lämplig reglering av vilo- och arbetstider, något som dock icke utesluter, att andra likvärdiga system skulle kunna tagas under omprövning. Dessutom yrkade kommittén, att arbetsbyrån måtte fortsätta sina undersökningar rörande vilotider inom andra grenar av glasindustrien med tanke på framtida reglering av arbetstiden även inom dessa.

Internationella arbetsbyråns kommitté för frågor rörande »anställda».

Internationella arbetsbyråns kommitté för frågor rörande »anställda» sammanträdde för första gången i Genève den 14—15 april 1931. Kommittén består av tolv representanter för de anställda, tre representanter för arbetsbyråns styrelse (en från varje grupp) och två representanter för arbetsgivarna. Kommitténs uppgift är att »tjäna som grundval för rådplägning med anställda i dem berörande frågor samt för upprätthållande av permanent förbindelse med deras organisationer».

Till ordförande vid sammanträdet utsågs den tyske regeringsrepresentanten i arbetsbyråns styrelse Weigert. Dagordningen upptog följande frågor:

Överläggning om de anställdas krav i allmänhet.

Skydd för uppfinningar av löntagare.

S. k. konkurrensklausul i arbetsavtal.

Överläggning om åtgärder, som böra vidtagas i anledning av de vid internationella arbetskonferensens sammanträde 1930 antagna rekommendationerna angående undersökningar om arbetstidens längd för vissa kategorier av anställda (i hotell, restauranger, kaféer, teatrar, sjukhus, asyler m. m.).

Bland de anställdas aktuella krav satte kommittén i första rummet frågan om den arbetslöshet, som så hårt drabbat denna klass av löntagare. Kommittén uttryckte det önskemålet, att arbetsbyråns undersökningar på detta område måtte bedrivas med största kraft, och antog en resolution, i vilken styrelsen för arbetsbyrån göres uppmärksam på tre slag av åtgärder, som förutom arbetstidens minsk-

ning synas ägnade att inom en snar framtid mildra arbetslösheten bland de anställda eller i varje fall dess verkningar. Dessa åtgärder äro följande:

1) Fortsatt arbete på utvecklandet av nationella system för avgiftsfri arbetsförmedling och internationell samverkan för förmedling av arbete för anställda.

2) En internationell organisation av arbetsmarknaden efter mera liberala principer, enligt vilken möjlighet beredes anställda att erhålla anställning i annat land samt varigenom anställda, som flytta från ett land till ett annat, genom överenskommelse staterna emellan tryggas i besittning av socialförsäkringens förmåner.

3) Nyutbildning av arbetslösa anställda för underlättande av deras övergång till annat yrke.

För att förebygga en ökning av arbetslösheten bland anställda förordade kommittén i första rummet ytterligare åtgärder för lagligt skydd beträffande entledigande. Uppsägningstiden bör förlängas, och gottgörelsen för avskedande ökas. Dessa förmåner böra stå i ett visst förhållande till anställningstidens längd, så att äldre anställda stå bättre rustade mot de svårigheter, som möta vid ombyte av plats.

Kommittén uppmanade enhälligt arbetsbyråns styrelse att fästa regeringarnas uppmärksamhet på betydelsen av dessa åtgärder.

Kommittén uttryckte vidare det önskemålet, att följande frågor måtte uppföras på dagordningen för kommitténs nästa sammanträde: 1) söndagsvila; 2) reglering av butikers öppnings- och stängningstid; 3) semester med lön för anställda.

Vidare framhöll kommittén betydelsen av att föranstalta skyddsåtgärder för lärlingar och krävde, att handelsresandes och representanters lagliga ställning måtte göras till föremål för undersökning för upptagande till behandling framdeles.

Vad beträffar den s. k. konkurrensklausulen i arbetsavtal anhöll kommittén, i avvaktan på ett internationellt förbud mot dylik klausul, att arbetsbyråns styrelse måtte fästa regeringarnas uppmärksamhet på nödvändigheten att vidtaga åtgärder till skydd för de anställda, speciellt i följande avseenden: 1) garanti för lönen under konkurrensklausulens giltighetstid; 2) klausulens begränsning med avseende å varaktighet, syfte och giltighetsområde; 3) annullering av klausulens rättsverkningar för den händelse arbetsgivaren häver avtalet eller ger den anställde anledning att utan uppsägning frångå avtalet; 4) förbud mot hemliga klausuler arbetsgivarna emellan.

Slutligen hemställde kommittén till internationella arbetsbyrån att vidtaga åtgärder för genomförande snarast möjligt av en internationell reglering av de anställdas rätt till uppfinningar, med hänsyn därvid tagen till uppfinnarens författarrättigheter.

Ny publikation från internationella arbetsbyrån.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand*, Genève.

Studier rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

Studies on Industrial Relations. I. Siemens Works — Lens Mining Company — London Traffic Combine — State Mines of the Saar Basin — Bata Boot and Shoe Factory. (Studies and Reports, Series A, No. 33.) 1930. XII + 263 s. Pris Kr. 4: 75.

Internationella arbetsbyrån har publicerat en första serie av monografier rörande organisationen av förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare i följande företag: Siemens verkstäder för elektromekaniska konstruktioner i Siemensstadt (Berlin),

kolgruvorna i Lens (Frankrike), trafikkoncernen i London, de franska statsgruvorna i Saarområdet, Bata-skofabriken (Tjeckoslovakien).

En andra serie, omfattande bl. a. Fiatfabrikerna i Turin och Sandvikens järnverk i Sverige, är under utarbetande.

I en vid internationella arbetsbyråns elfte sammanträde (1928) antagen resolution uppdrogs åt arbetsbyrån att »med uppmärksamhet följa utvecklingen av idén om samarbete mellan arbetsgivare och arbetare samt att tid efter annan avgiva rapport i ämnet». Det är med stöd härav som internationella arbetsbyrån anställt här ifrågavarande undersökningar i samverkan med Industrial Relations Counselors Inc.

Som bekant tillmäter man i Nordamerika synnerligen stor vikt åt här ifrågavarande strävanden, speciellt sedan kriget. Arbetsbyrån har själv tidigare utgivit en av vicedirektör Butler författad redogörelse för industriella förhållanden i Förenta staterna, vilken grundar sig på studier företagna vid ett besök av Butler i Förenta staterna på hösten 1926 och som jämväl föreligger i svensk översättning. Samma intresse för denna fråga har framträtt vid konferenser, som hållits i Australien, Finland, Nederländerna, Nya Zeeland, Storbritannien och Sverige. Upprättandet av »Reichswirtschaftsrat» i Tyskland och Nationella ekonomiska rådet i Frankrike samt de nyligen inledda regelbundna förhandlingarna mellan representativa organisationer av arbetsgivare och arbetare i Storbritannien äro andra exempel, som belysa rörelsens utveckling.

De monografier internationella arbetsbyrån börjat publicera ha icke till syfte att uppställa något program för arbetsfredssträvandena. Avsikten är endast att framlägga några erfarenheter, som gjorts i fråga om industriell administration, för att visa den utvecklingsgrad, som förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare nått vare sig inom själva företagen eller under form av kollektiva förhandlingar mellan vederbörande organisationer.

Beträffande varje företag redogöres först i korthet för företagets historia, antalet arbetare, den finansiella organisationen m. m. Därefter beskrives själva organisationen av förbindelserna mellan arbetsgivare och arbetare och den verksamhet, som utövas av driftsråd och andra liknande organ inom företaget. Fullständiga upplysningar meddelas rörande det sätt, på vilket systemet i fråga verkar, de metoder, som användas i fråga om personalledningen, yrkesutbildning, lärlingsskap och upplärning, hygien och olycksfalls förebyggande, samt eventuellt även pensionering, andel i vinst och deläganderätt, försäkring, sparverksamhet och olika slags sociala välfärdsanordningar, som företaget kan ha föranstaltat.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Utredning om skydd åt sjömän vid besök i främmande hamnar. I konselj den 19 juni 1931 bemyndigades chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän att inom departementet »biträda vid utredning av frågan om lämpliga åtgärder för att bereda sjömännen erforderligt skydd mot de faror för liv, hälsa och egendom, som möta dem vid besök i utländska hamnar». Till utredningsmän tillkallades sedermera generaldirektör K. A. Fryxell, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare professor J. Bergman, kyrkoherde C. B. Börjeson, ledamoten av riksdagens andra kammare redaktör O. E. Olovson och förtroendemannen i svenska sjömansunionen N. Olsson.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet erinrade handelsministern om stadgandet i 21 § i 1922 års sjömanslag, att en tredjedel av hyra, som skall kontant utbetalas till sjömannen, kan av befälhavaren innehållas, till dess sjömannen avgår ur tjänsten, varvid dock innehållet belopp icke vid någon tid må överstiga hyra för en halv månad. Till följd av den snäva begränsningen av rätten att innehålla hyra kunna sjömännen vid besöken i hamnarna komma att fritt förfoga över största delen av sina tillgodohavanden, som de i alltför många fall frestas att förslösa med risk icke endast för utblottning utan även för sjukdom. På olika sätt bedrives propaganda för sparsamhet bland sjömännen, bland annat för anlitande av det frivilliga dragsedelssystemet, men resultatet härav anses icke i allo ha motsvarat förväntningarna. Förslag om utbetalande av viss del av hyran genom obligatorisk oåterkallelig dragsedel har därför framställts — särskilt av generalkonsul Harald Petri i Antwerpen — men har icke vunnit anslutning. Socialstyrelsen, som den 14 februari 1931 avgav yttrande i ämnet,[1] ansåg sig icke kunna för närvarande tillstyrka vidtagande av lagstiftningsåtgärd i sådan riktning, men förordade fortsatta undersökningar rörande sjömännens förhållanden.

Dylika undersökningar skola verkställas av de nu utsedda utredningsmännen. De skola i första rummet överväga, i vad mån den hittills i skilda former bedrivna verksamheten till sjömäns omvårdnad och trevnad i utländska hamnar kan behöva utvidgas och göras mera ändamålsenlig samt på vad sätt detta lämpligen kan befrämjas genom det allmännas medverkan. I utredningsuppgiften ingår även övervägande, huruvida och i vilka former sparsamheten bland sjöfolket bör genom stadganden av obligatorisk innebörd befordras ävensom att, om utredningen härtill föranleder, utarbeta förslag till bestämmelser i ämnet.

Under erinran att sjömanslagen tillkommit efter skandinaviskt samarbete, beslöt Kungl. Maj:t i samband med utredningsbeslutet, att hänvändelse skall göras till regeringarna i Danmark, Finland och Norge rörande upptagande till gemensamt dryftande av ifrågavarande spörsmål.

Utredning rörande anställdas arbetsavtal. Frågan om rättslig reglering av arbetsavtalen mellan privata arbetsgivare och hos dem anställda, vilken under senaste tiden tilldragit sig livlig uppmärksamhet och dragits under såväl riksdagens som Kungl. Maj:ts prövning, skall enligt beslut i konselj den 19 juni utredas genom en kommitté. Chefen för socialdepartementet bemyndigades vid detta tillfälle att tillkalla högst åtta personer att inom departementet »biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande frågan om rättslig reglering av de i enskild tjänst anställdas arbetsavtal och vad därmed äger samband» ävensom att »i den utsträckning så finnes lämpligt tillkalla representanter för de yrkesgrupper, som kunna beröras av den ifrågasatta lagstiftningen, för att bereda utredningsmännen tillfälle att samråda med dem». I sitt anförande till statsrådsprotokollet uttalade socialministern bland annat, att utredningen bör påskyndas i all den utsträckning omständigheterna medgiva med hänsyn till önskvärdheten, att inom en nära framtid förslag i ämnet må kunna föreläggas riksdagen.

Till utredningsmän tillkallades den 4 juli 1931 professor Martin Fehr, tillika ordförande, ombudsmannen i Sveriges arbetsledareförbund Ernst Ahlberg, redaktör Sigfrid Hansson, byråchef Otto Järte, sekreteraren i svenska kontoristföreningarnas förbund Edith Lindblom, vice verkställande direktören i försäkringsaktiebolaget Skandia Iwar Sjögren, ordföranden i svenska arbetsgivareföreningen Hjalmar von Sydow och ombudsmannen i svenska bankmannaföreningen V. von Zeipel.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under maj 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av maj till 34 550, varav 9 985 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 206.

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	912	— 19
Skogshushållning	3 695	— 280
Gruvdrift och malmförädling	2 702	— 187
Jord-, sten- och glasindustri	4 798	+ 177
Metall- och maskinindustri	2 539	— 161
Trävaruindustri	4 296	— 1 306
Byggnadsverksamhet	1 414	— 519
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	155	— 85
Textilindustri	120	— 34
Beklädnadsindustri	141	— 21
Närings- o. njutningsmedelsind.	227	— 48
Kemisk-tekn. o. belysningsind.	155	+ 2
Trämasse- och pappersindustri	558	— 364
Grafisk industri	120	+ 83
Industri och hantverk, ej spec.	554	— 85
Sjöfart och fiske	422	— 102
Handel och samfärdsel m. m.	1 491	— 194
Husligt arbete	33	— 7
Arbete, ej hänf. till annan grupp	10 218	— 1 696
Summa	34 550	— 4 846

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 6 290 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde liksom vid månadens början 90.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 4 378 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 1 285 arbetare. Härförutom uppburo 1 851 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 4 006 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under maj till 1·3 miljoner kronor samt under årets fem första månader till sammanlagt 5·0 miljoner.

— Socialförsäkring —

Registrerade sjukkassor år 1930. Med ledning av de statistiska redogörelser rörande registrerade sjukkassors verksamhet år 1930, som inkommit till socialstyrelsen från respektive kassor, har verkställts en preliminär sammanräkning av medlemsantalet den 31 december 1930 samt antalet sjukdagar under samma år. För ett 30-tal huvudsakligen smärre kassor förelåg vid tiden för sammanräkningen ännu ej statistiska uppgifter för år 1930. Genom att för dessa kassor i stället räkna med 1929 års siffror har emellertid en ungefärlig uppfattning erhållits om medlemsantalets storlek och sjuklighetsförhållandena i genomsnitt inom samtliga sjukkassor år 1930. De sålunda framkomna ungefärliga siffrorna för sjukkassor och fortsättningskassor framgå av följande tablå, som dessutom för jämförelse innehåller motsvarande uppgifter för åren 1928 och 1929.

År	Antal medlemmar den 31 dec.			Medlemsökning			Antal sjukdagar (i tusental)			Antal sjukdagar per 100 medl.	
	Sjukk.	Forts.-k.	Summa	Sjukk.	Forts.-k.	Summa	Sjukk.	Forts.-k.	Summa	Sjukk.	Forts.-k.
1928	912 919	116 308	1 029 227	42 960	8 384	51 344	8 573	286	8 859	984	255
1929	967 800	125 201	1 093 001	54 881	8 893	63 774	9 613	325	9 938	1 047	270
1930	1 015 000	135 000	1 150 000	47 000	10 000	57 000	10 045	372	10 417	1 035	286

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juni månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juni månad.

Översikt av verksamheten under juni månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	juni 1931	maj 1931	juni 1930
Stockholms stad	5 874	1 755	1 625	4 266	4 371	3 072	**10 140**	**6 126**	**4 697**	166	152	120
Stockholms län	1 582	736	639	434	736	328	**2 016**	**1 472**	**967**	137	125	123
Uppsala län	471	214	182	158	235	128	**629**	**449**	**310**	140	191	112
Södermanlands län	525	301	213	314	321	208	**839**	**622**	**421**	135	124	104
Östergötlands län	954	479	388	495	439	280	**1 449**	**918**	**668**	158	148	140
Norrköping	731	191	167	113	108	67	**844**	**299**	**234**	282	206	291
Jönköpings län	299	152	111	234	237	153	**533**	**389**	**264**	137	112	108
Kronobergs län	183	125	98	93	163	73	**276**	**288**	**171**	96	98	79
Norra Kalmar län	207	76	73	35	43	31	**242**	**119**	**104**	203	192	209
Södra Kalmar län	483	170	165	126	102	63	**609**	**272**	**228**	224	162	170
Gotlands län	107	92	75	84	117	61	**191**	**209**	**136**	91	82	83
Blekinge län	1 287	441	382	322	402	237	**1 609**	**843**	**619**	191	154	136
Kristianstads län	790	692	513	361	590	293	**1 151**	**1 282**	**806**	90	80	72
Malmöhus län: Malmö	2 488	546	506	1 489	1 142	741	**3 977**	**1 688**	**1 247**	236	203	164
Malmöhus län: Lund	272	101	99	99	68	52	**371**	**169**	**151**	220	152	187
Malmöhus län: Landskrona	657	263	254	34	25	16	**691**	**288**	**270**	240	174	150
Malmöhus län: Hälsingborg	1 438	556	543	339	288	191	**1 777**	**844**	**734**	211	185	158
Malmöhus län: Ystad	301	110	95	65	51	31	**366**	**161**	**126**	227	209	135
Malmöhus län: Trälleborg	405	197	195	103	68	54	**508**	**265**	**249**	192	169	132
Malmöhus län: Eslöv	220	174	163	33	44	29	**253**	**218**	**192**	116	116	96
Malmöhus län: Skurup	44	90	39	15	38	10	**59**	**128**	**49**	46	34	41
Malmöhus län: Vellinge	51	50	37	13	22	13	**64**	**72**	**50**	89	91	89
Hallands län	326	188	149	84	143	56	**410**	**331**	**205**	124	161	132
Göteborgs o. Boh. l.	1 606	522	475	222	266	130	**1 828**	**788**	**605**	232	261	101
Göteborg	6 331	1 584	1 505	1 368	1 338	887	**7 699**	**2 922**	**2 392**	263	211	161
Älvsborgs län	457	118	103	80	106	52	**537**	**224**	**155**	240	209	131
Skaraborgs län	351	276	164	233	393	163	**584**	**669**	**327**	87	86	72
Värmlands län	690	215	185	142	223	124	**832**	**438**	**309**	190	177	92
Örebro län	716	262	177	316	513	235	**1 032**	**775**	**412**	133	130	90
Västmanlands län	789	296	223	304	292	211	**1 093**	**588**	**434**	186	159	98
Kopparbergs län	698	153	142	227	270	175	**925**	**423**	**317**	219	242	121
Gävleborgs län	973	262	262	223	157	138	**1 196**	**419**	**400**	285	420	196
Västernorrlands l.	2 055	238	237	69	41	36	**2 124**	**279**	**273**	761	594	218
Jämtlands län	246	62	62	183	187	173	**429**	**249**	**235**	172	158	90
Västerbottens län	245	62	62	131	158	113	**376**	**220**	**175**	171	174	117
Norrbottens län	412	259	255	91	119	70	**503**	**378**	**325**	133	144	75
Tills. juni 1931	**35 264**	**12 008**	**10 503**	**12 898**	**13 816**	**8 694**	**48 162**	**25 824**	**19 257**	**187**	—	—
» maj 1931	*37 501*	*15 395*	*13 171*	*14 803*	*16 499*	*10 545*	*52 304*	*31 894*	*23 716*	*164*	—	—
» juni 1930	22 771	12 622	10 326	11 664	14 413	8 861	34 435	27 035	19 187	127	—	—
» » 1929	21 233	11 311	9 451	11 233	12 683	7 960	32 466	23 994	17 411	135	—	—
» » 1928	23 027	10 390	9 190	11 620	11 660	7 552	34 647	22 050	16 742	157	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					juni 1931	maj 1931	juni 1930	juni 1931	maj 1931	juni 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 352	4 506	4 262	3 074	106	88	74	72	70	65
Industri och hantverk	11 983	12 265	1 333	1 230	920	829	429	92	96	85
Sjöfart och fiske	6 251	6 353	2 261	2 234	281	242	190	99	99	95
Handel och samfärdsel	3 227	3 392	1 453	1 338	233	240	110	92	86	88
Husligt arbete	3	3	4	4	·	·	·	·	·	·
Annat arbete	8 126	8 745	2 695	2 683	324	273	388	100	99	98
Summa	**33 942**	**35 264**	**12 008**	**10 563**	**294**	**244**	**180**	**88**	**86**	**82**
Därav under 18 år	3 555	3 651	1 621	1 382	225	150	145	85	74	78
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	400	420	1 141	382	37	41	32	33	39	28
Industri och hantverk	731	801	475	299	169	196	113	63	59	68
Sjöfart och fiske	306	321	227	187	141	170	104	82	90	79
Handel och samfärdsel	2 203	2 493	3 039	2 015	82	95	66	66	66	60
Husligt arbete	5 303	7 673	8 926	5 807	86	85	79	65	67	66
Annat arbete	1 172	1 190	8	4	·	·	·	·	·	·
Summa	**10 115**	**12 898**	**13 816**	**8 694**	**93**	**90**	**81**	**63**	**64**	**61**
Därav under 18 år	2 445	2 486	1 796	1 193	138	107	113	66	62	65
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	4 752	4 926	5 403	3 456	91	78	65	64	63	57
Jordbruk	3 978	4 151	5 255	3 308	79	74	65	63	63	57
Skogshushållning	774	775	148	148	524	288	70	100	99	69
Industri och hantverk	12 714	13 066	1 808	1 529	723	673	331	85	87	80
Gruvdrift och malmförädling . . .	770	784	58	58	·	·	·	·	·	·
Jord-, sten- och glasindustri . . .	1 633	1 642	306	298	537	1 128	144	97	98	73
Metall- och maskinindustri . . .	3 655	3 721	195	165	1 908	2 049	347	85	89	76
Trävaruindustri	1 557	1 581	47	43	·	·	·	·	·	·
Byggnadsverksamhet	2 398	2 517	510	481	494	338	376	94	99	94
Läder-, hår- och gummiindustri . .	266	283	20	17	·	·	·	·	·	·
Textilindustri	187	196	29	22	·	·	·	·	·	·
Beklädnadsindustri	343	378	171	97	221	169	167	57	58	56
Närings- och njutningsmedelsindustri	471	490	192	120	255	369	157	63	61	67
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	165	167	49	45	·	·	·	·	·	·
Trämasse- och pappersindustri . .	247	251	35	27	·	·	·	·	·	·
Grafisk industri	68	68	13	9	·	·	·	·	·	·
Ej särskilt specificerade	954	988	183	147	540	615	338	80	73	84
Sjöfart och fiske	6 557	6 674	2 488	2 421	268	237	179	97	98	93
Handel och samfärdsel	5 430	5 885	4 492	3 353	131	142	84	75	72	72
Kontors-, bank- o. d. personal . .	672	683	193	152	354	487	201	79	82	79
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 394	1 450	374	309	388	384	249	83	83	79
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 460	1 699	2 150	1 448	79	96	67	67	70	60
Transportarbetare	1 669	1 779	1 366	1 189	130	146	66	87	74	86
Allmän och litterär verksamhet . .	226	265	361	216	73	81	49	60	63	60
Ej särskilt specificerade	9	9	48	44	·	·	·	·	·	·
Husligt arbete	5 306	7 676	8 930	5 811	86	85	79	65	67	66
Annat arbete	9 298	9 935	2 703	2 687	368	290	447	99	99	98
Summa	**44 057**	**48 162**	**25 824**	**19 257**	**187**	**164**	**127**	**75**	**74**	**71**
Därav under 18 år	6 000	6 137	3 417	2 575	180	127	130	75	67	71

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 248 platser, varav 1 863 manliga och 385 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 238, 1 733 och 505 samt under nästlidna månad resp. 3 213, 2 611 och 602.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	3 731	4 114	2 926	775	148	148	784	58	58	1639	306	298	3 658	185	158
1	Stockholms stad	66	6	5	—	—	—	2	1	1	15	2	2	931	62	43
2	Stockholms län	581	517	433	14	2	2	1	—	—	9	4	2	151	20	17
3	Uppsala län	166	168	136	3	—	—	43	—	—	8	—	—	42	1	1
4	Södermanlands län	164	219	131	—	1	1	—	—	—	—	—	—	147	6	6
5	Östergötlands län	365	357	266	5	1	1	29	—	—	27	—	—	89	8	8
6	Norrköping	59	72	57	—	—	—	—	—	—	1	—	—	84	3	3
7	Jönköpings län	62	81	43	—	—	—	—	—	—	5	3	3	25	—	—
8	Kronobergs län	89	108	81	5	5	5	—	—	—	1	—	—	1	—	—
9	Kalmar län	81	89	81	—	—	—	—	—	—	5	—	—	48	2	2
10	Gotlands län	63	50	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	143	179	121	2	—	—	—	—	—	231	—	—	19	3	3
12	Kristianstads län	398	517	343	2	3	3	15	—	—	103	17	16	13	2	2
13	Malmöhus län: Malmö	52	87	55	--	—	—	—	—	—	43	—	—	297	5	5
14	Hälsingborg	77	63	51	—	—	—	83	—	—	4	—	—	57	1	1
15	Övriga anstalter	365	484	391	1	—	—	1	—	—	18	—	—	240	7	6
16	Hallands län	62	80	41	1	—	—	—	—	—	18	—	—	41	2	2
17	Göteborgs och Bohus län	95	96	62	—	—	—	—	—	—	1000	273	269	14	—	—
18	Göteborgs stad	81	153	123	—	—	—	1	—	—	9	—	--	1 098	41	40
19	Älvsborgs län	60	48	33	—	—	—	23	8	8	2	—	—	78	10	10
20	Skaraborgs län	150	242	134	—	—	—	—	—	—	6	7	6	26	5	5
21	Värmlands län	76	72	44	180	9	9	6	—	—	29	—	—	12	—	—
22	Örebro län	125	178	95	21	2	2	198	3	3	5	—	—	24	—	—
23	Västmanlands län	159	196	124	11	2	2	199	46	46	5	—	—	114	3	2
24	Kopparbergs län	30	29	18	175	64	64	172	—	—	—	—	—	24	1	1
25	Gävleborgs län	37	6	6	46	—	—	10	—	—	—	—	—	58	—	—
26	Västernorrlands län	92	—	--	255	4	4	—	—	—	95	—	—	3	—	—
27	Jämtlands län	17	7	7	26	22	22	1	—	—	—	—	—	13	—	—
28	Västerbottens län	15	10	10	—	—	—	—	—	—	—	--	--	6	1	1
29	Norrbottens län	1	—	—	28	33	33	—	—	—	—	—	--	3	2	—
	Kvinnliga avdelningen	420	1 141	382	—	—	—	—	—	—	3	—	—	63	10	7
1	Stockholms stad	1	6	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	46	7	6
2	Stockholms län	29	73	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	24	41	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	20	50	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	45	89	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	--	—
7	Jönköpings län	12	37	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	13	40	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	10	20	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	1	19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	12	72	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	63	168	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	13	43	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	3	1
14	Hälsingborg	6	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	22	67	31	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
16	Hallands län	5	23	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	35	40	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	1	12	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
19	Älvsborgs län	3	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	23	92	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	15	27	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	23	92	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	18	34	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	7	32	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	3	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	6	15	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	9	16	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
1 579	**46**	**43**	**2 517**	**510**	**481**	**201**	**15**	**14**	**148**	**2**	**2**	**139**	**8**	**6**	**345**	**22**	**16**	**154**	**30**	**30**	
98	8	7	1 020	170	151	33	4	4	7	—	—	26	4	2	49	4	3	10	—	—	1
25	2	2	117	15	14	—	—	—	1	—	—	1	—	—	14	—	—	1	—	—	2
16	—	—	9	1	1	3	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	3
13	1	1	9	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	4
10	1	1	47	19	19	2	—	—	5	—	—	4	—	—	7	—	—	—	—	—	5
59	2	1	150	9	9	2	—	—	37	—	—	2	—	—	10	3	3	2	1	1	6
7	—	—	15	8	8	5	1	1	9	—	—	2	—	—	11	—	—	14	—	—	7
—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
38	8	8	12	5	5	1	1	1	1	—	—	—	—	—	6	—	—	5	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
12	1	1	9	3	3	1	—	—	—	—	—	1	—	—	10	—	—	—	—	—	11
18	5	5	38	16	16	—	—	—	2	—	—	4	—	—	5	1	—	—	—	—	12
62	3	3	281	12	12	57	1	1	9	—	—	24	—	—	57	—	—	85	—	—	13
5	—	—	75	20	20	30	—	—	6	—	—	5	—	—	10	—	—	15	—	—	14
9	—	—	71	15	14	37	6	5	—	—	—	4	—	—	53	1	1	5	—	—	15
13	—	—	26	11	11	—	—	—	5	—	—	4	1	1	7	—	—	—	15	15	16
32	—	—	21	4	3	2	1	1	1	—	—	—	—	—	10	2	2	2	—	—	17
226	14	13	294	93	86	22	1	1	34	2	2	30	2	2	45	5	3	8	14	14	18
5	1	1	30	3	3	—	—	—	23	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	19
5	—	—	4	2	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	17	4	2	2	—	—	20
18	—	—	19	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	21
9	—	—	17	2	2	1	—	—	—	—	—	22	1	1	5	—	—	4	—	—	22
8	—	—	52	15	15	1	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	23
18	—	—	81	26	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
182	—	—	29	29	29	1	—	—	—	—	—	5	—	—	11	—	—	1	—	—	25
539	—	—	57	6	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
1	—	—	4	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	27
14	—	—	13	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
137	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29
2	**1**	—	—	—	—	**82**	**5**	**3**	**48**	**27**	**20**	**239**	**163**	**91**	**145**	**170**	**104**	**18**	**19**	**15**	
2	1	—	—	—	—	8	3	1	9	19	17	96	90	54	65	72	43	3	14	11	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	4	1	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	2	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	3	1	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	3	8	4	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	64	—	—	9	—	—	75	39	19	30	21	8	5	—	—	13
—	—	—	—	—	—	8	—	—	2	—	—	5	1	—	2	—	—	—	2	1	14
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	2	2	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	2	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	6	2	30	20	6	23	32	28	2	1	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	2	5	8	4	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	11	—	—	1	8	3	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	4	4	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2	1	1	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**147**	**1**	**—**	**65**	**11**	**8**	**889**	**139**	**116**	**6353**	**2261**	**2234**	**454**	**105**	**89**
1	Stockholms stad	25	—	—	20	6	5	295	77	57	543	290	283	208	56	43
2	Stockholms län	—	—	—	1	—	—	37	—	—	27	12	12	7	3	3
3	Uppsala län	—	—	—	4	—	—	11	—	—	5	—	—	3	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	1	—	—	9	—	—	48	10	10	4	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	—	—	—	36	5	5	7	3	3	4	—	—
6	Norrköping	5	1	—	1	—	—	12	2	2	98	61	61	6	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	1	—	—	17	5	5	2	—	—	2	1	1
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
9	Kalmar län	5	—	—	—	—	—	25	2	2	340	64	64	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	33	31	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	8	—	—	467	148	148	2	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	12	6	6	1	1	1
13	Malmöhus län: Malmö	11	—	—	5	1	1	223	6	6	315	128	123	58	4	4
14	Hälsingborg	2	—	—	4	—	—	9	4	4	715	386	386	8	5	5
15	Övriga anstalter	2	—	—	3	—	—	26	2	2	380	199	199	2	—	—
16	Hallands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	80	17	17	4	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	111	44	39	1	1	1
18	Göteborgs stad	28	—	—	21	4	2	137	34	31	2197	603	599	123	30	28
19	Älvsborgs län	4	—	—	1	—	—	14	—	—	5	1	1	1	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	13	—	—	39	20	18	1	—	—
22	Örebro län	5	—	—	1	—	—	6	—	—	2	—	—	4	1	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	9	6	6	3	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	5	—	—	—	—	—	3	—	—	356	35	35	3	—	—
26	Västernorrlands län	53	—	—	—	—	—	—	—	—	431	138	138	6	—	—
27	Jämtlands län	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	4	1	1	87	31	31	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	26	24	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**104**	**34**	**27**	**3**	**2**	**1**	**99**	**44**	**31**	**321**	**227**	**187**	**229**	**88**	**63**
1	Stockholms stad	43	24	18	3	2	1	17	23	12	208	147	123	98	47	33
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	3	—	—	—	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	3	3
4	Södermanlands län	3	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	—	2	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	2	1	—	—
11	Blekinge län	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	4	4	—	2	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	27	—	—	—	—	—	66	15	13	7	1	—	74	18	15
14	Hälsingborg	—	1	1	—	—	—	3	1	1	7	3	3	3	6	3
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	1	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	1	—	—
18	Göteborgs stad	29	8	8	—	—	—	1	3	3	61	48	43	42	9	7
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	4	4	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1047	**190**	**179**	**187**	**44**	**41**	**1637**	**1057**	**975**	**59**	**14**	**14**	**8**	**43**	**40**	**3**	**4**	**4**	**8 745**	**2 695**	**2 683**	
529	120	112	97	14	14	488	404	366	39	11	11	1	8	8	1	2	2	1 371	506	506	1
16	6	5	13	6	6	89	25	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	477	124	124	2
16	1	1	1	—	—	32	6	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	103	37	37	3
4	2	2	1	—	—	13	20	20	—	1	1	—	—	—	—	—	—	110	30	30	4
17	—	—	2	—	—	53	41	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	244	44	44	5
16	1	1	2	—	—	48	16	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	136	20	20	6
3	—	—	—	3	2	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	48	46	7
3	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	78	7	7	8
2	—	—	—	—	—	15	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	69	69	9
2	—	—	1	1	1	19	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10
9	1	1	3	—	—	37	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	333	93	92	11
6	—	—	1	3	2	24	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	119	117	12
92	4	4	13	—	—	139	66	63	3	—	—	—	—	—	—	—	—	662	229	229	13
9	10	10	7	1	1	58	17	16	—	—	—	—	1	1	—	—	—	259	48	48	14
24	3	3	2	1	1	52	32	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	655	235	231	15
7	1	1	1	—	—	19	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	42	42	16
3	1	—	1	2	2	29	14	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	282	84	84	17
233	39	38	22	5	4	300	314	292	15	1	1	6	33	30	—	2	2	1 401	194	194	18
2	—	—	2	—	—	23	3	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	181	43	43	19
6	—	—	4	—	—	21	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	103	18	13	20
2	—	—	—	—	—	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	272	113	113	21
11	—	—	2	2	2	19	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	235	64	62	22
9	1	1	1	2	2	32	13	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	178	11	11	23
—	—	—	5	2	2	16	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	177	23	23	24
12	—	—	1	—	—	37	8	8	—	—	—	—	—	—	2	—	—	174	184	184	25
6	—	—	—	—	—	16	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	499	88	87	26
3	—	—	5	2	2	14	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	154	18	18	27
4	—	—	—	—	—	10	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	12	12	28
1	—	—	—	—	—	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	167	197	197	29
403	**184**	**130**	**1512**	**2106**	**1402**	**142**	**309**	**214**	**206**	**347**	**202**	**1**	**5**	**4**	**7 673**	**8 926**	**5 807**	**1 190**	**8**	**4**	
131	96	70	637	734	520	58	156	117	119	137	69	—	3	2	2 381	2 784	1 969	340	6	2	1
1	4	1	49	112	47	—	—	—	7	25	12	—	—	—	337	516	237	—	—	—	2
11	—	—	11	19	12	3	1	1	—	—	—	—	—	—	98	169	93	3	—	—	3
2	1	1	23	32	27	1	1	—	4	10	8	—	—	—	206	226	148	49	1	1	4
7	4	3	33	43	30	1	5	2	9	17	14	—	—	—	335	276	186	55	—	—	5
—	—	—	1	13	3	—	5	2	—	2	1	—	—	—	71	81	57	37	—	—	6
4	3	3	17	33	25	1	2	2	6	8	6	—	—	—	171	150	104	16	—	—	7
—	—	—	15	27	9	—	—	—	—	1	—	—	—	—	64	94	52	—	—	—	8
3	—	—	14	24	15	—	—	—	1	7	4	—	—	—	123	90	65	10	1	1	9
3	1	—	32	36	26	2	—	—	1	2	1	—	—	—	40	55	31	—	—	—	10
8	—	—	13	43	31	—	1	1	—	3	3	—	—	—	273	274	177	11	—	—	11
5	1	1	76	145	73	—	—	—	1	4	1	—	—	—	204	262	157	6	—	—	12
109	19	14	90	106	60	9	62	36	8	6	3	—	—	—	695	809	554	194	—	—	13
11	14	13	31	68	39	1	14	11	—	5	4	—	—	—	171	165	112	89	—	—	14
9	4	3	20	40	28	9	6	6	—	6	2	—	1	1	200	187	129	93	—	—	15
—	3	2	11	34	14	1	1	1	—	5	1	—	—	—	62	74	35	4	—	—	16
8	4	2	55	79	54	—	—	—	1	7	3	—	—	—	99	134	65	16	—	—	17
74	23	12	69	105	79	45	40	26	18	43	33	1	—	—	744	988	636	203	—	—	18
—	—	—	10	14	7	—	—	—	1	2	1	—	—	—	64	80	41	2	—	—	19
—	—	—	22	42	25	—	—	—	7	18	9	—	—	—	152	230	98	22	—	—	20
—	—	—	15	24	9	1	1	1	5	9	5	—	—	—	105	160	95	—	—	—	21
4	2	1	28	63	37	1	7	3	2	6	2	—	—	—	224	331	167	20	—	—	22
5	1	1	34	57	46	2	4	3	2	4	1	—	—	—	231	187	140	7	—	—	23
—	—	—	71	71	57	—	1	—	1	2	1	—	—	—	148	164	113	—	—	—	24
1	1	—	24	16	14	2	2	2	9	7	7	—	1	1	167	126	111	13	—	—	25
3	—	—	2	2	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	41	28	23	—	—	—	26
3	3	3	82	85	85	—	—	—	4	11	11	—	—	—	86	70	66	—	—	—	27
1	—	—	23	27	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	113	80	—	—	—	28
—	—	—	4	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	103	66	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 maj 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	44	1 907	5 671	**7 578**	29	249	**278**	**3·7**	5·3
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	2 086	—	**2 086**	138	—	**138**	**6·6**	18·6
Bokbindareförbundet . . .	28	1 677	3 575	**5 252**	232	330	**562**	**10·7**	10·2
Bryggeriindustriarb.-förb. .	58	3 655	898	**4 553**	110	66	**176**	**3·9**	5·3
Byggnadsträarbetareförb. .	170	15 655	—	**15 655**	3 200	—	**3 200**	**20·4**	33·2
De förenade förbunden . .	40	2 913	1 462	**4 375**	177	105	**282**	**6·4**	7·2
Elektriska arbetareförb. . .	76	3 815	—	**3 815**	475	—	**475**	**12·5**	14·4
Gjutareförbundet	95	5 686	2	**5 688**	791	—	**791**	**13·9**	13·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	336	32 030	3 393	**35 423**	5 608	274	**5 882**	**16·6**	25·0
Gruvindustriarbetareförb. .	33	4 105	42	**4 147**	931	3	**934**	**22·5**	21·1
Handelsarbetareförb. . . .	215	13 162	6 198	**19 360**	1 163	277	**1 440**	**7·4**	7·6
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	19	492	1 298	**1 790**	40	167	**207**	**11·6**	12·4
Hattarbetare	12	230	831	**1 061**	22	129	**151**	**14·2**	14·5
Pälsvarnarbetare	7	262	467	**729**	18	38	**56**	**7·7**	9·7
Kommunalarbetareförb. . .	159	19 342	3 648	**22 990**	327	81	**408**	**1·8**	4·5
Litografförbundet	17	1 955	103	**2 058**	54	4	**58**	**2·8**	2·6
Livsmedelsarbetareförb. . .	84	7 662	2 247	**9 909**	708	178	**886**	**8·9**	10·8
Metallindustriarb.-förb. . .	222	92 425	4 824	**97 249**	13 867	702	**14 569**	**15·0**	17·0
Järnbruksarbetare . . .	56	19 296	7	**19 303**	3 603	4	**3 607**	**18·7**	20·0
Verkstadsarbetare . . .	166	73 129	4 817	**77 946**	10 264	698	**10 962**	**14·1**	16·2
Murareförbundet	59	3 279	—	**3 279**	304	—	**304**	**9·3**	22·2
Målareförbundet	97	6 491	1	**6 492**	1 072	—	**1 072**	**16·5**	30·7
Pappersindustriarb.-förb. .	127	25 411	1 013	**26 424**	2 998	149	**3 147**	**11·9**	17·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	27	1 164	177	**1 341**	136	4	**140**	**10·4**	11·4
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	6 488	3 774	**10 262**	492	144	**636**	**6·2**	5·9
Stenindustriarbetareförb. .	96	5 970	—	**5 970**	2 569	—	**2 569**	**43·0**	39·9
Sågverksindustriarb.-förb. .	267	23 127	8	**23 135**	6 215	—	**6 215**	**26·9**	42·8
Sågverks- o. trädgårdsarb.	154	15 005	7	**15 012**	3 221	—	**3 221**	**21·5**	35·6
Flottnings- o. skogsarb.	113	8 122	1	**8 123**	2 994	—	**2 994**	**36·9**	56·2
Textilarbetareförbundet . .	78	6 860	11 628	**18 488**	351	323	**674**	**3·6**	3·5
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	533	2 020	**2 553**	12	62	**74**	**2·9**	1·8
Transportarbetareförb. . .	81	9 666	83	**9 749**	739	83	**822**	**8·4**	11·4
Träindustriarbetareförb. . .	166	11 388	106	**11 494**	1 380	5	**1 385**	**12·0**	12·8
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	221	—	**221**	13	—	**13**	**5·9**	17·7
Typografförbundet	99	8 572	482	**9 054**	338	18	**356**	**3·9**	4·7
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	79	3 446	—	**3 446**	772	—	**772**	**22·4**	34·3
Tillsammans	**2 882**	**321 183**	**52 653**	**373 836**	**45 241**	**3 224**	**48 465**	**13·0**	17·1
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	67	3 236	—	**3 236**	1 342	—	**1 342**	**41·5**	54·0
Summa	**2 949**	**324 419**	**52 653**	**377 072**	**46 583**	**3 224**	**49 807**	**13·2**	**17·4**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under maj uppgivits till inalles 285 689, vilket i genomsnitt motsvarar 5·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930								1931				
	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	20·3	18·7	19·4	[1] 17·1	13·0
Ansökn. per 100 lediga platser .	129	127	140	144	146	175	254	238	222	232	191	194	164
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·22	·	·	2·94	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	10·4	9·9	9·4	12·1	13·6	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	—	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	9·4	8·7	9·3	9·0	9·0	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	[1] 15·5	13·1
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	30	26	27	27	28	34	46	64	73	76	70	49	39
Finland. Registr. arbetslösa .	4 747	3 573	3 714	5 288	7 157	9 716	10 740	9 050	11706	11557	11491	12663	7 454
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	380	404	503	567	538	546	330	513	562	457	434	665	427
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	15·0	15·4	16·7	17·1	17·6	18·7	19·1	20·2	21·5	21·7	21·5	20·9	20·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 823	1 947	2 072	2 106	2 230	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	·	·	19	·	·	21	23	26	26	29	25	—	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·3	5·5	6·7	7·6	8·2	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	21·9	14·4	—
Arbetslöshetsindex	4·8	4·3	5·2	5·8	6·5	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	8·0	8·4	10·1	12·0	13·3	12·8	18·1	26·2	27·3	31·1	29·0	25·6	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	19·5	19·6	20·5	21·7	22·5	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 551	1 469	1 498	1 507	1 493	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578
Ansökn. per 100 lediga platser	824	810	906	1 023	1 081	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	105·6	105·2	104·3	103·4	102·8	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	163	150	153	156	164	193	238	295	331	334	304	247	209
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	7·6	7·3	8·1	10·2	11·1	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	95	·	·	86	·	·	84	·	·	78	·	·
Frankrike. Understödda arbetsl.	859	1 019	856	964	988	1 663	4 893	11952	28536	40766	50815	49958	41339
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	12	10	9	11	13	16	19	23	45	60	—	—	—
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	367	322	342	376	395	446	534	642	723	765	707	670	—
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	88·6	88·7	87·9	86·5	87·0	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	1 515	910	762	1 039	1 414	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	1 421	779	607	573	1 470	6 058	8 608	10022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	8·7	7·8	7·3	6·6	6·4	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	15·5	15·5	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	3·6	3·4	4·1	4·7	5·3	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	77	73	77	88	104	122	155	240	314	344	340	297	—
Ungern. Arbetslöshet, i % [2] . .	·	·	·	·	·	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	19·4	19·4	—
inom soc.-dem. fackf.	13·6	13·0	13·2	14·5	16·0	16·7	17·0	17·9	19·1	19·8	—	—	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	268	300	276	326	337	369	469	386	472	487	413	—	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	25	23	23	28	39	36	43	36	39	43	—	—	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	8 704	6 991	7 236	6 111	5 973	6 609	7 219	9 989	11903	14424	12029	11391	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	10·3	10·6	9·2	9·3	9·4	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	116·5	118·9	118·8	116·6	116·2	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	[1] 102·2	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	87·7	85·5	81·6	79·9	79·7	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	90·9	88·8	85·5	85·1	86·4	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	—
Arbetslöshet, i %	13·3	14·3	15·7	16·0	14·6	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	18·2	17·7	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	18·5	·	·	20·5	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	52	55	65	60	75	90	90	80	95	100	110	—	—
Nya Zeeland. Arbetslöshet, i % .	10·9	·	·	13·5	·	·	15·5	·	·	—	·	·	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ny serie.

Levnadskostnader under andra kvartalet 1931.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar från juli 1914 till 1 juli 1931 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 578—579) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 590—593) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har trots de alltjämt fallande smörpriserna kvarstått oförändrat i 21 öre per liter för oskummad, 11 öre för handskummad och 8 öre för separerad vara. Det är anmärkningsvärt, att mjölkpriserna så föga påverkats av den sedan hösten 1929 pågående depressionen — den oskummade mjölken håller sig fortfarande c:a 50 % över förkrigsnivån — då prisfallet å *smör* och *ost* varit så pass kraftigt. Den svenska partinoteringen å mejerismör i Malmö, som vid tiden för krigsutbrottet stod i c:a 2 kr. per kg och hösten 1929 i något över 3 kr., hade sålunda vid kvartalets slut sjunkit till c:a 1·75 kr. per kg. I detalj har sänkningen varit långsammare, om man räknar procentuellt, men har i ören räknat ungefär hållit jämna steg med partinoteringarna; för sista veckan i juni noterades ett genomsnittligt detaljpris av 2·39 kr. per kg för mejerismör. Detta låg ännu några öre högre än 1914, men i Stockholm låg priset vid samma tidpunkt något under förkrigsnivån. Någon stigande tendens har ännu icke kunnat konstateras ifråga om smör, varemot ostpriserna voro något högre vid det nu gångna kvartalets slut än vid förra kvartalsskiftet.

Margarinpriset har sjunkit med i genomsnitt 8 öre per kg sedan mars månad, vilket givetvis är en följd av de låga smörpriserna.

Priserna å *färska ägg* ha starkt påverkats av den rådande lågkonjunkturen. Svenska lantbrukssällskapets partinotering stod vid kvartalets slut i 76 öre per kg mot 1·16 per kg för två år sedan. I detalj har prisfallet i öre räknat varit ungefär lika stort eller c:a 40 öre per kg.

Mjöl- och *brödpriserna* ha varit så gott som oförändrade under det nu gångna kvartalet. Av större intresse är att iakttaga prisfördyringen å hithörande förnödenheter sedan förkrigstiden. Det visar sig sålunda, att vetemjöl stigit med c:a 25 %, sammalet rågmjöl med c:a 15 % och rågsiktmjöl med c:a 30 %, grovt spisbröd med c:a 55 %, sötlimpa med c:a 60 %, grovbröd (surlimpa, ankarstock) med c:a 50 %, skorpor med c:a 90 %, mjukt vetebröd, bakat med vatten, med c:a 70 % och mjukt vetebröd, bakat med mjölk, med 50 %. Prisfördyringen å bröd är alltså i genomsnitt mer än dubbelt så stor som å mjöl.

Priserna å *nötkreatur* och *får* visa under kvartalet nedgång med resp. c:a 7 och 4 %, varemot noteringarna å *kalvar* stigit med c:a 8 %. För *kött* ha prisfluktuationerna i detaljhandeln varit mycket små. Anmärkningsvärt är, att det kraftiga prisfall å *svin* och *fläsk*, som pågått alltsedan fjolårets början, nu visar tecken till avtagande; nedgången för kvartalet belöper sig för bådadera till c:a 3 % mot resp. c:a 18 och 16 % under föregående kvartalsperiod. Den genomsnittliga prisförändringen å kreatur samt kött och fläsk sedan juli 1914 framgår av följande sammanställning:

Genomsnittlig prisförändring juli 1914—juni 1931 å	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt . . . . . %	— 5	+40	+20	—20
Kött, detaljhandelspris . . . . . »	+50	+90	+70	+10

Som synes ligga nu svinpriserna c:a 20 % under förkrigsnivån och fläskpriserna icke mer än c:a 10 % över förkrigspriset. Även priserna å nötkreatur ligga numera något under 1914 års nivå, varemot kalvar och får icke följt med på samma sätt i prisfallet. Köttpriserna hålla sig alltjämt synnerligen höga.

Beträffande *färsk fisk*, som länge hållit sig rätt oberörd av den allmänna prisnedgången, har under sista kvartalet sänkning ägt rum för nästan alla noterade sorter.

Kaffe och *socker* höra till de kraftigast förbilligade varorna; i detalj har bitsocker sjunkit med i medeltal 11 öre per kg sedan hösten 1929 och står nu c:a 35 % under förkrigsnivån. När man bedömer detta prisfall, bör emellertid även den bortfallna sockerskatten tagas i beaktande. Kaffet har under samma tid gått ned med något över 1 kr. per kg för orostat Santos; i huvudsak till följd av att tullen höjts efter kriget står dock kaffet alltjämt c:a 30 % högre i pris än före detsamma. Sedan förra kvartalsskiftet ha kaffenoteringarna sjunkit med i genomsnitt 9 öre per kg, varemot sockerpriset varit oförändrat.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha samtliga bränsleartiklar varit underkastade en del prisförskjutningar i nedåtgående riktning, som medfört sänkning av indextalet för denna post med 2 enheter.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med juni 1931, meddelas i tabellen å sid. 572 tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1931.
Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»oväg-da») medeltal	»Väg-da» indextal
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	**100**	**100**
Senare halvåret	106	114	97	102	108	108	**106**	**105**
1915	123	129	126	116	131	129	**126**	**121**
1916	153	127	169	169	148	176	**157**	**139**
1917	202	160	197	211	219	257	**208**	**181**
1918	319	199	432	354	245	367	**319**	**270**
1919	392	262	456	315	270	392	**348**	**320**
1920	317	292	348	268	241	461	**321**	**298**
1921	238	234	255	224	208	310	**245**	**237**
1922	167	178	191	186	193	204	**186**	**180**
1923	160	156	177	166	173	192	**171**	**163**
1924	164	158	170	175	187	186	**174**	**164**
1925	160	170	188	186	182	171	**176**	**168**
1926	147	159	185	179	167	175	**169**	**158**
1927	142	161	168	171	171	177	**165**	**153**
1928	145	162	168	165	190	163	**165**	**154**
1929	141	156	173	171	175	163	**163**	**150**
1930	129	146	170	174	142	158	**153**	**140**
1:a kv.	134	149	174	173	147	161	**157**	**144**
2:a kv.	123	145	173	169	142	160	**152**	**140**
3:e kv.	125	146	171	177	140	157	**153**	**139**
4:e kv.	132	144	162	176	139	154	**151**	**136**
1931 1:a kv.	126	143	156	173	135	153	**148**	**133**
2:a kv.	119	141	153	164	133	152	**144**	**131**
April	121	142	154	171	133	153	**146**	**132**
Maj	118	141	153	157	132	152	**142**	**130**
Juni	117	141	153	163	133	151	**143**	**130**

(årg. 1920, sid. 752 ff.). Av dessa indexserier är det den »vägda», som kommer till användning vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Bostads- och skatteposterna ha vid detta tillfälle icke blivit föremål för omräkning.

Beklädnad. Uppgifterna angående beklädnadsartiklar avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 samt årg. 1922, sid. 155. Beklädnadspriserna höra till dem som i parti sjunkit mest sedan 1929, nämligen för textilvaror från 174 till 119 och för hudar, läder och skodon från 124 till 98. Detaljpriserna däremot ha i genomsnitt för hela gruppen endast sjunkit med 10 enheter, från 183 till 173.

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1926	1928	1929	1930	Juli 1930	Okt. 1930	Jan. 1931	April 1931	Juli 1931
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tyger och garner:										
Ylletyg (till damklänning) pr m	2·50	3·75	3·60	3·55	3·35	3·35	3·25	3·20	3·15	3·10
Bomullstyg (till dito) pr m	0·50	0·90	0·85	0·85	0·80	0·80	0·80	0·80	0·75	0·75
Ullgarn . . . . . » kg	6·50	10·35	10·65	10·55	9·55	9·50	9·30	9·10	8·80	8·65
Herrkläder:										
Herrkostym, best.	65·00	151·00	148·00	147·00	145·00	146·00	145·00	141·00	144·00	143·00
» konf.	40·00	94·00	91·00	91·00	90·00	90·00	89·00	89·00	88·00	87·00
Vinteröverrock, best. . . .	70·00	145·00	143·00	142·00	141·00	142·00	140·00	140·00	139·00	139·00
» konf. . . .	40·00	88·00	85·00	85·00	85·00	85·00	84·00	84·00	82·00	82·00
Bomullsskjorta	2·00	3·30	3·15	3·10	3·00	3·00	2·95	2·95	2·90	2·85
Tröja (ullbomull)	1·50	3·25	3·15	3·10	3·00	2·95	2·90	2·90	2·85	2·80
Kalsonger »	1·75	3·50	3·35	3·35	3·20	3·25	3·20	3·15	3·10	3·05
Yllestrumpor	1·25	2·25	2·25	2·25	2·20	2·20	2·15	2·15	2·10	2·10
Arbetsblus	1·75	3·85	3·70	3·70	3·60	3·60	3·60	3·55	3·50	3·45
Skodon:										
Kängor, smorläders- . . .	8·50	13·00	14·00	14·25	13·75	13·75	13·50	13·50	13·25	13·00
Stövlar	16·50	25·50	27·00	27·50	26·25	26·50	26·00	25·75	25·50	25·25
Kängor av boxkalv:										
mans-	13·00	18·25	19·25	19·50	18·75	18·75	18·75	18·50	18·25	18·00
dam-	11·50	18·00	18·75	18·75	18·25	18·25	18·00	18·00	17·75	17·50
barn-	7·00	10·75	11·50	11·25	10·75	10·75	10·75	10·50	10·50	10·25
Halvsulning och klackning	3·50	6·65	6·55	6·60	6·60	6·60	6·60	6·60	6·55	6·55

Övriga utgifter. Beräkningarna avse dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar en mindre nedgång för några poster, varigenom indexsiffran för hela utgiftsgruppen sänkts från 177 till 176.

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1924	1926	1928	1929	1930	1930			1931		
							apr.	juli	okt.	jan.	apr.	juli
Inventarier (möbler, kökssaker m. m.)	100	188	172	164	162	160	161	160	158	158	158	157
Tvätt och renhållning	100	163	150	144	145	145	145	145	144	144	142	141
Hygien (sjuk- och hälsovård)	100	190	189	187	185	185	185	185	185	184	184	184
Intellektuella ändamål	100	220	217	212	209	207	207	207	207	207	207	207
Förenings- och försäkringsavgifter . .	100	173	177	178	179	182	182	182	182	184	184	184
Nöjen och förströelser	100	207	208	215	217	218	218	218	217	217	220	217
Resor (järnvägs- o. spårvägs-)	100	206	197	196	195	191	195	195	185	185	185	185
Telefon, post- och skrivutensilier . .	100	179	178	176	176	176	176	176	176	176	176	176
Arbetshjälp i hemmet	100	196	196	196	196	198	196	196	196	207	218	218
Samtliga poster	**100**	**185**	**180**	**179**	**178**	**177**	**178**	**178**	**176**	**177**	**177**	**176**

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 572 angivna indexsiffrorna, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 juli 1931 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd. årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom översikten å nästa sida.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 juli 1931, 58 %, och kan sålunda betecknas med indexsiffran 158. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. numera måste giva ut c:a 3 160 kr. för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indexsiffran vid närmast föregående kvartalsskifte visar den nu framräknade en nedgång med 2 enheter. Denna sänkning beror i främsta rummet på livsmedelspriserna *nedgång*. Livsmedlen utvisa sålunda för närvarande det lägsta konstaterade indextalet efter ransoneringstiden, nämligen 127 mot 130 vid föregående kvartalsskifte. Under tiden för det pågående allmänna prisfallet eller sedan hösten 1929 har livsmedelsposten sjunkit med icke mindre än 23 enheter. Till nedgången av levnadskostnaderna under kvartalet ha även bidragit sänkningar av posterna bränsle och lyse, beklädnad samt »övriga utgifter». Hyres- och skatteposterna kvarstå *oförändrade* vid detta beräkningstillfälle. Slutligen erinras om att prisuppgifterna i fråga om livsmedel samt bränsle och lyse äro de i tabellen å sid. 578—579 angivna och för juni månad insamlade. En jämförelse mellan detalj- och partipriserna utveckling lämnas i tabellen å sid. 594.

Levnadskostnadernas nedgång under det nu gångna kvartalet innebär ingen ändring av dyrtidstilläggen för statens befattningshavare med anledning av riksdagens beslut, att dessa tillägg under budgetåret 1 juli 1931—30 juni 1932 skola beräknas efter indextalet 160, även om levnadskostnadsindex nedgår under detta tal.

* *
*

I detta sammanhang torde även de uppgifter rörande *inackorderingspriser för arbetare*, som årligen (under månaderna februari, mars och april) införskaffas från socialstyrelsens ombudsorter, förtjäna att anföras till ytterligare be-

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1931.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan. .	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli .	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan. .	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli .	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan. .	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli .	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan. .	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli .	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan..	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**178**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli .	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	—	—	—	—	—	—	—

lysning av levnadskostnadernas förändringar. Medelpriset per vecka för privat inackordering för arbetare utgjorde för samtliga orter:

	1913	1914	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
Absoluta tal:														
Endast måltider kr.	8·98	9·47	26·08	25·07	20·26	18·27	17·62	17·69	17·47	17·12	17·06	16·89	16·73	16·37
Måltider o. husrum »	12·21	12·55	33·04	32·22	26·75	24·64	24·46	24·68	24·58	24·10	24·35	24·23	24·09	23·48
Indextal:														
Endast måltider . .	*100*	*105*	*290*	*279*	*226*	*203*	*196*	*197*	*195*	*191*	*190*	*188*	*186*	*182*
Måltider o. husrum .	*100*	*103*	*271*	*264*	*219*	*202*	*200*	*202*	*201*	*197*	*199*	*198*	*197*	*192*

Från år 1913 till år 1931 ha, som man finner, inackorderingspriserna stigit i genomsnitt med 82 % för endast måltider och med 92 % för måltider och husrum, vilket innebär en mindre nedgång sedan föregående år.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Utgiftssumman för varje ort i juli 1914 = 100.

Ort	1914 2:dra halvåret	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931 1:sta kvartalet	1931 2:dra kvartalet
Stockholm	106	307	239	181	163	166	168	156	149	152	148	139	130	127
Södertälje	106	298	229	174	158	158	161	151	146	149	144	134	128	125
Uppsala	108	314	249	184	165	169	172	159	154	160	155	146	137	135
Nyköping	104	293	229	173	159	159	164	152	146	150	145	137	131	129
Eskilstuna	105	289	228	170	157	158	165	154	149	151	145	135	128	126
Linköping	107	306	243	187	172	169	173	160	155	158	153	141	135	133
Norrköping	105	298	230	177	162	163	166	154	150	152	146	135	129	124
Motala	104	310	240	181	166	164	171	157	153	157	150	138	131	128
Jönköping	104	304	237	177	162	165	168	155	151	154	147	136	131	129
Växjö	105	300	233	182	168	168	170	159	155	159	153	141	136	135
Kalmar	104	277	222	172	155	157	165	156	151	152	149	139	133	130
Västervik	103	291	223	171	156	156	163	153	145	148	143	133	127	124
Visby	106	289	229	175	157	158	164	157	150	154	151	140	131	127
Karlskrona	105	284	229	180	164	162	169	158	153	153	150	140	136	133
Kristianstad	108	296	236	178	163	165	174	161	155	159	157	142	129	126
Malmö	104	295	233	181	166	163	171	162	151	152	151	137	131	129
Lund	105	292	230	178	160	160	164	156	152	149	150	138	129	126
Landskrona	106	306	244	184	166	165	171	166	159	160	159	142	130	130
Hälsingborg	105	293	236	179	161	164	170	162	157	158	156	143	133	131
Ystad	105	297	231	178	159	163	167	161	155	157	157	137	128	125
Halmstad	106	290	232	178	161	162	168	158	156	157	154	141	133	132
Göteborg	106	318	254	191	178	176	180	165	161	164	158	144	137	136
Lysekil	105	297	229	177	163	167	170	157	150	151	142	135	132	129
Vänersborg	104	303	241	183	168	171	171	160	157	157	152	143	136	136
Borås	106	306	243	190	174	176	177	164	160	163	158	145	139	137
Tidaholm	103	285	233	178	162	163	168	155	152	148	142	134	129	128
Karlstad	108	311	240	181	169	169	168	158	154	155	149	138	134	133
Örebro	107	300	231	174	158	160	164	152	148	151	145	135	128	126
Kopparberg	107	312	243	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	105	307	233	173	157	161	167	154	147	151	145	135	129	126
Falun	105	308	245	180	163	165	169	156	150	153	145	135	131	127
Domnarvet[2]	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	103	302	238	172	157	160	167	152	148	151	144	134	127	125
Gävle	107	312	244	178	161	166	169	156	147	152	147	137	133	129
Söderhamn	108	317	249	184	169	172	176	165	160	161	156	144	138	135
Sundsvall: staden	105	318	241	180	166	168	166	156	155	154	150	141	135	133
sågverksdistr.	103	317	246	184	169	172	169	160	157	155	150	140	135	132
Nyland	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	106	305	252	187	162	161	163	156	152	152	142	135	128	124
Umeå	106	308	248	187	176	177	178	170	167	161	157	147	139	135
Luleå	104	310	249	190	167	169	169	164	161	165	158	148	141	137
Boden	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmbergets[3]	104	309	251	187	162	161	167	154	154	154	153	143	134	133
Kiruna	104	316	263	196	170	168	172	161	158	161	157	149	144	142
Samtliga orter	**105**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**158**	**153**	**154**	**150**	**140**	**133**	**131**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd. årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kr. (forts.).

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	
													1:sta kvartalet	2:dra kvartalet
Stockholm	119	122	120	121	120	121	120	119	117	118	119	120	118	117
Södertälje	105	105	102	102	103	102	101	102	101	102	102	102	102	102
Uppsala	102	104	105	103	101	103	103	101	101	104	104	105	103	104
Nyköping	98	97	95	96	97	96	97	96	95	97	97	98	98	99
Eskilstuna	101	100	99	98	99	99	102	101	101	101	100	101	100	100
Linköping	96	98	98	101	102	99	99	98	98	99	99	98	98	99
Norrköping	100	103	101	103	103	104	103	102	103	103	101	101	102	100
Motala	93	97	95	95	96	94	96	94	95	96	95	94	94	93
Jönköping	95	94	92	92	92	93	93	92	92	93	92	91	92	93
Värnamo	—	89	89	88	88	87	87	89	90	90	89	88	86	87
Växjö	89	88	86	89	91	90	89	89	89	91	90	90	91	92
Kalmar	102	94	95	97	97	97	100	101	101	100	102	102	102	102
Västervik	93	91	88	90	90	90	91	92	89	90	90	90	91	91
Visby	97	92	91	93	92	92	93	95	93	95	96	96	95	93
Karlskrona	101	95	97	101	101	99	101	101	101	100	101	101	103	103
Kristianstad	96	94	95	94	95	95	98	97	96	97	99	97	93	92
Malmö	101	100	100	103	104	102	104	105	101	101	103	101	101	101
Lund	99	97	96	99	98	97	98	99	99	96	100	99	97	97
Landskrona	99	100	100	101	100	99	100	104	103	103	105	100	97	98
Hälsingborg	99	97	98	99	98	99	100	102	102	101	104	102	100	100
Ystad	98	94	93	95	94	96	96	98	98	98	101	95	93	93
Halmstad	101	95	96	97	97	97	98	99	100	101	101	100	99	100
Varberg	—	92	92	91	92	92	92	92	93	94	94	93	93	93
Göteborg	102	108	108	108	111	109	109	107	107	108	107	106	106	106
Lysekil	101	101	99	101	102	104	104	102	101	100	97	99	102	102
Vänersborg	99	99	100	100	101	102	100	100	101	100	99	101	101	103
Borås	98	100	100	104	105	105	103	102	103	104	104	102	104	103
Lidköping	—	94	93	95	96	97	97	95	95	96	95	95	95	96
Tidaholm	97	94	97	98	98	98	98	98	99	95	94	95	96	97
Karlstad	99	102	100	100	103	102	99	100	100	99	99	98	101	101
Arvika	—	101	99	99	102	102	99	97	97	99	97	98	98	98
Filipstad	—	—	—	—	—	97	99	97	97	96	96	97	98	98
Örebro	100	99	97	97	97	97	98	97	97	98	97	97	97	97
Kopparberg	93	97	95	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	102	98	97	97	99	100	99	97	99	98	98	98	98
Falun	99	101	103	100	100	100	100	99	98	99	97	97	99	98
Avesta	—	98	94	90	90	91	93	93	93	93	93	94	95	95
Domnarvet [1]	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	98	98	94	95	96	98	95	95	97	95	95	95	95
Mora	—	103	104	97	94	98	98	97	96	96	95	97	96	96
Gävle	101	104	102	99	99	101	101	99	96	99	98	99	100	99
Söderhamn	96	101	101	99	100	101	100	102	101	101	101	100	100	100
Sundsvall: staden	104	108	104	103	105	105	101	102	104	102	103	104	105	105
sågverksdistr.	98	103	101	100	101	102	98	100	101	98	98	99	100	100
Nyland	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	101	105	104	103	102	98	100	102	101	100	101	98	95
Östersund	102	104	109	107	102	101	99	102	102	101	97	100	99	98
Umeå	97	96	98	99	102	102	100	102	103	98	99	100	100	99
Vilhelmina	—	109	117	113	113	112	110	112	112	109	110	113	114	114
Luleå	103	108	110	111	107	108	105	109	110	112	111	112	111	111
Boden	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget [2]	116	119	123	122	116	115	116	114	118	117	120	121	118	120
Kiruna	118	122	129	127	121	119	119	119	121	121	122	125	126	127
Samtliga orter	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare.

Medelpris per år (1913—1930) och per månad (juni 1930—juni 1931)

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	44	23	24	24	22	21	22	22	21
2	handskummad	»	8	8	26	12	13	13	12	11	12	11	11
3	separerad	»	6	6	19	9	9	9	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	366	374	384	337	339	351	339	284
5	mat- (lands-)	»	213	218	651	350	350	353	311	306	322	305	265
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	524	275	289	266	248	236	237	231	195
7	halvfet, »	»	121	119	374	187	203	182	174	171	172	167	144
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	376	184	178	178	166	148	140	133	138
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	578	271	274	265	247	232	241	241	211
10	» konserverade	»	137	151	533	260	279	273	257	212	249	243	210
11	Potatis: gammal	hl	—	—	963	771	986	937	672	783	1 061	734	640
12	»	5 l	28	30	60	50	61	58	45	51	64	47	42
13	färsk	»	46	80	191	180	187	113	107	158	143	104	82
14	Ärter, gula	kg	31	35	69	50	51	50	48	57	62	54	36
15	Bruna bönor	»	48	49	130	72	88	72	58	58	84	87	52
16	Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	33	91	45	44	48	48	48	45	43	41
17	råg-, » bästa sort	»	22	23	56	27	30	33	28	31	32	29	25
18	rågsikt-, » » »	»	27	29	73	38	40	42	38	43	43	39	35
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	101	50	48	50	46	47	51	46	38
20	ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	41	176	53	54	53	53	53	54	54	52
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	111	75	73	77	72	73	75	71	66
22	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	—	—	139	97	95	99	93	95	97	95	89
23	limpa, söt	»	38	40	105	65	64	70	66	65	65	64	62
24	grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	30	31	71	44	46	52	48	48	48	48	46
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	157	156	161	156	154	153	150	145
26	mjukt bakat med vatten	»	43	46	128	77	77	85	79	77	77	76	75
27	mjukt » » mjölk	»	60	61	145	90	91	99	94	94	94	93	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	209	204	212	210	197	190	189	189
29	soppkött	»	100	95	333	169	167	175	174	164	158	156	155
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	256	247	255	253	240	238	239	238
31	spädkalv	»	72	70	274	149	144	152	152	144	140	144	145
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	431	225	223	241	238	225	225	230	231
33	salt, svenskt	»	114	118	385	184	181	198	198	183	185	187	185
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	442	264	239	247	240	242	238	230	235
35	Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	129	449	214	197	249	238	191	205	226	210
36	salt, » »	»	140	137	470	227	204	256	248	199	210	232	217
37	» amerikanskt »	»	—	—	364	192	189	236	243	223	213	228	227
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	132	135	132	129	124	122	127	127
39	gädda	»	108	110	312	209	212	204	191	185	179	191	190
40	sill	»	34	35	102	67	72	78	75	67	66	68	70
41	strömming	»	38	39	106	61	66	74	75	69	66	67	67
42	torsk	»	55	57	139	94	100	101	97	95	92	100	100
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	219	154	154	155	154	151	152	157	155
44	kolja	»	—	—	152	111	120	120	116	118	117	126	124
45	salt: sill, prima	»	45	45	120	59	70	86	66	66	57	61	68
46	strömming	»	30	31	74	45	46	52	53	50	48	48	49
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	156	83	90	98	105	96	95	96	96
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	331	244	281	335	329	296	309	309	244
49	Socker, bit-	»	67	65	* 168	107	96	78	71	72	64	54	45
50	Salt (matsalt)	»	—	10	31	20	19	19	19	19	18	17	17
51	Svagdricka	l	6	6	16	14	14	15	15	15	15	15	16
52	Fotogen, Water White	»	20	21	60	32	31	30	31	31	29	29	29
53	Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	740	2895	1475	1450	1400	1310	1330	1300	1260	1220
54	barr-, osågad, hemkörd	»	575	595	2310	1075	1080	1055	995	1010	980	945	920
55	Bränntorv	100 kg	196	220	964	449	441	441	440	422	408	421	400
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	411	2069	840	782	737	787	794	713	703	688
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	1664	414	389	344	404	383	331	340	323
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	1177	310	303	256	254	273	247	243	238
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	1249	337	326	278	293	303	275	289	276

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — * Maximipris.

för samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Juni 1930	Juli 1930	Aug. 1930	Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931	Höjning (+) eller sänkning (—) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	juni 1914—juni 1931	juni 1930—juni 1931	
21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	+ 50·0	0·0	1
11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0	2
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0	3
270	286	288	287	275	271	270	266	275	265	253	243	243	+ 7·5	— 10·0	4
252	258	264	267	259	255	256	252	253	248	241	234	232	+ 13·2	— 7·9	5
193	192	189	187	187	187	187	187	186	187	188	191	192	+ 19·3	— 0·5	6
142	142	141	140	140	139	139	139	138	139	139	141	142	+ 19·3	0·0	7
138	138	138	138	138	138	138	138	138	138	132	130	130	— 5·8	— 5·8	8
165	165	179	205	257	314	275	222	204	211	165	140	136	+ 3·8	— 17·6	9
—	—	—	—	211	233	229	208	174	—	—	—	—	—	—	10
620	605	669	676	640	628	626	636	637	645	659	665	658	—	+ 6·1	11
42	40	40	43	42	42	42	42	42	43	43	43	44	+ 51·7	+ 4·8	12
—	112	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
35	35	35	36	35	35	34	34	33	32	32	32	32	+ 6·7	— 8·6	14
49	49	49	50	52	49	48	46	45	43	42	41	41	— 10·9	— 16·3	15
41	41	41	41	40	40	40	40	39	39	39	39	39	+ 25·8	— 4·9	16
24	25	25	25	24	24	24	24	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0	17
34	35	36	36	35	35	35	35	35	35	34	34	34	+ 30·8	0·0	18
38	38	38	37	37	36	36	36	35	35	35	35	35	— 2·8	— 7·9	19
52	52	52	52	52	51	51	50	50	49	48	47	46	+ 17·9	— 11·5	20
66	65	65	65	65	65	65	65	64	64	64	63	64	+ 56·1	— 3·0	21
89	89	89	89	88	88	88	89	88	88	88	88	88	—	— 1·1	22
62	62	62	61	62	61	61	61	61	61	61	61	61	+ 60·5	— 1·6	23
46	46	46	46	46	46	46	46	47	46	46	46	46	+ 48·4	0·0	24
144	144	144	143	143	144	144	143	143	143	142	142	141	+ 88·0	— 2·1	25
75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	74	74	+ 72·1	— 1·3	26
89	90	89	90	89	90	89	90	90	90	90	89	90	+ 50·0	+ 1·1	27
190	191	191	191	190	188	187	186	185	184	183	182	182	+ 51·7	— 4·2	28
156	156	156	157	156	155	154	154	153	153	152	151	150	+ 54·6	— 3·8	29
240	239	239	239	235	234	233	233	231	229	228	227	228	+ 72·7	— 5·0	30
146	144	144	145	143	142	145	142	141	141	140	139	138	+ 94·4	— 5·5	31
241	242	237	229	221	216	215	216	219	223	227	227	228	+ 65·2	— 5·4	32
188	190	188	184	178	174	176	179	178	177	177	179	181	+ 50·8	— 3·7	33
—	—	—	—	219	227	239	229	221	214	210	214	—	—	—	34
217	216	211	206	191	181	173	167	152	147	147	145	143	+ 11·7	— 34·1	35
224	223	218	211	197	190	183	178	161	154	153	151	149	+ 10·4	— 33·5	36
229	228	228	225	223	223	221	220	208	201	198	196	195	—	— 14·8	37
117	124	125	126	127	127	127	128	128	127	130	106	108	+ 50·0	— 7·7	38
180	193	195	197	194	189	189	193	190	194	194	140	163	+ 50·9	— 9·4	39
78	85	81	76	72	68	68	61	58	57	65	65	72	+ 118·2	+ 7·7	40
63	64	70	75	73	71	70	71	72	71	70	63	61	+ 69·4	— 3·2	41
99	99	99	103	104	101	98	100	99	97	97	94	95	+ 72·7	— 4·0	42
150	156	157	156	157	155	156	162	166	161	155	145	148	+ 82·7	— 1·3	43
125	121	118	119	125	123	123	126	130	128	130	117	119	—	— 4·8	44
74	74	61	62	64	65	64	65	65	65	64	63	63	+ 50·0	— 14·9	45
48	49	48	46	53	56	53	53	53	52	50	50	54	+ 74·2	+ 12·5	46
96	96	95	96	96	96	96	96	95	91	88	86	85	+ 51·8	— 11·5	47
250	246	240	226	222	220	221	219	214	210	206	202	201	+ 28·0	— 19·6	48
45	44	44	44	44	44	42	42	42	42	42	42	42	— 34·4	— 6·7	49
17	17	17	17	17	16	16	16	16	16	16	16	16	—	— 5·9	50
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0	51
29	29	29	29	29	29	29	29	27	26	26	26	25	+ 25·0	— 13·8	52
1220	1215	1210	1200	1200	1195	1195	1185	1185	1185	1185	1175	1170	+ 60·3	— 4·1	53
925	920	915	910	910	905	905	900	895	900	900	895	895	+ 53·0	— 3·2	54
404	387	387	387	404	404	404	404	387	387	387	387	387	+ 87·9	— 4·2	55
696	692	688	677	674	671	670	669	668	665	664	661	658	+ 67·9	— 5·5	56
328	326	323	315	311	310	311	310	309	309	309	305	304	+ 34·5	— 7·3	57
245	244	240	230	228	226	225	224	223	225	225	221	217	+ 46·6	— 11·4	58
282	280	277	265	263	262	263	262	261	260	260	257	255	+ 43·3	— 9·6	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	23	23	23	21	21	21	23	23	23	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	7	7	7	9	9	9	7	7	7
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	240	232	233	243	235	235	254	239	241	243	233	233
5	mat- (lands-)	»	218	213	212	234	225	223	246	243	239	239	230	231
6	Ost: helfet	»	217	222	218	198	221	216	194	205	206	198	198	198
7	halvfet	»	160	160	159	148	160	155	154	164	160	136	140	142
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	132	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	164	146	139	186	145	147	195	142	135	163	139	133
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	822	816	797	857	929	857	758	703	658	702	834	845
12	»	5 l	50	49	49	50	52	52	52	50	46	46	46	49
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	30	29	29	30	29	30	25	25	26	28	28	28
15	Bruna bönor	»	41	40	42	40	40	40	41	39	36	34	34	36
16	Mjöl: vete-	»	36	36	36	37	36	37	39	39	39	40	40	40
17	råg-	»	23	23	23	23	23	23	21	22	23	26	26	26
18	rågsikt-	»	33	33	33	34	33	33	33	33	33	35	35	35
19	Gryn: havre-	»	39	39	40	35	35	35	33	34	33	35	35	35
20	ris-	»	55	53	54	52	40	40	48	46	46	47	47	47
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	64	64	64	65	64	64	60	60	59	59	59	57
22	knäckebröd	»	93	93	93	95	95	95	83	82	83	77	77	75
23	limpa, söt	»	68	68	69	64	64	64	60	61	62	62	62	62
24	grovbröd	»	58	58	57	44	44	42	48	49	48	46	46	46
25	Vetebröd: skorpor	»	162	162	158	121	121	121	143	141	142	134	134	134
26	mjukt bakat med vatten	»	74	74	73	66	66	67	96	91	92	74	74	74
27	mjukt » » mjölk	»	112	112	111	94	94	100	99	98	98	84	84	84
28	Nötkött, färskt: stek	»	193	192	194	191	192	196	193	190	190	187	186	182
29	soppkött	»	140	134	134	158	157	161	162	160	161	162	160	158
30	Kalvkött: gödkalv	»	234	231	239	220	220	237	239	238	234	212	211	216
31	spädkalv	»	138	125	125	149	145	149	141	125	114	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	270	260	269	244	240	249	246	243	250	270	266	268
33	salt	»	192	193	197	—	—	—	170	170	160	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	218	220	—	—	—	—	225	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	172	169	168	178	168	172	170	166	165	149	148	148
36	salt, svenskt	»	172	171	168	178	174	173	169	166	164	148	148	148
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	185	122	119	113	77	75	122	94	98	100	70	93
39	gädda	»	249	146	165	200	131	160	212	123	175	193	130	175
40	sill	»	65	66	64	59	—	—	64	—	—	—	—	—
41	strömming	»	71	61	53	74	60	59	66	60	57	61	45	43
42	torsk	»	139	132	135	144	139	144	136	123	125	150	120	—
43	rödspotta	»	156	146	153	160	136	150	188	166	178	175	156	168
44	kolja	»	169	141	132	159	144	142	138	120	125	149	125	128
45	[1]) salt: sill	»	67	66	65	60	59	60	58	59	60	63	63	63
46	strömming	»	54	52	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	76	73	72	76	80	83	83	81	78	95	95	92
48	Kaffe	»	205	204	210	198	198	200	207	207	196	208	208	208
49	Socker	»	40	40	40	41	41	41	44	44	44	43	43	43
50	Salt	»	16	17	17	15	15	15	20	20	20	17	17	17
51	Svagdricka	l	23	23	23	15	15	15	15	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	25	25	25	27	27	27	24	24	24	24	24	24
53	Ved: björk-	kbm	1385	1355	1325	1250	1225	1225	1215	1215	1230	1100	1100	1100
54	barr-	»	960	950	915	800	775	800	820	820	815	750	750	750
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	418	418	418	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	700	700	650	725	725	725	750	750	750	650	650	650
57	eng. hushålls-	»	275	275	255	375	375	375	355	355	353	331	331	331
58	Koks: gasverks-	»	256	256	236	250	250	250	260	250	250	225	220	220
59	eng. kamin-	»	280	280	240	325	325	325	300	300	300	269	269	269

[1]) Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives.

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
21	21	21	19	19	19	20	20	20	19	19	19	18	18	18	18	18	18	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	9	9	9	—	—	—	2
6	6	6	8	8	8	8	8	8	6	6	6	8	8	8	6	6	6	3
243	233	233	239	229	233	239	232	232	239	229	233	268	262	256	247	227	223	4
237	231	231	234	226	224	230	223	220	232	222	226	249	247	242	232	218	216	5
206	206	206	194	195	197	191	191	195	190	190	188	179	179	189	201	203	205	6
131	137	138	141	143	147	150	150	147	165	165	165	135	130	136	150	150	150	7
130	130	130	130	130	130	136	130	130	133	130	130	130	130	130	133	130	130	8
184	142	140	146	128	126	156	132	125	147	123	124	168	131	122	167	147	138	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
857	857	804	711	717	761	781	784	784	550	550	—	580	610	610	525	595	525	11
56	56	56	50	52	53	47	48	48	32	31	44	37	42	41	38	40	38	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
25	25	25	30	30	30	26	26	26	25	25	25	30	30	30	35	35	35	14
36	36	36	43	42	41	44	40	40	57	37	37	40	40	40	47	47	47	15
37	37	37	37	37	37	38	38	38	36	36	36	38	38	38	39	39	39	16
25	25	25	25	25	25	24	25	24	23	24	24	24	24	24	23	23	23	17
35	35	35	33	33	33	33	33	33	32	32	32	34	34	34	32	32	32	18
32	32	32	36	37	36	35	35	35	32	34	33	35	35	35	35	35	35	19
44	44	44	53	55	47	45	38	37	45	45	45	50	50	50	50	50	43	20
56	56	56	71	70	70	55	55	55	65	65	65	69	69	69	70	70	70	21
80	80	80	97	95	95	95	95	95	87	88	85	94	94	94	88	88	88	22
68	70	69	62	64	64	57	57	57	54	53	54	60	60	60	46	46	45	23
36	36	36	51	50	50	50	50	50	49	48	48	50	49	49	38	38	38	24
141	141	141	151	151	153	113	119	119	125	127	128	141	144	144	148	148	148	25
67	67	67	70	70	70	83	83	83	54	54	55	78	78	78	63	63	63	26
94	94	94	94	94	95	121	121	121	76	78	78	88	85	88	67	67	67	27
196	197	200	167	168	166	195	192	193	171	167	165	177	173	173	176	174	174	28
159	159	160	157	156	155	156	156	156	156	153	145	160	160	160	156	154	156	29
224	224	224	231	229	231	241	245	248	202	199	206	212	212	212	196	193	194	30
140	140	140	—	—	—	—	—	—	130	126	127	131	133	131	125	125	126	31
285	281	281	254	260	267	279	286	283	240	250	250	202	200	201	215	214	202	32
—	—	—	218	218	229	170	170	170	200	180	185	180	—	—	180	180	180	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
140	140	140	143	137	133	160	156	150	139	133	134	151	152	149	135	136	136	35
140	140	140	149	146	148	163	155	154	133	133	130	160	160	160	137	140	140	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
150	105	127	140	120	127	133	87	114	124	109	104	—	125	125	113	113	113	38
199	108	160	184	120	166	195	130	169	198	132	170	200	154	194	150	138	150	39
68	—	—	62	—	—	63	60	—	—	—	—	72	62	70	51	55	55	40
78	62	65	68	54	57	53	44	43	65	58	61	74	72	75	65	63	62	41
124	118	119	128	116	135	121	118	117	98	127	—	100	100	100	98	95	93	42
155	152	155	148	131	140	151	147	148	137	—	130	153	150	150	138	138	138	43
163	125	132	150	122	128	151	119	125	139	105	104	133	125	125	110	110	110	44
59	55	55	60	60	56	60	60	60	58	51	51	69	60	60	63	60	60	45
—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
75	73	73	100	100	100	86	88	84	80	84	84	90	72	72	—	—	—	47
220	220	220	214	208	202	225	199	190	200	200	200	199	188	188	207	203	203	48
41	41	41	42	42	42	42	42	42	42	42	42	43	43	43	42	42	42	49
15	15	15	20	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
16	16	16	20	20	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	51
23	23	23	23	23	23	25	25	25	24	24	24	25	25	25	26	26	26	52
1200	1200	1150	995	995	995	1135	1090	1100	1015	1015	965	1190	1190	1190	900	900	900	53
850	850	850	835	830	830	935	890	890	785	785	775	850	840	840	600	600	600	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	350	350	—	—	—	55
625	625	625	625	625	625	630	550	550	617	600	600	600	600	600	700	700	700	56
—	—	—	350	350	350	280	250	250	272	280	277	325	325	325	340	340	340	57
220	220	210	210	210	210	280	195	198	240	—	—	225	225	225	208	208	208	58
235	235	235	250	250	250	280	200	200	243	243	243	260	260	260	250	250	250	59

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	22	22	22	20	20	20	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	13	13	13	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	5	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	248	234	230	246	237	238	237	226	226	232	224	225
5	mat- (lands-)	»	245	239	238	240	229	223	226	217	214	220	213	211
6	Ost: helfet	»	203	203	203	215	214	214	205	205	205	187	187	187
7	halvfet	»	150	150	150	—	—	—	—	—	—	148	148	148
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	134	130	130	138	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	129	110	107	138	122	121	163	124	126	129	112	106
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	627	640	675	600	600	600	786	714	714	643	643	571
12	»	5 l	40	40	50	39	38	39	40	39	39	41	41	40
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	35	35	35	28	28	28	29	29	29	35	35	35
15	Bruna bönor	»	50	42	40	39	38	38	49	49	49	46	45	45
16	Mjöl: vete-	»	40	40	40	36	36	36	39	38	38	40	40	40
17	råg-	»	24	24	24	20	20	20	26	26	26	25	25	25
18	rågsikt-	»	36	36	36	32	32	32	35	35	35	35	35	35
19	Gryn: havre-	»	35	35	35	33	33	33	34	35	35	38	38	38
20	ris-	»	51	51	51	49	44	44	49	49	49	41	41	41
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	62	62	63	66	65	65	60	60	60	65	65	65
22	knäckebröd	»	89	88	88	90	90	90	95	95	95	100	100	100
23	limpa, söt	»	50	50	50	51	51	51	50	50	50	60	60	60
24	grovbröd	»	45	45	45	36	36	35	41	41	41	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	140	140	140	102	102	100	140	140	140	125	125	125
26	mjukt bakat med vatten	»	60	60	60	68	67	67	90	90	90	80	80	80
27	mjukt » » mjölk	»	80	80	80	77	77	77	83	83	83	115	115	115
28	Nötkött, färskt: stek	»	184	184	185	154	153	153	190	190	190	157	157	157
29	soppkött	»	161	161	161	134	134	134	150	150	150	132	132	121
30	Kalvkött: gödkalv	»	203	201	200	235	234	231	220	220	220	171	171	163
31	spädkalv	»	139	139	139	143	142	141	140	140	140	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	200	200	200	201	184	177	200	240	240	172	172	178
33	salt	»	175	175	175	—	—	—	160	155	155	159	159	159
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	130	130	129	143	145	141	150	140	140	129	129	129
36	salt, svenskt	»	133	133	131	144	144	141	160	145	145	129	129	129
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	121	99	110	150	118	125	90	60	64	—	150	139
39	gädda	»	169	116	153	167	120	174	158	110	140	193	165	180
40	sill	»	55	50	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	51	50	55	55	41	45	52	36	47	51	59	50
42	torsk	»	125	102	112	81	—	—	90	99	83	133	119	118
43	rödspotta	»	140	138	138	—	—	118	—	—	—	168	160	165
44	kolja	»	130	129	129	125	110	110	—	—	—	150	145	130
45	[1]) salt: sill	»	60	70	70	59	59	58	67	67	70	60	60	60
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	100	100	100	80	80	80
48	Kaffe	»	200	202	202	210	206	208	200	198	198	200	200	200
49	Socker	»	43	43	43	41	41	41	41	41	41	45	46	46
50	Salt	»	20	20	20	15	15	15	19	15	15	16	16	16
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	11	11
52	Fotogen	»	27	27	27	20	20	20	22	22	22	23	23	23
53	Ved: björk-	kbm	1000	1000	1000	865	865	865	925	925	925	1350	1350	1400
54	barr-	»	715	715	715	680	680	680	725	725	725	1100	1100	1100
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	600	600	600	675	675	675	750	750	700	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	360	360	360	—	—	—	250	250	250	350	350	350
58	Koks: gasverks-	»	260	260	260	185	185	185	250	250	237	250	250	250
59	eng. kamin-	»	270	270	270	250	250	250	250	250	230	280	280	280

[1]) Se anm. sid. 580.

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
22	22	22	18	18	18	18	17	18	17	17	17	18	18	17	18	18	17	1
14	14	14	9	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	6	6	6	8	8	8	7	7	7	6	6	6	6	6	6	3
250	240	238	233	224	228	231	223	223	231	223	223	236	230	230	236	230	229	4
228	228	221	224	214	218	221	213	213	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
196	204	220	189	187	181	228	228	228	192	192	200	193	201	194	179	179	176	6
148	149	153	134	132	132	149	149	149	145	123	123	—	—	—	—	—	—	7
138	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
137	119	116	133	123	117	138	127	122	132	118	120	137	128	127	137	122	122	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
690	750	750	367	383	417	485	480	486	450	450	450	488	500	500	463	473	486	11
43	40	40	30	32	33	35	35	35	40	40	40	35	38	40	34	35	35	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
29	29	29	34	33	33	35	35	35	34	35	35	38	41	39	35	35	35	14
44	44	44	39	38	37	40	40	40	36	35	35	49	47	47	43	41	40	15
42	42	42	37	36	36	37	37	37	37	37	37	39	40	39	38	38	38	16
25	25	25	20	21	20	27	27	26	25	25	25	25	25	25	25	26	26	17
37	38	38	32	32	32	33	33	33	34	34	34	34	35	35	34	34	34	18
37	36	36	35	36	36	34	34	34	32	32	30	35	34	34	35	35	35	19
54	54	54	45	47	47	50	50	50	51	51	50	53	53	53	58	58	58	20
63	63	68	75	73	75	71	72	72	73	72	73	72	72	72	69	69	69	21
101	101	101	99	99	99	106	106	108	103	97	92	104	105	105	99	99	99	22
53	54	53	39	40	40	43	44	44	42	42	42	41	40	41	53	53	53	23
37	38	38	30	33	33	33	39	40	32	32	32	30	30	30	39	39	39	24
152	152	152	140	140	140	157	154	153	140	140	140	128	126	127	114	114	114	25
—	—	—	—	—	—	77	72	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
89	87	87	90	90	90	77	74	74	71	71	71	84	85	85	71	71	71	27
182	180	180	160	160	163	225	225	221	210	203	200	194	198	200	174	174	174	28
152	151	149	133	133	133	175	175	172	168	163	164	176	180	180	160	160	159	29
238	233	232	231	229	231	270	270	270	227	217	215	237	235	241	221	220	218	30
147	149	145	148	148	150	165	165	165	150	150	150	117	124	129	138	138	138	31
245	245	241	250	250	250	250	250	250	240	246	250	250	250	240	220	—	—	32
156	160	158	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
141	140	137	126	123	115	140	140	134	133	129	128	118	130	130	120	119	118	35
140	140	138	138	142	140	173	168	154	160	158	151	150	150	150	139	134	134	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
97	83	89	150	145	137	150	138	125	125	124	125	—	—	—	144	130	129	38
161	127	152	186	174	170	229	194	213	228	181	194	225	205	217	210	188	198	39
—	—	—	70	64	60	75	77	90	82	74	90	66	66	75	79	74	80	40
58	45	52	60	54	50	75	73	77	70	73	80	—	—	—	77	74	75	41
57	46	40	55	52	67	75	65	60	60	60	59	59	60	60	54	55	56	42
104	86	96	125	118	130	175	175	175	125	124	123	152	131	138	140	138	137	43
—	—	—	150	145	135	155	150	141	150	150	150	—	—	—	100	100	—	44
76	75	73	62	62	64	61	61	61	60	60	64	75	75	75	73	71	69	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
218	219	203	205	203	194	199	197	198	200	194	200	213	215	214	—	—	—	48
44	44	44	41	42	42	40	40	40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	49
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
13	13	13	12	12	12	12	12	12	11	11	11	12	12	12	12	12	12	51
25	25	25	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	52
1135	1135	1035	1250	1250	1250	2000	2000	2000	1500	1500	1500	1700	1700	1700	1600	1600	1600	53
725	700	—	950	950	950	1800	1800	1800	1300	1300	1300	1600	1600	1600	1500	1500	1500	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	417	417	417	—	—	—	—	—	—	55
700	700	700	550	550	550	600	600	600	575	575	550	650	650	650	675	675	675	56
250	250	300	250	250	220	235	235	235	235	235	220	240	240	240	280	265	265	57
190	190	190	193	193	185	175	175	175	175	175	175	165	170	170	170	170	170	58
200	200	225	220	220	190	220	220	220	240	240	190	225	225	225	210	210	210	59

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	16	16	16	18	18	18	18	18	18	21	21	19
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—
3	separerad	»	5	5	5	6	6	6	6	6	6	11	11	11
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	226	218	219	242	231	229	241	233	233	258	250	250
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	227	217	217	232	217	214	247	239	238
6	Ost: helfet	»	173	173	173	194	204	204	150	150	150	191	194	194
7	halvfet	»	130	130	130	137	150	150	125	125	125	136	138	138
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	139	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	133	119	119	142	127	126	139	118	119	167	141	138
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	350	350	400	567	567	567	675	675	675	633	633	637
12	»	5 l	40	40	40	38	38	38	38	38	38	44	44	45
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	35	35	35	33	34	34	35	35	35	35	35	35
15	Bruna bönor	»	40	40	40	42	42	42	40	40	40	35	35	35
16	Mjöl: vete-	»	37	37	37	37	37	37	38	38	38	36	36	36
17	råg-	»	24	24	24	23	23	23	21	21	20	22	22	22
18	rågsikt-	»	33	33	33	33	33	33	34	34	34	32	32	32
19	Gryn: havre-	»	35	35	35	34	35	35	36	36	36	35	35	35
20	ris-	»	55	55	55	50	50	50	46	46	46	45	44	44
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	75	75	75	69	69	69	68	68	68	60	60	60
22	knäckebröd	»	108	108	108	97	97	97	102	102	102	70	70	70
23	limpa, söt	»	41	41	42	49	49	51	53	51	51	68	68	68
24	grovbröd	»	32	32	33	41	40	42	41	39	39	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	130	130	135	129	128	125	125	125	123	130	130	130
26	mjukt bakat med vatten	»	65	65	65	—	—	—	75	75	75	94	94	94
27	mjukt » » mjölk	»	83	80	85	79	79	84	100	90	90	103	103	103
28	Nötkött, färskt: stek	»	173	173	173	173	172	173	145	143	143	193	191	193
29	soppkött	»	140	140	140	150	149	147	127	125	125	162	163	164
30	Kalvkött: gödkalv	»	203	203	203	209	211	209	—	—	—	238	239	239
31	spädkalv	»	120	120	120	146	147	146	134	131	132	129	128	129
32	Fårkött: färskt	»	214	214	214	213	209	200	189	183	180	250	256	239
33	salt	»	—	—	—	—	200	200	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200	—
35	Fläsk: färskt	»	125	125	120	151	149	138	134	129	120	180	174	166
36	salt, svenskt	»	135	140	135	180	176	159	153	150	128	179	173	165
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	142	142	—	—	—	163	123	119
39	gädda	»	200	200	200	217	142	183	—	—	—	231	155	191
40	sill	»	—	—	—	72	79	85	—	—	—	66	59	67
41	strömming	»	63	65	65	80	81	80	—	—	—	101	100	100
42	torsk	»	50	50	50	56	50	51	34	32	30	62	58	57
43	rödspotta	»	155	150	150	129	120	127	117	103	91	161	161	178
44	kolja	»	138	138	138	123	100	100	103	94	82	137	113	116
45	[1])salt: sill	»	60	60	60	63	63	63	56	56	56	70	70	70
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	75	77	77	76	76	78
48	Kaffe	»	195	195	195	204	196	196	198	198	199	217	217	217
49	Socker	»	41	41	41	42	42	42	41	41	41	41	41	41
50	Salt	»	15	15	15	16	16	16	13	13	13	15	15	15
51	Svagdricka	l	9	9	9	13	13	13	13	13	13	18	18	18
52	Fotogen	»	24	24	24	22	22	22	23	23	23	22	22	22
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1800	1500	1500	1200	1225	1225	1400	1400	1400	1690	1690	1690
54	barr-	»	1600	1300	1300	945	1015	1015	—	—	—	1390	1390	1390
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	300	300	300	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	624	600	600	625	625	625	625	625	625	540	540	540
57	eng. hushålls-	»	248	225	203	275	275	275	250	250	250	235	235	235
58	Koks: gasverks-	»	160	160	160	220	235	235	210	210	210	155	145	145
59	eng. kamin-	»	192	208	208	245	245	245	250	250	250	215	215	214

[1]) Se anm. sid. 580. — [2]) Halmstad: bokved april 12·15 samt maj och juni 12·40 kr. per kbm; 15·00 kr. per kbm. Karlstad: blandved april 9·00 samt maj och juni 8·35 kr. per kbm.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
20	20	20	20	20	20	22	22	21	16	16	16	17	17	17	22	22	22	1
—	—	—	12	12	12	10	10	10	—	—	—	9	9	9	—	—	—	2
5	5	5	10	10	10	8	8	8	7	7	7	5	5	5	8	8	8	3
260	252	251	256	244	239	241	237	236	250	234	230	256	245	239	253	240	238	4
258	255	244	245	238	231	236	231	225	236	222	220	249	240	236	250	241	236	5
189	183	184	183	190	187	201	208	207	172	172	172	164	166	164	180	192	194	6
125	133	125	—	—	—	143	140	141	115	115	115	—	—	—	140	150	150	7
130	130	130	132	130	130	138	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
130	116	120	142	126	123	156	130	129	138	123	120	139	121	113	176	142	135	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
774	741	728	775	775	775	670	709	662	885	875	750	525	517	529	763	763	763	11
51	48	48	50	50	50	38	40	40	48	48	43	40	40	40	51	51	54	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
30	34	30	40	40	40	34	34	32	32	32	32	34	34	34	30	30	30	14
40	39	40	45	45	45	38	38	38	44	44	44	35	35	35	46	46	46	15
36	37	38	39	38	38	38	38	38	40	38	38	38	38	38	39	39	39	16
23	23	23	24	24	24	23	23	24	23	23	23	24	25	25	24	24	24	17
32	32	32	35	33	33	33	33	33	34	34	34	34	35	34	34	34	34	18
35	35	35	35	35	35	33	32	32	35	35	35	35	35	35	35	35	35	19
40	40	40	50	50	50	65	60	60	44	40	40	50	49	49	41	44	44	20
68	68	69	82	82	82	67	64	65	63	63	63	64	64	64	60	60	60	21
87	87	88	103	103	103	90	86	89	81	81	81	100	103	100	90	90	90	22
59	59	58	61	61	61	66	61	65	71	71	71	65	66	68	75	73	73	23
53	53	53	47	47	47	53	51	54	50	50	50	53	52	53	53	53	53	24
150	151	150	140	140	140	128	134	133	121	121	121	129	126	131	152	152	152	25
82	82	82	60	60	59	70	70	70	59	59	59	65	65	67	82	81	81	26
83	83	83	74	74	74	81	80	80	71	71	71	83	83	85	104	104	102	27
180	180	180	181	180	180	191	191	191	177	177	177	180	180	180	190	190	189	28
160	160	160	145	145	145	167	167	167	147	147	147	156	150	150	160	157	157	29
220	220	220	213	213	213	216	216	216	210	210	210	220	220	220	225	225	225	30
145	145	145	150	135	113	130	130	130	112	112	112	170	159	160	114	115	111	31
220	220	220	238	230	222	216	216	216	190	190	190	250	220	—	250	249	239	32
—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
150	150	150	155	155	150	176	168	163	140	140	140	150	150	149	151	151	151	35
147	148	147	160	160	150	158	171	150	162	164	160	160	150	150	150	150	152	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	131	136	—	100	100	146	126	128	—	66	70	—	113	117	146	91	132	38
—	145	139	150	125	125	205	154	189	149	89	110	205	124	157	175	108	151	39
52	49	—	78	77	—	72	76	76	58	60	60	59	63	—	71	81	—	40
—	—	—	80	80	80	86	80	82	68	64	68	73	63	60	79	74	75	41
50	48	46	78	—	—	67	65	68	80	80	—	103	99	99	110	104	114	42
134	120	130	156	140	158	147	140	148	150	142	153	146	134	123	170	159	162	43
83	76	73	104	85	93	130	120	121	117	106	111	106	91	85	134	124	126	44
58	57	50	70	70	70	59	59	59	68	66	68	64	62	60	70	68	68	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
65	65	65	88	86	82	71	73	76	86	80	80	81	89	88	93	93	95	47
210	210	212	208	189	189	190	200	193	198	198	198	221	219	219	200	195	204	48
42	42	41	42	42	42	42	42	42	41	41	41	42	42	42	41	41	41	49
15	15	15	15	15	15	15	15	15	20	20	20	15	15	15	18	18	18	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	20	20	20	51
22	22	22	23	23	23	23	23	23	24	24	24	26	26	26	25	25	25	52
1615	1615	1615	1175	1175	1175	1440	1475	1450	1265	1265	1235	1100	1100	1100	1275	1250	1250	53
1250	1300	1250	875	875	875	1000	1000	1000	915	915	885	700	700	700	950	950	950	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	450	450	450	—	—	—	—	—	—	55
556	556	556	592	592	592	670	670	670	600	600	600	625	650	633	650	600	600	56
250	250	250	317	317	317	300	215	215	300	300	300	300	300	300	325	300	300	57
—	—	—	190	195	190	219	200	200	230	230	230	270	270	270	170	170	170	58
244	244	245	225	225	225	219	219	219	250	250	250	300	300	300	275	235	235	59

ribbved april 8·00 samt maj och juni 7·00 kr. per kbm. Varberg: bokved under hela kvartalet

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	22	22	22	23	23	23	20	20	20	19	19	19
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	11	11	11	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	251	238	240	260	251	250	245	235	236	241	234	234
5	mat- (lands-)	»	246	233	230	225	219	210	236	227	226	236	232	232
6	Ost: helfet	»	178	192	188	176	192	196	165	165	165	174	176	176
7	halvfet	»	136	145	148	140	160	170	130	125	125	133	133	133
8	Margarin, växt-	»	138	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	179	154	148	183	136	139	176	137	124	188	160	152
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	757	714	714	625	625	625	665	630	—	732	750	750
12	»	5 l	43	42	42	44	44	45	36	38	39	45	45	46
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	29	28	29	30	35	35	25	25	25	25	25	25
15	Bruna bönor	»	45	43	43	36	36	36	29	31	30	35	35	35
16	Mjöl: vete-	»	40	40	40	38	37	37	38	38	38	36	36	36
17	råg-	»	24	24	24	23	21	22	24	24	23	24	24	24
18	rågsikt-	»	34	34	34	34	33	33	32	32	32	33	33	33
19	Gryn: havre-	»	36	36	36	34	34	34	34	34	34	38	38	38
20	ris-	»	50	44	41	38	38	38	48	46	44	43	43	30
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	58	57	54	64	64	64	58	58	58	52	52	52
22	knäckebröd	»	80	81	83	89	89	89	85	85	85	80	80	80
23	limpa, söt	»	65	65	65	69	69	68	65	65	65	59	59	59
24	grovbröd	»	50	50	50	60	59	59	53	53	53	47	47	47
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	133	133	133	130	130	130
26	mjukt bakat med vatten	»	67	67	67	62	62	62	69	69	69	66	66	66
27	mjukt » » mjölk	»	77	77	77	87	86	86	104	104	104	75	75	75
28	Nötkött, färskt: stek	»	185	185	185	178	171	170	177	177	177	192	191	191
29	soppkött	»	165	165	165	147	140	139	137	137	137	142	139	138
30	Kalvkött: gödkalv	»	223	223	222	228	225	231	204	206	206	225	224	223
31	spädkalv	»	150	150	150	145	141	146	110	110	110	141	140	140
32	Fårkött: färskt	»	230	226	226	175	177	179	263	263	263	243	237	237
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	158	155	153	150	148	146	146	143	143	150	150	150
36	salt, svenskt	»	160	140	158	150	150	150	140	140	140	150	150	150
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	120	107	128	119	90	84	128	85	104	150	103	109
39	gädda	»	186	130	156	179	119	119	197	124	170	205	115	151
40	sill	»	—	—	—	50	50	—	69	—	—	69	—	—
41	strömming	»	80	70	68	70	69	70	72	61	66	72	52	52
42	torsk	»	121	102	103	102	100	100	109	—	100	142	134	136
43	rödspotta	»	145	135	135	—	—	—	163	144	163	162	152	151
44	kolja	»	125	104	103	123	126	129	149	121	129	151	129	125
45	[1]) salt: sill	»	72	68	68	70	70	70	55	50	50	57	58	55
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	92	90	90	80	80	80	100	100	100	96	94	83
48	Kaffe	»	217	208	195	210	210	210	195	193	197	206	206	206
49	Socker	»	41	41	41	40	40	40	41	41	41	43	43	43
50	Salt	»	18	18	18	15	15	15	15	15	15	15	15	15
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	15	15	15	13	13	13
52	Fotogen	»	26	26	25	25	25	25	24	24	24	23	23	23
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1050	1050	1050	1200	1200	1200	1175	1175	1165	1255	1260	1255
54	barr-	»	700	700	700	800	800	800	900	965	940	905	915	905
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	625	625	650	675	675	675	588	588	588	675	675	675
57	eng. hushålls-	»	400	400	400	400	400	400	350	350	350	325	325	325
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	200	200	200	225	225	225
59	eng. kamin-	»	260	260	260	250	250	250	240	240	240	275	275	275

[1]) Se anm. sid. 580. — [2]) Söderhamn: plankknubb 8·50 kr. samt brädknubb 5·50 kr. per kbm

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
22	22	22	22	22	22	21	21	21	22	22	22	25	25	25	23	23	23	1
11	11	11	—	—	—	—	—	—	12	12	12	14	14	14	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	6	6	6	7	7	7	10	10	10	10	10	10	3
261	250	250	240	235	238	265	251	250	275	256	258	259	235	231	280	274	270	4
245	228	230	240	234	235	263	254	254	254	237	234	250	239	236	250	250	250	5
178	176	178	177	177	180	205	193	207	170	170	170	175	185	183	200	200	207	6
128	130	128	133	123	123	130	145	150	130	130	130	141	141	141	140	140	150	7
130	130	130	137	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
166	136	125	179	162	164	187	152	146	185	164	155	179	149	144	172	159	156	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
732	732	714	666	691	691	595	721	630	429	429	393	524	525	536	607	607	607	11
41	41	40	36	37	37	35	38	39	32	32	32	39	39	40	44	40	36	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
34	32	32	28	25	25	34	34	34	28	28	28	31	31	31	33	33	33	14
41	39	38	40	40	40	40	41	40	40	40	40	40	38	37	43	43	44	15
40	40	40	40	40	40	39	39	40	40	40	40	39	37	37	40	39	39	16
23	23	23	22	21	21	24	24	24	24	24	24	24	24	24	23	23	23	17
35	35	35	33	33	33	35	35	35	35	35	35	34	34	34	35	34	34	18
32	32	32	33	30	30	33	32	34	35	35	35	35	35	35	36	36	36	19
40	39	38	41	41	41	45	43	38	45	45	45	49	49	49	43	43	43	20
54	54	52	55	55	55	51	52	54	55	55	55	57	55	55	63	63	63	21
77	78	77	75	75	75	75	75	75	80	80	80	79	75	75	83	83	83	22
71	70	70	61	61	61	61	61	61	66	66	66	62	62	61	66	67	65	23
—	—	—	55	55	55	—	—	—	—	—	—	50	50	48	—	—	—	24
133	133	133	125	125	125	148	148	148	145	145	145	164	164	161	182	187	156	25
80	80	80	70	70	70	61	61	61	77	77	77	85	85	86	69	68	72	26
91	89	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	106	106	104	89	85	90	27
190	190	190	195	195	195	189	181	181	200	200	200	170	167	167	190	190	190	28
160	160	160	165	165	165	159	156	157	150	150	150	135	133	133	160	160	160	29
237	236	236	240	238	235	206	203	203	250	250	238	236	236	236	239	245	248	30
150	150	153	—	—	—	125	123	126	150	150	150	147	147	131	173	172	171	31
244	240	240	220	—	—	224	221	224	245	248	250	245	246	246	225	221	243	32
—	150	—	—	—	—	—	200	223	—	—	—	170	170	170	160	160	180	33
225	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	230	—	—	34
167	150	150	140	140	140	142	140	143	158	150	150	136	134	133	150	150	150	35
170	150	150	140	140	140	140	140	140	155	155	147	136	135	142	150	150	150	36
180	180	180	—	—	—	—	—	—	213	213	200	—	—	—	190	190	185	37
150	147	131	—	105	123	143	111	113	150	111	100	125	70	63	—	85	75	38
220	144	177	219	124	166	204	144	170	188	124	161	219	134	181	175	135	150	39
—	—	—	—	—	—	60	—	—	55	—	60	—	—	—	—	—	—	40
70	70	63	71	56	55	68	56	54	65	60	60	93	64	48	72	49	35	41
125	119	116	125	106	125	131	120	126	113	100	—	150	150	150	125	125	125	42
203	197	189	200	175	175	150	150	150	150	105	135	200	180	160	175	160	150	43
122	118	116	149	107	141	126	121	125	125	97	105	150	150	150	125	125	131	44
60	60	60	60	60	60	55	55	54	57	57	53	60	57	57	68	68	63	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	40	40	45	45	35	55	55	—	46
78	90	69	95	85	85	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
220	193	187	190	188	190	210	210	210	210	210	210	195	195	195	190	180	180	48
42	42	41	42	43	43	43	43	43	44	44	44	41	41	41	45	43	43	49
16	16	15	12	12	13	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	18	18	18	12	12	12	15	15	15	51
25	24	24	26	24	24	27	27	25	30	30	30	25	25	25	25	25	25	52
1065	1050	1065	1000	1000	1000	1000	1000	1000	850	850	850	1100	1100	1100	1185	1185	1125	53
765	785	785	600	600	600	700	700	700	635	635	635	840	840	840	775	785	750	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
600	600	600	700	700	700	750	750	750	750	750	750	625	625	625	675	675	675	56
300	300	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	275	275	275	325	325	325	57
267	263	263	—	—	—	300	300	300	—	—	—	233	233	233	280	280	280	58
275	275	275	263	263	263	—	—	—	300	300	300	193	193	193	280	280	280	59

under hela kvartalet.

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: sågverksdistriktet			Kramfors			Östersund		
			Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni
1	Mjölk: oskummad	l	25	25	25	25	25	25	20	20	20	23	23	23
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	15	15
3	separerad	»	10	10	10	10	10	10	9	9	9	10	10	10
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	280	274	273	279	273	268	278	277	276	274	263	259
5	mat- (lands-)	»	265	262	262	251	253	253	238	240	241	250	245	245
6	Ost: helfet	»	194	199	199	183	190	195	192	193	198	186	187	186
7	halvfet	»	150	148	150	137	143	150	155	145	145	140	134	140
8	Margarin, växt-	»	137	130	130	134	130	130	138	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	190	175	169	184	171	163	178	168	157	186	163	158
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	786	786	800	666	679	679	633	667	733	571	571	536
12	»	5 l	49	47	47	41	41	43	40	41	42	37	38	37
13	färsk	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Ärter, gula	kg	41	42	41	32	36	35	32	31	31	28	28	28
15	Bruna bönor	»	47	47	47	45	48	47	44	39	37	45	45	45
16	Mjöl: vete-	»	42	42	42	42	42	41	38	38	38	40	40	40
17	råg-	»	28	26	27	24	24	24	25	25	23	25	25	25
18	rågsikt-	»	37	37	37	36	36	36	35	34	34	35	35	35
19	Gryn: havre-	»	39	38	39	33	35	33	36	39	36	34	34	35
20	ris-	»	60	62	62	57	56	56	62	57	53	40	40	41
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	65	65	65	64	63	64	59	57	59	59	58	59
22	knäckebröd	»	77	77	77	79	78	79	81	79	80	82	82	82
23	limpa, söt	»	64	63	63	66	64	64	73	73	71	64	69	73
24	grovbröd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51	51	52
25	Vetebröd: skorpor	»	139	139	139	139	138	138	113	115	120	155	147	147
26	mjukt bakat med vatten	»	80	79	79	80	78	78	80	80	80	70	78	78
27	mjukt » » mjölk	»	96	95	95	97	95	95	110	110	100	100	96	96
28	Nötkött, färskt: stek	»	196	196	196	188	186	182	180	180	180	168	167	168
29	soppkött	»	154	156	156	146	142	147	150	150	150	144	146	147
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	250	250	226	224	229	—	—	—	249	235	244
31	spädkalv	»	150	150	150	136	134	138	150	150	150	131	132	129
32	Fårkött: färskt	»	234	233	235	199	194	196	200	200	200	186	189	190
33	salt	»	210	210	210	180	190	190	—	—	—	175	178	175
34	Renkött, färskt	»	246	—	—	238	250	—	—	—	—	202	—	—
35	Fläsk: färskt	»	160	158	156	142	139	143	150	150	150	153	153	152
36	salt, svenskt	»	158	158	158	156	158	149	155	153	163	153	155	164
37	» amerikanskt	»	200	205	210	210	203	208	200	190	193	188	189	188
38	Fisk, färsk: abborre	»	150	137	125	—	115	100	100	100	—	—	120	102
39	gädda	»	225	190	200	200	172	179	200	163	179	215	154	168
40	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—
41	strömming	»	74	59	50	68	53	44	61	54	50	83	75	65
42	torsk	»	125	132	128	—	—	—	98	100	100	102	100	101
43	rödspotta	»	200	200	200	—	—	—	158	153	—	154	150	152
44	kolja	»	125	125	137	—	—	—	98	100	—	101	100	100
45	[1]) salt: sill	»	66	63	65	61	57	60	57	51	54	70	70	70
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	205	205	200	195	201	188	215	215	215	196	189	189
49	Socker	»	45	45	45	43	44	43	44	45	45	44	44	44
50	Salt	»	19	20	20	17	16	16	17	16	16	15	15	15
51	Svagdricka	l	20	20	19	18	18	19	20	20	20	20	20	20
52	Fotogen	»	27	27	27	27	26	26	28	28	28	31	31	31
53	[2])Ved: björk-	kbm	940	935	925	735	715	715	825	825	825	1015	1015	1015
54	barr-	»	715	725	715	560	550	550	725	725	715	715	715	715
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	700	700	700	—	—	—	850	850	850	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	350	350	350	—	—	—	450	450	450	400	400	400
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	315	315	—	285	300	300
59	eng. kamin-	»	275	275	275	—	—	—	—	—	—	300	300	300

[1]) Se anm. sid. 580. Kramfors: norsk isterfetsill. — [2]) Sundsvall: staden: plankved maj och juni 5·50 kr. per kbm. Sundsvall: distr.: plankved april 5·25, maj 5·15 samt juni Umeå: plankknubb juni 6·00 kr. per kbm. Kiruna: Luoss.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	Apr.	Maj	Juni	
22	22	22	23	23	23	25	25	25	28	27	27	28	28	28	**21**	**21**	**21**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**11**	**11**	2
10	10	10	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	**8**	**8**	**8**	3
260	252	248	300	300	300	249	250	255	278	272	272	292	280	274	**253**	**243**	**243**	4
234	230	232	248	249	245	240	246	251	253	255	255	278	268	264	**241**	**234**	**232**	5
160	160	160	190	188	188	197	198	198	177	183	185	188	192	190	**188**	**191**	**192**	6
120	120	120	150	150	150	140	144	139	—	134	130	130	140	150	**139**	**141**	**142**	7
130	130	130	130	130	130	133	130	130	130	130	130	130	130	130	**132**	**130**	**130**	8
191	154	147	222	180	167	247	161	162	187	165	159	185	168	157	**165**	**140**	**136**	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
857	857	857	667	667	667	900	850	800	840	781	770	—	—	—	**659**	**665**	**658**	11
51	48	49	70	70	70	51	50	51	49	47	47	54	54	54	**43**	**43**	**44**	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
34	34	34	39	41	41	45	44	41	33	34	29	43	43	43	**32**	**32**	**32**	14
50	46	46	57	54	54	53	55	54	48	46	48	50	46	46	**42**	**41**	**41**	15
41	40	40	41	40	40	43	43	43	45	44	45	43	44	44	**39**	**39**	**39**	16
25	25	26	29	28	28	25	25	25	27	26	27	28	28	28	**24**	**24**	**24**	17
38	36	36	36	36	36	36	36	35	38	38	38	38	38	38	**34**	**34**	**34**	18
38	38	38	42	42	41	36	36	36	38	38	38	41	41	41	**35**	**35**	**35**	19
45	37	37	49	50	50	46	44	42	46	44	43	52	53	54	**48**	**47**	**46**	20
70	70	70	66	65	65	65	65	65	60	56	58	66	66	66	**64**	**63**	**64**	21
80	80	80	83	81	81	85	85	85	78	76	77	83	83	83	**88**	**88**	**88**	22
63	61	61	80	80	80	63	63	63	85	85	85	83	83	83	**61**	**61**	**61**	23
54	54	54	—	—	—	50	51	51	67	67	67	—	—	—	**46**	**46**	**46**	24
200	200	200	150	150	150	200	200	200	160	159	162	166	166	166	**142**	**142**	**141**	25
88	83	83	75	75	75	100	100	100	—	—	—	100	100	100	**75**	**74**	**74**	26
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	**90**	**89**	**90**	27
197	183	179	160	157	153	191	191	191	191	187	189	185	186	188	**183**	**182**	**182**	28
149	126	120	125	125	125	157	158	158	146	145	143	144	146	146	**152**	**151**	**150**	29
—	—	—	—	—	—	300	300	300	272	263	266	275	275	275	**228**	**227**	**228**	30
143	143	144	125	125	125	158	160	159	147	144	145	148	148	149	**140**	**139**	**138**	31
230	230	230	175	—	—	225	224	225	193	199	202	188	191	196	**227**	**227**	**228**	32
—	—	—	—	—	—	193	200	200	180	198	180	190	190	192	**177**	**179**	**181**	33
200	—	—	—	—	—	250	250	—	140	150	—	150	—	—	**210**	**214**	—	34
160	154	156	150	147	145	170	166	165	132	132	135	105	121	121	**147**	**145**	**143**	35
158	158	160	158	154	153	167	165	170	160	145	150	142	141	140	**153**	**151**	**149**	36
190	190	190	179	178	173	217	214	211	206	192	193	206	205	205	**198**	**196**	**195**	37
—	100	—	—	—	100	100	91	78	—	59	47	75	74	71	**130**	**106**	**108**	38
197	153	125	—	100	100	150	145	125	144	118	111	152	121	110	**194**	**140**	**163**	39
—	—	—	—	—	—	50	57	—	—	—	—	—	—	—	**65**	**65**	**72**	40
75	70	41	75	75	—	93	81	75	54	54	53	69	68	63	**70**	**63**	**61**	41
100	—	—	—	—	—	75	75	75	49	70	—	69	70	—	**97**	**94**	**95**	42
—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	**155**	**145**	**148**	43
—	—	—	—	—	—	75	75	75	—	—	—	—	—	—	**130**	**117**	**119**	44
60	70	70	80	80	80	75	74	75	73	76	65	71	72	71	**64**	**63**	**63**	45
—	—	—	50	50	50	50	50	50	50	47	47	54	59	55	**50**	**50**	**54**	46
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	**88**	**86**	**85**	47
—	—	—	200	196	196	190	188	188	210	195	188	239	236	236	**206**	**202**	**201**	48
48	44	44	46	46	46	44	43	41	44	44	45	47	47	47	**42**	**42**	**42**	49
15	15	15	19	19	19	21	20	20	19	20	20	15	15	15	**16**	**16**	**16**	50
16	16	16	25	25	25	20	20	20	20	20	20	21	21	21	**16**	**16**	**16**	51
28	28	28	31	32	32	35	30	30	40	40	35	40	40	40	**26**	**26**	**25**	52
850	850	850	700	700	700	950	950	950	1100	1100	1100	1400	1400	1400	**1185**	**1175**	**1170**	53
700	700	700	500	500	500	750	750	750	900	900	900	1100	1100	1050	**900**	**895**	**895**	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**387**	**387**	**387**	55
700	700	700	—	—	—	725	725	725	—	—	—	900	900	900	**664**	**661**	**658**	56
—	—	—	—	—	—	325	325	325	—	—	—	—	—	—	**309**	**305**	**304**	57
215	200	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**225**	**221**	**217**	58
325	325	325	—	—	—	275	275	275	—	—	—	450	450	450	**260**	**257**	**255**	59

april 7·00 samt maj och juni 6·95 kr. per kbm; bräd- och ribbved (medelpris) april 5·55 samt 5·40 kr. per kbm; bräd- och ribbved (medelpris) april och maj 4·50 samt juni 4·65 kr. per kbm. personal björkved till 12·80 samt barrved till 10·80 kr. per kbm under hela kvartalet.

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
Kreaturspriser. (Öre per kg levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	58	60	58	53	50	50	55	55	53
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	52	54	52	48	45	43	50	49	47
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	46	44	42	43	40	37	44	43	40
» 3. Mindre feta	24	23	25	30	30	30	34	33	30
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	62	64	65	58	55	55	63	63	61
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	55	57	58	53	45	45	55	55	52
» 2. Mindre feta	37	37	38	45	40	40	46	45	42
» 3. Magra, simpla	—	—	—	40	—	—	36	34	33
Tjurar:									
Extra prima	60	57	57	60	—	—	56	55	52
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg)	53	51	51	55	—	—	53	51	48
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	50	48	48	53	50	50	50	48	45
» 3. Mindre köttiga	45	45	44	48	45	45	48	46	43
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	45	43	40
Oxar:									
Extra prima	55	56	58	—	—	—	55	55	53
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	49	50	52	—	—	—	49	48	46
» 2. Mindre feta	33	32	34	—	—	—	42	40	37
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	35	33	31
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg)	81	88	86	76	80	90	87	90	92
» (70—90 »)				74	79	90	80	82	82
Skummjölkskalvar	57	63	62	55	57	65	55	54	52
Får:									
Yngre, feta	91	70	70	85	85	85	83	77	77
Äldre, »	42	30	30	60	60	60	51	47	47
Lamm	—	—	—	85	85	85	93	88	88
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg)	66	69	63	58	60	60	55	56	55
Rena, större svin (100—170 kg)	58	58	50	52	54	55	52	50	52
Suggor	36	30	25	30	33	35	43	38	34
Tillförseln till offentliga slakthus.[1]	st	st	st	st	st	st	st	st	st
Tjurar, Kor, Övriga nötkreatur	1 523	2 044	1 928	255	216	263	974	1 428	1 071
Gödkalvar	362	634	1 071	675	643	749	925	1 559	1 405
Spädkalvar	266	335	372	160	227	200	402	421	174
Får och lamm	18	27	91	11	9	15	156	226	255
Svin	2 685	3 252	2 774	1 103	935	1 036	3 489	4 745	2 811
Spädgrisar	2	26	36	18	18	19	—	—	—
Hästar och föl	27	37	48	33	27	24	37	33	28
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	3 188	3 600	4 952	249	222	265	—	—	—
Gödkalvar	9 056	9 679	13 674	588	599	714	—	—	—
Spädkalvar	2 349	2 233	2 130	236	294	250	—	—	—
Får och lamm	1 807	1 816	2 675	12	9	16	—	—	—
Svin	17 712	17 141	20 636	1 069	903	1 041	—	—	—
Spädgrisar	39	124	125	23	19	21	—	—	—
Hästar och föl	83	91	139	37	29	25	—	—	—

[1]) I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset.

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni	April	Maj	Juni
56	55	54	—	—	—	53	50	49	50	46	48	—	—	—
50	49	48	—	—	—	47	45	45	43	41	43	48	47	46
44	43	42	—	—	—	40	40	40	38	35	37	39	36	36
37	36	35	—	—	—	36	36	36	33	30	32	28	28	28
27	26	25	—	—	—	28	24	23	—	—	—	—	—	—
64	63	63	—	—	—	65	63	63	64	62	61	—	—	—
59	58	57	—	—	—	58	59	59	57	54	57	58	57	56
47	46	44	—	—	—	53	53	53	53	50	52	50	49	49
—	—	—	—	—	—	45	45	45	48	47	—	—	—	—
56	55	55	—	—	—	55	52	50	—	50	51	—	—	—
54	52	51	—	—	—	53	49	46	52	47	47	55	53	50
51	50	49	—	—	—	53	49	46	48	43	43	52	50	48
49	48	47	—	—	—	48	45	43	—	—	—	45	44	44
—	—	—	—	—	—	43	41	38	—	—	—	—	—	—
55	54	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
51	50	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
43	42	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
81	88	92	—	—	—	} 65	65	68	—	—	—	74	77	76
82	86	90	—	—	—				—	—	—	64	66	68
61	65	69	—	—	—	—	—	—	60	60	60	45	48	48
80	80	80	—	—	—	70	70	69	—	—	—	62	64	64
63	63	63	—	—	—	45	45	45	—	—	—	42	42	42
90	90	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	80	80
56	56	58	—	—	—	63	57	52	61	55	52	57	55	53
53	51	52	—	—	—	57	51	48	55	51	49	52	49	49
41	39	39	—	—	—	31	23	21	30	24	20	32	30	26
st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st
439	464	440	220	249	235	121 1 163 706	116 923 595	111 915 602	564	479	582	1 920	2 273	1 909
676	905	1 050	77	100	155	927	1 045	1 412	384	410	439	1 347	2 215	2 196
263	270	143	108	73	107	173	214	250	400	457	388	422	550	293
45	69	57	27	7	22	269	341	562	73	109	152	300	426	698
966	969	810	1 130	849	975	2 636	2 935	3 718	2 239	1 903	2 048	5 206	7 317	6 606
17	15	7	—	37	—	19	4	1	13	16	7	12	15	11
34	21	24	8	5	9	67	61	69	18	22	18	25	25	36
452	477	467	287	306	268	850	670	630	409	354	446	—	—	—
867	1 091	1 224	277	319	373	916	1 017	1 358	352	410	439	—	—	—
488	436	232	658	656	482	542	571	511	400	457	388	—	—	—
89	104	80	167	151	248	391	450	636	73	109	152	—	—	—
1 118	1 069	875	904	616	1 165	2 494	2 695	3 229	1 667	1 390	1 514	—	—	—
24	20	14	3	68	—	20	4	4	13	16	7	—	—	—
46	31	33	9	7	10	62	54	59	18	22	18	—	—	—

Kreatursprisər för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—juni 1931.

Medelpris (öre) för kg levande vikt per år (1913—1930) och per månad (april 1930—juni 1931) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1920	1922	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	April 1930	Maj 1930	Juni 1930	Juli 1930	Aug. 1930	Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931
Kor:																									
Extra prima [1])	61	167	80	84	88	77	69	73	63	66	66	66	65	66	69	69	66	65	64	63	58	58	56	55	54
Kl. 1.	55	148	70	73	76	68	59	60	58	58	57	58	58	58	61	61	59	58	56	55	51	50	49	49	48
» 2. . . .	50	127	60	63	66	57	51	51	50	50	49	50	49	50	52	53	51	50	48	47	45	43	42	40	39
» 3. [2]) . . .	41	96	46	44	49	46	37	32	35	36	35	36	36	36	37	39	36	35	34	33	32	30	29	29	30
Kvigor (o. stutar):																									
Extra prima [1])	66	185	92	93	97	86	77	80	76	73	73	74	73	74	76	75	73	72	70	70	65	64	64	64	64
Kl. 1.	60	163	82	80	85	77	70	71	67	67	66	67	67	68	69	69	68	66	65	64	61	59	57	58	58
» 2. . . .	50	126	64	64	67	63	53	51	53	55	55	56	56	56	57	57	55	54	53	53	51	48	47	46	47
Tjurar:																									
Extra prima [1])	65	166	86	82	86	77	71	69	71	71	70	70	71	73	74	75	72	71	69	68	62	58	58	55	54
Kl. 1.	62	152	77	73	76	72	65	63	65	66	65	65	65	67	69	70	68	67	65	65	58	54	54	51	49
» 2.	58	139	74	68	72	67	61	59	62	64	62	63	63	65	66	67	65	65	63	62	56	52	52	49	47
» 3. [2]) . . .	50	120	59	55	59	57	52	47	48	54	53	54	55	56	57	57	55	54	54	54	51	46	46	45	44
Oxar:																									
Extra prima [3])	63	186	87	90	93	80	70	75	69	69	68	70	68	69	72	72	69	66	67	67	62	59	55	56	58
Kl. 1. [4]) . . .	57	159	70	73	78	69	61	62	60	62	62	64	62	63	65	66	63	60	59	58	56	53	49	50	52
» 2. [4]) . . .	48	123	53	52	60	53	40	32	35	43	44	45	45	46	47	46	41	40	39	39	36	35	33	32	34
Kalvar:																									
Sötmjölks-																									
(90—100 kg) [5])	78	241	129	109	105	93	86	90	88	84	88	88	85	74	73	78	78	79	82	82	76	72	72	75	75
(70— 90 ») [5])	67		117																						
Skummjölks- [6])	57	173	80	76	76	69	63	65	64	60	64	63	61	52	53	55	54	53	56	56	53	51	51	56	55
Får:																									
Yngre [7]) . . .	58	178	82	73	88	87	82	77	84	79	91	91	87	79	75	73	69	67	61	60	63	72	74	68	68
Äldre [8]) . . .	53	157	69	62	67	64	60	55	55	49	56	56	53	48	45	44	42	42	39	38	40	42	43	39	39
Svin:																									
Slakterisvin [9])	82	242	134	96	128	118	89	99	114	95	111	101	103	93	90	83	77	76	70	64	56	59	62	60	56
Rena, större .	81	236	128	93	125	114	81	93	108	88	104	94	95	86	83	78	71	69	62	57	50	53	56	53	49
Suggor	68	165	91	70	91	76	52	63	74	55	70	56	51	46	46	45	39	40	39	37	31	33	33	28	24

Uppgifterna avse: [1]) endast Stockholm och Malmö. — [2]) 1913 St. och M. — [3]) 1913 St. och M. samt därefter endast St. — [4]) 1922—aug. 1927 St. och Göteborg, sept. 1927—jan. 1928 endast St., febr.—juni 1928 St. och G., därefter endast St. — [5]) 1913 endast M., vissa delar av åren 1922—1925 endast St. och G. — [6]) fr. o. m. juli 1926 endast St. och G. — [7]) 1925 endast St. och G. — [8]) 1924—1925 endast St. och G. — [9]) vissa delar av åren 1927 och 1928 endast St. och M.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg april 1930—juni 1931.

Partipriser (öre pr kg) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	April 1930	Maj 1930	Juni 1930	Juli 1930	Aug. 1930	Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931
Stockholm.															
Abborre, stor. .	115	85	100	100	85	75	100	100	100	110	120	110	125	70	70
liten .	100	70	75	75	65	60	70	70	70	80	90	80	90	50	30
Braxen	100	85	85	85	90	80	90	90	80	—	—	—	110	70	70
Gädda, levande.	180	140	180	180	180	160	170	150	170	180	190	225	175	100	100
slaktad.	160	120	150	140	130	120	150	—	160	170	160	200	135	75	75
Gös.	225	180	180	180	180	170	180	190	195	190	170	200	200	125	125
Hälleflundra, stor	175	160	160	180	160	160	150	150	155	160	—	—	190	120	150
liten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100
Id	—	—	—	—	—	—	75	50	50	60	—	—	40	35	35
Kolja, svensk .	140	125	120	80	90	80	85	80	100	110	120	130	130	80	80
Kungsflundra .	115	100	—	—	—	—	115	110	125	125	110	125	125	—	—
Lake, stor . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	150	150	130	80	—
insjö- liten . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90	100	100	—	—	—
Lax, färsk . .	500	400	380	350	325	350	340	350	350	375	400	375	400	325	300
Piggvar	225	230	175	175	150	175	180	200	225	240	225	200	250	175	125
Röding	310	250	250	200	200	225	250	225	250	250	250	250	250	225	—
Rödspotta, stor.	110	80	100	100	90	100	100	100	120	110	120	110	90	80	70
liten	70	65	80	80	75	75	70	70	65	100	110	100	60	50	50
Sik, stor . . .	160	160	180	160	155	160	160	150	150	160	170	170	150	110	120
liten . . .	—	—	140	120	115	130	130	125	130	140	150	150	—	80	85
Siklöja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	20	—	—	—	—	—	—	40	40	30	40	—	—	—	—
Sjötunga, stor .	160	135	160	150	180	185	185	180	180	190	215	190	150	110	110
liten	90	80	85	75	90	100	100	125	120	130	140	130	100	85	85
Slätvar	220	175	—	—	—	—	200	210	215	215	225	200	225	140	125
Strömming . .	25	25	40	35	45	40	60	50	40	35	40	35	50	26	25
Torsk, m. huvud	70	60	50	60	50	60	50	45	50	60	50	50	55	50	—
svensk huvudlös	85	65	70	60	70	80	80	80	60	85	80	70	75	60	60
Vitling, stor. .	40	35	30	30	35	40	35	35	25	45	50	45	40	30	30
liten .	30	—	—	—	—	—	22	—	20	30	40	40	30	20	20
Ål, levande, stor	325	300	275	275	250	225	250	175	325	325	350	350	300	250	260
liten	260	250	250	250	250	225	200	—	250	250	275	250	250	200	200
Göteborg.															
Sill, stor . . .	54	36	84	56	39	36	29	34	29	24	36	36	41	31	57
blandad .	9	—	—	—	—	27	23	32	17	13	16	16	19	—	35
liten . . .	7	—	—	27	21	13	22	19	7	6	8	8	10	13	—
Kolja, stor . .	120	97	108	98	92	103	106	103	98	84	103	113	107	75	84
halvstor	112	87	100	83	67	72	106	85	85	86	98	114	115	72	75
liten . .	37	26	32	28	21	29	49	48	54	57	62	72	60	35	36
Vitling	30	29	22	20	21	28	34	28	27	33	45	33	33	29	28
Torsk, stor . .	42	33	49	50	62	68	89	67	49	47	57	52	44	40	36
liten . .	27	18	20	14	11	24	39	35	27	28	31	18	28	22	22
Långa	78	70	88	75	73	89	98	94	81	71	74	64	64	67	86
Gråsik	33	24	41	23	23	33	46	38	25	29	31	29	22	25	29
Tunga, röd . .	93	95	119	124	139	147	163	156	185	195	209	146	86	72	92
äkta .	297	220	249	304	538	561	409	344	294	501	537	379	345	228	189
Piggvar	234	167	210	234	260	295	264	289	288	260	290	258	228	156	172
Slätvar	215	154	193	231	244	280	252	240	200	214	261	227	208	130	157
Rödspotta . .	58	66	103	112	91	80	70	76	113	130	127	81	70	56	94
Hälleflundra . .	184	140	198	174	180	132	153	158	154	169	169	175	175	144	163
Makrill	122	50	33	52	47	68	84	77	—	—	—	—	81	47	27
Tillförsel:															
Antal båtar .	1 620	2 081	2 254	2217	2 164	2642	2572	2060	2 467	2774	2 145	2 281	1 713	1 627	2 175
» lådor .	25 662	62 421	49 796	32 008	37 181	42 010	46 384	38 074	39 210	81 869	47 915	46 591	27 644	57 621	57 422

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å färsk fisk (öre pr kg).

	April	Maj	Juni
Uppsala:			
Braxen	—	98	100
Flundra	275	220	250
Gös	203	168	—
Lake	144	100	150
Makrill	—	113	100
Nyköping:			
Braxen	—	79	90
Gös	—	—	200
Makrill	—	103	100
Eskilstuna:			
Gös	228	144	163
Linköping:			
Asp	138	150	—
Braxen	—	147	148
Gös	248	207	200
Hälleflundra	256	256	254
Id	108	109	—
Kotlettfisk	150	150	150
Kummel	—	142	142
Lake	140	111	—
Makrill	—	108	89
Röding	300	300	300
Sik	—	155	165
Sjötunga	183	153	160
Ulk	150	144	150
Vitling	80	77	77
Ål	396	307	279
Norrköping:			
Vitling	78	73	75
Motala:			
Sjötunga	154	143	153
Jönköping:			
Lake	125	—	—
Makrill	—	105	75
Sik	—	175	181

	April	Maj	Juni
Västervik:			
Sik	—	144	147
Ål	—	221	208
Visby:			
Flundra	110	100	87
Gös	258	220	185
Hälleflundra	260	260	260
Kummel	—	—	160
Makrill	—	142	113
Sik	200	184	180
Sjötunga	198	159	164
Vitling	100	100	100
Halmstad:			
Flundra	78	77	78
Vitling	63	58	61
Göteborg:			
Makrill	136	69	54
Vitling	66	63	79
Lysekil:			
Laxöring	—	252	268
Makrill	—	83	29
Vitling	—	50	50
Ål	—	206	225
Vänersborg:			
Makrill	—	80	53
Borås:			
Makrill	—	86	60
Arvika:			
Gös	—	183	200
Hälleflundra	248	248	—
Västerås:			
Gös	228	155	158
Lake	150	—	—
Makrill	—	103	77

	April	Maj	Juni
Avesta:			
Hälleflundra	250	—	250
Id	—	100	—
Vitling	84	79	80
Söderhamn:			
Bergtunga	250	250	—
Braxen	—	75	100
Gös	263	265	242
Hälleflundra	313	319	—
Lax	—	—	400
Laxöring	313	294	—
Makrill	—	—	100
Sik	—	200	181
Ål	—	200	175
Kramfors:			
Gös	200	—	—
Hälleflundra	250	253	250
Laxöring	—	250	—
Sik	—	178	180
Umeå:			
Lake	100	—	—
Lax	—	400	300
Vilhelmina:			
Röding	—	125	125
Luleå:			
Harr	200	195	175
Lake	100	100	100
Sik	200	195	175
Malmberget:			
Gös	—	150	—
Sik	108	162	111
Kiruna:			
Hälleflundra	230	230	—
Röding	172	177	178
Sik	139	170	129

Detalj- och partipriser i Sverige.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finanstidn. partiprisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
» 1928	173	157	151	146	155	150	143	157	148	140	111	185	146	149
» 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
dec./jan. 1931	161	134	117	114	122	116	115	119	105	119	109	129	108	108
mars/apr. »	160	133	113	110	117	113	111	115	104	111	104	125	103	107
apr./maj »	.	132	112	110	116	112	112	113	103	108	102	123	103	108
maj/juni »	.	130	111	109	116	111	110	112	104	107	99	121	101	107
juni/juli »	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	.

Tidskriftsöversikt.

(Juni 1931.)

Allmänna sociala frågor.

ARLT, ILSE. Sparsame Fürsorge. Soziale Arbeit 1931, nr 4/6.

BERGER. Internationale Arbeitsorganisation und Weltkrise. Soziale Praxis 1931, nr 25.

ELEKES, D. La crise économique mondiale, éclairée par la statistique. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 1.

FERENCZI, I. Die »europäische Arbeitsbörse» und die Entwicklung der Weltbevölkerung. Soziale Praxis 1931, nr 25.

HELWEG, H. De psykologiska förutsättningarna för kriminella handlingar. Social-Medicinsk tidskrift 1931, nr 6.

KLEZL, F. Sozialpolitik und Fürsorge. Soziale Arbeit 1931, nr 4/6.

LEDERER, W. Die Klassenschichtung, ihr soziologischer Ort und ihre Wandlungen. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 65, s. 539.

LEMMER, F. »Echte» Kapitalbildung? Zur Untersuchung des Instituts für Konjunkturforschung. Der Arbeitgeber 1931, nr 12.

MERTHA, R. Die Sozialpolitik als Wirtschaftsregulator. Die Reichsversicherung 1931, nr 4.

VANNER, A. Skatternas inverkan på priserna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 26.

Growth of mechanization in agriculture and its relation to labor productivity. Monthly labor review maj 1931.

Sverige.

[Kommerskollegii] Utlåtande angående preliminärt utkast till näringslag. Kommersiella meddelanden 1931, nr 11/12.

Amerikas förenta stater.

BUTLER, H. B. Rationalisierungsprobleme in den Vereinigten Staaten. Soziale Praxis 1931, nr 22.

HOOK, J. W. Preparing for the next depression. The service letter on industrial relations maj 1931.

RAPPAPORT, J. Prosperity. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 12.

Finland.

HARMAJA, LAURA. Industriarbetarnas åldersfördelning. Social tidskrift 1931, nr 6.

Arbetarungdomens sociala förhållanden. Social tidskrift 1931, nr 5.

Kanada.

Labour legislation in Quebec, British Columbia and Ontario in 1931. The labour gazette 1931, nr 5.

Seventh census of Canada, 1931. The labour gazette 1931, nr 5.

Ryssland.

ZIENAU, O. Sexualprobleme und Erziehung in Sowjet-Russland. Soziale Arbeit 1931, nr 4/6.

Arbejdslovbogen i U.S.S.R. Socialt Tidsskrift 1931, nr 6.

Storbritannien.

Report of the committee of inquiry on port labour. The Ministry of labour gazette 1931, nr 6.

Tyskland.

BÜLOW, A. v. Die Weiterentwicklung der Aufwendungen für soziale Zwecke in Deutschland im Jahre 1930. Der Arbeitgeber 1931, nr 11.

CROLL, W. Soziale Gerechtigkeit im kommenden Verordnungsprogramm. Der Arbeitgeber 1931, nr 11.

FEICK, IRMGARD. Ergebnisse aus den Jahresberichten der Gewerbeaufsichtsbeamten für das Jahr 1929. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 134, s. 980.

SCHULTE-HOLTHAUSEN. Sparmassnahmen in der Reichsversorgung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 18.

WUNDERLICH, FRIEDA. Nach der Notverordnung. Soziale Praxis 1931, nr 26.

Den nya tyska nödförordningen. Industria 1931, nr 13.

Die Sozialpolitik in der Notverordnung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 24.

Den tyska nödförordningen. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 25.

Zweite Verordnung des Reichspräsidenten zur Sicherung von Wirtschaft und Finanzen. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 12.

Österrike.

AUER, K. Angestelltenstatistik. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 11.

Arbetarskydd.

ANDERSON, V. V. Will he make a good driver? National safety news juni 1931.
BLOMEYER, R. Die Bedeutung der öllosen Schalter für die Unfallverhütung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 5.
BRIGGS, G. M. Don't overlook the shipping room. National safety news juni 1931.
FERGUSON, R. H. The doctor explains the prone pressure method. National safety news juni 1931.
FREITAG. Gewerbliche Schädigung bei der Verwendung von Chromverbindungen. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 6.
HOLMGREN, B. Elektriska olycksfall. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1931, nr 26.
IRION, E Zur Frage des Arbeitens unter Spannung an Niederspannungs-Freileitungen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 17.
KART, O. & PERLHEFTER, A. Zur Unfallverhütung in Kraftanlagen. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 6.
KRÖNER, W. Zur Kenntnis der Giftwirkung des Kupfers. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 5.
LEHMANN, H. Tüpfelzellen und gewerbliche Bleivergiftung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 5.
MCVAY, W. J. When portable electrical tools are safe. National safety news juni 1931.
MENSLAGE. Gesundheitsgefahren durch Schleifstaub, unter besonderer Berücksichtigung der künstlichen Schleifkörper und der Silicose. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 5.
MILLER, R. A. Daylight without glare. National safety news juni 1931.
NAESLUND, C. Pappersmasse- och pappersindustrien från hygienisk synpunkt. Nordisk hygienisk tidskrift 1931, nr 3/4.
NOLAN, E. J. Handling acid carboys safely. National safety news juni 1931.
SCHAPHORST, W. F. Controlling workroom temperature. National safety news juni 1931.
STENHOLM, W. Safety first. Organiserad säkerhetstjänst vid industriella företag. Industria 1931, nr 13.

Sverige.

HANSEN, K. A. Det nye svenske Forslag til Lov om Arbejderbeskyttelse. Socialt Tidsskrift 1931, nr 6.
LUNDEBERG, N. Skyddspropaganda. (Föredrag.) Verkstäderna 1931, nr 6.
STENHOLM, W. Riksdagens beslut rörande arbetarskyddslagen. Arbetarskyddet 1931, nr 5.
Föreningens för arbetarskydd årsmöte. Arbetarskyddet 1931, nr 5.
Strävandena att hejda olycksfallsstegringen inom industrien. Assurans 1931, nr 12.
Ångpanneexplosionen vid Dals sågverk. Teknisk tidskrift 1931, nr 23.

Amerikas förenta stater.

FORESTER, J. C. One year's experience on a construction job. National safety news juni 1931.
WILLETT, A. H. Mines strengthen safety program. National safety news juni 1931.
Accidents in selected manufacturing industries, 1926 to 1929. Monthly labor review maj 1931.
99 000 accidental deaths in 1930. National safety news juni 1931.

Danmark.

OTTESEN, C. J. Udstillingen for Arbejderbeskyttelse. Socialt Tidsskrift 1931, nr 6.

Tyskland.

BERTHEAU. Versuche mit Schutzgeräten beim elektrischen Lichtbogenschweissen in der schweisstechnischen Versuchs- und Lehranstalt in Berlin-Charlottenburg. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 17.
FLATZECK-HOFBAUER, A. »Schwere» Staublungenerkrankungen in Berufen, die durch die sog. 2. Verordnung vom 11. II. 1929 noch nicht erfasst sind. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 5.
THONFELD, W. Arbeitstage und Arbeitsstunden in der Unfallstatistik. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 17.

Arbetslön och arbetstid.

BRENTANO, L. Ein kurzes Wort gegen den Lohnabbau. Soziale Praxis 1931, nr 23.
FLODH, E. C:SON. *Arbetslöner och tullkrig.* Fackföreningsrörelsen 1931, nr 24.
ZAHN, F. Lohnpolitik in ihrem Einfluss auf den Arbeitsmarkt. Soziale Praxis 1931, nr 23.
Family allowances in postal, telegraph, and telephone services. Monthly labor review maj 1931.
Lön- och prissänkningspolitik. Industritidningen 1931, nr 11.

Sverige.

STERNER, R. Löncnivån och dess utveckling. Tiden 1931, nr 6.

Danmark.

HÖYER, A. Arbejdslönnen i Aarene 1850—1913. Arbejdsgiveren 1931, nr 12.

Ryssland.

Nya angrepp på arbetslönerna i Ryssland. Industria 1931, nr 13.

Tyskland.

NEITZEL. Arbeitszeit und Nachtbackverbot nach der Verordnung des Reichspräsidenten vom 5. Juni 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 18.
POLENSKE, C. Lohn und Arbeitszeit in deutschen Gemeinden. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 22.
Hauptergebnisse der zweiten amtlichen Lohnerhebung in der Textilindustrie. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 12.

Tyska synpunkter på frågan om obligatorisk förkortning av arbetstiden. Industritidningen 1931, nr 10.

Ungern.

SZÁDECZKY-KARDOSS, T. Le mouvement des salaires industriels à Budapest depuis la guerre. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BARTON, A. Money, prices, and unemployment. The co-operative review maj 1931.

GÜNTHER, E. Der Geburtenrückgang als Ursache der Arbeitslosigkeit? Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 134, s. 921.

Internationaler Gewerkschaftsbund und Sozialistische Arbeiter-Internationale zur Bekämpfung der Arbeitslosigkeit. Soziale Praxis 1931, nr 25.

Measures against effects of prolonged unemployment upon workers in foreign countries. Monthly labor review maj 1931.

Unemployment in foreign countries. Monthly labor review maj 1931.

Sverige.

NORDSTRÖM, G. H. Arbetslöshet och hjälpåtgärder i städerna under vinterhalvåret 1930—1931. Svenska stadsförbundets tidskrift 1931, nr 4.

— Åtgärderna för arbetslöshetens avhjälpande under vinterhalvåret 1930—1931. Landskommunernas tidskrift 1931, nr 6.

Arbetslöshet och försäkring. Sunt förnuft 1931, nr 4.

Storbritannien.

KAHN, R. F. The relation of home investment to unemployment. The economic journal juni 1931.

SAUNDERS, C. T. A study of occupational mobility. The economic journal juni 1931.

THOMAS, B. Labour mobility in the South Wales and Monmouthshire coal-mining industry, 1920—30. The economic journal juni 1931.

»Beredskapsarbeten» i England. Tiden 1931, nr 6.

Engelsk arbetslöshetsförsäkring. Tiden 1931, nr 6.

Royal commission on unemployment insurance. The Ministry of labour gazette 1931, nr 6.

Tyskland.

FEILER, A. Auslandskredite-Arbeitsbeschaffung. Soziale Praxis 1931, nr 22.

FISCHER. Die beiden bisherigen Gutachten des Brauns-Ausschusses. Der öffentliche Arbeitsnachweis. Jahrg. 8, nr 5.

J[SRAEL], G[ERTRUD]. Das Gutachten zur unterstützenden Arbeitslosenhilfe. Soziale Praxis 1931, nr 24.

JSRAEL, GERTRUD. Notverordnung und Arbeitslosenhilfe. Soziale Praxis 1931, nr 24.

NEULING, W. Hauptursachen der deutschen Arbeitslosigkeit. Der Arbeitgeber 1931, nr 12.

OLBERG, P. Arbetslöshetens bekämpande i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 24.

TROEGER, H. Beschulung jugendlicher Erwerbsloser. Arbeit und Beruf 1931, nr 11.

WEIGERT, O. Die unterstützende Arbeitslosenhilfe in der Notverordnung vom 5. Juni 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 16.

WILHELMI, K. Die bisherige Tätigkeit der Deutschen Gesellschaft für öffentliche Arbeiten. Soziale Praxis 1931, nr 26.

Bekämpfung der Arbeitslosigkeit durch Arbeitsbeschaffung. Der 2. Teil des Gutachtens der Brauns-Kommission. Arbeit und Beruf 1931, nr 10—11.

Ende der Krisenfürsorge? Soziale Praxis 1931, nr 23.

Befolkningsfrågan.

DAHLBERG, G. Über Bevölkerungsvermehrung. Allg. statistisches Archiv 1931, nr 2.

NYBÖLLE, H. CL. Om Börnedödeligheden i de nordiske Lande. Nordisk hygienisk tidskrift 1931, nr 3/4.

Sverige.

POST, R. v. Dödsorsaker och levnadsår. Sv. läkartidningen 1931, nr 23.

Finland.

MODEEN, G. En undersökning av fruktsamheten inom vår stadsbefolkning. Ekonomiska samfundets tidskrift 1931, nr 21.

Tyskland.

FETSCHER, R. Ehe- und Sexualberatung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1931, nr 5.

Ungern.

THIRRING, G. La diminution des naissances et l'allure récente du mouvement de la population en Hongrie. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 1.

Bostadsförhållanden.

LÜDERS, MARIE ELISABETH. Wohnungsinspektion: Wohnungsaufsicht und Wohnungspflege. Wohnen und Bauen 1931, nr 4.

Den stora internationella bostadskongressen i Berlin. Vår bostad 1931, nr 11.

Sverige.

BLANCK, N. Tävling om enklare hustyper för sydöstra Skåne. Byggmästaren 1931, nr 17.

SCHMIDT, C. CH. Konferens rörande arbetarbostadsfrågan på landsbygden. Tidskrift för fattigvård 1931, nr 3.
Tävlan om hustyper för sydöstra Skåne. Byggnadsvärlden 1931, nr 25.

Danmark.

Beretning om Bolig- og Byggeforhold i København, paa Frederiksberg og i Gjentofte Kommune den 1. Maj 1931 samt om Antallet af ledige Lejligheder ved April Flyttedag 1931. Statistisk Maanedsskrift 1931, nr 4/5.
Huslejeloven. Arbejdsgiveren 1931, nr 12.

Tyskland.

BOHNSTEDT, W. Zu den Aufgaben der künftigen Wohnungspolitik. Soziale Praxis 1931, nr 22.

Österrike.

HARRIS, E. L. Workingmen's housing in Vienna. Monthly labor review maj 1931.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

HELLSTRÖM, ALICE. Om problembarnens behandling. (Föredrag.) Sveriges landstings tidskrift 1931, nr 3.
HOOVER, [H. C.] Om barnskyddets problem och uppgifter. Barn och ungdom 1931, nr 2.

Sverige.

GRUBB, E. & ISBERG, H. Till frågan om särskilda hem för vård av späda barn och deras mödrar. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 3.
HELIN, M. Fattigvården och bostadsfrågan i Stockholm. Tidskrift för fattigvård 1931, nr 3.
HÖIJER, E. Samhällets hjälpverksamhet genom fattigvården. Sunt förnuft 1931, nr 4.
PAULI, EBBA. Skyddshemselevernas moraliska fostran. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 3.
Varför misslyckas alla försök att skapa en ny »lösdrivarlag» (vanartslag e. d)? [Enquête.] Tidskrift för fattigvård 1931, nr 3.

Danmark.

GARDE, C. Den danske Værgeraadsinstitution gennem 25 Aar. Barn och ungdom 1931, nr 2.

Norge.

CARLSEN, I. B. Arbeidet blandt omstreiferne i Norge. Barn och ungdom 1931, nr 2.
Från verksamheten i Norge för tattares (omstreiferes) barn. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 3.

Storbritannien.

FULLER, E. Barndomstolarna i England. Barn och ungdom 1931, nr 2.

Tyskland.

FRISCHAUF. Reichsversorgungsgesetz und soziale Fürsorge für Kriegsbeschädigte und Kriegshinterbliebene. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 10.
LISZT, ELSA v. Schutzaufsicht. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 10.
Statistische Unterlagen zur Wohlfahrtserwerbslosenfürsorge. Der öffentliche Arbeitsnachweis. Jahrg. 8, nr 5.

Föreningsväsen.

Japan.

KUMMER, F. Die Gewerkschaftsbewegung in Japan. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 11.

Kanada.

Trade unionism in Canada in 1930. The labour gazette 1931, nr 5.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. The national union of seamen. The Labour magazine juni 1931.

Hälso- och sjukvård.

NYROP, E. Bör Folkekuranstalter ledes hospitalsmæssig? Socialt Tidsskrift 1931, nr 6.
WOLFF, L. Några ord om förutsättningarna för en rationell sjukdomsbehandling. Hygiea 1931, nr 11.

Sverige.

BERGLUND, A. Vården av sinnessjuka, sinnesslöa och kroniskt sjuka samt ålderdomshemsfrågans ordnande inom Kristianstads län. Sveriges landstings tidskrift 1931, nr 3.
BROBERG, C. Invaliditets- och sjukvårdsfrågor. (Föredrag.) Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 4.
— Landsbygdens badfråga. Hem i Sverige 1931, nr 6.
BYTTNER, J. Några ord om Röda korsets arbetsuppgifter inom ramen av dess arbetsprogram. Svenska röda korset 1931, nr 5.
FALK, J. Några ord om försöken att ordna skoltandvård å Kalmar läns landsbygd. Svenska röda korset 1931, nr 5.

Finland.

JALAS, RAKEL. Om organisationen av sinnessjukvården i rikets landskommuner. Social tidskrift 1931, nr 5.

Jord- och egnahemsfrågan.

Storbritannien.

SCOTT, A. L. A new domesday book: The evolution of an idea. The Labour magazine juni 1931.
Den engelska jordskatten. Tiden 1931, nr 6.

Tyskland.

SCHMIDT. Industriesiedlung und Nutzgarten. Soziale Praxis 1931, nr 22.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

ANTHES. Die tarifliche Friedenspflicht nach ausländischem Recht. Der Arbeitgeber 1931, nr 12.
HOFSCHNEIDER, A. & GRÜNIG, G. Streiks und Aussperrungen im Jahre 1929 in den europäischen und aussereuropäischen Industrieländern. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 15—16.

Sverige.

[BRUNIUS, A.] »Den röda veckan» i Ådalen. Industria 1931, nr 13.
HANSSON, S. Strejkbryteri och strejkbrytare. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 25—26.
Dramats upplösning. Industria 1931, nr 12.
Straffbart att kalla någon »strejkbrytare». Svenska lantarbetsgivareföreningarnas medlemsblad 1931, nr 6.
Tredje mans rätt vid arbetskonflikter. Nautisk tidskrift 1931, nr 6.
Två rättsuppfattningar. En del av ådalsproblemet. Tiden 1931, nr 6.
Ådalstragedins konsekvenser. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 23.

Norge.

TORSVIK, H. Den norska storkonflikten. Industria 1931, nr 13.

Österrike.

Die Arbeitskonflikte im Jahre 1930. Statistische Nachrichten 1931, nr 5.

Kooperation.

CAMIN, M. The co-ordination of the co-operative press. Review of international cooperation juni 1931.
HOLLAND, G. A. Co-operative economics. The co-operative review maj 1931.
REDFERN, P. Congress in 1944. Passages from an entirely utopian address. The co-operative review maj 1931.
WARRINER, D. The margarine monopoly and the consumer. Review of international cooperation juni 1931.

Sverige.

PERSSON, E. Föreningarnas ekonomi 1930. Kooperatören 1931, nr 10/11.
K[OOPERATIVA] F[ÖRBUNDET]s verksamhet 1930. Ett sammandrag av styrelsens berättelse. Kooperatören 1931, nr 10/11.

Amerikas förenta stater.

Llano cooperative colony. Monthly labor review maj 1931.

Schweiz.

Die Delegiertenversammlung in Genf. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 25.

Storbritannien.

TWIGG, H. J. The efficiency unit in co-operative retailing. The co-operative review maj 1931.
WALWORTH, G. National marketing. The co-operative review maj 1931.
The british congress at Bournemouth. Review of international cooperation juni 1931.

Tyskland.

EVERLING, H. The German wholesale society in 1930. Review of international cooperation juni 1931.
German consumers' co-operation in 1930. Review of international cooperation juni 1931.

Österrike.

FREUNDLICH, EMMY. Co-operative educational work. Review of international cooperation juni 1931.

Levnadskostnader.

B[RUNIU]s, A. Penningmaskineriet och varuprisutvecklingen. Industria 1931, nr 12.

Amerikas förenta stater.

HALBWACHS, M. Les budgets de familles ouvrières aux Etats-Unis. Bulletin de la statistique générale de la France 2 kv. 1931.

Schweiz.

Der Stand der Lebenskosten in den Schweizerstädten am 1. Juni 1931. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 26.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Storbritannien.

WORTS, F. R. Employment of »school leavers» by co-operative societies. The co-operative review maj 1931.

Nykterhetsfrågan.

GABRIEL, E. Die soziale Bedeutung der Alkoholfrage. Soziale Arbeit 1931, nr 4/6.

Amerikas förenta stater.

HERCOD, R. Der Bericht der Kommission Wickersham über die Durchführung des Alkoholverbotes in den Vereinigten Staaten. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 2.
— Constitutional and legal points in American prohibition. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 2.
R[OSENBORG], E. Brattsystemet inför den amerikanska opinionen. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 6.

Finland.

Åtgärder mot smugglingen i Finland. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 5.

Socialförsäkring.

SCHUCHARDT, H. E. Die Vereinheitlichung der Sozialversicherung im Auslande. Internationale Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 4.

Sverige.

J[ERNEMA]N, T. Åldersfördelningen och problemet om de gamlas försörjning. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 4.

LIEDSTRAND, E. Staten och pensionsrättens oantastbarhet. Medlemsblad för statsförvaltningens tjänstemannaförening 1931, nr 3.

LOOSTRÖM, O. L. Skolförsäkring — några randanmärkningar kring ett aktuellt spörsmål. Assurans 1931, nr 13.

PETRÉN, A. Sjukförsäkringsfrågan inför riksdagen. Sv. läkartidningen 1931, nr 23.

Sjukkassefrågan »löst». Gjallarhornet 1931, nr 11.

Sjukkassereformens avgörande i riksdagen. Sv. sjukkasse-tidning 1931, nr 5.

Nederländerna.

TE NUYL, TH. W. Die Schätzung des Invaliditätsprozentsatzes bei Unfallverletzten in den Niederlanden. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 2, suppl.

Norge.

BEER, H. Socialförsäkringens nuvarande ställning i Norge. Arbetarskyddet 1931, nr 5.

Tjeckoslovakien.

LIPPERT, J. Die Schaffung einer Sonderkrankenversicherung der Angestellten in höheren Diensten in der Tschechoslowakei. Internationale Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 4.

Ut- och invandring.

FERENCZI, I. Les migrations et les prévisions démographiques et sociales. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 2, suppl.

Finland.

RAUANHEIMO, A. Behövligheten av en utvandringslag. Social tidskrift 1931, nr 6.

Kanada.

Immigration to Canada during the fiscal year ending March 31, 1931. The labour gazette 1931, nr 5.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 juni—10 juli 1931 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
178.	Lag ang. ändrad lydelse av 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården	5 juni
179.	Lag ang. ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 6 § 1 mom. och 9 § 3 mom. i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård	5 »
188.	K. kung. om ändrad lydelse av 2 § 5 mom., 3 § 5 mom. och 38 § 3 mom. i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566)	5 »
189.	K. kung. om ändrad lydelse av 5 § 1 mom. och 43 § 1 mom. i stadgan den 22 juni 1928 (nr 303) angående lasarett, sjukstugor och tuberkulossjukvårdsanstalter (sjukhusstadgan)	5 »
190.	K. kung. om ändrad lydelse av 14 § i stadgan den 19 september 1929 (nr 328) angående sinnessjukvården i riket	5 »
202.	Lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 28 maj 1920 (nr 245) om medling i arbetstvister	12 »
233.	Lag om behandling av alkoholister (alkoholistlag)	12 »
234.	K. kung. om ändrad lydelse av §§ 3, 4 och 5 i kungörelsen den 22 december 1927 (nr 489) angående anordnande av den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen	5 »
235.	K. pensionsstyrelsens kung. om utfärdande av visst tillägg till tarifferna för den i 34 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen	13 »
273.	K. kung. ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	26 »
279.	Lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar	26 »
280.	K. förordn. om erkända sjukkassor	26 »
281.	K. förordn. om moderskapsunderstöd	26 »
282.	K. kung. ang. statsbidrag åt sjukkassor	26 »
285.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 17 okt. 1930 (nr 381) ang. handel med opium och vissa andra narkotiska ämnen och beredningar	12 »
287.	K. kung. ang. fastställande av det tal, efter vilket dyrtidstillägg skall tills vidare beräknas, m. m.	3 juli
288.	Lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd	12 juni
289.	Lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) ang. beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.	12 »

Arbetsmarknaden under juli månad 1931.

Antalet ansökningar om arbete per 100 lediga platser undergick, enligt rapporterna från de offentliga arbetsförmedlingarna, under juli en för denna månad icke ovanlig stegring. Medan sålunda relationstalet för juni uppgick till 187, ökades detta för juli månad med 11 enheter till 198. Detta relationstal är högre än vad någon juli månad sedan år 1922 uppvisat. Ehuru sålunda arbetslösheten enligt arbetsförmedlingsrapporterna genomsnittligt sett stigit, har utvecklingen emellertid varit i viss mån olika inom olika näringsgrupper.

Särskilt ogynnsam har utvecklingen varit inom gruppen jord-, sten- och glasindustri, som i förhållande till årstiden uppvisar ett mycket stort antal arbetssökande personer, av vilka knappt 2 % kunnat beredas anställning. Främst är det ogynnsamma läget inom denna grupp att hänföra till de svårigheter, som stenindustrien kämpar med. Nedläggandet av driften vid Eda glasbruk har även orsakat en viss ökning av sökandefrekvensen. Däremot har utvecklingen av arbetsmarknaden under juli månad inom en del andra industrigrupper medfört vissa förbättringar, om ock alltjämt arbetssökandefrekvensen är hög. Inom metallindustrien visade sålunda särskilt den av byggnadsverksamheten beroende verkstadsrörelsen på sina håll en något förbättrad arbetstillgång. Permitteringar och avskedanden förekommo även under rapportmånaden ehuru i mindre omfattning än tidigare. Inom byggnadsverksamheten förbättrades läget särskilt i jämförelse med föregående månad, som uppvisat en viss avmattning. För trävaruindustrien var läget alltjämt mycket ogynnsamt med stort antal ansökningar om arbete och blott ett obetydligt antal lediganmälda platser.

Den under rapportmånaden pågående höskörden har inom det egentliga jordbruket givit förhållandevis rikliga arbetstillfällen för skörde- och tillfällighetsarbetare. Däremot har efterfrågan på statdrängar varit mera knapp. Enär sommarbetskötseln under månaden, enligt rapporterna, i allmänhet hunnit avslutas, har särskilt i landets södra delar under månadens senare del överskott av arbetskraft förekommit. På sina håll hade anmälningar om höstflyttningar redan börjat inkomma. Inom skogsbruket noterades en till följd av företagna inskränkningar i avverkningarna betydande arbetslöshet, framför allt inom Västernorrlands län.

För sjöfolket var läget alltjämt tryckt. Genomgående rapporterades sålunda arbetslöshet inom alla grader. I likhet med föregående månad förelåg dock alltjämt viss brist på kökspersonal. Från sjömanshusen redovisades 3 125 påmönstringar mot 2 856 avmönstringar.

På den kvinnliga arbetsmarknaden rådde sedvanlig knapphet på arbetskraft inom det husliga arbetet. Likaledes förelåg brist på arbetskraft till hotell, pensionat och restauranger. Rikligare tillgång rådde däremot på kvinnliga arbetssökande inom de industriella verksamhetsområdena, främst beklädnadsindustrien.

De m i n d e r å r i g a, som efter skolornas avslutning vänt sig till arbetsförmedlingsanstalterna och som under föregående månad ej vunnit placering, kunde i allmänhet under rapportmånaden beredas anställning. Det rådde god tillgång på platser för gossar till kontor och affärer ävensom på lärlingsplatser. Vad flickorna beträffar förelåg i viss mån svårigheter att placera dessa på grund framför allt av deras obenägenhet att taga anställning inom det husliga arbetet.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens r e s e r v a r b e t e n sysselsatta arbetare steg under redogörelsemånaden från cirka 6 600 till 6 800. Vid utgången av juli månad 1930 var siffran 1 580. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av juli 31 057 mot 34 550 en månad tidigare. Julisiffran för år 1930 var 6 634.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under juli samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	*198*	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	*111*	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	113	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	*111*	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	*224*	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·3	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·8	22·9
1931	*20·3*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·2*	*11·7*	—	—	—	—	—	—

Arbetslöshetens utbredning inom olika fack framgår närmare av tabellen å sid. 678.

Arbetstillgången under andra kvartalet 1931

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under andra kvartalet år 1931 är, på sedvanligt sätt, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 21 föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För andra kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 1 918 arbetsgivare med 257 071 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under andra kvartalet 1931, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 136 arbetsgivare med 15 645 arbetare (6 %),
såsom *oförändrad* av 926 arbetsgivare med 106 730 arbetare (42 %) och
såsom *sämre* av 856 arbetsgivare med 134 696 arbetare (52 %).

Av de redovisade arbetarna ha 24 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 31 % haft medelgod och 45 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror för närmast föregående kvartal voro resp. 20, 28 och 52 samt för andra kvartalet 1930 resp. 41, 39 och 20.

Arbetstillgångens växlingar under den senaste tioårsperioden framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.[1]

Kvartal	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
I	1·80	2·12	2·96	3·08	2·91	3·01	3·04	3·22	3·25	3·26	2·51
II	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11	3·09	3·25	3·40	3·47	3·22	2·66
III	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07	3·06	3·24	3·33	3·51	2·94	—
IV	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08	3·07	3·21	3·28	3·43	2·77	—
Medeltal	1·98	2·63	3·14	3·04	3·04	3·06	3·19	3·31	3·42	3·05	—

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

Under det gångna kvartalet steg konjunktursiffran från 2·51 för första kvartalet till 2·66 för det andra. Visserligen brukar såsom regel årets andra kvartal medföra en viss förbättring, men sedd i samband därmed att konjunktursiffrorna allt från ingången av år 1930 varit stadda i oavlåtligt sjunkande — ett förhållande, som återspeglat den konjunkturförsämring, som Sverige i likhet med de flesta andra länder lidit av — får den nu inträffade låt vara ringa stegringen dock betecknas såsom ett gott tecken. Det föreliggande materialet lämnar emellertid knappast något pålitligt bidrag till bedömandet av frågan, huruvida man står inför en tillfällig företeelse eller inför ett verkligt symtom på, att lågkonjunkturens bottenläge passeras.

Den inträffade förbättringen berör de flesta näringsgrenar med undantag bland annat för malmbrytning och metallindustrien samt livsmedelsindustrien, inom vilka läget även detta kvartal något försämrats. Särskilt få förhållandena vid gruvorna och inom metallindustrien anses såsom ogynnsamma. Exporten av tackjärn exempelvis var under det gångna kvartalet omkring 30 % lägre än under motsvarande tid föregående år.

Även om sålunda utvecklingstendensen under andra kvartalet i jämförelse med tiden närmast förut visat vissa om än svaga tecken till ljusning, får emellertid läget, sådant det framgår av arbetsgivarnas uppgifter, anses såsom genomgående ogynnsamt. Icke sedan år 1922 har andra kvartalet visat en så låg konjunktursiffra. — Partipriserna ha alltjämt fortsatt att falla. I fråga om livsmedelskostnaderna åter kunde härvid i viss mån en stagnation noteras; för vissa varor kunde till och med en svagt stigande tendens förmärkas.

De här berörda konjunktursiffrorna återspegla huvudsakligen den ena faktorn på arbetsmarknaden, nämligen tillgången å arbete. Frågan om arbetstillgångens storlek i förhållande till utbudet av arbetskraft får däremot icke sin belysning ur detta material. För att åskådliggöra relationen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft meddelas här följande siffror ur de månatliga redogörelserna för den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet.

På 100 *lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	2:a kvartalet 1931			1:a kvartalet 1931			2:a kvartalet 1930		
	juni	maj	april	mars	febr.	jan.	juni	maj	april
Jordbruk och skogshushållning . . .	91	78	96	109	131	165	65	73	78
Övriga näringsgrenar	212	193	233	214	254	229	145	148	166
Samtliga »	**187**	**164**	**194**	**191**	**232**	**222**	**127**	**129**	**140**

Det ogynnsamma läget kommer jämväl till synes i dessa relationstal, ehuru det dock är mindre framträdande inom jordbruket, som — ehuru dess behov av arbetskraft i stort kunnat fyllas — dock haft svårigheter att erhålla viss arbetskraft, exempelvis mjölkningskunniga manliga och kvinnliga ladugårdsskötare. Svårigheter ha även gjort sig gällande för erhållande av betskötare till följd av att ackordspriset undergått en sänkning i jämförelse med föregående år.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika

industrigrenarna under senaste året ha i tabellen å sid. 606—607, som utgör en sammanfattning av de lämnade uppgifterna från arbetsgivare inom olika industrigrenar, angivits konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet ävensom motsvarande jämförelsetal för de fyra närmast föregående kvartalen. Sammanföras de i tabellen återgivna siffrorna för vissa större industrigrupper, erhållas för de i jämförelsen medtagna kvartalen följande konjunktursiffror:

	Konjunktursiffror				
	2:a kvart. 1931	1:a kvart. 1931	4:e kvart. 1930	3:e kvart. 1930	2:a kvart. 1930
Malmbrytning och metallindustri	2·28	2·24	2·47	2·80	3·24
Jord- och stenindustri	2·50	1·86	1·91	2·40	2·87
Trävaruindustri	2·77	2·42	2·87	2·97	3·35
Pappers- och grafisk industri	2·87	2·77	2·97	2·98	3·30
Livsmedelsindustri	3·22	3·26	3·40	3·49	3·61
Textil- och beklädnadsindustri	2·91	2·88	3·17	3·03	3·04
Läder-, hår- och gummivaruindustri	2·87	2·55	3·80	3·65	3·21
Kemisk-teknisk industri	2·54	2·57	2·66	2·73	3·33

Inom gruppen *malmbrytning och metallindustri* företedde alltjämt malmgruvor en mycket låg konjunktursiffra. På många håll var arbetet helt nedlagt. Vid malmförädlingsverken ha betydande driftsinskränkningar förekommit. Järnmalmsexporten har under första halvåret 1931 sjunkit till endast omkring 45 % av fjolårets. Även produktionskvantiteterna ha genomgående varit lägre än föregående år. Av antalet martinugnar var mindre än hälften och av masugnarna mindre än tredjedelen i gång. Priserna ha varit tryckta, och inkommande order uppgivas avse att endast täcka köparnas närmaste behov. Inom de mekaniska verkstadsindustrierna är läget alltjämt oenhetligt. Medan sålunda inom vissa industrier exporten är lika med eller till och med överstigande fjolårets, ha andra åter haft svåra känningar av depressionen. Särskilt ha driftsinskränkningar förekommit vid gjuterierna. Ehuru det rapporteras, att såväl vid skeppsvarven som inom den elektromekaniska industrien permitteringar alltjämt förekomma, har dock läget enligt konjunktursiffrorna förbättrats.

Läget inom *jord- och stenindustrien* undergick under kvartalet en förändring till det bättre, något som emellertid främst får tillskrivas att tegelbruken denna tid av året ha säsong. För den egentliga stenindustrien får läget alltjämt i likhet med de föregående kvartalen anses som katastrofalt med nya permitteringar och driftsinskränkningar. Den mindre höjning, som konjunktursiffran för andra kvartalet undergick — från 1·40 till 1·91 — torde väsentligen få tillskrivas en diskontering av den förbättring, som väntas skola inträffa till följd av de statsbeställningar å gatsten, som med stöd av riksdagens beslut innevarande år komma att göras under den instundande hösten. Inom torvindustrien var arbetstillgången såsom vanligt denna årstid förhållandevis god; de låga kolprisen och jordbrukets ökade svårigheter ha emellertid medfört ett i viss mån sämre läge än föregående år.

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	35	5 986	—	—	—	—	10	2 283	10	1 078	15	2 625
2	Malmförädlingsverk	50	22 502	—	—	4	894	5	4 134	21	6 805	20	10 669
3	Järn- och stålmanufaktur	66	7 965	3	146	5	341	13	2 158	26	3 972	19	1 348
4	Mekaniska verkstäder	211	34 794	4	141	51	6 734	52	7 637	60	12 057	44	8 225
5	Skeppsvarv	12	3 504	—	—	2	1 135	2	344	7	1 980	1	45
6	*Elektromekanisk industri*	19	5 822	1	917	5	730	4	541	8	3 598	1	36
7	Annan metallindustri	42	3 643	1	32	6	596	16	1 316	11	815	8	884
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	7	1 378	—	—	1	26	—	—	3	724	3	628
9	Torvindustri	16	522	1	53	4	96	8	287	2	72	1	14
10	Stenbrott o. -huggerier	42	3 668	1	55	11	600	7	526	7	261	16	2 226
11	Kakel- o. porslinsind.	12	2 694	—	—	1	57	5	1 292	5	1 339	1	6
12	Tegelbruk	78	4 452	3	192	33	1 689	29	1 663	7	206	6	702
13	Glasbruk	16	2 030	—	—	4	632	4	270	4	578	4	550
14	Cementfabriker, kalkbruk	29	3 527	—	—	12	790	8	606	9	2 131	—	—
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	161	20 433	5	324	29	3 927	65	9 082	47	6 588	15	512
16	Snickeri- o. möbelfabr.	118	6 159	5	172	19	895	34	1 557	39	2 528	21	1 007
17	Annan trävarufabrikation	15	830	1	29	3	283	4	292	5	176	2	50
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	63	14 245	—	—	9	1 448	26	6 183	18	4 667	10	1 947
19	Pappersbruk	28	8 809	1	928	8	2 684	7	2 628	9	2 002	3	567
20	Bokbinderier m. m.	35	2 440	1	9	6	181	18	1 382	6	707	4	161
21	Boktryckerier o. graf. anst.	82	5 593	3	94	36	2 825	30	2 194	9	371	4	109
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	17	934	—	—	2	46	6	483	8	317	1	88
23	Bagerier	36	1 778	1	15	13	852	13	488	7	364	2	59
24	Sockerindustri	22	2 862	—	—	2	438	13	1 721	5	595	2	108
25	Choklad- o. konfektfabr.	20	2 533	—	—	7	1 216	7	693	6	624	—	—
26	Bryggerier och brännerier	61	3 689	—	—	21	1 584	29	1 678	7	330	4	97
27	Tobaksfabriker	11	2 563	2	335	3	1 055	5	1 041	1	132	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	42	2 102	—	—	18	990	18	892	5	200	1	20
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	40	13 561	1	370	8	2 202	15	3 463	14	6 538	2	988
30	Jute- och linneindustri	10	2 925	—	—	3	909	4	1 034	—	—	3	982
31	Ylleindustri	43	7 340	1	55	15	3 023	12	2 672	12	1 298	3	192
32	Trikåfabriker	23	4 454	—	—	6	584	11	2 928	5	917	1	25
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	65	7 601	2	387	22	2 717	26	2 656	13	1 554	2	287
34	Annan hithör. industri	55	4 180	1	22	18	1 818	21	1 331	13	940	2	69
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	15	1 115	—	—	5	309	3	377	5	415	2	14
36	Skofabriker	55	6 474	1	56	6	1 013	21	2 222	20	2 492	7	691
37	Gummivarufabriker	5	3 779	—	—	3	2 308	1	870	1	601	—	—
38	Annan hithör. industri	30	1 368	1	8	7	329	6	223	14	778	2	30
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	22	1 410	—	—	11	928	8	402	3	80	—	—
40	Konstgödningsfabriker	9	971	—	—	4	436	3	285	2	250	—	—
41	Tändsticksfabriker	11	5 244	—	—	—	—	—	—	11	5 244	—	—
42	Annan hithör. industri	26	2 560	—	—	7	677	11	950	6	747	2	186
43	**Byggnadsverksamhet**	73	3 651	5	377	18	1 223	35	1 602	7	237	8	212
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	36	6 380	1	30	18	3 811	14	2 087	2	272	1	180
45	**Handel och varulager**	31	2 075	1	51	10	833	11	946	7	284	2	11
46	**Land- och sjötransport**	23	4 626	—	—	3	149	11	2 502	6	1 505	3	470
47	*Summa* 2:a kv. 1931	**1 918**	**257 071**	**47**	**4 798**	**479**	**56 013**	**651**	**79 921**	**493**	**79 319**	**248**	**37 020**
48	» 1:a » »	1 907	248 240	32	3 279	401	46 387	586	69 001	557	83 577	331	45 996
49	» 4:e » 1930	1 885	267 560	70	9 712	512	69 158	583	78 653	445	68 871	275	41 166
50	» 3:e » »	2 013	292 745	78	9 418	679	89 150	681	94 199	403	72 972	172	27 006
51	» 2:a » »	1 902	289 034	106	17 809	768	101328	679	112324	257	43 205	92	14 368

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktursiffror					
Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		2 kv. 1931	1 kv. 1931	4 kv. 1930	3 kv. 1930	2 kv. 1930	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
1	56	14	941	20	4 989	—	—	11	1 085	24	4 901	1·94	1·91	2·11	3·08	3·04	1
1	25	11	2 703	38	19 774	—	—	13	4 660	37	17 842	1·79	1·89	2·31	2·52	2·98	2
2	125	17	1 783	47	6 057	1	24	28	2 375	37	5 566	2·24	2·09	2·07	2·38	2·83	3
15	1 560	79	11 773	117	21 461	—	—	126	16 106	85	18 688	2·38	2·43	2·54	2·85	3·33	4
—	—	2	324	10	3 180	—	—	5	1 427	7	2 077	2·73	2·57	2·57	2·68	3·70	5
1	917	7	836	11	4 069	—	—	13	2 047	6	3 775	2·81	2·45	3·13	3·60	3·68	6
2	60	13	1 262	27	2 321	—	—	25	1 630	17	2 013	2·47	2·48	2·55	2·81	3·33	7
—	—	2	215	5	1 163	—	—	2	335	5	1 043	1·58	1·58	1·48	1·56	2·14	8
2	27	13	435	1	60	—	—	13	399	3	123	3·20	2·69	2·66	2·78	3·67	9
—	—	19	945	23	2 723	—	—	19	1 005	23	2 663	1·91	1·40	1·35	2·19	2·62	10
—	—	5	573	7	2 121	—	—	5	1 099	7	1 595	2·52	2·66	2·94	2·83	3·03	11
6	330	57	2 950	15	1 172	—	—	44	2 227	34	2 225	3·10	1·93	1·97	2·79	3·43	12
1	92	6	767	9	1 171	—	—	7	856	9	1 174	2·48	2·01	2·21	2·25	2·80	13
3	88	17	2 138	9	1 301	—	—	13	733	16	2 794	2·62	2·16	2·27	2·69	2·97	14
11	890	73	9 064	77	10479	—	—	59	6 558	102	13 875	2·85	2·39	2·79	2·87	3·39	15
8	347	37	1 907	73	3 905	—	—	78	4 155	40	2 004	2·46	2·45	3·00	3·23	3·19	16
1	29	5	466	9	335	—	—	8	552	7	278	3·08	3·12	3·66	3·37	3·48	17
2	75	27	6 523	34	7 647	—	—	22	4 857	41	9 388	2·50	2·52	2·69	2·94	3·25	18
—	—	19	6 213	9	2 596	—	—	11	2 500	17	6 309	3·16	2·71	2·88	2·81	3·28	19
1	27	17	661	17	1 752	—	—	28	1 803	7	637	2·66	2·68	3·35	2·95	2·92	20
6	293	56	3 710	20	1 590	2	177	69	4 982	11	434	3·43	3·44	3·60	3·44	3·68	21
—	—	11	585	6	349	—	—	8	303	9	631	2·52	2·48	2·97	3·39	3·41	22
8	404	17	1 055	11	319	—	—	26	1 302	10	476	3·22	3·34	3·19	3·38	3·55	23
2	456	16	2 152	4	254	—	—	7	932	15	1 930	2·87	2·97	3·34	3·62	3·31	24
—	—	15	1 705	5	828	—	—	17	2 208	3	325	3·23	3·11	3·21	3·27	3·35	25
—	—	33	1 961	28	1 728	1	83	34	2 141	26	1 465	3·29	3·36	3·45	3·30	3·98	26
3	914	5	718	3	931	—	—	10	2 431	1	132	3·62	3·74	3·61	3·81	3·81	27
3	236	30	1 507	9	359	1	79	25	1 101	16	922	3·36	3·43	3·76	3·65	3·64	28
7	2 402	22	4 842	11	6 317	—	—	31	10 683	9	2 878	2·59	2·95	3·06	2·50	2·62	29
2	499	5	1 425	3	1 001	—	—	2	809	8	2 116	2·64	2·57	3·43	2·86	2·92	30
7	1 294	23	4 550	13	1 396	—	—	30	5 771	13	1 469	3·20	2·98	3·12	3·09	2·95	31
1	35	14	3 366	8	1 053	—	—	17	3 897	6	557	2·91	2·86	3·28	3·42	2·99	32
10	1 007	24	3 555	31	3 039	—	—	57	7 031	8	570	3·18	2·83	3·27	3·50	3·80	33
1	135	33	2 770	21	1 275	—	—	39	2 795	16	1 385	3·19	2·78	3·15	3·46	3·46	34
1	15	4	374	10	726	—	—	7	607	8	508	2·88	3·33	3·41	3·62	3·64	35
3	801	27	2 908	25	2 765	—	—	45	5 438	10	1 036	2·58	2·71	3·47	3·63	3·51	36
—	—	5	3 779	—	—	—	—	3	2 866	2	913	3·45	1·92	2·99	4·00	2·66	37
2	13	14	591	14	764	—	—	22	955	8	413	2·64	2·65	3·13	3·49	3·12	38
—	—	18	1 294	4	116	—	—	10	773	12	637	3·60	3·40	3·48	3·62	3·65	39
—	—	6	563	3	408	—	—	4	451	5	520	3·19	3·36	3·84	3·76	3·38	40
—	—	—	—	11	5 244	—	—	—	—	11	5 244	2·00	2·00	2·00	2·00	3·00	41
1	145	11	859	14	1 556	—	—	13	708	13	1 852	2·83	2·88	3·19	3·26	3·80	42
11	730	36	1 541	26	1 380	3	71	49	2 914	21	666	3·36	2·56	3·01	3·68	3·56	43
6	1 527	29	4 673	1	180	—	—	13	987	23	5 393	3·51	3·13	3·12	3·45	3·54	44
4	38	23	1 975	4	62	—	—	12	788	19	1 287	3·33	3·36	3·41	3·37	3·33	45
1	53	9	1 793	13	2 780	—	—	13	3 432	10	1 194	2·50	2·65	2·70	2·69	3·09	46
136	**15 645**	**926**	**106 730**	**856**	**134696**	**8**	**434**	**1 093**	**122 714**	**817**	**133 923**	**2·66**	·	·	·	·	47
137	14 116	876	96 530	894	137594	12	1 766	1 003	113 079	892	133 395	·	2·51	·	·	·	48
179	25 403	967	114 491	739	127666	12	1 268	1 119	138 147	754	128 145	·	·	2·77	·	·	49
206	26 981	1 193	134 895	614	130869	32	4 885	1 375	170 463	606	117 397	·	·	·	2·94	·	50
317	46 028	1 183	151 172	402	91 834	39	14 793	1 375	176 864	488	97 377	·	·	·	·	3·22	51

För *trävaruindustrien* inträdde såsom vanligt denna årstid en viss förbättring. Emellertid har trots låga priser omsättningen varit ringa. Exporten av pitprops exempelvis uppgick under andra kvartalet ej till hälften av exporten under motsvarande tid föregående år. Trävaruförsäljningarna under första halvåret 1931 motsvara blott hälften av fjolårssiffran. Antalet arbetsskift har ofta minskats, och inskränkningar i driften ha även i övrigt förekommit. Läget var dock ej enhetligt; sålunda tyckas åtminstone några företag ha förhållandevis god ordertillgång. Priserna, som föregående kvartal hade visat en svag tendens till stegring i jämförelse med fjärde kvartalet 1930, undergingo betydande reduktioner.

Inom gruppen *pappers- och grafisk industri* var läget olikartat. Pappersbruken synas i allmänhet ha varit väl sysselsatta, ehuru arbetstillgången dock uppgives vara mindre än föregående år. Pappersexporten fick under kvartalets senare del ökad livaktighet. Under första halvåret 1931 hade denna i det närmaste samma omfattning som under motsvarande tid föregående år. Trämassefabrikerna ha måst företaga vissa driftsinskränkningar. Priserna såväl beträffande mekanisk som kemisk massa ha även andra kvartalet varit i sjunkande. Exporten, som under kvartalets början var ovanligt låg, fick emellertid senare god fart, så att den under juni månad icke oväsentligt översteg exporten samma tid föregående år. Exporten särskilt av torr, oblekt sulfatcellulosa har varit betydande. För bokbinderierna var läget ungefär normalt, och boktryckerierna visade sig i stort opåverkade av depressionen.

Läget inom *livsmedelsindustrierna,* som under hela den föregående lågkonjunkturen varit gynnsamt, visade någon tillbakagång, vilket såtillvida var anmärkningsvärt som andra kvartalet såsom regel brukar medföra en ökad arbetstillgång. Bäst lågo tobaksfabrikerna. Läskedrycksfabrikerna däremot hade till följd av den kalla försommaren något sämre arbetstillgång än föregående år. Bagerierna voro alltjämt relativt opåverkade av depressionen. De ytterligare sänkta smörpriserna ha medfört, att margarinfabrikernas avsättningsmöjligheter försvårats.

Inom gruppen *textil- och beklädnadsindustri* kan noteras, att vid textilfabrikerna, vid vilka föregående kvartal arbetskonflikt var rådande, arbetet nu måst forceras. Dock förekommo även här på vissa håll permitteringar och driftsinskränkningar. Emellertid får läget anses såsom förhållandevis gott.

Gummivarufabrikerna rapporterade ökad sysselsättning. Eljest torde läget i industrier, hänförda till gruppen *läder-, hår- och gummivaruindustrien,* få anses såsom i det närmaste oförändrat sedan föregående kvartal.

Av övriga näringsgrenar visade *byggnadsverksamheten* såsom alltid under denna årstid en ökad livaktighet. I allmänhet torde kvalificerade yrkesmän ha beretts full sysselsättning, medan däremot bland grovarbetare och andra icke yrkesutbildade arbetslöshet var rådande.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1931.

Fylleriförseelser under andra kvartalet 1931. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återges i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under andra kvartalet 1931, tillhopa 7 269, av vilka 7 137 begåtts av män och 132 av kvinnor. Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1924 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal under år								2 kv.	1 kv.	2 kv.
	1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1930	1931	1931
Antal förseelser . .	14 727	8 171	8 130	7 425	7 196	6 929	7 375	7 700	7 705	6 434[1]	7 269[2]
Per 100 000 inv. .	262	136	134	123	118	114	121	126	126	105	119

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med, att för varje kvartal något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del av de förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för andra kvartalet 1931, tyder densamma på stegring i fyllerifrekvensen gentemot första kvartalet 1931 (6 434 förseelser) men på nedgång jämfört med andra kvartalet 1930 (7 705 förseelser). Anmärkas bör emellertid, att redogörelsekvartalets siffra torde komma att höjas genom senare inkomna rapporter, varför förändringen i det förra avseendet i verkligheten torde vara något större och i det senare mindre än vad denna jämförelse ger vid handen.

År	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1924 . . .	2 092	2 083	2 259	2 742	2 816	2 731	2 526	2 834	3 676	3 174	2 966	2 786
1925 . . .	2 705	2 457	2 780	2 678	2 619	2 720	2 216	2 651	3 629	3 255	2 921	1 890
1926 . . .	2 052	1 982	2 478	2 709	2 782	2 361	2 023	2 440	3 476	2 600	2 763	2 034
1927 . . .	2 174	2 112	2 436	2 333	2 677	2 301	1 951	2 601	3 173	2 799	2 509	1 719
1928 . . .	2 022	1 903	2 101	2 390	2 385	2 032	2 136	2 863	2 752	2 909	2 505	1 719
1929 . . .	2 189	1 702	1 846	2 535	2 554	2 321	2 361	3 068	3 393	2 920	2 645	1 964
1930 . . .	2 484	1 953	2 314	2 640	2 524	2 541	2 193	2 910	3 404	2 915	2 763	2 158
1931 . . .	2 215	1 989	2 230	2 543[2]	2 353[2]	2 373[2]						

[1] De tidigare meddelade siffrorna för första kvartalet 1931 ha ökats med 193 senare rapporterade förseelser.

[2] Preliminär siffra.

	Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
						med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		Hela antalet	Därav	
		april	maj	juni	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
Stockholms stad		543	425	436	**1 404**	51	253	1 022	**1 326**	1 151	175	78	69	9
Östra Sverige	Södertälje	12	17	9	**38**	1	5	32	**38**	30	8	—	—	—
	Lidingö	1	2	—	**3**	—	—	2	**2**	2	—	1	1	—
	Uppsala	24	25	35	**84**	1	19	64	**84**	63	21	—	—	—
	Västerås	19	14	30	**63**	—	4	59	**63**	45	18	—	—	—
	Nyköping	5	6	4	**15**	—	2	13	**15**	12	3	—	—	—
	Eskilstuna	12	20	29	**61**	1	19	38	**58**	44	14	3	—	3
	Linköping	11	20	8	**39**	—	2	37	**39**	30	9	—	—	—
	Norrköping	32	41	35	**108**	—	20	85	**105**	87	18	3	3	—
	Övriga städer	95	70	99	**264**	5	57	201	**263**	219	44	1	—	1
	Landsbygden	52	52	57	**161**	4	39	118	**161**	100	61	—	—	—
Små l. m. m.	Jönköping	18	14	30	**62**	2	5	55	**62**	50	12	—	—	—
	Kalmar	38	27	29	**94**	3	9	82	**94**	73	21	—	—	—
	Västervik	3	5	7	**15**	—	1	14	**15**	8	7	—	—	—
	Visby	29	20	11	**60**	2	13	45	**60**	54	6	—	—	—
	Övriga städer	47	62	51	**160**	3	25	131	**159**	124	35	1	1	—
	Landsbygden	63	57	51	**171**	1	29	141	**171**	92	70	—	—	—
Södra Sverige	Karlskrona	19	14	21	**54**	6	10	38	**54**	44	10	—	—	—
	Kristianstad	21	19	11	**51**	2	9	40	**51**	42	9	—	—	—
	Malmö	71	51	48	**170**	7	30	129	**166**	138	28	4	4	—
	Lund	21	16	14	**51**	5	11	35	**51**	43	8	—	—	—
	Landskrona	23	14	17	**54**	4	10	40	**54**	41	13	—	—	—
	Hälsingborg	39	42	60	**141**	3	22	116	**141**	111	30	—	—	—
	Ystad	2	5	2	**9**	2	2	5	**9**	7	2	—	—	—
	Trälleborg	7	5	11	**23**	—	1	22	**23**	10	13	—	—	—
	Övriga städer	44	28	31	**103**	1	20	82	**103**	76	27	—	—	—
	Landsbygden	58	53	47	**158**	3	27	128	**158**	71	86	—	—	—
Västra Sverige	Halmstad	36	19	15	**70**	2	12	56	**70**	52	18	—	—	—
	Göteborg	448	417	369	**1 234**	16	223	963	**1 202**	961	241	32	26	6
	Mölndal	14	15	22	**51**	—	6	45	**51**	32	19	—	—	—
	Uddevalla	17	17	16	**50**	2	2	46	**50**	39	11	—	—	—
	Trollhättan	13	2	12	**27**	1	7	19	**27**	19	8	—	—	—
	Borås	33	21	34	**88**	3	22	63	**88**	63	25	—	—	—
	Skövde	13	27	2	**42**	1	9	32	**42**	25	17	—	—	—
	Karlstad	48	45	48	**141**	2	21	118	**141**	115	26	—	—	—
	Kristinehamn	15	6	10	**31**	—	5	26	**31**	29	2	—	—	—
	Örebro	31	17	15	**63**	—	6	56	**62**	48	14	1	1	—
	Övriga städer	113	133	137	**383**	4	67	312	**383**	287	96	—	—	—
	Landsbygden	94	113	92	**299**	2	55	241	**298**	143	153	1	—	1
Norra Sverige	Falun	4	15	11	**30**	—	4	26	**30**	28	2	—	—	—
	Gävle	61	34	71	**166**	—	32	134	**166**	144	22	—	—	—
	Söderhamn	12	13	15	**40**	—	8	32	**40**	31	9	—	—	—
	Härnösand	4	20	11	**35**	—	4	29	**33**	24	9	2	2	—
	Sundsvall	50	54	67	**171**	—	15	151	**166**	127	39	5	5	—
	Östersund	11	15	11	**37**	—	2	35	**37**	34	3	—	—	—
	Umeå	6	21	10	**37**	—	9	28	**37**	33	4	—	—	—
	Luleå	3	2	19	**24**	1	2	21	**24**	19	5	—	—	—
	Övriga städer	64	50	66	**180**	—	27	153	**180**	140	39	—	—	—
	Landsbygden	144	173	137	**454**	—	87	367	**454**	292	161	—	—	—
Hela riket	städerna	**2 132**	**1 905**	**1 989**	**6 026**	**131**	**1 032**	**4 732**	**5 895**	**4 754**	**1 140**	**131**	**112**	**19**
	landsb.	**411**	**448**	**384**	**1 243**	**10**	**237**	**995**	**1 242**	**698**	**531**	**1**	—	**1**
	Summa	**2 543**	**2 353**	**2 373**	**7 269**	**141**	**1 269**	**5 727**	[3]**7 137**	**5 452**	**1 671**	**132**	**112**	**20**

[1] Härmed avses personer födda före år 1906. — [2] Härmed avses personer födda år 1906 eller senare. — [3] Därav 14 personer med okänd ålder.

Som synes, var stegringen gentemot första kvartalet 1931 särskilt framträdande under april månad. Påpekas bör emellertid, att särskilt junisiffran torde vara för låg, i det de ännu icke redovisade fyllerifallen till övervägande del torde ha inträffat mot slutet av kvartalet.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk Månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 2 kv. 1931	Stockholms stad a	Stockholms stad b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 2 kv. 1931	Hela riket 1 kv. 1931	Hela riket 2 kv. 1930
i städer med mer än 10 000 inv.	1 404	1 732	411	231	553	1 797	540	4 936	4 138	5 029
i övriga städer .	—	—	264	160	103	383	180	1 090	852	1 110
å landsbygden . .	—	—	161	171	158	299	454	1 243	1 444	1 566
tillhopa	**1 404**	**1 732**	**836**	**562**	**814**	**2 479**	**1 174**	**7 269**	—	—
1 kvart. 1931 . .	1 325	1 319	710	426	841	2 115	1 017	—	6 434	—
2 kvart. 1930 . .	1 335	1 637	874	493	919	2 669	1 415	—	—	7 705

Man finner, att ökningen gentemot första kvartalet 1931 uteslutande framträtt i städerna, medan nedgången i jämförelse med andra kvartalet 1930 i stort sett synes ha varit begränsad till landsbygden. Av landsdelarna förete alla utom södra Sverige ökning i jämförelse med första kvartalet 1931 och alla utom Stockholm samt Småland och öarna nedgång gentemot andra kvartalet 1930.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1931 års andra kvartal, begingos som ovan nämnts 132 eller 1·8 % av kvinnor, därav, som omstående tab. A visar, 78 i Stockholm, 32 i Göteborg, 4 i Malmö, 17 i övriga städer och 1 på landsbygden. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år.[1] Av hela antalet under första och andra kvartalen 1931 sakfällda fyllerister tillhörde 1 717 eller 26·7 %, resp. 1 691 eller 23·3 % den yngre åldersgruppen. Motsvarande relativtal i genomsnitt för åren 1923—1930 utgjorde resp. 19·9[2], 20·7[2], 21·5[2], 21·7, 22·6, 24·4, 25·3 och 25·5 %.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning. Av samtliga manliga fyllerister voro 5 727 eller 80·2 % personer utan motbok. Fördelningen härvidlag var sålunda ungefär densamma som närmast föregående kvartal (79·4 %). Av de kvinnliga fylleristerna uppgives endast

[1] Härvid ha personer, som äro födda före 1906, hänförts till den äldre åldersgruppen, och sådana, som äro födda 1906 eller senare, till den yngre.

[2] Dessa siffror ha beräknats efter något avvikande grunder.

1 ha varit innehavare av motbok. Dessa siffror giva även en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och f. n. tillgängliga uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka fr. o. m. år 1923 finnas tillgängliga i Social Tidskrift:

	Medeltal per kvartal								2 kv.	1 kv.	2 kv.
	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1930	1931	1931
Sverige . . .	7 532	8 171	8 130	7 425	7 196	6 929	7 375	7 700	7 705	6 434	7 269
Norge	12 255	10 797	9 611	9 003	9 012	9 434	9 570	9 202	9 810	·	·
Finland . . .	14 103	15 851	17 576	18 457	23 976[1]	25 268[1]	25 375[1]	25 397[1]	25 894[1]	·	·

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i respektive huvudstäder, såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1924	År 1925	År 1926	År 1927	År 1928	År 1929	År 1930	2 kv. 1930	1 kv. 1931	2 kv. 1931
Stockholm[2] .	17 696	8 181	7 275	6 689	6 452	5 465	5 356	6 436	1 637	1 319	1 732
Oslo	20 293	18 704	16 518	15 197	14 709	14 688	14 853	14 103	3 497	2 824	2 994
därav anhållna	16 455	15 497	13 516	12 879	12 722	12 039	12 332	11 439	2 798	2 357	·
Helsingfors[3] .	23 266	18 863	18 630	18 602	22 003[1]	21 876[1]	23 962[1]	25 612[1]	6 407[1]	5 260[1]	·

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd,[3] ställer sig väsentligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss efter lagstiftning och praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna tablåns siffror mindre göra anspråk på att giva en inbördes fullt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer vid en och samma tidpunkt än av utvecklingens gång i berörda avseende i de särskilda orterna under den redovisade tidsperioden.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1929—1931 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Under år 1930 var mängden beslagtagen sprit väsentligt större än under åren 1928 (31 891 l) och 1929 men mindre än under år 1927 (77 292 l).

[1] På grund av en omläggning av den finska fylleristatistiken äro de meddelade siffrorna fr. o. m. år 1927 ej fullt jämförbara med de för tidigare år angivna.

[2] Siffrorna avse antalet anhållna personer enligt polisstatistiken.

[3] Folkmängdssiffrorna äro för Stockholm 502 203, för Oslo 250 420 och för Helsingfors 227 375 invånare.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1929—1931.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt						Samtliga tullkammardistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, liter		
	1929	1930	1931	1929	1930	1931	1929	1930	1931	1929	1930	1931
januari	105	145	77	2 779	3 788	1 487	155	212	136	2 942	7 205	1 931
februari	27	90	88	49	1 230	5 242	42	138	139	526	1 401	5 537
mars	50	98	89	449	20 975	742	80	149	126	579	21 196	864
april	44	124	100	291	1 202	828	76	188	144	884	1 361	1 689
maj	88	101	112	1 744	1 473	45 500	137	151	156	2 533	1 695	49 469
juni	111	162	100	2 963	2 643	4 400	165	233	164	5 854	4 645	5 042
juli	171	159		8 355	1 295		248	258		12 739	1 901	
augusti	124	143		4 932	1 411		197	220		5 347	11 979	
september . . .	161	184		1 031	1 978		215	240		2 204	2 734	
oktober	167	227		2 618	2 038		253	315		4 174	2 382	
november . . .	166	141		7 633	1 764		222	232		7 957	2 967	
december . . .	214	231		3 914	3 887		296	294		6 468	4 183	
Hela året	**1 428**	**1 805**		**36 758**	**43 684**		**2 086**	**2 630**		**52 207**	**63 649**	

Ökningen under år 1930 får emellertid till god del tillskrivas ett enstaka mycket stort spritbeslag i mars. På samma sätt åstadkom ett enda stort spritbeslag i maj 1931 en betydande ökning för första halvåret 1931. Däremot har antalet beslagsmål — varav omkring två tredjedelar bruka falla på Stockholms tullkammardistrikt — minskats under innevarande år.

Till jämförelse må nämnas, att i Norge under åren 1927, 1928 och 1929 uppges ha beslagtagits resp. 68 518, 49 025 och 49 872 liter sprit och bränvin, vilket synes antyda, att den olagliga rusdryckshanteringens omfång väsentligt minskats under de båda sistnämnda åren. Under de tre första kvartalen 1930 uppgick siffran till 38 383 liter. I Finland beslagtogos av tullpersonalen under åren 1927, 1928, 1929 och 1930 resp. 635 812, 980 850, 961 203 och 1 062 351 liter spritdrycker.

Den fjärde internationella socialstatistiska konferensen i Genève (maj 1931).

Den fjärde internationella socialstatistiska konferensen sammanträdde i Genève den 20—23 maj 1931. Dess uppgift var att fullfölja arbetet från de tre föregående konferenserna av detta slag[1] och särskilt att undersöka möjligheterna att förbättra internationella arbetsbyråns dittills använda metoder för jämförelser angående arbetslönens köpkraft i olika länder.

Med anledning av den kritik, som framkommit mot arbetsbyråns internationella reallönestatistik, hade i april 1930 arbetsbyråns styrelse uppdragit åt en särskild kommitté att undersöka, i vad mån förbättringar kunde införas i ifrågavarande statistik. Kommittén uppdrog vissa riktlinjer för de fortsatta undersökningarna, vilka riktlinjer godkändes vid styrelsens sammanträde i januari 1931. De förbättringar i statistiken, vilka kommitten ansett önskvärda, gingo huvudsakligen ut på följande: noggrannare urval av de orter, näringsgrenar och yrken, som skulle omfattas av undersökningarna; utvidgning av begreppet arbetslön till att så vitt möjligt avse den verkliga arbetsförtjänsten inberäknat förekommande tillägg till lönen; noggrannare urval av de i levnadskostnadsstatistiken ingående livsmedlen, så att dessa avsågo fullt jämförbara kvaliteter; jämförelsens baserande på skilda hushållsbudgeter för olika länder; utökning av antalet i undersökningarna ingående industrier; jämförelsens utvidgning till att omfatta även priser å beklädnadsartiklar och bostadshyror; undersökning av möjligheten att för jämförelse mellan länder med avsevärt skilda levnadsförhållanden begagna sig av en metod, vilken som mellanled i jämförelsen beaktade förhållandena i sådana länder, vilka intogo en mellanställning i fråga om levnadsförhållandena.

Vid den socialstatistiska konferensen, till vars president valdes brittiske biträdande arbetsministern J. Hilton, voro 26 olika länder företrädda, däribland Amerikas förenta stater, som utan att tillhöra den internationella arbetsorganisationen ådagalagt stort intresse för dennas statistiska arbete. Till ombud för Sverige hade av Kungl. Maj:t utsetts byråcheferna N. Bergsten och B. Nyström samt socialrådet E. Sjöstrand, av vilka dock den förstnämnde var förhindrad att deltaga i konferensen. Såsom riktlinjer för de svenska ombudens ställningstagande till de å konferensen behandlade spörsmålen tjänade i viss mån en å sid. 619 i detta häfte återgiven P. M. angående den internationella reallönestatistiken. Såsom framgår av den översättning av de vid sammanträdet antagna resolutionerna, vilken meddelas i det följande, gingo konferensens beslut merendels i den riktning, som från svensk sida ansetts önskvärd.

Först må sålunda påpekas, att enligt konferensens beslut de för internationella reallönejämförelsen använda löneuppgifterna framför allt böra avse verkliga arbetsförtjänster och att i sådana fall, där vid sidan härav i kollektivavtal eller på annat sätt fastställda lönesatser komma till användning, alla tillgäng-

[1] Soc. Medd. årg. 1923, sid. 1042, årg. 1925, sid. 515, årg. 1927, sid. 179.

liga upplysningar rörande nivåförhållandet mellan avtalsenliga och faktiska arbetslöner böra användas för komplettering av materialet. I förekommande fall böra uppgifter meddelas rörande beloppet av familjetillägg, som utbetalts till olika kategorier av arbetare.

Vidare må framhållas, att uppgifterna rörande levnadskostnaderna enligt konferensens beslut skola innefatta även upplysningar rörande hyrespriset för sedvanlig arbetarbostad i de olika länderna och att dessa upplysningar skola kompletteras med en beskrivning av bostadsförhållandena.

Medan tidigare sifferuppgifter angående löner och levnadskostnader i de olika länderna plägat med vissa mellanrum meddelas i arbetsbyråns tidskrift »Revue Internationale du Travail» i förening med en indexserie, utvisande för olika länder den på grundval av nämnda uppgifter beräknade relativa reallönenivån, skola framdeles mera detaljerade uppgifter om löner och levnadskostnader meddelas i en särskild årspublikation. I denna skola uppgifterna sammanställas i en form, som möjliggör omedelbara jämförelser av olika slag, och därjämte utförliga uppgifter meddelas rörande källorna till samt beskaffenheten och omfattningen av samtliga för de olika länderna meddelade siffror, varjämte skola belysas de olika metoder, som kunna användas för sammanställande av uppgifterna, så att därpå må kunna grundas jämförelser av olika slag beträffande reallönens storlek i särskilda länder.

I nämnda årspublikation kommer sålunda, i olikhet med vad hittills varit fallet, arbetsbyrån själv icke att meddela någon indexserie, utvisande den relativa reallönen i olika länder. I stället skall, ungefär samtidigt med den nyssnämnda årspublikationens utgivande, i »Revue Internationale du Travail» publiceras en utredande artikel, i vilken framläggas olika serier av indextal, som kunna beräknas på grundval av de i årspublikationen meddelade uppgifterna och anses gälla såsom ett i varje fall approximativt uttryck för den relativa reallönenivån. I artikeln skola klarläggas de svårigheter, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, äro förenade med dylika beräkningars anställande. Härigenom undvikes ock, att en viss indexserie kommer att erhålla ett så att säga officiellt insegel och därigenom tilldelas en betydelse, som den med hänsyn till den använda beräkningsmetodens vansklighet icke alltid torde kunna göra anspråk på.

Givetvis kan det icke bliva möjligt för arbetsbyrån att själv verkställa alla de olika sammanställningar av de i årspublikationen meddelade uppgifterna, som kunna tänkas ifrågakomma, utan avser man närmast att i den utredande artikeln få belysta de olika metoder, som härvid kunna komma till användning. I den av arbetsbyrån publicerade statistiken skall hänsyn även tagas till de skillnader, som kunna förefinnas mellan olika länder beträffande avlöningsformer, familjetillägg och semesteravlöning samt socialförsäkring.

Medan under de senaste åren arbetsbyrån använt praktiskt taget en enhetlig internationell budget såsom måttstock å lönens köpkraft i olika länder, skola framdeles även nationella eller regionala budgeter komma till användning. Emellertid möter det stora svårigheter att på basis av nationella budgeter anställa jämförelser mellan länder med vitt skilda levnadsvanor och bruk, vilket

också vederbörligen framhållits av konferensen. För övervinnande av dessa svårigheter ansåg sig konferensen icke kunna förorda det förut omnämnda förslaget om att i jämförelsen såsom övergångsled indraga länder, vilka med hänsyn till konsumtionsvanor intaga en mellanställning. Däremot har det ansetts vara önskvärt, att hänsyn tages till skillnaden mellan de varuslag, som konsumeras i olika länder, genom att verkställa beräkningar grundade på dels en lista över de viktigare varuslag, som konsumeras i ett visst land, dels på förteckningar över de viktigare artiklar, som konsumeras i ett annat land, med vilket jämförelse sker.

I detta samband må framhållas, att konferensen uttalade sig för en undersökning om möjligheten att komplettera den hittills använda budgetmetoden för jämförelse mellan priserna i olika länder med en metod, som tager hänsyn till möjligheten av jämförelse på basis av näringsvärdet. Sistnämnda metod skulle alltså kunna komma till användning såsom ett hjälpmedel i sådana fall, då en direkt jämförelse mellan priserna i ett land och i ett annat icke låter sig anställa.

Slutligen uttalade sig konferensen till förmån för en internationell konvention, genom vilken regeringarna skulle förpliktas att med regelbundna mellanrum insamla och avgiva sådana upplysningar, som erfordras för internationella jämförelser i fråga om löner och levnadskostnader. Dessutom förordas upprättandet av en expertkommitté vid arbetsbyråns sida för att bistå byrån i arbetet på här ifrågavarande statistiks utvecklande.

I det följande meddelas en översättning av de vid konferensen antagna resolutionerna.

Resolutioner.

Konferensen, som erkänner värdet av de upplysningar rörande löner och priser, vilka tidigare insamlats av internationella arbetsbyrån för beräkningar rörande arbetslönernas köpkraft i olika länder, och som tagit under övervägande de resolutioner, vilka godkänts av arbetsbyråns styrelse vid dess femtioförsta sammanträde i syfte att förbättra grundvalen och metoderna för utarbetandet av dylik statistik, gör följande hemställanden:

1) Internationella arbetsbyrån bör fortsätta att insamla och publicera detaljerade uppgifter om arbetslöner inom ett representativt urval av städer, industrier och yrken i de länder, beträffande vilka upplysningar härom kunna erhållas; den hittills publicerade statistiken bör så långt möjligt utökas, och vid uppgifternas publicering bör byrån lämna detaljerade uppgifter beträffande källorna till samt beskaffenheten och omfattningen av de meddelade upplysningarna.

2) Upplysningar rörande den faktiska arbetsförtjänsten per tidsenhet äro att föredraga vid internationella jämförelser, men kunna i allmänhet icke erhållas annat än genom specialundersökningar. Vederbörande regeringar böra låta verkställa sådana undersökningar efter enhetliga linjer på grundval av de resolutioner, som antogos vid den första internationella socialstatistiska konferensen, och böra giva arbetsbyrån del av undersökningsresultaten. På grundval av dessa upplysningar bör arbetsbyrån sammanställa och publicera jämförande siffror.

3) Uppgifter om tidlönesatser och om minimitidlöner vid ackordsarbete, sådana de fastställts i kollektivavtal eller på annat sätt, kunna av många länder lämnas utan särskilda undersökningar. Dylika uppgifter äro av värde för internationella jämförelser samt böra insamlas och publiceras.

4) I princip är det icke önskvärt att jämföra lönesatser i ett land med verkliga arbetsförtjänster i ett annat; men när till följd av ofullständiga upplysningar lönesatser i vissa länder måste jämföras med arbetsförtjänster i andra länder, böra alla tillgängliga upplysningar rörande förhållandet mellan lönesatsernas och arbetsförtjänsternas nivå användas för att korrigera siffrorna för lönesatserna.

5) Förutom de uppgifter rörande penninglöner, vilka avses i föregående punkter, böra i förekommande fall uppgifter meddelas rörande beloppet av de familjetillägg, som utbetalas till olika kategorier av arbetare.

6) Internationella arbetsbyrån bör fortsätta att insamla och publicera statistiska uppgifter rörande detaljpriser å sådana livsmedel, som konsumeras av arbetarfamiljer i de städer, från vilka löneuppgifter inhämtas; uppgifter böra också insamlas rörande priser på bränsle och lyse i dessa städer. Den hittills utgivna statistiken bör utvidgas så långt möjligt, och vid publiceringen av hithörande data bör arbetsbyrån meddela de upplysningar byrån kan erhålla rörande de lämnade uppgifternas omfattning.

7) Med hänsyn till önskvärdheten av att i uppgifterna rörande levnadskostnaderna innefatta upplysningar rörande bostadshyrornas relativa nivå i olika länder bör internationella arbetsbyrån uppmana de statistiska myndigheterna i resp. länder att meddela regelbundna upplysningar rörande den genomsnittliga hyran för de förhärskande typerna av arbetarbostäder i de städer, beträffande vilka löne- och prisstatistiska uppgifter lämnas, jämte en beskrivning av ifrågavarande bostäders beskaffenhet och storlek. Internationella arbetsbyrån bör undersöka möjligheten att fastställa en eller flera standardtyper av bostäder för olika internationella jämförelser.

8) I de länder, där hushållsbudgetsundersökningar icke verkställts under de senaste tio åren, böra dylika undersökningar företagas snarast möjligt i enlighet med de riktlinjer, som fastställdes i de vid tredje socialstatistiska konferensen år 1926 antagna resolutionerna.

9) De löne- och prisuppgifter, som avses i föregående punkter, böra årligen insamlas och publiceras av internationella arbetsbyrån. Byrån bör varje år till de statistiska ämbetsverken i respektive stater utsända ett frågeformulär, i vilket anhålles om så fullständiga uppgifter som möjligt rörande löner, detaljpriser och hyror, avseende så vitt möjligt oktober månad. Med hänsyn därtill att priserna på vissa livsmedel förete betydande säsongvariationer böra dylika priser införskaffas flera gånger om året.

10) De så erhållna upplysningarna böra tabelleras i en form, som möjliggör snabba jämförelser, och böra så snart som möjligt publiceras i en särskild årspublikation. Denna publikation skall i huvudsak utgöra en fortsättning och utökning av de statistiska tabeller, som med regelbundna mellanrum publicerats av arbetsbyrån i »Revue Internationale du Travail». I fråga om löner bör denna publikation innehålla tabeller över såväl lönesatser som arbetsförtjänster. Dessutom bör den innehålla förklarande noter rörande källorna till samt beskaffenheten och omfattningen av samtliga meddelade siffror ävensom framställa och belysa de olika metoder, som kunna användas för att sammanställa uppgifterna, så att därpå kunna grundas alla önskliga indextal för reallönernas relativa storlek. Konferensen är av den meningen, att en sådan publikation skall komma att ökas i omfattning och betydelse, allteftersom de erhållna upplysningarna utökas, och att den från början kan komma att bilda stommen till vad som i sin tid måste bliva en auktoritativ uppslagsbok för jämförande internationella upplysningar rörande löner och detaljpriser i alla länder med mera utvecklad industri.

11) Efter det att nämnda publikation offentliggjorts bör utarbetas och i »Revue Internationale du Travail» publiceras en artikel, i vilken de i den utgivna boken meddelade uppgifterna bearbetas i syfte att fastställa lönernas relativa köpkraft i olika länder. I artikeln böra de med dylika beräkningar förenade svårigheterna full-

ständigt och öppet framläggas. På olika grundtal beräknade indextal böra meddelas i syfte att angiva de olika synpunkter, ur vilka jämförelser kunna anställas, och förebygga, att någon viss sifferserie betraktas såsom den för alla olika önskemål utslagsgivande.

Med hänsyn därtill att indextal för arbetslönernas köpkraft tjäna olika ändamål i varje särskilt land, låter det sig icke göra för internationella arbetsbyrån att anställa alla tänkbara jämförelser mellan olika länder samt mellan olika yrken och industrier. De serier av indextal, som sammanställas av byrån, böra belysa de metoder, enligt vilka uppgifterna kunna användas för beräknandet av nya serier.

12) I all statistik, som framdeles må sammanställas av internationella arbetsbyrån rörande lönernas relativa köpkraft i olika länder, bör hänsyn tagas till de olikartade förhållandena och arbetarnas olika ställning i skilda länder, vilken betingas av exempelvis skillnader beträffande a) sättet för lönernas utbetalande; b) beskaffenheten och beloppet av sådana tillägg till lönen som familjetillägg och semesteravlöning; c) socialförsäkringens anordning. Alternativa serier av indextal böra såvitt möjligt beräknas för att visa verkan av att dylika poster innefattas eller uteslutas.

13) Beräkning av dessa indextal med användandet av sådana upplysningar rörande arbetarklassens förbrukning, som erhållas genom hushållsbudgetsundersökningar, bör ske icke endast som hittills på grundval av en oföränderlig internationell budget utan jämväl på grundval av olika nationella eller regionala budgeter.

14) Konferensen inser, att jämförelser icke lämpligen kunna anställas mellan länder med vitt skilda levnadsvanor och bruk, och att, ju mera likformiga konsumtionsvanorna äro i olika länder, desto tillförlitligare torde jämförelserna bliva.

15) Konferensen är icke i stånd att förorda ett framlagt förslag att jämföra länder med olikartade förhållanden genom att successivt indraga i jämförelsen länder, som intaga en mellanställning, då man för närvarande saknar härför nödvändiga upplysningar rörande dylika förhållanden samt varje kriterium för att mäta graden av olikhet bland länderna i mellanställning.

16) Vid alla jämförelser mellan två eller flera länder bör emellertid hänsyn tagas till skillnaden mellan de varuslag, som konsumeras i vart och ett av länderna, genom att successivt grunda beräkningarna på en förteckning över de viktigare varor, som konsumeras i ett land, och på en förteckning över de viktigare varor (icke nödvändigtvis desamma), som förbrukas i de andra länderna.

17) Det är också önskvärt, att beträffande vissa livsmedel, i fråga om vilka direkt jämförelse mellan priserna i ett land och i ett annat icke låter sig anställa, internationella arbetsbyrån verkställer en undersökning av frågan om komplettering av den för närvarande använda beräkningsmetoden medelst en metod, i vilken hänsyn tages till möjligheten av jämförelser mellan priserna på basis av näringsvärdet.

Hemställan.

Konferensen hemställer, att styrelsen uppför frågan om införskaffandet av de uppgifter, som erfordras för de internationella jämförelserna i fråga om arbetslöner och levnadskostnader, på dagordningen för en kommande internationell arbetskonferens i syfte att åstadkomma en konvention, vilken förpliktar de regeringar, som ratificera densamma, att med regelbundna mellantider insamla och avgiva erforderliga upplysningar.

Konferensen hemställer vidare om tillsättandet av en mindre expertkommitté, representerande vederbörande länders statistiska myndigheter. Denna kommittés uppgift skulle vara att bistå arbetsbyrån i dess arbete med att utveckla och utgiva statistiken rörande arbetslöner och levnadskostnader och att träffa förberedelser för den internationella konferens, som eventuellt må anses önskvärd inom en närmare framtid.

Den internationella reallönestatistiken.

Vid den fjärde internationella socialstatistiska konferensen i Genève, för vars förhandlingar en redogörelse lämnas å sid. 614 i detta häfte, förelåg som uppgift att söka få till stånd en förbättring av den genom internationella arbetsbyråns försorg utarbetade internationella reallönestatistiken. I en särskild P. M. av socialstyrelsen, utarbetad av byråchefen Bergsten (som var förhindrad bevista konferensen), delgavs arbetsbyrån på förhand styrelsens uppfattning i berörda ämne. Innehållet av nämnda P. M. meddelas här nedan.

Då frågan om en internationell reallönestatistik var under behandling vid andra socialstatistiska konferensen år 1925, framhölls bland annat från svenskt håll, att publiceringen av en sådan statistik på dess dåvarande ståndpunkt onekligen vore förenad med stora vanskligheter. I Sverige, liksom även i en del andra länder, hade de av arbetsbyrån utarbetade jämförelsetalen givit upphov till en livlig diskussion rörande denna statistiks värde och användbarhet för internationella jämförelser. Man hade närmast frågat sig, om de uppgifter, som lämnats för Sveriges del, verkligen vore jämförbara med uppgifterna från andra länder, och vid en närmare undersökning hade man trott sig finna, att jämförbarheten icke kunde anses tillfredsställande. Från svensk sida fann man sig därför vid nämnda konferens böra ifrågasätta, huruvida tiden ännu vore mogen för att *publicera* dylika uppgifter. Det erinrades härvid om att reallönestatistiken avhandlade ett synnerligen ömtåligt ämne, som med särskilt intresse följdes av de närmast intresserade parterna, arbetsgivare och arbetare, och som i hög grad vore utsatt för kritik på grund av de praktiska intressen, som anknöte sig till densamma.

Under den tid som förflutit sedan 1925 års konferens har man ej kunnat undgå finna, att de då uttalade betänkligheterna ej voro omotiverade. Detta torde belysas genom följande återblick på de hittills publicerade reallönesiffrorna i vad de avse Sverige.

Det av arbetsbyrån, med utgångspunkt från England = 100, beräknade indextalet för den svenska reallönen utgjorde från början (år 1924) omkring 80. Efter införande i den svenska budgeten av bättre, med förhållandena i andra länder mera jämförbara brödkvaliteter, sjönk indextalet med fem enheter till c:a 75. Från svensk sida framhölls emellertid, att detta låga indextal omöjligen kunde överensstämma med verkligheten, beroende i främsta rummet därpå att de uppgivna kollektivavtalslönerna för Englands vidkommande tämligen nära sammanfölle med normallönerna i resp. yrken, under det att de i Sverige mer eller mindre hade karaktären av minimilöner, som i regel låge avsevärt under den verkliga inkomsten. Särskilt vore detta fallet inom den mekaniska verkstadsindustrien, där en arbetares löneförtjänst i Stockholm överstege kollektivavtalets minimilön med ej mindre än 60 à 70 %. På grund härav uteslötos uppgifterna rörande den mekaniska verkstadsindustrien ur beräkningarna av den svenska reallönen, varigenom indextalet på en gång steg med 13 enheter till c:a 88. Omkring denna siffra höll sig sedan den svenska indexen från oktober 1925 till juli 1929, då den ånyo steg med 13 à 14 enheter till c:a 102, beroende huvudsakligen på användandet såväl för den mekaniska verkstadsindustrien, vilken nu åter medtogs, som för övriga industrigrupper av verkliga arbetsförtjänster i stället för kollektivavtalens lönesatser. Ett halvt år senare eller januari 1930 kunde ännu en stegring av indextalet med 13 enheter noteras, varigenom detsamma kom upp till 115 eller mer än 50 % över april-

siffran 1925. Denna sista stegring synes till största delen vara att tillskriva ändringar i de kvantitetstal, som användas för beräkningarna av livsmedelskostnadernas storlek.

Vid senaste beräkningstillfället (juli 1930) var indextalet 109, d. v. s. c:a 45 % högre än i april 1925. Den sålunda från januari 1930 inträdda sänkningen har emellertid denna gång ej sin orsak i någon ändring av beräkningsmetoderna utan synes bero på att prissänkningen å livsmedel försiggått i ett kraftigare tempo i England än i Sverige. Indextalet skulle dock ha varit avsevärt högre, om man fortsatt att räkna endast med Stockholm och ej medtagit ytterligare två städer, Göteborg och Malmö. Det förhåller sig nämligen så att lönerna i Stockholm äro väsentligt högre än i de två andra städerna, medan livsmedelskostnaderna äro ungefär lika. Hade dessa senare städer ej tillkommit, skulle den svenska indexen juli 1930 varit c:a 7 enheter högre eller omkring 116. Om man däremot kunnat i beräkningarna medtaga även hyresposten, som för Stockholm ställer sig betydligt dyrare än i de två andra städerna, hade en utjämning skett.

Man håller från svensk sida även före, att en ytterligare höjning av det svenska indextalet med åtskilliga enheter vore motiverad, därest ett annat och enligt vår mening riktigare system vid jämförelsen mellan de olika ländernas levnadskostnader komme till användning och sålunda den svenska budgeten direkt sammanställdes med den brittiska. Att döma av uppgifter, som tidigare publicerats om ifrågavarande budgeters sammansättning, skulle den brittiska behöva ej oväsentligt höjas för att med hänsyn till näringsvärdet komma i nivå med den svenska. Det blir längre fram tillfälle att närmare beröra detta spörsmål.

Av det förut anförda torde framgå, att de hittills utförda beräkningarna av reallönerna varit skäligen osäkra och ryckiga, beroende framför allt på primärmaterialets ofullständighet och bristande jämförbarhet samt den ännu ej avslutade experimenteringen med beräkningsmetoderna. Trots alla åtföljande reservationer har därför ifrågavarande statistik ej kunnat undgå att alltjämt väcka missförstånd och misstroende. Å andra sidan måste man skänka arbetsbyrån allt erkännande för dess energiska och målmedvetna arbete för en tillfredsställande förbättring av denna så utomordentligt svåra men även så utomordentligt betydelsefulla internationella statistik. Särskilt genom 1929 och 1930 års reformer har ett steg tagits framåt, och meningen med denna konferens vore ju, att frågan skall föras ännu närmare sin lösning. Fortfarande hyser man dock i Sverige betänkligheter mot att publicera några reallönesiffror, utan skulle finna det lämpligare att tillsvidare inhämta uppgifter och publicera tabeller rörande löner och priser samt söka utvidga och förbättra dessa. Först sedan man fått tillräckligt tillförlitliga och jämförbara uppgifter i berörda hänseenden och verkliga budgetsundersökningar kommit till stånd i de länder, där sådana ännu saknas, samt själva metoden blivit bättre utexperimenterad, kunde man med större trygghet gå in för utarbetande och publicerande av reallönesiffror.

Om emellertid reallöneberäkningarna, såsom antagligt är, komma att fortsättas, skola i det följande angivas några huvudpunkter, beträffande vilka man från svensk sida anser en ytterligare reformering av dessa beräkningar påkallad.

Det första önskemålet är att man för alla de deltagande länderna, sålunda ej blott för Sverige och Danmark, måtte erhålla uppgifter om de *verkliga arbetsförtjänsterna*. Denna fråga liksom andra med löneuppgifternas förbättring sammanhängande spörsmål torde emellertid från svensk sida komma att vid konferensen närmare belysas av Sveriges representanter, varför här endast skall beröras vissa sidor av levnadskostnadsproblemet.

Ett av de viktigaste önskemålen med avseende å beräkningen av levnadskostnaderna är givetvis medtagandet av *hyresposten*, särskilt därför att denna post både i fråga om absolut och relativ kostnad utgör den del av hushållsutgifterna, som måhända har att uppvisa den största olikheten mellan resp. länders budgeter. För

Sveriges vidkommande har förut påvisats, hurusom tillkomsten vid beräkningarna av städerna Göteborg och Malmö sänkt indextalet med c:a 7 enheter, vilken sänkning skulle ha, om ej fullständigt borteliminerats så dock väsentligt reducerats, därest hyresposten medtagits.

Den stora svårigheten — ännu större än i fråga om livsmedel — är att från de olika länderna erhålla med varandra jämförbara uppgifter rörande bostadskostnaden. Klart synes härvid vara, att man visserligen även i fråga om bostad bör så långt möjligt fasthålla principen om samma standard, men att detta krav icke ovillkorligen förutsätter samma kvalitet i bemärkelsen av samma bostadstyp med lika antal rum, lika byggnadssätt, lika utrustning med bekvämligheter o. s. v. I Sverige har man vid jämförelse mellan bostadskostnaderna å olika orter icke kunnat uppställa någon gemensam standardtyp, och ännu mindre lärer detta vara möjligt vid jämförelse mellan orter i olika länder. Det säger sig ju själv, att man med hänsyn till klimatiska och andra förhållanden måste ställa helt andra fordringar på t. ex. en bostad i Sverige än i Italien och ändock kunna anse kravet på samma standard uppfyllt.

Den enda framkomliga vägen för erhållande av något så när jämförbara uppgifter rörande bostadskostnaderna i olika länder torde vara den, som arbetsbyrån redan beträtt, nämligen att efterfråga kostnaden för en *enligt vederbörande orts förhållanden medelgod arbetarbostad*, beskriven så fullständigt som möjligt med hänsyn till storlek, byggnadssätt, bekvämligheter, belägenhet o. s. v. Det bleve sedan arbetsbyråns sak att vid prövning av de sålunda från resp. länder inkomna uppgifterna söka — eventuellt efter inhämtande av ytterligare uppgifter — åstadkomma nödiga justeringar och jämkningar för erhållande av så riktig jämförelse som möjligt.

Beträffande det prismaterial, som kommer till användning vid beräkning av livsmedelskostnadernas höjd, synes detsamma, trots vissa förbättringar, alltjämt lida av den svagheten, att i många fall *olika kvaliteter noteras*. Omräknas priserna i resp. länder till en och samma myntenhet, finner man i fråga om en del varuslag så stora skiljaktigheter, att de omöjligen kunna förklaras som enbart beroende på olika prishöjd. Några exempel må anföras med utgångspunkt från vårt eget land.

För Sverige uppgives priset på *rågbröd* (omräknat i cents) till 17·2 pr kg, men för vårt grannland Danmark till endast 4·6. Det är emellertid att märka, att det svenska rågbrödet innehåller ett näringsvärde, som ligger omkring 50 % högre än det danska. Enligt systemet med enhetlig budget antages samma kvantitet rågbröd konsumeras i resp. länder. Det må i detta sammanhang påpekas, att svagheten med nämnda system framträder särskilt starkt i fråga om bröd. Rågländerna få nämligen på sin anpart en oskäligt stor kvantitet vetebröd, vilket förhållande verkar fördyrande på ett sätt som ej motsvarar verkligheten. — För *skinka* (»porc») noteras det svenska priset till 87·9 cents pr kg mot 37·8 i Danmark, vilken stora prisskillnad ej kan förklaras på annat sätt än att priserna avse vitt skilda kvaliteter. Både för kött och fläsk synes det för övrigt vara nödvändigt att söka genom närmare kvalitetsbestämningar (t. ex. vilken del av djuret avses o. s. v.) finna något medel till erhållande av mera jämförbara priser. — I fråga om *potatis* ställer sig priset för Sverige vid senaste beräkningstillfället i 3·2 cents pr kg mot 5·6 cents i Danmark. Den orimligt stora prisskillnaden får i detta fall antagligen sin förklaring därigenom att för Danmark noterats färsk, men för Sverige gammal potatis. Det borde med avseende å detta varuslag finnas en bestämmelse om att priset å färsk vara ej bör noteras förrän det gått ned till ett mera normalt läge. — Det svenska priset å *ärter* ställer sig alltför lågt i förhållande till motsvarande priser i andra länder (8·6 cents pr kg mot t. ex. 15·0 cents i Tyskland, 17·0 cents i England, 26·7 cents i Jugoslavien o. s. v.). Den svenska varan avser uppenbarligen en lägre kvalitet än i övriga länder, där man torde använda »skalade» ärter (victoriaärter). — Slutligen kan påpekas, att priset å *tvål* angivits för Sverige till 53·6 cents

pr kg eller mer än dubbelt så högt som i flertalet övriga länder (t. ex. Kanada 26·3 cents, England 25·5, Polen 24·0, Italien 18·4, Holland 10·9 o. s. v.). Den svenska noteringen är uppenbarligen för hög. Möjligen avses i en del andra länder icke tvål utan såpa; närmare definition är därför erforderlig.

Med avseende å den av arbetsbyrån tillämpade metoden att vid beräkning av levnadskostnaderna använda en *gemensam hushållsbudget för alla berörda länder* har byrån visserligen delvis erkänt det berättigade i de anmärkningar, som bland annat från svenskt håll framförts mot denna metod, men har byrån funnit mycket stora svårigheter resa sig mot att verkställa jämförelser med utgångspunkt från olika budgeter i de skilda länderna.

Det synes överflödigt att här upprepa ifrågavarande anmärkningar, utan har man i stället såsom mera praktiskt sökt skissera upp grunddragen av en metod att med utgångspunkt från de faktiska konsumtionsförhållandena i skilda länder få till stånd en jämförelse av levnadskostnaderna dem emellan, närmast i fråga om födan, med beaktande av dennas såväl kvantitet som omväxling.

Den viktigaste invändningen mot den enhetliga livsmedelsbudgetens tillämpning torde vara, att en dylik budget alltid måste komma att i mycket olika grad avvika från de faktiska konsumtionsförhållandena i olika länder. I fråga om en del länder bli dessa avvikelser så obetydliga, att de icke giva upphov till nämnvärda fel vid beräkningen av livsmedelskostnadernas sammanlagda höjd, under det att för andra länder ej blott de konsumerade kvantiteterna av resp. varuslag äro i hög grad avvikande från den konstruerade budgetens siffror utan även själva urvalet av varuslag är ett annat än som i denna budget förutsättes. Man nödgas därför inskränka varuurvalet till att blott omfatta sådana, som äro gemensamma för de flesta länder; men ju starkare dylika inskränkningar bliva, desto mindre är utsikten att statistikens resultat skall giva ett tillnärmelsevis riktigt uttryck för de verkliga skillnaderna i kostnadsnivå. Ju mera ett land avviker från den gemensamma budgeten, desto mera kommer med denna metod efter all sannolikhet ett sådant land att framstå såsom relativt dyrt, eftersom avvikelserna från andra länders konsumtionsvanor i största utsträckning regleras av prisförhållandena mellan olika varor.

Skall man åter räkna med skilda budgeter — för varje land eller för grupper av varandra närliggande länder — torde det till en början vara nödvändigt att tillse, att dessa budgeter representera *samma näringsvärde*. De hittills för olika länder meddelade budgeterna synas i detta hänseende vara åtskilligt heterogena, varvid de skandinaviska budgeterna i regel förete de högsta näringsvärdena. För de länder, där budgeter äro utarbetade på grundval av en mera omfattande hushållsbokföring, bör det emellertid icke möta större svårigheter att tillgodose nu berörda krav, såsom i det följande skall genom ett exempel belysas.

Det må dock icke förbises att, även efter omräkning av resp. budgeter till ett och samma näringsvärde, vissa källor till olikformighet vid jämförelserna kunna härutinnan kvarstå. Dessa torde böra tagas under omprövning, men det synes a priori föga sannolikt, att de kunna åstadkomma mera avsevärda felaktigheter. Några av de mera framträdande må emellertid nämnas.

Näringsbehovet växlar i viss mån efter klimatologiska förhållanden. Ett varmt klimat ställer sålunda något mindre krav på näringstillförseln än ett kallare. Endast vid jämförelse mellan länder med mycket starka skiljaktigheter härutinnan torde dock korrektioner behöva sättas i fråga.

Vidare är näringsbehovet beroende på kroppsvikten. För de nordeuropeiska folken med genomgående större kroppslängd och grövre kroppsbyggnad måste därför näringsbehovet bliva större än i allmänhet för medelhavsfolken, som ha mindre genomsnittlig kroppsvikt. Erforderliga sakuppgifter till belysande av dessa frågor torde vara lätta att erhålla från fackmän på det fysiologiska området.

Om sammansättningen av två budgeter avviker inbördes därutinnan, att i den

ena ingår mera färdigberedd kost än i den andra, är det all anledning antaga, att i den senare spillet i samband med tillredningen blir större än i den förra, särskilt om inköpet av oberedda råvaror kombineras med förrådshushållning i större omfattning, såsom ofta torde vara fallet. Dessa förhållanden inverka såväl på storleken av de anskaffade födoämnenas näringsvärde som på besväret och kostnaden vid deras tillredning.

Såsom ovan antytts, synes det emellertid sannolikt, att skiljaktigheterna mellan Europas och Amerikas kulturfolk i förevarande hänseenden icke äro så betydande, att de kunna spela någon större roll för beräkningsresultaten.

Det torde likväl näppeligen vara tillräckligt att endast verkställa en sådan omräkning av de skilda budgeterna, att de erhålla samma totala näringsvärde. Det synes också vara nödvändigt att taga hänsyn till att den standard de representera blir så vitt möjligt enhetlig. Även detta krav borde dock vara möjligt att, åtminstone på ett mera summariskt sätt, uppfylla. Den av arbetsbyrån rekommenderade utredningen angående de skilda födoämnenas kostnad efter näringsvärde har genomgående givit vid handen, att det är de enkla, vegetabiliska födoämnena, som med utgångspunkt från denna beräkningsgrund äro de billigaste. I huvudsak är det dessa födoämnen, som tillhandahålla människan hennes behov av kolhydratrik näring, om ock jämväl både fettämnen och äggvita i någon utsträckning erhållas genom dem. Det torde få anses såsom en allmänt antagen utgångspunkt vid bedömandet av en koststats standard, att ju större anpart därav som utgöres av dessa enkla, vegetabiliska näringsämnen, desto lägre standard betecknar densamma. Kosthållet inom de olika inkomstskikten hos ett och samma folk torde också genomgående förändras på sådant sätt, att ju mer ekonomiskt välställd en samhällsklass är, desto mindre del av födan kommer på de sålunda antydda näringsmedlen.

Det synes därför vara en effektiv och på samma gång enkel beräkningsgrund att uppdela resp. budgeter på dessa bägge grupper av födoämnen: å ena sidan sådana, där kosten efter näringsvärde räknat ligger under den utrönta medelkostnaden per kalori, och å andra sidan samtliga övriga i den tillämpade hushållsbudgeten medtagna. I den senare gruppen komma sålunda att ingå såväl varor med högre priser än medelpriset per kalori som ock sådana, vilka helt och hållet sakna näringsvärde (vissa njutningsämnen, kryddor o. s. v.). I den mån gruppen med billigare födoämnen i resp. länders budgeter befinnes intaga olika stor plats, bör en hopjämkning till likformighet mellan budgeterna äga rum genom överflyttning av härför lämpad del av kalorivärdet från den ena till den andra gruppen och totalkostnaden för de bägge grupperna ökas resp. minskas i proportion härtill.

Såsom belysande för metodens tillämpning må här anföras den beräkning, som gjorts på grundvalen av det för den s. k. Ford-undersökningen inhämtade materialet för Detroit i jämförelse med den för samma undersökning använda svenska livsmedelsbudgeten. Detroit-budgeten befinnes för en »normalfamilj» representera ett näringsvärde per år av i runt tal 3 863 000 kalorier. För en svensk familj av samma storlek och sammansättning har den totala näringstillförseln beräknats till 4 239 000 kalorier. Den svenska budgeten är sålunda 9·7 % mera näringsrik, och bör alltså till en början en reduktion ske av densamma ned till samma kalorital som Detroit-budgeten. De ursprungliga kostnadstalen för de bägge budgeterna efter 1930 års priser bli för Detroit 2 043 svenska kronor och för den svenska budgeten enligt stockholmspriser 1 717 kronor. Reduktionen med 9·7 % minskar kostnadssumman för Stockholm till 1 565 kronor.

Övergår man därefter till en granskning av de bägge budgeternas kvalitet, befinnes det att man till den lägre gruppen i bägge städerna har att räkna mjöl och bröd av vete och råg, gryn och flingor, potatis, ärter och bönor, socker och sirup samt margarin. I stockholmsbudgeten ingå dessa varor med 2 081 000 kalorier och i Detroit-budgeten med 1 831 000 kalorier, sålunda i Detroit något mindre och i Stockholm något mera än hälften av hela näringstillförseln. Kostnaden för dessa

varukvantiteter sammanlagt uppgick däremot i Detroit till 397 kronor och i Stockholm till 346 kronor, sålunda i bägge städerna till c:a $^1/_5$ av hela kostnaden. Reduceras nu näringsvärdet för den billigare gruppen i Stockholm ned till samma siffra som i Detroit, och ökas den dyrare gruppen med samma näringsmängd, får man för den billigare gruppen en kostnadssumma i Stockholm av 304 kronor. För den dyrare gruppen åter, där före denna reduktion en kostnadssumma i Detroit av 1 646 kronor motsvarades av 1 218 kronor i Stockholm, uppstår genom nyssnämnda ökning en kostnadsstegring för Stockholm till 1 389 kronor. Den totala livsmedelskostnaden blir efter dessa omräkningar för Stockholm 1 693 kronor och för Detroit 2 043 kronor, vilket innebär, att mot ett »ortsindextal» i Detroit för livsmedel av 1 000 svarar ett motsvarande indextal i Stockholm av 829.

Beträffande frågan vilka länder eventuellt böra sammanföras till särskilda områden (»régions») håller man från svensk sida före, att Sverige, Norge och Danmark (samt eventuellt Finland) lämpligen kunna bilda ett skandinaviskt (eventuellt nordiskt) område. Det synes ej vara något att erinra mot att liksom hittills de tre städerna Stockholm, Göteborg och Malmö få representera Sverige, under förutsättning dock att uppgifterna rörande levnadskostnaderna utvidgas till att omfatta även hyresposten samt att jämväl från övriga länder uppgifter inhämtas ej blott från huvudstaden utan också från några andra större städer. Lämpligt torde vara, att uppgifterna från resp. länders städer vägas med hänsyn till städernas folkmängd.

Redan år 1925 har socialstyrelsen i skrivelse till internationella arbetsbyrån angivit som sin uppfattning, att absoluta jämförelsetal mellan de olika ländernas faktiska löner och levnadskostnader, avseende att konstatera den *vid en viss tidpunkt* rådande levnadsstandarden inom resp. länder, endast behövde och endast borde färdigställas och publiceras *årsvis*, varvid ett mera homogent och tillförlitligt jämförelsematerial kunde vara att påräkna. Däremot ansåg styrelsen lämpligt, för belysande av utvecklingen under mellanperioden, att vissa uppgifter i berörda avseende alltjämt meddelades månadsvis, detta dock under förutsättning att inga absoluta siffror publicerades utan endast indextal avseende att följa de procentuella förändringar (ökning, minskning eller stillastånd) hos reallönerna. Dessa indextal borde enligt styrelsens mening vara fullt tillräckliga, då det endast gällde att jämföra utvecklingstendensen länderna emellan, och borde de i sådant syfte kunna med fördel användas, även om de absoluta sifferuppgifterna för olika länder icke läte sig direkt jämföra.

Från svensk sida håller man fortfarande före, att den av internationella arbetsbyrån utarbetade statistiken över löner och levnadskostnader (i absoluta tal) samt därpå grundade indexberäkningar över reallönerna — därest sådana beräkningar alltjämt skola utarbetas — endast bör publiceras *årsvis*, men att därjämte en statistik, avseende att belysa utvecklingens gång inom de skilda länderna och därför nöjande sig med att innefatta endast indextal, utarbetas och publiceras *kvartalsvis*.

Internationella arbetskonferensens femtonde sammanträde.

Det femtonde sammanträdet med internationella arbetskonferensen ägde rum i Genève under dagarna 28 maj—17 juni 1931. Antalet representerade stater utgjorde 49, av vilka 31 sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera arbetsgivar- och arbetarsidan. Hela antalet regerings-, arbetsgivar- och arbetarombud med suppleanter och experter uppgavs utgöra 353. Dessutom voro två länder, nämligen Mexiko och Turkiet, representerade vid konferensen genom observatörer.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 maj 1931 hade till att deltaga i konferensen från svensk sida utsetts: såsom *regeringsombud* statssekreteraren B. G. Hj. Hammarskjöld och byråchefen J. A. E. Molin med yrkesinspektrisen K. Hesselgren, socialrådet E. R. Sjöstrand och byråchefen E. V. Gabrielson såsom experter, såsom *arbetsgivarombud* direktören I. O. Larson med ombudsmannen hos järnbruksförbundet, e. o. hovrättsnotarien K. Wistrand och direktören F. Söderbäck såsom experter samt såsom *arbetarombud* landsorganisationens ordförande K. E. Johanson med textilarbeterskan K. Nilsson och redaktören S. Backlund såsom experter.

Till president valde konferensen det polska regeringsombudet Sokal. Till vicepresidenter utsågos det danska regeringsombudet Bramsnæs, det sydafrikanska arbetsgivarombudet Gemmill och det schweiziska arbetarombudet Schürch.

Konferensens dagordning upptog följande frågor:

1) Minimiålder för anställning inom icke-industriella yrken.
2) Arbetstidens längd i kolgruvor.
3) Partiell revision av konventionen angående kvinnors nattarbete.

Den första frågan var för första gången uppförd på konferensens dagordning, medan den andra enligt beslut vid konferensens fjortonde sammanträde uppförts på dagordningen för förevarande sammanträde för slutlig behandling. Vad slutligen beträffar det tredje ärendet på dagordningen, var det första gången konferensen hade att behandla en fråga om revision av en arbetskonvention.

Utom dessa tre frågor, som bildade den egentliga dagordningen, fick sig konferensen som vanligt en del andra ärenden förelagda. Sålunda hade konferensen att fatta beslut rörande en del förslag till ändringar i arbetsordningen. Vidare hade konferensen att behandla det sammandrag av medlemsstaternas årsrapporter, som arbetsbyråns direktör enligt Versaillestraktatens art. 408 skall framlägga för konferensen, ävensom åtskilliga av olika ombud väckta resolutionsförslag hänförande sig till andra än de på den egentliga dagordningen uppförda frågorna. Dessutom ålåg det konferensen att förrätta det vart tredje år återkommande va-

let av ny styrelse för arbetsbyrån, vilket val nu skulle försiggå för femte gången. Slutligen fick sig konferensen förelagd den sedvanliga årsredogörelsen av arbetsbyråns direktör, av vilken denna gång en särskild del väsentligen behandlade arbetslösheten.

Minimiålder för anställning inom icke-industriella yrken. Beträffande denna fråga tillkom det icke konferensen att antaga något konventionsförslag eller någon rekommendation utan endast att genom godkännande av »konklusioner» eller antagande av resolutioner fatta beslut om vissa punkter, rörande vilka sedermera regeringarnas mening skulle inhämtas medelst ett utsänt frågeformulär. Dessutom hade konferensen att besluta, huruvida denna fråga skulle uppföras på dagordningen för nästa sammanträde av konferensen.

Inom vederbörande utskott vid konferensen rörde sig diskussionen om de yrken, vilka skulle omfattas av de ifrågasatta bestämmelserna, den åldersgräns som skulle fastställas (och som i allmänhet ansågs böra utgöra 14 år), frågan om förbud mot eller begränsning av skolbarns användning till lättare arbeten och arbete om natten samt frågan om de särskilda bestämmelser, som borde gälla för vissa yrken såsom huslig tjänst, gatuhandel m. m.

Det av utskottet uppgjorda förslaget till »konklusioner» godtogs med vissa ändringar enhälligt. Förslaget åsyftade upprättandet av ett konventionsförslag i ämnet, och med samtliga angivna 101 röster beslöts att uppföra frågan på dagordningen för nästa sammanträde av konferensen.

Arbetstidens längd i kolgruvor. Det för 1930 års sammanträde av arbetskonferensen framlagda konventionsförslaget angående arbetstidens längd i kolgruvor, vilket dessförinnan varit föremål för överläggning vid en förberedande teknisk konferens i Genève under januari 1930, hade vid det förstnämnda konferenssammanträdet icke uppnått den för definitivt antagande erforderliga majoriteten av två tredjedelar. Med hänsyn till frågans stora betydelse hade emellertid konferensen beslutat, att ärendet på nytt skulle uppföras på dagordningen för förevarande sammanträde.

Efter att ha rådfört sig med medlemsstaternas regeringar hade arbetsbyrån uppgjort ett nytt utkast till konventionsförslag i ämnet, vilket lades till grund för förhandlingarna inom vederbörande utskott.

De viktigaste bestämmelserna i det konventionsförslag, som utskottet efter vederbörlig behandling framlade för konferensen, äro följande.

Konventionen äger tillämpning å alla gruvor, i vilka brytes stenkol eller brunkol, och föreskriver, att vid underjordsarbete såsom tid för uppehåll i gruvan skall anses tiden från det arbetaren inträder i hissen för att nedstiga och till dess han efter verkställd uppfärd lämnar densamma. För olika slag av gruvor gälla följande bestämmelser:

1) *Underjordiska stenkolsgruvor.* Den dagliga arbetstiden skall utgöra högst 7 $^3/_4$ timmar, och högst 60 timmars övertidsarbete per år må medgivas.

2) *Underjordiska brunkolsgruvor.* Den dagliga arbetstiden skall vara densamma som i underjordiska stenkolsgruvor med möjlighet till kollektiva raster uppgående till högst en halv timme per skift. Övertid medgives upp till

75 timmar om året samt, under särskilda förutsättningar, upp till ytterligare 75 timmar om året, därest sådant medgives i kollektivavtal, som godkänts av vederbörande myndighet.

3) *Öppna stenkols- och brunkolsgruvor.* Beträffande dessa gruvor skall Washingtonkonventionen angående arbetstidens begränsning (åttatimmarsdagen) äga tillämpning, dock så att övertidsarbete enligt § 6 b) av sagda konvention icke må medgivas utöver 100 timmar om året samt, för mötande av särskilda behov, upp till ytterligare 100 timmar om året, därest sådant medgives i kollektivavtal, som godkänts av vederbörande myndighet.

För övertid skall lönen utgå med minst 25 % tillägg till den normala lönen.

Sön- och helgdagsarbete förbjudes i konventionsförslaget med vissa angivna undantag. Ytterligare två konventionsbestämmelser må nämnas. Enligt den ena må icke konventionen medföra någon sådan ändring i nationell lag eller förordning beträffande arbetstiden, att därigenom åstadkommes minskning av det skydd, som givits arbetarna. Enligt den andra bestämmelsen skall arbetsbyråns styrelse inom tre år efter konventionens ikraftträdande uppföra frågan om ytterligare reduktion av arbetstiden i kolgruvor på konferensens dagordning.

Vid slutomröstning samlade konventionsförslaget 81 röster mot 2 och erhöll sålunda den för definitivt antagande erforderliga majoriteten.

Partiell revision av konventionen angående kvinnors nattarbete. I anledning av förslag från de belgiska, engelska och svenska regeringarna hade internationella arbetsbyråns styrelse vid sammanträde i januari 1931 beslutat att på konferensens dagordning uppföra frågan om revision av den vid Washingtonkonferensen 1919 antagna konventionen angående kvinnors nattarbete, i vad gäller följande två punkter:

a) Införande i konventionen av bestämmelse om att konventionen icke äger tillämpning å personer, som intaga en övervakande eller ledande ställning;

b) införande i konventionen av en bestämmelse, genom vilken medlemsstaterna bemyndigas att ersätta perioden för absolut förbud mot nattarbete, vilken enligt 1919 års konvention sträcker sig från kl. 10 e. m. till kl. 5 f. m., med en period sträckande sig från kl. 11 e. m. till kl. 6 f. m.

Enligt de bestämmelser rörande revision, som vid internationella arbetskonferensens tolfte sammanträde (1929) infördes i konferensens arbetsordning, äger konferensen icke revidera en av densamma tidigare antagen konvention beträffande annat än den eller de frågor, som av styrelsen uppförts på dagordningen för sammanträdet.

Vid en första omröstning samlade det förstnämnda ändringsförslaget 54 röster mot 43 och det andra 56 röster mot 38.

Vid slutvotering om konventionsförslaget i reviderad form såsom ett helt avgåvos 74 röster för detsamma och 40 röster däremot. Då i förevarande fall erfordras två tredjedels majoritet, framgick såsom resultat av omröstningen, att någon revision av nattarbetskonventionen icke kom till stånd.

Debatt om arbetslösheten. Frågan om arbetslösheten var icke uppförd på dagordningen för sammanträdet men, såsom förut nämnts, särskilt uppmärksammad i direktörens årsredogörelse, och kom också större delen av den sedvanliga debatten i anledning av direktörens årsredogörelse att röra sig därom.

Så gott som alla talare erkände nödvändigheten av att positiva åtgärder vidtoges för mildrande av den allvarliga depressionen och dess följder för arbetarna. En betydelsefull uppgift tillkomme härvid internationella arbetsorganisationen inom området för dess kompetens och i samverkan med andra organisationer. De aktionslinjer, som av internationella arbetsbyråns direktör, Thomas, skisserades i hans slutanförande, kunna sägas gå ut på huvudsakligen följande:

1. Sammankallande av en konferens av arbetsförmedlingsexperter för studium av de arbetsförmedlingsmetoder, som praktiseras i olika länder, och för upprättande av samverkan mellan olika länders arbetsförmedlingsorgan.
2. Undersökning av emigrations- och kolonisationsfrågorna genom en särskild kommitté inom arbetsbyråns styrelse.
3. Uppförande av frågan om arbetslöshetsförsäkring på dagordningen för ett snart kommande sammanträde av arbetskonferensen.
4. Samverkan mellan internationella arbetsbyrån och vederbörande organ inom nationernas förbund (ekonomiska organisationen, samfärdsel- och transitorganisationen, studiekommissionen för den europeiska unionen m. fl.) för igångsättande av allmänna arbeten av såväl nationell som internationell omfattning.

Detta program kommer att underställas internationella arbetsbyråns styrelse enligt en av den japanske regeringsrepresentanten Yoshisaka föreslagen resolution.

Direktör Thomas underströk jämväl nödvändigheten av ett ingående studium av frågorna om arbetslön och arbetstid i deras förhållande till arbetslösheten.

Val av styrelse för arbetsbyrån. Såsom förut nämnts, ålåg det konferensen att förrätta det vart tredje år återkommande valet av ny styrelse för arbetsbyrån, vilket val nu skulle försiggå för femte gången. Enligt bestämmelserna i art. 393 av Versaillestraktaten tillsättes internationella arbetsbyråns styrelse för tre år och består av 24 personer, av vilka tolv representera regeringarna samt sex väljas av arbetskonferensens arbetsgivarombud och sex av dess arbetarombud. Av regeringsrepresentanterna skola åtta utnämnas av de i industriellt hänseende mest betydande staterna och de fyra återstående av de stater, som för sådant ändamål utsetts av konferensens regeringsdelegerade med undantag av dem, som representera de åtta nyssnämnda staterna. Frågor, om vilka stater äro att anse som de industriellt mest betydande, avgöras av folkförbundets råd.

År 1922 hade konferensen beslutit ändring av berörda art. 393, varigenom bl. a. antalet ledamöter i arbetsbyråns styrelse skulle ökas till 32. Denna ändring har emellertid ännu ej ratificerats i den utsträckning, som förut-

sättes i art. 422 av Versaillestraktaten. På förslag av det kinesiska regeringsombudet Tchou antog konferensen en resolution, i vilken styrelsen anmodas att vidtaga erforderliga åtgärder för ratifikation av ändringen, så att därigenom möjlighet öppnas att bereda ett större antal utomeuropeiska stater representation i styrelsen.

Enligt beslut av folkförbundsrådet skola såsom de mest betydande industristaterna tills vidare anses Belgien, Kanada, England, Frankrike, Indien, Italien, Japan och Tyskland.

De övriga fyra regeringsplatserna, som tillsättas efter val av regeringsombuden, hade under valperioden 1928—1931 innehafts av Argentina, Polen, Spanien och Sverige. Av dessa nyvaldes 1928 Sverige, medan Argentina, Polen och Spanien fingo sina mandat förnyade. Vid det nu förrättade valet av regeringsrepresentanter omvaldes på nytt — för fjärde gången — Polen och Spanien, medan Brasilien och Danmark insattes i stället för Argentina och Sverige.

Resolutioner rörande andra frågor än de på dagordningen uppförda. Konferensen antog en del resolutioner avseende andra frågor än de på dagordningen uppförda.

Dessa resolutioner gällde följande ämnen:

1) undersökning av åtgärder ägnade att förmå utanför stående stater att ingå i organisationen eller att godkänna konventioner och rekommendationer, som antagits av konferensen;

2) åtgärder vidtagna av medlemsstater för tillämpning av rekommendationer, som de godkänt;

3) möjligheten att sammankalla en rådgivande konferens av asiatiska stater för överläggning om frågor, som speciellt beröra arbetsförhållandena i Östern;

4) representation vid konferensen för arbetare i kolonier och mandatområden samt för infödda och färgade arbetare;

5) undersökning genom vederbörande medlemsstater av arbetsförhållandena i oorganiserade industrier och i icke-industriella yrken — samtliga dessa fem resolutioner föreslagna av indiska arbetarombudet Bakhale;

6) uppförande på dagordningen för ett kommande sammanträde av konferensen av frågan om skydd mot olycksfall för arbetare anställda i elektriska industrier (föreslagen av irländska regeringsdelegationen);

7) undersökning av åtgärder ägnade att främja ratifikation av internationella arbetskonventioner (föreslagen av det franska arbetarombudet Jouhaux);

8) uppförande på dagordningen för ett kommande sammanträde av konferensen av frågan om föreningsfrihet för antagande av en konvention i ämnet (föreslagen av det japanska arbetarombudet Kawamura);

9) åtgärder, som kunna bidraga att på det ekonomiska området mildra den internationella krisen inom kolindustrien (föreslagen av det belgiska arbetarombudet Mertens);

10) uppförande av silikos på förteckningen över yrkessjukdomar (föreslagen av de tyska och schweiziska arbetarombuden Müller och Schürch);

11) undersökning av arbetsförhållandena inom järn- och stålindustrien i olika länder (föreslagen av det tyska arbetarombudet Müller).

Sociala frågor vid 1931 års riksdag.[1]

1. Arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet.

Arbetarskyddslagen. Den länge förberedda frågan om revision av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd förelades 1931 års riksdag genom proposition (nr 40), vilken även med vissa motionsvis yrkade ändringar blev av riksdagen bifallen. Då i löpande årgång av denna tidskrift redogörelser tidigare lämnats för det huvudsakliga innehållet i regeringsförslaget och riksdagsbeslutet,[2] må i fråga om de ändringar, som den reviderade lagen företer, här endast erinras om de nya eller vidgade befogenheter, som tillagts Kungl. Maj:t att genom specialförfattningar komplettera lagstiftningen i olika avseenden, om de nya bestämmelserna rörande natt- och söndagsvila samt semester, de höjda åldersgränserna för minderårigas användande i arbete, befogenheten för Kungl. Maj:t att närmare bestämma om tillsynsverksamhetens fördelning mellan de skilda tillsynsorganen, utvecklingen av arbetarombudsinstitutionen samt överflyttningen från länsstyrelserna till yrkesinspektionens chefsmyndighet (socialstyrelsen) av befogenheten att meddela beslut om lagens genomförande tvångsvis.

Omnämnas bör även, att riksdagen i samband med sin behandling av dessa frågor på förslag av vederbörande utskott och i anledning av ett uttalande i av herrar Sigfrid Hansson (s.) och Sävström (s.) m. fl. väckta motioner (I: 205; II: 349) beslöt en hemställan till Kungl. Maj:t om utredning rörande behovet av obligatorisk, periodvis förnyad *läkarundersökning för arbetare inom industrier och arbetsföretag, i vilka arbetet är förenat med stor fara för arbetarnas hälsa,* samt om sättet för bestridande av de med sådan läkarundersökning förenade kostnaderna, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Skogshärbärgeslagen. I visst samband med arbetarskyddslagen står den s. k. skogshärbärgeslagen av den 25 april 1919 (lag ang. beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.), enligt vilken arbetsgivare är skyldig att sörja för natthärbärge å eller i närheten av arbetsstället åt arbetarna vid skogsavverknings- eller kolningsarbete, som bedrives på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärge. Tillsynen å efterlevnaden av lagen har utövats av länsstyrelserna med biträde bland annat av befattningshavare hos yrkesinspektionen (skogs- och flottledsinspektören). Ett regeringsförslag (prop. nr 41) innebärande dels att ifrågavarande lag skulle utsträckas till att avse även *flottledsbyggnadsarbete,* dels att överinseendet över lagens tillämpning skulle över-

[1] Riksdagspartierna betecknas med följande förkortningar: h högern; b bondeförbundet; f frisinnade folkpartiet; l liberala partiet; s socialdemokratiska partiet; k kommunistiska gruppen.

[2] Sid. 3 ff.; 383 ff.

flyttas från länsstyrelserna till yrkesinspektionens chefsmyndighet, blev av riksdagen bifallet.

De sålunda beslutade ändringarna hade år 1927 föreslagits av socialstyrelsen, som ansåg, att lagen skulle utsträckas att avse även vägbyggnads- och vattenavledningsarbeten. Lagstiftningens utvidgning i sådan riktning yrkades jämväl genom tre särskilda i andra kammaren av herrar Johansson i Sollefteå (s.), Öhman (k.) och Ericsson i Sörsjön (s.) m. fl. framlagda motioner (nr 335, 338 och 342). I propositionen hade framhållits ifråga om vattenavledningsarbeten, som i ödebygderna praktiskt taget endast avse dikning, att de uteslutande bedrivas under sommaren, då behovet av särskilda bostäder är ringa, och att de kostnadsökningar, som skulle bliva en följd av härbärgeslagstiftning å detta område, skulle komma att utgöra ett hinder mot att sådana arbeten komme till stånd. Beträffande vägarbeten åter erinrades, att dessa i de norrländska ödebygder, där lagstiftningen skulle komma att tillämpas, vanligen utföras med statsbidrag, varför erforderliga åtgärder för arbetskraftens härbärgering kunde träffas i administrativ ordning. Andra lagutskottet, som avgav utlåtande i frågan, underströk dessa synpunkter.

Arbetslöshetens bekämpande. På grund av arbetsmarknadens försämring i samband med den ekonomiska krisens fortskridande har årets riksdag i högre grad än vad som varit fallet under de närmast föregående åren sysslat med arbetslöshetsfrågor och beviljat medel för stödåtgärder å arbetsmarknaden. Redan vid riksdagens början anmälde regeringen, att det av 1930 års riksdag till arbetslöshetskommissionens förfogande ställda beloppet å 2·5 milj. kr. för *arbetslöshetens bekämpande under budgetåret 1930/31* var otillräckligt. Med bifall till en i ämnet avlämnad proposition (nr 167) beviljade riksdagen nu ytterligare 4 milj. kr. för förstärkning av ifrågavarande anslag. För budgetåret 1930/31 anvisades sålunda arbetslöshetsanslag å sammanlagt 6·5 milj. kr. Härtill kom en behållning å nära 3 milj. kr. från tidigare anslag.

I anledning av nyssnämnda proposition väcktes i kamrarna av vissa norrlandsrepresentanter, tillhörande bondeförbundet, motioner (I:240; II:399) med hemställan, att riksdagen måtte fastställa sådana villkor för anslagets användning, att även skogs-, flottnings- och lantarbetare, vilka yrkesgrupper principiellt äro utestängda från den genom arbetslöshetskommissionen bedrivna statliga hjälpverksamheten, nu skulle förklaras berättigade till sådan hjälp. Arbetslöshetskommissionen hade emellertid under vintern funnit anledning bevilja flera kommuner dispens från avstängningsbestämmelserna, vilket medfört, att ett rätt betydande antal arbetslösa skogs- och flottningsarbetare i år kommit i åtnjutande såväl av kontanta arbetslöshetsunderstöd med bidrag av statsmedel som också hänvisning till statliga reservarbeten. Med erinran om dessa omständigheter uttalade riksdagen i anledning av motionerna, att därest en utsträckning av nämnda dispensförfarande skulle visa sig erforderlig, detta utan onödig omgång borde ske.

I statsverkspropositionen beräknades *arbetslöshetsanslaget för budgetåret 1931/32 preliminärt till 7 milj. kr.* Arbetslöshetens fortgående utbredning föranledde regeringen att i senare avlåten särskild proposition (nr 201) för ändamålet äska 10 milj. kr., som också av riksdagen beviljades. I av herrar Möller (s.) och P. A. Hansson (s.) m. fl. väckta motioner restes de förut framburna socialdemokratiska kraven på arbetslöshetsdirektivens »uppmjukning», medan kommunisterna framställde än längre gående yrkanden i sådan riktning. Riksdagen biträdde emellertid regeringens mening, att hjälpverksamheten skall bedrivas i samma former som förut. Möjligheten att genom dispensförfarande bispringa arbetslösa inom yrken, som annars icke äro berättigade till statlig arbetslöshetshjälp, betonades ånyo av riksdagen. Bland arbetarkategorier, som härvid kunna ifrågakomma, ägnades vid ärendets behandling mycken uppmärksamhet åt sjömännen.

Samtidigt med det att nu berörda regeringsförslag beträffande arbetslöshetsanslag bragtes under riksdagens prövning, äskades i särskild proposition (nr 202) anslag till *beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.* Såsom beredskapsarbeten betecknas allmänna arbeten, som på förhand planlagts och därefter hållas i beredskap för att på ett efter arbetsmarknadssituationen avpassat sätt hastigt kunna igångsättas. För arbetslönen vid sådana företag skulle förhållandena å den fria arbetsmarknaden vara normerande. En organisationsplan för beredskapsarbetenas förberedande och anordnande hade utarbetats av särskilda utredningsmän,[1] men bland annat på grund av de svårbedömbara återverkningar å den öppna arbetsmarknaden, som beredskapsarbeten kunde tänkas åstadkomma, ansåg regeringen, att denna plan nu icke borde i sin helhet förverkligas. Då den nya utväg för skapande av arbetstillfällen, som beredskapsarbeten erbjöde, likväl icke borde lämnas oprövad, föreslog regeringen, att ett anslag skulle ställas till dess förfogande för att med hänsyn tagen till läget på arbetsmarknaden användas för sådana allmänna arbeten, som under alla omständigheter förr eller senare måste utföras och som bedrivas i statliga myndigheters egen regi. Som sådana arbeten kunde ifrågakomma skenfria korsningar av statens järnvägar.

Regeringen begärde för ändamålet för budgetåret 1931/32 under titeln »oförutsedda utgifter» i riksstaten ett reservationsanslag å 3 milj. kr. I anslutning till motionsvis (I: 263; II: 422) av herrar Möller (s.) och P. A. Hansson (s.) m. fl. framställda yrkanden förordade statsutskottet beloppets höjande till 20 milj. kr., men kamrarna följde sedermera regeringsförslaget.

I samband med nu berörda fråga väcktes vissa motioner, vari framhölls önskvärdheten av att *skogsvårdsarbeten å kronans skogar* igångsättas såsom beredskapsarbeten med anlitande av de medel, som funnes tillgängliga i domänverkets förnyelsefond. Riksdagen beslöt att hos Kungl. Maj:t göra en framställning i motionernas syfte.

Här bör även erinras om den jämväl i riksdagen starkt betonade betydelsen ur arbetsmarknadssynpunkt av den nu beslutade *statsbaneelektrifieringen* i södra och mellersta Sverige. Härför anvisades icke mindre än 23 milj. kr. för budgetåret 1931/32.

För lindrande av *krisen inom gatstensindustrien* beslöt riksdagen i anledning av motioner (I: 75; II: 147), väckta av de bohuslänska representanterna herrar Sundberg (h.) och Brännberg (s.) m. fl., ställa 3·5 milj. kr. till Kungl. Maj:ts förfogande för beställning av smågatsten till stenhuggerifirmornas självkostnadspris att till samma pris tillhandahållas vägdistrikt, som besluta permanentbelägga vägar med gatsten. Huru hårt gatstensindustrien, som huvudsakligen är lokaliserad till västkustens och Blekinges mest karga kusttrakter, drabbats av depressionen framgår av det förhållandet, att denna industri år 1929 sysselsatte cirka 8 000—9 000 man men i maj 1931 endast 2 000 à 3 000 man, och att icke ens dessa hade full arbetstid. Riksdagen föreskrev, att för fördelningen av statsbeställningen å olika stenhuggerifirmor och därmed sammanhängande ärenden skulle bildas en kommitté, bestående av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt två representanter för företagare och två för arbetare.[2]

Såsom statsingripande för förekommande av arbetslöshet är även att betrakta ett av riksdagen fattat beslut om *fortsatt hjälp åt Kalix träindustriaktiebolag.* Detta företag, som bedriver sågverksrörelse och massatillverkning vid Karlsborg i Nederkalix socken av Norrbottens län, hade för förhindrande av för ortsbefolkningens utkomstmöjligheter ödesdiger nedläggning av en äldre träindustri bildats med bi-

[1] Se statens off. utredningar 1931: 3. Jfr även Soc. Medd. årg. 1931, sid. 133 ff.

[2] På framställning av denna kommitté (statens steninköpskommitté) har Kungl. Maj:t sedermera medgivit, att viss del av anslaget må användas för inköp av storgatsten, enär endast sådan kan framställas vid vissa företag i Blekinge.

stånd av allmänna medel enligt beslut av 1927 års riksdag, som ställde till förfogande 2 milj. kr. Härav användes omkring en femtedel för inköp av aktier i bolaget för statens räkning, medan omkring fyra femtedelar utlämnades som lån åt en för ändamålet bildad ekonomisk förening (Föreningen Kalix industri u. p. a.), som insatte statslånet i industriföretaget i form av aktieteckning för egen del. Därjämte vidtogos vissa åtgärder för driftens upprätthållande genom virkesleverans från domänverket.

Depressionen inom trävaruindustrien hade emellertid medfört trångmål för bolaget, som gjort framställning om ytterligare bistånd från statens sida. Genom proposition (nr 197) föreslog regeringen bl. a., att statsmedel om ytterligare 2 milj. kr. skulle investeras i bolaget genom aktieinköp, varjämte företaget skulle beredas vissa lättnader i fråga om villkoren för domänverkets virkesleveranser. Förenämnda ekonomiska förening skulle även erhålla visst anstånd med statslånets amortering. Riksdagen biföll vad regeringen föreslagit.

Den nya hjälpaktionen karakteriserades såsom en oundviklig följd av 1927 års riksdagsbeslut. Redan då uttalade riksdagen starka betänkligheter mot en statssubventionering sådan som den ifrågavarande, och årets beslut åtföljas av liknande uttalanden. Frågans sociala och humanitära innebörd, som även belysts i ett i samband med ärendets beredning av socialstyrelsen och kommerskollegium gemensamt avgivet utlåtande,[1] har varit avgörande för statsmakternas beslut att på sätt som här skett träda hjälpande emellan.

Omkring två mil från Kalix-företaget ligger inom Nedertorneå kommun *Seskarö*, där en äldre sågverksrörelse nedlagts. Av hänsyn till den av industrien beroende arbetarbefolkningen beslöt 1930 års riksdag, att för domänverkets räkning skulle inköpas det å Seskarö belägna Sandviks sågverk, där driften ånyo skulle igångsättas. Detta har emellertid ännu ej kunnat ske. I samband med frågan om fortsatt hjälp åt Kalix-industrien upptogs Seskarö-problemet ånyo genom motioner (I: 41; II: 98) av herrar J. B. Johansson i Fredrikslund (h.), Trygger (h.) och Lindman (h.) m. fl., vilka med framhållande av att det av 1930 års riksdag anvisade beloppet (300 000 kr.) var allt för litet för att möjliggöra återupptagande av Sandviks-industrien yrkade, att möjligheten att vid Kalix-anläggningarna bereda anställning åt arbetare från Seskarön skulle övervägas. I avvaktan härå skulle vidare åtgärder för igångsättande av Sandviks sågverk tills vidare anstå. I anslutning till statsutskottets mening, att den ifrågasatta utredningen endast skulle medföra ytterligare besvikelse för den redan förut hårt prövade öbefolkningen, avslog riksdagen motionerna.

Arbetsförmedlingsfrågor. I samband med behandlingen av regeringens anslagsäskanden för den offentliga arbetsförmedlingen beslöt riksdagen i anledning av en av herrar Hagman och Albert Bergström i första kammaren väckt motion (nr 73), att hittills gällande maximering av det statsbidrag — 10 000 kr. — för särskilda anordningar för *underlättande av yrkesval* och för *yrkesanvisning åt ungdom* nu skulle upphävas. Som skäl härför anfördes, att ungdomsförmedlingen är under uppbyggnad, och att strävandena att nå fram till positiva åtgärder i denna viktiga fråga böra stödas.

Vissa förslag i nu antydd riktning framställdes i ett par i andra kammaren av herr Mogård (s.) m. fl. väckta motioner (nr 140 och 143), och båda resulterade i framställningar om utredning, nämligen dels »rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning» och dels »angående möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år och å orter, varest den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke ernått effektiv organisation». I bägge fallen har riksdagen starkt framhållit nödvändigheten av att ungdomsarbetslösheten på allt sätt bekämpas.

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 215.

Herrar Hagman och A. Bergström yrkade jämväl i sin ovan nämnda motion, att för den offentliga arbetsförmedlingen anvisade medel skulle få användas för understödjande av *fackarbetsanvisning för kvinnlig sjukvårdspersonal,* vilket föranledde riksdagen till en hemställan, att Kungl. Maj:t ville taga spörsmålet under omprövning.

Arbetstidsfrågor. En även vid 1930 års riksdag behandlad arbetstidsfråga berörande en särskild grupp av statliga befattningshavare, nämligen *sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus,* vann nu sin lösning, i det att riksdagen godkände ett i statsverkspropositionen framställt, på utredningar av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen grundat förslag, att tjänstgöringstiden för ifrågavarande personal skulle vid dagtjänstgöring nedsättas från 240 timmar per 28 dagar till 240 timmar per 30 dagar och vid nattjänstgöring från 216 timmar per 28 dagar till 216 timmar per 30 dagar. Reformen beräknades medföra en kostnadsökning å omkring 2·5 milj. kr. per år.

Ett antal andrakammarledamöter, tillhörande kommunistiska gruppen, motionerade om sådan ändring av *arbetstidslagen,* att den dagliga arbetstiden bleve begränsad till 7 och i vissa fall till 6 timmar samt att principiellt förbud bleve stadgat mot allt övertidsarbete. Såsom skäl för en sådan skärpning av arbetstidslagstiftningen åberopades bland annat arbetslösheten och rationaliseringsåtgärderna inom industrien. Andra kammaren avslog motionen.

Avtals- och konfliktlagstiftningen. Under erinran, att *det personliga tjänsteavtalet* i stort sett icke i Sverige är föremål för rättslig reglering, hemställde herr Järte (h.) m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion (nr 189), att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i ämnet. Utredningen skulle i första hand hänföra sig till frågan om införande av en efter nutida förhållanden avpassad lagstiftning om personliga arbetsavtal syftande till att utfylla de individuella avtalen, i den mån dessa icke reglera uppkommande rättsfråga. Motionären synes närmast ha avsett rättsförhållandet för den grupp i enskild tjänst sysselsatta arbetstagare, som plägar benämnas »anställda», vartill i regel räknas handelspersonal samt allehanda arbetstagare med kontors- eller byråarbete.

Ungefär samtidigt med det frågan om de anställdas arbetsförhållanden genom ovannämnda motion sålunda bragtes under riksdagens prövning, ingingo till Kungl. Maj:t framställningar om utredning inom samma område dels från den s. k. Dacokommittén, vilken utgöres av representanter för olika sammanslutningar bland privatanställda tjänstemän, dels från liberala föreningen i Stockholm, vars yrkande dock skilde sig från Daco-kommitténs i så måtto, som den gjorde gällande, att den ifrågasatta utredningen borde avse förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare överhuvud taget och sålunda icke endast anställda utan även arbetare.

Socialstyrelsen, till vilken såväl motionen i andra kammaren som hänvändelserna till Kungl. Maj:t remitterats för yttrande, besvarade de olika remisserna gemensamt i ett utlåtande, som förut återgivits i Sociala Meddelanden.[1] Häri förordades en allsidig utredning av frågan om lagstadgad reglering av arbetsavtalet.

Inom riksdagen behandlades den väckta motionen av andra lagutskottet, som i sitt utlåtande häröver även redogjorde för de till Kungl. Maj:t inkomna framställningarna från Daco-kommittén och liberala föreningen i Stockholm. Med hänvisning till att spörsmålet sålunda redan hänskjutits till Kungl. Maj:t och därför kunde förväntas bliva föremål för ett allsidigt övervägande från dess sida, förklarade utskottet, att det icke syntes lämpligt, att riksdagen uttalade sig för den mera begränsade utredning, som i motionen ifrågasattes. Denna blev i anslutning härtill av riksdagen avslagen, men såsom tidigare i denna tidskrift blivit omnämnt,[2] har

[1] Årg. 1931, sid. 286 ff. — [2] Årg. 1931, sid. 560.

utredningsplanen i den av utskottet antydda ordningen genom Kungl. Maj:ts försorg sedermera förverkligats.

Sedan hösten 1929 pågår inom socialdepartementet utredning angående åtgärder för *tryggande av tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter*. Frågan hade på grund av motioner behandlats av 1929 års riksdag utan att dock föranleda någon riksdagens åtgärd. Den därefter igångsatta utredningen har sålunda tillkommit utan direkt anhållan från riksdagens sida. Med åberopande av vissa på grund av allmänhetens indragande mycket uppmärksammade händelser, som inträffat i samband med några under senare tid utbrutna arbetskonflikter, yrkade herrar Trygger (h.) och Lindman (h.) i likalydande motioner (I: 129; II: 186), att nyssnämnda utredning genom Kungl. Maj:ts försorg skulle utvidgas till att avse åtgärder överhuvud till värnande av arbets- och näringsfriheten såväl som enskild självbestämmanderätt i övrigt mot övergrepp från de i näringslivet verksamma organisationernas sida. I samma fråga väckte herrar Petrus Nilsson (bf.) och Olsson i Kullenbergstorp (bf.) m. fl. särskilda motioner (I: 131; II: 193), vari begärdes utredning om lagstiftningsåtgärder för att bereda rätt till skadestånd åt vid arbetskonflikt utomstående, som därvid oförskyllt tillfogats skada. I andra lagutskottet, dit motionerna hänvisades, voro meningarna delade, men utskottsmajoriteten avstyrkte förslag i ämnet med en motivering, som i huvudsak innefattade, att gällande lag gåve möjlighet att beivra begångna övergrepp vid arbetskonflikter och att annan lagstiftning rörande de förhållanden, varom här är fråga, vore obefogad. De till frisinnade partiet anslutna utskottsledamöterna förenade sig visserligen i avslagsyrkandet, men fogade härtill en reservation med särskild motivering, vari uttalades, att det först när pågående utredning föreligger blir möjligt att bilda sig en uppfattning om de åtgärder, som ur allmän synpunkt befinnas böra och kunna ifrågakomma. Riksdagen avslog motionerna med godkännande av denna motivering.

Förlikningslagstiftningen. Enligt 1920 års lag om medling i arbetstvister skola statens förlikningsmän ingripa för att söka bilägga arbetstvist, som uppkommit och som medfört eller synes hota att medföra arbetsinställelse av större betydenhet. I en inom första kammaren väckt motion (nr 51) hemställde herr Sigfrid Hansson (s.), att förlikningsmännens åligganden skulle utvidgas i så måtto, att de skulle vara pliktiga att vid arbetstvist på begäran av *endera* parten kalla de tvistande till förhandlingar, även om tvisten ej medfört eller syntes hota att medföra arbetsinställelse av större betydelse. Därvid skulle dock för de arbetsanställdas vidkommande fordras, att organisation, som påkallade ingripande, skulle omfatta minst hälften av de av tvisten berörda arbetarna.

Andra lagutskottet, dit motionen hänvisats, avstyrkte densamma i anslutning till socialstyrelsens i infordrat utlåtande uttalade mening,[1] att praktiska resultat knappast kunde förväntas vid ett förhandlingssammanträde, där ena parten enbart på grund av laglig förpliktelse inställt sig utan verklig förhandlingsvilja. En dylik rent formell procedur utan gagn för någondera parten kunde därjämte enligt styrelsens förmenande medföra risk för förminskning av den auktoritet, medlingsinstitutionen bör åtnjuta. Fördelen av att oeniga parter, redan innan konflikt utbrutit, kunde sammanföras till överläggning genom opartiskt ingripande betonades i ett reservationsvis framfört tillstyrkande av motionsförslaget. Denna reservanternas mening biträddes av riksdagen, och i förlikningsmannalagen har nu den nya bestämmelsen införts.

Arbetsförhållandena inom det husliga arbetet. I likalydande motioner (I: 199; II: 333) framhöllo herrar Möller (s.) och P. A. Hansson (s.) m. fl., hurusom man vid strävandena att klarlägga och reglera arbetsförhållandena inom olika yrkesgrup-

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 284.

per och arbetsområden helt lämnat det husliga arbetet utanför. Häri röjdes en underskattning av det husliga arbetet, som ehuru det är av mångsidig art och kräver både skicklighet och kunnighet i en mängd ting, med orätt kommit att intaga en mycket låg ställning på den sociala rangskalan. Följderna härav framträdde även däri, att medan det råder stor arbetslöshet inom de flesta arbetsområden, det sedan lång tid föreligger brist på kvalificerade hembiträden. Det syntes därför motionärerna vara av behovet påkallat, att det genom samhällets försorg företoges en utredning angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetet för att därigenom utröna, vad som kan och bör göras, för att detta arbete må bli mera begärligt och arbetskraften ledas in på området. Efter verkställandet av denna utredning, som skulle avse antalet med husligt arbete sysselsatta, deras ålder och utbildning, arbetsidens längd per vecka, fritids- och semesterförhållanden, bostads- och löneförhållanden m. m., skulle Kungl. Maj:t till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Socialstyrelsen, som avgav infordrat yttrande över motionerna, vitsordade gagnet av den ifrågasatta utredningen.[1] Vederbörande utskott avstyrkte emellertid förslaget, som också föll i riksdagen.

Internationell arbetarlagstiftning. I proposition (nr 32) anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande angående de av internationella arbetskonferensen vid dess fjortonde sammanträde år 1930 fattade besluten. Dessa utgöras dels av förslag till två konventioner, nämligen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete samt angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda, dels ock av fem rekommendationer, varav två ansluta sig till det förstnämnda och tre till det senare konventionsförslaget.[2]

Ehuru konventionen angående *tvångs- eller obligatoriskt arbete* icke hade någon praktisk betydelse för Sveriges del, hade ratifikation såsom uttryck för landets inställning till den föreliggande rättsfrågan förordats av regeringen, dock först sedan någon eller några av de större kolonialländerna, för vilka konventionen framför allt var av praktisk betydelse, tagit ståndpunkt till densamma. Riksdagen uttalade, att ratifikation synes böra ske, så snart detta enligt internationell sedvana lämpligen kan äga rum. De i anslutning härtill föreliggande rekommendationerna rörde *indirekt arbetstvång* samt *reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete.* Såsom fullständigt betydelselösa för Sverige ansågos de såväl av regeringen som riksdagen icke böra föranleda någon åtgärd från svensk sida.

Förslaget till konvention angående *reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda* avser följande företag, såväl enskilda som offentliga, nämligen dels alla handelsföretag, dels företag och förvaltningar, inom vilka personalen huvudsakligen sysselsättes med kontorsarbete, dels ock alla företag, som ha på samma gång kommersiell och industriell karaktär, såvida de icke äro att anse som industriella företag. Huvudsyftemålet med konventionen var, att å dess tillämplighetsområde införa 48 timmars arbetsvecka eller 8 timmar om dagen, dock med vissa angivna undantag, samt att reglera rätten till övertidsarbete samt ersättningen därför.

Regeringen ställde sig tveksam till lämpligheten av införande av lagstadgad arbetstidsreglering för ovan nämnda personalkategorier, ehuru den i princip anslöt sig till den uppfattningen, att reglering av arbetstiden för dessa personalgrupper bör ske, i den mån så erfordras, till förhindrande av missförhållanden i avseende å arbetstiden. För utrönande av de faktiska arbetstidsförhållandena skulle särskilda utredningar anordnas speciellt angående butikspersonalen.

I motioner (I: 193; II: 330) hemställde herrar Lindström (s.) och Vougt (s.) med

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 367 ff.

[2] Dessa konventionsförslag och rekommendationer i svensk översättning äro tryckta i Soc. Medd. årg. 1930, sid. 763 ff.

anledning av detta uttalande, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen för sin del fann, att ifrågavarande konventionsförslag borde ratificeras.

Riksdagen delade dock Kungl. Maj:ts uppfattning, att ratifikation ännu icke borde verkställas.

De i samband med detta konventionsförslag framställda rekommendationerna avsågo *reglering av arbetstiden* dels *i hotell, restauranger och liknande företag,* dels *vid teatrar och andra förlustelseställen,* dels ock *i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka,* och innehöllo uppmaning till medlemsstater, som icke redan genomfört en reglering av arbetstiden för personalen i angivna slag av företag, att skrida till specialundersökningar rörande de arbetsvillkor, som gälla i dylika företag, varvid hänsyn borde tagas till de principer, som fastslagits i konventionsförslaget om anställdas arbetstid. Med avseende å dessa rekommendationer anförde regeringen, att de borde utgöra ytterligare anledning att påskynda och komplettera de utredningar, som redan verkställts eller pågå. Härvid åsyftades förutom butikspersonalen — vilken berördes av det ovannämnda konventionsförslaget — särskilt personal å sjukhus o. d. vårdanstalter. I den mån lagstiftning efter dylika utredningar funnes lämplig och nödig, borde givetvis de i konventionsförslaget uppställda principerna följas, så långt sådant utan olägenhet läte sig göra.

Riksdagen förklarade sig icke ha något att erinra mot regeringens uppfattning.

2. Socialförsäkring.

Sjukkasseväsendet m. m. För den vid årets riksdag genomförda *sjukkassereformen* och den i samband härmed beslutade ordningen för meddelande av *moderskapsunderstöd* genom sjukkassorna har tidigare en utförlig redogörelse lämnats i Sociala Meddelanden.[1]

För förbättrande av moderskapsvården hade de s. k. moderskapssakkunniga i ett år 1929 avgivet betänkande[2] framlagt flera olika förslag, däribland vissa som gingo ut på anordnandet av s. k. *för- och eftervård vid barnsbörd,* att utövas genom tjänsteläkare, barnmorskor och annan sjukvårdspersonal. Verksamheten skulle bekostas med bidrag av allmänna medel. I proposition till riksdagen (nr 119) föreslog regeringen, att dylik vård i enlighet med en av medicinalstyrelsen uppgjord plan skulle försöksvis anordnas inom fyra särskilda områden i olika landsdelar och äskade för detta ändamål ett statsanslag å 30 000 kr. för budgetåret 1931/32. Beloppet blev av riksdagen anvisat.

Pensionsförsäkringen. På regeringens förslag (prop. nr 39) vidtogos i pensionsförsäkringslagen smärre ändringar, varav en avser att bereda möjlighet för meddelande av *frivillig försäkring åt person, som uppnått 70 års ålder,* vilket förut ej kunnat ske.

Motionsvis framfördes ånyo de förut flera gånger av riksdagen behandlade frågorna om s. k. *fri inkomst vid beräkning av tilläggspension eller understöd* samt om förbättring av *gifta kvinnors avgiftspensionering.* I förra hänseendet har åsyftats sådan ändring av grunderna för beräkning av tilläggspension eller understöd, att de icke motverkade det mångenstädes förekommande bruket, att arbetsgivare bidraga till sina förutvarande arbetares underhåll på deras ålderdom. Vad åter angår den andra frågan ha motionärerna påyrkat rättelse i det förhållandet, att gift kvinna ej för sin avgiftspensionering får tillgodoräkna sig någon del av de tilläggsavgifter, som eventuellt erläggas av hennes make. På grund av pågående utredning om revision av pensionsförsäkringslagen har riksdagen ej ansett sig böra göra någon direkt fram-

[1] Sid. 435 ff. — [2] Soc. Medd. årg. 1929, sid. 986.

ställning till Kungl. Maj:t i dessa hänseenden, men i utskottsutlåtandet över motionerna har starkt understrukits vikten av att bägge dessa frågor lösas med det snaraste.

Övriga socialförsäkringsfrågor. Beträffande *olycksfallsförsäkringen* väcktes några motioner, som icke föranledde någon riksdagens åtgärd. På samma sätt och med samma resultat framfördes även frågan om *arbetslöshetsförsäkring*. Större behållning lämnade behandlingen av en av herr Lindström (s.) väckt motion (I: 50), med hemställan om utredning rörande utvidgning av 1929 års lag om *försäkring för vissa yrkessjukdomar* till att gälla jämväl för arbetare inom porslinsindustrien, vilka genom inandning av hälsofarligt damm föllo offer för yrkessjukdom. Även denna motion blev visserligen avslagen, men som motiv härtill anfördes, att ifrågavarande sjukdom redan måste anses hänförlig under lagen.

Slutligen må i detta sammanhang erinras om ytterligare en avslagen motion (II: 232), väckt av herr Carlström (f.), vari uppmärksamheten ånyo riktas på vikten av en *enhetlig och rationell uppläggning av den sociala försäkrings- och hjälpverksamheten* i dess olika former. Motionären har framför allt åsyftat, att nu pågående utredningar rörande olika sidor av hjälpverksamheten skulle planmässigt inriktas på åstadkommandet av ett enhetligt system i denna verksamhet och en enhetlig organisation för densamma, och han skisserade även ett program för en dylik enhetlig lösning av hithörande spörsmål. Vederbörande utskott vitsordade ämnets betydelse men ansåg det icke lämpligt, att riksdagen redan nu toge ställning till hithörande spörsmål.

3. Fattigvård och barnavård.

I samband med det för riksdagen framlagda förslaget till vanartslagstiftning förordades i särskild proposition (nr 101) vissa ändringar i fattigvårds- och barnavårdslagarna, men då vanartslagstiftningen avvisades, förföllo jämväl dessa förslag. Riksdagen lämnade däremot sin anslutning till en annan proposition (nr 98) rörande ändring av barnavårdslagen av innehåll, att därest annan än kommun eller landsting vill upprätta *barnhem* (enskilda barnhem) tillstånd härtill skall inhämtas av vederbörande länsstyrelse i den ordning Kungl Maj:t bestämmer. Länsstyrelsen skall härvid pröva, om barnhemmet är så beskaffat, att där intagna barn kunna erhålla tillfredsställande vård och uppfostran, samt huruvida trygghet finnes för dess ändamålsenliga skötsel. För fortsatt verksamhet vid redan upprättat privat barnhem fordras icke tillstånd, men vid större förändring beträffande hemmet eller dess verksamhet skall tillstånd sökas, oavsett om koncession tidigare erfordrats för hemmet eller icke. Vid lämnande av tillstånd skall skriftligt bevis meddelas, innehållande bl. a. uppgift å det högsta antal barn, som samtidigt får vårdas å barnhemmet, med särskilt angivande av antalet barn under ett års ålder.

Anledningen till införande av detta koncessionssystem för enskilda barnhem är, att verkställda undersökningar blottat allvarliga missförhållanden vid dylika hem och ådagalagt, att de i barnavårdslagen intagna bestämmelserna rörande bl. a. barnavårdsnämnds tillsyn å fosterbarns vård och uppfostran icke varit fullt effektiva. Redan vid lagens antagande år 1924 hade det nu beslutade systemet varit ifrågasatt.

Bland andra inom förevarande lagstiftningsområde motionsvis yrkade ändringar, som icke föranlett åtgärder från riksdagens sida, må nämnas förslag dels om *fattigvårdens centralisering* till större fattigvårdsområden, vilket förslag avböjdes med hänvisning till att frågan är föremål för utredning genom de s. k. organisationssakkunniga, dels om vissa lagändringar, åsyftande att borttaga eller minska *styvfaders och styvmoders underhållsskyldighet mot styvbarn* samt att giva barnavårdsnämnd oinskränkt befogenhet att bestämma, huruvida av samhället omhändertaget barn ma

förflyttas till moderns hem i de fall, där modern ingått äktenskap med annan man än barnets naturlige fader, dels ock om utredning angående ändrade *hemortsrättsbestämmelser för föräldrar* i vissa fall, där hemortsrätten nu är beroende av om fattigvård utgått för barn eller styvbarn.

4. Nykterhetsfrågor.

Alkoholistlagstiftningen. Frågan om revision av alkoholistlagstiftningen, som varit aktuell sedan flera år tillbaka, har vid årets riksdag bragts till avgörande, i det att av regeringen framlagd proposition (nr 164) med förslag till lag om behandling av alkoholister med vissa av herrar Petrén (s.) och Olsson i Gävle (s.) motionsvis (I: 239; II: 401) föreslagna ändringar bifallits av riksdagen. I förhållande till hittills gällande lagstiftning å området innefattar den nu antagna lagen, som skall träda i kraft den 1 juli 1932, avsevärda nyheter, särskilt ifråga om lagstiftningens tillämplighetsområde, åtgärderna mot alkoholister och bestridandet av kostnaderna för internering. I förstnämnda avseende åsyftar den nya lagen, att ingripande mot den åt alkoholmissbruk hemfallne skall kunna ske på ett något tidigare stadium än gällande lag medger. Bl. a. stadgas, att åtgärder skola kunna vidtagas även på grund av åtskilliga andra omständigheter än som nu kunna föranleda ingripande. Vad angår de olika slag av åtgärder, som skola komma i fråga, ha i den nya lagen hjälpåtgärderna erhållit en betydligt mera framträdande plats än i gällande lag. Sålunda ha intagits bestämmelser om att nykterhetsnämnd må ställa den som är hemfallen åt alkoholmissbruk under särskild övervakning. Nykterhetsnämnden har även tillerkänts rätt att taga initiativ till omyndigförklaring av alkoholist. I fråga om internering har möjlighet skapats att för vissa slag av alkoholister utsträcka interneringstiden intill fyra år. Lagen har ock upptagit bestämmelser om s. k. försökspermission av å alkoholistanstalt intagen, en form för utskrivning från anstalt som sedan länge funnit användning i praktiken men icke reglerats i gällande lag. Jämväl den eftervårdande verksamheten har blivit föremål för noggrannare reglering.

Vad angår vårdkostnadernas bestridande har skyldighet att ansvara för desamma i avsevärd omfattning överflyttats å staten. Enligt den nya lagen skall statsverket sålunda vidkännas kostnaderna för vård av samtliga farliga alkoholister ävensom för vård av sådana alkoholister, som begått brottslig gärning men i anseende till sin sinnesbeskaffenhet ej fällts till ansvar och icke äro i behov av vård å sinnessjukhus, samt för vård av dem, som kvarhållas å alkoholistanstalt utöver den vanliga maximitiden.

Handläggningen av interneringsärenden i andra instans skulle enligt regeringsförslaget överflyttas från länsstyrelserna till de skyddskollegier, som enligt ett för årets riksdag jämväl framlagt regeringsförslag om vanartslag skulle inrättas för behandling av ärenden rörande vanartiga. Såsom i annat sammanhang omförmäles avböjdes detta förslag av riksdagen, varför länsstyrelserna bibehöllos vid sin befattning med frågor beträffande alkoholister.

Övriga nykterhetsfrågor. Riksdagen har bifallit av Kungl. Maj:t föreslagna höjningar av anslaget för *bekämpande av spritsmuggling och lönnbränning* samt, delvis såsom en följd av antagandet av den nya alkoholistlagen, av statens bidrag dels till *alkoholistanstalternas driftkostnader*, dels till *nykterhetsnämndernas verksamhet*. Beträffande statsbidraget till nykterhetsnämnd har riksdagen likväl ifrågasatt, om icke den av Kungl. Maj:t föreslagna maximisiffran — 3 000 kr. i stället för nu 500 kr. — vore alltför hög. Då det varit Kungl. Maj:ts avsikt, att höjningen skulle tillämpas först fr. o. m. år 1932, och understöden utgå kalenderårsvis i efterskott, har riksdagen förutsatt, att definitivt förslag i detta hänseende kommer att föreläggas nästa riksdag.

5. Jord- och egnahemsfrågor.

Statens egnahemslån. Genom rådande depression ha ett stort antal innehavare av egnahemslån kommit i bekymmersam belägenhet, varom bl. a. de talrika exekutiva auktionerna å egnahemsfastigheter vittna. I icke mindre än sex motioner framfördes förslag om att bereda vissa kategorier egnahemslåntagare någon lättnad i dem enligt gällande bestämmelser åliggande skyldigheter beträffande lånens amortering och förräntning. I vissa motioner förordades sänkning av gällande räntesatser, medan i andra föreslogs anvisande av särskilt anslag för beredande av lättnader.

Med anledning av dessa motioner anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, att utredning skyndsammast måtte verkställas, i vad mån en statlig hjälpaktion i av motionärerna angivet syfte kan anses erforderlig och lämpligaste sättet för densammas genomförande, samt att det förslag, vartill utredningen kan giva anledning, måtte föreläggas 1932 års riksdag.

Arrendeavgiften för odlingslägenheter å kronomark. I anledning av motioner (I: 54; II: 47), väckta av herrar Karl Johansson (s.) och Lindberg (s.), beslöt riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning om och i vad mån innehavare av lägenheter, upplåtna å kronomark i de sex nordligaste länen, böra beredas lättnad i dem åliggande skyldigheter att erlägga avgifter för bidrag av statsmedel. Jordbruksutskottet, som yttrade sig över motionerna och tillstyrkte utredningsförslaget, betonade frågans nära sammanhang med det ovan omnämnda spörsmålet om beredande av lättnader för innehavare av egnahemslån samt framhöll, att avgälderna för ifrågavarande lägenheter onekligen måste anses vara tyngande för innehavarna.

Norrlandslagstiftningen. Det har visat sig, att den s. k. Norrlandslagstiftningen (eller de s. k. förbuds-, bulvan-, arrende- och uppsiktslagarna) i vissa fall kringgåtts genom att fastigheter överlåtits på de stora skogsbolagen närstående, ofta för att bereda pension åt dessas personal bildade stiftelser, för vilka ifrågavarande lagstiftning icke gäller. Riksdagens uppmärksamhet härå fästes dels i en av herr Lindhagen i första kammaren framställd interpellation, dels i en i andra kammaren av herrar Wiklund i Byske (s.) och Lindberg (s.) väckt motion (nr 299). I anledning av denna blevo hithörande förhållanden ingående belysta av andra lagutskottet, som förordade en av riksdagen sedermera godkänd hemställan till Kungl. Maj:t om fortsatt utredning rörande utvidgning av 1925 års lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom (förbudslagen) ävensom av den norrländska arrendelagen och uppsiktslagen att omfatta jämväl vissa stiftelser samt att för riksdagen snarast möjligt framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

Åborättsinstitutet. Med erinran, att den vid 1926 års riksdag genomförda åborättslagstiftningen — vilken innebär, att för bildande av jordbruksfastighet kronojord kan mot avgäld under ärftlig och förytterlig besittningsrätt upplåtas för obegränsad tid — hittills icke fått någon praktisk tillämpning, yrkade herr Andersson i Storegården (h.) m. fl., i en i andra kammaren väckt motion (nr 195), att riksdagen för sin del måtte upphäva ifrågavarande lagstiftning. Första lagutskottet, till vilket motionen hänvisats, intog samma ståndpunkt så till vida, som det hemställde, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag innebärande åborättslagstiftningens upphävande. Båda kamrarna avvisade emellertid denna hemställan och avslogo motionerna. Under ärendets behandling vitsordades åborättsinstitutets bristfällighet i dess nuvarande form även från de meningsgrupper, som avgjorde kamrarnas ståndpunkt. Ett inom utskottet reservationsvis framställt yrkande om utredning rörande förbättring av denna lagstiftning ansågs i kamrarna icke kunna tagas under omröstning av konstitutionella skäl.

6. Bostadsfrågor.

Vissa bostadsfrågor behandlades vid riksdagen i anledning av ett antal motioner, som dock i intet fall föranledde någon riksdagens åtgärd. Av flera kammarledamöter, tillhörande högerpartiet och bondeförbundet, ifrågasattes inrättandet av en statlig utlåningsfond för att underlätta *byggandet av lantarbetarbostäder*. Jordbruksutskottet avstyrkte de härom framställda förslagen med hänvisning till att lantarbetarnas bostadsförhållanden äro föremål för utredning genom en kommitté. Åberopande samma utredning avstyrkte andra lagutskottet motion om beredande av *skydd mot vräkning vid arbetskonflikter åt arbetare, i vilkas avlöningsvillkor bostadsförmån ingår*. Till handläggning inom andra lagutskottet hänvisades även väckta motioner dels angående *reformering och modernisering av hyreslagstiftningen* dels angående lagstiftning till åstadkommande av *mera hygieniska och billigare bostäder*. I förstnämnda motion ifrågasattes utredningar å ena sidan om åtgärder, som skulle förhindra hyresvärd att påtvinga hyresgäst orimliga kontrakt eller kontraktsbestämmelser och å den andra rörande frågan om hyreslagstiftningens tvingande natur, särskilt beträffande hyresvärds skyldighet att hålla lägenhet i gott skick. I sitt avstyrkande utlåtande uttalade utskottet i förra avseendet bland annat, att det möjligen skulle vara till gagn, att genom offentlig myndighets försorg, lämpligen genom socialstyrelsen, i vägledande syfte utarbetades vissa, för ett antal vanligen förekommande fall avsedda normalkontrakt. I fråga om lägenhets hållande i gott skick erinrade utskottet om det livliga arbete, som för närvarande pågår för att förbättra bostadsbeståndet. Rätta tidpunkten vore därför nu icke inne för upptagande av sådant lagstiftningsarbete, som i motionen yrkats. I den senare motionen, som även avstyrktes av lagutskottet, skisserades ett omfattande utredningsprogram, upptagande minimifordringar å bostad ur hälso- och andra synpunkter, bostadsinspektion, nedskrivning av tomt- och fastighetsvärden och hyrans fastställande efter det på sådant sätt beräknade värdet ävensom grunder för hyressättningen.

I en annan motion yrkades vissa utredningar angående beredande av *gynnsammare lånevillkor för den kooperativa byggnadsproduktionen och för egnahemsbyggare*. De härvid framförda önskemålen hade varit föremål för omprövning vid 1929 års riksdag i samband med beslutet om Svenska bostadskreditkassans inrättande utan att då föranleda någon åtgärd. Med hänvisning härtill avstyrktes motionen av det tillfälliga utskott, till vilket den hänvisats.

7. Sociala frågor i övrigt.

Vanartslagstiftningen. Efter flerårigt utredningsarbete, som avsatt icke mindre än fem sakkunnigeförslag, delvis av mycket olika beskaffenhet i grundläggande frågor, framlades vid 1930 års riksdag proposition om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag), vilken skulle ersätta nu gällande lösdrivarlagstiftning av år 1885. På grund av bristande tid blev emellertid propositionen icke föremål för sakbehandling utan avslogs av riksdagen. Sedan detta förslag därefter underkastats överarbetning inom socialdepartementet, blev det genom proposition (nr 100) ånyo framlagt för årets riksdag. Förslaget blev nu föremål för närmare granskning, vilken dock resulterade i propositionens avvisande i båda kamrarna.

I lagförslaget angivas de speciella åtgärder, som skulle vidtagas mot sådant samhällsskadligt levnadssätt, som benämnes vanart, samt för tillrättaförande av dem, som göra sig skyldiga därtill. Såsom vanart betecknas dels lösdriveri i nu gängse bemärkelse, dels sedeslöst leverne. Personer under 18 år skulle dock icke behandlas enligt vanartslagen.

Förutom de s. k. helyrkesprostituerade, d. v. s. personer, som helt och hållet eller huvudsakligen ägna sig åt skörlevnad, skulle inom lagens räckvidd falla jämväl per-

soner, vilka inneha yrke eller i övrigt på annat, icke oärligt sätt försörja sig men hemfalla till samhällsskadligt levnadssätt, sålunda även män som till otukt förleda ungdom, oberoende av det sätt, varpå de erhålla försörjning.

Lagförslaget bygger på den grundläggande förutsättningen, att ingripande från samhällets sida mot företeelser av här avsedd art bör äga rum, i den mån de innebära en påtaglig samhällsfara, samt att sådant ingripande i första hand skall avse uppfostrande och hjälpande verksamhet gentemot den vanartige. De åtgärder, som vidtagas, skola vara ägnade att ändra ifrågavarande asociala individers livsföring. Att både lösdrivare och sedeslösa inbegripas under samma lagstiftning vilar på den åskådningen, att det i stort sett är samma slags samhällsparasitära asocialitet, som karakteriserar båda vanartskategorierna. Orsakerna till såväl lösdriveri som sedeslöshet kunna härledas väsentligen ur en och samma företeelse, nämligen arbetsskygghet.

Den närmaste befattningen med vanartsärenden skulle beträffande den, som icke fyllt 21 år, tillkomma barnavårdsnämnd, samt i fråga om andra en särskild skyddsnämnd med tre ledamöter, därav en polisman. Skyddsnämnd skulle som allmän regel finnas i varje stad och landsfiskalsdistrikt. Icke mindre än inemot 700 skyddsnämnder skulle bliva erforderliga för hela riket.

Kunde den vanartige icke tillrättaföras genom barnavårdsnämnd eller skyddsnämnd, skulle fallet hänskjutas till skyddskollegium. Ett sådant skulle inrättas i varje län och i Stockholm samt bestå av fyra personer, varav en, tillika ordförande, skulle vara ordinarie innehavare av domarämbete och en vara läkare. Skyddskollegium skulle kunna besluta om internering.

Medan skyddsnämnden skulle vara administrativ myndighet, skulle skyddskollegiet ha karaktär av domstol. Härigenom avsåg man att förena de företräden, som åtfölja en administrativ handläggning, med den ökade rättssäkerhet, ett judiciellt förfaringssätt erbjuder. Förslaget rörande skyddskollegier var en av de viktigaste nyheterna i propositionen i jämförelse med den, som framlades för 1930 års riksdag.

Organisationsförslaget innebar, att den befattning med lösdrivarfrågor, som nu i allmänhet tillkommer lands- och stadsfiskaler såsom första samt länsstyrelser och poliskamrar såsom andra instans skulle överflyttas till för ändamålet skapade nya myndigheter.

Inom riksdagen rådde om lagförslaget mycket delade meningar, som också framträdde i ett stort antal i frågan väckta motioner. Kritiken riktades ur olika synpunkter mot förslagets materiella innehåll, varvid icke heller lagstiftningens grundläggande principer lämnades oantastade, men framför allt mot den ifrågasatta organisationen. Med hänvisning i främsta rummet till denna avstyrktes propositionen av andra lagutskottet, där ärendet handlades. I sitt utlåtande sökte utskottet uppdraga vissa grundlinjer för fortsatt arbete å lösdrivarlagstiftningens revision. Ej heller om dessa kunde emellertid enighet uppnås inom kamrarna, vilka avslogo propositionen med underkännande även av utskottets motivering. Utöver beslutet att fälla framlagda förslag gjorde riksdagen sålunda icke något eget uttalande.

Beskattningen av äkta makar. Med anledning av en av herr Lindman (h.) m. fl. väckt motion (II: 160) angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn har riksdagen efter förord av bevillningsutskottet anhållit om utredning rörande frågan om ändrade grunder för familjeavdrag vid taxering för kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Riksdagen framhöll härvid, hurusom det redan från den principiella ståndpunkt, varpå gällande avdragssystem vid beskattningen grundar sig, synes föreligga skäl att lätta skattebördan för familjeförsörjare med låga eller medelstora inkomster. Att i detta hänseende söka åstadkomma

en jämnare avvägning av skattebördan synes så mycket mera angeläget, som det ur social synpunkt icke låter sig försvara att utnyttja skatteförmågan förhållandevis starkare hos familjeförsörjaren än hos den ensamstående.

Arbetsledarkurser. På initiativ av den s. k. arbetsfredsdelegationen har Sveriges industriförbund beslutat upprätta ett särskilt arbetsledarinstitut för ändamålsenlig utbildning av det lägre arbetsbefälet inom industrien. För de kurser, som planerats under läsåret 1931/32 hade statsbidrag blivit sökt, och med bifall till en framställning härom i statsverkspropositionen anvisade riksdagen för ändamålet 10 000 kr. Den undervisning i sättet att handleda arbetspersonal, som härvid skulle meddelas verkmästare och förmän, vilka å arbetsplatserna stå i ständig, personlig kontakt med arbetarna, ansågs vara ägnad att gagna arbetsfreden och på grund därav värd understöd även från statens sida.

Billiga järnvägsbiljetter för sjömän. I anledning av i andra kammaren av göteborgsrepresentanterna Albin Ström (s.) och C. W. O. Höglund (s.) väckt motion (nr 321) beslöt riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i så fall i vilken mån och på vilket sätt sjömän må kunna beredas billigare biljettpriser vid resa å järnväg från och till hemorten. Ett underlättande av sjömännens möjligheter att uppsöka sina från hamnplatserna ofta långt belägna hemorter ansågs ur flera synpunkter önskvärt, och det framhölls, att de engelska sjömännen i sitt hemland ha rätt till viss nedsättning av biljettpriset vid järnvägarna.

Butiksstängningslagen. Ett motionsvis framställt yrkande, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i syfte att 1919 års butiksstängningslag ändras därhän, att kioskhandel ej må undandragas från lagens restriktiva bestämmelser, blev av riksdagen avslaget. Andra lagutskottet erinrade, att frågan om revision av åtskilliga bestämmelser i butiksstängningslagen och däribland även vad som berör kioskhandeln, dragits under Kungl. Maj:ts prövning, och att det kunde förväntas, att det i motionerna behandlade spörsmålet inom en nära framtid blir föremål för ett allsidigt övervägande från Kungl. Maj:ts sida.

Kroppsarbete och sparsamhet. Herr Fabian Månsson (s.) påtalade i en i andra kammaren väckt motion (nr 328) vissa med samhällsskick och tidsanda sammanhängande andliga förgiftningssymtom hos nutida ungdom, såsom flack individualism, smak för ytliga nöjen och framför allt ekonomiskt lättsinne. Botemedlet mot dessa missförhållanden såg motionären i kroppsarbete och uppfostran till sparsamhet, och motionen utmynnade i en hemställan, att Kungl. Maj:t skulle anmodas verkställa utredning i ämnet. I ett anförande vid ärendets behandling i kammaren utvecklade motionären ytterligare sina synpunkter på ämnet. Någon riksdagens åtgärd föranledde motionen icke.

Den tyska arbetslöshetskommissionens betänkande.

I slutet av januari år 1931 tillsattes av tyska riksregeringen en kommission för utredande av arbetslöshetsfrågan (Gutachterkommission zur Arbeitslosenfrage, efter sin ordförande vanligen benämnd Braun-kommissionen), som nu slutfört sitt uppdrag.[1] I första delen av kommissionens betänkande, avgiven den 27 mars 1931, avhandlas vissa åtgärder, ägnade att under nuvarande depressionstid fördela förefintliga arbetstillfällen jämnare och på ett större antal individer. I andra delen, avgiven den 29 april 1931, undersöker kommissionen möjligheterna att öka antalet arbetstillfällen och att påskynda näringslivets »tillfrisknande». I den tredje och sista delen, avgiven 28 maj 1931, övergår kommissionen till prövning av den tyska arbetslöshetsförsäkringen och med denna sammanhängande understödsformer ävensom sådana åtgärder, som kunna vara ägnade att bringa försäkringens inkomster och utgifter i överensstämmelse med varandra.

I.

Kommissionen berör inledningsvis den nu rådande världskrisens orsaker, vilka i vissa avseenden hänföras till världskrigets efterverkningar. Genom förbättrad teknisk utrustning, rationalisering, driftskoncentration m. m. har produktionsapparatens effektivitet och prestationsförmåga ökats. Samtidigt har emellertid konsumtionskraften sjunkit. Försäljningsmöjligheterna i de tidigare avsättningsområdena ha försämrats. Sålunda ha på grund av de osäkra politiska förhållandena exempelvis i Ryssland, Ostasien och Indien möjligheterna att därstädes vinna avsättning för europeiska produkter minskats. För Tysklands vidkommande tillkomma emellertid ytterligare omständigheter (krigsskadestånden, kapitalbristen m. m.), som göra att depressionens verkningar i detta land måste komma att bliva särskilt svårartade.

Under det rådande nödtillståndet är det av vikt, att intet medel, som kan vara ägnat att minska arbetslösheten eller lindra dess verkningar, lämnas obeaktat. Det är sålunda under dessa svårartade förhållanden angeläget, att de förefintliga arbetstillfällena fördelas så jämnt som möjligt. En väg, varpå enligt kommissionens uppfattning en utjämning skulle kunna ske, vore införande av förkortad arbetstid. Rent matematiskt skulle genom en förkortning från 48 timmars arbetsvecka till 40 timmars i januari 1931 möjligheter beretts för 730 000 arbetare att erhålla arbetsanställning. Antalet arbetslösa uppgick vid samma tid till omkring 4·9 milj. Det antal, som i verkligheten skulle komma att nyanställas, kommer emellertid på grund av en mängd samverkande orsaker med visshet icke att uppgå till nämnda antal, 730 000. Sålunda komme exempelvis i vissa orter — trots förefintlig arbetslöshet — den för nyanställning lämpade arbetskraften icke att finnas, vilket särskilt torde bliva fallet i fråga om fackarbetare. I vissa företag komme även att uppstå svårigheter att på grund av brist på arbetsplatser öka arbetarantalet utöver det nuvarande. Många företagare skulle antagligen även till följd av arbetstidsförkortningen ytterligare öka rationaliseringen, varigenom ett ökat arbetarantal skulle komma att överflödiggöras.

Ehuru ett flertal omständigheter skulle medverka till att antalet sysselsatta arbetare icke skulle ökas i samma proportion som arbetstidens begränsning, anser dock kommissionen, att det på denna väg skulle vara möjligt att avsevärt minska de ar-

[1] Gutachten zur Arbeitslosenfrage. Teil 1—3. Berlin 1931. (Sonderöffentlichung des Reichsarbeitsblattes.)

betslösas antal. Det vore emellertid betänkligt att genom en allmän lag inskränka arbetstiden till 40 timmar i veckan på grund, bland annat, av de talrika undantag, som skulle komma att erfordras från en dylik lagstiftning. I stället föreslås, att riksregeringen genom en lag bemyndigas att för särskilda näringsgrenar eller yrken (Gewerbezweige oder Berufe) under vissa förutsättningar nedsätta arbetstiden till lägst 40 timmar i veckan. Företag, som sysselsätta mindre än 10 arbetare, skulle icke beröras av en dylik lagstiftning. För ett överskridande av den sålunda av riksregeringen begränsade arbetstiden skulle krävas medgivande från myndighet i samma ordning som enligt nu gällande arbetstidsförordning. De inskränkningar av arbetstiden, som företagas med stöd av en dylik lagstiftning, skola naturligen vara att anse såsom tillfälliga föreskrifter till följd av ett rådande nödläge; när ett dylikt ej längre kan anses föreligga, böra de bestämmelser, som då kunna undvaras, med det snaraste upphävas.

En jämnare fördelning av de förefintliga arbetstillfällena kan även uppnås genom minskning av tillfällena till dubbelförtjänster. I den offentliga diskussionen har man vänt sig mot att en och samma person ofta bekläder flera arbetsanställningar ävensom mot de dubbelförtjänster, som tillföras samma familj genom att man och hustru eller föräldrar och barn samtidigt utföra arbete.

Det måste av naturliga skäl möta betydande svårigheter att genom ingripande av det ena eller andra slaget åstadkomma förändringar i den nuvarande fördelningen av arbetstillfällena. Inom näringslivet finnas sålunda alltid en mängd kortvariga, då och då återkommande arbetstillfällen, som vart och ett icke ger kontinuerlig sysselsättning åt en särskild arbetskraft. Speciellt framträder detta inom de s. k. säsongyrkena. En viss arbetskraft kan vidare ej obehindrat ersätta en annan, beroende på olika anlag och utbildning. Vissa arbetstillfällen äro av den art, att de uteslutande lämpa sig för kvinnlig arbetskraft (exempelvis inom lantbruket och textilindustrien); varken arbetets art eller dess lön äro sådana, att det i allmänhet är möjligt att härför erhålla manlig arbetskraft. När det gäller att uppskatta, huru många gifta kvinnor, som utan svårigheter för det ekonomiska livet och utan sociala orättvisor skulle kunna avlägsnas från arbetsmarknaden, är det av vikt, att hänsyn samtidigt tages till det förhållandet, att hustrun i hemmet har full sysselsättning för sin arbetskraft, som i annat fall måste ersättas av särskild anställd dylik. Av betydelse är vidare, att de åtgärder, som vidtagas, icke förhindra den yngre generationens yrkesutbildning. Man får sålunda ej förhindra, att barn till yrkesverksamma föräldrar erhålla sysselsättning inom näringslivet.

Det måste vidare anses såsom betänkligt att inskränka rätten att arbeta. Särskilt skulle till följd härav medelklassen komma att hårt drabbas, något som skulle lända hela samhället till skada.

Å andra sidan fordra de rådande förhållandena exceptionella åtgärder. Arbetslöshetens härjningar äro stora och dess verkningar kunna icke bedömas nog allvarligt. Om, såsom kommissionen beräknat, en fjärdedels miljon arbetstillfällen skulle kunna frigöras genom åtgärder ägnade att minska dubbelanställningar och dubbelförtjänster, måste under rådande förhållande ett dylikt medel prövas. Det är härvid tre grupper, som ha ägnats uppmärksamhet, nämligen 1) anställda och tjänstemän med bisysslor, 2) personer, som erhålla pension eller annat understöd och som genom arbeten förskaffa sig biförtjänster samt 3) gifta kvinnor i förvärvsarbete.

Ingripande genom särskild lagstiftning har på detta område icke ansetts nödvändigt. I stället föreslås beträffande den första av de nämnda kategorierna, nämligen tjänstemän och anställda, att myndigheter, inrättningar och offentligträttsliga sammanslutningar skola åläggas att återkalla sina tjänstemäns och andra på längre tid anställdas bisysselsättningar. Beträffande i privat tjänst anställda framhålles, att arbetstidsförordningen på detta område redan begränsat tillfällena till biförtjänster så långt det är möjligt att praktiskt utföra en dylik begränsning. Rörande pensionsberättigade, som genom arbete förskaffa sig biförtjänster, har kommissionen

icke velat göra något uttalande, enär bland annat denna fråga redan sysselsätter de lagstiftande myndigheterna. Beträffande till sist de gifta kvinnliga tjänstemännen har kommissionen icke kunnat fatta ett enhälligt beslut. Majoriteten har icke velat gå längre än att förorda, att gifta kvinnor genom erhållande av en viss i förhållande till tjänsteåldern beräknad penningsumma frivilligt skola förmås att lämna sina anställningar. Minoriteten däremot har föreslagit, att kvinnliga tjänstemän och lärare i rikets, delstaternas och kommunernas tjänst skola med det snaraste under beviljande av en viss ersättning uppsägas, så snart vederbörandes försörjning synes säkrad.

II.

Kommissionen gör i början av andra delen av betänkandet en förnyad undersökning av orsakerna till världskrisen och det nuvarande svåra läget i Tyskland. Sålunda betonas ånyo världskrisens nära sammanhang med världskriget. Visserligen torde några av de tekniska och ekonomiska förändringar, som världskriget medfört, även ha skett under fredliga förhållanden, men de skulle då med sannolikhet ha kommit långsammare och mindre krisartat. Andra förhållanden åter äro helt att hänföra till kriget, såsom exempelvis den väldiga kapitalförstöringen, utarmandet av vissa delar av de krigförande länderna, den hastiga industrialiseringen av vissa agrarländer, naturliga ekonomiska områdens sönderstyckande genom nya gränser m. m.

Det kan överraska, att den väntade världskrisen icke omedelbart utbröt utan att i stället efter krigets slut ett uppsving inträdde. Kommissionen vill förklara detta sålunda. Efter fredsslutet omlades krigsproduktionen att tjäna fredliga ändamål, och nya företag startades. En följd härav blev en onaturligt stegrad produktion, som i förening med den av olika orsaker sjunkande köpkraften så småningom måste framkalla en kris. Denna försvårades emellertid av den internationella politiken under efterkrigstiden, som i stället för att gå ut på ett samarbete mellan de olika folken på många områden har inneburit ett spärrande av vägarna länderna emellan.

I denna allmänna världskris framträder den tyska krisen med sina bestämda särdrag. Den skenbara blomstring, som utmärkte det tyska näringslivet en tid efter kriget, kom såväl utlandet som tyskarna själva att överskatta Tysklands prestationsförmåga. En följd härav blev antagandet av den s. k. Youngplanen.

Kommissionen övergår härefter till en undersökning av möjligheterna att åstadkomma en ökning av antalet arbetstillfällen. Det måste emellertid redan från början stå klart, att resultat, som på detta område genom ingripanden från det allmännas sida kunna uppnås, äro begränsade. Tidigare kriser ha övervunnits väsentligen genom nya kapitalinvesteringar, huvudsakligen företagna genom privata initiativ, framför allt inom husbyggnadsverksamheten. Av olika orsaker hämmas emellertid i nuvarande läge de privata initiativen, varför den nödvändiga kapitalanskaffningen måste ske genom statliga krediter; härigenom komma nya arbetstillfällen att uppstå, vilka sedan automatiskt komma att inom olika områden verka stegrande på produktionen. Dylika investeringar böra ske så, att de för avsevärd tid öka samhällets produktiva krafter. Härjämte äro naturligen alla de åtgärder av betydelse, som kunna bidraga till att väcka och befordra det privata initiativet.

Ett genomförande av ett dylikt program fordrar, att det kapital, som samhället sålunda anskaffar och investerar, icke tages från och berövas andra områden av näringslivet. Då inom Tyskland till följd av det rådande läget tillräckligt kapital under nuvarande förhållanden icke kan anskaffas, innebär detta, att långfristiga krediter få anskaffas i utlandet. Villkor för att denna väg skall vara framkomlig, äro emellertid ordnade statliga finanser, sparsamhet i offentlig och privat hushållning, den tyska valutans upprätthållande och lugnare inrepolitiska förhållanden.

Inom vilka områden böra dylika kapitalinvesteringar äga rum? Först framhålles produktionen av elektrisk kraft. Enär behovet av elektrisk energi med stor sannolikhet väsentligt kommer att stegras, föreslås utbyggnader av kraftanläggningar och framför allt av ledningsnät. Det är att vänta, att härigenom exempelvis produktionskostnaden för elektrisk ström skall komma att sjunka, vilket skulle underlätta järnvägsdriftens elektrifiering, något som i sin tur skulle medföra ett bättre utnyttjande av de olika kraftverken. Jämväl investeringar för moderniseringar och utbyggnader inom gasproduktionen föreslås.

När det gäller nyinvesteringar för utbyggnader och förbättringar av de olika samfärdsmedlen, är kommissionen tveksam. Den kan ej tillstyrka byggandet av s. k. Durchgangsstrassen, d. v. s. landsvägar för fjärrtrafiken, enär, bland annat, dylika skulle komma att befrämja konkurrensen med järnvägarna. Likaså avstyrkas kanalbyggnader. Ett utbyggande av järnvägsnätet bör endast under särskilda förutsättningar äga rum; däremot anbefallas vissa ombyggnader och moderniseringar av det förefintliga nätet. Vidare förordas ombyggnader av gatunäten, vilka för närvarande ofta icke fylla de krav, som den moderna trafiken uppställer. Kommissionen föreslår särskilt breddning och uträtning av gator samt införande av nya och ändamålsenligare gatubeläggningar, varigenom även underhållskostnaden för framtiden skulle komma att sjunka.

Kommissionen rekommenderar olika jordförbättringar, vilka, på grund av att de i allmänhet kräva mycket arbete men förhållandevis litet kapital, äro särskilt ägnade att öka arbetstillfällena. Betydande arealer äro sålunda i behov av utdikning. Under rådande kapitalknapphet varnas visserligen för jordkultiveringar i allt för stor omfattning; men det torde vara otvivelaktigt, att i vissa fall dylika skola visa sig lönande eller ekonomiskt försvarbara. Bosättning på landsbygden bör vidare uppmuntras. Enär nämligen smådriften är mera arbetskrävande än stordriften, skulle jämväl härigenom en minskning av arbetslösheten kunna påräknas. Genom de vägbyggnader och jordförbättringar, som en ökad bebyggelse vidare skulle erfordra, skulle jämväl arbetsmarknaden tillföras nya arbetstillfällen.

Det är önskvärt, att bostadsproduktionen alltjämt i största möjliga omfattning erhåller det understöd, som det allmänna kan lämna. Det vore betydelsefullt, att i den mån jordvärdet icke lägger hinder i vägen, bostäderna omgivas med vidsträcktast möjliga område för trädgård, vilken under tider av arbetslöshet kan bliva en viss förvärvskälla.

Ehuru genom arbeten av ovan nämnda slag, vilka, såsom påpekats, väsentligen böra finansieras genom upplånat kapital, efterfrågan på arbetskraft skulle ökas, torde det dock bliva nödigt, att det allmänna genom särskilt anordnade arbeten bidrager till en ytterligare ökning av arbetstillfällena genom s. k. nödhjälpsarbeten (Notstandsarbeiten). Beträffande dylika har kommissionen velat framhålla vissa synpunkter.

På grund av den rådande kapitalknappheten måste urvalet av dylika arbeten ske synnerligen varsamt och omsorgsfullt. Nödhjälpsarbetena böra vidare — i den mån det är möjligt — vara produktiva, varigenom det allmänna genom avkastningen beredes inkomster, som i framtiden kunna användas till nya liknande arbeten. Då emellertid arbetsföretag, vilkas avkastning täcka utgifterna för desamma, i regel komma till utförande genom privat initiativ, äro de arbeten relativt begränsade, som sålunda stå till förfogande för utförande med allmänna medel. Hänsyn kan här emellertid tagas till den minskning i utgifterna, som genom dylika nödhjälpsarbetens anordnande kommer riksanstalten för arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring till godo ävensom sådana tillskott, som enligt gällande bestämmelser utgå från riket, de olika delstaterna och andra myndigheter, varigenom det möjliggöres att arbeten kunna komma till utförande, som ur strängt privatekonomisk synpunkt icke äro räntabla, men som dock nationalekonomiskt sett låta försvara sig genom sitt värde för folkhushållningen.

För att öka de medel, som stå till förfogande för nödhjälpsarbetens utförande, tillstyrker kommissionen planerna att genom ett utländskt lån anskaffa ytterligare penningmedel härför. Att dessa planer hittills icke kunnat genomföras tillskrives de avbräck, som tillfogats den tyska utomlandskrediten till följd av Tysklands inrepolitiska utveckling.

I detta sammanhang har till prövning även upptagits frågan, huruvida det allmänna under vissa förutsättningar bör bevilja privata företagare subventioner för utvidgning av deras verksamhet. Kommissionen avstyrker emellertid sådan subventionering, då det bland annat visat sig, att dylika understöd skadat den icke subventionerade industrien.

Med hänsyn till arbetslöshetens ökning och särskilt det stegrade antalet personer, som längre tid gått arbetslösa, förordar kommissionen ytterligare åtgärder från kommunernas sida. Den anser det erforderligt, att kommunerna, i den mån lämpliga arbetstillfällen äro förhanden, biträda med anskaffande av arbete åt arbetslösa personer, som understödjas av respektive kommuner. Härvid skulle i första hand långvarigt arbetslösa och arbetslös ungdom komma ifråga.

De framförda förslagen om införande av en allmän arbetsplikt ha även i detta sammanhang prövats.[1] Med hänsyn främst till de stora kostnader och den omfattande och dyrbara organisation, som förverkligandet av ett dylikt förslag skulle medföra, avstyrker kommissionen emellertid detsamma. Förslagen äro emellertid ägnade att väcka även andra betänkligheter. Sålunda skulle stora svårigheter uppstå att rätt avgränsa de grupper, en arbetsplikt skulle komma att omfatta; allvarliga störningar i de enskildas yrkesutbildning skulle komma att uppstå; arbetskraft skulle komma att uttagas för arbeten, som ej alls motsvarade dess läggning och utbildning.

Däremot förordar kommissionen införandet av frivillig arbetsplikt, som för att kunna förverkligas dock kräver ökning av antalet arbetstillfällen utöver de förhandenvarande. En utvidgning av detta förslag framföres jämväl, innebärande att unga arbetslösa i små grupper skickas ut på landsbygden, där de kunna sammansluta sig till s. k. Arbeitsgemeinschaften, vilka skulle komma att bilda i viss mån små självständiga samhällen. Dylika åtgärder skulle bidraga att befordra den inre kolonisationen. De arbetslösa skulle vidare under relativt lång tid undandragas arbetsmarknaden, vilket med hänsyn till arbetslöshetens numera relativa långvarighet vore i viss mån försvarbart.

Kommissionen tillstyrker bibehållandet av det s. k. Pflichtarbeit. Till slut understrykes betydelsen av den bedrivna undervisningsverksamheten för arbetslösa. Särskilt med hänsyn till de faror, som arbetslöshet medför för ungdomen, är under nuvarande förhållanden ungdomens sysselsättning av betydelse.

III.

I Tyskland har vid sidan av arbetslöshetsförsäkringen utbildat sig två skilda understödsformer för arbetslösa. I och för erhållande av en hjälpform, som — samtidigt som den utgjorde ett komplement till försäkringen — kunde anpassas efter arbetslöshetsförhållandena vid olika tider och inom olika yrken, infördes det s. k. krisunderstödet (Krisenfürsorge). Under den nuvarande krisen har emellertid visat sig, att varken försäkringen eller krisunderstödet räckte att understödja hela den växande skaran av arbetslösa. Den allmänna fattigvården har till följd härav kommit att framträda som en tredje form av arbetslöshetsunderstöd.

---

[1] Från politiskt håll har föreslagits införande av allmän arbetsplikt för ungdom såsom ett medel att motverka den ur såväl ekonomisk som moralisk synpunkt skadliga ungdomsarbetslösheten.

Under den tid, som förflutit sedan arbetslöshetsförsäkringen infördes, har arbetslösheten varit i stigande. Antalet arbetslösa varje särskilt år framgår av följande tabell:

År	Ant. arbetslösa (i tusental)	År	Ant. arbetslösa (i tusental)
1927[1] (2:a halvåret)	1 470	1930	3 483
1928	1 658	1931 (slutet av april)	4 358
1929	2 019		

Till följd härav har naturligen antalet av försäkringen understödda jämväl vuxit. Det har visat sig, att försäkringen under den successivt stigande arbetslösheten procentuellt sett kommit allt mindre delar av hela den sammanlagda arbetslösheten till godo. De arbetslösas procentiska fördelning efter understödsformerna framgår av följande tablå:

	År 1927 (2:a halvåret)	1928	1929	1930	1931 (april)
Arbetslöshetsförsäkrade	61·2	67·5	63·0	52·9	43·3
Krisunderstödda	12·0	7·7	10·0	15·3	20·7
Ohjälpta och fattigvårdsunderstödda	26·8	24·8	27·0	31·8	36·0
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Försäkringens inkomster och utgifter ha under tiden 1927—1930 utgjort (milj. R.M.):

År	Inkomster	Utgifter	Underskott	År	Inkomster	Utgifter	Underskott
1927 (2:a halvåret)	396·9	493·8	96·9	1929	889·8	1 338·2	448·4
1928	843·1	1 192·2	349·1	1930	1 210·1	1 820·8	610·7

Inkomsterna ha sålunda vuxit men dock varje år understigit utgifterna. Storleken av inkomsterna är beroende dels av den procentsats, varmed premien utgår, dels av antalet premiebetalare. Nämnda procentsats har successivt måst höjas; från att vid försäkringens början ha utgjort 3 % av lönen uppgår den för närvarande till $6\,^1/_2$ %. Det genomsnittliga antalet betalande framgår av följande översikt:

År		År	
1927 (2:a halvåret)	14·71 milj.	1929	15·40 milj.
1928	15·14 »	1930	13·60 »

Det framgår av denna sammanställning, att inkomsternas stegring i huvudsak är att hänföra till den höjda procentsatsen.

Varje procent av den procentsats, varmed premien utgår, har givit följande belopp:

År	Milj. R.M.	År	Milj. R.M.
1927 (2:a halvåret)	130·6	1929	288·1
1928	278·6	1930	250·9

De förändringar, som dessa belopp undergått, äro nästan helt beroende på det växlande antalet personer, som försäkringen omfattat. Det visar sig nämligen, att varje särskild individ för varje procent erlagt i det närmaste lika mycket de olika åren. Förhållandet åskådliggöres genom följande siffror:

År	R.M.	År	R.M.
1927 (2:a halvåret)	1·48	1929	1·55
1928	1·53	1930	1·54

Denna tablå belyser även i viss mån förändringarna i lönenivån för det klientel, försäkringen omfattar.

[1] Åren avse här och i det följande budgetår (Rechnungsjahr) löpande per 1/4.

De utbetalade understöden uppgingo per månad och arbetslöshetsförsäkrad (Hauptunterstützungsempfänger) till följande belopp:

År	R.M.	År	R.M.
1927 (2:a halvåret)	80·93	1929	76·87
1928	78·54	1930	74·11

I krisunderstöd utbetalades samma år per månad och understödd 71·00, 77·92, 77·76 resp. 70·43 R.M. Vad till sist beträffar arbetslösa, som erhålla hjälp av den allmänna fattigvården (Wohlfahrtserwerbslose), saknas motsvarande uppgifter. Uppskattningsvis beräknas emellertid understödets storlek per månad och understödd till i genomsnitt omkring 58 R.M.

Efter denna redogörelse för arbetslöshetsförsäkringens omfattning och kostnader övergår kommissionen till att diskutera åtgärder med syfte att bringa överensstämmelse mellan försäkringens utgifter och inkomster. Kommissionen har härvid i olika avseenden befunnit sig i en ganska svår situation. Å ena sidan har det gällt att finna snabbt verkande medel för att kunna upprätthålla arbetslöshetshjälpen. Å andra sidan är det, när antalet arbetslösa uppgår till omkring 5 miljoner, omöjligt att vidtaga omedelbara genomgripande förändringar i arbetslöshetshjälpens system och organisation. Med hänsyn härtill har man inskränkt sig till att föreslå förändringar, varigenom arbetslöshetshjälpen — om ock under svåra offer — bevaras, men som göra densamma mera anpassningsbar under kristider. Två ledamöter av kommissionen ha icke anslutit sig till denna uppfattning utan ansett, att kommissionen bort till prövning upptaga hela frågan om en förändrad behandling av de »utförsäkrade» (Ausgesteuerte).

Den frågan uppställer sig i det nuvarande läget, om arbetslöshetsförsäkringen över huvud bör bibehållas, eller om den bör, eventuellt tillfälligtvis, ersättas med en annan understödsform. De särdrag, som karakterisera arbetslöshetsriskerna, göra desamma försäkringsmässigt svårfattbara. Detta sammanhänger, bland annat, med de häftiga fluktuationerna på arbetsmarknaden, osäkerheten i alla förutsägelser, de olikartade orsakerna till arbetslöshet, de icke önskvärda verkningarna av många arbetsgivares och arbetares inställning till arbetslöshetsförsäkringen m. m. Trots detta tillstyrkes emellertid, att arbetslöshetshjälpen alltjämt erhåller försäkringsmässig form. Det är sålunda med hänsyn till det rådande finansiella läget praktiskt taget uteslutet att på skattevägen upptaga de $1^1/_4$ miljard R.M., som arbetsgivarnas och arbetarnas försäkringsbidrag uppgå till. Men även om man bortser härifrån, är det icke rådligt att på detta område avstå från arbetsgivarnas och arbetarnas självansvar, utan kommissionen förordar tvärtom, att dessas finansiella ansvar ökas, och att de i möjligaste mån intresseras för bekämpandet av arbetslösheten. Ehuru, såsom förut framhållits i redogörelsen för arbetslöshetens omfattning, försäkringens betydelse såsom understödsform avtagit, är den dock alltjämt av utomordentlig vikt; sålunda har det visat sig, att $^2/_3$ av alla understödstagare före hela försäkringsrättens uttömmande ånyo ha erhållit arbete.

I detta sammanhang har upptagits till prövning frågan om icke — samtidigt med försäkringsprincipens upprätthållande — det vore möjligt att införa en individuell behovsprövning. Redan med hänsyn till understödens försäkringsmässiga karaktär har gentemot detta uppkommit principiella betänkligheter. Kommissionen är emellertid vidare av den uppfattningen, att en behovsprövning icke skulle medföra de ekonomiska lättnader, som man velat göra gällande. Vidare skulle på grund av de hjälpsökandes stora antal en behovsprövning komma att medföra betydande administrativa kostnader och svårigheter.

Om sålunda arbetslöshetsförsäkringen bör bibehållas, kan man emellertid fråga sig, huruvida det ej vore ändamålsenligt att sammanslå de två övriga hjälpformerna, nämligen krisunderstödet och fattigvårdshjälpen för arbetslösa. En kompletterande understödsform till försäkringen är nämligen under tider med större arbets-

löshet nödvändig. Med hänsyn bland annat till de ovan berörda svårigheterna i samband med större organisatoriska förändringar under nuvarande svåra läge tillstyrkes icke en dylik sammanslagning.

Enär arbetslöshetsförsäkringen alltjämt bör bibehållas, har kommissionen, med hänsyn till att försäkringen hittills varje år uppvisat underskott, sökt genom olika förslag minska försäkringens utgifter och öka dess inkomster.

Härvid har först till övervägande upptagits frågan om ytterligare ökning av antalet erlagda veckoavgifter, för att vederbörande skall bli berättigad till understöd vid iråkad arbetslöshet. Enligt de nuvarande bestämmelserna skall en person, som första gången ansöker om understöd, ha 52 betalda avgifter under de senaste 2 åren; har vederbörande tidigare åtnjutit understöd, fordras 26 betalda veckoavgifter under de sista 12 månaderna. Kommissionen vill med hänsyn till de nuvarande förminskade arbetsmöjligheterna icke tillstyrka en ytterligare skärpning av dessa bestämmelser.

Enligt lagen utgår arbetslöshetsunderstöd blott till person, som är arbetsvillig men ofrivilligt arbetslös. Såsom arbetsovillig betraktas även den, som utan skäl undandrager sig en »yrkesomskolning» (Berufsumschulung) eller fortsatt yrkesutbildning (Berufsfortbildung). Följden av en vägran är i normala fall förlust av understödet under 6 veckor; i vissa fall kan denna tid nedsättas till 3 veckor men i svårare fall även höjas till 12 veckor. Lagen utgår sålunda från att en arbetslös, som erhåller understöd, principiellt måste antaga varje arbete, men medgiver dock visst undantag, nämligen när en vägran kan anses motiverad med hänsyn till den arbetslöses tidigare utbildning eller verksamhet. Kommissionen vill ej direkt tillstyrka en ytterligare ökning av den tid, under vilken understödet förloras till följd av icke motiverad arbetsvägran. Däremot anser den, att de nuvarande bestämmelserna skola tillämpas strängare än vad hittills skett. Vidare föreslås, att arbetsförmedlingen skall få rättighet att vägra understöd under vissa tider, om det framgår, att en arbetslös är arbetsovillig, eller att han av eget förvållande är arbetslös. Det är jämväl kommissionens uppfattning, att under kristider en arbetslös icke får avvisa något arbete, även om detta tillhör ett annat yrke än hans eget; vill den arbetslöse dock göra det, må han även finna sig i att understödet indrages. Med hänsyn härtill böra gällande bestämmelser ändras därhän, att en arbetslös ej skall ha rättighet att vägra mottaga arbete under hänvisning till tidigare utbildning eller verksamhet.

Karenstiden (under vilken intet understöd från försäkringen utgår) är 14 dagar för arbetslösa utan särskilda familjeunderstödsberättigade; finnas dylika sänkes karenstiden allt efter antalet till 7 resp. 3 dagar. Kommissionen föreslår, att med hänsyn till det rådande läget nämnda karenstid utsträckes till resp. 21, 14 och 7 dagar.

För säsongarbetslösa har under senare åren i Tyskland understödet från arbetslöshetsförsäkringen på olika sätt begränsats. Detta har emellertid ej hindrat, att säsongarbetarna i genomsnitt belastat försäkringen väsentligt mera än andra arbetargrupper. En förändring och inskränkning av understödsrätten för dessa arbetarkategorier har ansetts nödvändig. Man räknar sålunda med, att vintertid 1·5 milj. arbetare under 3 månader gå arbetslösa av orsaker, som uteslutande äro att hänföra till säsongföreteelser. Kommissionen har likväl ej velat gå så långt som att helt utesluta säsongarbetare ur försäkringen, men föreslår flera skärpningar av gällande bestämmelser. Sålunda bör för dessa arbetarkategorier det fordrade antalet erlagda veckoavgifter höjas från 26 till 30; den tid, under vilken arbetslöshetsunderstöd utgår och som normalt utgör 26 veckor, bör sänkas till 20, vidare böra de belopp, varmed understöd utgår, sänkas till samma storlek som krisunderstöden.

Om sålunda säsongarbetarna alltjämt böra bibehållas inom försäkringen, föreslås däremot, att hemarbetare och arbetare inom hemslöjder skola uteslutas, dock med fullmakt för riksanstaltens förvaltningsråd att i försäkringen medtaga vissa särskilda kategorier. Det har nämligen visat sig föreligga speciella svårigheter att

för dessa yrkesgrupper skilja mellan arbetslöshetstider, avbrutna av tillfällighetsarbeten, och kontinuerligt arbete, avbrutet av arbetslöshet.

Ett särskilt problem bilda de yrkesverksamma gifta kvinnorna. På grund av sitt giftermål äro nämligen dessa icke på samma sätt som andra hänvisade att söka sin utkomst av arbete. Det har även visat sig, att arbetslöshetsriskerna av olika anledningar för gifta kvinnor äro större än för andra kategorier. Per 100 försäkrade uppgick sålunda år 1930 antalet understödstagare (Hauptunterstützungsempfänger) till följande antal:

Män	12·7
Kvinnor	6·1
Gifta kvinnor	14·8
Samtliga	10·5

Kommissionen föreslår, att för de gifta kvinnorna bestämmelserna för understöd i olika avseenden skärpas.

Kommissionen har även till prövning upptagit frågan om införandet av en övre åldersgräns, eventuellt även höjande av den lägre, men har ej velat i dessa avseenden tillstyrka några förändringar.

Inom arbetslöshetsförsäkringen finnes endast en riskklass. Förslag har emellertid framkommit att efter olika grunder införa en uppdelning av riskerna, varigenom de olika arbetargrupperna mera direkt skulle komma att bära sin egen egentliga arbetslöshetsrisk. Man har hoppats, att härigenom kunna intressera en trängre krets arbetsgivare och arbetare att i möjligaste mån minska arbetslösheten. Kommissionen har häremot invänt bland annat, att de olika arbetargruppernas arbetslöshetsrisker icke stå i något bestämt och konstant förhållande till varandra, utan att de undergå ständiga förändringar. Man fruktar jämväl, att en dylik anordning skulle bidraga till yrkesrörlighetens minskande. Med hänsyn härtill har införandet av särskilda riskklasser avstyrkts.

Kommissionen har tagit under allvarlig prövning frågan om understödens storlek och funnit, att på grund av den svåra belastningen å det försvagade näringslivet, en viss sänkning av understödsbeloppen bör ske. Det framhålles emellertid, att om på detta sätt ett ytterligare offer begäres från de arbetslösas sida, även de, som ha fördelen av att inneha en arbetsanställning, böra bidraga med att bära de ökade bördorna. De avsevärda summor, som behövas för en sanering av arbetslöshetsförsäkringen, kunna nämligen omöjligen enbart bäras av de arbetslösa. Kommissionen föreslår därför, utan att direkt uttala sig om vilken väg man här bör välja, att riksregeringen inom ramen av en enhetlig finansplan måtte uppsöka inkomstkällor, som giva de erforderliga medlen. Vidare föreslås, att åt riksanstalten, i och för ernående av en balans mellan inkomster och utgifter, gives en viss autonomi. Dock måste riksanstaltens befogenheter såväl vad beträffar premiernas fastställande som understödens avpassande vara begränsade genom vissa lagbestämmelser. Den av kommissionen företrädda grundsatsen, att sänkningen av understöden och höjningen av inkomsterna skola i förhållande till varandra rättvist avvägas, bör även vara bestämmande för riksanstalten.

Med avseende på krisunderstödet föreslås icke någon sänkning av understödsbeloppen. Däremot bör den möjlighet till behovsprövning, som för närvarande föreligger, användas strängare i och för ernående av en närmare överensstämmelse med behovsprövningen i den allmänna fattigvården. Återbetalningsskyldighet bör emellertid icke införas. För finansiering av krisunderstödet bidrager för närvarande riket med fyra femtedelar och vederbörande kommun med en femtedel. Enligt verkställda uppskattningar synas emellertid kostnaderna för arbetslöshetshjälpen starkare belasta kommunerna än riket. Med hänsyn härtill föreslås, att riket skall övertaga hela kostnaderna för krisunderstödet.

Den engelska arbetslöshetsförsäkringskommissionens betänkande.

Den 9 december 1930 tillsattes i England en kunglig kommission med uppdrag att undersöka vissa med den gällande arbetslöshetsförsäkringen sammanhängande problem. Under arbetets gång visade det sig, att några av dessa frågor påkallade omedelbara överväganden, nämligen

1) arbetslöshetsfondens ökade skuldsättning, förorsakad av de stegrade kostnaderna för »insurance benefit», d. v. s. understöd beviljade enligt gällande lag angående arbetslöshetsförsäkring;

2) statens stigande kostnader för det provisoriska, utsträckta understödet (transitional benefit);

3) framförda uppgifter, att arbetslöshetsunderstöd utgått även i sådana arbetslöshetsfall, som icke avsetts i de gällande bestämmelserna angående arbetslöshetsunderstöd.

Med anledning härav har kommissionen, som ännu icke slutfört sitt uppdrag, avgivit ett preliminärt betänkande i här berörda frågor.[1]

Inledningsvis erinras om arbetslöshetens omfattning under det senaste decenniet. Till och med år 1927 visade arbetslösheten i allmänhet en tendens att sjunka. År 1928 inträffade i viss mån ett omslag och år 1930 uppvisade betydligt ökad arbetslöshet. Procentuellt sett uppgick denna bland de försäkrade arbetarna under åren 1925—28 till i genomsnitt 10·9 % och steg 1930 till 15·9 %. För hela decenniet uppgick medeltalet till 12·2 %, motsvarande i det närmaste $1\,^1/_2$ miljon arbetslösa personer. Under nu rådande lågkonjunktur får man räkna med en genomsnittlig arbetslöshet på $2^1/_2$ miljoner, vari emellertid även inräknats icke försäkrade arbetare.

Obligatorisk arbetslöshetsförsäkring infördes i England 1911. Enär försäkringen i början betraktades som ett experiment, begränsades den till endast några få näringsgrenar, tillsammans sysselsättande $2^1/_4$ milj. arbetare. Arbetarnas och arbetsgivarnas premie utgjorde $2^1/_2$ d. vardera, vartill kom bidrag från staten med $1\,^2/_3$ d. per vecka eller sammanlagt $6\,^2/_3$ d. per arbetare och vecka. Understödet belöpte sig till 7 s. i veckan. Den maximala understödstiden beräknades så, att en veckas understöd erhölls för fem erlagda veckopremier, dock att antalet understödsveckor icke fick överstiga femton inom en period av tolv månader. Denna första försäkringsform avsåg icke att skänka full försörjning åt de arbetslösa under hela den tid de gingo utan arbete, utan endast att vara en första »försvarslinje» mot den nöd, som orsakades av arbetslöshet.

Försäkringen bibehölls väsentligen i denna gestaltning fram till år 1920. För att möta den arbetslöshet, som väntades uppkomma efter fredsslutet, vidgades försäkringen till sitt omfång, nämligen så att den omfattade de flesta kroppsarbetare i åldern 16 till 64 år, medan bestämmelserna i övrigt till innehållet bibehöllos i huvudsak oförändrade. På grund av arbetslöshetens omfattning såg man sig emellertid redan det följande året nödsakad att utvidga understödsrätten. Arbetslös, som uttömt sin understödsrätt, kunde sålunda efter beslut av vederbörande minister erhålla understöd i förskott. Samtidigt infördes supplerande understöd för vissa familjemedlemmar. Sedermera infördes en uppdelning av understöden, i det att s. k. »standard benefit» utgick till arbetslösa, som fullgjort vissa prestationer

[1] Royal commission on unemployment insurance. Report I. London 1931.

i form av erlagda premier. Till arbetslösa åter, som uttömt sin rätt eller som eljest ej uppfyllde försäkringens villkor, utgick under vissa förutsättningar s. k. »extended benefit».

Av olika anledningar har sedan åtskilliga förändringar vidtagits. Vid tidpunkten för avlämnandet av kommissionens första rapport voro i korthet följande bestämmelser gällande. Försäkringen finansieras genom den s. k. arbetslöshetsfondens inkomster, vilka utgöras av arbetsgivarnas, arbetarnas och statens bidrag. För en fullvuxen man (över 21 år) uppgår detta för arbetsgivaren till 8 d. per vecka, för arbetaren till 7 d. och för staten till $7^1/_2$ d. För fullvuxna kvinnor äro bidragen 1 d. lägre och för icke fullvuxna män och kvinnor ytterligare reducerade.

Understöden utgöra för en fullvuxen man 17 s. och för en fullvuxen kvinna 15 s. per vecka. För icke fullvuxna män och kvinnor äro understöden lägre. Härjämte utgår ett tillägg av 9 s. per vecka för fullvuxna familjemedlemmar och 2 s. för barn. En person är berättigad till »insurance benefit» (i stort sett motsvarande det gamla »standard benefit»), om han uppfyller följande villkor, nämligen att han

1) under de två senaste åren erlagt minst 30 veckoavgifter;

2) begär understöd på föreskrivet sätt och kan visa, att han är kontinuerligt arbetslös;

3) är arbetsför och lämplig till arbete;

4) bevistat godkänd utbildningskurs, om sådant erfordrats.

Vidare förlorar en arbetslös under en tid av högst 6 veckor rätten till understöd, om han underlåter att söka arbetsanställning eller icke antager anvisad sådan. — Understöd utgår så länge den arbetslöse uppfyller samtliga ovannämnda villkor. En arbetare, som kontinuerligt erlagt minst 30 veckoavgifter, kan sålunda erhålla understöd i 74 veckor.

Till följd av det relativt stora antal arbetslösa, som icke kunnat uppfylla villkoret om 30 erlagda veckoavgifter under de senaste två åren, har såsom ett provisorium införts en kompletterande understödsform (transitional benefit), vilken i stort sett ersatt extended benefit. För att komma i åtnjutande av transitional benefit fordras antingen minst 8 erlagda veckoavgifter under de senaste två åren eller att överhuvud ha erlagt 30 veckoavgifter; dessutom erfordras, att vederbörande normalt har en försäkringsbar anställning och söker anställning i ett försäkringsbart yrke samt att han uppfyller de ovannämnda villkoren 2—4. I maj månad 1931 uppgick antalet personer, åtnjutande transitional benefit, till 410 000. Sannolikt är emellertid, att detta antal ytterligare kommer att stiga.

Jämsides med dessa understödsformer ha fattigvårdsunderstöden även utvecklats till arbetslöshetsunderstöd. Personer, som av olika anledningar icke kunna erhålla insurance eller transitional benefit, kunna påräkna att bliva hjälpta med stöd av fattigvårdslagen. Denna handhaves av de lokala myndigheterna och de understöd, som dessa bevilja, bestämmas under hänsynstagande till de inkomster, som vederbörande och dennes familj åtnjuter. På några håll hava myndigheterna emellertid fastställt understöden efter vissa gradationer, varvid hänsyn i viss utsträckning tagits till de belopp, varmed de försäkringsmässiga understöden utgå. I allmänhet äro fattigvårdsunderstöden lägre än dessa, men det förekommer även, att de äro högre, vilket särskilt är fallet, om vederbörande har ett stort antal familjemedlemmar. Det har till och med förekommit fall, då de beviljade fattigvårdsunderstöden överstigit den normala arbetsförtjänsten.

Kostnaderna för insurance benefit utgå av arbetslöshetsfondens inkomster, kostnaderna för transitional benefit åter betalas ur statskassan. Det har visat sig, att arbetslöshetsfondens utgifter icke ha kunnat täckas av dess inkomster, vilket kommittén hänför — utom till den stegrade omfattningen av arbetslösheten — till de höjningar av understöden och de lättnader i villkoren för understöds erhållande, som vid flera tillfällen vidtagits, utan att motsvarande höjningar i av-

gifterna ägt rum. De underskott, som härvid hava uppkommit, hava täckts genom lån. I maj 1931 uppgick fondens skuld till omkring 83 milj. £. De räntor, som till följd av denna successiva skuldsättning belasta fonden, uppgå för närvarande till omkring 2 d. per erlagd veckoavgift. Fondens inkomster och utgifter beräknas nu balansera vid 900 000 understödsberättigade arbetslösa, vilket motsvarar omkring 1 275 000 arbetslösa personer. Under rådande förhållanden måste man emellertid räkna med omkring 2·5 milj. arbetslösa. Utgående från detta antagande beräknar kommissionen fondens inkomster och utgifter under innevarande år till följande belopp:

Inkomster	£	Utgifter	£
Från arbetsgivare	15 650 000	Understöd till hjälpsökande	61 250 000
» arbetare	13 650 000	Familjeunderstöd	13 250 000
» staten	14 850 000	Administrationskostnader	5 000 000
Diverse	400 000	Ränta å skuld	4 500 000
	Summa 44 550 000		Summa 84 000 000

Utgifterna beräknas sålunda komma att uppgå till i det närmaste dubbelt så stort belopp som inkomsterna. Understödstagarna erhålla från fonden mer än $2^1/_2$ gånger den summa, som arbetsgivare och arbetare inbetalat till denna. Kostnaderna för transitional benefit beräknas dessutom komma att uppgå till 35 milj. £.

The Controller of finance and supply services anmärker i sin i januari 1931 avgivna rapport, att statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen från att budgetåret 1928—29 ha uppgått till £ 11 750 000, budgetåret 1930—31 beräknas till £ 37 000 000. The Controller anför vidare, att arbetslöshetsfonden har under de senaste åren från staten lånat följande belopp:

År[1]	Milj. £
1928	11·43
1929	2·99
1930	36·44
1931 (beräknat belopp)	50·00

Enär arbetslöshetsfondens inkomster de olika åren äro i det närmaste oförändrade, medan arbetslöshetens omfattning fluktuerar betydligt, är det nödvändigt, att fondens inkomster vissa tider skola överstiga utgifterna och andra tider åter understiga desamma. Fonden bör äga en reserv för att kunna möta tider, då stora anspråk göras på fonden, ty statlig upplåning för ett improduktivt ändamål (d. v. s. ett ändamål, som — liksom här är fallet — icke avkastar ränta å lånet) måste anses såsom osund. En fortsatt statlig upplåning i nuvarande omfattning, utan att åtgärder vidtoges för skuldens amortering, skulle snart komma att rubba förtroendet till hela det brittiska finanssystemet.

Statens sammanlagda utgifter ha under budgetåret 1930—31 för samtliga sociala ändamål uppgått till 195 milj. £, varav 73 milj. £ eller 37 % avsett arbetslöshetsförsäkringen.

Kommissionen övergår härefter till de åtgärder, som i den nuvarande situationen böra vidtagas. En fullständig sanering, så att fonden gjordes solvent och självförsörjande (solvent and selfsupporting), anses ej kunna under nuvarande förhållanden genomföras; därtill skulle erfordras, att gällande bestämmelser reviderades i större utsträckning än vad kommissionen är beredd att föreslå. Av vikt är emellertid, att omedelbara åtgärder vidtagas, så att icke hela den plan, efter vilken för närvarande de arbetslösa understödjas, skall falla sönder. Det är betydelsefullt att upprätthålla den försäkringsmässiga understödsverksamheten, som har den för-

[1] Avser budgetår per 1/4.

delen, att den tillåter beviljande av understöd utan närmare undersökning av den sökandes behov. I nuvarande situation äventyras detta system.

I avvaktan på sin slutliga rapport, vill kommissionen ej nu framlägga några förslag rörande den uppkomna skulden. För närvarande är det emellertid av vikt, att arbetslöshetsfondens upplåning så vitt möjligt upphör, och att fondens utgifter avvägas i förhållande till dess inkomster. En sådan begränsning av fondens ansvarsskyldigheter medför emellertid en betydlig minskning av det antal arbetslösa, som kunna erhålla understöd från fonden; en följd härav blir, att anspråken på erhållande av transitional benefit komma att ökas. Enär kostnaderna för denna understödsform emellertid täckas av statens löpande inkomster, kan en dylik åtgärd icke anses annat än såsom ekonomiskt sund och stående i överensstämmelse med det uttalande, som Controller of finance and supply services gjort.

Kommissionen föreslår tre huvudvägar, på vilka besparingar omedelbart skola kunna åstadkommas, nämligen

1) minskning av den tid, under vilken understöd utgår;
2) ökning av premierna;
3) minskning av understödsbeloppen.

Vad understödstidens längd beträffar föreslås, att denna begränsas, så att den ungefär motsvarar längden av de mera kortvariga arbetslöshetsfallen, vilka utgöra den största delen av arbetslösheten. Med hänsyn härtill bör understödstiden begränsas till högst 26 veckor under 12 månader. Omkring $^6/_7$ av de arbetslösa, som för närvarande åtnjuta insurance benefit, skulle icke beröras av en dylik inskränkning.

Någon mera avsevärd förhöjning av premierna vill kommissionen under nuvarande förhållanden icke förorda. Hänsyn får emellertid tagas till att arbetslöshetsriskerna ökats. Kommissionen föreslår, att premierna fastställas enligt nedanstående schema. Siffrorna inom parentes angiva nu gällande belopp.

Personklass		Arbetsgivarens bidrag d.	Arbetarens bidrag d.	Statens bidrag d.	Summa d.
Man	(21—64 år)	9 (8)	9 (7)	9 (7½)	27 (22½)
Kvinna	(21—64 år)	8 (7)	8 (6)	8 (6½)	24 (19½)
Ung man	(18—21 år)	8 (7)	8 (6)	8 (6½)	24 (19½)
Ung kvinna	(18—21 år)	7 (6)	7 (5)	7 (5½)	21 (16½)
Gosse	(16—18 år)	4½ (4)	4½ (3½)	4½ (3¾)	13½ (11¼)
Flicka	(16—18 år)	4 (3½)	4 (3)	4 (3¼)	12 (9¾)

För personer över 18 år innebär detta förslag, att arbetsgivarnas bidrag ökas med 1 d., arbetarnas med 2 d. och statens med 1½ d. Till följd av dessa höjningar beräknas inkomsterna komma att stiga med omkring 9 milj. £.

Det är med tvekan, som kommissionen föreslår en sänkning av understödsbeloppen. Reduktionerna ha emellertid avpassats så, att de mindre hårt drabba familjeförsörjarna. Ett önskemål är naturligen, att understöden skola kunna hållas relativt höga. Det må emellertid påpekas, att understöden varken hava varit eller äro avsedda att bereda full försörjning. Det hänvisas härvid till ett uttalande av den s. k. Blanesburgh-kommittén år 1927, nämligen att understöden skola avpassas så, att de icke fostra till bristande förtänksamhet och att de måste sättas lägre än grovarbetarlönen; å andra sidan böra understöden i förening med andra möjliga tillgångar vara så höga, att de försäkrade — under de tider, då de ha arbetsanställning — icke skola nedtryckas av tanken på vad som kan hända dem, om de skulle bliva utan arbete. Vidare är att märka, att de nuvarande understödsbeloppen fastställdes under en tid av väsentligt högre prisnivå. Med hänsyn härtill föreslår kommissionen en viss sänkning av understöden, vilka dock, mätta i levnadskostnadsindex, alltjämt skulle bliva högre än de belopp, som fastställdes åren

1924 och 1928. De föreslagna beloppen återgivas nedan. (Beloppen inom parentes angiva de för närvarande utgående understöden.) Understödet per vecka skulle utgöra (i shilling):

Ålder	För män	För kvinnor
Över 21 år	15 (17)	13 (15)
18—21 år	12 (14)	10 (12)
17—18 »	7 (9)	6 (7½)
16—17 »	5 (6)	5 (5)

Familjetillägg per vecka skulle utgå med (i shilling):

För fullvuxna	8 (9)
» barn	2 (2)

I samband med att det antal erlagda veckoavgifter, som fordras för att bliva understödsberättigad, år 1927 höjdes från 20 till 30, infördes, såsom ovan nämnts, den anordningen, att arbetslösa, som icke blevo berättigade till understöd från försäkringen, under vissa förutsättningar skulle erhålla s. k. transitional benefit. Denna anordning var av provisorisk karaktär och skulle gälla under ett år. Emellertid har densamma vid flera tillfällen måst prolongeras och skall för närvarande upphöra att gälla 18 oktober 1931. Den frågan har nu dryftats, huruvida tiden nu är inne att låta dessa tillfälliga bestämmelser utlöpa.

Ett upphörande av nämnda bestämmelser skulle medföra, att en del av de arbetslösa, vilka för närvarande åtnjuta transitional benefit, komme att vända sig till fattigvården. Det är sannolikt, att detta antal bleve icke obetydligt mindre än antalet personer, som för närvarande åtnjuta transitional benefit, varför det vore att vänta, att betydande besparingar härigenom skulle uppkomma. En följd av bestämmelsernas upphävande bleve dock säkerligen, att kommunernas fattigvårdskostnader ökades. De ekonomiska bördor, som åvila de skilda kommunerna, äro mycket olika så att de distrikt exempelvis, som särskilt drabbats av förlusten av exportmarknaderna, redan nu dragas med betydande ekonomiska bördor för de understöd, som beviljats åt sådana arbetslösa, vilka icke varit kvalificerade för erhållande av annat understöd. Ett överförande av kostnaderna för transitional benefit på fattigvårdsmyndigheten i sådana områden skulle knappast kunna genomföras. Härtill komme, att anordningen skulle skapa än större svårigheter för industrien i dessa områden att återvinna sina förlorade marknader och att därmed kunna återanställa de sysslolösa arbetarna.

Med hänsyn till dessa svårigheter föreslår kommissionen, att transitional benefit alltjämt bibehålles. De gällande bestämmelserna böra emellertid i vissa avseenden skärpas. För närvarande utgår sålunda transitional benefit till arbetslösa, som under de sista två åren erlagt 8 veckoavgifter, eller som överhuvud erlagt 30 dylika avgifter. Dessa bestämmelser äro av den art, att även sådana personer kunna erhålla understöd, som icke längre normalt uppträda på arbetsmarknaden, och som mera blivit ett socialt än ett industriellt problem. Kommissionen föreslår, att bestämmelserna ändras därhän, att understödssökande skall vid början av varje kvartal (»benefit quarter») kunna visa, att han, räknat från den dag han ansöker om understöd, har antingen under de två närmaste åren 8 erlagda veckoavgifter, eller att han under de 6 föregående åren har 30 erlagda avgifter. Det beräknas, att omkring 40 000 arbetslösa skola påverkas av dessa inskränkningar. Ehuru naturligen en del skola komma att söka sig till fattigvårdsmyndigheterna, är det dock antagligt, att besparingar skola uppkomma. Härjämte föreslås, att för nedanstående kategorier transitional benefit skall beviljas endast för såvitt vederbörande kan anses vara i behov av understöd, nämligen:

1) Ensamstående person, som bor hos föräldrar eller släktingar, vilka, med hänsynstagande till de föreliggande omständigheterna, skäligen kunna underhålla honom under arbetslöshetstiden.

2) Gift person, som bor tillsammans med make resp. maka, om denne har arbete och sådana inkomster, att dessa kunna motivera ett indragande av understödet.

3) Person, som åtnjuter olycksfallsersättning (Workman's compensation), pension eller annan fast inkomst, som icke härrör sig från sparande.

Till sist föreslås även, att i fråga om transitional benefit understöd ej skall utgå till arbetslös, som vägrar antaga anvisat arbete.

Kommissionen upptager härefter till behandling frågan om missbruk av försäkringen eller — såsom kommissionen uttrycker det — »anomalier». Vissa kategorier arbetare åtnjuta med stöd av gällande bestämmelser understöd från försäkringen, ehuru detta icke torde vara förenligt med lagens andemening. Detta gäller främst följande grupper:

1) intermittent sysselsatta arbetare, korttidsarbetare och tillfällighetsarbetare;
2) gifta kvinnor;
3) säsongarbetare.

Intermittent sysselsatta arbetare utföra vanligen arbete endast en eller annan dag i veckan och erhålla härför förhållandevis hög avlöning. En arbetslöshetsförsäkring kan ej avse att understödja dylika arbetare. Det föreslås därför, att en arbetare icke skall betraktas såsom arbetslös i teknisk mening, därest han brukar arbeta endast två dagar eller mindre i veckan och ej kan styrka, att han normalt är anställd i försäkringsbar sysselsättning under de övriga dagarna i veckan. Dylika arbetare böra i stället ha rättighet att begära befrielse från premiebetalning.

Organiserat korttidsarbete har tillgripits tidigare för att möta tillfälliga fluktuationer i företagens ordertillgång. Numera händer det, att korttidsarbetet avsiktligt avpassas, så att arbetarna erhålla största fördel av försäkringen. Det har gått därhän, att den sålunda utdelade arbetslöshetshjälpen kommit att understödja upprätthållandet av korttidsarbete, ett förhållande, som uppenbart icke står i överensstämmelse med försäkringsidén. För att eliminera »anomalier» av dylik art föreslår kommissionen, att för en viss tidsperiod (vanligen en vecka) det understödsbelopp, som skall utbetalas till en arbetslös, icke får överstiga ett belopp, motsvarande understöd för samma tid, minskat med halva inkomsten. Beträffande tillfällighetsarbeten föreslås, att samma regel skall vara gällande. Den sålunda föreslagna bestämmelsen inför ett nytt moment, nämligen inkomsten. Utan tvivel komma härigenom vissa administrativa svårigheter att uppstå, bland annat vid bestämmandet av det belopp, som vederbörande understödssökande skall anses hava haft i inkomst. Även om det kanhända blir nödvändigt, att i praktiken i viss mån modifiera det framställda förslaget, anser dock kommissionen, att det skall vara möjligt att finna ett tillvägagångssätt, varigenom understödsbeloppet avväges efter inkomsten.

Antalet försäkrade gifta kvinnor är jämförelsevis litet; det uppgick i juli 1930 till omkring 800 000. Det torde därför få anses såsom regel, att en kvinna efter sitt giftermål blott undantagsvis är anställd i industriell verksamhet. Redan detta faktum synes tala för att särskilda bestämmelser böra införas för gifta kvinnors rätt till arbetslöshetsunderstöd. Men vidare tyda de föreliggande uppgifterna på, att arbetslösheten bland de gifta kvinnorna är relativt stor. Kommissionen säger sig ej kunna underlåta att med stöd av förebragt material draga den slutsatsen, att under nuvarande förhållanden kvinnor, som ej önska erhålla arbete, dock icke hava svårighet att erhålla understöd, och att många gifta kvinnor åtnjuta dylikt understöd, ehuru de icke sedan giftermålet arbetat i försäkringsbart yrke och ej heller ämna taga sådan anställning. Med hänsyn härtill föreslår kommissionen, att — i avvaktan på de förslag, som komma att framläggas i den slutliga rapporten — utöver de ordinarie bestämmelserna angående understöds erhållande för gift kvinna

skola införas tilläggsbestämmelser av innehåll, dels att hon ej har upphört tillhöra försäkringsbart yrke, och dels att hon med hänsyn till sin tidigare erfarenhet inom industriell verksamhet och till de industriella förhållandena inom vederbörande distrikt rimligen kan beräknas erhålla anställning i försäkringsbart yrke.

Nuvarande bestämmelser möjliggöra, att säsongarbetare, som hava arbete så lång tid, att de äro i tillfälle att erlägga ett tillräckligt antal veckoavgifter, under tid, då de normalt bruka gå arbetslösa, åtnjuta understöd från försäkringen. Man kan emellertid icke anse, att en arbetare, som erhåller sitt levebröd genom arbete inom ett säsongyrke är arbetslös i ordets vanliga bemärkelse om han saknar arbete under den s. k. dödsäsongen. Det föreslås därför att säsongarbetare, som under dödsäsongen ansöker om understöd, skall uppfylla följande villkor, nämligen

dels att han tidigare under dödsäsonger under skälig tid arbetat i försäkringsbart yrke, och

dels att han med hänsyn till de industriella förhållandena i distriktet kan påräkna erhålla arbete inom försäkringsbart yrke under dödsäsongen.

Kommissionen har, såsom anförts, icke ansett möjligheter föreligga, att under nuvarande förhållanden göra arbetslöshetsförsäkringen fullt självförsörjande. Ehuru försäkringen trots de föreslagna inskränkningarna alltjämt kommer att förorsaka staten viss förlust, kommer denna emellertid att bliva minskad från 39·5 milj. £ till 7·6 milj. £; av detta senare belopp utgör emellertid 4·5 milj. £ räntekostnader. De besparingar, som skulle uppkomma genom de olika inskränkningarna, framgå av följande från betänkandet hämtade sammanställning:

I. Insurance benefit.	£	£
Nuvarande utgifter		84 000 000
» inkomster av försäkringsavgifterna		44 550 000
Underskott per år, om ingen ändring sker		39 450 000
Beräknade besparingar genom kommissionens förslag.	**£**	
Begränsningen av understödet till 26 veckor	9 100 000	
Höjningen av försäkringsavgifterna	9 000 000	
Nedsättningen av de ordinarie understödsbeloppen	7 600 000	
Nedsättningen av familjeunderstöden	1 100 000	
De förändrade bestämmelserna för intermittent sysselsatta arbetare, tillfällighetsarbetare, korttidsarbetare, gifta kvinnor och säsongarbetare	5 000 000	
Summa besparingar		31 800 000
Reducerat underskott		7 650 000

II. Transitional benefit.	£	£
Beräknad kostnad för helt år		35 000 000
Ökade kostnader genom överföring från insurance benefit till följd av den föreslagna nedskärningen av understödstiden till 26 veckor		9 100 000
Summa kostnader		44 100 000
Beräknade besparingar genom kommissionens förslag.	**£**	
Minskning av ordinarie understödet	3 000 000	
Minskning av familjetillägget	700 000	
Förändrade bestämmelser ang. antalet erlagda veckoavgifter	3 300 000	
Förändrade villkor för erhållande av transitional benefit	3 100 000	
Summa besparingar		10 100 000
Reducerad kostnad för transitional benefit		34 000 000

Genom de sålunda föreslagna åtgärderna skulle statens utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och understödsverksamhet i form av »transitional benefit» under nuvarande omfattande arbetslöshet sjunka från 89·3 milj. £ till 59·7 milj. £ per år.

I den avlämnade rapporten har av särskilda orsaker huvudsaklig uppmärksamhet ägnats åt de finansiella problemen. Emellertid får försäkringens finanser icke anses såsom vare sig viktigare eller svårare än andra frågor, som uppkomma i sammanhang med arbetslöshetsunderstödsverksamheten. De sociala och ekonomiska verkningarna av denna förtjäna ett sorgfälligt beaktande, spörsmål, till vilka kommissionen förklarat sig ämna återkomma i sin slutrapport. Trots all den kritik, som riktats mot den nuvarande understödsverksamheten, och trots de svårigheter, denna varit utsatt för, måste dock erkännas, att den lindrat en omfattande nöd under en tid av osedvanligt stor arbetslöshet.

Utav kommissionens sju ledamöter, ha fem, vilka sålunda utgöra kommissionens majoritet, undertecknat den avgivna rapporten. De övriga två ha i väsentliga delar en från majoriteten avvikande mening. Av de fem ledamöterna inom majoriteten, ha vidare två ledamöter — ehuru de i allt väsentligt dela majoritetens principiella åsikter — såsom sin mening anmärkt, att de framställda förslagen borde, för att lätta det nuvarande trycket på det allmännas finanser, hava varit mera genomgripande och omfattande.

I en särskild rapport framlägger minoriteten sin ståndpunkt. Den beklagar, att överhuvud det varit nödvändigt avgiva en preliminär rapport, enär kommissionen har omfattande förslag under övervägande, vilka komma att framläggas i slutrapporten.

De nuvarande förhållandena ha medfört, att understödsverksamheten blivit desorganiserad och att försäkringsprincipen i viss mån blivit övergiven. Det är beklagligt, att arbetslöshetsfonden kommit att upplåna de erforderliga penningmedlen. Kostnaderna borde hava täckts med skattemedel.

Det måste anses såsom naturligt och förklarligt, att arbetslöshetsfondens inkomster och utgifter under nuvarande arbetslöshet icke gå ihop. Majoriteten har ansett det viktigaste vara att förbättra fondens ekonomi. Angeläget borde i stället hava varit att träffa sådana anordningar, att de arbetslösa bibehållas på en levnadsnivå, som åtminstone icke är lägre än den nuvarande. Det är de arbetslösa, som ha känt depressionen hårdare än någon annan del av samhället, och på dem böra icke ytterligare bördor läggas.

Det framhålles, att den bas, på vilken majoriteten stött sina beräkningar, är en arbetslöshet på 2·5 milj. man. Enligt minoriteten finnes det emellertid intet, som garanterar, att dessa beräkningar komma att hålla streck, enär omständigheter kunna inträffa, som rubba de gjorda antagandena. Så länge en arbetslöshetsförsäkring existerar, böra kostnaderna fördelas så, att arbetarna och arbetsgivarna blott belastas med sådana avgifter, som de kunna beräknas bära, medan återstoden bör betalas av staten.

Minoriteten avstyrker i huvudsak de framställda förslagen om minskning av understödstiden, sänkningen av understödsbeloppen och höjningen av veckoavgiften m. m. Endast beträffande de intermittent sysselsatta arbetarna och säsongarbetarna tillstyrkes majoritetens förslag. Beträffande de gifta kvinnorna är dock minoriteten icke enig, utan har den ene av minoriteten härvid förenat sig med majoriteten.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Ny förordning för sjömäns uppehåll i Belgien. Enligt meddelande från generalkonsul Petri i Antwerpen har en ny förordning trätt i kraft beträffande sjömäns uppehåll i belgiska hamnar. Bl. a. stipuleras, att sjöman icke får avmönstra från utländskt fartyg utan hamnpolisens tillstånd. I praktiken tillgår det så, att den utländske befälhavaren eller hans ombud personligen inställer sig hos hamnpolisen och utan vidare får tillstånd att avmönstra. Det kan dock tänkas fall, då tillstånd vägras, exempelvis när ett alltför stort antal sjömän uppehåller sig på platsen utan arbetsutsikter inom rimlig tid. Det är absolut nödvändigt, säger generalkonsuln, att befälhavare utverka tillstånd, emedan annars fördröjd avgång eller kostnader för hemförskaffning av avmönstrad sjöman kan bli följden.

(Svensk sjöfartstidning.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juni 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av juni till 31 057, varav 8 444 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)		Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	907	— 5	Närings- o. njutningsmedelsind.	177	— 50
Skogshushållning	3 303	— 392	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	105	— 50
Gruvdrift och malmförädling	2 138	— 564	Trämasse- och pappersindustri	598	+ 40
Jord-, sten- och glasindustri	4 695	— 103	Grafisk industri	38	— 82
Metall- och maskinindustri	2 403	— 136	Industri och hantverk, ej spec.	393	— 161
Trävaruindustri	3 746	— 550	Sjöfart och fiske	253	— 169
Byggnadsverksamhet	917	— 497	Handel och samfärdsel m. m.	1 274	— 217
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	136	— 19	Husligt arbete	16	— 17
Textilindustri	83	— 37	Arbete, ej hänf. till annan grupp	9 755	— 463
Beklädnadsindustri	120	— 21	Summa	31 057	— 3 493

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 6 620 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 92 mot 90 vid månadens ingång.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 4 078 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 1 199 arbetare. Härförutom uppbure 1 394 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 2 772 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under juni till 1·54 miljoner kronor samt under årets sex första månader till sammanlagt 6·6 miljoner.

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1931. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under andra kvartalet 1931 till 171 personer, varav 55 män och 116 kvinnor. Samtliga emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg). Över Danmark och Norge har ingen utvandring förekommit under kvartalet. Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Trondhjem	Köpenhamn	Summa
April	8	9	—	48	—	—	**65**
Maj	11	5	3	33	—	—	**52**
Juni	5	3	3	43	—	—	**54**
2 kv. 1931	**24**	**17**	**6**	**124**	—	—	**171**
2 » 1930	71	162	29	724	1	7	**994**

Emigrationen under andra kvartalet 1931 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska och norska städerna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Summa utvandrare 2 kv. 1931	Summa utvandrare 2 kv. 1930	Län	Summa utvandrare 2 kv. 1931	Summa utvandrare 2 kv. 1930
Stockholms stad	20	45	Göteb. o. Bohus län	25	105
» län	3	18	Älvsborgs »	8	66
Uppsala »	—	17	Skaraborgs »	5	25
Södermanlands »	1	10	Värmlands »	17	83
Östergötlands »	2	9	Örebro »	6	17
Jönköpings »	14	60	Västmanlands »	—	7
Kronobergs »	5	44	Kopparbergs »	4	26
Kalmar »	13	101	Gävleborgs »	6	30
Gotlands »	—	3	Västernorrlands »	4	27
Blekinge »	3	56	Jämtlands »	3	41
Kristianstads »	8	50	Västerbottens »	—	14
Malmöhus »	14	49	Norrbottens »	1	35
Hallands »	9	56	Hela riket	**171**	**994**

De här redovisade utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper framgår av följande översikt:

	Män Antal	Män %	Kvinnor Antal	Kvinnor %	Summa Antal	Summa %
Under 15 år	12	21·8	28	24·1	40	23·4
15—25 »	10	18·2	23	19·8	33	19·3
25—35 »	16	29·1	30	25·9	46	26·9
35—45 »	10	18·2	20	17·2	30	17·5
45—55 »	2	3·6	6	5·2	8	4·7
Över 55 »	5	9·1	9	7·8	14	8·2
Summa	**55**	**100·0**	**116**	**100·0**	**171**	**100·0**

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige på väg till främmande världsdel, utgjorde under kvartalet 100. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Ryssland	Estland	Litauen	Tyskland	England	Summa
April	—	10	15	4	5	—	2	1	**37**
Maj	—	4	16	—	4	3	—	—	**27**
Juni	1	6	23	—	3	3	—	—	**36**
Summa	**1**	**20**	**54**	**4**	**12**	**6**	**2**	**1**	**100**
Därav: män	—	9	24	1	5	3	2	—	**44**
kvinnor	1	11	30	3	7	3	—	1	**56**

I förestående siffror ingå de utlänningar, som befordrats till främmande världsdel direkt från svensk hamn (d. v. s. från Göteborg), men icke sådana transiterande emigranter, som passerat Sverige på genomfärd till annat land för att därifrån anträda resan till främmande världsdel.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud.

(1931: III.)

Olycksfall vid golvöppningar, ställningar, gallerier o. dyl.

28. En c:a *400 kg tung låda skulle transporteras från ett magasin över en landgång till en lastvagn.* Lådan placerades på en magasinskärra. Gående baklänges drog R. kärran över landgången, under det att fyra kamrater hjälpte till genom att skjuta på lådan. När kärran kommit upp på lastvagnen, råkade R. *snava eller trampa utanför lastvagnens kant och föll baklänges.* Hans ena fot fastklämdes därvid mellan kärrans ena skalm och lastvagnen. I fallet slog han huvudet mot marken och skadades så svårt, att han följande dag avled. (I: 30)

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

29. Vid en *sulfitfabrik* skulle två arbetare *flytta en »massaösare»,* som vägde ungefär 3 ton, från en massabinge till en annan. För detta ändamål fanns en *travers,* löpande å innerflänsarna av tvenne I-balkar. Då massaösaren skjutits ut på traversen, *urspårade* denna plötsligt och *föll jämte massaösaren i golvet,* varvid en av arbetarna kom under traversen och klämdes till döds.

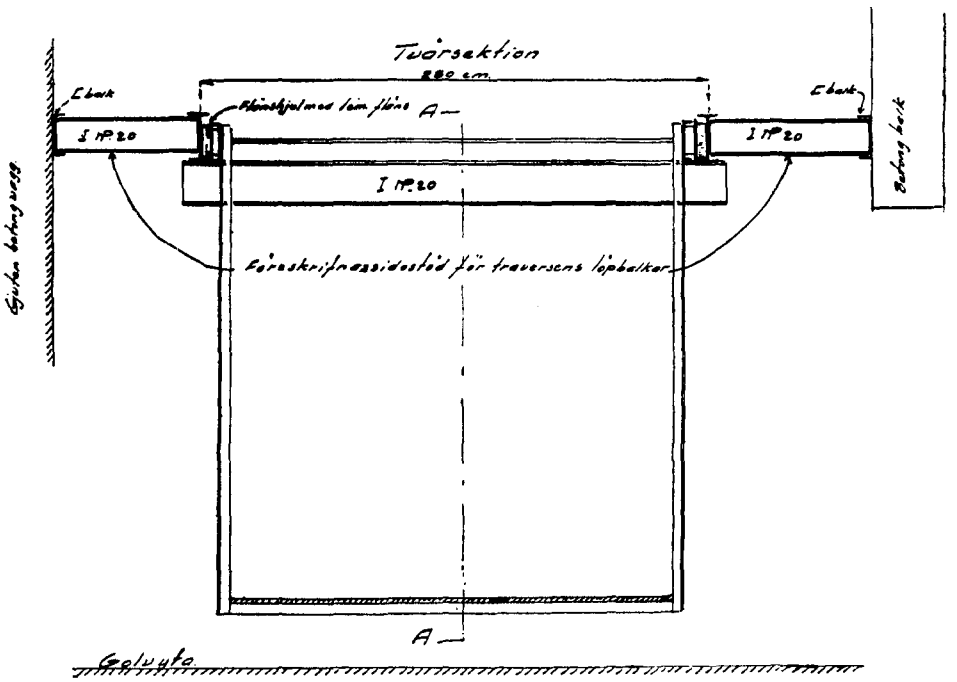

Fig. 8.

Orsaken till att traversen spårade ur torde vara, att avståndet mellan I-balkarnas uppläggningsstöd var alltför stort, nämligen c:a 15 m.

För att förhindra ett återupprepande av traversens urspårning föreskrevs, att löpbalkarna för var tredje meter skulle förses med sidostöd. (Se fig. 8.) (II: 41)

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor o. dyl.

30. J. hade jämte 6 kamrater av arbetsbefälet blivit beordrad att med hjälp av ett slipspel *upphala* en 7 m ruffad *motorbåt,* som skulle upptagas på slip. J. skulle sköta *slipspelet,* och de övriga arbetarna hade till uppgift att föra slipvagnen. Vagnen stod på rälsen intill spelet, och av spelwiren låg c:a 20 m i bukter strax framför spelet. När vagnen skulle skjutas ned mot ån, hjälptes flera av arbetarna åt och satte stark fart på vagnen. Då wiren stramade till, uppstod ett våldsamt ryck och spelets vevar började gå runt med stor hastighet.

J., som troligen ansåg farten alltför hög, skulle bromsa upp slipspelet och böjde sig ned för att fatta bromslinan. *Han träffades därvid av den ena veven i tinningen,* så att ett trekantigt krossår uppstod och han förlorade medvetandet. Genom skadorna förlorade han synen på högra ögat. Redan tidigare hade han genom olycksfall i arbete fått synen på vänster öga nästan helt fördärvad.

Slipspelet utgjordes av en cylindrisk trärulle med genomgående axel och vid denna fästade vevar. Spelrullens diameter var 17 cm, dess längd 86 cm och avståndet mellan vevarna 100 cm. De voro diametralt anordnade, vevradien var 37 cm och handtagens längd 48 cm. Stativet var av järn och av kraftig konstruktion. Bromsen, som utgjordes av en c:a 35 mm tjock hamptross, lagd ett varv runt spelrullen, var effektiv och kunde skötas av en man även vid sliptagning och utsättning av de största båtarna — 9 m motorbåtar. Längden på trossen från rullen var c:a 70 cm, då den var lagd ett varv omkring rullen.

En ganska stor risk föreligger alltid vid dessa vindspel på grund av att vevarna medfölja i rullens rotation. Ett stort antal av samma konstruktion torde vara i användning t. ex. såsom lastvinschar på mindre segelfartyg.

Orsaken till olyckan torde få tillskrivas en viss *oförsiktighet från arbetarnas sida,* i det att vagnen gavs alltför stark fart. Efter olyckan har spelet utbytts mot ett nytt sådant, försett med frikoppling av vevarna. Det gamla spelet hade använts i flera års tid, och den skadade J. hade vid föregående tillfällen deltagit i arbetet, varför han måste anses fullt förtrogen därmed. (III: 40)

31. Vid *växling* av tippvagnar i ett kalkbrott var ordnat så, att vagnarna under gång kunde frikopplas från lokomotivet samt detta passera växeln på rakspår, varefter vagnarna kunde växlas in på sidospår.

Vid sådan växling hade lokets ena hjulpar passerat växeln, som därefter troligen blivit omlagd, så att det andra hjulparet kom in på sidospåret. Lokomotivet kom härvid att brytas snett mot rörelseriktningen med den påföljd, att det stjälpte. Lokföraren, som försökte hoppa ur förarhytten, fick ena armen och benet under loket och skadades så svårt, att han dagen efter avled.

Vid besiktning kunde intet fel upptäckas vare sig på loket eller på rälsmaterialet. Lokets hjulflänsar voro felfria, och rälsen var grov. Visserligen hade skenorna lösbrutits, när hjulparen gingo in på skilda spår, men detta var en följd av olyckshändelsen och icke orsak till densamma. Orsaken till olyckan var, som tidigare nämnts, sannolikt den, att växlaren *lagt om växeln för tidigt.* Sedan han märkt sitt ödesdigra misstag, måste han emellertid omedvetet kopplat tillbaka den i sitt ursprungliga läge. Vagnarna, som kommo efter, körde nämligen in på rakspåret och på det kullfallna loket.

Det här beskrivna sätt att växla, som bland järnvägsmän går under namnet »slängskjuts», är förbjudet.

Anvisningar lämnades om att vagnarna skola dragas in på sidospåret Loket skall därefter ensamt framföras till en längre bort belägen växel för att där kopplas in på rakspåret och på detta komma tillbaka till första växeln. (III: 41)

32. L. skulle *sammankoppla tvenne vagnar* och hade placerat sig mellan dessa på rätt sätt för kopplingens utförande. Han ansåg emellertid, att vagnrörelsen var för långsam och lämnade sin plats för att se efter orsaken därtill. I samma ögonblick nådde vagnarna varandra, och L. blev *klämd mellan bufferterna*. Han erhöll så svåra skador, att han följande dag avled. (III: 42)

33. Under *dressinfärd* för baninspektion på en järnvägslinje blev S. *i en kurva upphunnen av ett tåg*. Lokomotivföraren hade givit föreskriven lystringssignal, som S. tydligen uppfattat, enär han lyft dressinen från spåret. Han hade dock ej hunnit få densamma helt undan, utan *lokomotivet stötte mot dressinen*, av vilken S. fick ett slag, så att han kastades mot en stängselstolpe vid sidan av banvallen. Han skadades härvid så svårt, att han omedelbart avled.

Vid förhör har utrönts, att tågets hastighet var lägre än den högsta tillåtna samt att lokomotivpersonalen vidtagit alla åtgärder för att stoppa tåget. På grund av rådande mörker och den omständigheten, att tåget befann sig i en kurva, upptäcktes emellertid ej dressinen förrän på 50 meters avstånd från tåget, som på denna korta sträcka ej kunde stoppas. (III: 43)

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Sten-, tegel-, porslins- och glasmaskiner.

34. I *en kross vid en fabrik för tillverkning av slaggtegel* inträffade med kort mellanrum två olyckshändelser. Anordningen av krossen framgår av nedanstående skiss. (Fig. 9.)

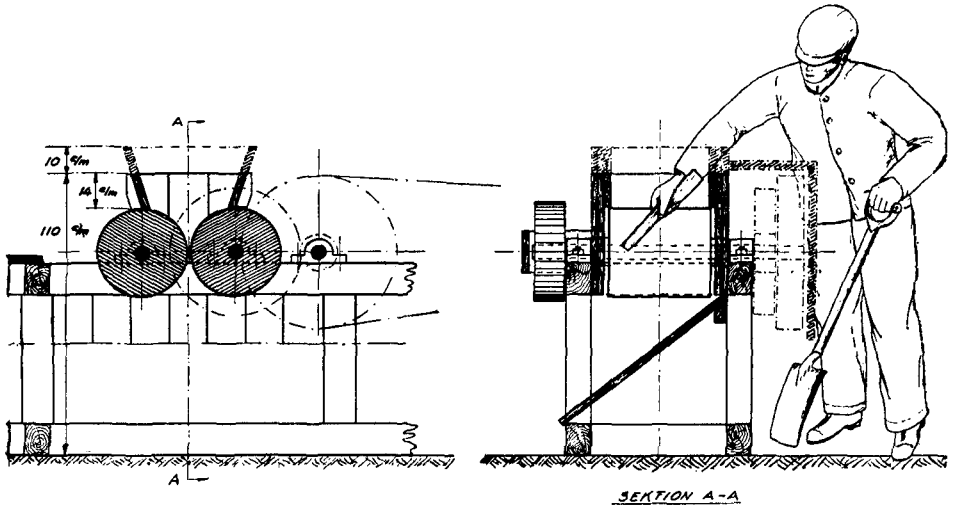

Fig. 9.

A. skulle med vänstra handen *bortlaga en hård slaggbit*. Härunder *halkade han*, och *vänstra handen kom därvid i beröring med valsarna och drogs in mellan dem*. Vid hans rop på hjälp kom en arbetare B. tillstädes och slog av motorremmen, som på grund av motståndet slirade på remskivan. Efter detta olycksfall sattes skyddsbräder upp för remskivan, och trattens höjd ökades något. Arbetarna varnades också för att plocka bort bitar ur krossen, medan den var i gång.

En tid senare var arbetaren B. sysselsatt med samma arbete. Slaggen var vid detta tillfälle mycket uppblandad med hårda klumpar och gråsten. För att få bort dessa ur tratten använde han en c:a 0·5 m lång knivformig *trästicka,* som han höll i högra handen. När han skulle *peta bort ett större slaggstycke,* som blivit liggande mellan valsarna, drogs stickan så hastigt med, att han ej hann släppa densamma, utan *handen indrogs mellan valsarna* och blev fullständigt krossad. Motorremmen slirade därvid av remskivan, så att krossen stannade. Slaggkrossens motor var på 7·5 hkr. Valsarna, som voro helt släta, hade en hastighet av 100 varv per min., deras diameter var 350 mm, och öppningen mellan dem uppgick till 20 mm.

Orsaken till olycksfallen torde dels få tillskrivas slaggkrossens otillfredsställande skyddsanordning och dels oförsiktighet och oerfarenhet från arbetarnas sida. Antingen skulle galler ha placerats över valsarna eller också inmatningstratten anordnats så, att händerna icke kunnat nedföras till valsarnas ingreppspunkt.

Slaggkrossen, som tagits i bruk några månader före olycksfallen, hade icke varit föremål för inspektion. Efter det senaste olycksfallet föreskrev inspektören, att en inmatningstratt, så anordnad, att händerna genom denna ej kunna nedföras till valsarnas ingreppspunkt, skulle anskaffas. (VIII e: 1)

Tröskverk.

35. *Vid tröskning av fröklöver* på en mindre lantgård brukades ett gammalt tröskverk av enklaste typ, drivet av en elektrisk motor om 5·5 hkr. Slagtrumman var öppen, och slagorna bestodo av 25 mm rundjärn. Matningen utfördes normalt från ändan av matarbordet och sköttes av gårdsägaren L.

Sedan tröskningen avslutats, gick L. för att stoppa motorn men fann då, att en mindre tapp klöver spillts vid sidan av verket. Med höger hand tog han upp klövertappen och slängde in den i det ännu i gång varande tröskverket. Vid denna rörelse kom handen för långt in och *klämdes* så svårt *mellan slagorna och tröskverkets kant,* att den måste amputeras invid handleden.

Olycksfallet torde helt få tillskrivas L:s obetänksamhet att stående vid sidan av matarbordet mata verket. (VIII t: 19)

Övriga jordbruksmaskiner.

36. Vid skärning av hackelse på en mindre lantgård användes en *hackelsemaskin utan knivhjulsskydd.*

Under arbetets gång stockade sig halmen mellan matarvalsarna, så att matningen upphörde att fungera. Vid försök att med högra handen rycka loss en del av den stockade halmen tog G. spjärn med vänstra handen mot överfallet (den gjutna kåpan över valsarna) till matarvalsarna. Därvid halkade han, och *vänstra handen kom in i knivhjulet* med påföljd att handen skars snett av, så att samtliga fingrar på densamma gingo förlorade.

Olycksfallet berodde helt på att skyddsskärm för knivhjulet saknades.

Till förebyggande av ytterligare olycksfall i maskinen lämnades anvisningar om lämpligt skydd. (VIII u: 6)

Olycksfall vid elektriska apparater och ledningar.

37. J. försökte *utbyta säkringarna för en* från kraftstationen utgående *högspänningsledning* (10 kV) men *glömde bort att* dessförinnan *göra dem spänningslösa* genom att bryta de tre frånskiljarna för densamma. Han påträffades liggande död med brännsår i huvudet, på halsen och ena handen.

Fallet är typiskt. Olycksfall vid högspänningssäkringar på grund av tillfällig glömska hos den skadade inträffa alltför ofta.

Elektriska inspektionen föreskriver därför numera, i synnerhet vid enklare kraft- och transformatorstationer, blockering av säkringarna för att fästa uppmärksamheten på att de stå under spänning samt försvåra oavsiktlig beröring av dem. Blockeringen består däri, att en

fällbar skärm anbringas framför säkringarna, kombinerad med manöverstången för den trepoliga avskiljaren på sådant sätt, att skärmen icke kan fällas undan, utan att frånskiljaren är bruten, och frånskiljaren icke kan slås till, utan att skärmen befinner sig framför säkringarna. Anordningen förutsätter trepolig frånskiljare med vidfäst manöverstång och fast handtag på lämplig plats inom räckhåll från golvet, vilket även ur driftsynpunkt medför väsentliga fördelar framför enpoliga frånskiljare med lös manöverstång.

Den mekaniska kombinationen mellan brytaren och skärmen kan och bör göras enkel. I stället för fällbar kan skärmen också göras skjutbar upp och ned mellan två par plattjärn. Den kan t. o. m. ersättas av ett enkelt järn, eventuellt med därpå fäst anslag, som vid tillslagen frånskiljare ligger mitt framför säkringarna. Ändamålet är som sagt icke att hindra avsiktlig beröring utan att förebygga glömska.

I vissa undantagsfall och särskilt i äldre eller mera komplicerade stationer kan blockeringen dock icke genomföras utan väsentliga ändringar och kostnader. Man kan i sådana fall möjligen avstå från fordran på blockering, under förutsättning att trepolig frånskiljare uppsättes och ett fast varningsanslag anbringas omedelbart nedanför eller vid sidan av säkringarna, minst 15 × 60 cm, med texten: Är frånskiljaren bruten?

Inspektionen har anmodat kraftbolaget att anordna blockering på ovan angivet sätt och i övrigt i förekommande fall tillämpa här angivna synpunkter. (IX: 24)

38. Från en brytstolpe i en trefasig *luftledning för 800 V* gick en avgreningsledning till ett uthus. Ledningen var avsedd för drift av en mangel, men någon motor till denna blev aldrig inmonterad. Ledningen lät man sitta kvar för stagning av stolpen. Isolatorn till en av faserna lossnade efter några år, och då togs denna fas bort. Senare avklipptes den andra fasen invid stolpen, men sladden fick hänga kvar i sin isolator vid husväggen. Den tredje fasen, som alltjämt var spänningsförande, fick fortfarande sitta kvar. Under en storm lösrycktes den bräda, i vilken isolatorkrokarna voro fästa, och föll ned, så att trådarna blevo liggande på marken.

J., som ett par dagar senare hade sin väg förbi uthuset, fick se trådarna och ämnade med en kniv undersöka, om de voro av koppar. Då han *fattade i den spänningsförande tråden*, fick han ström genom kroppen och föll omkull, till synes livlös. En kamrat sparkade undan brädan, så att J. befriades från tråden. Man vidtog upplivningsförsök med konstgjord andning, och dessa pågingo i $2\,^1/_2$ timmar men utan resultat.

Ansvaret för det inträffade drabbar i första hand gårdsägaren, som underlåtit tillse, att avgreningsledningen blivit borttagen och att anläggningen i övrigt erhållit erforderligt underhåll.

Vederbörande tillsyningsman har efter besök på platsen bl. a. föreskrivit insättande av en anordning, som automatiskt signalerar uppkommande jordfel. (IX: 25)

Olycksfall genom explosion av sprängämnen, gaser o. dyl.

39. Vid *bergspräng*ning förorsakade s. k. *grytskjutning* en svår olycka. Sprängningen pågick i ett berg, och 15—20 m från foten av detsamma voro c:a 20 man sysselsatta med makadamslagning. Detta arbete bedrevs på ackord.

För att få en större mängd sten på en gång hade borrats ett hål till 5 meters djup ett stycke från kanten för föregående sprängning, och meningen var nu att »bränna en gryta» vid hålets botten. Urbränning hade företagits i flera omgångar med 0·5, 1·5, 2·5 och 3 kg dynamit, och före varje bränning hade givits varningsrop. De flesta brukade emellertid fortsätta med sitt arbete under grytskjutningen. För den sista urbränningen användes ungefär 3 kg dynamit, och man väntade samma verkan som förut, och makadamslagarna stannade därför trots varningsrop kvar på sina platser. Då skottet gick, *lösgjordes emellertid ett stort parti av berget*, och en mängd stenar regnade ned över fältet. En av de vid makadamplatsen sysselsatta arbetarna dödades omedelbart, en annan fick benet krossat av en sten och avled efter 11 timmar, medan sju andra erhöllo mindre skador.

Stenen i berget var av rätt sprickig beskaffenhet, och stor försiktighet hade därför varit av nöden. Gott skydd kunde erhållas vid sidan om berget c:a 20 m från platsen för makadamslagningen. Men arbetarna synas ha funnit det onödigt att avbryta sitt ackordsarbete, då tidigare urbränningar varit jämförelsevis ofarliga.

Vid inspektion visade det sig, att det fanns en gammal spricka i berget ungefär 1·5 m från borrhålets mynning. Sannolikt har denna utvidgats genom de föregående bränningarna. — Olycksfallet utgör en den allvarligaste maning att icke taga någon onödig risk i arbetet. (XI: 24)

Olycksfall förorsakade av giftiga gaser o. dyl.

40. I ett *reningstorn för masugnsgas* omkom en arbetare B. på grund av *gasförgiftning*.

Tornet, som stod på hyttgolvet, var c:a 4·5 m högt och 1·6 m i diameter. Ett horisontellt lagt trägaller delade det i ungefär två lika delar, av vilka den övre var fylld med björkris och den undre tom. 3·3 m från golvet fanns en manlucka om 350 × 450 mm.

Arbetet med utbyte av rislagret, vilket brukade göras med $1^1/_2$ års mellanrum, utfördes av 4 man, alla utrustade med Degea-CO-masker. Riset uttogs med hakar. När allt riset var uttaget, observerade man, att trägallret låg snett. Då det ej kunde läggas till rätta med hakarna, erbjöd sig B. att genom manluckan gå ned i tornet för att lägga det till rätta. En stege placerades i tornet på det 1·7 m under manhålets nedre kant liggande trägallret. Med gasmasken på kröp B. in genom manhålet. Sedan vände han sig, stack ut huvudet och en del av överkroppen genom luckan och sade, att han icke fick någon luft. Han lossade då på remmen till burkfiltret och räckte detta till en kamrat O. Sedan spände han ett säkerhetsrep om livet för att om så skulle behövas kunna bli upphissad. Då B. syntes hava hållit högra handen över det hål, genom vilket luften skall gå in i filterburken, tillsades han av O. att ej hålla handen över lufthålet. Filtret fastsattes sedan åter på sin plats, varpå B., som hela tiden haft gasmasken på, gick nedför stegen.

Då B. kom längre ner, frågade O., om han kände någon gas, varpå B. svarade: »Nej.» Omedelbart därpå föll han på sida med fötterna c:a 1·5 m och huvudet c:a 0·4 m från manhålets nedre del.

B:s tre kamrater, som alla höllo i säkerhetsrepet, försökte då draga upp honom. Detta visade sig emellertid omöjligt. Troligen hade B:s kläder fastnat i den sega och klibbiga tjäran i tornet. Högst $^1/_2$ minut hade förflutit från det B. fått repet bundet omkring sig och tills han föll i tornet.

Då det ej lyckades att få upp B., började man pumpa in luft i tornet från kompressoranläggningen samt taga bort nitar och mejsla upp plåtkanten för att nedanför det ställe, där B. befann sig, få hål i tornet och sålunda luftväxling. Hålet skars sedan upp med svetsbrännare till en storlek av 700 × 500 mm. Detta kunde emellertid — på grund av explosionsfaran — ej göras förrän efter ordentlig utluftning. En elektrisk sladdlampa hade under tiden varit tänd i tornet och fullt upplyst detsamma. Man kunde härigenom iakttaga B. och se, att han hade gasmasken ordentligt påsatt och att lufthålet på batteriet var fritt.

Den tid, som förflutit mellan det B. gått in i tornet och tills man fått ut honom, uppskattades till 20 à 25 minuter. Läkare hade under tiden anlänt och företog upplivningsförsök, vilka dock voro förgäves.

Enligt uppgift har vid tidigare risombyte någon gång hänt, att man på liknande sätt som nu gått in i tornet och lagt gallret till rätta.

Anledningen till olyckan är påtagligen den i olycksfallsberättelser allt vanligare angivna, att man använt Degea-CO-masker — utan att beakta det i leverantörens prospekt angivna förhållandet, att dessa endast äro användbara i sådana rum, där jämte koloxiden också finnes för andningen tillräcklig syrgasmängd. Yrkesinspektören delar fullkomligt den av säkerhetsingenjören uttalade åsikten, att dylikt påpekande i varningsform borde

finnas angivet å varje burkfilter. Framställning härom har också gjorts till den svenska generalagenturfirman.

Gasmasken var försedd med nyinsatt burkfilter, för vilket förvaringstiden enligt uppgift utgick i början av år 1932. På av vederbörande försäkringsbolag telefonledes framställd begäran översändes detsamma till dem för undersökning.

Med anledning av det inträffade har arbetsledningen utfärdat förbud mot allt slags arbete i gasrör, kanaler e. d., innan den efter vidtagna tillförlitliga skyddsåtgärder givit sitt tillstånd därtill. (XII: 10)

41. Ett antal arbetare voro sysselsatta med att *rengöra* de stora *valsarna i en pappersmaskin.* För att komma åt de understa valsarna hade man rest ställningar i källaren. För rengöringen användes *trikloretylen,* emedan brandförsäkringsbolaget på grund av brandfaran fordrat, att fotogen icke skulle användas.

Under arbetet råkade *en av arbetarna ramla ned från ställningen.* Vid fallet slog han ryggen mot en vals, som låg på golvet, och skadades så svårt, att han efter några dagar avled.

Orsaken till att mannen föll ned torde sannolikt få tillskrivas inverkan av trikloretylenen, som användes i stora mängder.

Arbetsgivaren har anmodats tillse, att vid användning av denna vtäska, som avger starkt bedövande gaser, erforderlig försiktighet iakttages, t. ex. genom noggrann ventilation eller användande av gasmasker. (XII: 11)

Olycksfall vid ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck.

42. Vid *sprängning av en tunnel* pågick borrning c:a 100 m inne i berget. *Borrmaskinen drevs med luft av 11—13 atm.* Tryckluftledningen från kompressor och luftklocka utgjordes av 60 mm stålrör. Som förbindelse mellan detta och borrmaskinen användes en gummislang av 50 mm diameter och beräknad för ett arbetstryck av c:a 15 atm. Vid slutet av stålröret var inkopplad en vanlig rörbrottsventil, i vilken vid brott på ledningen en kula automatiskt av strömningen föres mot ventilens utströmningssida och tillsluter öppningen. I ventilhuset finnes en förbigångsledning, erforderlig för kulans återförande till sitt normala läge. Denna förbigångsledning kan regleras för hand. Skall rörbrottsventilen fungera som säkerhetsanordning, måste förbigångsledningen givetvis vara stängd.

En arbetare höll på med iordningställande av slang och borrmaskin för fortsatt borrning, då plötsligt *brott uppstod å slangen* invid den plats, där han stod. *Den utströmmande luften, uppblandad med stenskärvor, grus och sand, förorsakade honom svåra sårskador* i ansiktet och ögonen.

Vid undersökning av rörbrottsventilen visade det sig, att förbigångsledningen var öppen. För utblåsning av gaser från dynamitsprängningarna hade tryckluften använts. Därvid har luften fått utströmma så häftigt, att rörbrottsventilen fungerat. För att återföra kulan i normalt läge har förbigångsledningen öppnats och sedan icke blivit stängd. Något fel å ventilen kunde icke märkas, och vid provningar fungerade den tillförlitligt.

Efter nyssnämnda olycksfall har förbigångsventilen försetts med lås, vars nyckel förvaras av förmannen i resp. arbetslag. Anvisningar ha dessutom givits om införande av kontroll på att slangar och rörbrottsventiler ständigt skola vara i gott skick.

(XIII: 10)

43. I *ångcentralen till en större fabrik* funnos två ångpannor, som samkördes med ett ångtryck av 8·0 kg/cm². Pannorna voro sammanbundna med en 3″ huvudledning, på vilken funnos avstängningsventiler närmast pannorna; vid den mindre en 75 mm ventil och vid den större en 90 mm. Bägge ventilerna voro vanliga gjutjärnsventiler.

Pannorna användes huvudsakligen för uppvärmning. Eldningen kunde därför i regel avslutas vid 4-tiden på middagen, och då stängdes de båda huvudventilerna på pannorna.

För att lokalerna skulle hinna värmas, tills arbetet började på morgonen, påeldades pannorna vid 3-tiden på natten.

När eldaren en morgon stuckit fyr, gick han upp på pannmuren för att verkställa sammankopplingen. Trycket var då 7 kg i den mindre och 5 kg i den större pannan.

Sammankopplingen verkställdes på det sättet, att pannskötaren först öppnade en kondensvattenkran, placerad vid ventilen på den stora pannan. Därefter *öppnade han ventilen* till den mindre pannan och var just i färd med att öppna ventilen till den större, då densamma *sprang sönder strax ovanför sätet*. Pannskötaren befann sig då på den c:a 2 m

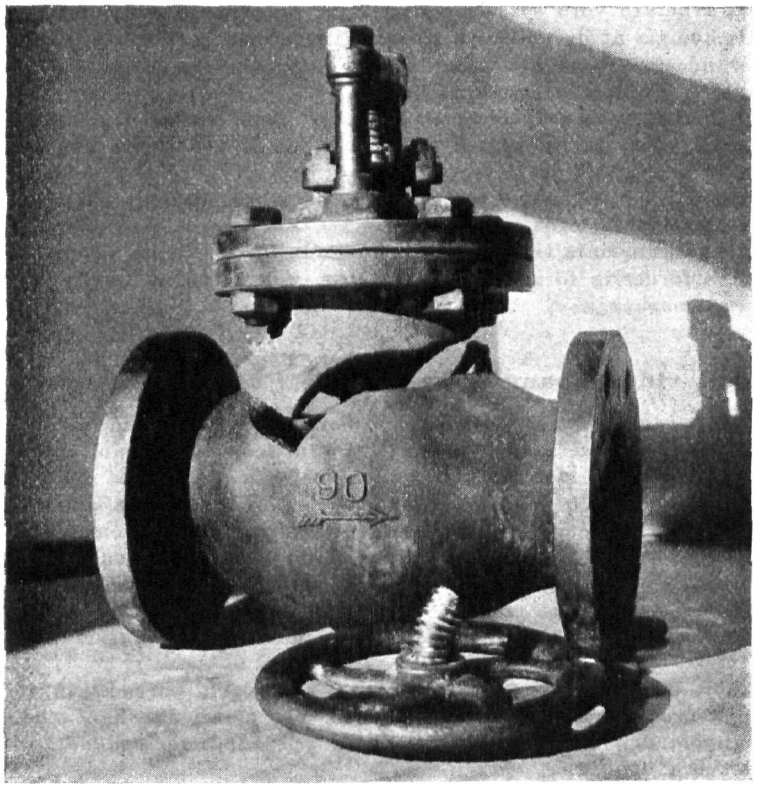

Fig. 10.

höga pannmuren och intill kanten av densamma. Av den utrusande ångan kastades han ned från pannmuren och ut genom dörröppningen, som låg mitt för den större pannan. Fig. 10 visar ventilen efter bristningen.

Orsaken till ventilbrottet får troligen hänföras till *vattenslag*. Dylika hade nämligen enligt uppgift varit mycket vanliga.

Fast inspektion verkställdes blott några timmar efter olyckan, hade brottytorna på ventilen rostat så pass mycket, att det icke var möjligt avgöra, om de voro färska eller ej. Personalen uppgav emellertid, att så var fallet.

Den brustna ventilen skulle ersättas med en av stålgjutgods.

För att undvika vattenslag skall alltid anordnas så, att det i ledningen uppkomna kondensvattnet lätt kan avlägsnas. När ånga framsläppes i förut avstängd ledning, bör detta ske med stor försiktighet, varjämte avloppet för kondensvattnet skall vara öppet.

(XIII: 11)

Yrkesinspektionens verksamhet under andra kvartalet 1931.

	Antal under kvartalet besökta arbetsställen	Därav för första gången under året besökta: arbetsställen	med sammanlagt: arbetarantal	med sammanlagt: kraftbeloppi eff.hkr.	Inspektions- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink.protokoll över besiktning av: ångpannor	Ink.protokoll över besiktning av: kompressorer o. d.	Intyg över besiktn. av hissar o. kranar	Anmälningar om olycksfall i arbete	Därav olycksfall med dödlig utgång	Anmäln. om yrkessjukd.	Framställn. t. länsst.	Anmälningar till åtal	Lämnade eftergifter
Yrkesinspektörerna															
I distriktet	84	66	5 420	43 216	76	47	82	7	67	2 462	4	6	—	1	12
II »	56	55	2 141	6 607	50	37	91	—	122	2 486	10	—	—	1	20
III »	191	186	5 039	30 748	76	122	109	12	133	1 287	4	—	—	—	11
IV »	222	222	8 697	28 225	58	97	119	—	53	1 280	4	—	4	4	51
V »	264	240	4 096	9 833	95	120	99	—	164	2 610	3	—	1	1	55
VI »	512	501	8 499	265 574	94	138	110	28	157	2 886	12	—	2	4	16
VII »	230	229	4 853	69 983	45	64	64	31	157	1 799	6	—	—	1	10
VIII »	145	141	4 827	30 112	50	75	72	—	58	2 654	9	1	2	1	8
IX »	84	76	4 301	17 297	43	41	70	24	27	2 351	7	—	1	2	7
Yrkesinspektrisen	323	296	8 577	—	140	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sprängämnesinspektören	14	8	694	1 180	20	35	—	—	—	[7](10)	[7](1)	—	—	—	—
Summa	**2 125**	**2 020**	**57 144**	**502 775**	[1]**747**	**798**	[2]**816**	[3]**102**	**938**	[4]**19 815**	[4]**59**	**7**	**10**	**15**	**190**
Underinspektörerna															
I distriktet	328	289	2 605	903	75	1	56	—	—	—	—	—	—	—	—
II »	691	678	1 491	12 987	93	23	136	—	—	—	—	—	—	—	—
III »	455	453	1 258	4 866	68	168	146	—	7	—	—	—	—	—	—
IV »	598	598	1 959	9 837	71	135	141	1	—	—	—	—	—	—	—
V »	959	944	1 354	11 031	128	106	44	—	2	—	—	—	—	—	—
VI »	444	404	2 685	1 752	92	11	39	—	29	—	—	—	—	—	—
VII »	424	407	1 342	7 701	54	33	93	—	5	—	—	—	—	—	—
VIII »	376	373	1 517	4 943	75	84	66	—	3	—	—	—	—	—	—
IX »	108	107	532	592	35	46	27	—	15	—	—	—	—	—	—
Summa	**4 383**	**4 253**	**14 743**	**54 612**	**691**	**607**	[5]**748**	**1**	**61**	—	—	—	—	—	—
därav: jordbruk	1 452	1 443	—	24 624	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	736	716	1 499	1 995	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete	2 195	2 094	13 244	27 993	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottledsinspektören	**28**	**28**	**425**	—	**50**	**171**	—	—	—	[7]**2 454**	[7]**4**	—	—	—	—
Bergmästarna															
Norra distriktet	5	5	2 149	10 430	9	3	—	—	1	183	2	—	—	—	—
Gävle—Dala distrikt	9	9	1 946	10 669	16	—	—	—	—	165	—	—	—	—	—
Östra distriktet	44	44	1 251	8 705	22	3	—	—	—	108	1	—	—	—	—
Västra »	35	35	887	1 562	7	1	—	—	4	406	1	—	—	—	—
Södra »	38	38	1 146	2 646	13	7	—	—	68	365	1	—	—	—	—
Summa	**131**	**131**	**7 379**	**34 012**	[6]**67**	**14**	—	—	**73**	**1 227**	**5**	—	—	—	—
Järnvägsinspektörerna															
S. J. säkerhetstjänsten	14	14	·	·	9	5	—	—	—	464	5	—	—	—	—
maskintjänsten	15	15	·	·	27	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar	413	413	·	·	36	9	—	—	—	210	3	—	—	—	—
Summa	**442**	**442**	·	·	**72**	**17**	—	—	—	[7]**674**	[7]**8**	—	—	—	—
Elektr. inspektörerna															
Norra distriktet	169	169	·	·	48	40	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Östra »	14	14	·	·	4	6	—	—	—	11	2	—	—	—	—
Västra »	53	53	·	·	53	44	—	—	—	10	1	—	—	—	—
Södra »	40	40	·	·	14	31	—	—	—	9	2	—	—	—	—
Summa	**276**	**276**	·	·	**119**	**121**	—	—	—	[7]**33**	[7]**5**	—	—	—	—

[1] Härav 310 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 204 fall. — [3] Härav större besiktning i 42 fall. — [4] Av dessa olycksfall ha 16 615, därav 51 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 213 fall. — [6] Härav för gruvingenjörerna 31. — [7] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Juli månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under juli månad.

Översikt av verksamheten under juli månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	juli 1931	juni 1931	juli 1930
Stockholms stad	5 067	1 682	1 558	3 911	3 709	2 780	**8 978**	**5 391**	**4 338**	167	166	131
Stockholms län	2 226	1 416	1 290	431	673	295	**2 657**	**2 089**	**1 585**	127	137	123
Uppsala län	444	228	187	149	221	109	**593**	**449**	**296**	132	140	110
Södermanlands län	449	305	201	290	367	214	**739**	**672**	**415**	110	135	112
Östergötlands län	852	389	328	473	426	269	**1 325**	**815**	**597**	163	158	143
Norrköping	660	193	158	101	107	68	**761**	**300**	**226**	254	282	285
Jönköpings län	284	159	122	202	181	107	**486**	**340**	**229**	143	137	108
Kronobergs län	166	91	71	89	123	65	**255**	**214**	**136**	119	96	87
Norra Kalmar län	209	83	80	34	38	22	**243**	**121**	**102**	201	203	182
Södra Kalmar län	453	115	101	112	120	63	**565**	**235**	**164**	240	224	172
Gotlands län	93	99	74	101	132	77	**194**	**231**	**151**	84	91	94
Blekinge län	1 225	292	247	255	325	162	**1 480**	**617**	**409**	240	191	160
Kristianstads län	800	471	356	334	519	240	**1 134**	**990**	**596**	115	90	92
Malmöhus län: Malmö	2 365	533	518	1 339	966	654	**3 704**	**1 499**	**1 172**	247	236	220
Malmöhus län: Lund	221	71	69	77	53	35	**298**	**124**	**104**	240	220	226
Malmöhus län: Landskrona	585	72	65	51	45	32	**636**	**117**	**97**	544	240	199
Malmöhus län: Hälsingborg	1 230	319	309	334	299	221	**1 564**	**618**	**530**	253	211	212
Malmöhus län: Ystad	336	176	167	50	42	29	**386**	**218**	**196**	177	227	133
Malmöhus län: Trälleborg	426	163	160	87	64	54	**513**	**227**	**214**	226	192	184
Malmöhus län: Eslöv	208	139	131	36	41	26	**244**	**180**	**157**	136	116	116
Malmöhus län: Skurup	88	71	57	19	32	10	**107**	**103**	**67**	104	46	79
Malmöhus län: Vellinge	74	51	44	23	29	16	**97**	**80**	**60**	121	89	116
Hallands län	338	127	107	91	129	66	**429**	**256**	**173**	168	124	137
Göteborgs o. Boh. l.	2 177	199	158	172	223	98	**2 349**	**422**	**256**	557	232	92
Göteborg	6 135	1 558	1 481	1 212	1 165	792	**7 347**	**2 723**	**2 273**	270	263	178
Älvsborgs län	486	194	156	95	123	69	**581**	**317**	**225**	183	240	135
Skaraborgs län	362	262	149	216	363	154	**578**	**625**	**303**	92	87	73
Värmlands län	630	158	124	120	183	92	**750**	**341**	**216**	220	190	98
Örebro län	714	245	181	260	461	172	**974**	**706**	**353**	138	133	98
Västmanlands län	936	332	274	346	336	228	**1 282**	**668**	**502**	192	186	104
Kopparbergs län	491	119	114	203	252	153	**694**	**371**	**267**	187	219	118
Gävleborgs län	938	220	220	207	131	117	**1 145**	**351**	**337**	326	285	211
Västernorrlands l.	2 548	395	389	64	49	36	**2 612**	**444**	**425**	588	761	182
Jämtlands län	166	58	55	110	161	104	**276**	**219**	**159**	126	172	65
Västerbottens län	212	61	59	112	160	100	**324**	**221**	**159**	147	171	116
Norrbottens län	110	59	55	77	107	56	**187**	**166**	**111**	113	133	81
Tills. juli 1931	**34 704**	**11 105**	**9 815**	**11 783**	**12 355**	**7 785**	**46 487**	**23 460**	**17 600**	**198**	—	—
» juni 1931	*35 264*	*12 008*	*10 563*	*12 898*	*13 816*	*8 694*	*48 162*	*25 824*	*19 257*	*187*	—	—
» juli 1930	23 407	11 947	10 105	11 931	13 334	8 104	35 338	25 281	18 209	140	—	—
» » 1929	21 359	11 896	9 912	10 811	11 514	7 229	32 170	23 410	17 141	137	—	—
» » 1928	22 757	10 229	9 037	10 699	9 772	6 199	33 456	20 001	15 236	167	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					juli 1931	juni 1931	juli 1930	juli 1931	juni 1931	juli 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	5 350	5 592	4 387	3 373	127	106	92	77	72	74
Industri och hantverk	12 597	12 874	1 179	1 076	1 092	920	442	91	92	88
Sjöfart och fiske	5 765	5 840	1 747	1 709	334	281	203	98	99	94
Handel och samfärdsel	3 028	3 210	1 632	1 508	197	233	147	92	92	83
Husligt arbete	5	5	2	2	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	6 697	7 183	2 158	2 147	333	324	354	99	100	98
Summa	**33 442**	**34 704**	**11 105**	**9 815**	**313**	**294**	**196**	**88**	**88**	**85**
Därav under 18 år	3 361	3 440	1 645	1 461	209	225	145	89	85	78
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	376	382	979	309	39	37	34	32	33	30
Industri och hantverk	695	761	422	329	180	169	145	78	63	73
Sjöfart och fiske	260	266	206	180	129	141	103	87	82	87
Handel och samfärdsel	1 933	2 134	2 701	1 846	79	82	74	68	66	65
Husligt arbete	5 235	7 308	8 046	5 120	91	86	88	64	65	61
Annat arbete	913	932	1	1	.	.	.	.	.	.
Summa	**9 412**	**11 783**	**12 355**	**7 785**	**95**	**93**	**89**	**63**	**63**	**61**
Därav under 18 år	2 322	2 366	1 830	1 281	129	138	128	70	66	70
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	5 726	5 974	5 366	3 682	111	91	81	69	64	66
Jordbruk	4 512	4 745	5 300	3 616	90	79	81	68	63	66
Skogshushållning	1 214	1 229	66	66	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	13 292	13 635	1 601	1 405	852	723	357	88	85	84
Gruvdrift och malmförädling . . .	874	884	6	6	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	2 571	2 573	44	42	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	3 586	3 667	309	262	1 187	1 908	363	85	85	82
Trävaruindustri	1 569	1 600	47	42	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 078	2 168	587	564	369	494	358	96	94	94
Läder-, hår- och gummiindustri . .	221	242	17	16	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	199	201	15	11	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	387	415	110	75	377	221	225	68	57	59
Närings- och njutningsmedelsindustri	423	457	195	144	234	255	143	74	63	73
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	179	182	19	18	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	177	183	30	26	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	76	79	16	14	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	952	984	206	185	478	540	337	90	80	84
Sjöfart och fiske	6 025	6 106	1 953	1 889	313	268	191	97	97	94
Handel och samfärdsel	4 961	5 344	4 333	3 354	123	131	101	77	75	72
Kontors-, bank- o. d. personal . .	580	596	153	125	390	354	213	82	79	74
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 228	1 292	377	334	348	388	277	89	83	77
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 286	1 460	2 024	1 395	72	79	71	69	67	65
Transportarbetare	1 645	1 757	1 400	1 243	126	130	95	89	87	81
Allmän och litterär verksamhet . .	208	225	312	196	72	73	80	63	60	71
Ej särskilt specificerade	14	14	67	61	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	5 240	7 313	8 048	5 122	91	86	88	64	65	61
Annat arbete	7 610	8 115	2 159	2 148	376	368	407	99	99	98
Summa	**42 854**	**46 487**	**23 460**	**17 600**	**198**	**187**	**140**	**75**	**75**	**72**
Därav under 18 år	5 683	5 806	3 475	2 742	167	180	136	79	75	74

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 953 platser, varav 1 547 manliga och 406 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 089, 1 627 och 462 samt under nästlidna månad resp. 2 248, 1 863 och 385.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.
	Manliga avdelningen	**4 363**	**4 321**	**3 307**	**1 229**	**66**	**66**	**884**	**6**	**6**	**2571**	**44**	**42**	**3 571**	**264**	**222**
1	Stockholms stad	49	4	4	1	—	—	2	—	—	12	3	2	901	106	92
2	Stockholms län	1 289	1 177	1 066	41	4	4	1	—	—	10	8	8	126	20	16
3	Uppsala län	187	200	160	13	1	1	25	—	—	2	—	—	23	2	2
4	Södermanlands län	159	215	113	—	—	—	—	—	—	—	—	—	113	7	7
5	Östergötlands län	337	283	228	5	2	2	16	1	1	29	2	2	88	2	2
6	Norrköping	62	80	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	2	2
7	Jönköpings län	96	95	59	2	—	—	—	—	—	5	8	8	29	3	3
8	Kronobergs län	41	50	33	11	11	11	—	—	—	1	—	—	4	4	4
9	Kalmar län	73	56	41	—	—	—	—	—	—	6	—	—	51	4	4
10	Gotlands län	38	48	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	93	113	70	3	—	—	—	—	—	430	—	—	9	2	2
12	Kristianstads län	419	385	277	2	—	—	24	—	—	69	12	12	23	8	4
13	Malmöhus län: Malmö	48	39	28	—	—	—	—	—	—	62	—	—	293	12	13
14	Hälsingborg	90	68	59	—	—	—	95	—	—	2	—	—	38	1	1
15	Övriga anstalter	483	344	300	—	—	—	1	—	—	19	2	2	258	30	27
16	Hallands län	60	64	46	—	—	—	2	—	—	29	—	—	45	2	2
17	Göteborgs och Bohus län	95	86	57	—	—	—	—	—	—	1611	1	1	14	2	1
18	Göteborgs stad	81	182	148	—	—	—	—	—	—	11	—	—	1 106	30	27
19	Älvsborgs län	46	58	29	—	—	—	24	—	—	—	—	—	98	13	5
20	Skaraborgs län	159	223	122	—	—	—	—	—	—	3	8	7	14	5	1
21	Värmlands län	46	71	37	92	1	1	4	—	—	218	—	—	17	—	—
22	Örebro län	121	171	111	14	3	3	199	—	—	4	—	—	17	—	—
23	Västmanlands län	157	189	132	11	1	1	288	—	—	10	—	—	136	3	3
24	Kopparbergs län	31	37	32	49	12	12	203	5	5	—	—	—	21	2	2
25	Gävleborgs län	22	18	18	27	—	—	—	—	—	10	—	—	58	1	1
26	Västernorrlands län	36	11	9	948	15	15	—	—	—	28	—	—	3	1	1
27	Jämtlands län	19	27	24	5	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—
28	Västerbottens län	19	23	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
29	Norrbottens län	7	4	4	5	16	16	—	—	—	—	—	—	1	2	—
	Kvinnliga avdelningen	**382**	**979**	**309**	—	—	—	—	—	—	**2**	—	—	**96**	**45**	**40**
1	Stockholms stad	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	80	45	40
2	Stockholms län	32	56	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	24	39	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	21	55	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	37	67	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	8	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	8	19	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	3	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	1	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	8	62	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	54	112	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	7	33	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—
14	Hälsingborg	7	17	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	26	76	27	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
16	Hallands län	8	21	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	23	42	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	1	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
19	Älvsborgs län	4	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	13	63	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	9	33	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	25	93	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	30	53	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	10	27	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	3	24	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	14	22	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
1 593	46	41	2 168	587	564	191	10	10	152	7	5	183	12	6	326	30	23	162	11	11	
75	19	16	881	193	182	26	6	6	6	—	—	27	4	3	35	5	3	9	—	—	1
20	2	2	90	25	22	2	—	—	1	—	—	2	2	1	16	3	3	1	—	—	2
9	1	—	13	3	3	3	—	—	1	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	3
14	—	—	7	3	3	—	—	—	1	1	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	4
18	—	—	63	12	12	1	—	—	5	—	—	9	2	1	6	—	—	—	—	—	5
46	3	2	100	10	8	2	—	—	39	4	4	2	—	—	10	—	—	1	—	—	6
12	—	—	15	25	25	4	—	—	5	—	—	—	—	—	12	1	1	18	—	—	7
1	—	—	6	8	6	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	8
48	5	5	10	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	6	7	7	9
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
5	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	2	2	1	—	—	11
17	4	4	54	24	24	1	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	1	—	—	12
66	1	1	239	55	54	42	1	1	6	—	—	29	2	1	50	—	—	77	—	—	13
3	—	—	77	1	1	22	1	1	5	—	—	6	—	—	9	2	2	18	—	—	14
6	—	—	62	19	19	56	1	1	1	—	—	6	—	—	80	1	1	6	3	3	15
17	—	—	16	2	2	—	—	—	9	—	—	5	1	—	10	—	—	—	1	1	16
24	1	1	30	16	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	9	4	3	6	—	—	17
187	2	2	254	93	91	25	1	1	47	1	—	40	1	—	39	2	—	12	—	—	18
3	—	—	41	6	6	1	—	—	21	—	—	5	—	—	3	2	2	2	—	—	19
6	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	11	4	3	2	—	—	20
12	—	—	22	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	21
7	—	—	12	4	4	2	—	—	—	—	—	36	—	—	4	—	—	1	—	—	22
26	—	—	45	30	30	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	23
21	—	—	52	23	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	24
194	—	—	18	2	2	1	—	—	—	—	—	4	—	—	5	1	1	1	—	—	25
697	4	4	38	29	29	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	1	—	—	—	27
20	4	4	9	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
37	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
7	1	1	—	—	—	51	7	6	49	8	6	232	98	69	131	165	121	20	8	7	
6	1	1	—	—	—	5	7	6	9	2	2	109	56	37	62	52	47	8	5	4	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	6	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	1	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	2	2	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	—	—	3	6	5	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	1	1	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	5	3	9	2	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	34	—	—	8	1	—	56	23	17	32	16	9	2	—	—	13
—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	6	—	—	—	1	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	1	1	1	1	—	2	2	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	1	—	7	—	—	17
1	—	—	—	—	—	1	—	—	20	1	—	29	9	7	15	43	38	3	3	3	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9	3	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	—	—	1	5	3	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	5	5	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**105**	—	—	**76**	**12**	**12**	**892**	**150**	**134**	**5840**	**1747**	**1709**	**399**	**81**	**70**
1	Stockholms stad	19	—	—	26	8	8	281	81	68	516	279	267	179	42	35
2	Stockholms län	1	—	—	1	—	—	36	5	5	52	18	18	6	1	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	10	—	—	4	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	1	—	—	6	1	1	48	26	26	1	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	1	—	—	37	4	3	7	4	4	6	1	1
6	Norrköping	4	—	—	2	—	—	7	—	—	92	31	29	6	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	7	1	1	2	2	2	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	4	—	—	—	—	—	17	2	2	341	77	77	1	1	1
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	35	34	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	8	—	—	289	33	33	2	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	6	—	—	16	2	2	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	13	—	—	10	—	—	223	13	13	263	62	61	60	8	7
14	Hälsingborg	1	—	—	3	—	—	8	1	1	559	220	220	3	3	3
15	Övriga anstalter	3	—	—	2	—	—	34	1	1	217	55	55	3	1	1
16	Hallands län	—	—	—	2	—	—	1	—	—	74	12	12	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	1	—	—	3	3	3	1	—	—	93	19	18	—	—	—
18	Göteborgs stad	25	—	—	21	1	1	120	32	30	2230	589	574	121	22	20
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	13	1	1	3	1	1	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	30	—	—	2	—	—	2	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	10	—	—	35	28	28	1	—	—
22	Örebro län	3	—	—	1	—	—	8	—	—	4	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	4	1	1	7	3	3	4	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	3	—	—	—	—	—	7	—	—	375	83	83	2	2	2
26	Västernorrlands län	25	—	—	—	—	—	9	6	6	486	128	124	—	—	—
27	Jämtlands län	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	68	21	21	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	26	19	17	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**78**	**30**	**26**	**3**	**4**	**2**	**92**	**56**	**51**	**266**	**206**	**180**	**197**	**72**	**55**
1	Stockholms stad	33	19	18	2	2	1	17	24	24	155	129	121	77	54	39
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	1	1	—	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	2	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	5	1	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	7	7	1	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	21	2	1	—	—	—	63	31	27	6	3	2	84	6	6
14	Hälsingborg	—	1	—	—	—	—	—	1	—	5	5	5	4	1	1
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	23	8	7	—	—	—	—	—	—	61	36	27	20	9	7
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	7	—	—	1	1	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	3	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	2	2	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	3	3	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
941	**209**	**205**	**183**	**128**	**112**	**1621**	**1140**	**1049**	**53**	**20**	**20**	**13**	**54**	**52**	**5**	**2**	**2**	**7 183**	**2 158**	**2 147**	
445	138	137	93	26	18	429	420	371	32	16	16	2	5	4	1	—	—	1 020	327	326	1
25	3	3	12	5	4	112	41	38	4	—	—	2	2	2	2	2	2	374	98	96	2
11	—	—	2	—	—	33	6	6	1	1	1	—	—	—	—	—	—	102	14	14	3
1	1	1	—	1	1	15	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	43	43	4
19	2	2	2	1	—	38	24	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	164	49	48	5
13	4	4	1	1	1	65	30	28	1	—	—	—	—	—	—	—	—	136	28	28	6
3	—	—	2	—	—	11	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	22	21	7
2	1	1	—	—	—	5	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	11	11	8
2	—	—	—	1	1	18	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81	36	36	9
1	—	—	7	4	4	12	12	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10
5	—	—	2	1	1	31	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	334	127	125	11
8	—	—	1	1	—	34	10	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	25	25	12
101	6	5	13	1	1	140	65	65	4	—	—	—	—	—	—	—	—	626	268	268	13
9	4	4	5	2	2	62	15	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	215	1	1	14
25	6	5	5	38	38	72	28	26	—	—	—	1	—	—	—	—	—	598	214	214	15
3	—	—	1	11	11	16	17	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	17	17	16
8	4	3	—	5	2	20	11	7	—	1	1	—	—	—	—	—	—	261	46	46	17
218	37	37	19	19	18	321	340	327	11	2	2	8	47	46	—	—	—	1 239	157	157	18
2	—	—	2	1	1	21	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	109	109	19
8	2	2	3	3	2	23	8	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	91	8	8	20
—	—	—	1	—	—	10	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	157	57	57	21
5	—	—	2	—	—	25	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	248	53	49	22
5	—	—	1	2	2	28	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	211	86	86	23
—	—	—	4	2	2	19	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	31	31	24
14	1	1	1	—	—	27	31	31	—	—	—	—	—	—	1	—	—	168	81	81	25
4	—	—	—	—	—	10	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	261	200	200	26
2	—	—	4	3	3	13	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	25	25	27
1	—	—	—	—	—	11	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	9	9	28
1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	16	16	29
351	**168**	**129**	**1277**	**1896**	**1283**	**136**	**260**	**194**	**172**	**292**	**176**	**1**	**13**	**9**	**7 308**	**8 046**	**5 120**	**982**	**1**	**1**	
112	72	54	517	678	516	61	143	104	80	108	68	—	6	5	2 296	2 305	1 692	279	1	1	1
1	3	2	71	116	62	—	—	—	15	19	8	—	—	—	302	466	200	—	—	—	2
—	1	—	6	21	12	1	—	—	2	2	1	—	—	—	113	157	78	3	—	—	3
6	6	6	25	27	25	1	2	2	3	9	5	—	—	—	188	268	158	44	—	—	4
2	1	1	34	36	28	3	8	8	6	23	20	—	—	—	340	287	182	42	—	—	5
1	—	—	4	6	4	2	1	1	1	1	1	—	—	—	66	89	54	17	—	—	6
1	—	—	21	18	10	1	2	1	4	8	5	—	—	—	148	131	82	8	—	—	7
—	—	—	13	14	12	—	—	—	2	2	1	—	—	—	66	88	46	—	—	—	8
5	2	—	9	14	7	1	2	—	—	—	—	—	—	—	126	121	76	1	—	—	9
—	—	—	25	37	24	1	—	—	3	4	2	—	—	—	63	76	43	—	—	—	10
2	—	—	16	30	24	2	2	1	—	3	2	—	1	1	223	225	119	2	—	—	11
6	2	1	60	128	62	2	—	—	—	3	—	—	—	—	202	259	134	1	—	—	12
134	27	23	93	114	65	5	30	27	7	12	4	—	—	—	625	668	458	150	—	—	13
3	18	17	29	44	28	4	2	1	—	5	4	—	—	—	205	204	155	62	—	—	14
6	2	2	25	31	30	2	—	—	—	—	—	—	—	—	210	191	137	65	—	—	15
2	—	—	4	24	15	1	4	4	2	1	—	—	—	—	59	77	43	14	—	—	16
1	2	—	32	66	44	—	—	—	1	11	4	—	—	—	94	100	46	6	—	—	17
54	24	16	57	161	83	34	41	28	22	37	29	1	6	3	680	780	542	186	—	—	18
—	—	—	6	13	7	—	—	—	3	2	1	—	—	—	77	97	56	—	—	—	19
—	—	—	18	40	19	—	—	—	2	9	5	—	—	—	157	242	109	21	—	—	20
—	—	—	21	27	17	—	—	—	2	7	2	—	—	—	88	115	65	—	—	—	21
4	—	—	24	39	19	3	8	4	3	5	—	—	—	—	170	310	131	11	—	—	22
5	4	4	33	50	41	6	9	7	3	8	4	—	—	—	254	203	134	9	—	—	23
—	—	—	49	54	36	1	1	1	6	5	3	—	—	—	137	165	103	—	—	—	24
2	—	—	22	28	26	5	5	5	2	2	2	—	—	—	159	93	81	11	—	—	25
1	1	—	3	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	39	28	—	—	—	26
3	3	3	33	51	43	—	—	—	1	4	3	—	—	—	69	77	49	—	—	—	27
—	—	—	18	17	15	—	—	—	2	2	2	—	—	—	76	117	68	—	—	—	28
—	—	—	9	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	68	96	51	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 juni 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	41	1 216	5 132	6 348	39	265	304	4·8	4·2
Bleck- o. plåtslagareförb. .	42	2 228	—	2 228	78	—	78	3·5	6·8
Bokbindareförbundet . . .	24	1 613	3 494	5 107	227	330	557	10·9	10·7
Bryggeriindustriarb.-förb. .	61	3 826	902	4 728	106	39	145	3·1	4·0
Byggnadsträarbetareförb. .	166	15 251	—	15 251	3 101	—	3 101	20·3	20·4
De förenade förbunden . .	39	2 870	1 345	4 215	209	112	321	7·6	6·4
Elektriska arbetareförb. . .	74	2 668	—	2 668	248	—	248	9·3	12·5
Gjutareförbundet	99	5 876	2	5 878	865	—	865	14·7	13·6
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	360	34 209	4 058	38 267	4 549	551	5 100	13·3	17·1
Gruvindustriarbetareförb. .	33	5 048	33	5 081	1 078	—	1 078	21·2	21·8
Handelsarbetareförb. . . .	217	13 147	6 277	19 424	1 179	284	1 463	7·5	7·4
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	15	322	967	1 289	39	200	239	18·5	10·8
Hattarbetare	9	161	709	870	24	168	192	22·1	13·5
Pälsvaruarbetare	6	161	258	419	15	32	47	11·2	7·2
Kommunalarbetareförb. . .	158	20 364	2 280	22 644	256	132	388	1·7	1·7
Litografförbundet	12	1 853	95	1 948	48	1	49	2·5	2·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	91	8 249	2 410	10 659	639	141	780	7·3	9·0
Metallindustriarb.-förb. . .	219	89 854	4 859	94 713	12 094	632	12 726	13·4	15·0
Järnbruksarbetare . . .	55	17 495	6	17 501	2 382	1	2 383	13·6	18·7
Verkstadsarbetare . . .	164	72 359	4 853	77 212	9 712	631	10 343	13·4	14·1
Murareförbundet	61	5 844	—	5 844	346	—	346	5·9	8·4
Målareförbundet	101	6 408	1	6 409	802	—	802	12·5	16·8
Pappersindustriarb.-förb. .	125	24 113	1 047	25 160	2 125	133	2 258	9·0	13·2
Sadelm.- o. tapetseraref. .	36	1 143	116	1 259	188	8	196	15·6	10·7
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	50	6 224	3 387	9 611	512	122	634	6·6	6·2
Stenindustriarbetareförb. .	92	5 789	—	5 789	2 286	—	2 286	39·5	45·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	270	22 683	19	22 702	5 110	11	5 121	22·6	27·2
Sågverks- o. brädgårdsarb.	158	15 489	18	15 507	2 673	11	2 684	17·3	21·3
Flottnings- o. skogsarb.	112	7 194	1	7 195	2 437	—	2 437	33·9	37·7
Textilarbetareförbundet . .	90	6 926	12 791	19 717	332	389	721	3·7	3·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	532	2 022	2 554	9	61	70	2·7	2·9
Transportarbetareförb. . .	91	10 802	100	10 902	1 059	71	1 130	10·4	9·2
Träindustriarbetareförb. . .	173	12 179	105	12 284	1 713	9	1 722	14·0	11·9
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	220	—	220	27	—	27	12·3	5·9
Typografförbundet	99	8 572	482	9 054	285	17	302	3·3	3·9
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	88	3 894	—	3 894	784	—	784	20·1	22·7
Tillsammans	2 951	323 923	51 924	375 847	40 333	3 508	43 841	11·7	13·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	102	4 108	—	4 108	1 998	—	1 998	48·6	39·6
Summa	3 053	328 031	51 924	379 955	42 331	3 508	45 839	12·1	13·4

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under juni uppgivits till inalles 221 780, vilket i genomsnitt motsvarar 4·8 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930							1931					
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	20·3	18·7	19·4	17·1	[1] 13·2	11·7
Ansökn. per 100 lediga platser .	127	140	144	146	175	254	238	222	232	191	194	164	187
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·22	·	·	2·94	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·	2·66
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	9·9	9·4	12·1	13·6	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	[2] .	[2] .	[2] .
Danmark. Arbetslöshet, i % .	8·7	9·3	9·0	9·0	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	15·3	[1] 12·2	11·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	26	27	27	28	34	46	64	73	76	70	49	39	35
Finland. Registr. arbetslösa .	3 573	3 714	5 288	7 157	9 716	10 740	9 050	11 706	11 557	11 491	12 668	7 454	6 320
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	404	503	567	538	546	330	513	562	457	434	665	427	547
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	15·4	16·7	17·1	17·6	18·7	19·1	20·2	21·5	21·7	21·5	20·9	20·8	21·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	1 947	2 072	2 106	2 230	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702	2 736
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	·	19	·	·	21	23	26	26	29	[1] 27	25	24	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	5·5	6·7	7·6	8·2	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	[1] 21·8	14·4	13·0	13·0
Arbetslöshetsindex	4·3	5·2	5·8	6·5	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	11·6	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	8·4	10·1	12·0	13·3	12·8	18·1	26·2	27·3	[1] 29·1	29·0	25·6	22·2	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	19·6	20·5	21·7	22·5	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9	29·7
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 469	1 498	1 507	1 493	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578	1 412
Ansökn. per 100 lediga platser	810	906	1 023	1 081	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346	1 419
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	105·2	104·3	103·4	102·8	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8	97·1
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	150	153	156	164	193	238	295	331	334	304	247	209	191
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	7·3	8·1	10·2	11·1	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	13·4	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	95	·	·	86	·	·	84	·	·	78	·	·	—
Frankrike. Understödda arbetsl.	1 019	856	964	988	1 663	4 893	11 952	28 536	40 766	50 815	49 958	41 339	36 237
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	10	9	11	13	16	19	23	45	60	72	69	57	—
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	322	342	376	395	446	534	642	723	765	707	670	635	574
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	83·7	87·9	86·5	87·0	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	78·5	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	910	762	1 039	1 414	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	1 368	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	779	607	573	1 470	6 058	8 608	10 022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	7·8	7·3	6·6	6·4	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	[1] 15·4	[1] 14·6	13·7	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	3·4	4·1	4·7	5·3	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	7·6	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	73	77	88	104	122	155	240	314	344	340	297	250	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	·	·	·	·	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	[1] 19·5	[1] 19·5	—	—
inom soc.-dem. fackf.	13·0	13·2	14·5	16·0	16·7	17·0	17·9	19·1	19·8	·	·	·	·
Ansökn. per 100 lediga platser .	300	276	326	337	369	469	386	472	487	413	433	278	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	23	23	28	39	36	43	36	39	43	48	42	—	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	6 991	7 236	6 111	5 973	6 609	7 219	9 989	11 908	14 424	12 029	11 891	12 169	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	10·6	9·2	9·3	9·4	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	16·2	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	118·9	118·8	116·6	116·2	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	102·2	103·6	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	85·5	81·6	79·9	79·7	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	74·1	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	88·8	85·5	85·1	86·4	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	—	—
Arbetslöshet, i %	14·3	15·7	16·0	14·6	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	[1] 18·1	[1] 17·6	17·1	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	18·5	·	·	20·5	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·	—
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	55	65	60	75	90	90	80	95	100	110	115	—	—
Nya Zeeland. Reg. arbetslösa [3]	5	5	5	6	6	8	8	18	29	38	37	41	44

[1] Reviderade siffror. — [2] På grund av pågående storkonflikt ha inga arbetslöshetssiffror publicerats. — [3] Ny serie, baserad på arbetsförmedlingsanstalternas uppgifter.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under juli månad 1931. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Juli månad har att uppvisa en del smärre förskjutningar i både uppåtgående och nedåtgående riktning, men dessa ha i stort sett uppvägt varandra. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan juni 19 varit föremål för *prissänkning* och 10 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 27 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—juli 1931. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med juli 1931, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal							1931			
	1914	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1:a kv.	2:a kv.	Juni	Juli[1]
Aritm. (ovägda) tal	100	174	176	169	165	165	163	153	148	144	143	144
Vägda tal	100	164	168	158	153	154	150	140	133	131	130	130

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under juli varit oförändrad; det »ovägda» indextalet har däremot stigit med en enhet. — Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1931, häfte 7, sid. 570. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 juli 1931, 158, motsvarande en stegring från juli 1914 av 58 % mot 60 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 april 1931 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 575).

[1] Preliminära siffror.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1930	Juli 1930	Maj 1931	Juni 1931	Juli[2] 1931	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	juli 1914—juli 1931	juli 1930—juli 1931
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	21	21	21	+ 40·0	0·0
handskummad	»	8	—	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0
separerad	»	6	23	8	8	8	8	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	284	286	243	243	238	+ 2·1	− 16·8
mat- (lands-)	»	218	727	265	258	234	232	224	+ 6·7	− 13·2
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	195	192	191	192	192	+ 19·3	0·0
halvfet, »	»	121	500	144	142	141	142	142	+ 19·3	0·0
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	138	138	130	130	130	− 5·8	− 5·8
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	211	165	140	136	136	− 0·7	− 17·6
» konserverade	»	137	716	210	—	—	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl	—	1271	640	605	665	658	732	—	+ 21·0
»	5 l	28	71	42	40	43	44	47	+ 46·9	+ 17·5
färsk	»	46	102	82	112	—	—	177	+ 71·8	+ 58·0
Ärter, gula	kg	31	78	36	35	32	32	32	+ 6·7	− 8·6
Bruna bönor	»	48	214	52	49	41	41	41	− 10·9	− 16·3
Mjöl: vete-, svenskt kärn- (patent-)	»	31	× 75	41	41	39	39	39	+ 25·8	− 4·9
råg-, » bästa sort	»	22	× 56	25	25	24	24	24	+ 14·3	− 4·0
rågsikt-, » »	»	27	× 78	35	35	34	34	35	+ 29·6	0·0
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	99	38	38	35	35	35	− 2·8	− 7·9
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	52	52	47	46	46	+ 17·9	− 11·5
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	66	65	63	64	63	+ 53·7	− 3·1
hårt, knäckebröd	»	—	—	89	89	88	88	88	—	− 1·1
limpa, söt	»	88	96	62	62	61	61	61	+ 60·5	− 1·6
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	46	46	46	46	46	+ 48·4	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	145	144	142	141	141	+ 88·0	− 2·1
mjukt, bakat med vatten	»	48	116	75	75	74	74	74	+ 68·2	− 1·3
mjukt, » » mjölk	»	60	167	90	90	89	90	89	+ 50·8	− 1·1
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	189	191	182	182	181	+ 53·4	− 5·2
soppkött	»	100	490	155	156	151	150	150	+ 54·6	− 3·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	181	512	238	239	227	228	225	+ 71·8	− 5·9
spädkalv	»	72	312	145	144	139	138	137	+ 98·6	− 4·9
Fårkött: färskt, stek	»	133	600	231	242	227	228	228	+ 67·6	− 5·8
salt, svenskt	»	114	547	185	190	179	181	178	+ 47·1	− 6·3
Renkött, färskt, stek	»	119	557	235	—	214	—	—	—	—
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	605	210	216	145	143	142	+ 10·9	− 34·3
salt, » »	»	140	619	217	223	151	149	148	+ 9·6	− 33·6
» amerikanskt »	»	—	—	227	228	196	195	194	—	− 14·9
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	127	124	106	108	111	+ 48·0	− 10·5
gädda	»	108	333	190	193	140	163	176	+ 55·8	− 8·8
sill	»	84	110	70	85	65	72	82	+ 115·8	− 3·5
strömming	»	88	114	67	64	63	61	62	+ 67·6	− 3·1
torsk	»	55	160	100	99	94	95	97	+ 76·4	− 2·0
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	156	145	148	150	+ 87·5	− 3·8
kolja	»	—	—	124	121	117	119	119	—	− 1·7
salt: sill, prima	»	45	148	68	74	63	63	62	+ 44·2	− 16·2
strömming	»	80	105	49	49	50	54	57	+ 83·9	+ 16·3
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	96	86	85	84	+ 47·4	− 12·5
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	816	244	246	202	201	201	+ 28·0	− 18·3
Socker, bit-	»	67	× 133	45	44	42	42	42	— 34·4	− 4·5
Salt (matsalt)	»	—	32	17	17	16	16	16	—	− 5·9
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	29	29	26	25	25	+ 25·0	− 13·8
Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1220	1215	1175	1170	1165	+ 59·6	− 4·1
barr-, osågad, hemkörd	»	575	1895	920	920	895	895	885	+ 51·3	− 3·8
Bränntorv	100 kg	196	896	400	387	387	387	387	+ 88·8	0·0
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	688	692	661	658	657	+ 67·6	− 5·1
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	323	326	305	304	301	+ 31·4	− 7·7
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	238	244	221	217	216	+ 49·0	− 11·5
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	276	280	257	255	251	+ 41·8	− 10·4

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av tillgängliga indextal från de länder, som äga en användbar statistik på detta område.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
» 1926	156	188	168	187	185	180	194	179	201	207	562	267	165	185	215	211	329	182
» 1927	148	198	176	180	184	179	172	181	185	173	606	252	157	189	201	192	255	182
» 1928	156	199	164	185	183	179	171	179	162	169	476	237	157	193	185	200	231	181
» 1929	148	200	161	184	187	178	156	175	157	164	351	228	154	196	185	197	211	179
» 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	156	159	330	225	142	200	179	179	200	176
dec./jan. 1931	132	205	155	177	176	177	147	174	150	154	328	221	132	200	174	165	200	175
mars/apr. »	130	206	155	175	173	177	142	173	146	150	328	219	129	203	174	160	200	174
juni/juli »	127	206	153	173	173	176	137	173	145	148	328	218	125	203	169	157	177	173

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli 1920	270	302	262	·	·	252	·	341	453	219	·	441	217	200	179	178
» 1921	236	302	237	1110	·	219	·	307	379	208	216	494	180	166	162	177
» 1922	190	255	199	1109	·	184	·	302	366	187	·	488	167	156	135	160
» 1923	174	239	204	1087	·	169	·	334	419	173	·	491	170	157	131	158
» 1924	171	251	214	1125	·	170	124	366	492	173	·	518	169	153	133	160
» 1925	176	261	219	1168	·	173	138	390	505	179	168	596	174	155	134	162
» 1926	172	221	184	1152	·	170	141	485	579	171	162	650	175	157	131	163
» 1927	169	204	176	1162	119	166	148	525	785	167	160	586	173	155	132	161
» 1928	173	195	176	1196	122	165	151	519	811	170	161	530	170	155	132	162
» 1929	169	181	173	1192	123	161	153	556	867	169	161	544	170	156	132	161
» 1930	164	177	165	1189	116	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
dec./jan. 1931	161	173	159	1069	118	153	142	597	859	157	156	508	161	150	126	155
mars/apr. »	160	170	157	1042	109	147	138	590	811	154	153	496	·	142	124	150
apr./maj »	·	169	·	1033	109	147	137	·	808	·	151	496	·	141	124	
maj/juni »	·	168	·	1020	109	145	137	·	803	·	150	489	·	139	125	148
juni/juli »	158	167	154	1003	107	147	138	589	798	153	150	—	—	—	—	

Tidskriftsöversikt.

(Juli 1931.)

Allmänna sociala frågor.

ATZLER. Physiologie der Ermüdung. Soziale Praxis 1931, nr 30.

BEYER, G. Die neue Arbeiter-Enzyklika des Papstes Pius XI. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 26.

BREM, H. Intelligenz und soziale Schicht. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 129.

CASSEL, G. Störningar i världshushållningen genom relativa prisförskjutningar. Skandinaviska Kreditaktiebolagets kvartalsskrift 1931, nr 3.

DECKER, G. Rationalisierung und Fehlrationalisierung. [Recension.] Die Arbeit 1931, nr 6.

EHRENZWEIG, A. Das Versicherungsvertragsrecht der Ostseestaaten. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 3.

ENGELBERG, v. Gestaltwandel des Bauerntums. »Stockholm» 1931, nr 3.

GOTHEIN. Marktwirtschaft oder Planwirtschaft? Der Arbeitgeber 1931, nr 13.

HEIMANN, E. Kapitalismus, Organwirtschaft, Sozialpolitik und ihre theoretische Erfassung. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 250.

KOHLER, A. Some aspects of conditions of employment in the film industry. International labour review juni 1931.

LEICHTER, KÄTHE. Auf dem Wege zur Planwirtschaft. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 13.

— Frauenarbeit als Problem des internationalen Sozialismus. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 14.

LIPMANN, O. The relation between industrial production and the worker's disposition to performance in some important branches of industry. International labour review juni 1931.

PIEPER, A. Das kirchliche soziale Reformprogramm in der Enzyklika Quadragesimo anno. Soziale Praxis 1931, nr 27.

RIEDMATTEN, L. DE. Du rôle de la statistique en ce qui concerne l'assurance des accidents d'automobile. Journal de la société de statistique de Paris 1931, nr 6.

WOOLWISH, LORD BISHOP OF. The application of christian principles to social and industrial problems. »Stockholm» 1931, nr 3.

WOYTINSKY, W. Aktive Weltwirtschaftspolitik. Die Arbeit 1931, nr 6.

Hooverbudskapets innebörd. Sv. finanstidning 1931, nr 27/28.

The new papal encyclical. Industrial and labour information 29 juni 1931.

Sverige.

Markegångsinstitutet. Landskommunernas tidskrift 1931, nr 7.

Danmark.

SACHS, A. Den nye danske Lönningslov. Nordisk administrativt Tidsskrift 1931, nr 2.

Frankrike.

AUGÉ-LARIBÉ, M. La crise agricole et ses effets sur la classe paysanne en France. Revue internationale d'agriculture 1931, nr 6.

FLETCHER, J. F. Catholic social reform in the third republic. »Stockholm» 1931, nr 3.

RAGER, F. Die Arbeitsverhältnisse in Frankreich. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 19.

Kina.

LEWIN, J. Arbeiterschaft und Gewerkschaften in China. Die Arbeit 1931, nr 6.

An enquiry into the conditions of the workers in China. International labour review juni 1931.

Polen.

WOLFF, W. Das Arbeitsrecht Polens. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 21.

Ryssland.

ELSTER, K. Die Stellung des Arbeitnehmers in der Union der sozialistischen Sowjet-Republiken. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 39.

Disciplinary tribunals in Russia. Industrial and labour information 6 juli 1931.

Storbritannien.

SALOMON, ALICE. Vierzig Jahre Londoner Sozialgeschichte. [Recension.] Soziale Praxis 1931, nr 30.

Tyskland.

KOBRAK. Die neue Notverordnung und die soziale Gesetzgebung. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 11.

LEUFVÉN, G. Mjölklagstiftningen i Tyskland. Landtmannen 1931, nr 28.

LÜDERS, ELSE. Arbeiterinnenfragen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 20.

OLBERG, P. Nödförordningen, arbetslöshetsförsäkringen och lönerna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 30.

SCHUBERT, HANNA. Schulreform als soziales Problem. Soziale Praxis 1931, nr 29.

ZWIEDINECK-SÜDENHORST, O. v. Die dreifache Wurzel der Notbekämpfung. Soziale Praxis 1931, nr 28—29.

Die Notverordnung. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.

Die Notverordnung vom 5. Juni 1931. Die Reichsversicherung 1931, nr 5.

Arbetarskydd.

BATHURST, J. E. Mental flip flops. National safety news juli 1931.

BRALEY, C. B. Recognition inspires effort. National safety news juli 1931.

ELIOT, E. M. Protection against the bursting gage glass. National safety news juli 1931.

ENGELHARDT, W. E. & MAYER, R. L. Über Chromekzeme im Druckereigewerbe. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 20.

FISCHER. Unfallbekämpfung durch Aufklärungsbroschüren. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 6.

FLEMING, T. A. Common causes of conflagrations. National safety news juli 1931.

HAUCK, K. Verschlüsse der Druckgefässe-Formveränderungen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 6.

HOENER, E. A. Safety needs engineering. National safety news juli 1931.

IMMERSCHITT, J. Sicherung gegen Überlast bei einem elektrisch betriebenen Dockkran. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 6.

LANGELEZ, A. Le rôle de l'éducation dans la protection du travailleur. Revue du travail 1931, nr 4/5.

MENSLAGE. Höchstumfangsgeschwindigkeiten bei Verwendung künstlicher Schleifkörper. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 20.

PETROFF, I. R. Über den Todesmechanismus bei Elektrotraumen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 6.

RHODES, L. B. Lockers play their part in the safety program. National safety news juli 1931.

SAPPINGTON, C. O. Analyzing accident terminology. National safety news juli 1931.

SEIFF. Die Gesundheitsgefahren bei der beschleunigten Fermentation des Tabaks in geheizten Apparaten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 20.

SMITH, E. J. Good housekeeping lifts employee morale. National safety news juli 1931.

STRUBE, F. Der Film im Dienst der Hygiene der Arbeit. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 7.

VOGT, J. H. Fresh air inlets to factory workrooms in connection with exhaust systems. Industrial hygiene bulletin juni 1931.

Film strips teach safe driving. National safety news juli 1931.

Amerikas förenta stater.

MACBRAYNE, L. E. Four million hours worked in safety. National safety news juli 1931.

Belgien.

THEMSCHE, M. VAN. Etude relative au personnel affecté au service du nettoyage des voitures de voyageurs. Revue du travail 1931, nr 4/5.

Schweiz.

ADAM, G. Die Mitwirkung der Fabrikinspektoren in der Schweiz beim Unfallschutz in Fabriken. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 6.

Tyskland.

PÜCKERT, F. Berufsschule und Unfallverhütung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 20.

Arbetslön och arbetstid.

BOSTRÖM, H. Tankar om femdagarsveckan. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 27.

FREDRIKSSON, K. Krisen och lönerna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 28.

Sverige.

Timlöner inom byggnadsfacken april 1931. Byggnadsträarbetaren 1931, nr 3.

Amerikas förenta stater.

Wages and the cost of living. The service letter on industrial relations 30 juni 1931.

Wages, wage changes, and labor costs. The service letter on industrial relations 30 juni 1931.

Danmark.

SCHOULTZ, J. v. Jörgen Pedersen: Arbejdslönnen i Danmark under skiftende Konjunkturer i Perioden ca. 1850—1913. [Recension.] Ekonomiska samfundets tidskrift 1931, nr 22.

Italien.

SUPINO, C. Lohn und Gewinn in der korporativen Wirtschaft. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 230.

Kanada.

Fair wages conditions in dominion government contracts. The labour gazette 1931, nr 6.

Tyskland.

BERNHARD, E. Die Arbeitszeitkürzung in Notverordnung und Gutachten des Brauns-Ausschusses. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 8.

SCHINDLER, E. Die Arbeitszeitverkürzung. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.

SCHMIDT, K. E. Notverordnung und Nachtbackverbot. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BERGER. Arbeitsmarkt des Auslandes 1930. Soziale Praxis 1931, nr 28.

BRUNIUS, A. En betydelsefull arbetslöshetsanalogi. Industria 1931, nr 14.

FEHLINGER, H. Das Arbeitslosenproblem und die internationale Arbeitsorganisation. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 79.
— Arbetslöshetens orsaker. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 28.
FERTIG. Wie sieht der Arbeitslose das Problem der Arbeitslosigkeit? Arbeit und Beruf 1931, nr 13.
KLUG, O. Kartelle, Konzerne, Trusts und Arbeitslosenproblem. »Stockholm» 1931, nr 3.
MYERS, J. Permanent preventives of unemployment. »Stockholm» 1931, nr 3.
SCHLENKER, M. Rationalisierung und Arbeitslosigkeit. »Stockholm» 1931, nr 3.
THOMAS, G. Thunder in the air over Geneva. The Labour magazine juli 1931.

Sverige.

JACOBI, A. En ny arbetslöshetsundersökning. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 28.
KARLBOM, T. Tändstickstrusten och arbetarna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 30.

Amerikas förenta stater.

Policies and practices for stabilization of employment in retail establishments. Monthly labor review juni 1931.

Storbritannien.

HAYDAY, A. Unemployment is *not* an insurable risk. The Labour magazine juli 1931.
WENDE. Das Gutachten der britischen Kommission zur Untersuchung der Arbeitslosenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 19.
Det engelska försöket till arbetslöshetsförsäkringsreform. Industria 1931, nr 14.

Tyskland.

ADAM. Das Ringen um die Gestaltung der deutschen Arbeitslosenhilfe. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 6.
BENDA. Zur Verordnung über die Förderung des freiwilligen Arbeitsdienstes vom 23. Juli 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 21.
HELLWIG, W. Durchführung der Krisenlohnsteuer. Der Arbeitgeber 1931, nr 13.
HERRNSTADT, E. Die Finanzierung der Arbeitslosenhilfe. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.
KLOPFER, B. Die jungen Arbeitslosen und der »freiwillige Arbeitsdienst». Soziale Praxis 1931, nr 28.
LAFFERENTZ, B. Zur Reform der Arbeitslosenversicherung. Der Arbeitgeber 1931, nr 13.
MUNZINGER, A. Zur Neuregelung der Arbeitslosenunterstützung. Soziale Praxis 1931, nr 29.
RAWICZ, E. Umfang und Struktur der berufsüblichen Arbeitslosigkeit in der Arbeitslosenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 21.
SANDER, ELSE. Das Recht des arbeitslosen Jugendlichen auf Unterstützung. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 8.
SCHOLTZ, W. Arbeitsbeschaffungsmassnahmen in der Notverordnung vom 5. 6. 1931. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.
SCHWEITZER, O. Arbeitslosennot unter den technischen Angestellten. Soziale Praxis 1931, nr 28.
SCHÄFER, K. Die strukturelle Arbeitslosigkeit in Sachsen, ihr Umfang und ihre Ursachen. Die Arbeit 1931, nr 6.
SIMON, HELENE. Arbeitslosigkeit, Doppelverdiener, Kindererwerbsarbeit. Soziale Praxis 1931, nr 29—30.
TORMIN, H. Die Arbeitslosenhilfe in der Notverordnung. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.
TYSZKA, v. Die Valorisation der Lohnarbeit. Der Arbeitgeber 1931, nr 14.
ZSCHUCKE. Zur Durchführung der Arbeitslosenversicherung nach der Verordnung vom 5. Juni 1931. Soziale Praxis 1931, nr 27.
— Die neue Zuständigkeitsregelung im Unterstützungsverfahren der Arbeitslosenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 19.
De nya arbetslöshetsförsäkringsbestämmelserna i Tyskland. Industria 1931, nr 14.
Die 2. Notverordnung vom 5. Juni 1931 und die Arbeitslosenhilfe. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 7.

Österrike.

URANITSCH, E. Der Entwurf der Novelle zum österreichischen Arbeitslosenversicherungsgesetz. Arbeit und Beruf 1931, nr 12.
Arbetslöshetsförsäkringsreformen i Österrike. Industria 1931, nr 14.

Befolkningsfrågan.

BERGSTRÖM, N. Befolkningsfrågan som världsproblem. *Sociala och kommunala spörsmål* 1931, nr 2/3.

Tyskland.

FREUDENBERG, K. Die neuesten Ergebnisse der deutschen Bevölkerungsstatistik und ihre Bedeutung für das Versicherungswesen. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 3.
HÖPLER, E. Sterilisierung und Strafrecht. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 197.
LENZ, F. Ist Sterilisierung strafbar? Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 232.
TIETZE, CH. Ein Beitrag zur Dynamik des Geburtenrückgangs. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 222.

Bostadsförhållanden.

ANGER, F. Bostadsbehovets fastställande. Sociala och kommunala spörsmål 1931, nr 2/3.
ROMEDAHL, S. Rationell ventilation av bostadshus. Byggmästaren 1931, nr 19.
ÅHRÉN, U. Byggnadsutställningen i Berlin. Byggmästaren 1931, nr 20.
Den stora internationella byggnadsutställningen i Berlin. Vår bostad 1931, nr 12.

Sverige.

Arbetarebostadsfrågan på landsbygden. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas medlemsblad 1931, nr 7.

Byggnadsmaterialpriserna. Sveriges fastighetsägaretidning 1931, nr 14.

Frankrike.

Enquête sur la contribution des exploitations minières occupant plus de 500 salariés au logement de leur personnel. Bulletin du ministère du travail 1 kv. 1931.

Fattigvård och barnavård.

VALLETTE, MINA C. Les églises et le travail des enfants. »Stockholm» 1931, nr 3.

Sverige.

BERGGREN, A. Centralregister för kontroll inom social verksamhet. Sociala och kommunala spörsmål 1931, nr 2/3.

BERGLUND, H. Ur vår fattigvårdslagstiftnings historia. Sociala och kommunala spörsmål 1931, nr 2/3.

CARL (PRINS CARL). Om förhållandet mellan Röda kors-arbetet och fattigvårdens uppgifter. [Föredrag.] Svenska röda korset 1931, nr 6.

Amerikas förenta stater.

Child labor recommendations of White house conference on child health and protection. Monthly labor review juni 1931.

Tyskland.

PATZIG, GABRIELE. Verwahrlosungsursachen und Arten der Verwahrlosung bei Fürsorgezöglingen, eine statistische Untersuchung. Blätter für Wohlfahrtspflege 1931, nr 6.

Föreningsväsen.

BERG, G. Lantarbetarna på marsch. Frihet 1931, nr 14.

Lantarbetarnas international är i uppåtgående. Frihet 1931, nr 14.

Sverige.

LJUNGQVIST, O. Självförsörjareproblemet. Målarnas facktidning 1931, nr 7.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. The national union of general and municipal workers. The Labour magazine juli 1931.

Hälso- och sjukvård.

ALMKVIST, J. Den framtida familjeläkaren. Sv. läkartidningen 1931, nr 29.

BURKHARDT, F. Die Statistik auf der internationalen Hygiene-Ausstellung in Dresden 1931. Deutsches statistisches Zentralblatt 1931, nr 4.

INGVAR, S. Om nervösa organsjukdomar. [Föredrag.] Sv. läkartidningen 1931, nr 30.

WERNER, O. Sverige å internationella hygienutställningen i Dresden 1931. Svenska röda korset 1931, nr 7.

Sverige.

BLADINI, L. Vad kan göras för att motverka den stigande frekvensen av könssjukdomarna? Sv. läkartidningen 1931, nr 28.

ODELBERG, A. Sjuktransportflygningarna i Norrbotten. [Föredrag.] Svenska röda korset 1931, nr 6.

Svenska Röda korsets hjälpstationer på landsvägarna. Svenska röda korset 1931, nr 6.

Norge.

RYG, K. Institutter for fysikalsk behandling. Sykeforsikringsbladet 1931, nr 6.

Tyskland.

MARTINECK. Heilbehandlung, Krankengeld und Hausgeld auf Grund des Reichsversorgungsgesetzes und die Notverordnung vom 5. Juni 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 21.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

Handelsarbetarna på krigsstigen. Arbetsledaren 1931, nr 12.

Norge.

LIE, T. Offentliggjörelse av arbeidsvilliges navn. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1931, nr 3/6.

Den norske Storkonflikt. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 14.

Kooperation.

STOLPE, H. Förvaltningskooperationen, en ny företagsform. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 27.

Der 9. internationale Genossenschaftstag. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 28.

Die 11. internationale Genossenschaftsschule. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 28.

Sverige.

LIND, A. Kooperatörernas rådslag. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 29.

Kooperationens fasta kapital. Kooperatören 1931, nr 13.

Kooperationens okontrollerade inlåningsrörelse. Expansionspolitiken understryker behovet av skyddsåtgärder för insättarna. Sv. grossisttidning 1931, nr 12.

Bulgarien.

BARBAR, L. Volkstümliche Arbeitergenossenschaften in Bulgarien. Vierteljahrsschrift für Genossenschaftswesen juli 1931.

Finland.

NORRGÅRD, A. Jordbrukskooperationen i Finland. Svenskt land 1931, nr 14.

Indien.

SCHMÜLLING, E. L. K. Genossenschaftliche Bestrebungen in Britisch- und Niederländisch-Indien. Vierteljahrsschrift für Genossenschaftswesen juli 1931.

Italien.

Das Konsumgenossenschaftswesen in Italien. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 28.

The relation of Italian co-operation to the corporate régime. Review of international cooperation juli 1931.

Storbritannien.

JONES, F. The co-operative wage case. The co-operative review juli 1931.

PALMER, R. A. The truth about co-operative wages. The co-operative review juli 1931.

Der britische Genossenschaftskongress an Pfingsten 1931. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 28.

Tyskland.

HENZLER, R. Zur Konsumvereins-Enquête. Vierteljahrsschrift für Genossenschaftswesen juli 1931.

MÜLLER, A. Die Besteuerung der Konsumvereine. Soziale Praxis 1931, nr 29—30.

Levnadskostnader och huslig ekonomi.

Amerikas förenta stater.

KLARIN, EDITH. Huslig ekonomi i Amerika. Tidskrift för hemmet 1931, nr 2/3.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

CENTERVALL, A. Anlag och yrkesval. Verkstäderna 1931, nr 7.

Österrike.

LEIFHELM, H. 12. Tagung für Berufsberatung in Wien. Arbeit und Beruf 1931, nr 13.

Nykterhetsfrågan.

BLUHM, AGNES. Noch einmal »Alkohol und Erblichkeit». Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 3.

HERCOD, R. Le comité d'hygiène de la société des nations et la question de l'alcoolisme. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 3.

LOEWENBERG, R. D. Die Anstaltsloge. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 3.

Ausbildung der Lehrerschaft für den Nüchternheitsunterricht in den Lehrerbildungsanstalten aller Länder. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 3.

Sverige.

RINGENSON, S. Redogörelse för statsunderstöden 1931 till nykterhetsnämnder. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1931, nr 6.

Danmark.

G[AH]N, H. Dansk alkoholstatistik. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 7.

RÖGIND, S. Automobilkörsel og Alkohol. En psykoteknisk Undersögelse i Kjöbenhavn. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 7.

Socialförsäkring.

ECKERT. Die Invaliden-, Alters- und Hinterbliebenenversicherung — kommendes Völkerrecht. Die Reichsversicherung 1931, nr 6.

Amerikas förenta stater.

Idaho, West Virginia, and New Jersey old-age pension laws. Monthly labor review juni 1931.

Norge.

LARSSEN, P. De sociale trygders administrasjon i Norge. Nordisk administrativt Tidsskrift 1931, nr 2.

ORMESTAD, M. Kommunene og den sociale sykestrygd. Kommunalt tidsskrift 1931, nr 4.

Tyskland.

BEHREND. Zu den Vorschlägen für Abänderung der Unfallversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 23 & 25.

BRAETSCH, H. Die Krise der deutschen Sozialversicherung. Der Arbeitgeber 1931, nr 14.

BÜLTMANN. Die Bedeutung des Bezugs einer Invalidenrente für die Versicherungsfähigkeit des Rentenempfängers. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 12.

DERSCH, H. Änderungen der deutschen Sozialversicherung durch die Notverordnungen 1930/31. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 3.

HAEDENKAMP, C. Ärzteschaft und Sozialversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 28.

HILDEBRAND, W. Die Entwicklung der deutschen Knappschaftsversicherung. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 5.

HIRSCH, W. L. Die Finanzkrise in der deutschen Sozialversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 3.

KROHN. Die Sozialversicherung in der Notverordnung vom 5. Juni 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 18.

OTTE, B. Zur Reform der Unfallversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 23.

RICHTER. Die Neuordnung der Beziehungen zwischen Versicherungs- und Fürsorgeträgern in der zweiten Notverordnung des Reichspräsidenten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 18.

SCHATZ, O. Die Prüfungsverordnung vom 6. Mai 1931. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 12.

WELKER, A. Der Lastenausgleich zwischen Invaliden- und Angestelltenversicherung. Die Arbeit 1931, nr 6.

Die Gewerkschaften gegen die Verstümmelung der Sozialversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 22.

Notverordnung und Reichsversorgung. Soziale Praxis 1931, nr 25.

Die Änderung der Fürsorgepflichtverordnung durch die Notverordnung. Soziale Praxis 1931, nr 25.

Österrike.

CZERNY, F. Die österreichischen Gesetzentwürfe über Sozialrechts-Reform. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 5.

RÓNAI, Z. Krankenversicherung und Bevölkerungspolitik. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 13.

Ut- och invandring.

Danmark.

Dansk Udvandring til Marokko. Udenrigsministeriets Tidsskrift 16 juli 1931.

Italien.

OBLATH, A. Italian emigration and colonisation policy. International labour review juni 1931.

Japan.

Den japanska immigrationen till Sydamerika. Sv. export 1931, nr 14.

Tyskland.

SCHMIDT, S. Die deutsche Auswanderung seit Kriegsende. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 19.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 juli—10 augusti 1931 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
290.	Lag om arbetarskydd den 29 juni 1912 med de genom lagen den 12 juni 1931 (nr 288) angående ändring i vissa delar av samma lag antagna förändringar	13 juli
299.	K. kung. om ändrad lydelse av 10 § kung. den 11 november 1927 (nr 411) med vissa föreskrifter i anledning av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas .	18 juli

Arbetsmarknaden under augusti månad 1931.

Genomsnittssiffran för antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket steg i augusti till 201 från 198 i juli. Uppgången är visserligen i och för sig obetydlig, men med hänsyn till att augusti i vanliga fall företer ett lägre relationstal än juli, blir det nu framräknade ett än mer markerat uttryck för det ogynnsamma läget på arbetsmarknaden. En jämförelse med fjolårssiffran, som var 144, visar också, att tillbakagången inom näringslivet under det förflutna året varit avsevärd, och endast en gång förut, nämligen 1921, har augustisiffran varit så hög som nu.

Den minskade tillgången på arbete i förhållande till efterfrågan har gjort sig märkbar inom alla i statistiken redovisade huvudgrupper med undantag för gruppen husligt arbete, där ökad knapphet på arbetskraft förelåg. Inom jordbruket var arbetstillgången under förra hälften av månaden mindre god på grund av otjänlig väderlek, men sedan gynnsammare bärgningsväder inträtt, var efterfrågan på tillfällig hjälp för skördearbetet synnerligen livlig, och inemot månadsskiftet var det mångenstädes omöjligt att i tillräcklig utsträckning anskaffa kompetent arbetskraft, varför även icke yrkeskunniga erhöllo anställning. — Anmälningar och efterfrågningar å platser för fast personal till instundande höstflyttning ha som vanligt vid denna tid inströmmat i stor utsträckning, och redan nu har man en känning av att underskott kommer att föreligga i fråga om ladugårdsförmän och ladugårdsskötare samt yngre drängar, då däremot tillgången på gifta stall- och kördrängar torde bli riklig.

Vad den egentliga industrien angår, var läget alltjämt mest tryckt inom stenhuggerirörelsen. Som exempel må anföras, att i Göteborgs och Bohus län inom hithörande fack ingått 2 537 ansökningar om arbete, under det att ingen ledig plats funnits anmäld. Förhållandena i Blekinge län voro också synnerligen svåra. Inom metall- och maskinindustrien hade efterfrågan på arbetskraft samma obetydliga omfattning som tidigare, och de arbetstillfällen, som stodo till buds, voro i huvudsak att söka inom den mindre verkstadsrörelsen. Byggnadsverksamheten har fått ökad fart inför byggnadssäsongens slut, och både murare, målare och snickare hade arbete i full utsträckning. På vissa håll förekom till och med brist på yrkeskunnig arbetskraft, särskilt målare. Schaktningsarbetare och byggnadshantlangare rönte mindre efterfrågan och funnos i överflöd. Trävaruindustriens möjligheter att bereda arbete hade ytterligare beskurits och driftsinskränkningar i ökad omfattning företagits.

Omsättningen av sjöfolk minskades betydligt sedan föregående månad och var avsevärt sämre än i fjol vid samma tid. En del fartygsuppläggningar för vintern ha redan ägt rum, och i det hela måste marknaden betraktas som dålig. Från Göteborg rapporterades dock brist på yngre maskinbefäl och, vad den kvinnliga intendenturpersonalen angår, otillräcklig tillgång på mässflickor. — Från sjömanshusen redovisades 2 696 avmönstringar mot 2 302 påmönstringar.

Antalet sökande till kontors- och affärsbranschen visade någon stegring sedan juli, under det att platstillgången minskat. Den yngre arbetskraften var alltjämt lättare att placera än den äldre. Inom hotell- och restaurangfacket var arbetstillgången fortfarande god, ehuru man under månadens senare del kunde förmärka en viss avmattning.

På ungdomsförmedlingen har funnits god tillgång på platser för 15—16 års gossar, och tillsättningsresultatet är bättre än i fjol vid samma tid. Vad den kvinnliga ungdomen beträffar, rådde brist på skolfria spring- och passflickor, medan tillgången på flickor i 12—14-årsåldern var mycket stor.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsatta arbetare steg under redogörelsemånaden från cirka 6 800 till 6 900. Vid utgången av augusti månad 1930 var siffran 1 440. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av augusti 30 520 mot 31 057 en månad tidigare. Augustisiffran för år 1930 var 5 824.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under augusti samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	*198*	*201*	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	111	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	113	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	*111*	*125*	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	*224*	*228*	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9
1931	*20·2*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·2*	*11·3*	*12·0*	—	—	—	—	—

Arbetslöshetsutredningens betänkande I.

Arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker.

Arbetslöshetsutredningen, vilken kommitté tillsatts den 11 mars 1927 för verkställande av utredning rörande arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande, har den 11 juni 1931 avgivit första delen av sitt betänkande, behandlande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker.[1] Beträffande den till kommittén jämväl överlämnade frågan om medel för arbetslöshetens bekämpande ha hittills endast vissa förberedande undersökningar verkställts. Kommittén utgöres av generaldirektören och chefen för socialstyrelsen Gunnar Huss, tillika ordförande, professor Gösta Bagge, verkst. direktören, civilingenjören Elis Bosæus, verkst. direktören, f. d. kammarrättsrådet Conrad Carleson, lektorn Ernst Wigforss samt generaldirektören Anders Örne. Som sekreterare äro förordnade t. f. byråassistenten i socialstyrelsen, fil. lic. Sven Skogh och fil. lic., jur. kand. Dag Hammarskjöld.

Vid kommitténs tillsättande framhöll chefen för socialdepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet, att för vinnande av utredningens syfte — »en mera djupgående undersökning inriktad på spörsmålen om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt om medel för dess bekämpande» — torde »krävas undersökningar, avseende såväl arbetslöshetens nuvarande läge som arbetslöshetsproblemet i hela dess vidd och med tanke på en längre framtid». Sedan man genom en på kommitténs initiativ i maj 1927 företagen allmän arbetslöshetsräkning införskaffat uppgifter till belysning av förefintlig arbetslöshet, har kommittén i förevarande betänkande efter en kritisk sammanställning av belysande material givit en allmän översikt av orsaker till arbetslöshet. Inom denna generella ram har kommittén sökt utföra en undersökning av den ekonomiska bakgrunden till arbetslöshetens utveckling i Sverige under det gångna årtiondet.

Framställningens gång är i föreliggande betänkande i sina huvuddrag följande. I de två första avdelningarna ha de tillgängliga statistiska uppgifterna beträffande arbetslöshetens omfattning i Sverige dels före 1920, dels åren 1920—1929 underkastats en granskning. Det har därvid bl. a. visat sig, att förändringar i det statistiska materialets sammansättning medfört, att den vanligaste och tillförlitligaste uppgiften på arbetslöshetens utveckling, fackföreningarnas arbetslöshetsprocent, under förkrigsåren giver ett alltför lågt, under de senare åren ett något för högt utslag. Även om dessa båda felkällor tillsammans äro av den betydelse, att en väsentlig del av skillnaden mellan ar-

[1] Statens offentliga utredningar 1931: 20. Offentliggörandet av betänkandet skedde först efter tryckningens avslutande vid utgången av augusti månad 1931.

betslöshetsprocenten under t. ex. de eljest tämligen likställda perioderna 1911—1914 och 1926—1929 kan tillskrivas dem, kan dock ej hela skillnaden därigenom förklaras. Därav bör enligt kommitténs i andra avdelningen närmare motiverade uppfattning dragas den slutsatsen, att den allmänna arbetslöshetsnivån under det senaste decenniet legat högre än under tiden närmast före kriget. I nämnda avdelningar ingå även redogörelser för de olika statistiska källor, som belysa arbetslöshetens omfattning, samt för arbetslöshetens fördelning på olika kön, åldrar och yrken.

I den följande tredje avdelningen har kommittén sammanställt det material rörande det svenska näringslivet och dess förändringar åren 1920—1929, vilket funnits tillgängligt eller av kommittén själv kunnat åvägabringas och vilket den funnit vara av intresse för bedömandet av arbetslöshetens utveckling. Givetvis hade det för en fullständig skildring av arbetslöshetssituationen varit önskvärt att undersöka alla de olika förhållanden, som kunna tänkas öva inflytande på utvecklingen av utbud och efterfrågan på arbetskraft. Framställningen har dock på många punkter måst begränsas, vilket haft sin grund främst i att tillförlitligt material icke i önskvärd omfattning kunnat erhållas. Statistiska uppgifter framläggas i denna avdelning till belysning av befolkningens utveckling, förskjutningar i nationalinkomst, sparande och priser samt förändringar i arbetslöner, produktion och produktivitet, utrikeshandel och offentlig hushållning.

I betänkandets fjärde avdelning har kommittén gått in på frågor rörande arbetsmarknaden och dess sätt att reagera inför olika förändringar i näringslivet. Framställningen, vilken i huvudsak avser åren 1920—1929, gäller olika arbetsmarknadsområdens struktur och utveckling samt vidare arbetsmarknaden under inverkan av konjunkturerna, säsongernas framträdande inom arbetsmarknaden samt omsättningsrörelsen. I avdelningens sista kapitel behandlas de förhållanden, vilka äro avgörande för arbetsmarknadens rörlighet och möjligheter till anpassning efter skiftande marknadsförhållanden.

En femte och sista avdelning åsyftar att giva en allmän översikt av orsaker till arbetslöshet med särskild hänsyn till förhållandena i Sverige åren 1920—1929 samt att i överskådlig form framlägga det i tidigare avdelningar samlade huvudsakligen statistiska materialet och att belysa de olika faktorernas betydelse för arbetslöshetens utveckling. Sålunda behandlas i denna avdelning arbetslöshetens allmänna betingelser, arbetslösheten under inverkan av konjunkturförändringar samt av tillfälliga förskjutningar i företagandets omfattning eller på arbetsmarknaden. Då erforderligt material till belysning av utvecklingen icke förelegat för åren 1930 och 1931, har framställningen icke kunnat föras längre än till och med år 1929.

Vissa huvudsynpunkter på arbetslösheten och dess utveckling har kommittén sammanfattat i ett sista kapitel av i huvudsak följande innehåll.

Kommittén har haft anledning att som utmärkande för arbetslöshetens utveckling under det gångna årtiondet framhålla, att den även under år, prägla-

de av en till synes betydande uppgång i arbetskraftsefterfrågans omfattning, legat på en relativt hög nivå. Innan kommittén går in på frågan, vilka förhållanden, som bestämt arbetslöshetens variationer under det gångna decenniet, skall en översikt givas av de möjliga orsakerna till denna höjning av arbetslöshetens allmänna nivå, sålunda av de faktorer, vilka bestämt det genomsnitt, kring vilket arbetslösheten rört sig under årtiondet i dess helhet. I viss mån innebär denna frågeställning en abstraktion. Den är emellertid ägnad att giva en översikt över förhållandet mellan de olika faktorer, som varit av betydelse för arbetslöshetens omfattning vid skilda tidpunkter.

Tidigare i femte avdelningen har utförligt skildrats, huru arbetslösheten, när den betraktas som en företeelse på arbetsmarknaden, kan betecknas som resultatet av en bristande överensstämmelse, en divergens mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. En skildring av arbetslöshetens orsaker, sålunda av hur samspelet mellan olika faktorer i det ekonomiska livet och på arbetsmarknaden leder fram till arbetslöshet, har att utgå från detta förhållande. Vid en undersökning av betingelserna för arbetslösheten och dess relativt höga nivå under det gångna årtiondet sett i dess helhet måste man därför ställa mot vartannat i första rummet näringslivets allmänna expansion, sådan den speglas i t. ex. nationalinkomstens utveckling, och de förändringar utbudet på arbetskraft undergått. Dessa utbudsförändringar få bedömas genom en sammanställning av befolkningsutvecklingen och löneförändringarna. Med utgångspunkt härifrån och med stöd av jämförelsematerial från tidigare epoker har man sedan att söka avgöra, om under i övrigt oförändrade omständigheter expansionen av produktionen och därmed uppgången i efterfrågan på produktiva hjälpmedel — sålunda även på arbetskraft — kan antagas ha varit tillräckligt betydande för att absorbera befolkningstillskottet vid rådande lönenivå. Man måste emellertid räkna med att förhållandena inom det ekonomiska livet i övrigt icke förblivit oförändrade, utan att såväl den relativa tillgången på olika produktiva hjälpmedel som varuefterfrågans inriktning och de tillämpade produktionsmetoderna förskjutits. Man får därför i andra rummet mot varandra ställa den nedgång i den relativa efterfrågan på arbetskraft, som blivit följden av den inom vida delar av näringslivet framträdande övergången till en mindre arbetskrävande teknik, och den uppgång i den relativa efterfrågan på arbetskraft, vilken under senare år bl. a. förändringen i den relativa tillgången på kapital medfört.

Detta sätt att skildra grunden till den rådande arbetslösheten innebär givetvis en kraftig förenkling av problemställningen. När man från den ökade arbetslösheten sluter till att arbetslöshetsskapande förskjutningar av något av här angivna slag inträtt under det gångna årtiondet, utgör ej heller detta något försök till förklaring av förändringen i arbetslöshetsnivån. Framställningssättets värde ligger i stället i den bild, det är ägnat att giva av förhållandet mellan de olika faktorer inom det ekonomiska livet, som i främsta rummet tilldraga sig intresse ur arbetslöshetssynpunkt. De i det följande skildrade förändringar, som inträtt under det gångna årtiondet, få sålunda, när man vill bedöma deras betydelse för arbetslösheten, infogas i det balans-

system, som ovan skildrats. Man måste likväl ihågkomma, att de olika förändringarna stå i nära inbördes växelverkan och att det antydda sättet för en uppdelning av problemet därför endast är ett hjälpmedel för att få ett grepp om förloppet på arbetsmarknaden. Vill man nå ett ur arbetslöshetspolitisk synpunkt fullständigt resultat vid orsaksprövningen och sålunda söka avväga, vad en viss förändring faktiskt betytt vid uppkomsten av den föreliggande arbetslösheten, får man därför ej endast föra in den i balanssystemet och pröva, hur den motvägts av andra förändringar. Man måste även söka avgöra, vilken betydelse den haft för inträdandet av dessa övriga förändringar och hur därför läget gestaltat sig, om förändringen uteblivit. Av skäl, till vilka kommittén återkommer i slutet av detta kapitel, har framställningen här i huvudsak begränsats till en orsaksprövning i förstnämnda bemärkelse.

Lönenivån har under det gångna decenniet legat avsevärt högre än före kriget. Den nominella timförtjänsten inom den egentliga industrien låg sålunda 1929 icke mindre än 162 % över 1913 års nivå. Inom jordbruk och skogsbruk var den nominella löneförändringen avsevärt mindre. För sistnämnda områden representativa löner visa en stegring under samma tid på 60—80 % resp. 62 %. För att man skall kunna erhålla en föreställning om vad närmast den industriella lönestegringen betytt ur skilda synpunkter, bör den jämföras med förskjutningen i olika varupriser. Utgår man från årslönen, kan genom en omräkning av denna med levnadskostnadsindex ett mått erhållas på den förändring, som till följd av lönestegringen inträtt i arbetarnas ekonomiska ställning. En dylik omräkning visar, att den reala årsförtjänsten inom den egentliga industrien mellan 1913 och 1929 stigit med 28 %. Vill man åter erhålla en föreställning om vad löneförändringen ur företagarnas synpunkt betytt för utvecklingen av de relativa arbetskostnaderna, synes man lämpligen kunna utgå från timförtjänsterna, vilka utgöra ett tämligen tillförlitligt mått på prestationslönen, och jämföra dessa med prisutvecklingen på industriprodukter. En dylik omräkning av timlönerna med index för industriproduktpriser giver vid handen, att en stegring inträtt i de relativa arbetskostnaderna av ej mindre än 71 %. Det är sålunda påfallande, att löneförändringarna i förening med förskjutningarna i prisrelationerna övat ett väsentligt större inflytande på de relativa arbetskostnaderna än på arbetarnas ekonomiska ställning. En av de orsaker, som kraftigast bidragit härtill, torde vara den genomförda begränsningen av arbetstiden, vilken ledde till att timlöner och årslöner icke utvecklades i samma proportion. Då de reala timförtjänsterna inom den egentliga industrien vid sitt minimiläge under denna period, år 1922, lågo 27 % över 1913 års nivå, under det att de reala årsförtjänsterna visade en nedgång på 3 %, hade denna skillnad sålunda närmast sin grund i arbetstidsregleringen. De i jämförelse med förkrigstiden höga relativa arbetskostnader, som bl. a. av dessa skäl utmärkt decenniet ända från dess början, ha givetvis varit av stor betydelse för den allmänna ekonomiska utvecklingen under dessa år.

Samtidigt med att utbudspriset på arbetskraft stigit, har tillgången på arbetskraft ökats. Befolkningsökningen i de arbetsföra åldrarna 15—65 år

mellan 1921 och 1930 kan beräknas till drygt 400 000. I jämförelse med uppgången i folkmängd i samma åldersgrupp under tidigare decennier innebär detta emellertid icke någon större stegring. Ökningen i åldersgruppen uppgick sålunda 1901—1910 till c:a 275 000 och 1911—1920 till c:a 374 000. Tillväxten av befolkningen i de arbetsföra åldrarna var alltså mellan dessa båda perioder väsentligt större än mellan de två sistförflutna decennierna. Om under dessa förhållanden någon avmattning i näringslivets expansion icke inträtt under det gångna årtiondet, talar detta givetvis för att höjningen i arbetslöshetsnivån, om man bortser från den avsevärda stegringen i de relativa arbetskostnaderna och från övriga komplicerande omständigheter, icke kan förklaras av att den ekonomiska utvecklingen varit för svag, för att befolkningstillskottet skulle kunnat absorberas. Varje omdöme om huruvida detta även gäller, när hänsyn tages till den höjda lönenivån, blir givetvis ytterst vanskligt. Ett visst stöd vid avvägningen kunde möjligen erhållas genom en jämförelse mellan nationalinkomstens, befolkningens och lönernas utveckling under decennierna före kriget och under det förflutna årtiondet. Material för utförandet av en dylik undersökning har ej stått till kommitténs förfogande.

Nationalinkomsten synes mellan 1913 och 1927 ha undergått en betydande stegring. Omräknad i 1913 års penningvärde visade den mellan dessa år en ökning på nära 30 %. Inkomsten per huvud av resp. års medelfolkmängd stegrades med c:a 20 %. Den ekonomiska utvecklingen sedan tiden närmast före kriget synes sålunda ha varit så kraftig, att den under i övrigt oförändrade omständigheter borde ha möjliggjort en befolkningsabsorption även vid en höjd lönenivå. En direkt numerisk jämförelse mellan löneförskjutningen och uppgången i nationalinkomst per huvud är emellertid icke tillfyllest beroende icke minst därpå, att förändringar ägt rum inom näringslivet, vilka verkat i riktning mot såväl ökad som minskad relativ efterfrågan på arbetskraft.

I förstnämnda avseende har man, som redan tidigare i detta kapitel antytts, att räkna med icke endast en konsumtionsförskjutning i riktning mot relativt arbetskrävande varor och tjänster — särskilt kan i detta sammanhang erinras om sådana för utvecklingen under de gångna åren typiska företeelser som nöjesindustriernas och automobilismens expansion — utan även en ökad relativ tillgång på sparande. Om man antager, att sparandet endast utvecklats i proportion med nationalinkomsten, vilket sannolikt innebär en underskattning, föreligger tydligen en förskjutning i den relativa tillgången på kapital och arbetskraft, vilken torde ha verkat i riktning mot ökad relativ efterfrågan på arbetskraft. Vissa belägg för den utveckling, sparandet undergått, kunna erhållas ur uppgifterna rörande kapitalvaruproduktionens omfattning och ur de siffror, som belysa den kapitalbildning, som skett i vissa, väsentligen bankstatistiskt mätbara former.

Mot dessa förändringar, som torde ha verkat i riktning mot ökad relativ efterfrågan på arbetskraft, måste vägas följderna av övergången till en mindre arbetskrävande teknik inom vida områden av näringslivet. Hänsyn bör i detta sammanhang även tagas till i synnerhet utrikeshandelns inflytande. Den-

na har nämligen gynnat näringsgrenar, vilka icke endast äro kraftigt kapitalkrävande utan som även utmärkts av omfattande arbetsbesparande driftsomläggningar, och har sålunda bidragit till produktionens omläggning i mera kapitalkrävande riktning. Sannolikt har rationaliseringens inflytande gestaltat sig olika vid skilda tider under det gångna årtiondet, och kommittén återkommer därför till en närmare skildring av dess verkningar vid behandlingen av den ekonomiska utvecklingen från år till år.

Innan kommittén övergår till denna, måste den föregående korta översikten över situationen under decenniet i dess helhet kompletteras med några anmärkningar rörande betydelsen av de hinder, som förelegat för arbetskraftens flyttning mellan olika delmarknader.

Man torde ha att räkna med en skärpt avgränsning mellan isynnerhet jordbrukets och industriens arbetsmarknader. Enligt kommitténs uppfattning kan denna avgränsning ha tenderat att minska arbetslösheten inom industrien, därigenom att den förhindrat en koncentration av arbetskraft till områden utmärkta av hög konjunkturkänslighet eller med högre nominella inkomster och utpräglat stela löner. Med hänsyn till avvägningen mellan utbudets och efterfrågans förändringar tillkommer vidare, att ett visst tillskott av arbetskraft vid oförändrade löner absorberas efter den relativt minsta förskjutningen i efterfrågan inom områden med låga löner. Hade arbetskraftstillskottet sökt arbete inom industrien, skulle sålunda sannolikt arbetslösheten inom denna ha stannat vid sin nuvarande nivå endast under förutsättning av en ännu större uppgång i arbetskraftsefterfrågan än den, som nu inträtt. Häremot måste likväl vägas möjligheten, att de förhållanden, som framkallat avgränsningen av industriens arbetsmarknad, själva varit ägnade att leda till arbetslöshet inom denna.

Den minskning i den individuella anpassningen, som av allt att döma inträtt under de gångna åren, kan antagas ha medfört en förlängning av arbetslöshetstiderna. Eftersom även dessa påverka den genomsnittliga arbetslöshetsprocenten, måste man räkna med möjligheten, att en dylik förlängning medverkat till höjningen av arbetslöshetsnivån. Tillförlitligt material för ett bedömande härav liksom av den betydelse, som i övrigt kan ha tillkommit arbetsmarknadens organisation, saknas i stor utsträckning.

Vid skildringen av arbetslöshetens variationer under det gångna årtiondet är det lämpligt att i anslutning till tidigare meddelad statistik uppdela detta i tre perioder. Under den första, som omfattar tiden fram till och med 1924, infaller den våldsamma stegringen av arbetslösheten vid fredskrisen och dess därpå följande nedgång. Den andra perioden karakteriseras av en ny generell uppgång i arbetslöshetens omfattning och omsluter åren 1925—1927. Den sista delen av årtiondet präglas slutligen ånyo av en förbättring i arbetslöshetssituationen, häftigt avbruten hösten 1930.

Den första delen av decenniet dominerades av deflationen och dess följdföreteelser. Emellertid bör ej förbises betydelsen av att den utveckling av vissa industrigrenar, som betingats av kriget och de därmed förbundna förändringar-

na i samhällets varuefterfrågan, vid återgången till normala förhållanden måste avvecklas.

Impulsen till omkastningen från hög- till lågkonjunktur 1920 utlöstes i Sverige liksom i utlandet på penningväsendets område. Inflationen upphörde under sommaren 1920, och deflationen kom på allvar igång hösten samma år. Det häftigaste prisfallet inträffade under 1921. En relativ stabilisering inträdde först 1923. Deflationen medförde en för en kris typisk inskränkning i företagandets omfattning, som kom till synes i en häftig nedgång i nationalinkomsten från 1920 till 1921 och i en konjunkturtypisk minskning i produktionen av främst kapitalvaror. Som lönereduktioner icke omedelbart genomfördes i proportion till prisfallet, ledde emellertid deflationen även till höjda relativa arbetskostnader och minskad relativ efterfrågan på arbetskraft. I vad mån man vid förklaringen av den allvarliga försämringen i arbetslöshetssituationen vill tillmäta den ena eller andra av dessa omständigheter den största betydelsen, är en fråga, som i detta speciella sammanhang är av underordnat intresse. Huvudsaken är, att man i allt väsentligt kan anse båda dessa förändringar som konsekvenser av den starka deflationen.

Under 1922 saktades prisfallet och 1923 och 1924 rådde en relativt stabil prisnivå. Perioden kom i främsta rummet att präglas av en omfattande rekonstruktionsverksamhet, vilken medförde, att produktionsvolymen redan 1923 åter var uppe i 1920 års volym. Snabbast var givetvis återhämtningen inom konsumtionsvaruindustrierna.

Åren 1921 och 1922 inträdde så omfattande reduktioner av penninglönerna, att de reala timlönerna inom industrien 1922 kommo att ligga under 1920 års nivå. De kraftigaste lönesänkningarna förelågo inom produktionsvaruindustrierna. Medan sålunda utbudspriset delvis anpassades efter ett förändrat prisläge och en inskränkt produktion, tenderade företagandet åter att expandera. På detta sätt möjliggjordes en betydande nedgång i arbetslösheten. Från och med maj 1922 visade varje månad en lägre arbetslöshetssiffra än motsvarande månad föregående år. Som redan tidigare framhållits, uppvisade 1924 den lägsta arbetslöshetssiffran sedan 1920.

Det är av intresse att iakttaga, att arbetslöshetssituationen förbättrades redan så tidigt som under 1922. Detta förhållande får sannolikt till en väsentlig del tillskrivas arbetskostnadernas snabba nedgång till följd av de omfattande reduktionerna av penninglönerna, en nedgång som verkade divergensutjämnande även därigenom, att den gynnsamt påverkade företagarnas uppfattning om den ekonomiska situationens möjligheter. Att förbättringen fortsatte och nedgången i arbetslösheten blev så betydande, torde åter ha möjliggjorts av de genom omfattande nedskrivningar reducerade kapitalkostnaderna och genom rationaliseringen, som blev den grund, på vilken den nya expansionen av företagandet kom att bygga. Under detta rationaliseringens så att säga första stadium torde den till en väsentlig del ha bestått i ett bättre organiserat utnyttjande av fast kapital, som tillskapats redan under inflationstiden. Detta är sannolikt förklaringen till att återhämtningen blev så snabb och ledde till så, även ur arbetslöshetssynpunkt gynnsamma resultat. Indu-

strien betalade sålunda 1924, då arbetslösheten var lägst, högre löner än 1920, och produktionsvolymen var till och med inom de kapitalvaruproducerande industrierna avsevärt större än under åren före krisen. Det torde under dessa omständigheter vara ofrånkomligt, att rationaliseringen under denna period var en ur arbetskraftens synpunkt på det hela taget gynnsam företeelse. Annorlunda torde förhållandena ha gestaltat sig under de följande åren, sålunda den andra perioden enligt den här tillämpade uppdelningen av decenniet.

De utmärkande dragen för det ekonomiska livet under åren 1925—1927 kunna i korthet sägas ha varit relativt hastigt fallande priser, stigande penninglöner inom industrien, fortsatt och sannolikt utvidgad rationalisering samt stigande arbetslöshet. Skall man tala om någon utvecklingen dominerande företeelse, torde detta få anses ha varit rationaliseringen, vilken under dessa år ledde till omfattande förbättringar i produktiviteten.

Rekonstruktionstiden synes icke ha övergått i en period av industriell expansion, som företedde de för tidigare högkonjunkturer karakteristiska dragen — stigande priser, sjunkande arbetslöshet och kraftigt växande produktionsvolym. Några säkra omdömen på grundvalen av det svenska statistiska materialet äro visserligen knappast möjliga att fälla, men jämföres detta med siffror belysande utvecklingen i England och Förenta staterna, synas skäl finnas för antagandet, att man först från och med 1928 kan räkna med en expansion av företagandet av verklig konjunkturkaraktär. En närmare skildring av utvecklingen åren 1925—1927 giver en uppfattning om orsakerna därtill.

Den i jämförelse med tiden före kriget relativt höga lönenivån inom industrien — en omräkning av löneinkomsten per timme med index för industriproduktpriser visar under dessa år en relativ lönestegring från 1913 på 50 à 60 % — i förening med det fortskridande snabba prisfallet torde ha påverkat räntabiliteten ogynnsamt. Därigenom motiverades ett fortsättande av den rekonstruktionsverksamhet, som utmärkt tiden efter krisen. Det är under dessa omständigheter naturligt, att rationaliseringen övergick från att vara endast ett bättre organiserat utnyttjande av äldre fast kapital till att bli en mekanisering av driften på grundvalen av ny maskinell utrustning. Med denna förändring i rationaliseringens karaktär sammanhänger sannolikt, att driftsomläggningarna under dessa år kommo att uppfattas som ett nytt industriellt problem, trots att de endast betydde ett fullföljande i snabbare takt och i större skala än tidigare av de för all industriell utveckling — isynnerhet under tider efter en kris — karakteristiska, successiva tekniska omläggningarna. I den mån rationaliseringen förutsatte införandet av nytt fast kapital, är det även antagligt, att den under denna tid icke i större utsträckning förmådde förbättra räntabiliteten. Detta förhållande i förening med det fortgående prisfallet förklarar, varför man under dessa år icke möter en konjunkturartad expansion av företagandet. Ur arbetslöshetssynpunkt betydde nu skildrade förhållanden en försämring. Rationaliseringen torde under denna övergångsperiod ha medfört en omedelbar nedgång i den relativa efterfrågan på arbetskraft, vilken icke kompenserades av någon väsentligare stegring i nationalinkomsten och efterfrågan på produktiva hjälpmedel överhuvud.

Om än ovan skildrade förhållanden utgöra de viktigaste orsakerna till arbetslöshetens uppgång 1924/25 och relativt höga nivå under följande år, giva de dock icke förklaringen till den omfattande arbetslösheten i åldrarna upp till c:a 25 år vid speciellt denna tidpunkt. Denna torde närmast spegla de höga födelsetalen från åren kring 1910, som medförde, att ett särskilt stort antal arbetare inträdde på arbetsmarknaden samtidigt som arbetslöshetssituationen överhuvud försämrades. Den årliga ökningen i de arbetsföra åldrarna, som mellan 1920 och 1925 utgjorde 38 000, uppgick sålunda mellan 1926 och 1930 till 44 000. Stegringen torde ha varit kraftigast kring år 1925. Vid slutet av detta år uppgick sålunda folkmängden i åldersgruppen 15—20 år till 579 000 mot 557 000 år 1920 och 560 000 år 1930. När de nya årsklasserna började söka arbete, hade de före sig grupper, vilkas första år som arbetare infallit under krisen och depressionen och som på grund därav i många fall ej kommit in i ordnat arbete. Detta förhållande medförde givetvis en ökad arbetslöshet även bland yngre arbetare i dessa högre åldersklasser, vilket icke kunde undgå att återverka på anställningsmöjligheterna för de i förvärvslivet inträdande. Av betydelse har också varit, att arbetsvillkoren för äldre arbetskraft i stor utsträckning kommit att gälla även yngre, mindre yrkesförtrogna arbetare. Slutligen bör i detta sammanhang erinras om den inverkan, som äldres företräde till anställning i praktiken kunnat utöva.

Den tredje perioden, som omfattar tiden från och med 1928, utmärkes av en fram till hösten 1930 sjunkande arbetslöshet. Prisfallet inom industrien saktas, och produktionsvolymens kraftiga uppgång tyder på en expansion av företagandet, som sedd mot bakgrunden av utvecklingen i utlandet kan antagas till en väsentlig del ha varit konjunkturbetingad. Rationaliseringen torde ha fortsatts men kan knappast längre i samma utsträckning som tidigare ha verkat i riktning mot sänkt relativ efterfrågan på arbetskraft; det finnes nämligen skäl för antagandet, att den forcerade omläggningen av produktionen i mera kapitalistisk riktning genom en mekanisering av driften vid denna tid saktats. Man har även att räkna med att resultaten av tidigare genomförda rationaliseringsåtgärder i stigande utsträckning började utmogna. Rationaliseringen kan härigenom ha kommit att kompensera de förluster, som orsakats av prisfallet, och att möjliggöra uppkomsten av en högkonjunktur med åtföljande stegring av efterfrågan på arbetskraft. Är detta antagande riktigt, skulle det under rationaliseringens huvudskede åren efter 1924 tillskapade fasta kapitalet sålunda ha utgjort underlaget för det senaste konjunkturuppsvinget.

Under dessa omständigheter är det naturligt, att arbetslösheten fr. o. m. 1928 åter låg på en lägre nivå. Den tidigare skildrade, för arbetskraftsefterfrågan så väsentliga uppgången i betydelse för vissa relativt arbetskrävande verksamhetsgrenar samt stegringen i nationalinkomsten framträdde även med särskild styrka under dessa år.

Skildringen i detta kapitel har för överskådlighetens skull gjorts mycket summarisk. Det har närmast gällt att visa, på vilket sätt samspelet mellan olika ekonomiska faktorer leder till arbetslöshet, och att giva en schematisk

översikt över utvecklingen av dessa faktorer, vilken kan tjäna till ledning vid en diskussion av i denna avdelning framlagda synpunkter på arbetslöshetens orsaker i Sverige under åren 1920—1929. Framställningen har bl. a. visat, hur en och samma faktor verkar olika omedelbart, på längre sikt samt i skilda ekonomiska situationer. I denna skildring av orsaker till arbetslöshet har kommittén stannat vid en redogörelse för och exemplifikation av den inverkan, en viss förändring i det ekonomiska livet eller på arbetsmarknaden utövar på arbetslösheten. Den har däremot icke försökt fastställa, hur arbetslöshetsläget skulle ha gestaltat sig, om den ena eller andra förändringen av faktorerna uteblivit, och hur stor den betydelse varit, som tillkommit de olika förändringarna vid uppkomsten av föreliggande arbetslöshet. En dylik prövning kan nämligen enligt kommitténs uppfattning på ett mera fruktbringande sätt ske vid behandlingen av olika åtgärder mot arbetslöshet. Kommittén återkommer därför i nästa del av betänkandet till behandlingen av arbetslöshetens orsaker ur andra och för arbetslöshetspolitiken omedelbart betydelsefulla synpunkter. Prövningen av vilka förändringar, som ägt de mest vittgående konsekvenserna ur arbetslöshetssynpunkt, sammanhänger givetvis nära med problemet, på vilka punkter man lämpligen kan ingripa för att så vitt möjligt förebygga arbetslöshet.

En dylik prövning förutsätter emellertid en orsaksskildring av den art, som framlagts i föreliggande del av betänkandet. Man erhåller genom en undersökning av den mekanism, genom vilken samspelet mellan olika ekonomiska faktorer leder fram till arbetslöshet, och av hur de olika faktorerna faktiskt utvecklat sig under den förflutna tiden, en grund för den förnyade orsaksprövning ur praktiskt politiska synpunkter, till vilken kommittén sålunda återkommer i nästa del av betänkandet.

Kommitténs betänkande är enhälligt, dock har herr Wigforss velat anteckna, att uppläggningen av orsaksproblemet i vissa hänseenden synts honom giva anledning till erinringar, som emellertid bättre kunna framföras, sedan kommittén i samband med diskussionen om åtgärder mot arbetslösheten ånyo och mera slutgiltigt upptagit orsaksfrågan till behandling.

Samtidigt med betänkandet utgives ett band bilagor[1] omfattande dels en framställning av orsaker till arbetslöshet, författad av ledamoten, professor Gösta Bagge, dels en promemoria angående arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämma dess utveckling, av ordföranden, generaldirektören Gunnar Huss. Senare under året utkommer såsom ytterligare bilaga till betänkandet en av professor Gustaf Åkerman verkställd undersökning om den industriella rationaliseringen och dess verkningar, särskilt beträffande arbetarsysselsättningen.

[1] Statens offentliga utredningar 1931: 21.

Arbetstidsförhållandena vid varmbadinrättningar år 1930.

1. Utredningens syftemål och omfattning.

Utredningens tillkomst och syftemål. I skrivelse den 25 maj 1928 (nr 243) anhöll riksdagen, i anledning av i båda kamrarna väckta likalydande motioner (I: 166, II: 318), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning rörande bl. a. badhuspersonalens arbetsförhållanden samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I riksdagens skrivelse uttalades, att enligt de uppgifter vederbörande utskott inhämtat om arbetsförhållandena vid Stockholms badinrättningar, syntes arbetstiden vara i hög grad växlande vid olika företag. I några av de yttranden, som införskaffats bl. a. från socialstyrelsen, hade visserligen framhållits, att badhuspersonalens arbetstid skulle vara nöjaktigt reglerad genom den s. k. butiksstängningslagen. Enligt riksdagens mening syntes ej detta vara fallet, då personalen med full laglig rätt kunde kvarhållas i arbetet 1—2 timmar dagligen efter lagstadgad stängningstid, ehuru denna för badinrättning infölle en timme senare än för handelsbod. Visserligen ägde de kommunala myndigheterna rätt att med stöd av § 3 i omförmälda lag inskränka tiden för badinrättningarnas öppethållande, men syntes det riksdagen ovisst, huruvida icke en begränsning av denna art skulle vara för en badinrättning mera besvärande än en lämplig maximering av personalens arbetstid. Ett huvudsyfte för en blivande utredning rörande badhuspersonalens arbetsförhållanden torde därför vara att klarlägga, huruvida förhållandena på ifrågavarande arbetsområde lämpade sig för en generell lagstiftning eller om det måhända vore bäst att överlåta åt de kommunala myndigheterna att med utnyttjande av de möjligheter, som redan stode till buds, vidtaga den reglering av arbetstiden, som kunde befinnas önskvärd.

Den 14 juni 1928 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att verkställa omnämnda utredning samt avgiva förslag i de av riksdagen i förevarande skrivelse angivna hänseendena.

I enlighet härmed utarbetades inom socialstyrelsen i samråd med tillkallade sakkunniga, representerande såväl badhusförvaltningar som badhuspersonal, arbetsplan för utredningen. Denna innebar i huvudsak att från samtliga till allmänt bruk upplåtna varmbadinrättningar införskaffa detaljerade uppgifter om personalens arbetstidsförhållanden och därpå inverkande faktorer genom utsändande av särskilt frågeformulär (benämnt form. D). Motsvarande upplysningar skulle genom särskilt instruerade ombud (s. k. agenter) inhämtas individuellt från arbetstagarna vid ett antal varmbadinrättningar av olika typer och å olika orter medelst ett annat formulär (personkort, form. E).

Sedan Kungl. Maj:t genom skrivelse den 27 juni 1930 bemyndigat socialstyrelsen att för verkställande av ifrågavarande utredning disponera vissa medel, kunde man igångsätta insamlingen av primärmaterialet.

Primärmaterialets insamling och bearbetning. Kännedom om förefintliga varmbadinrättningar kunde i första hand erhållas genom en utredning rörande för allmänheten tillgängliga varmbadinrättningar, som Svenska föreningen för folkbad låtit verkställa för år 1928 och som ställdes till socialstyrelsens förfogande. Denna förteckning kompletterades medelst upplysningar i berörda hänseende, vilka styrelsen i mars 1929 införskaffat från förste provinsialläkarna. Med användande av de sålunda uppgjorda adresslistorna utsändes i juni 1930 exemplar av frågeformulär D till samtliga 650 offentliga varmbadhus, där särskild badhuspersonal kunde antagas finnas anställd.

Jämsides härmed införskaffades under juli och augusti månader s. å. genom tvenne ombud uppgifter enligt form. E direkt från arbetstagarna vid 27 varmbadhus.[1] I den mån tillgängliga arbetskrafter det medgåvo, verkställdes därefter inom socialstyrelsen bearbetning av det insamlade primärmaterialet.

2. Badanstalternas art och storlek samt personalens sammansättning.

Antal varmbadhus i Sverige. Enligt den förut omnämnda undersökningen av Svenska föreningen för folkbad samt vissa kompletterande uppgifter skulle totalantalet för allmänheten tillgängliga varmbadinrättningar i Sverige omkring år 1928 uppgå till 1 233. Såsom närmare framgår av efterföljande tab. 1 ha redovisats 221 varmbadhus i kommunal ägo, medan 456 sådana ägdes av enskilda personer, bolag eller föreningar. Åtskilliga av dessa utgjordes dock av skolbad, fabriksbad o. d., vilka endast i ringa mån voro upplåtna åt allmänheten. Badanläggningar i skolor, som endast voro avsedda för skolbruk, uppgingo till 189. Slutligen förefunnos 367 badstugor o. d. på landsbygden, beträffande vilka inga bestämda upplysningar kunnat erhållas rörande anläggningens ägare e. d.

Hela antalet offentliga varmbadinrättningar av något större typ skulle således enligt Svenska föreningens för folkbad undersökning m. m. uppgått till 677 år 1928. Av dessa badanläggningar, av vilka omkring $^1/_3$ (enbart i städerna $^2/_3$) voro i kommunal ägo, tillskrevos för socialstyrelsens ifrågavarande undersökning 650, vilka kunde antagas ha särskild badpersonal, med begäran om uppgifter rörande personalens arbetstidsförhållanden m. m. (enl. form. D) och i 557 fall (86 %) inkommo frågeformulär mer eller mindre fullständigt besvarade. Då emellertid en stor del av särskilt de å landsbygden belägna varmbadinrättningarna visat sig sakna egen fast anställd personal och därför falla utanför ramen för en undersökning av badhuspersonalens arbetstidsförhållanden, ha i den statistiska bearbetningen endast ansetts böra medtagas tillhopa 292 varmbadinrättningar med en personal uppgående till 1 703 personer eller i ge-

[1] Ombud voro jur. kand. fru Barbro Kronlund och fil. mag. fröken Märta Nordin.

Tab. 1. Förefintliga varmbadinrättningar i Sverige år 1928.

Enligt av Svenska föreningen för folkbad lämnade uppgifter.

Slag av badinrättningar	Stockholm	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Tillhopa	Därav			
								i städer med över 100000 inv.	i städer med 10000–100000 inv.	i mindre städer	å landsbygden
Kommunala varmbadinrättningar[1]	4	47	30	28	72	40	**221**	9	21	53	138
Varmbadinrättningar ägda av enskilda[1]	3	72	77	52	104	148	**456**	5	14	22	415
Varmbadinrättningar i skolor endast avsedda för skolbruk . . .	24	33	11	47	34	40	**189**	49	21	15	104
Badinrättningar av ej angivet slag .	—	56	73	69	75	94	**367**	—	—	—	367
Tillhopa	**31**	**208**	**191**	**196**	**285**	**322**	**1 233**	**63**	**56**	**90**	**1 024**

nomsnitt 6 per företag. Agentundersökningen omfattade 27 varmbadinrättningar med sammanlagt 484 personer eller drygt 18 per företag.

De undersökta företagens fördelning. Huru dessa av undersökningen berörda varmbadinrättningar fördela sig å olika badhustyper, landsdelar och ortsgrupper framgår i detalj av tab. 2.

Härvid har det ansetts lämpligt att uppdela badhusföretagen på fyra huvudgrupper. Grupp A utgöres av 65 offentliga varmbadhus, öppna minst 5 dagar i veckan. En specialgrupp B bildas av varmbadhusen å bad- och kurorter, som uppgingo till 56. Grupp C, som består av i regel smärre varmbadinrättningar, öppna mindre än 5 dagar i veckan, innesluter 126 företag, motsvarande *nära hälften av samtliga av undersökningen berörda badhus*. Grupp D utgöres av 45 fabriksbad, skolbad o. d., vilka endast vissa tider äro öppna för allmänheten. — I större och medelstora städer voro varmbadhusen merendels av typ A, medan i mindre städer men framför allt på landsbygden typ C och D voro förhärskande. Det torde dock böra framhållas, att inga skarpa gränser föreligga mellan de olika grupperna, utan att talrika övergångsformer finnas.

Fördelas den vid de redovisade 292 varmbadinrättningarna anställda personalen efter liknande grunder, uppgick den vid A-företag sysselsatta personalen till 735 eller i medeltal 11 per företag, medan motsvarande personalstyrkor vid B-, C- och D-företagen förlöpte sig till resp. 604, 277 och 87 personer. Anmärkas må, att av den i västra Sverige redovisade badhuspersonalen (641 personer) drygt hälften kom på varmbadhus å bad- och kurorter (typ B), som inom denna landsdel voro särskilt starkt företrädda.

Den av undersökningen berörda personalens fördelning å olika ortsgrupper utvisar, att c:a $^2/_5$ voro sysselsatta vid varmbadinrättningar i större och medel-

[1] Innefattar även skolbad, fabriksbad o. d., som endast delvis äro upplåtna åt allmänheten.

Tab. 2. Redovisade varmbadinrättningar, fördelade efter landsdelar och ortsgrupper.

Företagsgrupper	Stockholm	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Tillhopa	Därav			
								i städer med över 100000 inv.	i städer med 10000–100000 inv.	i mindre städer	å landsbygden
1. *Antal företag.*											
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	5	13	8	13	19	7	**65**	12	26	22	5
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	—	11	7	6	29	3	**56**	—	2	16	38
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	1	17	15	18	49	26	**126**	1	2	23	100
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten	1	9	6	8	5	16	**45**	1	—	2	42
Samtliga företag	**7**	**50**	**36**	**45**	**102**	**52**	**292**	**14**	**30**	**63**	**185**
2. *Antal anställda.*[1]											
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	200	106	64	127	198	40	**735**	329	310	82	14
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	—	85	63	107	339	10	**604**	—	31	238	335
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	2	41	31	55	94	54	**277**	2	8	84	183
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten	2	16	9	17	10	33	**87**	2	—	3	82
Samtliga anställda	**204**	**248**	**167**	**306**	**641**	**137**	**1 703**	**333**	**349**	**407**	**614**

stora städer (med över 10 000 inv.), $^1/_3$ å landsbygden och $^1/_4$ i de mindre städerna. Mer än hälften (55 %) av badhuspersonalen å landsbygden var dock anställd vid varmbadhus å bad- och kurorter.

Tab. 3 belyser, huru de undersökta varmbadinrättningarna och den vid dem anställda personalen fördelar sig på olika drifts- och storlekstyper.

Ser man först på företagens ägare, voro mer än hälften av de redovisade varmbadinrättningarna (156 eller 53 %) i kommunal ägo (inberäknat Loka badanstalt, som hör under riksmarskalksämbetet), medan 112 eller drygt en tredjedel (38 %) tillhörde enskilda personer eller bolag. Återstående 24 varmbadhus eller 8 % ägdes av stiftelser och badhusföreningar (i ett par fall sparbanker).

[1] Vid undersökningstillfället mera fast anställd personal med full tjänstgöringstid.

Tab. 3. Redovisade varmbadinrättningar, fördelade efter olika företagstyper.

Företagsgrupper	A. Off. varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänh.	Tillhopa	Därav i städer med över 100000 inv.	Därav i städer med 10000–100000 inv.	Därav i mindre städer	Därav i landsbygd	Företag med följande antal fast anställda 1—4	5—9	10 o. fl.
1. *Antal företag*												
Ägda av												
Stat, kommun o. d. .	45	14	83	14	**156**	9	21	44	82	109	24	23
Stiftelse, badhusförening o. d.	—	3	20	1	**24**	—	—	1	23	22	—	2
Enskild person el. bolag	20	39	23	30	**112**	5	9	18	80	67	25	20
Icke förenade med annan rörelse	47	45	114	45	**251**	10	25	54	162	175	39	37
Förenade med:												
tvättinrättning . .	10	—	6	—	**16**	3	3	5	5	9	2	5
hotell-o. restaurangrörelse	1	10	1	—	**12**	—	—	1	11	5	6	1
annan rörelse . .	7	1	5	—	**13**	1	2	3	7	9	2	2
Årsföretag (öppna minst 11 mån.) . .	63	12	75	32	**182**	14	28	46	94	121	31	30
Säsongföretag öppna överväg. vintertid .	2	2	43	12	**59**	—	1	8	50	56	2	1
överväg. sommartid	—	42	8	1	**51**	—	1	9	41	21	16	14
Samtliga företag	**65**	**56**	**126**	**45**	**292**	**14**	**30**	**63**	**185**	**198**	**49**	**45**
2. *Antal anställda*[1]												
Företag ägda av												
Stat, kommun o. d. .	426	149	178	21	**774**	116	245	198	215	216	152	406
Stiftelse, badhusförening o. d.	—	51	32	1	**84**	—	—	2	82	36	—	48
Enskild person el. bolag	309	404	67	65	**845**	217	104	207	317	147	170	528
Företag icke förenade med annan rörelse	441	488	248	87	**1 264**	117	294	377	476	334	247	683
Företag förenade med:												
tvättinrättning . .	175	—	19	—	**194**	124	38	18	14	26	11	157
hotell- o. restaurangrörelse	1	88	1	—	**90**	—	—	7	83	10	47	33
annan rörelse . . .	118	28	9	—	**155**	92	17	5	41	29	17	109
Årsföretag (öppna minst 11 mån.) . .	726	111	197	66	**1 100**	333	318	220	229	263	190	647
Säsongföretag öppna överväg. vintertid .	9	38	64	20	**131**	—	7	48	76	88	12	31
överväg. sommartid	—	455	16	1	**472**	—	24	139	309	48	120	304
Samtliga anställda	**735**	**604**	**277**	**87**	**1 703**	**333**	**349**	**407**	**614**	**399**	**322**	**982**

[1] Vid undersökningstillfället mera fast anställd personal med full tjänstgöringstid.

Medan de kommunala badinrättningarna i städerna utgjorde c:a $^2/_3$ av samtliga varmbadhus, uppgingo de å landsbygden till knappt hälften av där befintliga varmbadinrättningar.

Framhållas må, att skillnaden mellan badhus i allmän och i enskild ägo i verkligheten ofta är ganska ringa. Det synes vara ganska sällsynt, att badinrättningar drivas som egentliga affärsföretag — exempel härpå finnas dock i Stockholm samt å vissa bad- och kurorter — och i regel är det kommunala inflytandet i badhusbolagen betydande. Å andra sidan drives ett stort antal kommunala badhus icke i egen regi utan av enskilda personer, vilka arrenderat inrättningen av resp. kommuner.

Ser man på storlekstyperna, utgöras de stora företagen (med över 10 årsanställda) av 23 kommunala och 20 enskilda badinrättningar.

Badhuspersonalens fördelning å badinrättningar i enskild och i allmän ägo utvisar, att hälften (50 %) sysselsattes i varmbadinrättningar, ägda av enskilda, medan 45 % kommo på kommunala och återstående 5 % på av stiftelser och badhusföreningar drivna företag.

Tabellen utvisar även, att blott en mindre del av de av utredningen berörda varmbadhusen drevos i förening med annan rörelse, nämligen 41, motsvarande 14 % av samtliga. Den vanligaste kombinationen syntes vara med tvättinrättning, medan varmbadhus i förening med hotell- och restaurangrörelse ej så sällan återfunnos å bad- och kurorter, belägna å landsbygden; bland mera sällan förekommande kombinationer må nämnas konditorirörelse, tennishallar, hundbad etc. Den övervägande delen (86 %) av badinrättningarna voro fristående företag. Medan hos dessa voro anställda 1 264 personer, funnos vid de med annan rörelse kombinerade badhusen 439 personer eller 26 % av hela den sammanlagda fasta personalstyrkan.

En ur arbetstidssynpunkt betydelsefull faktor torde i detta sammanhang vara företagens karaktär av års- eller säsongföretag. Som av tab. 3 framgår, voro de undersökta badinrättningarna till större delen att betrakta som årsföretag (d. v. s. badinrättningar, som höllos öppna minst 11 månader av året), i det att 182 badhus, motsvarande över $^3/_5$ av företagen och sysselsättande 65 % av den redovisade personalen, voro att hänföra till denna typ. Av säsongföretagen kunna särskiljas tvenne olika kategorier, nämligen dels sådana, vilka till övervägande del höllos öppna vintertid, och dels sådana, vilka hade sin egentliga säsong under sommarmånaderna. Förstnämnda slag av badinrättningar, vilka stängas under kallbadsäsongen, voro i huvudsak badstugor i småstäderna och å landsbygden (av C- eller D-typ), öppna blott några få dagar i veckan för allmänheten. Av till övervägande del sommartid öppna varmbadinrättningar voro flertalet belägna å bad- och kurorter.

En närmare granskning av det föreliggande materialet visar emellertid, att jämväl badhusrörelsen vid årsföretagen är i hög grad säsongbetonad. Detta belyses bl. a. av följande, på form. D grundade tabell.

Antal anställda vid olika tidpunkter

a) fast anställd badpersonal, b) fast annan personal, c) tillfällig arbetshjälp o. d.

Slag av varmbadinrättningar	Aug. 1929			Mars 1930			Juli—aug. 1930		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c
A. Offentliga varmbadinrättningar, öppna minst 5 d. i veckan	443	190	77	439	182	74	457	202	84
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	337	134	20	79	45	4	400	171	33
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	106	55	31	102	52	30	141	71	57
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten . .	27	9	21	28	9	23	32	13	42
Tillhopa	**918**	**388**	**149**	**648**	**288**	**131**	**1 030**	**457**	**216**

Möjlighet föreligger att jämföra resultaten av förevarande undersökning med en av socialstyrelsen för år 1914 (och 1915) verkställd utredning rörande arbetstidsförhållandena vid rikets badinrättningar, vilka omfattade 248 företag (143 års- och 105 säsongföretag), vid vilka rörelsen bedrevs minst 5 dagar per vecka och vid vilka särskild badpersonal var anställd.[1] Den redovisade fast anställda personalen utgjorde tillhopa 2 113, nämligen 1 121 personer vid årsföretag och 992 vid sommarföretag. Vid förevarande utredning befanns antalet år 1930 praktiskt sett dagligen öppna varmbadhus utgöra 121 (av 292) och den vid densamma anställda personalen uppgå till 1 339 (av 1 703). Sålunda synes under de mellanliggande sexton åren en inskränkning ägt rum med avseende på de dagligen öppna varmbadhusen. Detta bör dock ses i belysning av, att samtidigt skett en koncentration av badhusrörelsen till färre och större företag (bl. a. i Stockholm). Belysande härför är, att för landet i dess helhet medelantalet anställda vid årsföretag år 1914 uppgick till 7·8 personer, medan motsvarande medeltal år 1930 belöpte sig till 11·1. Vid sommarföretagen uppgick medeltalet anställda år 1914 till 9·4 och år 1930 till 10·8 personer.

Badhuspersonalens sammansättning. På grundval av de individualuppgifter, som (med användande av form. E) införskaffats genom den tidigare omnämnda agentundersökningen, har möjliggjorts en mer ingående kännedom om den vid varmbadinrättningarna anställda personalens sammansättning och sociala struktur. Hela antalet varmbadhus, som på sådant sätt undersökts, uppgår till 27 — samtliga tillhörande A- och B-grupperna — med en personal av 484 personer, av vilka allenast 95 eller 20 % voro män. Det relationstal, som framkommer vid en uppdelning på kön av hela den av badhusförvaltningarna redovisade personalen, skiljer sig dock något härifrån, bl. a. beroende på det

[1] Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Arbetstidens längd vid frisersalonger och badinrättningar (utg. 1916).

Tab. 4. Personalen vid redovisade varmbadinrättningar, fördelad efter levnads- och yrkesålder, anställningstid, civilstånd m. m. (enligt personalens uppgifter).

Personalgrupper	Manliga anställda	Kvinnliga anställda										Samtliga kvinnor
		Badpersonal	Tvätt- o. övrig personal	Ogifta	Gifta	Förutgifta	Stockholm	Göteborg och Malmö	Övriga städer med över 10 000 inv.	Mindre städer och landsbygd	
Samtl. anställda antal	95	356	33	139	149	101	106	35	91	157	389
Samtl. anställda %	100·0	91·5	8·5	35·7	38·3	26·0	27·2	9·0	23·4	40·4	100·0
Procentuell fördeln. efter:											
1. Levnadsålder:											
under 25 år	18·9	2·0	15·1	8·6	—	—	0·9	8·6	3·3	3·2	3·1
25—30 »	11·6	2·2	—	2·9	2·7	—	0·9	2·8	2·2	2·5	2·0
30—40 »	21·1	14·6	21·2	10·1	25·5	6·9	9·4	22·9	21·9	13·4	15·2
40—50 »	26·3	31·2	15·2	27·3	38·3	20·8	23·6	28·6	29·7	34·4	29·8
50—60 »	14·7	29·2	30·3	31·7	23·5	34·7	37·8	25·7	29·7	24·2	29·8
60—70 »	6·3	17·4	18·2	18·0	8·7	29·7	25·5	8·6	11·0	17·8	17·5
70 år o. däröv.	1·1	3·4	—	1·4	1·3	7·9	1·9	2·8	2·2	4·5	3·1
2. Ålder vid inträdet i yrket:											
under 18 år	29·8	1·2	7·1	3·0	1·4	—	—	2·9	4·4	0·7	1·6
18—21 »	7·4	3·7	3·6	6·7	3·5	—	0·9	14·7	3·3	3·5	3·7
21—25 »	21·3	8·3	7·1	12·7	6·3	4·3	10·2	11·8	8·9	5·6	8·2
25—30 »	12·8	17·8	3·6	19·4	17·6	9·8	20·4	17·6	14·4	15·3	16·8
30—35 »	12·8	25·9	28·6	23·9	27·5	26·1	25·9	23·5	25·6	27·1	26·1
35—40 »	4·2	22·4	3·6	20·1	24·0	18·5	22·2	11·8	25·6	19·4	21·0
40—45 »	5·3	14·1	14·3	9·0	14·8	21·7	15·8	11·8	8·9	16·6	14·1
45 år o. däröv.	6·4	6·6	32·1	5·2	4·9	19·6	4·6	5·9	8·9	11·8	8·5
3. Ålder i yrket:											
mindre än 3 år	5·3	5·7	25·0	10·5	7·0	2·2	5·5	8·8	6·7	8·3	7·2
3— 5 år	4·3	6·9	25·0	3·7	12·0	9·8	5·5	8·8	11·1	8·3	8·2
5—10 »	27·7	17·5	17·9	10·4	26·7	15·2	9·3	17·7	25·6	18·8	17·6
10—15 »	17·0	14·7	10·7	11·2	16·9	15·2	9·3	23·5	10·0	18·8	14·4
15—20 »	13·8	16·1	3·6	19·4	14·1	12·0	13·9	11·8	17·8	15·3	15·1
20—25 »	20·2	17·3	10·7	20·9	12·0	15·2	25·9	14·7	14·4	11·8	16·8
25 år o. däröv.	11·7	21·8	7·1	23·9	11·3	30·4	30·6	14·7	14·4	18·7	20·7
4. Anställningstid hos nuv. arbetsgivare:											
mindre än 2 år	3·2	4·0	17·8	5·2	6·3	2·2	3·7	5·9	4·4	6·2	5·1
2— 5 år	7·4	9·5	39·3	9·7	14·8	10·9	11·1	11·8	14·4	10·4	11·7
5—10 »	29·8	18·7	14·3	10·4	28·2	16·3	11·1	17·6	26·7	18·7	18·4
10—15 »	19·1	16·6	10·7	14·9	16·2	17·4	13·0	26·5	11·1	19·5	16·2
15—20 »	12·8	16·4	3·6	20·2	13·4	13·0	15·7	11·7	16·7	15·3	15·4
20 år o. däröv.	27·7	34·8	14·3	39·6	21·1	40·2	45·4	26·5	26·7	29·9	33·2
Medelålder (år)	38·8	49·6	45·7	48·1	46·0	55·6	52·7	44·4	46·9	49·3	49·2
Medelålder vid inträdet i yrket (år)	25·0	33·3	36·6	31·2	33·3	37·7	33·6	30·2	32·9	34·7	33·6
Genomsnittlig anställningstid (år): i yrket	14·3	16·5	8·7	17·6	12·6	18·0	19·1	14·6	13·9	15·0	15·9
hos nuv. arbetsgivare	13·5	15·5	7·9	16·6	12·0	16·8	16·7	14·1	13·3	14·9	14·9

relativt stora antalet redovisade mindre företag med en à två baderskor samt en maskinist. Av ifrågavarande 1 703 personer voro 1 194 eller 70 % kvinnor.

I tab. 4 ha de 484 personer, som själva lämnat uppgifter, fördelats efter levnadsålder, ålder vid inträde i yrket, ålder i yrket samt anställningstidens längd hos nuvarande arbetsgivare i kombination med kön, ställning i yrket, civilstånd

och ortsgrupper. Ifrågavarande kombinationer ha dock ansetts behöva helt utföras endast beträffande kvinnorna, medan man på grund av männens relativt ringa antal nöjt sig med en mindre genomförd uppdelning.

Av de 389 kvinnliga anställda, för vilka individuella uppgifter föreligga, voro drygt nio tiondelar att hänföra till badpersonal, medan de återstående utgjordes dels av tvätterskor, sömmerskor o. d., dels av kontorspersonal, butiksförsäljerskor, springflickor etc. Av männen betecknas 65 som badmästare eller badare, medan de återstående 30 voro maskinister, eldare, hantverkare, gårdskarlar, vakter o. d.

Ser man på personalens civilståndssammansättning befinnes, att en dryg fjärdedel (26 %) av den kvinnliga arbetspersonalen utgjordes av förut gifta (i regel änkor), medan antalet gifta och ogifta motsvarade resp. 38 och 36 %. Jämföres denna civilståndsfördelning med den, som erhölls vid 1914 års utredning, iakttages en förskjutning, i det att de ogiftas relativa antal nedgått med 7 enheter, medan de gifta och förut gifta ökat med resp. 4 och 3 enheter.

Medelåldern för kvinnlig arbetspersonal utgjorde år 1930 c:a 49 år, vilket måste anses vara relativt högt men å andra sidan karakteristiskt för denna yrkesgrupp. Endast 3 % av kvinnorna voro under 25 år, medan åldersgruppen 40—60 år omslöt i det närmaste $^3/_5$ (59·1 %) av samtliga kvinnor och drygt en femtedel hade fyllt 60 år. En rätt betydande skillnad ur ålderssynpunkt kan iakttagas emellan å ena sidan badpersonal, å den andra övrig kvinnlig personal. Medan sålunda baderskornas medelålder uppgick till 50 år, funnos bland tvätterskor o. d. så många unga, att gruppens medelålder blir 4 år lägre.

Den manliga personalen vid varmbadhusen var i allmänhet yngre än den kvinnliga, i det att medelåldern här uppgick till 39 år. Medan endast 3 % av kvinnorna voro yngre än 25 år, uppgick antalet män i nämnda åldersgrupp till närmare en femtedel (18·9 %). Den talrikaste åldersgruppen bland männen utgjorde dock 40- till 50-åringarna, inneslutande en dryg fjärdedel av alla män.

Vissa olikheter i fråga om personalens ålderssammansättning kan iakttagas för de olika ortsgrupperna. Sålunda utgjorde medelåldern för den kvinnliga arbetspersonalen i Stockholm 53 år, medan densamma i Göteborg och Malmö uppgick till 44 år samt i medelstora och mindre städer (inkl. landsbygden) till resp. 47 och 49 år. Karakteristiskt är, att genomsnittsåldern vid inträde i yrket utgjorde för män 25, men för kvinnor 34 år. Av samtliga kvinnor hade en femtedel arbetat i yrket minst 25 år, 15 % mindre än 5 år och drygt hälften minst 15 år. Den genomsnittliga åldern i yrket uppgick till 15·9 år, medan densamma för män beräknats uppgå till 14·3 år. Yrkesåldern var vidare i det närmaste dubbelt så hög för baderskorna som för den övriga kvinnliga personalen. Inom civilståndsgrupperna voro de förut gifta och ogifta ungefär lika gamla i yrket (18 år), medan de gifta voro betydligt yngre (13 år). Bland ortsgrupperna framträder särskilt den kvinnliga badhuspersonalen i Stockholm med hög yrkesålder (19 år).

Jämföres åldern i yrket med anställningstidens längd hos nuvarande arbetsgivare, befinnes den genomsnittliga anställningstiden i det närmaste sammanfalla med yrkesåldern, vilket sålunda tyder på ringa platsombyte. Icke mindre

än 35 % av baderskorna hade innehaft sin nuvarande anställning i minst 20 år; för förut gifta och ogifta uppgick motsvarande procenttal till 40, medan detsamma för de gifta yrkesutövarna stannade vid 21. Vid varmbadinrättningarna i Stockholm hade 45 % av all kvinnlig personal innehaft sina tjänster i minst 20 år. Anställningstidens längd för den manliga personalen vid varmbadinrättningarna var däremot något lägre (i medeltal 14 år), men 28 % av männen hade innehaft sina nuvarande tjänster i minst 20 år.

3. Arbetstidens längd.

Tiden för badlokalernas öppethållande. Enligt gällande lag om arbetstidens begränsning undantages från åttatimmarslagens tillämpning bl. a. »arbete, som åligger biträde i badinrättning»; därstädes sysselsatta maskinister, eldare o. d. beröras däremot av lagen, för så vitt vid företaget finnas sysselsatta minst 4 arbetare av samma slag. Såsom förut nämnts, må enligt lagen den 30 maj 1919 om begränsning av tiden för idkande av handel och viss annan rörelse varmbadinrättning å söckendag ej hållas öppen för allmänheten å tid före kl. 8 f. m. eller efter kl. 8 e. m. (kl. 20). Å sön- och helgdag må vidare dylik inrättning ej hållas öppen för allmänheten. Genom § 3 i nämnda lag ha emellertid de kommunala myndigheterna givits rätt att, i den mån sådant påkallas av särskilt förhållande inom viss kommun och under förbehåll av länsstyrelsens stadfästelse, medgiva undantag från ovannämnda generella bestämmelser angående tiderna för lokalernas öppethållande. Sålunda kan å söckendag nämnda tid utsträckas för stad eller köping med högst en timme på morgonen och en timme på aftonen och för annan kommun med högst två timmar på morgonen och två timmar på aftonen. Vidare kan medgivande lämnas till öppethållande av varmbadinrättning å sön- och helgdag under högst fyra timmar, dock ej under högmässogudstjänst.

I syfte att belysa, i vad mån dylika ändringar ägt rum å olika orter, hade å det av badhusförvaltningarna ifyllda frågeformuläret införts en särskild punkt, vilken emellertid även avsåg att inhämta uppgifter om, i vad mån arbetstiden var reglerad genom beslut av kommunalmyndigheterna å orten, genom kollektivavtal med arbetarorganisation eller genom arbetsordning utfärdad av badanstaltens ledning. Enligt de inkomna svaren förelåg dylik reglering av arbetstiden vid 132 badinrättningar, fördelade såsom nedanstående sammanställning utvisar:

	Antal		Därav a) badinrättningar och b) därstädes anställd personal, för vilka tjänstetiden var helt eller delvis reglerad genom					
			kommunala myndigheters beslut[1]		kollektivavtal		arbetsordning	
	företag	personal	a	b	a	b	a	b
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	42	629	11	100	5	79	42	629
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan . .	26	362	17	217	—	—	25	354
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	47	117	2	5	2	5	44	110
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten . . .	17	37	—	—	5	13	16	32
Tillhopa	**132**	**1 145**	**30**	**322**	**12**	**97**	**127**	**1 125**

[1] Här ha medtagits även vissa fall, då badanstalt hålles öppen på sön- och helgdag utan åberopande av myndighets beslut.

Härav framgår, att kommunalmyndigheterna blott i få fall beslutat vidtaga ändringar i butiksstängningslagens generella tider för badlokalernas öppethållande.

Något helt bestämmande inflytande på personalens arbetstidsförhållanden utöva dock icke tiderna för badlokalernas öppethållande, om härmed förstås de timmar, under vilka badgäster lämnas tillträde till badlokalerna. Efter stängningstiden fortgår nämligen serveringen av bad, tills samtliga badgäster blivit betjänade, vilket uppgives kunna taga ända till en timmes tid efter tidpunkten för biljettförsäljningens upphörande. Å det till badförvaltningarna utsända frågeformuläret (D) efterfrågades därför ej blott tiderna för badlokalernas öppnande och stängning, utan även tidpunkten, då badpersonalen slutade servera bad.

Användbara uppgifter angående badlokalernas öppethållande ha erhållits från 271 varmbadinrättningar med en personal av 1 642 personer och redovisas i tab. 5. Såsom av tabellen framgår, växla badhusens öppnings- och stängningstider avsevärt. Medan sålunda huvudmassan (60 %) av de större offentliga badhusen (A-företagen) öppnades mellan kl. 12—13·30, slogo icke mindre än nio tiondelar av badortsföretagen (B) upp dörrarna före kl. 12. Av småbadhusen (C) öppnades en fjärdedel mellan kl. 10—11·30, en tredjedel mellan kl. 12—13·30 samt en knapp tredjedel efter kl. 14. Särskilt sena öppningstider uppvisa de för allmänheten blott tidvis tillgängliga skol- och fabriksbaden o. d. företag, av vilka nära hälften (42·5 %) öppnades kl. 14 eller senare. Räknar man icke företagen utan väger dem efter antalet anställda, visar emellertid tabellens nedre hälft en rätt avsevärd förskjutning inom samtliga grupper mot tidigare öppningstider.

Lokalernas stängningstider koncentrera sig kring den lagenliga generella timmen kl. 20 och timmen närmast förut (tabellens kl. 19—20·30), under vilken tid närmare sju tiondelar av de redovisade badinrättningarna stänga. Tidigast synas varmbadhusen å bad- och kurorter stängas, i det drygt $^1/_3$ togo emot badgäster senast kl. 18 och c:a $^3/_5$ senast kl. 19. Såsom ovan framhållits, öppnades dock dessa företag avsevärt tidigare än övriga varmbadinrättningar. Särskilt sena stängningstider iakttogos för vissa badstugor (C- och D-företag), av vilka icke mindre än resp. 18 och 10 % stängdes kl. 21 eller senare. Arbetar- och jordbruksbefolkningens badvanor kontrastera sålunda skarpt mot badortspublikens.

Enär sålunda tiderna för badinrättningarnas öppethållande, förutom av driftsekonomiska faktorer, röna inflytande av publikens efterfrågan på bad vid olika tidpunkter på dagen, återspegla de i tab. 5 meddelade siffrorna i viss mån befolkningens badvanor inom olika samhällsklasser och ortsgrupper. I Stockholm, Göteborg och Malmö öppnas som regel varmbadinrättningarna kl. 9 eller 10 och stängas kl. 20 (i ett fall 19), sommarmånaderna en timme tidigare. I de medelstora städerna iakttages ofta senare öppningstider (kl. 12—14) och ibland tidigare stängningstider (vanligen kl. 19—20). I mindre städer och å landsbygden äro förhållandena i detta hänseende mer heterogena, i det att

Tab. 5. Varmbadinrättningarnas öppnings- och stängningstider (enligt badhusförvaltningarnas uppgifter).

Företagsgrupper	Antal varmbadhus resp. anställda	Därav (i %) företag, som öppnas kl.					stängas kl.				
		före 8	8—9·30	10—11·30	12—13·30	14 el. senare	före 18	18—18·30	19—19·30	20—20·30	21 el. senare
1. *Antal företag*											
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	63	—	14·3	19·1	60·3	6·3	—	4·8	58·7	36·5	—
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan .	54	9·3	40·7	40·7	7·4	1·9	37·1	25·9	29·6	7·4	—
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	114	0·9	8·8	25·4	33·3	31·6	6·1	8·8	23·7	43·9	17·5
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten . .	40	5·0	15·0	25·0	12·5	42·5	2·5	20·0	22·5	45·0	10·0
Samtliga företag	**271**	**3·0**	**17·3**	**26·9**	**31·4**	**21·4**	**10·3**	**12·9**	**32·8**	**35·1**	**8·9**
Därav											
i städer med över 100 000 inv..	9	—	44·5	22·2	22·2	11·1	—	11·1	33·3	44·5	11·1
i städer med 10 000—100 000 inv.	30	—	6·7	10·0	76·6	6·7	3·3	—	66·7	30·0	—
i mindre städer	62	1·6	17·7	27·4	35·5	17·8	9·7	9·7	46·7	33·9	—
å landsbygden	170	4·1	17·6	30·0	22·4	25·9	12·3	16·5	21·8	35·9	13·5
2. *Antal anställda*											
A. Offentliga varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan . .	729	—	27·6	18·8	50·3	3·3	—	0·7	52·3	47·0	—
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna mindre än 5 d. i veckan	582	21·1	44·0	28·9	5·0	1·0	43·8	27·3	20·1	8·8	—
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	253	1·2	9·9	27·7	32·4	28·8	5·9	6·7	30·0	45·1	12·3
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten . .	78	6·4	20·5	20·5	21·8	30·8	2·6	28·2	20·5	38·5	10·2
Samtliga anställda	**1 642**	**8·0**	**30·3**	**23·8**	**29·5**	**8·4**	**16·6**	**12·4**	**35·9**	**32·7**	**2·4**
Därav hos företag											
i städer med över 100 000 inv..	318	—	60·1	28·3	11·0	0·6	—	0·6	32·1	66·7	0·6
i städer med 10 000—100 000 inv.	350	—	7·4	8·5	79·4	4·7	6·9	—	63·1	30·0	—
i mindre städer	403	3·5	39·9	22·6	24·8	9·2	33·3	8·9	35·0	22·8	—
å landsbygden	571	20·5	21·0	31·5	12·4	14·6	20·0	28·9	22·0	22·6	6·5

sena öppnings- och stängningstider omväxla med tidiga, men sammanhänger detta särskilt med badortsföretagens olika fördelning å olika orter.

Önskar man en mera ingående kännedom om tiderna för varmbadinrättningarnas öppethållande, är det lämpligt att sammanställa öppnings- och stängningstiderna på sätt som skett i tab. 6 i fråga om de större offentliga badhusen (A-företagen). Av tabellen framgår, att 38 % av företagen (sysselsättande 34 % av personalen) öppnades kl. 12, medan 37 % av företagen (med 47 % av personalen) stängdes kl. 20 eller senare; 14 % av samtliga företag (sysselsättande 10 % av all personal) öppnades kl. 12 och stängdes kl. 19, 8 % (med 15 % av personalen) öppnades kl. 9 och stängdes kl. 20.

Flertalet av dessa badlokaler stängdes kl. 20 och endast ett ringa fåtal senare än kl. 20. Ifrån dessa ovan påvisade badtider och tidpunkter för badtidens förläggning finnas, som av tab. 6 framgår, rätt märkbara avvikelser.

Tab. 6. De offentliga varmbadhusens (grupp A) öppethållande (enl. badhusförvaltningarnas uppgifter).

Öppnas kl. \ Stängas kl.	Antal företag					Summa företag	Antal anställda					Summa anställda
	18	18·30	19	19·30	20 el. senare		18	18·30	19	19·30	20 el. senare	
tidigare än 9	—	—	1	—	1	2	—	—	4	—	1	5
9	—	—	—	1	5	6	—	—	—	81	109	190
9·30	—	—	1	—	—	1	—	—	6	—	—	6
10	—	1	2	2	3	8	—	1	4	9	95	109
11	—	—	2	—	2	4	—	—	14	—	14	28
12	—	—	9	6	9	24	—	—	74	75	97	246
13	2	—	6	4	2	14	4	—	61	31	25	121
14	—	—	1	1	—	2	—	—	6	11	—	17
senare än 14	—	—	—	1	1	2	—	—	—	5	2	7
Tillhopa	**2**	**1**	**22**	**15**	**23**	**63**	**4**	**1**	**169**	**212**	**343**	**729**

Personalens arbetstidsförhållanden. Då emellertid, som redan framhållits, personalens arbete icke är avslutat med badlokalernas stängning utan fortgår tills samtliga gäster blivit betjänade och lokalerna rengjorda, kommer den faktiska arbetstidens längd merendels att avsevärt överstiga tiden för varmbadhusens öppethållande. Badpersonalen lär även i åtskilliga fall få infinna sig en halv till en timme före lokalernas öppnande i och för omklädnad, uthämtande av tvål, linne etc. samt i ordningställande av baden.

Med hänsyn härtill begärdes i de till badhusförvaltningarna utsända frågeformulären uppgifter dels om längden av den normala tjänstetiden (inberäknat rengöring men oberäknat särskilt betald övertid) per person och vecka, dels om förekomsten av måltids- och dylika raster (utan skyldighet till uppehåll inom lokalen). Vid agentundersökningen införskaffades för varje särskild arbetstagare uppgifter om antalet timmar, som använts för servering av bad samt för rengöring och annan tjänst varje dag under en arbetsvecka vid normal drift under vintern och en under sommaren.

Med ledning av dessa uppgifter har den normala tjänstetidens längd i timmar per person och vecka beräknats. Såsom tjänstetid har därvid räknats hela den tid personalen är skyldig närvara å arbetslokalen, oavsett om tillströmningen av badgäster påkallar arbete under hela denna tid. I fråga om måltidsraster ha endast frånräknats sådana pauser, under vilka personalen har rätt att lämna arbetslokalen, men dylika raster höra till undantagen, och som regel måste badpersonalen intaga sina måltider i arbetslokalen, när tillfälle härtill erbjudes. De sålunda beräknade normala tjänstetiderna, vilka icke omfatta övertidsarbete, för vilket särskild betalning erhålles — någonting rätt ovanligt inom badhusrörelsen — utgöra merendels icke i sin helhet effektiv arbetstid, då på grund av variationer i badfrekvensen under dagens olika timmar mången gång kortare eller längre pauser uppstå.

Resultatet av de på grundval av de från badhusförvaltningarna lämnade uppgifterna utförda beräkningarna rörande normala tjänstetidens längd i timmar per person och vecka framgår av tab. 7. Vid offentliga varmbadhus,

Tab. 7. Tjänstgöringstidens längd per vecka vid varmbadinrättningar (enl. badhusförvaltningarnas uppgifter).

(Siffror inom parentes grundade på mycket fåtaliga uppgifter.)

Företags- och ortsgrupper	Normal tjänstgöringstid (tim. per vecka) för							
	Badpersonal				Maskinpersonal	Kontorspersonal	Övrig personal	All personal
	å karbadsavdelning	å avd. för badstu- o. turkiska bad	å övriga avdelningar	å samtliga avdelningar				
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	54	53	52	53	49	40	45	50
därav i:								
städer med över 100 000 inv.	60	57	54	58	49	43	47	55
städer med 10 000—100 000 inv.	48	49	47	48	49	37	44	47
mindre städer	47	48	(55)	46	45	37	45	45
landsbygden	46	(27)	43	43	—	—	—	43
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	46	49	50	47	55	48	50	48
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	23	25	(36)	26	26	27	20	26
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten	24	27	(42)	30	34	(46)	(32)	31

som öppethållas minst 5 dagar i veckan (A-företagen), uppgick den normala tjänstetiden till genomsnittligt 50 timmar per vecka, vid badortsbadhusen (B-företagen) till 48 timmar samt vid de smärre badhusen och badstugorna (C- och D-företagen) till resp. 26 och 31 timmar. Ser man endast på badpersonalen, belöpte sig deras tjänstetid vid A-företagen till i medeltal 53 timmar, vid B-företagen 47 timmar samt vid C- och D-företagen resp. 26 och 30 timmar. Den längsta genomsnittliga tjänstetiden förekommer sålunda i de större offentliga badhusen, vilka tillhopa sysselsätta drygt $^2/_5$ av personalen, den kortaste däremot i de blott vissa veckodagar öppna smärre badhusen, sysselsättande c:a $^1/_6$ av personalen. Maskin- och kontorspersonalens tjänstetid är avgjort kortare och gruppen »övrig personal», som till större delen utgöres av tvätterskor o. d., synes likaledes ha något kortare arbetstid än badpersonalen. — Den uppdelning av materialet på olika ortsgrupper, som i tab. 7 verkställts för de större badhusen (A-företagen), ger vid handen, att genomsnittliga tjänstetiden är längst i storstäderna, nämligen 55 timmar för all personal, 58 timmar för badpersonal och 60 timmar för baderskor å karbadsavdelningen.

Jämföres tjänstetidens medellängd 1930 med förhållandena år 1914, sådana de framgå av socialstyrelsens förenämnda undersökning, befinnes en betydande sänkning ha ägt rum under mellantiden. Sålunda uppgick tjänstetiden per baderska och vecka för större varmbadinrättningar, öppna minst 5 dagar i veckan, till i genomsnitt 68 timmar år 1914 emot 53 timmar år 1930, sålunda en nedgång med 22 %. Även år 1914 var tjänstetiden längst i storstäderna och väsentligt kortare å mindre orter och på landsbygden.

Tab. 8. Genomsnittlig tjänstgöringstid per vecka vid vissa varmbadinrättningar.

Företags- och ortsgrupper	Normal tjänstgöringstid (tim.) per vecka							
	enl. badhusförv:s uppgifter				enl. personalens uppgifter			
	badpersonal	maskinpersonal	övrig personal	all personal	badpersonal	maskinpersonal	övrig personal	all personal
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	52·7	48·5	45·3	51·4	53·8	50·6	45·7	53·5
därav i:								
Stockholm	60·2	49·3	45·3	58·5	57·2	·	45·6	56·4
Samtliga städer med över 100 000 inv.	57·9	48·7	47·3	56·0	55·6	51·5	44·2	54·9
Övriga städer och orter	47·8	48·4	44·2	47·5	50·4	48·0	47·1	50·0
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	47·2	55·1	49·5	48·2	52·8	60·8	58·9	50·4

I fråga om nu rådande arbetsvillkor synes en sammanställning av de genom agentundersökningen från personalen vid 27 större varmbadinrättningar införskaffade individualuppgifterna i stort sett bekräfta de från arbetsgivarhåll erhållna uppgifterna. Vid den i tab. 8 för samma företag gjorda jämförelsen mellan tjänstetidens längd per vecka och person enligt badhusförvaltningarnas och arbetstagarnas uppgifter, äro avvikelserna sålunda i det stora hela ganska små. För badpersonal vid de redovisade större varmbadhusen uppgick sålunda tjänstetiden för badpersonal enligt arbetsgivarnas uppgifter till i genomsnitt 52·7 timmar och enligt personalens uppgifter till 53·8 timmar. Medan avvikelserna mellan de båda uppgiftsserierna äro rätt obetydliga i fråga om de offentliga varmbadhusen i städerna, ökas differensen, när man kommer till badortsföretagen. Enligt arbetsgivarna utgjorde nämligen här tjänstetiden för badpersonal i medeltal 47·2 och enligt arbetstagarna 52·8 timmar per vecka. De differenser, som således förefinnas mellan parternas uppgifter, kunna emellertid förklaras genom svårigheten att uppskatta den tid, som åtgår för rengöringsändamål, för gästernas betjänande efter stängningstidens slut, för badlokalernas och badens iordningställande före öppningstiden etc. Rätt i ögonen fallande är, att beträffande Stockholm badförvaltningarna uppgivit l ä n g r e tjänstgöringstid för badpersonal (60·2 tim.) än personalen själv (57·2 tim.). Till någon del torde detta bero på att tjänstgöringstiden vid en badanstalt något förkortats under tiden mellan avgivandet av de båda slagen av uppgifter, men huvudanledningen torde ligga däri, att karbaderskorna understundom sluta sitt arbete tidigare än vanligt, nämligen då de ej ha någon badgäst att betjäna under sista badtimmen, utan kunna använda tiden för att göra rent och bereda sig att gå hem.

Då de redan anförda siffrorna rörande tjänstetiden inkludera både den manliga och kvinnliga personalen samt avse året i dess helhet, torde det för badpersonalens vidkommande vara av intresse dels att lära känna arbetstidsförhållandena för den manliga och kvinnliga personalen var för sig samt dels de variationer, desamma äro underkastade under olika delar av året, särskilt under

Tab. 9. Tjänstgöringstid per vecka för badpersonal under vinter och sommar (enl. personalens uppgifter).

Företagsgrupper m. m.	Antal badpersonal	Därav (i %) med en normal tjänstgöringstid (tim.) per vecka av								Antal tjänstgöringstimmar i medeltal
		under 36	36—47	47—53	53—59	59—65	65—71	71—77	77 o. däröver	
Vintertid										
Män	67	13·4	10·5	17·9	35·8	13·4	6·0	3·0	—	52·1
Kvinnor:										
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	198	3·5	2·0	20·0	37·3	27·7	9·0	0·5	—	56·3
därav i:										
Stockholm	102	—	2·0	5·9	39·2	34·3	17·6	1·0	—	59·8
Samtliga städer med över 100 000 inv.	133	0·8	1·5	9·0	36·8	37·6	13·5	0·8	—	58·8
Övriga städer och orter	65	9·2	3·1	41·5	38·5	7·7	—	—	—	51·1
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter	26	50·0	50·0	—	—	—	—	—	—	33·1
Sommartid (i regel juni—augusti)										
Män	73	12·3	15·1	38·3	23·3	4·1	5·5	1·4	—	49·7
Kvinnor:										
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	198	3·5	6·6	34·8	43·5	10·1	1·5	—	—	52·9
därav i:										
Stockholm	102	—	2·0	37·3	40·2	17·6	2·9	—	—	55·4
Samtliga städer med över 100 000 inv.	133	0·8	1·5	37·6	44·4	13·5	2·2	—	—	54·4
Övriga städer och orter	65	9·2	16·9	29·2	41·6	3·1	—	—	—	50·0
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter	169	—	17·8	21·3	26·0	8·9	14·2	5·9	5·9	56·4

sommarmånaderna, då möjligheten till kallbad minskar badfrekvensen vid många varmbadinrättningar. En uppdelning ur dessa synpunkter av de genom agentundersökningen införskaffade individualuppgifterna har företagits i tab. 9.

Det ringa antalet redovisade badare utesluter en mera detaljerad gruppering på företags- och ortsgrupper, men av siffrorna synes framgå, att tjänstgöringstiden för badare i genomsnitt är kortare än för baderskor; medeltalen avvika dock blott obetydligt, om jämförelsen inskränkes till att avse enbart sådana badanstalter, som sysselsätta såväl manlig som kvinnlig badpersonal. Ser man på baderskornas tjänstgöringstider, finner man, att desamma under vintern voro avsevärt längre vid stads- än vid badortsföretagen (i genomsnitt resp. 56·3 och 33·1 timmar). Vidare konstateras, att vid A-företagen tjänstgöringstiden var längre vid varmbadinrättningarna i rikets tre största städer, särskilt i Stockholm, än i övriga städer och orter och gäller detta både vinter- och sommarmånaderna. Förhållandet var dock under sommartiden det motsatta (resp. 52·9 och 56·4 timmar) vad beträffar A- och B-företagen, vilket givetvis beror på, att sommarmånaderna sammanfalla med badortssäsongen. När vid vissa badinrättningar tidigare sommarstängning icke medfört motsvarande arbets-

Tab. 10. Tjänstgöringstidens förläggning för badpersonal vid vissa offentliga varmbadhus år 1930 (enl. personalens uppgifter).

Antal tjänstgöringsdagar, som började kl.	Antal tjänstgöringsdagar, som slutade kl.												Tillhopa
	före 18	18	18·30	19	19·30	20	20·30	21	21·30	22	22·30	23	
Vintertid													
7	1	—	—	—	—	—	—	16	—	1	—	—	**18**
7·30	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	**12**
8	17	—	—	—	2	12	24	43	3	—	—	—	**101**
8·30	3	—	4	2	—	72	42	28	39	—	8	4	**202**
9	14	—	—	—	—	11	7	133	6	3	6	1	**181**
9·30	—	6	—	—	—	3	4	88	60	12	—	—	**173**
10	4	—	—	—	3	18	5	52	3	9	2	—	**96**
10·30	—	—	—	—	—	5	9	14	8	—	—	—	**36**
11	—	—	—	—	—	45	49	34	3	—	—	—	**131**
11·30	—	—	—	—	8	35	39	82	11	—	—	—	**175**
12	25	—	—	6	—	30	33	110	6	3	4	—	**217**
12·30	—	—	—	—	—	—	40	19	10	1	2	—	**72**
13	—	—	—	—	—	—	8	14	—	—	—	—	**22**
13·30	—	—	—	—	—	—	—	2	6	2	—	—	**10**
14	—	3	—	—	—	25	10	13	—	—	—	—	**51**
Senare än 14	—	—	—	—	—	—	—	30	—	2	—	—	**32**
Tillhopa	**64**	**9**	**4**	**8**	**13**	**256**	**270**	**690**	**155**	**33**	**22**	**5**	**1 529**
Sommartid													
7	1	—	—	—	—	11	—	6	—	—	—	—	**18**
7·30	2	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	**35**
8	16	—	—	9	25	30	1	7	—	—	—	—	**88**
8·30	13	—	2	41	25	44	51	1	10	4	4	—	**195**
9	14	—	—	3	7	131	3	7	9	1	—	—	**175**
9·30	6	—	—	—	—	91	64	12	—	—	—	—	**173**
10	4	—	3	—	15	69	5	10	2	—	—	—	**108**
10·30	—	—	—	—	1	14	16	5	—	—	—	—	**36**
11	—	—	—	9	11	50	24	11	3	—	—	—	**108**
11·30	—	—	6	—	23	104	27	27	2	—	—	—	**189**
12	26	6	—	—	8	42	23	102	11	—	—	—	**218**
12·30	—	—	—	—	—	—	44	22	7	1	2	—	**76**
13	—	—	—	—	—	6	8	8	—	—	—	—	**22**
13·30	—	—	—	—	—	2	6	2	—	—	—	—	**10**
14	—	3	—	—	—	32	10	—	—	—	—	—	**45**
Senare än 14	—	—	—	—	—	23	—	*10*	—	—	—	—	**33**
Tillhopa	**82**	**9**	**11**	**62**	**115**	**682**	**282**	**230**	**44**	**6**	**6**	—	**1 529**

tidsförkortning för personalen, förklaras detta bl. a. därigenom, att tjänstgöringstiden utsträckes för de kvarvarande under den allmänna semestertiden.

För att ytterligare belysa växlingarna i badpersonalens tjänstgöringstider vinter och sommar har i tab. 10 beräknats det antal tjänstgöringsdagar, som under en arbetsvecka började och slutade vid olika klockslag. Sammanlagda antalet redovisade dagsverken uppgick till 1 529 för en badpersonal av 256 personer (varav 58 manliga), anställda vid 27 varmbadinrättningar. Som av tabellen framgår, började tjänstgöringen i regel vid samma tid sommar och vinter, medan däremot arbetsdagens slut sommartid inföll en à en och en halv timme tidigare. Av de redovisade tjänstgöringsdagarna slutade sålunda icke

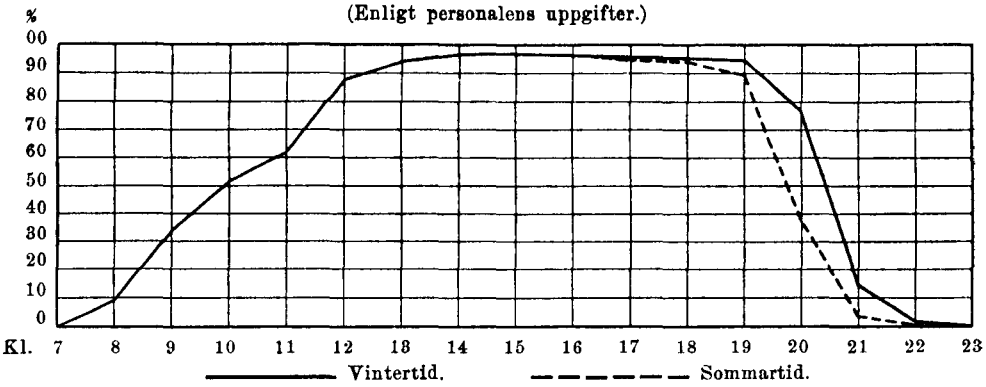
mindre än närmare hälften vintertid omkring kl. 21, medan sommartid ungefär lika många slutade kl. 20.

Ordnas de i tab. 10 redovisade dagsverksserierna på sådant sätt, att de uttrycka antalet i gång varande dagsverken vid olika klockslag, erhålles vid en procentuell fördelning av desamma relativa antalet i tjänstgöring varande personal vid olika tidpunkter på dagen. En dylik beräkning har verkställts på grundval av de i tab. 10 funna siffrorna, och resultatet framgår av nedanstående tablå och diagram:

	I tjänstgöring varande personal (i %) vid nedanstående klockslag												
Klockan:	8	9	10	11	12	13	14	17	18	19	20	21	22
Vintertid .	8·6	33·6	51·2	62·1	87·7	93·9	96·5	95·8	95·2	94·4	76·8	14·1	1·8
Sommartid	9·2	33·4	51·8	61·2	87·8	94·2	96·3	94·6	94·0	89·3	37·1	3·7	0·4

I tjänstgöring varande badpersonal vid olika tider på dagen vid vissa offentliga varmbadinrättningar.

(Enligt personalens uppgifter.)

Mellan kl. 7 och kl. 16 sammanfalla i det allra närmaste procenttalen för vinter- och sommartid.

Måltidsraster o. d. Särskilda måltidsraster eller andra pauser i arbetet, under vilka personalen ägde rätt att avlägsna sig från arbetslokalerna, förekommo, såsom förut antytts, i ganska ringa utsträckning vid varmbadhusen. Som regel måste personalen söka anpassa sina raster efter badfrekvensen samt intaga sina måltider i arbetslokalerna, när tjänstgöringen så medgav. Enligt badhusförvaltningarnas uppgifter hade 487 anställda eller 29 % av alla särskilda måltidsraster, under vilka de ägde rätt att lämna badlokalerna. I dessa fall uppgick den genomsnittliga rastetidens längd per vecka till 10·1 timmar, ehuru förhållandena något växlade inom olika företagstyper och yrkesgrenar:

	Måltidsrasternas genomsnittliga längd (i timmar per vecka)				
	Badpersonal	Maskinpersonal	Kontorspersonal	Övrig personal	All personal
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	9·5	8·2	5·4	10·1	9·1
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter . . .	11·4	11·3	10·0	11·3	11·2
Samtliga redovisade företag	**10·4**	**9·4**	**8·1**	**10·8**	**10·1**

Med undantag för kontorspersonalen, som merendels blott hade en timmes matrast per dag, varierade således måltidsrasterna mellan $1^1/_2$ och 2 timmar

per dag, ofta fördelade med ½ eller 1 timme för frukost (eller lunch) och 1 timme för middag.

Sön- och helgdagsarbete. Butiksstängningslagen av år 1919 utgår, som förut nämnts, ifrån, att varmbadhus icke skola hållas öppna å sön- och helgdagar, men möjliggör undantag härifrån efter vederbörande kommunala myndighets beslut. Enligt badförvaltningarnas uppgifter uppgick antalet offentliga varmbadinrättningar (A-företag), som höllos öppna söndagar, till allenast 5 med en sammanlagd badpersonal av 42 personer, medan motsvarande antal vid badortsföretagen steg till 17 med 212 anställda. Av småbadhusen (C-företagen) har endast ett uppgivits vara tillgängligt för allmänheten under sön- och helgdagar.

Den genomsnittliga tjänstetidens längd å sön- och helgdagar, vilken redovisats vid 18 dylika företag, uppgick till 4·1 timmar per person, nämligen vid A-företagen 3·6 timmar och vid B-företagen 4·2 timmar, vilka tal sålunda hålla sig omkring det i lagen medgivna maximum av 4 timmar. — Nämnas må i detta samband, att en del badinrättningar under vissa söndagar uthyrts till idrottsföreningar för tävlingar o. d., varvid dock föreningen i regel träffat särskild uppgörelse om ersättning åt personalen.

Semester. Av betydelse för bedömande av badhuspersonalens arbetstidsförhållanden är förekomsten av semester. Denna förmån synes vara regel vid de året om i gång varande badinrättningarna (A-företagen), men förekommer knappast vid de säsongbetonade badortsföretagen, som i regel endast hållas öppna några sommarmånader och där baderskorna ofta rekryteras bland bond- och torparhustrur samt ogifta hemmadöttrar i den angränsande bygden. Behovet av semester vid de smärre badinrättningar, som visserligen äro i gång året om, men endast hållas öppna 2 à 3 dagar i veckan (C-företagen), torde i regel ej heller vara stort, vadan semester vid dylika företag endast i ringa utsträckning förekommer. Semesterförmånerna för olika personalgrupper redovisas i tab. 11 enligt av arbetsgivarna och arbetstagarna lämnade uppgifter för badpersonal vid offentliga varmbadinrättningar, öppna minst 5 dagar i veckan.

Tab. 11. Badpersonalens semesterförmåner (vid A-företag).

	Antal personer med semester	Därav med nedanstående antal semesterdagar					Semesterdagar i medeltal per person	Antal pers., som under semestern ha		
		mindre än 7	7 à 8	9—13	14	15 och däröver		full lön	reducerad lön	ingen lön eller obestämd
Enligt badhusförv:s uppg.	270	—	30	37	147	56	13·4	108	—	162
Enligt personalens uppg.										
Män	54	1	4	7	30	12	13·9	54	—	—
Kvinnor	188	—	13	14	143	18	14·0	188	—	—

Som av tabellen framgår, omfattade semestern som regel 14 dagar eller 2 veckor. Medelantalet semesterdagar per år och person uppgick enligt arbets-

givarna till 13·4 och enligt arbetstagarnas egna uppgifter till 13·9 dagar för män och 14·0 dagar för kvinnor. Som regel åtnjuter personalen full lön under semestern samt i åtskilliga fall även ersättning för förlorade drickspengar eller kostpengar med 2—3 kr. per dag. Semesterdagarnas antal plägar växla alltefter levnadsålder och anställningstid. Kontorspersonalen åtnjuter något längre semester än den övriga personalen.

Vid kommunala varmbadinrättningar är i vissa fall semesterledigheten reglerad liksom för övrig i kommunens tjänst anställd personal. Å en del mindre orter, där varmbadinrättningen plägar hållas stängd någon del av sommaren på grund av minskad badfrekvens, reparationer e. d., plägar badpersonalen åtnjuta ledighet under motsvarande tid, ehuru i regel utan lön eller ersättning för förlorade drickspengar.

4. Möjligheterna till ytterligare begränsning av badhuspersonalens arbetstid.

Badfrekvensen och arbetstidsförhållandena. Förevarande undersökning har haft till uppgift icke blott att söka fastställa badhuspersonalens arbetsvillkor, utan även att söka utröna möjligheten och lämpligheten av en ytterligare förkortning av nämnda personals arbetstid. I detta syfte har i de använda frågeformulären åtskilliga spörsmål uppställts till besvarande av såväl arbetsgivare som arbetstagare inom badhusrörelsen.

Från badhusförvaltningarnas sida ha därvid framhållits, att arbetstidens längd och förläggning har ett nära samband med badfrekvensens art och omfattning och badpublikens sammansättning å olika orter och vid skilda badinrättningar, varför intet generellt svar kan givas på de uppställda frågorna.

Innan man skrider till besvarande av dessa, synes det dock vara lämpligt att undersöka vissa även för arbetstidsförhållandena betydelsefulla utvecklingstendenser inom våra dagars badhusrörelse. En sådan är, att badpubliken allt mera rekryteras icke från de samhällsskikt, som kunna bada, när de vilja, utan från sådana, där arbetstidens avslutning merendels bestämmer badtidens förläggning. Visserligen medför 8-timmarslagen, att industriarbetare o. d. merendels sluta sitt arbete kl. 17 eller t. o. m. tidigare, men affärsanställda o. d., torde merendels först bli lediga en eller ett par timmar senare. Detsamma gäller om åtskilliga andra samhällsgrupper. Sålunda motiverar föreståndaren för ett folkbad i en av Stockholms förstäder den sena stängningstiden med, att badhuset är till för arbetarbostädernas och grindstugornas invånare, icke för dem, som bo i villor med både ett och två badrum.

Här beröres en annan betydelsefull förändring i badfrekvensen, nämligen att under vissa år en rätt betydande minskning i antalet serverade bad å varmbadinrättningarna, särskilt å karbadsavdelningarna, kunnat iakttagas som en följd av de ökade möjligheter till bad i hemmen de moderna lägenheterna erbjuda. Denna minskning i frekvensen gör sig särskilt starkt gällande i de större städerna, framför allt i Stockholm, där f. n. antagligen antalet lägenheter med bad- eller duschrum uppgår till omkring $^1/_3$ av samtliga lägenheter.

Tab. 12. Antal serverade bad år 1929 vid 241 företag enligt uppgifter från badhusförvaltningarna.

Företags- och ortsgrupper	Antal serverade bad (1 000-tal)	Antal företag med följande antal serverade bad (1 000-tal) per år				Medelantal serv. bad per föret. o. mån.		Av 100 serverade bad[1] voro		
		mindre än 1 000	1 000–5 000	5 000–25 000	25 000 o. däröver	vinter	sommar	karbad	badstu- o. turkiska bad	övriga bad
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	3 398	1	6	24	30	5 803	3 562	22·7	67·6	9·7
B. Varmbadhus å bad o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	258	9	20	15	1	546	1 103	45·4	15·4	39·2
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	425	35	42	25	1	387	269	25·5	65·7	8·8
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten	184	6	16	8	2	5 449	394	25·6	71·1	3·3
Tillhopa	**4 265**	**51**	**84**	**72**	**34**	**1 959**	**1 375**	**24·5**	**64·4**	**11·1**
Därav:										
i städer med över 100 000 inv.	1 880	—	1	4	8	13 224	8 528	21·6	69·3	9·1
i städer med 10 000—100 000 inv.	1 344	—	1	9	20	4 236	2 353	23·2	64·4	12·4
i *mindre* städer . . .	560	2	12	38	3	940	799	27·5	54·4	18·1
å landsbygden . . .	481	49	70	21	3	322	450	36·3	56·4	7·3

En motsatt utveckling synes däremot badfrekvensen å avdelningar för badstu- och turkiska bad ha varit underkastad, i det densamma icke obetydligt ökats. Detsamma gäller om medicinska bad, inklusive de moderna ljusbaden.

Någorlunda exakta uppgifter om antalet och arten av under år 1929 serverade bad ha lämnats till utredningen av varmbadinrättningar med tillhopa 1 398 anställda. Hithörande 241 uppgifter ha sammanställts i tab. 12. Enligt denna voro vid dessa anstalter nära $^2/_3$ (64 %) av samtliga bad att hänföra till varmluftsbad (badstu- och turkiska bad), medan en fjärdedel utgjordes av karbad och en tiondel av »övriga bad», övervägande medicinska bad. Den relativa frekvensen av varmluftsbad var dock väsentligt mindre vid badortsföretagen (15 %), där i stället dominerade karbad (45 %) samt medicinska bad o. d. (39 %). Ser man på de särskilda ortsgrupperna, badade man mest badstubad i storstäderna och de medelstora städerna, medan karbaden voro relativt flera i de mindre städerna och å landsbygden. — En fördelning av varmbadinrättningarna efter antalet under året serverade bad ger vid handen, att varmbadhusen inom de olika företagstyperna voro av starkt växlande storleksordning. Sålunda serverades vid en femtedel av varmbadinrättningarna mindre än

[1] Fördelningen av antalet serverade bad å olika badformer har vållat uppgiftslämnarna svårigheter, särskilt i fråga om skolbad, som ömsom förts på badstubad, karbad eller under rubriken »övriga bad». Då emellertid skolbaden till övervägande del äro badstubad, ha samtliga å »övriga bad» redovisade skolbad överförts å badstubad, medan däremot de å karbad redovisade skolbaden fått stå kvar, vilket motiveras med, att å landsbygden mången gång någon badstu ej förekommer utan endast karbad eller därmed jämförliga bad.

1 000 bad per år och företag, medan $^1/_7$ av badhusen vartdera serverade mer än 25 000 bad per år. Medelantalet serverade bad per badinrättning belöpte sig till c:a 18 000 per år, motsvarande c:a 1 959 bad per månad under vintern och 1 375 under sommaren.

På grundval av badhusförvaltningarnas uppgifter rörande antalet serverade bad och baddagar per år har beräknats det ungefärliga antalet serverade bad per baderska och arbetsdag inom olika badformer och ortsgrupper.

	Antal serverade bad i medeltal per baderska och arbetsdag å avdelning för				
	karbad	badstu- o. d. bad	övriga bad	ej uppgiven badform	å samtliga avdelningar
Städer med över 100 000 inv. .	14·2	60·2	24·7	16·3	30·1
Städer med 10 000—100 000 inv.	8·0	48·1	23·3	28·5	25·1
Mindre städer	5·6	30·6	3·5	17·3	15·3
Landsbygd	8·6	11·1	4·1	22·2	18·4
Tillhopa	10·9	55·0	18·0	21·8	23·8

Som av siffrorna framgår, var antalet serverade bad per dag och baderska störst (30·1) i städer med över 100 000 inv. och minst i mindre städer och å landsbygden. Sålunda serverades 14 karbad per baderska och arbetsdag i storstäderna, medan motsvarande antal i de mindre städerna samt å landsbygden belöpte sig till resp. 6 och 9. Å avdelningar för badstu- och turkiska bad var skillnaden mellan ortsgrupperna ännu större. Jämföras siffrorna i tablån med den i tab. 7 (sid. 714) redovisade tjänstetidens längd vid A-företag inom olika ortsgrupper framgår, att tjänstetiden i timmar per vecka minskade från 60 till 46 å avdelningen för karbad och från 57 till 27 å avdelningen för badstu- (och turkiska) bad vid en jämförelse mellan storstäderna å ena sidan och landsbygden å den andra. Den längre tjänstgöringstiden i storstäderna torde således i icke ringa grad sammanhänga med den större badfrekvensen.

Badhusförvaltningarnas omdömen rörande verkningarna av ev. förändringar i nu gällande badtider. För att utröna badhusförvaltningarnas uppfattning rörande verkningarna av en allmänt genomförd tidigare kvällsstängning uppställdes till besvarande frågan, huruvida allvarligare olägenheter skulle vållas genom en dylik åtgärd. Svaren ha sammanställts i nedanstående tablå:

	Antal jakande svar i % av samtliga avgivna svar, avseende tidigare stängning.					
	Måndag—torsdag		Fredag		Lördag	
	företag	badpers.	företag	badpers.	företag	badpers.
A. Offentliga varmbadhus, öppna minst 5 d. i veckan	85·7	92·2	98·2	98·3	89·5	82·2
B. Varmbadhus å bad- o. kurorter, öppna minst 5 d. i veckan	91·4	97·2	96·7	93·1	90·3	94·4
C. Varmbadhus, öppna mindre än 5 d. i veckan	73·6	70·7	89·1	57·6	94·0	92·2
D. Varmbadhus, endast delvis tillgängliga för allmänheten	76·2	81·3	95·2	62·5	91·3	94·1
Samtliga företag	81·8	89·8	94·4	96·6	91·6	86·2

Tidigare stängning av badlokalerna skulle således enligt badhusförvaltningarnas mening medföra allvarliga olägenheter för de allra flesta av varmbadinrättningarna, framför allt fredagar och lördagar. Olägenheterna uppgivas framför allt bestå i minskad badfrekvens, som menligt skulle påverka varmbadinrättningarnas driftsekonomi, samt utestängande av stora grupper av arbetare samt kontors- och butikspersonal från möjligheten att erhålla varmbad. Nu gällande stängningstider uppgivas vara avpassade just med hänsyn till att bereda denna stora publik tillfälle till bad efter slutat dagsarbete. En stor badanstalt i Göteborg framhåller i detta samband, att den skulle kunna stänga en halv timme tidigare, om allmän 6-stängning av butiker genomfördes, något som också nyligen skett i staden genom stadsfullmäktiges beslut.

Belysande för av vilken olika betydelse ett ev. bortskärande av sista badtimmen kan ha, t. o. m. för företag i samma stad, äro nedanstående sifferrader, avseende badfrekvensens fördelning under dagens timmar vid två stora stockholmsbadhus:

	Antal badande	Därav (i %) å följande tider, kl.											
		9—10	10—11	11—12	12—13	13—14	14—15	15—16	16—17	17—18	18—19	19—20	20—21
Sturebadet (1922) . . .	1 512	6·8	5·6	6·2	5·3	8·9	9·9	13·2	13·8	13·4	13·3[1]	4·1[1]	—
Södermalms badanstalt (1927)	830	0·5	1·1	1·0	2·0	1·4	2·8	5·8	8·2	18·3	20·1	24·0	14·8

Härav framgår att, medan östermalmsborna redan för närmare tio år sedan i regel plägade bada före middagen, höll södermalmsbefolkningen ännu fem år senare till god del fast vid kvällsbadningen.

På frågan huruvida en ev. tidigare stängning av badlokalerna skulle kunna genomföras för h e l a å r e t eller endast e n d e l av detsamma, ha sammanlagt 60 badhusförvaltningar lämnat svar. Av dessa ha 57 icke ansett möjligheter förefinnas för tidigare stängning året om, utan blott sommartid, då en timmes tidigare stängning redan mångenstädes var införd. De månader av året, då en tidigare stängning skulle kunna försiggå och tidpunkten för denna, uppges dock rätt växlande för olika badhus, allt efter lokala och andra förhållanden.

Annan f ö r l ä g g n i n g av tiden för badinrättningarnas öppethållande (utan ökat timantal) skulle enligt uppgift från 204 förvaltningar endast för 3 varmbadhus kunna beräknas medföra ökad besöksfrekvens och därmed bättre ekonomi. Ej heller öppethållande å s ö n- o c h h e l g d a g a r, där sådant nu icke förekommer, ansågs komma att medföra så stor frekvens, att driftskostnaderna härför skulle täckas av ökade badavgifter. Endast 8 företag av sammanlagt 186, som besvarat denna fråga, voro av motsatt uppfattning. Frågan huruvida en utvidgning av tiden för badinrättningarnas öppethållande å v a r d a g a r skulle medföra så stor ökning i frekvensen, att driftkostnader-

[1] Siffrorna på grund av sättet för redovisningen något för låga.

na skulle täckas av ökade badavgifter, har likaledes av nästan samtliga badhusförvaltningar besvarats nekande. Åtminstone de två senare av de ifrågavarande reformerna har majoriteten av badförvaltningarna ansett skola komma att medföra behov av ny personal eller ökad tjänstgöringstid för den nuvarande. Man ansåg ej heller, att något stode att vinna genom införande av skiftarbete för personalen.

Personalens önskemål i fråga om arbetstidens förändring. Vid den undersökning, som genom särskilda ombud verkställdes vid 27 badinrättningar, sökte man även inhämta varje enskild anställds uppfattning om vilka förändringar arbetsförhållandena undergått under de senaste tio åren och vilka önskemål vederbörande hyst i fråga om andra tider än de nuvarande för badservisens upphörande. De erhållna svaren ge vid handen, att arbetsvillkoren ofta ansenligt förbättrats under perioden. Gamla baderskor mindes, hur man för något tiotal år sedan fick arbeta från kl. 7 till kl. 23, ibland ända till midnatt eller längre. Den största arbetstidsförkortningen synes ha ägt rum åren 1919 och 1920, under inverkan av den då antagna butiksstängningslagen och 8-timmarslagen. Under de senaste åren har dock flerstädes genomförts förkortning av arbetstiden under sommarmånaderna med någon timme per dag.

Vad de nuvarande arbetsförhållandena beträffar, förklarade sig personalen övervägande nöjd med dem. Dock önskades i vissa fall mer eller mindre genomgripande förändringar. Vid vissa säsongföretag eftersträvades mer ordnade arbetsförhållanden, särskilt bestämda måltidsraster, så att personalen kunde gå hem och äta. I vissa större städer, särskilt Stockholm och Göteborg, önskade badpersonalen förkortning av tjänstetiden genom någon timmes tidigare stängning på kvällarna. Å andra sidan saknades ej heller exempel på att personalen, särskilt å vissa badorter, ansåg tjänstetiden väl kort med hänsyn till den ringa badfrekvensen, som förorsakade badpersonalen försämrade inkomster av dryckspengar. Med hänsyn till att under nuvarande förhållanden dylika formellt frivilliga gåvor av badgästerna äro av stor ekonomisk betydelse för badpersonalen, ligger det i dennas intresse att motverka, att badlokalernas öppethållande inskränkes på sådant sätt, att badfrekvensen i större omfattning nedgår.

Slutsatser. Den undersökning, för vars huvudresultat nu redogjorts, synes giva vid handen, att under nuvarande förhållanden reglering av tiden för badinrättningarnas öppethållande och därmed av badpersonalens arbetstid torde få anses vara en angelägenhet mindre för statsmakterna än för vederbörande kommunala myndigheter samt för vederbörande arbetsgivare och arbetstagare själva. Endast dessa kunna sitta inne med den ingående lokalkännedom, som i de särskilda fallen möjliggör ett rättvist avvägande mellan å ena sidan badpersonalens behov av kortare arbetstid, å den andra olika samhällsgruppers ur folkhälsans synpunkt berättigade krav på tillgång till bad å för dem lämpliga tider.

Hotell- och restaurangpersonalens arbetsvillkor 1929/30.

Undersökningens tillkomst och omfattning. Med anledning av riksdagens skrivelse den 25 maj 1928 (nr 243) uppdrog Kungl. Maj:t den 14 juni 1928 åt socialstyrelsen bl. a. att verkställa en utredning rörande arbetsvillkoren inom hotell- och restaurangyrket. Denna utredning, som planlagts i samråd med särskilda sakkunniga, har nu slutförts och resultaten därav föreligga i en särskild publikation.[1] Tidigare ha vissa preliminära undersökningsresultat, närmast avseende hotell- och restaurangnäringens omfattning och struktur samt personalens arbetstidsförhållanden, återgivits i Sociala Meddelanden.[2] I det följande lämnas en kort sammanfattning av den definitiva undersökningsberättelsen, varvid huvudvikten lägges på de delar av ämnet, som icke berörts i den preliminära redogörelsen.

Primäruppgifterna till undersökningen utgöras dels av vissa från länsstyrelserna inkomna summariska uppgifter rörande samtliga sommaren 1929 i gång varande hotell-, restaurang- och kaféföretag, dels av detaljerade upplysningar rörande arbetsvillkoren vid vissa utvalda arbetsställen, inhämtade från såväl arbetsgivare som personal.

Från länsstyrelserna erhöllos uppgifter för 15 121 olika arbetsställen. Bortser man från sådana företag, som knappast kunna hänföras till restaurangnäringen i egentlig bemärkelse (personalmarketenterier, klubbar, kioskserveringar, filantropiskt betonade ungkarlshotell o. d.), återstå 14 194 företag, varav dock endast 7 274 hade särskilt anställd personal; de återstående 6 920 voro sålunda utpräglade »familjeföretag», vilka sköttes av innehavarna med hjälp av familjemedlemmar och hembiträden. Hela antalet inom näringen sysselsatta personer utgjorde 65 565, varav 18 675 betecknas som innehavare och deras familjemedlemmar, 4 851 som hembiträden o. d. samt 42 039 såsom särskilt anställd hotell- och restaurangpersonal. — Från arbetsgivarna erhöllos detaljerade uppgifter för 816 företag eller 11·2 % av samtliga företag med särskilt anställd personal. Inom dessa sysselsattes 13 016 anställda eller 31·0 % av hela näringens yrkespersonal. Från arbetstagarna hade genom särskilda ombud eller vederbörande fackorganisationer insamlats uppgifter för 2 621 anställda (6·3 %) inom 190 olika företag (2·6 %).

Hotell- och restaurangnäringens struktur. Av samtliga 14 194 företag sysselsatte, såsom nämnts, endast 7 274 (51·2 %) särskilt anställd personal, och av dessa hade hälften (52·9 %) blott en eller två anställda. Nära $^3/_5$ (59·4 %) av personalen var emellertid knuten till större företag (med minst 10 anställda). Över $^4/_5$ (84·0 %) av de anställda utgjordes av kvinnor.

Hotell- och restaurangnäringen synes utmärka sig för tämligen starka säsongfluktuationer. Sålunda voro $^1/_{10}$ (10·6 %) av företagen endast öppna under

[1] Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Undersökning rörande arbetsförhållandena inom hotell- och restaurangnäringen 1929/30. Sthlm 1931. — [2] Årg. 1930, sid. 89 o. f.

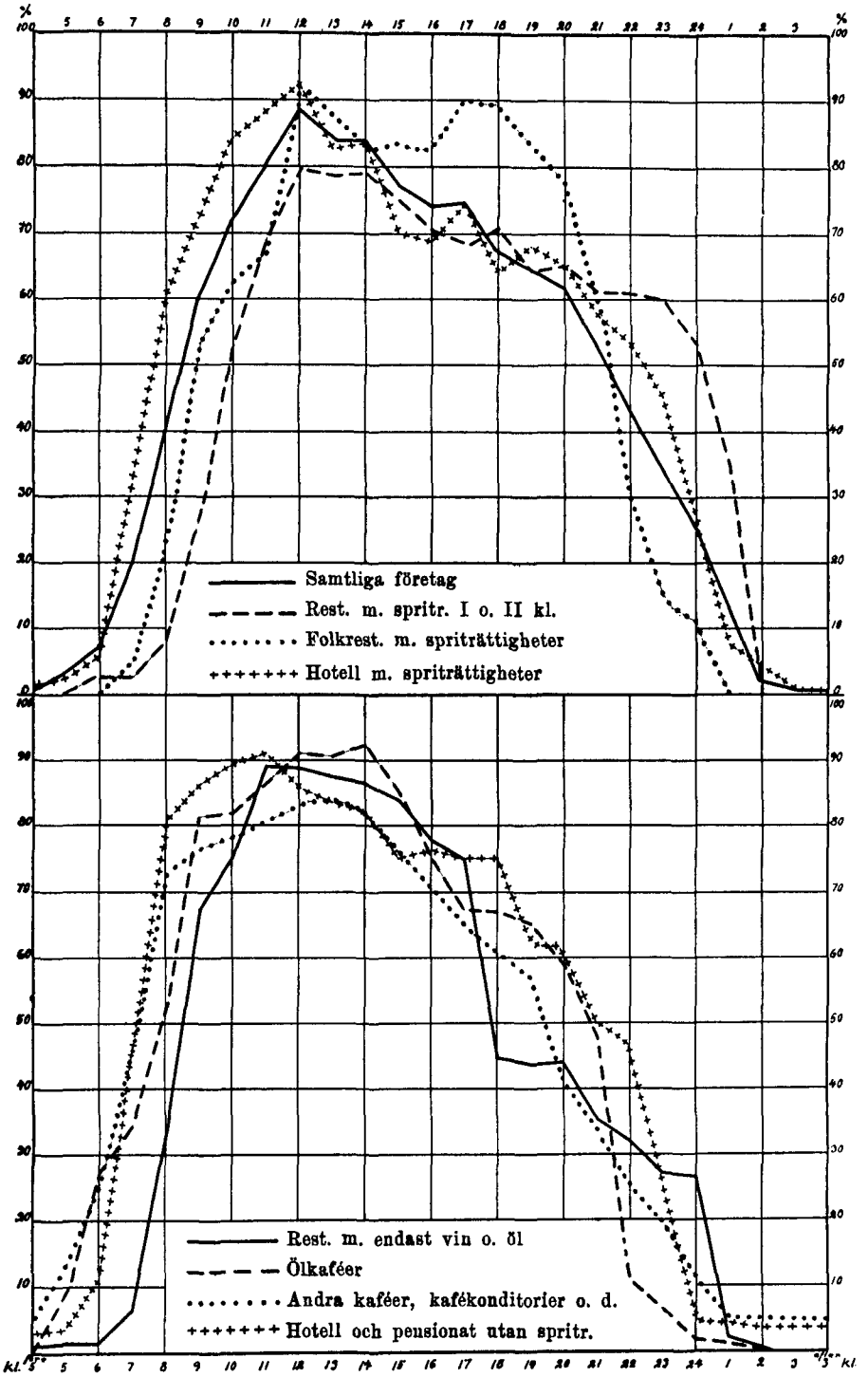
den egentliga säsongen, och vid dessa sysselsattes $^1/_5$ (19·4 %) av den särskilt anställda personalen. Det beräknas, att antalet anställda vid samtliga företag skulle vara 15 à 20 % mindre vintertid än under sommaren.

Av företagsräkningen framgår vidare, att i Stockholm, där endast $^1/_{10}$ (9·6 %) av samtliga året om bedrivna företag äro belägna, förefanns bortåt $^1/_3$ (29·4 %) av den egentliga restaurangpersonalen. Landsbygden svarade för nära $^3/_5$ (55·6 %) av samtliga årsföretag, men vid dessa sysselsattes endast $^1/_6$ (17·8 %) av hela den egentliga yrkespersonalen. Detta sammanhänger givetvis med att endast ett fåtal större hotell och restauranger finnas på landsbygden, där i stället de smärre företagen äro starkt företrädda, särskilt sådana som icke ha rätt till utskänkning av alkoholhaltiga drycker. Företagen utan alkoholservering utgjorde inom hela riket drygt $^4/_5$ (83·0 %) av samtliga företag samt sysselsatte omkring hälften (51·3 %) av alla inom restaurangnäringen arbetande personer och nära $^1/_3$ (32·0 %) av den särskilt anställda personalen. Företagen med spriträttigheter utgjorde visserligen endast 3·1 % av samtliga företag, men de sysselsatte icke desto mindre $^1/_4$ (25·8 %) av samtliga inom yrket arbetande personer och $^2/_5$ (40·0 %) av den egentliga restaurangpersonalen.

Organisations- och avtalsförhållanden inom restaurangyrket. De organiserade arbetsgivarna inom hotell- och restaurangyrket tillhöra i huvudsak tvenne rikssammanslutningar, nämligen Sveriges restaurantförening, vilken omfattar flertalet större privata restauranger och hotell, samt Restauranternas arbetsgivareförening, till vilken systemrestauranger o. d. äro anslutna. Vidare märkes Stockholms kaféidkareförening, vilken omfattar flertalet ölkaféer inom huvudstaden. Personalen är organiserad i Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund, vilket i slutet av år 1930 räknade nära 8 000 medlemmar, motsvarande c:a $^1/_5$ av hela den egentliga hotell- och restaurangpersonalen.

Vid tiden för insamlandet av undersökningsmaterialet förefunnos kollektivavtal endast för en relativt obetydlig del av restaurangpersonalen, men efter de senaste årens omfattande konflikter ha dylika överenskommelser vunnit starkt ökad utbredning. Mest omfattande äro avtalen med Sveriges restaurantförening, Restauranternas arbetsgivareförening, Stockholms kaféidkareförening samt kaféaktiebolaget Norma, Stockholm. Hela antalet av kollektivavtal berörda anställda torde juni 1931 ha uppgått till omkring 11 000 eller drygt $^1/_4$ av hela den egentliga yrkespersonalen.

Tjänstgöringstidens längd och förläggning. Inom restaurangyrket regleras arbetstiden sedan år 1920 i viss utsträckning genom arbetstidslagen. Denna äger tillämpning å restaurangpersonal, vars arbete icke avser allmänhetens direkta betjänande (i främsta rummet kökspersonal) under förutsättning, att antalet sådana anställda inom företaget överstiger 4. I enlighet härmed beräknas lagen sommaren 1929 varit gällande för 10 446 restauranganställda eller $^1/_4$ (24·8 %) av hela den egentliga yrkespersonalen och $^3/_5$ (60·6 %) av all personal i kök och annan inre tjänst.

[1] Enligt personalens uppgifter. Beräkningen har utförts så, att 100 % satts = hela antalet anställda, som under dagen varit i tjänst inom resp. företag. Av veckodagarna har onsdagen, vilken i allmänhet torde förete normal publikfrekvens, lagts till grund för beräkningen.

Enligt de från arbetsgivare och personal inkomna uppgifterna skulle den genomsnittliga tjänstgöringstiden per vecka inom hotell- och restaurangyrket under sommaren 1929 ha utgjort resp. 64 och 73 timmar. För enbart hotellpersonal uppgingo motsvarande siffror till resp. 66 och 80 timmar. Anmärkas bör, att den betydande skillnaden mellan de efter arbetsgivarnas resp. personalens uppgifter uträknade medeltalen endast delvis beror på skiljaktig uppfattning om tjänstgöringstidens längd; den betingas nämligen även av att dessa båda uppgiftsserier till stor del avse olika företag. Det bör vidare framhållas, att de anförda siffrorna icke avse endast den effektiva arbetstiden utan hela den tid, under vilken personalen är bunden vid arbetsplatsen, vare sig den utför effektivt arbete, intager sina måltider eller endast står i arbetsberedskap. Måltidsrasterna uppskattades av arbetsgivarna till i medeltal 11 timmar och av personalen till i genomsnitt blott 6 timmar i veckan.

Beträffande tjänstgöringstidens förläggning är att märka, att dagstjänstgöringen icke alltid fullgöres i en följd, utan synes för bortåt hälften (45·3 %) av personalen ha varit delad, åtminstone vissa dagar i veckan. Enligt de anställdas uppgifter skulle vid årsföretagen drygt $^1/_4$ (26·1 %) av arbetsdagarna avslutas tidigast kl. 24 (jfr diagrammet å omstående sida). För enbart serveringspersonalen uppgick detta jämförelsetal till 37·7 % och för personal vid spritrestauranger av I och II klass till 57·2 %. Nämnas må i detta samband, att enligt arbetsgivarnas och personalens uppgifter 85·1 % resp. 72·6 % av årsföretagens anställda åtnjöto regelbundna fridagar (oftast en gång i veckan). Vid säsongföretagen voro siffrorna lägre (resp. 50·9 och 38·7 %).

Restaurangpersonalens arbetstidsförhållanden synas under de senaste 10 à 15 åren ha undergått en väsentlig förbättring. Sålunda synes den genomsnittliga tjänstgöringstiden per vecka under åren 1914—15, då socialstyrelsen företog en undersökning rörande restaurangpersonalens arbetsvillkor, ha uppgått till 81 à 89 timmar enligt arbetsgivarnas resp. personalens uppgifter.[1] Minskningen i arbetstidens längd intill sommaren 1929 skulle sålunda ha utgjort omkring 20 %. Dessutom synes tjänstgöringstiden ha ytterligare förkortats för stora grupper av anställda genom de efter denna tid nytillkomna kollektivavtalen. För personal vid företag tillhörande Sveriges restaurantförening och Restauranternas arbetsgivareförening synes minskningen variera mellan 4·5 och 9 timmar per vecka. I följande sammanställning återges de viktigaste vid slutet av år 1930 tillämpade avtalens bestämmelser i fråga om arbetstiden:

Genomsnittlig tjänstgöringstid per vecka inkl. måltidsraster (tim.) enligt kollektivavtal.

Kollektivavtal med:	Personal för vilken arbetstidslagen gäller	Personal för vilken arbetstidslagen icke gäller
Sveriges Rest.-för. samt företag tillhörande Rest:s arbetsg.-för.	55·5	63
Nya restauranten, Malmö . . .	54	60
Stockholms kaféidkareförening[2] .	51	63

Kollektivavtal med:	Köks-pers.	Annan pers.
Kafé A.-B. Norma, Stockholm, o. Sundbybergs kafé A.-B. . .	55·5	60
Malmö kafé A.-B.	54	60
Sundsvalls kafé A.-B.	60	63

[1] Sveriges officiella statistik: socialstatistik. Arbetsförhållandena för hotell- och restaurangpersonalen i Sverige av K. Socialstyrelsen. Sthlm 1922. — [2] Enligt ett senare (maj 1931) ingånget avtal, utgör tjänstgöringstiden för den (dock ganska fåtaliga) personal, som beröres av åttatimmarslagen, 51 timmar samt för kökspersonal, som ej beröres av lagen, 57 timmar och för all annan personal (kassabiträden, kassörskor, föreståndarskor och servitriser) 60 timmar per vecka.

Hotell- och restaurangpersonalens arbetsinkomster. Utom fri kost, som åtnjutes av praktiskt taget all hotell- och restaurangpersonal, erhåller ungefär halva antalet (50·5 %) anställda även fri bostad. Personalen åtnjuter dessutom i viss utsträckning även andra förmåner, såsom fri läkar- och sjukvård, fri medicin, delvis fri tvätt samt i förekommande fall fri uniform o. d. Ungefär $^2/_3$ av årsföretagens personal erhåller semester, vilken i omkring $^3/_4$ av samtliga fall uppgick till minst två veckor.

Den kontanta arbetsinkomsten utgjordes för drygt $^3/_5$ av de anställda av enbart fast månadslön, för $^1/_4$ uteslutande av dricksпengar, för $^1/_{10}$ av fast lön i förening med dricksпengar samt för 1 à 2 % av andel i betjäningsavgift. Den genomsnittliga månadsinkomsten framgår av följande tablå:

Genomsnittlig arbetsinkomst per månad (kr.) för hotell- och restaurangpersonal sommaren 1929. (a = enl. arbetsg:s uppg; b = enl. pers:s uppg.)

	Personal med fri kost och fri bostad				Personal med endast fri kost			
	Män		Kvinnor		Män		Kvinnor	
Personal med:	a	b	a	b	a	b	a	b
endast fast lön	117	78	63	63	147	116	85	91
fast lön och dricksпengar	·	·	158	96	·	·	208	156
endast dricksпengar	·	·	202	·	234	211	187	209

De i vissa fall framträdande skillnaderna mellan arbetsgivarnas och personalens uppgifter betingas till god del av att uppgifterna stundom varit för fåtaliga för att tillfälliga avvikelser i medeltalen skulle kunna elimineras. Nämnas må vidare, att dricksпenningsinkomsterna huvudsakligen uträknats efter serveringspersonalens omsättningssummor med användande av vissa procenttal, men att de så erhållna beloppen sannolikt ligga något under de verkliga.

Även i fråga om restaurangpersonalens inkomstförhållanden synas de senast ingångna avtalen ha medfört vissa förändringar. I efterföljande tabell återges de genomsnittliga faktiska månadslönerna för vissa viktigare yrkesgrupper enligt arbetsgivarnas uppgifter 1929. I denna redovisning ingå endast hotell och restauranger med spriträttigheter samt restauranger med vin- och ölrättigheter, vilka företag till större del bruka vara anslutna till Sveriges restaurantförening eller Restauranternas arbetsgivareförening. Dessa uppgifter synas sålunda med viss rätt kunna jämföras med de i tabellens båda sista kolumner återgivna minimilönerna enligt de nu gällande kollektivavtalen med dessa båda arbetsgivareföreningar. Man finner härav, att 1929 års faktiska genomsnittslöner för mera kvalificerad personal (kokerskor, kallskänkor o. d.) i flera fall överstego avtalslönerna. Beträffande den icke yrkesutbildade personalen (månadskarlar, diskerskor, köksor o. d.), för vilka dessa i större utsträckning torde ha karaktär av normallöner, synes däremot redan vid en dylik jämförelse framgå, att månadslönerna i vissa fall undergått stegring sedan år 1929.

Särskilt under senare år har i Sverige såväl som i andra länder förmärkts strävanden att avskaffa eller åtminstone reformera det av gammalt för hotell- och serveringspersonal rådande d r i c k s p e n n i n g s s y s t e m e t. De nya avtalen — särskilt de med Sveriges restaurantförening och Restauranternas arbets-

Genomsnittliga månadslöner vid större och medelstora företag enl. arbetsgivarnas uppgifter 1929 samt minimilöner enligt kollektivavtal med Sveriges restaurantförening och Restauranternas arbetsgivareförening 1930 (kr.).

Yrkesspecialiteter[1]	Faktiska löner år 1929[2]					Avtalslöner år 1930[3]	
	Stockholm m. omgivn.	Göteborg o. Malmö	Städer m. 10 000—100 000 inv.	Mindre städer o. landsbygd	Samtliga orter	Stockholm	Landsorten
Kockar	201	187	178	—	193	—[4]	—[4]
Månadskarlar, köksdrängar	123	122	112	93	116	155	120
1:a kokerskor	199	190	172	·	192	195	175
2:a »	163	139	124	·	152	145	120
3:e »	134	·	98	—	125	115	100
Kokerskor (ej spec.)	166	141	138	147	148	—	—
1:a kallskänkor	211	196	214	195	209	195	175
2:a »	163	153	138	124	150	145	120
3:e »	123	104	101	—	115	115	100
Kallskänkor (ej spec.)	168	147	150	155	157	—	—
Kaffekokerskor	107	89	77	·	95	110	90
Spisbiträden	98	88	80	75	91	95	80
Kallskänksbiträden	95	82	86	83	90	95	80
Köksor, köksbiträden	85	75	73	71	78	90	80
Diskerskor	78	68	65	72	73	85	75

givareförening — innehålla också bestämmelser, som avse att verka inskränkande på dricksspenningssystemets utbredning eller åtminstone motverka några av dess olägenheter. Sålunda skall vid hotellföretag införas betjäningsavgiftssystem, därest $^2/_3$ av hotellpersonalen förklarat sig för detsamma. Vidare föreskrives i fråga om serveringspersonalen, att densamma skall ha rätt att uppbära 10 % å notans belopp (avrundat till närmast högre 5-örestal). Och slutligen äro för hithörande personalgrupper vissa minimiinkomster garanterade, vilka för serveringspersonal i allmänhet uppgå till 170—200 kr. per månad, för hotellvaktmästare o. d. till 85—100 kr., för hotellstäderskor till 106—125 kr. och för understäderskor till 43—50 kr.

Förhållandena på arbetsmarknaden. Restaurangnäringens arbetsmarknad utmärker sig för en stark personalomsättning, vilken till någon del förklaras av de tämligen betydande säsongfluktuationerna. Enligt arbetsgivarnas uppgifter hade drygt en fjärdedel (26·7 %) av årsföretagens anställda innehaft sina platser under kortare tid än ett år. Medräknas säsongföretagens personal, för vilken anställningstiden, åtminstone formellt sett, alltid understiger ett år, torde detta relationstal stiga till $^2/_5$. Ehuru endast omkring $^2/_5$ av personalomsättningen torde ombesörjas genom de offentliga arbetsförmedlingskontoren eller privata (och fackliga) platsbyråer, tillsattes genom sådana under åren 1929 och 1930 icke mindre än c:a 27 900 resp. 30 700 hotell- och restaurangplatser.

[1] Endast viktigare yrkesspecialiteter ha medtagits. — [2] I förekommande fall äro hyresbidrag eller värdet av fri bostad inräknade i lönen. — [3] Inkl. hyresbidrag. — [4] Erhålla samma minimilöner som kokerskor.

Dessa siffror äro höga i betraktande av att hela hotell- och restaurangpersonalen under 1929 uppgick till omkring 42 000 personer. Denna starka rörlighet synes vara särskilt framträdande i fråga om den yngre och mindre kvalificerade personalen, som sålunda till stor del skulle byta plats flera gånger per år.

Dessa ofta återkommande platsväxlingar utgöra givetvis en olägenhet såväl för principaler som för personal. Icke minst betungande äro härvid de förmedlingsavgifter, som de platssökande få erlägga om de hänvända sig till privata platsbyråer. Dessa förmedlingsavgifter beräknas i genomsnitt uppgå till 11 kr., men exempel finnas på, att avgifter om ända upp till 25 à 50 kr. upptagits. Det bör i detta sammanhang påpekas, att under år 1930 över hälften (54·6 %) av de genom arbetsförmedlingar och platsbyråer tillsatta hotell- och restaurangplatserna anskaffades genom privata förmedlingskontor. Den avgiftsfria offentliga arbetsförmedlingens insats synes vara mest framträdande i fråga om icke yrkesutbildad personal. Överhuvud vill det synas, som om den offentliga arbetsförmedlingen under de senaste 5 à 6 åren kommit att övertaga en något ökad del av personalomsättningen inom denna del av arbetsmarknaden.

Olycksfall i arbete år 1928.

Enligt den av riksförsäkringsanstalten nu publicerade olycksfallsstatistiken för år 1928 uppgick antalet av de under redogörelseåret inträffade olycksfallen till 86 581, varav 43 667 omfattats av försäkringar i ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag. Av olycksfallen inträffade 73 892 hos s. k. större arbetsgivare (med minst 5 arbetare), 7 831 hos mindre arbetsgivare och 4 858 bland statsanställda. För de två senare grupperna saknas vissa uppgifter, och ha på grund härav några beräkningar angående olycksfallsfrekvens o. d. ej för varje år utförts.

Beträffande de hos större arbetsgivare inträffade olycksfallen lämnas i *tab. 1* en fördelning på olika yrkesgrenar m. m. och i *tab. 2* en sammanställning av olycksfallens orsaker. I sistnämnda sammanställning har såsom riskmått använts antalet *förlorade arbetsdagar per årsarbetare.*[1] Tabellen giver i sammanträngd form en fullständig bild av de angivna olycksfallsorsakernas andel i olycksfallsrisken och utvisar därjämte, huru stor del av den förlorade arbetstiden, som härrör från sjukdom, invaliditet och död för varje särskild olycksfallsorsak. De olycksfall i arbete, som under år 1928 träffat hos större arbetsgivare anställda arbetare, ha under de gjorda förutsättningarna beträffande det tillämpade riskmåttet förorsakat en förlust i arbetstid av 7·724 dagar per årsarbetare eller omkring 7·6 miljoner arbetsdagar. Av denna

[1] Vid invaliditets- och dödsfall lägges till grund ett beräknat antal förlorade arbetsdagar, nämligen resp. 75 per invaliditetsprocent och 7 500 vid hel invaliditet eller död.

Tab. 1. Olycksfall (hos större arbetsgivare) fördelade efter yrkesgrupper.

Yrkesgrupper	Antal arbetsgivare	Antal års arbetare		Antal anmälda olycksfall		Antal anmälda invaliditetsfall		Antal anmälda dödsfall		Antal olycksfall per 100 årsarbetare			Antal förlorade arbetsdagar per årsarbetare	Antal förlorade arbetsdagar per olycksfall
		Män	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a		
Malmbrytning, anrikning och rostning . .	71	5 820	182	939	6	29	—	8	—	16·1	3·3	15·7	22·86	142
Malmförädling	83	21 787	308	4 579	9	59	—	10	—	21·0	2·9	20·8	11·40	55
Metallindustri	2 245	85 315	5 174	15 326	268	243	4	39	—	18·0	5·2	17·2	9·56	56
Sten-, kol- o. torvindustri	1 165	33 671	1 729	6 782	67	136	1	19	—	20·1	3·9	19·3	14·48	75
Jordbruk, skogsbruk och boskapsskötsel . . .	13 287	125 647	22 143	11 285	343	401	14	55	2	9·0	1·5	7·9	9·69	123
Träindustri	3 781	55 036	947	7 464	84	334	—	22	—	13·6	3·6	13·4	14·97	112
Pappers- och grafisk ind.	971	45 768	9 161	4 045	184	133	4	16	—	8·8	2·0	7·7	8·27	107
Närings- och njutningsämnesindustri	2 712	27 210	14 627	2 004	514	49	11	9	1	7·4	3·5	6·0	5·40	90
Textil- o. beklädnadsind.	1 324	23 690	40 988	772	530	29	15	2	3	3·3	1·3	2·0	2·20	109
Läder-, gummi- o. hårind.	625	12 717	7 827	583	90	16	—	1	1	4·6	1·1	3·3	2·60	79
Kemisk-tekn. industri .	294	10 244	3 832	1 084	218	31	4	6	—	10·6	5·7	9·2	8·88	96
Byggnadsverksamhet .	4 798	52 903	566	5 315	24	215	2	31	—	10·0	4·2	10·0	13·70	137
Kraft-, belysnings- och vattenverk m. m. . .	571	9 649	204	673	2	23	—	8	—	7·0	1·0	6·9	11·83	173
Handel och varulager .	11 276	92 924	45 430	2 797	401	63	12	18	—	3·0	0·9	2·3	2·56	111
Sjöfart och fiske . . .	2 096	26 804	1 333	3 342	63	122	1	56	—	12·5	4·7	12·1	26·42	218
Samfärdsel (ut. sjöfart)	741	33 788	1 989	2 082	32	39	1	19	1	6·2	1·6	5·9	7·96	135
Ämbetsverk, bank- o. försäkringsrörelse m. m.	2 073	25 893	24 345	189	116	14	10	5	—	0·7	0·5	0·6	1·57	258
Kommunala institutioner (ej hänförda till annan grupp) . . .	5 320	30 188	21 618	444	35	27	5	2	—	1·5	0·2	0·9	1·46	157
Hushåll, hotell- o. restaurangrörelse m. m.	3 488	11 615	48 950	413	795	14	27	—	11	3·6	1·6	2·0	2·99	150
Diverse företag o. yrken	577	1 697	806	31	12	1	1	—	—	1·8	1·5	1·7	1·41	82
Tillsammans 1928	**57 498**	**782 366**	**252 159**	**70 149**	**3 743**	**1 978**	**112**	**326**	**19**	**9·6**	**1·5**	**7·5**	**7·72**	**103**
» 1927	55 629	711 779	244 475	64 805	3 407	1 747	126	308	13	9·1	1·4	7·1	7·30	102
» 1926	55 018	685 106	234 904	58 551	3 281	1 636	97	327	20	8·5	1·4	6·7	7·43	111
» 1925	54 507	674 865	226 906	55 730	2 929	1 716	101	343	7	8·3	1·3	6·5	7·65	118
» 1924	54 961	670 412	222 836	52 386	2 728	1 678	87	319	14	7·8	1·2	6·2	7·45	121

förlorade arbetstid har 19·4 % föranletts av sjukdom, 46·6 % av invaliditet och 34·0 % av den skadades död.

Som exempel på mera dominerande olycksfallsorsaker må följande nämnas: Inom metallindustrien äro arbetsmaskinerna den mest framträdande olycksfallsorsaken med 2·33 förlorade arbetsdagar per årsarbetare. Liknande är förhållandet för gruppen malmförädling, inom vilken grupp 2·16 förlorade arbetsdagar per årsarbetare komma på arbetsmaskinernas konto. För träindustrien är motsvarande siffra 5·84 eller mer än tredjedelen av hela den förlorade arbetstiden inom gruppen. Handverktyg och enklare redskap göra sig särskilt gällande inom stenindustrien med 2·86 förlorade arbetsdagar per årsarbetare. Hissar, kranar och andra lyftverktyg hava inom sjöfartsgruppen förorsakat en tidsförlust av 4·65 arbetsdagar. Inom denna grupp komma ej mindre än 9·24 förlorade arbetsdagar på sjöfartsolycksfallen. För gruppen

Tab. 2. Olycksfallen fördelade efter orsaker.

Olycksfallsorsaker	Antal olycksfall		Antal förlorade arbetsdagar				
	Inalles	Per 100 årsarbetare	per olycksfall	per årsarbetare på grund av			
				sjukdom	invaliditet	död	Summa
Motorer	135	0·014	158	0·003	0·011	0·008	0·022
Transmissioner	422	0·043	279	0·012	0·055	0·053	0·120
Arbetsmaskiner	12 941	1·314	75	0·211	0·694	0·076	0·981
Handverktyg och enklare redskap	13 267	1·347	54	0·179	0·491	0·061	0·731
Hissar, kranar och andra lyftverktyg	2 134	0·217	185	0·059	0·182	0·160	0·401
Fordon i trafik, ej tillhörande spårbanor, med:							
animal drivkraft	3 638	0·369	133	0·104	0·286	0·152	0·492
mekanisk eller elektrisk drivkraft	1 280	0·130	312	0·042	0·119	0·244	0·405
Vagnar, tillhörande spårbanor	2 107	0·214	220	0·054	0·127	0·289	0·470
Transportledningar	473	0·048	151	0·012	0·037	0·023	0·072
Sjöfart	189	0·019	1 399	0·006	0·050	0·213	0·269
Luftfart	2	0·000	95	0·000	—	—	0·000
Ångpannor, ångkokapparater, ångledningar samt andra kärl under tryck	150	0·015	45	0·003	0·004	—	0·007
Elektrisk ström	86	0·009	1 262	0·002	0·001	0·107	0·110
Explosion av sprängämnen	147	0·015	1 052	0·007	0·104	0·046	0·157
Giftiga och frätande ämnen	570	0·058	53	0·006	0·017	0·008	0·031
Eldfarliga och heta ämnen samt intensivt ljus och strålande värme	2 381	0·242	89	0·041	0·045	0·129	0·215
Rök, gaser, komprimerad luft	33	0·003	1 150	0·000	—	0·038	0·038
Halkning och fall	7 471	0·759	117	0·219	0·451	0·221	0·891
Nedfallande föremål	3 551	0·361	81	0·081	0·127	0·084	0·292
Sammanstörtande av föremål och ställningar samt ras	1 931	0·196	312	0·075	0·279	0·259	0·613
Lyftning, bärande och hanterande av föremål	12 166	1·236	54	0·243	0·326	0·099	0·668
Föremål, på vilka den skadade trampat	883	0·090	33	0·011	0·010	0·008	0·029
Slag, stöt eller bett av djur (inkl. olycksfall under ridning)	727	0·074	93	0·019	0·034	0·015	0·068
Övriga orsaker	7 208	0·732	88	0·110	0·197	0·335	0·642
Samtliga orsaker 1928	73 892	7·505	103	1·499	3·597	2·628	7·724
» » 1927	68 212	7·133	102	1·428	3·359	2·518	7·305
» » 1926	61 832	6·721	111	1·369	3·282	2·829	7·480
» » 1925	58 659	6·505	118	1·319	3·417	2·911	7·647
» » 1924	55 114	6·170	121	1·279	3·379	2·796	7·454

samfärdsel utom sjöfart kommer över hälften av tidsförlusten på vagnar, tillhörande spårbanor. De elektriska olycksfallen hava inom kraft-, belysnings- och vattenverken medfört en förlorad arbetstid av 1·73 dagar. Bland olycksfallsorsakerna inom gruvindustrien framträda särskilt explosion av sprängämnen med 4·09 samt sammanstörtande och ras med 4·20 förlorade arbetsdagar per årsarbetare.

In- och utvandringen i Förenta staterna under fiskalåret 1930/31.

Sammanlagda antalet utlänningar, som under senaste invandringsåret ($^1/_7$ 1930—$^{30}/_6$ 1931) ankommit till Förenta staterna eller avrest därifrån, framgår av följande inom U. S. Bureau of Immigration sammanställda tablå:

Månad	Mottagna utlänningar			Avvisade	Avresta utlänningar			Inreseöverskott (+) el. underskott (—)
	Immigranter	Andra resande	Summa		Emigranter	Andra resande	Summa	
1930 Juli	13 323	16 466	29 789	881	4 818	22 588	27 406	+ 2 383
Augusti	14 816	19 724	34 540	837	5 245	29 166	34 411	+ 129
September	17 792	29 359	47 151	929	5 100	24 604	29 704	+ 17 447
Oktober	13 942	23 304	37 246	854	5 352	22 938	28 290	+ 8 956
November	9 209	13 032	22 241	734	4 951	19 285	24 236	— 1 995
December	6 439	9 939	16 378	806	5 450	17 603	23 053	— 6 675
1931 Januari	4 091	8 724	12 815	693	4 397	17 169	21 566	— 8 751
Februari	3 147	9 065	12 212	689	4 720	16 170	20 890	— 8 678
Mars	3 577	12 767	16 344	597	4 693	12 751	17 444	— 1 100
April	3 470	14 289	17 759	809	5 647	14 346	19 993	— 2 234
Maj	3 799	14 062	17 861	1 001	5 616	15 602	21 218	— 3 357
Juni	3 584	12 809	16 343	914	5 893	16 812	22 705	— 6 362
Summa 1930/31	**97 189**	**183 540**	**280 679**	**9 744**	**61 882**	**229 084**	**290 916**	**— 10 237**
1929/30	241 700	204 514	446 214	8 233	50 661	221 764	272 425	+173 789
1928/29	279 678	199 649	479 327	18 127	69 203	183 295	252 498	+226 829
1927/28	307 255	193 376	500 631	18 839	77 457	196 899	274 356	+226 275

För första gången efter inbördeskriget understiger den årliga immigrationen 100 000. I jämförelse med fiskalåret 1930 föreligger en minskning med 144 561 immigranter, motsvarande 60 %; immigrationen från Europa enbart har under fiskalåret minskat från 147 438 till 61 909 eller med 58 %. Emigranternas antal har däremot ökat.

Tages jämväl hänsyn till gruppen »andra resande», uppgår hela antalet mottagna utlänningar till c:a 281 000, medan antalet avresta utlänningar belöper sig till 291 000, vilket giver ett nettounderskott på omkring 10 000. Fiskalåret 1929/30 hade däremot ett inreseöverskott om nära 174 000. Som av tabellen närmare framgår, uppvisa samtliga månader fr. o. m. november 1930 inreseunderskott. Denna märkliga förändring i den amerikanska befolkningsrörelsen hänger givetvis intimt samman med konjunkturförsämringen och nu rådande krisförhållanden, som starkt beskurit arbetstillfällena och utkomstmöjligheterna i Förenta staterna.

De under året mottagna utlänningarna ha enligt bestämmelserna i 1924 års invandringslag klassificerats sålunda:

»Quota immigrants» 54 118
»Non quota immigrants» 132 688
»Non immigrants» . . . . . 93 873 = **280 679**

Gruppen »non quota immigrants» utgöres huvudsakligen av utlänningar, som varit bosatta i Förenta staterna och återvänt från besök i annat land (91 442). Av de övriga utgjordes 21 139 av personer, som äro födda i land utanför kvotrestriktionerna (huvudsakligen kanadensare), 17 264 av äkta makar och barn till amerikanska medborgare samt återstoden av präster, vetenskapsmän, studenter m. fl., vilka enligt särskilda lagbestämmelser äga ingå i denna kategori.

I förhållande till föregående år minskades invandringen från Storbritannien med 71 %, från Irland med 66, från Tyskland med 61 och från de skandinaviska länderna med 55 %. Siffrorna för de särskilda länderna äro som följer:

	Årskvot	Antal invandrare		Antal utvandrare	
		1929/30	1930/31	1929/30	1930/31
Sverige	3 314	3 109	1 298	1 113	1 583
Norge	2 377	2 649	1 280	1 085	1 437
Danmark	1 181	1 161	555	305	513
Summa	**6 872**	**6 919**	**3 133**	**2 503**	**3 533**

Medan sålunda under redogörelseåret antalet invandrare från de skandinaviska länderna avsevärt understeg motsvarande antal fiskalåret 1930 samt årskvoten, hade utvandringen till dessa länder ökats. På grund härav kom det under sistnämnda år betydande invandringsöverskottet (+ 4 416) att under redogörelseåret förbytas till ett underskott (— 400).

Förutom den här berörda uppdelningen av in- och utvandrarna efter ursprungs- resp. destinationsland lämnas i den amerikanska statistiken även en översikt över de in- och utresande utlänningarnas fördelning på raser och folkslag. Denna sammanställning återgives i tabellen å sid. 737.

Antalet i Förenta staterna mottagna immigranter av skandinavisk härkomst är, såsom denna tabell utvisar, ej obetydligt större än den direkta invandringen från de skandinaviska länderna. Överskottet torde huvudsakligen utgöras av personer, som via Kanada inkommit i Förenta staterna. Detsamma gäller skillnaden mellan utvandringssiffrorna.

Enligt vad av tabellen framgår, har överskottet av mottagna utlänningar av nord- och nordvästeuropeiska folkslag, vilket år 1930 uppgick till 131 500, minskats till 8 600. För skandinaver, finnar och engelsmän föreligga underskott å resp. 5 100, 1 400 och 5 000, men detta motväges genom betydande överskott av särskilt irländare och tyskar. Befolkningstillskottet av ovan nämnda folkslag, sett mot bakgrunden av en minskning på 18 900 personer för övriga folkgrupper torde stå i samklang med de strävanden, som utgöra den ledande principen i amerikansk invandringspolitik — stärkande av de ur assimileringssynpunkt önskvärda raselementen.

Beträffande de in- och utvandrades yrkesfördelning föreligger en jämförelse med föregående år i efterföljande tabell:

Yrkesgrupper	1 juli 1929—30 juni 1930					1 juli 1930—30 juni 1931				
	Invandrare		Utvandrare		Överskott	Invandrare		Utvandrare		Över- l. underskott
	Antal	%	Antal	%		Antal	%	Antal	%	
Icke-kroppsarbetare	9 888	4·1	2 784	5·5	7 104	4 773	4·9	2 363	3·8	+ 2 410
Yrkesarbetare	45 572	18·9	7 909	15·6	37 663	13 549	13·9	9 281	15·0	+ 4 268
Jordbrukare	22 111	9·1	1 700	3·4	20 411	6 165	6·4	2 278	3·7	+ 3 887
Grovarbetare	16 447	6·8	12 157	24·0	4 290	4 503	4·6	17 242	27·9	− 12 739
Diverse yrken	42 088	17·4	8 809	17·4	33 279	15 137	15·6	8 920	14·4	+ 6 217
Utan yrke (hustrur, barn etc.)	105 594	43·7	17 302	34·1	88 292	53 012	54·6	21 798	35·2	+ 31 214
Summa	241 700	100·0	50 661	100·0	191 039	97 139	100·0	61 882	100·0	+ 35 257

Alltsedan ikraftträdandet av det nu gällande restriktionssystemet, som ger Förenta staternas konsulära organ i emigrationsländerna befogenhet att gallra och välja bland de utvandringslystna, har inslaget av grovarbetare befunnit sig i stadig nedgång. Från att under fiskalåret 1926/27 ha utgjort 16 % av hela immigrationen och 1929/30 7 %, har grovarbetargruppen sålunda nu nedgått till ej fullt 5 %. Samtidigt har också utvandringen av okvalificerad arbetskraft starkt ökats, så att gruppen i motsats till föregående år företer ett utvandringsöverskott på närmare 13 000, den enda yrkesgrupp, som överhuvud har att uppvisa dylikt överskott.

Antalet vid gränserna *avvisade* invandrare — huvudsakligen sådana, som sökt taga sig in utan vederbörligt inresetillstånd — företer under redogörelseåret en svag stegring i jämförelse med föregående års siffra. Antalet från Förenta staterna *deporterade* utlänningar har jämväl något ökats, från 16 631 till 18 142 (härav 8 335 mexikanare). Den vanligaste utvisningsorsaken har liksom föregående år varit, att personerna ifråga befunnits ha inkommit utan föreskrivet invandringstillstånd. I övrigt framträder under året en stark ökning av antalet fall, där utlänningar, som inkommit på tillfälligt besök, utvisats för att ha överskridit den medgivna uppehållstiden, liksom också av antalet fall, där den utvisade »legat samhället till last». Sistnämnda i invandringslagen förekommande uttryck har under nuvarande arbetslöshetstid erhållit en synnerligen rymlig tolkning, och detta lagrum åberopas, såsom bekant är, även i stor utsträckning av invandringsmyndigheterna som grund för att ransonera invandringen vida strängare än enbart kvotlagstiftningen skulle kräva.

In- och utvandrarnas fördelning efter raser och folkslag under fiskalåret 1930/31.

Raser och folkslag	Mottagna utlänningar			Avresta utlänningar			Över- eller underskott	
	Immigranter	Andra resande	Summa	Emigranter	Andra resande	Summa	1930/31	1929/30
Skandinaver	3 947	12 774	16 721	3 761	18 094	21 855	— 5 134	+ 3 811
Finnar	310	1 359	1 669	694	2 388	3 082	— 1 413	+ 71
Engelsmän	12 703	38 776	51 479	6 582	49 898	56 480	— 5 001	+ 21 191
Walesare	550	863	1 413	257	840	1 097	+ 316	+ 1 880
Skottar	7 618	11 787	19 405	3 435	13 057	16 492	+ 2 913	+ 26 303
Irländare	10 814	8 269	19 083	2 379	9 941	12 320	+ 6 763	+ 32 155
Holländare o. flamländare	2 001	3 626	5 627	1 238	4 199	5 437	+ 190	+ 3 152
Tyskar	13 813	28 642	42 455	4 379	30 089	34 468	+ 7 987	+ 30 681
Fransmän	4 908	8 830	13 738	2 040	9 703	11 743	+ 1 995	+ 12 259
Spanjorer	734	4 338	5 072	2 214	5 557	7 771	— 2 699	— 925
Portugiser	626	2 119	2 745	307	4 447	4 754	— 2 009	— 625
Nord-italienare	1 731	3 507	5 238	389	3 213	3 602	+ 1 636	+ 1 188
Syd-italienare	12 239	12 341	24 580	2 391	21 127	23 518	+ 1 062	+ 14 301
Ryssar	967	1 699	2 666	532	2 112	2 644	+ 22	+ 2 312
Polacker	2 008	2 295	4 303	2 101	4 455	6 556	— 2 253	+ 1 704
Litauer	320	499	819	348	759	1 107	— 288	— 32
Tjecker	266	432	698	792	2 575	3 367	— 2 669	— 347
Slovaker	1 474	1 413	2 887	576	1 666	2 242	+ 645	+ 1 893
Rutener	158	135	293	24	102	126	+ 167	+ 467
Magyarer	999	1 534	2 533	562	1 821	2 383	+ 150	+ 1 106
Rumäner	245	425	670	470	1 236	1 706	— 1 036	— 361
Kroater och slovener	668	699	1 367	382	760	1 142	+ 225	+ 989
Dalmatier och bosnier	69	150	219	119	639	758	— 539	— 479
Bulgarer och serber	429	709	1 138	927	1 548	2 475	— 1 337	— 513
Greker	2 663	1 933	4 596	816	3 172	3 988	+ 608	+ 1 820
Judar	5 692	3 332	9 024	319	1 839	2 158	+ 6 866	+ 13 015
Syrier	344	526	870	70	606	676	+ 194	+ 598
Turkar	75	123	198	28	184	212	— 14	+ 156
Armenier	519	158	677	40	104	144	+ 533	+ 762
Indier	65	197	262	95	227	322	— 60	+ 22
Kineser	748	6 731	7 479	3 333	6 173	9 506	— 2 027	— 1 428
Japaner	626	7 139	7 765	696	8 650	9 346	— 1 581	— 2 116
Koreaner	21	55	76	28	76	104	— 28	— 16
Afrikaner (negrer)	884	2 048	2 932	737	1 416	2 153	+ 779	+ 1 974
Sydamerikanare	1 848	3 738	5 586	2 023	4 841	6 864	— 1 278	+ 1 590
Mexikanare	2 627	3 337	5 964	14 406	3 327	17 733	— 11 769	+ 5 390
Kubaner	717	5 147	5 864	1 363	5 583	6 946	— 1 082	+ 145
Övriga västindier	428	1 440	1 868	852	2 004	2 856	— 988	— 583
Oceanier	6	25	31	3	27	30	+ 1	— 56
Övriga folkslag	279	390	669	174	579	753	— 84	+ 335
Summa	97 139	183 540	280 679	61 882	229 034	290 916	— 10 237	+ 173 789

Den engelska arbetslöshetsförsäkringen.[1]

Av vicekonsuln *Sven Allard*, London.

Tillkomst och utveckling.

Den obligatoriska arbetslöshetsförsäkring, som år 1911 infördes i England, torde kunna sägas ha varit en försäkring i egentlig mening, byggd på verkliga försäkringsprinciper i så måtto, att rätten till understöd grundade sig på de försäkrades bidragsplikt, att understöd utbetalades endast under viss begränsad tid och allenast i förhållande till inbetalade premiebidrag. Bidragsplikt ålades utom arbetarna även arbetsgivarna i de av försäkringen omfattade industrierna — byggnads-, verkstads- och skeppsbyggnadsindustrierna — ävensom staten, dels i deras egenskap av intresserade parter, dels för att förläna systemet erforderlig stadga och säkerhet, dels även för att motivera en ingående statskontroll. Bidragen inbetalades varje vecka till en fond (The Unemployment Insurance Fund) avsedd att vara självförsörjande, men med möjlighet att vid uppkommande brist erhålla lån ur statskassan. Genom en serie efter fredsslutet vidtagna lagändringar har den ursprungliga försäkringsplanen — vilken år 1920 utsträcktes att omfatta i stort sett samtliga industrier — i väsentliga delar uppluckrats med resultat, att den småningom kommit att utvidgas till ett nationellt försörjningssystem, vilket delvis konkurrerar med, delvis arbetar parallellt med den kommunala fattigvården, utan att gränsen mellan dem båda klargjorts. För att åskådliggöra antydda utveckling skola de viktigaste av dessa lagändringar här rekapituleras.

Det första avsteget från den ursprungliga försäkringsplanen föranleddes av demobiliseringsproblemen under våren 1918—1919. Genom en s. k. »out-of-work donation» medgåvos vissa grupper av arbetslösa — dels personer, vilka deltagit i kriget, dels en grupp civila, huvudsakligen ammunitionsarbetare — rätt till understöd av statsmedel utan att de fullgjort de tidigare föreskrivna villkoren. Ifrågavarande understöd hade sålunda en rent benefik karaktär, och de betecknades därför med det sedermera för alla hithörande understöd använda slagordet »the dole». År 1921 inleddes en serie ändringar i 1911 års försäkringslag, varigenom dels understödsbeloppen höjdes, dels kretsen av understödstagare vidgades, dels slutligen det dittills upprätthållna kravet på en bestämd relation mellan erlagda bidrag och utbetalade understöd eftergavs. Genom lag 1921 infördes sålunda s. k. »unconvenanted benefit» eller såsom det från år 1924 benämndes »extended benefit», d. v. s. rätt att erhålla understöd ur försäkringsfonden till samma belopp, varmed ordinarie understöd (standard benefit) utgick, medgavs personer, ehuru de icke uppfyllt de försäkringsmässiga villkoren. Rätten till »extended benefit», från början avsedd att vara förbunden med återbetalningsskyldighet, gjordes beroende av arbetsministerns diskretionära prövning. Den år 1925 tillsatta s. k. Blanesburgh-kommitténs rapport resulterade i en ny lag, vilken antogs år 1927 och

[1] Efterföljande från svenska generalkonsulatet i London inkomna berättelse är i väsentliga delar byggd på den engelska arbetslöshetsförsäkringskommissionens i förra häftet av Sociala Meddelanden refererade betänkande, men innehåller dessutom även en redogörelse för de lagstiftningsåtgärder, som genomförts efter betänkandets avgivande. Då det ej torde vara nödigt att i denna tidskrift ännu en gång återgiva kommissionsförslaget, har nämnda del av berättelsen här uteslutits, men har det däremot för sammanhangets skull ansetts motiverat att medtaga den inledande översikten rörande arbetslöshetsförsäkringens tillkomst och utveckling, ehuru huvuddragen av denna utveckling omnämnts även i referatet av kommissionens betänkande.

trädde i kraft påföljande år.[1] Den upphävde skillnaden mellan »standard benefit» och »extended benefit» men samtidigt även de bestämmelser, vilka i två viktiga avseenden hade begränsat rätten till understöd, nämligen villkoren att för varje understödsvecka skulle hava erlagts sex veckoavgifter samt att maximala understödsperioden per år skulle vara 26 veckor. Å andra sidan uppställdes såsom villkor för rätten till understöd bland annat, att minst 30 veckoavgifter (av 104 möjliga) skulle hava erlagts under de två år, vilka närmast föregingo den dag, då ansökan om understöd gjordes. Denna restriktion avsåg att från de understödssökande utmönstra de permanent arbetslösa, vilkas antal beräknades vara relativt obetydligt.

För att förebygga att genom den nya lagens ikraftträdande de personer, som voro i åtnjutande av »extended benefit», skulle på grund av sist anförda villkor plötsligt berövas rätt till understöd, antogos emellertid samtidigt vissa övergångsbestämmelser (transitional provisions), enligt vilka en person ägde rätt till »transitional benefit» (med samma belopp som det ordinarie), därest han erlagt 30 avgifter överhuvud eller 8 avgifter under närmast föregående två år. Dessa övergångsbestämmelser, vilka antogos såsom ett provisorium att gälla under ett år, i tanke att de skulle komma att beröra ett relativt fåtal samt i förhoppning om en snar förbättring av läget på arbetsmarknaden, hava sedermera successivt förnyats med den påföljd, att nyssnämnda villkor av 30 inbetalda veckoavgifter under de två senaste åren aldrig trätt i kraft.[2] När sålunda arbetarregeringen efter sin återkomst till makten år 1929 ställdes inför transitional benefit-problemet, vilket till en början hade förefallit äga en relativt obetydlig räckvidd, fann den, att den kategori, som skulle förlora sin rätt till understöd, därest 1927 års bestämmelser tillätes träda i kraft, omfattade ett så stort antal personer, att utvägen att utesluta dem från försäkringsplanen och hänvisa dem till den redan förut hårt betungade fattigvården icke vidare kunde anlitas. Ifrågavarande kategori representerade »the uninsurable risk». Kostnaderna för densamma, d. v. s. för »the transitional benefit», hade under än den ena, än den andra förevändningen, täckts med medel ur försäkringsfonden, ända tills de genom en lag av år 1930 helt övertogos av staten. Samma lag förlängde »the transitional provisions» ytterligare ett år, och enligt en nyligen antagen lag skola de icke börja upphöra att gälla förrän den 18 april 1932. Antalet personer, som kommit i åtnjutande av »transitional benefit», har varit i ständig tillväxt, såsom framgår av följande tablå:

Januari 1929	120 000
Oktober »	130 000
Februari 1930	140 000
Maj »	300 000
» 1931	410 000

Den anmärkningsvärda ökningen från februari till maj 1930 torde hava berott dels på en allmän ökning av antalet arbetslösa, dels även på omständigheten, att de mildare bestämmelserna i 1930 års lag trädde i kraft den 13 mars samma år, varigenom bland annat den sedan år 1927 för alla understöd gällande, mycket omstridda arbetsvillighetsklausulen »genuinely seeking work», d. v. s. villkoret att vederbörande kunde styrka, att han på allvar sökte erhålla arbete, upphävdes.

»The transitional provisions», för vilkas tillkomst jag här lämnat en mera utförlig redogörelse med hänsyn till att de, såsom senare skall visas, i dagarna erhållit förnyad aktualitet, utgöra otvivelaktigt en av de största svagheterna i det nuvarande systemet, framför allt av den anledningen, att de med uppgivande av försäkringsprincipen hava medgivit en av tidigare begränsningar oberoende under-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1927, sid. 232 och 997, samt årg. 1928, sid. 129.
[2] Jfr Soc. Medd. årg. 1929, sid. 459, samt årg. 1930, sid. 238 och 494.

stödsrätt för personer, vilka icke fullgjort de försäkringsmässiga villkoren och därmed saknat statutenlig rätt till understöd.

Om sålunda den ovan antydda utvecklingen resulterat i att den ursprungliga planen i väsentlig grad förlorat sin karaktär av försäkring, har den samtidigt haft en annan och vida allvarligare följd, nämligen ett undergrävande av systemets ekonomiska grundval. På grund av dels ökad arbetslöshet, dels successiva ökningar av understödsbeloppens storlek (utan motsvarande höjning av veckobidragen), dels även ökade eftergifter i villkoren för rätt till understöd har försäkringsfonden kommit att uppvisa ett ständigt växande deficit med resultat, att den statskredit, som från början ställdes till förfogande som en extraordinär utväg, år från år måst ökas i motsvarande grad. Såsom en verksamt bidragande orsak till den uppkomna situationen må även framhållas, att försäkringslagstiftningen nära nog konsekvent byggt på en för låg uppskattning av den genomsnittliga arbetslösheten efter kriget. Genom successiv lagstiftning har parlamentet utsträckt fondens rätt att upptaga statslån på sätt som framgår av följande tablå:

Juni 1921	*20 miljoner pund*	Juli 1930	60 miljoner pund
Mars 1922	30 » »	December 1930	70 » »
November 1928	40 » »	Februari 1931	90 » »
Mars 1930	50 » »	Juni 1931	115 » »

Utredningar under det senaste året.

Inför den alltmera kritiska situationen tillsatte regeringen för ett år sedan en kommitté, bestående av representanter för samtliga partier, med uppgift att gripa sig an med arbetslöshetsförsäkringsproblemet i hela dess räckvidd. Kommittén var i verksamhet under sommaren och hösten och dess rapport bebådades, när regeringen oväntat upplöste kommittén — dess resultat hava aldrig offentliggjorts — och i dess ställe i början av december 1930 tillsatte en arbetslöshetsförsäkringskommission (The Royal Unemployment Insurance Commission) med den vidsträckta uppgiften att granska försäkringssystemet i dess helhet och att inkomma med förslag dels beträffande försäkringsplanens framtida omfattning samt medlen att göra den solvent och självförsörjande, dels ock med hänsyn till de åtgärder, som borde vidtagas utom försäkringsplanen med de arbetslösa, som äro tillgängliga för och förmögna till arbete (who are capable of and available for work). Kommissionen, vilkens sammansättning måste betecknas såsom utomordentligt stark — dess kompetens har från ingen sida bestritts — hade till ordförande domaren Holman Gregory. Av de återstående sex ledamöterna voro två universitetslärare, nämligen den kände nationalekonomen professor Henry Clay samt dr Hetherington, vicekansler vid universitetet i Liverpool. Endast två av kommitténs medlemmar[1] tillhörde arbetarpartiet.

Under sitt arbete har kommissionen begärt och erhållit utlåtanden och förslag av ett stort antal myndigheter, organisationer och enskilda personer. Bland förslagen är framför allt fackföreningsorganisationens av intresse. Det förslag, som fackföreningsrörelsens generalråd framlade för kommissionen, innebar att den gällande obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen borde övergivas och staten övertaga hela kostnaden för arbetslöshetsunderstöden. Det hade nämligen, framhöll generalrådet, i praktiken visat sig omöjligt att lösa arbetslöshetsproblemet efter försäkringstekniska linjer och dessutom vore det obilligt att uppdela de arbetslösa i två olika kategorier, den ena med rätt till lagligt garanterad hjälp i form av försäkring och den andra med understödsrätt efter prövning med hänsyn till behovet. Arbetslöshetsförsäkringsfondens skuld borde avskrivas, d. v. s. övertagas av staten, och statens kostnader för arbetslösheten mötas med en särskild arbetslöshets-

[1] De å sid. 660 omnämnda reservanterna.

skatt på inkomst av kapital och arbete. Skatten skulle dock icke i något fall utgå med mer än 1 % på årsinkomster intill 250 pund.

Arbetsgivarorganisationernas landsförbund avgav även ett förslag, vilket åsyftade en rekonstruktion av systemet på försäkringstekniskt hållbara grunder. Detta skulle möjliggöras bland annat genom en avskrivning av försäkringsfondens skuld samt genom en nedskärning av bidragens belopp och en däremot svarande anpassning av understöden. Bidragsplikten skulle lika fördelas på de tre parterna (för närvarande betalar arbetsgivaren 8 pence, arbetaren 7 samt staten $7^1/_2$ pence), och beloppens maximum bestämmas till 5 pence, dock med möjlighet för finansministeriet att höja dem med en penny. Enär fonden sålunda skulle bliva hänvisad att existera utan anlitande av lånevägen, finge understödens belopp såväl som understödsperioden och, intill nyss angivna gräns, bidragens storlek jämkas med hänsyn till fondens ställning. Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas, att finansministeriet alltsedan år 1911 haft möjlighet att i händelse av försäkringsfondens insolvens vidtaga en begränsad revision av bidragens och understödens storlek, en möjlighet, som emellertid hittills lämnats obeaktad, särskilt med hänsyn till parlamentets egen verksamhet på området.

Av övriga aktstycken, som ingivits till kommissionen, är framför allt det yttrande, *som den 31 januari 1931 på finansministeriets vägnar avgavs av* »the Treasury Controller of Finance and Supply Services», anmärkningsvärt.[1] Efter att hava framhållit, huruledes statens snabbt växande utgifter för arbetslöshetsförsäkringen hota att fullkomligt bringa budgeten ur jämvikt, lämnar nämnda myndighet följande tablå över den statskredit, som tagits i anspråk för försäkringsfondens räkning under vart och ett av de tre senaste finansåren:

	Fondens skuld vid finansårets början	Av fonden under finansåret upplånat belopp
1928—29	24 530 000 pund	11 430 000 pund
1929—30	35 960 000 »	2 990 000 »
1930—31	38 950 000 »	33 à 36 000 000 »

Den exakta siffran för det under sistförflutna finansår upplånade beloppet har sedermera visat sig vara 36 440 000 pund. För finansåret 1931—1932 beräknades motsvarande siffror bliva 72—75 miljoner (den exakta siffran är 75 390 000), respektive 40—50 miljoner pund. »Ett fortsatt upptagande av statslån i nuvarande vidsträckta omfattning», heter det vidare, »utan motsvarande täckning för en återbetalning från fondens sida skulle inom kort äventyra det brittiska finanssystemets stabilitet. Denna extra upplåning för icke produktiva ändamål har nu nått en omfattning, vilken i stort sett omintetgör verkningarna av å statsskulden gjorda amorteringar (the effects of the Sinking Fund). Frånsett det undergrävande av statskrediten, som en dylik upplåning oundvikligen måste medföra, komma dessa av staten medgivna lån att i verkligheten innebära, att de av staten själv upptagits för infriande av löpande förbindelser på bekostnad av framtida utgifter — det sedvanliga och lätt igenkännliga tecknet på en obalanserad budget.»

Det torde i detta sammanhang vara motiverat att i största korthet beröra försäkringens budgetära sida. I enlighet med en av mr Churchill uppgjord plan för statsskuldens avbetalning ha sedan år 1928 i budgeten avsatts fixerade belopp, avsedda för såväl förräntning och förvaltning som amortering av statsskulden. Av de i föregående års budget för sagda ändamål avsatta belopp, 360 miljoner pund, kunde till den för skuldamortering avsedda s. k. »Sinking Fund» överföras c:a $66^3/_4$ miljoner i stället för beräknade c:a $55^1/_2$ miljoner pund, beroende på det oväntat låga diskontot och därav föranledda minskning i ränteutbetalningarna. Nu visade bokslutet för finansåret 1930—31 en brist på c:a $23^1/_4$ miljoner pund, be-

[1] Jfr h. 8, sid. 655.

roende på såväl minskade inkomster som ökade utgifter. Ökningen av utgifterna föranleddes huvudsakligen därav, att statens kostnader för »the transitional benefit», vilka såsom nämnt sedan 1930 helt bäras av staten, uppgingo till 22 miljoner pund eller $10^1/_2$ miljoner mer än beräknat. Därest från sagda för amortering disponibla belopp av c:a $66^3/_4$ miljoner avdrages budgetbristens belopp — c:a $23^1/_4$ miljoner — erhålles ett belopp av c:a $43^1/_2$ miljoner, vilket av mr Snowden redovisades såsom ett överskott att disponeras för amortering av statsskulden. Emellertid är att märka, att det belopp av 36 440 000 pund, som under det tilländalupna finansåret upplånats av försäkringsfonden, härvid helt och hållet lämnats ur räkningen. Med hänsyn till fondens enorma och hastigt växande skuldsättning — den uppgick vid nästförflutna budgetårs utgång den 31 mars 1931 såsom nämnt till över 75 miljoner pund och ökades med c:a 1 miljon pund i veckan — är det uppenbart, att någon återbetalning av lånen icke längre kan ifrågakomma.

Bland de beräknade utgifterna för det löpande budgetåret ha kostnaderna för »the transitional benefit» upptagits till 30 miljoner pund (detta dock under förutsättning att »the transitional provisions» skulle börja upphöra att gälla från oktober 1931). Summan av statens på försäkringsmässig bas till försäkringsfonden utgående bidrag har upptagits till 15·1 miljoner pund, och den totala summan av statens utgifter för arbetslöshetsunderstöd har sålunda beräknats till 45·1 miljoner, en uppskattning vilken emellertid torde få anses för låg. Med hänsyn till det sagda och andra omständigheter, vilka falla utom ramen för ifrågavarande redogörelse, torde det ej få anses osannolikt, att fondens skuldsättning under det löpande budgetåret kommer att sluka hela eller i varje fall större delen av det belopp av 52 miljoner pund, som av mr Snowden beräknats för statsskuldens amortering.

I början av nästlidna månad publicerades arbetslöshetsförsäkringskommissionens med starkt intresse emotsedda betänkande. Det visade sig, att kommissionen icke hunnit gripa sig an med hela den väldiga problemkomplex, som den fått sig förelagd av regeringen, utan varit nödsakad att inskränka sig till att i en preliminär rapport behandla de frågor, vilka av regeringen hade anvisats den såsom särskilt brådskande.[1]

Sammanfattande torde kunna sägas, att det föreliggande betänkandet utgör ett i stort sett synnerligen väl genomtänkt och på sakliga skäl grundat förslag till sanering av arbetslöshetsförsäkringens finanser. Vad bristerna i betänkandet beträffar framgå de till en del redan vid en jämförelse av resultaten med de givna direktiven. Kommissionen har sålunda icke lyckats att lösa den visserligen betydande uppgiften att angiva på vad sätt försäkringsplanen skall kunna göras solvent och självförsörjande — såsom torde framgå av redogörelsen, innebära kommissionens förslag endast ett steg i denna riktning. Vidare må framhållas, att om å ena sidan försäkringsfondens årliga upplåning genom förslaget väsentligen nedbringas, statens kostnader för »transitional benefit» å andra sidan endast i obetydlig grad reduceras.

Ny lagstiftning.

Sedan kommissionen avlämnat sitt betänkande, har regeringen för parlamentet framlagt två lagförslag i ämnet, vilka med vissa ändringar nu också antagits.

»The Unemployment Insurance (No. 4) Bill, 1931», vilken den 30 juni 1931 av underhuset antogs i tredje läsningen — i sin egenskap av »Money Bill» undandrager sig förslaget överhusets behandling — innebär dels en utsträckning av försäkringsfondens i början av juli månad uttömda upplåningsrätt med 25 miljoner pund, d. v. s. från 90 till 115 miljoner pund, dels även — såsom redan omnämnts —

[1] Beträffande innehållet i denna rapport må hänvisas till den redogörelse, som införts i förra häftet av Sociala Meddelanden (sid. 653 ff.).

en förlängning av »the transitional provisions» med ytterligare sex månader, en åtgärd, vilken även hade förordats av kommissionen. Av nämnda beslut är det förra icke mindre provisoriskt än det senare, ty därest man utgår från en arbetslöshetssiffra på $2^1/_2$ miljoner, kommer under i övrigt oförändrade förhållanden den sålunda ökade upplåningsrätten att vara uttömd under nästkommande december månad, och med en arbetslöshetssiffra på $2^3/_4$ miljoner kommer fondens skuld att uppgå till 115 miljoner pund redan under nästkommande oktober månad.

Det andra lagförslaget, »Unemployment Insurance (No. 3) Bill, 1931», föranleddes omedelbart av de av kommissionens förslag, vilka tagit sikte på anomalierna i det rådande systemet. Den s. k. »Anomalies Bill» avser inrättandet av en rådgivande kommission (»Advisory Committee»), bestående av ordförande och nio ledamöter, samtliga utsedda av arbetsministern, därav tre i samråd med fackföreningsorganisationen, tre i samråd med arbetsgivarorganisationernas landsförbund samt en ledamot i samråd med finansministeriet. Arbetsministern skall äga att i samråd med kommissionen utfärda bestämmelser, åsyftande att genom skärpta villkor för rätten till erhållande av understöd råda bot på de inom av kommissionen angivna kategorier rådande anomalierna. Genom att sålunda lägga i arbetsministerns hand att närmare utforma erforderliga bestämmelser i samråd med personer, vilka äga ingående kännedom om förhållandena inom ifrågavarande kategorier, har regeringen trott sig kunna undvika den stelhet och bristande anpassningsmöjlighet, som en lagstiftning med nödvändighet måste medföra, enär den icke kan taga hänsyn till de skiftande förhållandena inom olika industrier.

Lagförslaget innehåller även en bestämmelse, åsyftande att åstadkomma en större rörlighet i överförandet av arbetskraft från s. k. »depressed areas». Närmast avser den att underlätta förflyttningen av arbetare och deras familjer till orter med bättre arbetsmöjligheter.

Regeringens ställning till kommissionens betänkande i övrigt framgick under parlamentsbehandlingen av nyssnämnda lagförslag. Regeringen hade icke ansett sig kunna lägga kommissionens rekommendationer — i vad de icke avsågo anomalierna — till grund för ett lagförslag, och anförde såsom motivering för sin ståndpunkt, dels att de vore av preliminär natur och hade karaktären av nödfallsåtgärder, dels även att det slutliga betänkandet kunde komma att föranleda antagandet av ett fullkomligt nytt system, med vilket de preliminära förslagen hade föga eller intet samband. Men vidare hade regeringen icke kunnat taga på sitt ansvar vare sig en höjning av bidragen eller en sänkning av understöden, enär den förra åtgärden skulle innebära en ökad börda för den redan hårt betyngda industrien och den senare medföra en sänkning av de arbetslösas levnadsstandard.

Partiernas ställning till kommissionens rapport och arbetslöshetsförsäkringsfrågan i dess helhet torde delvis vara ganska oklar. Om å ena sidan regeringen blivit utsatt för skarp kritik i parlamentet, särskilt från högerhåll, för sin underlåtenhet att söka förverkliga sitt vid olika tillfällen deklarerade reformprogram, har å andra sidan ingen parlamentsledamot — med ett enda undantag — öppet accepterat kommissionens förslag och uttalat sig för en revision av bidragens och understödens storlek. Över huvud synes partiernas inställning till frågan ytterligt negativ och bristen på positiva riktlinjer påfallande.

Vid underhusets behandling av »the Anomalies Bill» intogo såväl liberaler som konservativa en i stort sett passiv hållning. Den ringa entusiasm för förslaget, som — ehuru från olika utgångspunkter — rådde inom det konservativa partiet, men även inom arbetarpartiet, framgick med all tydlighet vid voteringen för andra läsningen. Därvid avhöllo sig nämligen 59 socialdemokrater och 258 konservativa från att deltaga. Däremot togo de fronderande grupperna inom arbetarpartiet lagförslaget till utgångspunkt för en häftig opposition mot regeringen. I den mån kritiken rörde lagförslaget gjordes bl. a. gällande, att det icke skilde mellan de arbetare, som äro försäkrade i egentlig mening och de, vilka realiter äro oförsäkrade.

ävensom att det lämnade ur räkningen många anomalier, för vilka de försäkrade vore utsatta. Efter en långvarig strid lyckades en mindre grupp, bestående av det numera till fyra personer reducerade s. k. nya partiet, och medlemmar av »Independent Labour Party», att genomdriva några ändringar i lagförslaget, varigenom dess räckvidd i väsentlig grad reducerats. Den viktigaste av de genomdrivna ändringarna avser korttidsarbetarna. Enligt den slutligt antagna bestämmelsen i detta hänseende äger arbetsministern möjlighet att inskrida i de fall, där en person, vars normala arbetstid är koncentrerad till två eller tre dagar i veckan, åtnjuter en veckolön överstigande den normala för samma yrke och samtidigt uppbär understöd. De betydelsefullaste och av kommissionen i främsta rummet avsedda fallen, nämligen de som förekomma inom de industrier, vilka genom införande av korttidsarbete direkt subsidieras med medel ur försäkringsfonden, lämnas oberörda av lagen.

Av övriga ändringar må nämnas, att lagens giltighetstid begränsats till två år samt att från gruppen gifta kvinnor undantagits de kvinnor, vilkas män antingen blivit oförmögna till arbete eller också äro arbetslösa utan att åtnjuta understöd.

I sin sålunda modifierade form antogs lagförslaget i tredje läsningen av underhuset med 221 röster mot 20 samt den 29 juli av överhuset utan omröstning.

Läget inom den engelska kolindustrien.

Av vicekonsuln *Sven Allard*, London.

Arbetstid och minimilöner. Arbetstiden inom den engelska kolindustrien, som senast varit $7^1/_2$ timmar, skulle lagenligt återgå till 7 timmars arbetsdag den 8 juli 1931, då 1926 års kolgruvelag och arbetstidsbestämmelserna (del III) i 1930 års lag upphörde att gälla.[1] På såväl arbetsgivar- som arbetarhåll torde man varit ense om, att en omedelbar återgång till 7-timmarsarbetsdagen icke vore möjlig under nuvarande ekonomiska förhållanden inom industrien, med mindre avsevärda lönereduktioner ägde rum. Inom gruvägarkretsar hävdades kraftigt den uppfattningen, att verkningarna av produktionsregleringen hittills icke lämnat ett sådant resultat, att industrien vore i stånd att bära de ökade ekonomiska bördor, som ett bibehållande av nuvarande löner under minskad arbetstid komme att innebära. Arbetarna å sin sida voro ingalunda benägna att liksom år 1926 gripa till strejk, men heller icke villiga att utan kompensation i någon form avstå från den lagenligt föreskrivna kortare arbetstiden. Framför allt önskade man på arbetarhåll erhålla statligt reglerade minimilöner inom industrien.

Under juni månad fördes förhandlingar mellan regeringen och såväl Miners' Federation som Mining Association. Kommittéer tillsattes både av arbetsgivare och arbetare för att under gemensamma överläggningar söka uppnå en överenskommelse i lönefrågan. Arbetsgivarna frångingo sålunda sin hittills konsekvent intagna ståndpunkt att motsätta sig löneförhandlingar på nationell basis.

Dessa direkta förhandlingar mellan gruvägarna och arbetarnas representanter ledde emellertid icke till någon överenskommelse. Gruvägarnas anbud, som i huvudsak innebar ett bibehållande av hittillsvarande arbetslöner under ett år framåt med $7^1/_2$ timmars arbetsdag, förkastades av arbetarna såsom otillfredsställande.

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1927, sid. 28 och årg. 1931, sid. 25.

Arbetarna önskade en garanti för upprätthållandet av nuvarande lönenivå under längre tid än gruvägarna erbjudit ävensom upprättande av ett nationellt organ för undersökning av arbets- och löneförhållandena inom industrien. Enligt arbetarnas förmenande kunde tillsvidare en 7½ timmars arbetsdag accepteras i väntan på ikraftträdandet av den internationella överenskommelsen i Genève om arbetstiden i gruvorna, men som kompensation ville man erhålla garanti för oförändrade löner intill överenskommelsens ikraftträdande, oberoende av huru lång tid detta kunde komma att dröja. Det har icke saknats röster, som hållit före, att arbetarnas ställningstagande påverkats av den uppfattningen, att regeringen i sista hand skulle komma till deras undsättning och på lagstiftningsväg tillgodose deras önskemål.

Regeringens försök att sammanjämka de skilda parternas ståndpunkter misslyckades, och inför utsikten av en allmän konflikt inom gruvindustrien, då 7-timmarsdagen den 8 juli automatiskt skulle återgå, tillkännagav regeringen, att ingen annan utväg återstode än att genom lagstiftning åvägabringa en lösning av frågan. Ett lagförslag underställdes omedelbart parlamentet av i huvudsak följande innehåll. Arbetstiden inom gruvindustrien fastställes till 7½ timmar för ytterligare ett år framåt. Ifrågavarande arbetstid skall gälla samtliga distrikt, varigenom alltså möjligheten att medelst »spread-over» fördela arbetstiden numera bortfaller. Därest den i Genève nästlidna juni avslutade internationella överenskommelsen om arbetstid i gruvorna träder i kraft inom ett år, skall emellertid tillämpandet av 7½ timmars arbetsdag upphöra och arbetstiden regleras i enlighet med den internationella överenskommelsen. Lagförslaget fastställer samtidigt minimilöner under ett år framåt inom samtliga distrikt. Dessa skola vara lika med de lönesatser, som voro gällande vid lagens ikraftträdande.

Lagförslaget antogs efter en hastig behandling i parlamentet och upphöjdes till lag den 7 juli 1931. Ehuru talesmän för såväl det konservativa som liberala partiet under parlamentsbehandlingen starkt kritiserade detsamma i vissa delar, satte emellertid oppositionen icke upp något starkt motstånd med tanke på faran av en eventuell allmän konflikt inom kolindustrien.

På regeringens tillskyndan hava sålunda frågorna om arbetstid och löneavtal inom kolindustrien temporärt vunnit sin lösning genom lagstiftning. Det är anmärkningsvärt, att statsmakterna i England för första gången ansett sig böra införa lagstadgad minimilön inom en viss industri, och under parlamentsbehandlingen framhölls från oppositionens sida, att en dylik åtgärd lätt kunde bliva prejudicerande samt uppkalla arbetarna inom andra betryckta näringsgrenar att begära liknande stöd från statens sida. Det bör emellertid framhållas, att bestämmelserna om minimilöner endast hava provisorisk karaktär samt att avsikten med lagen varit att bereda de båda parterna erforderlig tid att uppnå en överenskommelse på frivillig väg. Gruvägarna hava kraftigt protesterat mot att bestämmelserna om ett fortsatt tillämpande av 7½ timmars arbetsdag erhållit en bestämd tidsbegränsning och icke direkt anknutits till ikraftträdandet av den internationella konventionen om arbetstiden. Det har ifrån deras sida framhävts, att därest ifrågavarande konvention icke kommer i tillämpning inom loppet av ett år, den av parlamentet antagna lagen endast uppskjutit krisen och att nästkommande år ett ännu svårare konfliktläge kan uppstå, än det man nu övervunnit.

Verkningarna av 1930 års kolgruvelag. En bestämmelse i The Coal Mines Act 1930 föreskriver, att genom Board of Trade's försorg en redogörelse för den statliga produktionsregleringen inom kolindustrien årligen skall föreläggas parlamentet för granskning. En sådan redogörelse föreligger nu, avseende första kvartalet innevarande år.

Såsom tidigare meddelats i denna tidskrift (årg. 1931, sid. 23) förutsattes ursprungligen, att produktionsplanerna för såväl rikskartellen som distriktskartellen-

na inom sex veckors tid efter lagens ikraftträdande (den 1 augusti 1930) skulle föreläggas Board of Trade för godkännande. Emellertid fastställdes dessa för rikskartellen först den 25 oktober 1930 och för de olika distriktskartellerna ej förrän i början av november. Beslut om fastställande av de olika »district allocations», d. v. s. maximiproduktionen för varje distrikt under viss tid, fattades av The Central Council den 26 november 1930. Tidsperioden avsåg första kvartalet 1931.

I den föreliggande redogörelsen för produktionsregleringen under ifrågavarande tid framhålles, att resultatet i stort sett varit tillfredsställande. Gentemot de anmärkningar, som framställts, att den statliga regleringen av kolbrytningen skulle hämma produktionen, framhålles, att kolproduktionen för hela landet under ifrågavarande tid icke ens uppgått till den enligt regleringen fastställda maximiproduktionen, utan med omkring 4 miljoner ton understigit densamma. Därest man bortser från South Wales, där arbetet i gruvorna låg nere under januari månad, understeg produktionen inom återstående distrikt den fastställda maximikvantiteten med en miljon tons.

Under det att produktionsregleringen fungerade i stort sett tillfredsställande, lämnar prisregleringen åtskilligt övrigt att önska under den tid redogörelsen omfattar. I flertalet distrikt hade man under första kvartalet innevarande år icke enats om fastställande av minimipriser. Det framhålles emellertid, att tecken numera tyda på att de olika distrikten söka införa minimitariffer på en gemensam prisbasis.

Beträffande produktionsregleringens inverkan på arbetsförhållandena inom industrien uppgiver redogörelsen, att det totala antalet arbetstillfällen minskades med 12 600 under kvartalet. Då emellertid minskningen under motsvarande tid 1930 uppgick till 61 000, beroende av den allmänna depressionen, och då totalproduktionen icke uppgick till den föreskrivna maximikvantiteten, drages i redogörelsen den slutsatsen, att minskningen av arbetstillfällen under innevarande år ävenledes har sin grund i den ekonomiska lågkonjunkturen och icke kan läggas den i lagen föreskrivna produktionsregleringen till last.

I redogörelsen framhålles slutligen, att administrationen av kartellerna synes ha fungerat på det hela taget friktionsfritt, och kolgruveägarna erhålla det vitsordet, att de i stort sett lojalt tillämpat lagens bestämmelser. Rörande de ekonomiska verkningarna av densamma torde större klarhet först kunna vinnas sedan produktions- och prisregleringen varit i kraft under avsevärt längre tid.

Den tyska nödförordningen den 5 juni 1931.

Bestämmelser angående förkortning av arbetstiden, »frivillig arbetstjänst» och arbetslöshetsförsäkring.

De extraordinära bestämmelser rörande arbetslöshetsförsäkringen, som förra året utfärdades i Tyskland genom »nödförordningen» den 26 juli 1930, hade till syfte att säkerställa försäkringens prestationer ävensom det särskilda krisunderstödet för finansåret 1930. Detta syfte uppnåddes också, dock först efter det genom förordningen den 30 september 1930 försäkringsavgifterna höjts från 4·5 % till 6·5 % av arbetslönen och genom förordningen den 11 oktober 1930 krisunderstödet underkastats en genomgripande revision, framför allt genom understödsbeloppets resp. understödsperiodens minskning.[1]

Den nödförordning, som av rikspresidenten utfärdats den 5 juni 1931, innehåller i tredje delen (kap. I) bestämmelser, vilka avse att finansiellt säkerställa arbetslöshetsförsäkringen för finansåret 1931. I samma kapitel meddelas föreskrifter om s. k. frivillig arbetstjänst till komplettering av föreskrifterna i lagen om arbetslöshetsförsäkring angående förebyggande åtgärder. De nya bestämmelserna stödja sig väsentligen på betänkanden, som avgivits av den av regeringen i januari 1931 tillsatta arbetslöshetskommissionen och för vilka redogjorts i föregående nummer av dessa Meddelanden (sid. 644 ff.).

I tredje delen av nödförordningen meddelas även (kap. II) vissa föreskrifter om arbetstidens förkortning, för vilka tjänat som ledning det av arbetslöshetskommissionen avgivna första betänkandet.

Den uppgift, som framställer sig för lagstiftningen ifråga om arbetslösheten, måste betecknas såsom ojämförligt mycket svårare än under förra finansåret. Läget på arbetsmarknaden är betydligt mera ogynnsamt än för ett år sedan. I slutet av april 1931 belöpte sig de arbetslösas antal till 4·4 miljoner, vilket med 1·6 miljon *överstiger antalet arbetslösa i slutet av april 1930. För finansåret 1931 måste man* därför räkna med ett genomsnittligt antal arbetslösa, som avsevärt höjer sig över det genomsnitt å 3·5 miljoner, med vilket man hade att räkna för finansåret 1930. Visserligen tenderar det antal arbetslösa, som drager understöd enligt försäkringen, att relativt minskas i samma mån som krisen förlänges, och under innevarande finansår torde det knappast komma att uppnå de 62·7 %, vartill motsvarande antal belöpte sig förra året. Detta betyder emellertid, att en så mycket tyngre börda kommer att falla på krisunderstödet och fattigvården i kommunerna. För övrigt är det ökade antalet arbetslösa ägnat att inverka oförmånligt på försäkringens inkomster i så måtto, att avgiftsbetalarnas antal minskas, varjämte lönereduktionerna och korttidsarbetet verka nedtryckande på inkomsten av avgifterna. Även om det genomsnittliga antalet arbetslösa i besittning av understöd enligt försäkringen icke skulle mera avsevärt överstiga motsvarande genomsnitt för finansåret 1930 (1·8 milj.), kan det befaras, att försäkringens inkomster skola uppvisa ett deficit och detta i trots av att den finansiella sanering, som åsyftades med nödförordningen i juli 1930, till fullo visat sig motsvara förväntningarna.

Härtill kommer också, att försäkringen icke längre synes kunna räkna med att riksregeringen träder emellan för utjämnande av eventuellt underskott. Förra finansåret lämnade riket ännu avsevärda tillskott och lån till arbetslöshetsförsäkringen, men i höstas utfärdade regeringen en programförklaring, enligt vilken arbetslöshetsförsäkringen skall ställas på självförsörjande basis. I riksbudgeten finnas heller inga medel anslagna åt försäkringen för innevarande år, och de lagbestämmelser ha upphävts, enligt vilka riket skulle kunna inskrida.

[1] Soc. Medd. årg. 1930, sid. 981.

Samtidigt måste göra sig gällande de största betänkligheter mot en ökning av avgifterna. Det avsevärda belopp, med vilket avgiften för arbetslöshetsförsäkringen numera utgår, bildar i förening med avgifterna för socialförsäkringens övriga grenar en belastning på folkhushållningen, som man icke gärna vill ytterligare öka. Ett avgörande skäl mot en avgiftsökning i närvarande läge har emellertid varit, att samma grupper, som erlägga avgifter till arbetslöshetsförsäkringen, drabbas av en genom nödförordningen införd tilläggsskatt å löner och inkomster, vilken skatt skall användas för att bestrida även sådan arbetslöshetshjälp, som faller utanför försäkringen. Genom förordningen har emellertid en viss frihet att vid behov inskrida lagts i händerna på styrelsen för riksanstalten för arbetslöshetsförsäkring, i det att denna med riksregeringens samtycke bl. a. kan vidtaga en sådan åtgärd som att öka avgifterna. Denna åtgärd torde dock endast komma att tillgripas såsom yttersta medel.

De nedsättningar och inskränkningar i försäkringens prestationer, som nödförordningen avser att genomföra, sträcka sig betydligt längre än åtgärderna i enahanda riktning under förra året. Arbetslöshetskommissionen har, om också med stor tvekan, uttalat sig för en nedsättning av understödet, vilket utgår med en viss procentsats av den för olika löneklasser fastställda medellönen. Genom nödförordningen nedsättes understödet — familjetillägget undantaget — med belopp växlande mellan 6·7 % och 14·3 % enligt en progressiv skala, som hårdast drabbar de högre löneklasserna.

Beträffande de övriga inskränkningar, som genomförts för försäkringskostnadernas nedbringande, följer nödförordningen i stort sett arbetslöshetskommissionens förslag. I det följande meddelas en sammanfattning av förordningens bestämmelser, i vad de avse förkortning av arbetstiden, »frivillig arbetstjänst» och arbetslöshetsförsäkringen.

Förkortning av arbetstiden. I enlighet med förslag i arbetslöshetskommissionens första utlåtande bemyndigas riksregeringen genom förordningen att med riksrådets samtycke reducera arbetstiden till 40 timmar i veckan i företag, där en sådan reduktion är tekniskt och ekonomiskt genomförbar.

Företag, som sysselsätta mindre än tio arbetare eller anställda, undantagas från förordningens bestämmelser. Vad övertid beträffar, kan sådan göras beroende på medgivande av yrkesinspektionen. Därjämte gives riksregeringen befogenhet att i fall av behov ändra bestämmelser i gällande kollektivavtal rörande arbetstid och arbetslön.

Enligt vad som uppgives, har regeringen redan beslutat att, med vissa undantag, reducera arbetstiden till 40 timmar i veckan inom samtliga riksregeringen underställda företag och förvaltningar. Åtgärder skola vidtagas för tryggande av att staterna och kommunalmyndigheterna vidtaga liknande mått och steg. Vad den enskilda industrien beträffar, kommer någon systematisk arbetstidsminskning icke att genomföras. Myndigheterna komma emellertid att taga hänsyn till de särskilda förhållandena inom sådana industrier, där oregelbunden ordertillgång eller utländsk konkurrens nödvändiggör en viss elasticitet beträffande arbetstiden. Hänsyn kommer härvid jämväl att tagas till löneförhållandena, så att arbetstiden icke reduceras för de lägst betalda.

»Frivillig arbetstjänst.» Förordningen innehåller vidare bestämmelser om »frivillig arbetstjänst», d. v. s. beredande av tillfällen för arbetslösa, som härtill äro villiga, att med bibehållande av understödsrätten åtaga sig visst allmännyttigt arbete. Dessa bestämmelser äro avsedda att komplettera de föreskrifter i lagen om arbetslöshetsförsäkring, vilka röra förebyggande åtgärder.

Enligt bestämmelserna må riksanstalten för arbetslöshetsförsäkring lämna ekonomiskt bidrag till arbeten, som utföras enligt principerna för »frivillig arbets-

tjänst». Bidragets storlek är beroende av det antal understödda arbetslösa, vilka deltaga i arbetet. Bidraget får endast utgå till arbeten av allmännyttig karaktär, som annars icke skulle ha kommit till utförande ens såsom nödhjälpsarbete. Arbete, som utföres i samband med jordförbättringar och kolonisering, lokala kommunikationer och föranstaltningar på sanitetsväsendets område, skall särskilt komma i betraktande. Bidrag utgår icke endast för arbeten, som utföras av offentliga myndigheter och allmännyttiga bolag, utan även för arbeten, som anordnas av särskilt för ändamålet bildade föreningar.

För »frivilliga» arbetare gälla i regel icke föreskrifterna i arbetslagstiftningen. Arbetsministern besluter i vad mån lagen om arbetarskydd och bestämmelserna rörande socialförsäkringen skola tillämpas å dylika arbetare. Ministern kan ålägga kommunalmyndigheterna att ombesörja kost och logi för de frivilliga arbetare, som sysselsättas på vederbörande ort, och han fastställer även den ersättning, som i fall av behov må tilldelas kommunalmyndigheterna. Någon kontant ersättning, utöver arbetslöshetsunderstödet, utgår icke till de »frivilliga». Med finansministerns godkännande kan arbetsministern dock under vissa omständigheter besluta, att ett belopp motsvarande skillnaden mellan arbetslöshetsunderstödet och gällande lönesatser gottskrives den frivillige arbetaren; detta belopp må emellertid ej användas för annat ändamål än att bistå den frivillige arbetaren att inköpa ett jordområde eller uppföra ett hus.

Arbetslöshetsförsäkringen. Förordningen innehåller åtskilliga bestämmelser om ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring, varjämte införes en s. k. krisskatt för bestridande av en del av kostnaderna för arbetslöshetsunderstödet. Dessa bestämmelser, som väckte en livlig opposition på arbetarhåll, trädde i kraft den 29 juni 1931. I det följande meddelas en sammanfattning av de nya bestämmelserna, vilkas huvudsakliga syfte är att nedbringa kostnaderna för försäkringen.

I anledning av ett förslag av arbetslöshetskommissionen om undantag för hemarbetare bestämmes i förordningen, att nya föreskrifter om försäkring av hemarbetare skola utfärdas före den 31 oktober 1931. Såsom kommissionen föreslagit, skola arbetsgivarna inom hemindustrien alltjämt fortsätta att betala sin andel av försäkringsavgifterna.

De arbetslösas indelning i olika löneklasser kommer icke längre att baseras på den genomsnittliga arbetslönen under de sista 26 veckorna före arbetslöshetens inträde, utan på arbetslönen under de sista 13 veckorna. Bestämmelse meddelas jämväl om en ny metod för beräkning av lönen för arbetslösa, som arbetat på kort tid.

Kommissionen hade föreslagit en tillfällig reduktion av understödet, och i förordningen nedsättas också viktigare slag av understöd med belopp växlande mellan 6·7 % och 14·3 %[1] en reduktion som dock icke drabbar familjetillägg. För arbetslösa, som inbetalat mindre än 52 veckoavgifter, är nedsättningen större. Även krisunderstödet nedsättes.

Arbetslösa under 21 års ålder, vilka äro berättigade till understöd enligt civillagen, erhålla icke längre arbetslöshetsunderstöd. Denna höjning av understödsåldern från 16 till 21 år har vidtagits i strid mot kommissionens mening. Vidare har understöd för gifta kvinnor gjorts beroende på behovsprövning, även detta i strid mot kommissionen, vilken endast föreslagit en nedsättning av understödsbeloppet.

[1] Den officiella kommentaren till nödförordningen uppgiver, att denna sänkning åvägabringas »genom en femprocentig sänkning av enhetslönen». Formuleringen är lindrigt sagt vilseledande, men ganska kännetecknande för bemödandena att icke i allo låta nödförordningens hela skärpa bliva uppenbar för offentligheten. Siffran 5 % åsyftar den procentsats av lönen, vilken utgår som understöd. Den lägsta löneklassen (8 mark i veckan) har hittills i arbetslöshetsunderstöd åtnjutit 75 % av lönen, hädanefter 70 %, den högsta löneklassen (63 mark i veckan) har hittills i understöd fått 35 % av lönen, hädanefter 30 %.

Understödet för personer i besittning av vissa slag av pension hade redan tidigare nedsatts, i den mån pensionen översteg 30 RM. i månaden. I enlighet med kommissionens förslag nedflyttas gränsen ifråga till 15 RM. i månaden, men i strid mot detta förslag innefattas under den nya bestämmelsen även krigspensioner.

I enlighet med vad kommissionen föreslagit reduceras understödsperioden för säsongarbetare till 20 veckor. Därest emellertid dylika arbetare medgivas krisunderstöd, äro de berättigade till sex veckors längre understöd än som normalt gäller för krisunderstöd. Understödsbeloppet för säsongarbetare begränsas till krisunderstödets nivå, oberoende av arbetslöshetens varaktighet. Enligt tidigare gällande regler fingo endast säsongarbetare tillhörande de högre löneklasserna sitt understöd reducerat till krisunderstödets nivå och detta allenast under den tid, vilken räknades som säsongarbetslöshet.

På grundval av kommissionens förslag ökas väntetiden från 14 till 21 dagar för arbetslösa utan försörjningsplikt, från 7 till 14 dagar för arbetslösa med högst tre familjemedlemmar och från 3 till 7 dagar för övriga arbetslösa.

Medan suspension av understödet såsom disciplinär åtgärd tidigare endast kunde företagas i vissa uti lagen uttryckligen angivna fall, skall sådan framdeles kunna beslutas av vederbörande arbetsförmedlingsanstalt, så snart den är i besittning av uppgifter, utvisande att den arbetslöse är ovillig till arbete eller blivit arbetslös genom eget förvållande. Vidare må arbetslös icke längre kunna vägra att mottaga erbjuden anställning endast på den grund, att den icke motsvarar hans yrkesutbildning eller föregående sysselsättning.

Vad beträffar krisunderstöd, skall detta framdeles återbetalas av arbetslösa, som efter att ha varit återanställda i regelbundet arbete under minst tre månader, äro i stånd att verkställa sådan återbetalning. Denna bestämmelse gäller icke retroaktivt.

Enligt lagen gällde tidigare för arbetslösa under 21 år, vilka voro i besittning av försäkringsunderstöd, ävensom över huvud för personer i besittning av krisunderstöd skyldighet att förrätta visst arbete av allmännyttig karaktär (»Pflichtarbeit»). Denna skyldighet har nu utsträckts till alla arbetslösa personer i besittning av understöd. Jämväl må de understödda framdeles kunna tilldelas arbete, som tillhör »en löntagares regelbundna verksamhet», vilket icke medgavs enligt förut gällande bestämmelser.

Vad beträffar arbetslöshetsförsäkringens finansiering är styrelsen för riksanstalten för arbetslöshetsförsäkring pliktig att inskrida, så snart anledning finnes att befara deficit. Efter inhämtat samtycke av regeringen kan styrelsen öka avgifterna, nedsätta understödsbeloppet (dock icke under krisunderstödets belopp) eller förkorta understödsperioden. Försummar styrelsen vidtaga sådana åtgärder, kan regeringen förordna om verkställighet därav.

Regeringen bemyndigas vidare att bevilja arbetsgivare och arbetare inom kolindustrien (stenkolsgruvor) tillfällig avgiftsbefrielse eller att nedsätta avgifterna för dem, förutsatt att härigenom kan erhållas en minskning i priset på kol. Arbetarnas rätt till understöd i händelse av arbetslöshet lämnas orubbad, men deras lön nedsättes med ett belopp svarande mot avgiftsbefrielsen. Staten inbetalar till riksanstalten för arbetslöshetsförsäkring de belopp, som representeras av de icke erlagda avgifterna.

För att åtminstone i viss utsträckning möta kostnaderna för krisunderstöd och andra utgifter, som förorsakats av arbetslösheten, införes genom förordningen en under två år utgående krisskatt under form av tilläggsskatt å löner och inkomster med belopp växlande mellan 1 % och 5 % å löner, med undantag dock för statstjänstemannalöner som redan nedsatts genom föreskrift i annan del av förordningen, samt mellan 0·75 % och 4 % å andra inkomster.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juli 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av juli till 30 520, varav 7 219 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)		Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	657	— 250	Närings- o. njutningsmedelsind.	171	— 6
Skogshushållning	3 095	— 208	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	119	+ 14
Gruvdrift och malmförädling	2 350	+ 212	*Trämasse- och pappersindustri*	594	— 4
Jord-, sten- och glasindustri	5 245	+ 550	Grafisk industri	24	— 14
Metall- och maskinindustri	2 160	— 243	Industri och hantverk, ej spec.	485	+ 92
Trävaruindustri	4 036	+ 290	Sjöfart och fiske	245	— 8
Byggnadsverksamhet	865	— 52	Handel och samfärdsel m. m.	1 188	— 86
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	97	— 39	Husligt arbete	14	— 2
Textilindustri	68	— 15	Arbete, ej hänf. till annan grupp	8 985	— 770
Beklädnadsindustri	122	+ 2	**Summa**	**30 520**	**— 537**

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 6 805 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde liksom föregående månad 92.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 4 127 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 785 arbetare. Härförutom uppburo 1 348 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 2 646 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under juli till 1·1 miljon kronor samt under årets sju första månader till sammanlagt 7·7 miljoner.

Nya bestämmelser om statens åtgärder mot arbetslösheten i Finland. Genom ett av ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbeten den 24 juli 1931 utfärdat cirkulär ha — med upphävande av förut gällande föreskrifter — fastställts nya bestämmelser angående statens verksamhet för arbetslöshetens lindrande i Finland. I förhållande till det ett år tidigare utfärdade cirkulär, som förut omnämnts i denna tidskrift (årg. 1930, sid. 798), innebär den nu utfärdade författningen förändringar huvudsakligen i fråga om kommunal- och byvägsarbeten samt jordförbättringsarbeten, vilka utföras såsom delägararbeten, placering av arbetslösa i enskildas arbeten, avgiftsfri försändning av arbetslösa till hemorten samt förandet av kortregistret över de arbetslösa.

Vad särskilt beträffar frågan om placering av arbetslösa i enskildas arbeten, skall tillämpningen av denna form för arbetslöshetsunderstöd, därest den under instundande höst och vinter tilläventyrs blir av arbetslöshetsläget påkallad, ankomma på kommunerna. Staten kommer däremot icke att direkt deltaga däri, utan kommer endast att i vissa fall understödja de ekonomiskt svagaste kommunerna genom lån till högst 30 % av totallönen för ifrågavarande reservarbeten. Lånen skola löpa räntefritt intill utgången av år 1932, varefter 4 % ränta skall beräknas å lånet och beloppet återbetalas senast år 1937. Kommunerna skola åter genom beviljande av penningunderstöd — och icke genom lån — sätta jordbrukare, vissa småbrukare samt andra arbetsgivare i stånd att betala de arbetslösas löner.

De arbeten, för vilka understöd på detta sätt skall lämnas, skola vara grundförbättrings-

arbeten för jord- eller skogsbruk. Uppförandet av produktiva jordbruksbyggnader kan även komma i fråga, men först i andra rummet. Med varje arbetsgivare skall upprättas särskilt kontrakt, vari skall stadgas, att arbetsstyrkan icke må minskas utan arbetslöshetsnämnds begivande, beloppet av kommunens penningunderstöd fastställas m. m.

(Meddelande från svenska beskickningen i Helsingfors.)

— Hälso- och sjukvård —

Den europeiska konferensen rörande hygienen på landsbygden. I dessa Meddelanden har redan redogjorts för förberedelsearbetet för den europeiska konferens rörande frågan om hygienen på landsbygden, som av nationernas förbund sammankallats till den 29 juni 1931.[1]

Konferensen öppnades sagda dag och avslutade sina förhandlingar den 7 juli. Såsom ordförande fungerade den spanske professorn Pittaluga. Från svensk sida deltog i konferensen förste provinsialläkaren N. H. Wranne. På dagordningen voro uppförda följande tre ämnen:

a) ledande principer och lämpliga metoder för tryggande av en effektiv läkarvård i landskommuner;

b) de mest effektiva metoderna för organisation av hygienen på landsbygden;

c) sanering av landsbygdsområden; de verksammaste och mest ekonomiska metoderna.

I sitt hälsningsanförande framhöll ordföranden, att de senaste årens erfarenhet ådagalagt sambandet mellan frågan om städernas hygien och de sociala problemen. I fråga om landsbygdens hygien kunde emellertid något liknande framsteg i uppfattningen icke antecknas. De allvarliga frågor, som här framställa sig, hade emellertid genom kriget kommit att framstå i klarare ljus. Vid behandlingen av landsbygdens hygien finge man icke endast taga hänsyn till själva hälsovården, utan även till finansiella och ekonomiska förhållanden, till trafik- och transportfrågor m. m.

För behandling av de på dagordningen uppförda ämnena tillsatte konferensen tre utskott, vilka bemyndigades att för sig inkalla och höra representanter för enskilda organisationer. Till grund för utskottsarbetet lades en rapport, som utarbetats av konferensens förberedande kommission med ledning av den föregående expertberedningen. Rapporten godkändes med vissa ändringar av konferensen.

Jämte nämnda tre utskott tillsatte konferensen ett resolutionsutskott med uppdrag att yttra sig över de olika förslag, som framfördes av ombuden eller innehöllos i förberedande kommissionens rapport, rörande sådana frågor, som ägnade sig för vidare behandling vid hygieniska konferenser eller för studium vid läroanstalter i hygien. Konferensen uppställde i anledning härav en förteckning upptagande följande frågor: a) läroanstalter för kvinnliga hälsovårdsfunktionärer; b) undervisning för sanitetsingenjörer; c) kostnaderna för hälso- och läkarvård på landsbygden; d) sanering av landsbygden; e) bostadsförhållanden i landsbygdsområden; f) skyndsam transport av sjuka på landsbygden; g) samverkan mellan fattigvårdens tjänstemän, arkitekter, agronomer, läkare m. fl.

Samtidigt med konferensen ägde rum ett sammanträde med föreståndare för läroanstalter i hygien för upprättande av en förteckning över lämpliga studieämnen. De ämnen, som vunno den största anslutningen, voro följande: a) mjölkfrågan på landsbygden; b) tyfussmittan; c) gödselns användning och kampen mot flugorna; d) kostnaden för sanitär utrustning; e) studium av metoder för analys, besiktning och kontroll beträffande dricksvatten och avloppsvatten i olika länder.

I sitt avslutningsanförande framhöll ordföranden bl. a., att det var första gången, som hygieniker, ingenjörer samt representanter för jordbruket och den offentliga administrationen samlats för överläggning om hälsovårdsförhållandena bland landsbygdens befolkning.

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 399.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud.

(1931: IV.)

Olycksfall vid golvöppningar, ställningar, gallerier o. dyl.

44. Vid en *kraftverksanläggning* uppfördes en *järnkonstruktion* för en ny ångpanna. På c:a 17 m höjd över marken var en horisontal I-balk anordnad på vardera sidan av järnkonstruktionen. Med ändarna på dessa balkar vilade en byggd plåtbalk av c:a 13 m längd. Denna balk skulle förflyttas parallellt med sig själv, och härför användes tvenne skruvdomkrafter. S. var sysselsatt vid den ena domkraften, under det att en annan arbetare skötte den andra. Arbetsledaren L. befann sig på mitten av den byggda balken för att övervaka att förflyttningen gick jämnt. Plötsligt såg L., att S. *föll* med huvudet nedåt. Vid nedslaget träffade huvudet och höger sida av hals och axel en på marken liggande järnbom. S. avled efter en kort stund av de därvid erhållna skadorna.

Huru olyckan tillgått har ej med bestämdhet kunnat avgöras. Fig. 11 visar anordningarna vid olycksplatsen. Den byggda plåtbalken betecknas med A, domkraften med B, ena I-balken med C, spaken till domkraften med D, landgången längs järnkonstruktionens sida med E och skyddsräcket med F. För att få större kraft vid vridningen av domkraften har S. med ena eller båda fötterna ställt sig på I-balkens undre fläns och dragit i den 80 cm långa spaken. Denna utgjordes av en skruvnyckel, vilken i sin ena ända var konisk och något krökt. Spaken hade, då den kom »över centrum», plötsligt släppt domkraften, varvid S. förlorade balansen och föll baklänges mot skyddsräcket F. På grund av farten och den omständigheten, att större delen av kroppen befann sig ovanför räcket, föll S. över skyddsräcket och gjorde en halvomsvängning i luften.

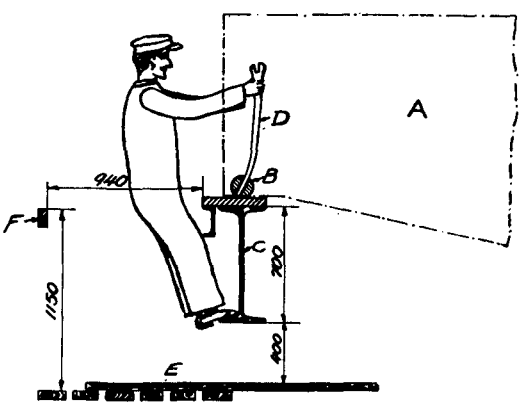

Fig. 11.

Olycksfallet torde få tillskrivas den osäkra arbetsplatsen. En landgång, försedd med dubbelledigt och tillräckligt högt skyddsräcke, borde lagts på lämplig höjd utefter I-balken. Den direkta orsaken var emellertid, att olämplig spak användes till domkraften. Den passade nämligen ej i hålen på domkraftens huvud. Yrkesinspektören föreskrev därför, att hålen i domkrafternas huvuden, som nu voro ovala, skulle borras upp och passande spakar med svarvade ändar och med god passning anskaffas.

Beträffande ställningars, landgångars och skyddsräckens anordnande hade redan vid tidigare inspektionstillfälle lämnats föreskrifter, som dock beträffande skyddsräckenas beskaffenhet icke vederbörligen beaktats. (I: 31)

45. Två montörer skulle för en firmas räkning göra *utbyte av en reklamflagga.* Flaggan hängde ned från en i det närmaste horisontell stång, fästad i husväggen mellan tvenne franska fönster i andra våningen. Utanför dessa fanns ett c:a 0·8 m högt *skyddsräck av järn.*

Vid arbetets början öppnades de inåtgående fönsterna. Den ene montören skulle draga in flaggan och *lutade sig därvid ut över räcket.* Detta *lossnade härvid från väggen, och montören störtade i gatan.* I fallet träffade räcket en kvinna, som befann sig på trottoaren. Både montören och kvinnan blevo svårt skadade.

Olyckan får tillskrivas *olämpligt infästningssätt för räckets övre fästen.* Dessa utgjordes av spetsade järndubbar, indrivna i träpluggar om c:a 2·5 cm diameter och 12 cm längd vinkelrätt mot väggen. Då en träplugg, som är infäst på detta sätt, torkar eller på annat sätt lossnar, upphör dess funktion fullständigt, och följderna kunna som här beskrivits bliva av allvarligaste slag. I stället böra pluggarna såvitt möjligt indrivas vinkelrätt mot verksamma krafter, i detta fall i fönsteröppningarnas sidor. (I: 32)

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor o. dyl.

46. Vid ett *sågverk* skulle uppfordring och lastning av timmer å *järnvägsvagnar* äga rum, och ett tågsätt med tomma vagnar höll på att *växlas in* på lastningsspåret. Under växlingen gick loket sist. Då den första vagnen i tågsättet kommit omkring 6 à 7 m från en dörröppning tillhörande ett intill järnvägsspåret liggande maskinhus, hade en eldare F. kommit ut genom nämnda dörröppning och gått ut på järnvägsspåret. Då F. gått 3 à 4 m, fick han syn på vagnarna, som då voro alldeles inpå honom. Han försökte kasta sig åt sidan men träffades av den första vagnen och slungades i marken. De vänstra hjulen i tågsättet gingo över hans båda ben, varvid F. skadades dödligt.

Till förebyggande av dylika olyckshändelser föreskrevs, att varningsanslag skulle uppsättas å lämpliga platser och att dörren till maskinrummet skulle hållas stängd medelst bom på insidan under växling. Lokpersonalen erhöll dessutom order om att alltid vid inväxling på lastningsspåret giva lång signal med lokets ångvissla. (III: 44)

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Textilmaskiner.

47. I en *textilfabrik* skulle en färgeriarbetare *rengöra en centrifugtrumma invändigt.* Han begagnade sig därvid av en *trasa,* som han höll i handen. Under arbetet fastnade trasan i trumman, med påföljd att *armen drogs med* och avbröts på två ställen.

Olycksfall av denna art skulle egentligen vara omöjliga vid denna centrifug, alldenstund locket till densamma är försett med förreglingsanordning. Denna utgöres av en låsregel, manövrerad av en centrifugalregulator, som drages med lina från transmissionen. Vid viss hastighet å denna gör regulatorn så stort utslag, att låsregeln skjutes in i motsvarande bygel å locket. Detta kan då ej avlyftas, förrän trummans hastighet blivit avsevärt reducerad och låsregeln således gått tillbaka.

På grund av fuktigheten i färgeriet hade regulatorlinan slirat, så att regulatorn ej kunnat komma upp i tillräcklig hastighet för att skjuta in regeln. Linan var för övrigt så klen, att den lätt kunde stannas med handen.

Detta är ett exempel på att säkerhetsanordningar äro till föga nytta, om de ej skötas, så att de fungera. (VIII o: 2)

Axlar.

48. F. var sysselsatt med att mata en *skopelevator* i sodahuset vid en *sulfatfabrik.* Elevatorn drevs med rem från en axelledning, framdragen längs kanten av en plattform ungefär två meter över sodahusets golv. Förmodligen har drivremmen för elevatorn glidit av

remskivan, varför F. gått upp på plattformen och ensam försökt *lägga på remmen utan att stanna axelledningen*. Härunder har han *fastnat i transmissionen* och ryckts med av densamma. En man, som arbetade i närheten, fick höra ett egendomligt buller, kom framspringande och stannade den drivande elektriska motorn. F. hade erhållit svåra skador å huvud, armar och ben och troligen omedelbart dödats.

Den ifrågavarande axelledningen hade tidigare varit inbyggd i hela sin längd. Vid olycksplatsen var en del av detta skydd borttaget och låg på plattformen. När och av vem detta gjorts har icke utrönts. Olycksfallet hade uppenbarligen ej inträffat, om den drivande motorn stannats före rempåläggningen, vilket utan olägenhet kunnat ske.

(VIII z: 15)

49. Vid en kombinerad *kvarn- och kraftstationsanläggning* överföres turbinens kraft till generatorn medelst en lång *axelledning*, som fortsätter genom väggen in i kvarnkammaren. I denna kammare finnes en remskiva uppsatt å axeln, som sträcker sig c:a 400 mm utanför remskivan och är försedd med ett *kilspår* av c:a 175 mm längd.

I kvarnkammaren voro arbetarna A. och K. sysselsatta med att bryta upp golvet för att undersöka den underliggande grundens beskaffenhet. Under arbetet därmed uppehöllo de sig i närheten av ovan nämnda axelledning, som genom golvets uppbrytning befann sig c:a 180 cm ovanför arbetsplanet. Då byggmästare B. inspekterade arbetet i kvarnen, gav han order om att arbetet med uppbrytningen av golvet skulle fortsättas, till dess det blev färdigt. B. talade därvid i förbigående om att ett urtag skulle göras i stenväggen till kvarnkammaren, men sade samtidigt, att arbetet därmed ej skulle påbörjas, förrän närmare order gavs. Sedan arbetet med uppbrytningen av golvet slutförts, sade A. till K., att han tänkte börja arbetet med det av byggmästaren omnämnda urtaget, vilket K. emellertid avrådde honom från, då order därom ännu icke givits. A. sade sig då i stället vilja göra i ordning i gropen, som uppstått genom uppbrytningen av golvet. En halvtimme senare yttrade A. till K., som då var sysselsatt i turbinrummet, att det nog var bäst att draga på turbinen, enär kraft behövdes till timmerelevatorn i närheten. Detta gjorde också A. och återgick sedan till sitt arbete i kvarnkammaren.

C:a 15 min. senare märkte K. ett egendomligt ryck i axelledningen, samtidigt som generatorn saktade farten. Ett dunkande ljud hördes från kvarnkammaren, varför K. skyndade dit. Han fick då se, att A. hängde dubbelvikt på axeländan roterande med denna, varvid hans fötter för varje varv slogo emot en stenvägg på c:a 600 mm avstånd från axeln. K. rusade ögonblickligen bort till turbinpådraget och slog ifrån turbinen, som stannade nästan ögonblickligen. Han försökte därefter lösgöra A. men lyckades ej därmed, då A:s *arbetsblus och skinntröja av kilspåret upplindats kring axeln*. Först sedan K. erhållit hjälp från en närboende, lyckades de lösgöra A., som då var död.

Av den med anledning av olycksfallet företagna undersökningen framgår, att A. påbörjat arbetet med urtagningen i stenväggen och därvid använt sig av en träbock att stå på, varigenom han kommit i farlig närhet av axeländan. Att A. haft vetskap om risken, som var förenad med den roterande axeln, framgår därav, att han själv varnat arbetskamraten för att arbeta nära densamma. Riskmomentet hade dessutom några timmar före olycksfallet påpekats för arbetarna av arbetsledaren-ingenjören.

(VIII z: 16)

Olycksfall vid elektriska apparater och ledningar.

50. Vid inträde i *transformatorrummets högspänningsställverk* vid en fabrik kom Ö. i beröring med spänningsförande delar (10 kV) och blev ganska svårt bränd.

Ö. hade under ledning av arbetsgivarens ingenjör monterat en spänningstransformator för nollspänningsutlösning av ställverkets automatiska oljebrytare. Arbetet blev färdigt vid middagsrastens början, men spänningen påsläpptes icke, enär utlösningsanordningen först skulle injusteras. Ingenjören tillsade Ö., att detta arbete ej fick utföras, utan att han själv var närvarande, varefter han låste dörren och hängde upp nyckeln på dess plats.

Efter middagsrasten skulle Ö., i avvaktan på ingenjörens återkomst, prova en motor i

fabriken. Han gick därför in genom gallerdörren i ställverket och slog till de tre enpoliga frånskiljarna i den inkommande ledningen. Vid motorns inkoppling blev oljebrytaren ej stående i tillslaget läge, varför Ö. ämnade undersöka *utlösningsanordningen* och gick därför ånyo in i ställverket. Därvid inträffade olyckan. Ö. säger sig icke ha något minne av huru denna tillgick. Möjligen snubblade han på gallerdörrens tröskeljärn. Mera troligt är, att Ö., som uppges vara »glömsk av sig», förbisåg, att han satt *ställverket under spänning*. Troligen berörde han spänningsförande del med händerna och *fick ström genom kroppen*, varvid han uppgav ett rop och föll omkull. I fallet kom han dessutom med huvudet i beröring med en annan spänningsförande del (nedledningen till elektricitetsverkets spänningstransformator). En person, som tillkallats genom ropet, fann Ö. liggande medvetslös på golvet. Andningen och hjärtverksamheten upphörde dock ej, och han återkom efter några minuter till medvetande. Svåra brännsår funnos på händerna och huvudet.

Olycksfall av detta slag inträffa ofta på grund av tillfällig glömska, särskilt i ställverk med högspänning. Olycksfallen drabba icke blott montörer, som tillfälligtvis utföra arbete i sådana lokaler, utan även och särskilt transformatorvakter och andra, som för utbyte av säkerhetsmetaller eller tillsyn i övrigt äga tillträde till desamma. Till förekommande av dylika olycksfall är det lämpligt och önskvärt, att frånskiljaren är trepolig och kan manövreras utanför skyddsgallret samt att ställverket är blockerat, d. v. s. att dörren i skyddsgallret kombineras med frånskiljaren på sådant sätt, att den icke kan öppnas, innan frånskiljaren är frånslagen, och frånskiljaren icke kan tillslås, förrän dörren är stängd.

Vid ifrågavarande anläggning tillämpas numera den anordningen, att nyckeln till ställverket förvaras av strömleverantören, som sålunda kontrollerar tillträdet till detsamma. Bolaget har emellertid för avsikt att vid eventuell ombyggnad av ställverket utföra ovannämnda skyddsanordning. (IX: 26)

51. Vid en fabrikshamn finns en svängbar *elektrisk portalkran* för 500 V växelström. Anslutningen sker medelst en flyttbar kabel med kontaktpropp till kabelbrunnar i kajen. För att kranen även skall kunna användas inom annan del av fabriksområdet, där strömmen tillföres från en blank tretrådig kontaktledning på stolpar, finns på kranstativets översida en ståndare, som uppbär motsvarande släpkontakter. Dessa voro genom en ledning direkt förbundna med kranens central och således spänningsförande, även då kabeln var ansluten i kajen. Kranstativet är försett med två stegar, en i vartdera kranbenet. På utsidan av det svängbara maskinhuset leder en stege upp till förarhytten. Uppstigning i kranstativet sker i det kranben, som för tillfället är närmast stegen till förarhytten, vilket är beroende av åt vilket håll kranen är svängd.

L. ämnade under en rast besöka kranföraren i hans hytt och ansåg sig därtill oförhindrad, då förbud att beträda kajen endast gällde under pågående lossnings- och lastningsarbete. Han *gick upp i kranstativet* på närmaste stege och måste för att uppnå stegen till förarhytten gå omkring maskinhuset. Ett av hörnen hade kommit mitt för ståndaren, och när L. gick förbi, *fattade han med ena handen tag i ståndaren* i tro att den tjänstgjorde som skyddsräck. *Med den andra fattade han om en av de spänningsförande kontakterna*, blev utsatt för fasspänningen (290 V), *fick ström genom kroppen och fastnade*. Han uppgav omedelbart höga rop på hjälp men var, då kranföraren anlände till hans undsättning, redan avsvimmad. Kranen saknade huvudströmbrytare, och kranföraren måste klättra ned och draga ur kontaktproppen för att *bryta strömmen*. Då detta skedde, *lossnade L:s grepp, och han störtade ned* och ådrog sig svåra skador vid fallet.

L. var iklädd gummistövlar och vantar. Vantarna skyddade tydligen ej men kunna möjligen förklara, att de direkta skadorna av strömmen icke blevo svårare.

Nu har en omkopplare insatts för ledningarna till centralen, så att denna endera kan vara ansluten till släpkontakterna eller också till den flyttbara kabeln. Släpkontakterna äro således spänningslösa, då de ej användas. Anslag ha dessutom uppsatts på stegarna till kranen med angivande av förbud för obehöriga att bestiga densamma. (IX: 27)

Olycksfall genom fallande föremål, ras och liknande.

52. Vid ett *vaskverk* hade till skydd mot dropp två korrugerade plåtar blivit uppsatta ungefärligen vid manshöjd. Så småningom hade *plåtarna blivit belastade genom att slig samlat sig i deras rännor*, och denna belastning jämte vibrationerna från verkets skaksiktar hade tydligen efter hand lossat spikarna i de bräder, som uppburo den ena plåten. Denna *föll ned* på en arbetare K., som skadades så svårt, att han sedermera avled. (X: 52)

53. Vid ett *kalkbruk* var E. sysselsatt med utrivning av en 5 m hög, av skiffer uppmurad fältugn. Kalksten upplägges i dylika ugnar jämte alunskiffer i omväxlande skikt. Vid bränningen sintrar skiffern ihop och bildar sega skikt, som vid utrivningen måste mer eller mindre undermineras för att kunna lösbrytas. Innan de brända skifferkakorna brista, uppstår ett knastrande ljud, som utgör en varning. Sedan skiffern en gång lossnat, bör man vänta, tills allt det lösgjorda materialet rasat ner. Det är med andra ord ett slags rasbrytning, varvid stor försiktighet bör iakttagas.

I förevarande fall hade man troligen *undermінerat skiffern för mycket* och vidare ej givit sig tid att få ner all den överhängande, spruckna skiffermassan, som plötsligt utan föregående varningsljud störtade ner jämte ovanliggande bränd kalk, varvid E. begrovs och dödades under den nedstörtande massan.

Några särskilda skyddsanordningar kunna ej förhindra olyckor av detta slag. Iakttagande av nödig försiktighet är enda medlet. (X: 53)

54. Vid ett *skeppsvarv* voro R. och en kamrat sysselsatta med att förflytta ställningsvirke från en ångare till en vid ångarens sida förtöjd pråm. R. hade strax före olyckan *gått ner i prämen* och hade därvid kommit överens med sin kamrat, att denne skulle fortsätta att nedkasta virke, varvid R. lovat iakttaga försiktighet. Enligt egen uppgift hade han för ett ögonblick underlåtit att hava uppmärksamheten riktad på sin kamrats arbete. Han *träffades av en nedfallande planka* och skadades så svårt, att han följande dag avled av skadorna.

Med anledning av det inträffade olycksfallet har arbetsledningen utfärdat förbud för ställningsbyggarna att nedkasta plank i pråm, då folk uppehåller sig i denna. (X: 54)

55. I sodahuset vid en *sulfatfabrik* inträffade ett olycksfall på grund av *stänk från en sodalösare*. De skadade arbetarna hade icke hand om tillsynen eller skötseln av sodalösaren med tillhörande smältugnar utan skulle utföra en reparation därstädes. Förloppet var följande.

Av de till sodalösaren hörande två ugnarna hade den ena icke använts under de senaste månaderna, och den andra skulle släckas ifrågavarande dag på morgonen. Reparatörerna skulle därefter anordna en ny bädd under smältugnsrännan från förstnämnda ugn. Vid 7-tiden infunno sig de båda reparatörerna, men då det fortfarande var eld i smältugnen, kunde de ej få börja sitt arbete. Vid 8-tiden återkommo de, och enligt uppgift av ugnsskötaren hade ugnen då sedan ungefär $^3/_4$ timme varit nedeldad och utdragen.

Under arbetet med omläggning av smältugnsrännan var locket å sodalösaren delvis öppnat. Över öppningen hade lagts ett par bräder, som vid behov skulle användas som arbetsställning. Cisternen, som rymde c:a 39 kbm, var till ungefär hälften fylld med sodalösning med en temperatur av c:a 80° C och en sodastyrka av 30° Bé. Tydligen hade under den sist använda smältugnsrännan, som var av gjutjärn, bildats en sodaklump, vilken så småningom växt ut och bildat ett sammanhängande parti från smältugnsrännans yttre ända till sodalösarens betongklädda vägg. Märken på väggen visade, att den haft stöd på en tämligen stor yta. Sodaklumpens fäste vid rännan tycktes däremot ha varit mycket dåligt. Massan av detta sodaunderhäng, s. k. »gubbe», kan man endast gissningsvis bedöma. Olycksfallets omfattning antyder emellertid, att den måste ha varit betydande.

De båda reparatörerna voro vid tillfället ensamma i denna avdelning av fabriken. Strax efter det att de börjat sitt arbete, lossnade sodaklumpen och föll ned i den c:a 0·5 m lägre varande sodalösningen. Sodalösningen överstänkte c:a 3 kvm av taket samt flera kvadratmeter av den 4 m från cisternen varande väggen. De båda reparatörerna erhöllo svåra brännsår av stänket från sodalösningen.

Arbetskamrater i våningen närmast över förnummo en duns eller dov smäll. Samtidigt slocknade det elektriska ljuset. Då de kommo ned till olycksplatsen, kunde de där i skenet av gaslågan från en svetsningsapparat se den svårast skadade. Man hjälpte honom ut ur lokalen till fabrikskontoret, där han något senare avled. Den andre reparatören kunde själv taga sig ut ur arbetslokalen.

För att förebygga olyckshändelser av liknande art har yrkesinspektören lämnat bl. a. följande **anvisningar.**

Innan sodaugn uppeldas, tillses, att vid smältugnsränna samt på lösarens vägg och lock möjligen vidhängande fasta eller lösa partier av soda — »gubbar» — avlägsnas.

Under drift är det av vikt, att dylika »gubbar» snarast möjligt avlägsnas, vilket bör ske medelst spettning från största möjliga avstånd och från så skyddad plats som möjligt. Ugnen bör skötas så, att löpdragning undvikes. Möjlighet bör ordnas för arbetaren att effektivt kunna kontrollera »gubb»-bildning. Vid svårare spettning torde blästerluften vid ugnen avstängas.

Efter nedeldning av sodaugn får lucka i lösarens lock icke öppnas, förrän undersökning givit vid handen, att fara genom stänk till följd av nedfallande delar icke förefinnes. Sådan undersökning skall göras av sodahusbasen.

Reparation och tillsyn av lösare och smältugnsränna må icke företagas, innan tillhörande ugnar blivit nedeldade samt lösaren tömd. (X: 55)

Olycksfall vid ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck.

56. I en mindre *snickerifabrik* användes ett *direkteldat värmebord*, dels som limhall, dels som värmepanna för värmeledning i arbetslokal och tork. Värmebordet (se fig. 12) var

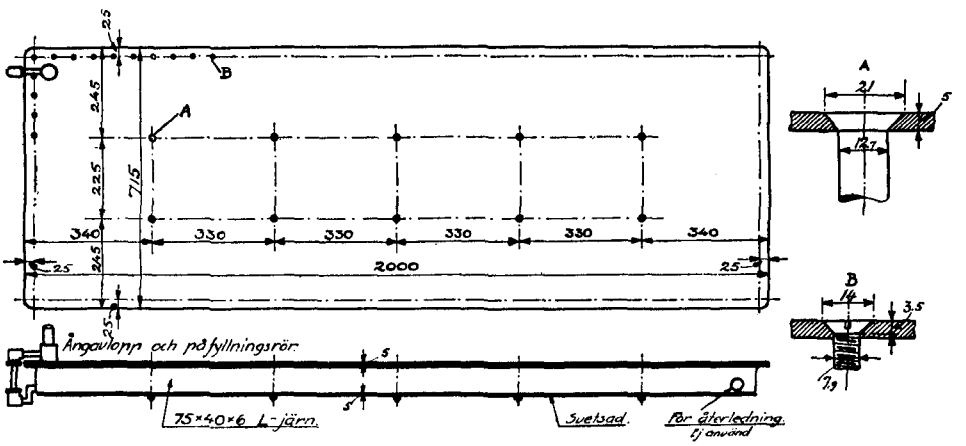

Fig. 12.

icke utrustat med säkerhetskärl. Påfyllningslåda fanns, men denna var avstängbar medelst ventil. En ledning, som gick ut i det fria, var likaledes avstängbar. Meningen var, att systemet genom denna ledning skulle stå öppet, och så var i regel fallet.

Under det arbetet pågick, *exploderade bordet* plötsligt, varvid en man skadades.

Den omedelbara anledningen till olyckan var sannolikt, att röret ut till det fria frusit igen. Möjligt är likväl, att systemet av misstag blivit stängt.

Även om bordets material och utförande varit förstklassigt, vilket här långt ifrån var fallet, skulle enligt verkställd kontrollberäkning stagbultarna ha brustit vid 6 kg tryck. Var systemet vid olyckstillfället slutet, är det mycket troligt, att detta tryck hade uppnåtts. Sedan stagbultarna (A) brustit, blev i så fall belastningen på kantskruvarna (B) så hög, att bristningsgränsen även för dessa nåddes. Tillvaratagna delar visade, att nitskarvarna voro dåligt utförda och särskilt nithålens passning och nitarnas tilldragning var mindre god. Kantskruvarna utgjordes av vanliga spårskruvar, vilka dessutom voro för klent dimensionerade.

Anvisning har lämnats arbetsgivaren om att värmebordet skall utrustas i överensstämmelse med Kungl. socialstyrelsens anvisningar nr 7 rörande lågtrycksångpannor.

(XIII: 12)

57. I en *ångpannebyggnad* voro tre lancashirepannor inmurade (se fig. 13). Under uppeldning på morgonen *exploderade den av pannorna,* som låg närmast ytterväggen, och delades därvid i två delar, vilka slungades åt var sitt håll. Främre delen av manteln, som kastades c:a 50 m från pannbädden, blev praktiskt taget linjerakt uppriven efter kanten av vänstra sidans längdväxel; den vecklade upp sig efter sina båda rundgående växlar, varvid samtliga nitar i dessa avskuros utan nämnvärd skada å plåtkanterna. Den andra delen av pannan kastades omkring 25 m bort. De båda andra pannorna blevo relativt obetydligt skadade Däremot blevo pannhuset och ett par närliggande byggnader fullständigt raserade och en del andra byggnader delvis förstörda.[1]

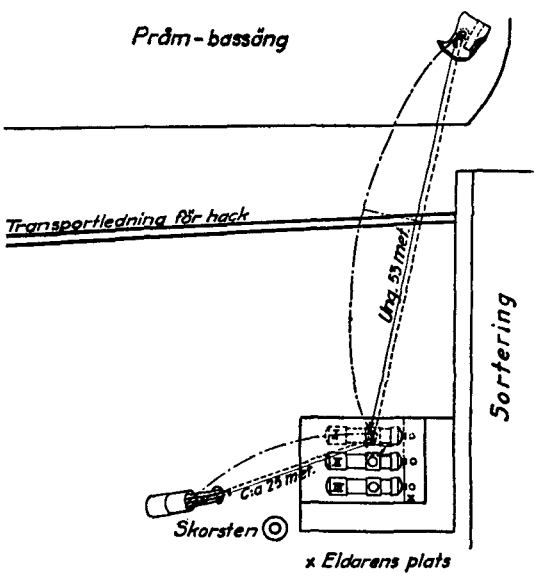

Fig. 13.

Endast en människa skadades, nämligen eldaren, som vid tiden för explosionen var ensam i pannrummet. Hans skador voro dock blott av obetydlig art.

Vid senaste eller föregående besiktningar hade icke iakttagits någon bristfällighet av betydelse. Pannan hade efter rengöring och besiktning på vanligt sätt försiktigt påeldats för att tagas i bruk dagen därpå. Tidigt på morgonen två dagar senare inträffade explosionen.

Vid granskning av främre mantelplåtens brottkanter konstaterades, att förutom en mindre frätning även en gammal spricka med betydande djup funnits. Ny brottyta till någon större del av plåttjockleken kunde iakttagas endast vid ändarna av längdskarven, inom rundväxlarna och i deras närhet. Längs den övriga sträckan var det färska brottet ungefär av 6 mm tjocklek; något mer närmare rundväxlarna. Ungefär vid rundväxeln mellan första och andra mantelsargarna synes sprickan på en kort sträcka ha inverkat över så gott som hela plåttjockleken, och ny brottyta kunde där näppeligen iakttagas eller med endast någon millimeters tjocklek. Sprickans djup i genomsnitt motsvarade sålunda mer än halva plåttjockleken. Den företedde en tämligen slät, mörkfärgad yta med karaktär av utmattningsspricka. Plåtens brottställen visade ett skiffrigt brott och en struktur, som kunde tyda på mindre gott material.

[1] Olycksfallet är utförligt återgivet i Teknisk tidskrift (årg. 1931, nr 23), där redogörelse lämnas för såväl pannans konstruktion (se fig. 14) som en noggrann undersökning av pannplåten.

Det torde vara klarlagt, att den förutnämnda sprickans stora längdutsträckning samt betydande djup in i plåten ävensom den sistnämndas högst väsentligt förminskade tänjbarhet varit orsak till bristningen i pannans bottenplåt. Att sprickan ej upptäckts, så att skadan i tid kunnat repareras, berodde på att sprickan dolts under nedre plåtkanten i växeln.

(XIII: 13)

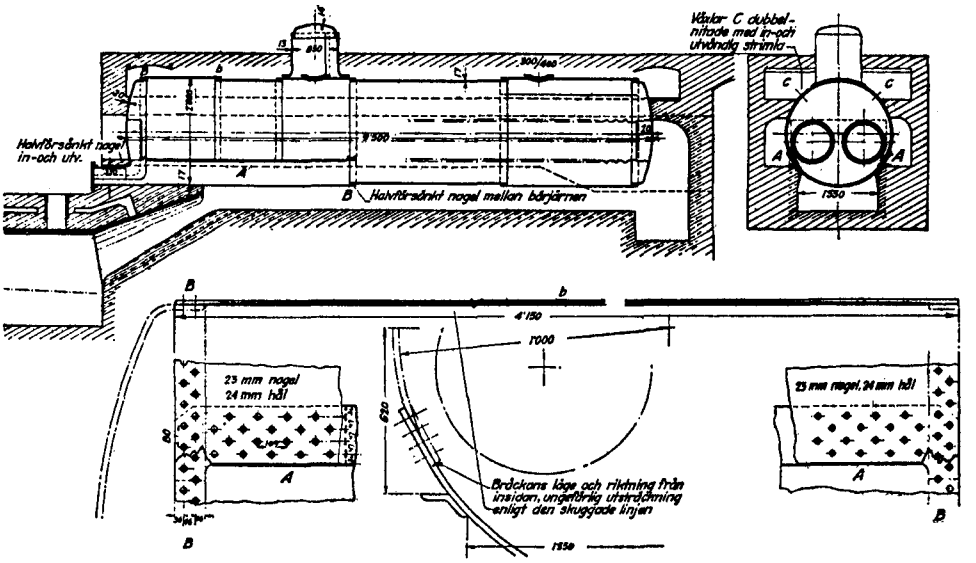

Fig. 14.

Olycksfall vid transport av tunga föremål.

58. I en större verkstad skulle B. tillsammans med några andra arbetare transportera ett till propelleraxel avsett ämne från pressmedjan till svarvarverkstaden. Transporten skedde med *travers*. På golvet i pressmedjan lågo fyra sådana ämnen, vilka vart för sig vägde c:a 10 ton och hade en längd av omkring 8 m.

Första lyftet gällde ett av de två mellanliggande ämnena. Därvid råkade tånghållet stöta emot det närmast liggande yttre ämnet, vilket rullade eller gled ned mot det andra mellanliggande ämnet. B., som stod mellan ämnena och ej hann flytta sig, klämdes fast mellan dem och skadades så svårt i högra låret, att benet måste amputeras.

Till undvikande av liknande olycksfall har arbetsledningen givit order om att större försiktighet skall iakttagas vid transport av dylika tunga pjäser samt att lämpliga underlag skola användas. (XIV: 4)

Olycksfall vid skogsavverkning.

59. En skogsarbetare M. var sysselsatt med att *fälla ett träd*. Då trädet föll och kronan nådde marken, *slog rotändan upp och träffade M. i bakhuvudet*. M. dog antagligen ögonblickligen.

I olycksfallsanmälan är som orsak till olycksfallet angivet: »Den avlidne beräknade icke, att trädet skulle kunna slå upp.» Att rotändan, på sätt som här skedde, slår upp vid trädets fall, är emellertid ganska vanligt. Orsaken härtill kan vara, antingen att trädet på grund av långt ned på stammen sittande grenar vid stöten mot marken kastas uppåt och i regel något åt sidan, eller att stammen faller över en sten eller annan ojämnhet i marken. Vid fällning bör därför huggaren alltid, så snart trädet börjar falla, förflytta sig utom räckhåll för dess eventuellt uppstudsande rotända. Detta framhålles såväl vid inspektionsbesöken å arbetsplatserna som vid yrkesinspektionens propagandaverksamhet för förebyggande av olycksfall i skogsarbete. (XVII: 4)

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930						1931						
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	[1] 20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	[1] 11·8	12·0
Ansökn. per 100 lediga platser .	140	144	146	175	254	238	222	232	191	194	164	187	198
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	2·94	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·	2·66	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	9·4	12·1	13·6	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .
Danmark. Arbetslöshet, i % .	9·3	9·0	9·0	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	15·3	[1] 12·3	[1] 11·3	12·4
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	27	27	28	34	46	64	73	76	70	49	39	35	—
Finland. Registr. arbetslösa .	3 714	5 288	7 157	9 716	10 740	9 050	11706	11557	11491	12663	7 454	6 320	6 766
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	503	567	538	546	330	513	562	457	434	665	427	547	543
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	16·7	17·1	17·6	18·7	19·1	20·2	21·5	21·7	21·5	20·9	20·8	21·8	22·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 072	2 106	2 230	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702	2 736	2 783
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	19	·	·	21	23	26	26	29	[1] 25	[1] 24	[1] 23	21	21
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	6·7	7·6	8·2	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	21·8	14·3	12·2	13·0	14·4
Arbetslöshetsindex	5·2	5·8	6·5	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	11·6	—	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	10·1	12·0	13·3	12·8	18·1	26·2	27·3	29·1	29·0	25·6	[1] 21·7	23·3	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	20·5	21·7	22·5	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9	29·7	31·0
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 498	1 507	1 493	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578	1 412	1 205
Ansökn. per 100 lediga platser	906	1 023	1 081	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346	1 419	1 560
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	104·3	103·4	102·8	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8	97·1	96·0
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	153	156	164	193	238	295	331	334	304	247	209	191	194
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	8·1	10·2	11·1	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	13·4	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	86	·	·	84	·	·	78	·	·	—	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	1	1	1	2	5	12	29	41	51	50	41	36	36
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	9	11	13	16	19	23	45	60	72	69	57	51	50
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	342	376	395	446	534	642	723	765	707	670	635	574	638
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	87·9	86·5	87·0	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	78·5	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	762	1 039	1 414	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	1 368	931	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	607	573	1 470	6 058	8 608	10022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871	1 584	2 169
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	7·3	6·6	6·4	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	15·4	14·6	13·7	11·8	11·2
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	4·1	4·7	5·3	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	7·6	6·6	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	77	88	104	122	155	240	314	344	340	297	250	220	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	·	·	·	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	19·5	19·5	18·6	16·8	—
inom soc.-dem. fackf.	13·2	14·5	16·0	16·7	17·0	17·9	19·1	19·8	·	·		·	·
Ansökn. per 100 lediga platser .	276	326	337	369	469	386	472	487	413	433	278	—	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	23	28	39	36	43	36	39	43	48	42	—	—	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	7 236	6 111	5 973	6 609	7 219	9 989	11903	14421	12029	11391	[1] 6929	6 182	6 672
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	9·2	9·3	9·4	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	16·2	16·3	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	118·8	116·6	116·2	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	102·2	103·6	103·8	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	81·6	79·9	79·7	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	74·1	72·2	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	85·5	85·1	86·4	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	77·1	75·0	—
Arbetslöshet, i %	15·7	16·0	14·6	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	18·1	17·6	17·1	18·2	18·9
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	·	20·5	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·	27·6	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	65	60	75	90	90	80	95	100	110	115	125	—	—
Nya Zeeland. Reg. arbetslösa	5	5	6	6	8	8	18	29	38	37	41	44	47

[1] Reviderade siffror. — [2] På grund av pågående storkonflikt ha inga arbetslöshetssiffror publicerats.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Augusti månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under augusti månad.

Översikt av verksamheten under augusti månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	aug. 1931	juli 1931	aug. 1930
Stockholms stad	5 088	1 493	1 344	4 746	4 903	3 362	**9 834**	**6 396**	**4 706**	154	167	127
Stockholms län	2 225	1 247	1 133	496	654	334	**2 721**	**1 901**	**1 467**	143	127	134
Uppsala län	631	332	218	208	258	158	**839**	**590**	**376**	142	132	124
Södermanlands län	1 004	569	372	430	470	275	**1 434**	**1 039**	**647**	138	110	113
Östergötlands län	1 683	751	536	571	502	291	**2 254**	**1 253**	**827**	180	163	177
Norrköping	678	209	188	131	139	87	**809**	**348**	**275**	232	254	303
Jönköpings län	393	206	164	297	242	160	**690**	**448**	**324**	154	143	129
Kronobergs län	185	90	74	130	160	86	**315**	**250**	**160**	126	119	85
Norra Kalmar län	253	100	95	53	68	34	**306**	**168**	**129**	182	201	205
Södra Kalmar län	580	79	72	170	109	70	**750**	**188**	**142**	399	240	179
Gotlands län	204	113	86	114	133	49	**318**	**246**	**135**	129	84	115
Blekinge län	1 503	329	260	400	373	197	**1 903**	**702**	**457**	271	240	167
Kristianstads län	847	608	503	443	557	338	**1 290**	**1 165**	**841**	111	115	94
Malmöhus län: Malmö	2 361	523	507	1 477	1 071	779	**3 838**	**1 594**	**1 286**	241	247	205
Malmöhus län: Lund	345	185	168	141	160	98	**486**	**345**	**266**	141	240	152
Malmöhus län: Landskrona	633	220	205	51	42	28	**684**	**262**	**233**	261	544	156
Malmöhus län: Hälsingborg	1 416	333	318	290	254	186	**1 706**	**587**	**504**	291	253	213
Malmöhus län: Ystad	287	129	104	62	51	36	**349**	**180**	**140**	194	177	161
Malmöhus län: Trälleborg	450	225	207	72	51	41	**522**	**276**	**248**	189	226	137
Malmöhus län: Eslöv	225	168	160	31	36	23	**256**	**204**	**183**	125	136	129
Malmöhus län: Skurup	99	106	75	19	36	9	**118**	**142**	**84**	83	104	81
Malmöhus län: Vellinge	215	171	144	13	18	9	**228**	**189**	**153**	121	121	100
Hallands län	399	122	68	83	114	40	**482**	**236**	**108**	204	168	142
Göteborgs o. Boh. l.	3 231	200	146	198	226	115	**3 429**	**426**	**261**	805	557	115
Göteborg	6 558	1 459	1 385	1 811	1 544	1 166	**8 369**	**3 003**	**2 551**	279	270	195
Älvsborgs län	581	130	107	110	135	69	**691**	**265**	**176**	261	183	141
Skaraborgs län	939	605	365	338	514	208	**1 277**	**1 119**	**573**	114	92	87
Värmlands län	832	150	139	160	239	125	**992**	**389**	**264**	255	220	84
Örebro län	908	299	243	382	614	306	**1 290**	**913**	**549**	141	138	96
Västmanlands län	1 158	335	233	403	415	266	**1 561**	**750**	**499**	208	192	122
Kopparbergs län	681	117	115	253	289	168	**934**	**406**	**283**	230	187	139
Gävleborgs län	1 224	278	271	248	179	152	**1 472**	**457**	**423**	322	326	230
Västernorrlands l.	2 064	218	215	74	53	41	**2 138**	**271**	**256**	789	588	187
Jämtlands län	130	48	46	213	219	117	**343**	**267**	**163**	128	126	102
Västerbottens län	203	81	79	135	168	95	**338**	**249**	**174**	136	147	127
Norrbottens län	167	133	130	96	124	67	**263**	**257**	**197**	102	113	125
Tills. aug. 1931	**40 380**	**12 361**	**10 475**	**14 849**	**15 120**	**9 585**	**55 229**	**27 481**	**20 060**	**201**	—	—
» juli 1931	*34 704*	*11 105*	*9 815*	*11 783*	*12 355*	*7 785*	*46 487*	*23 460*	*17 600*	*198*	—	—
» aug. 1930	26 972	13 437	10 838	14 104	15 180	9 283	41 076	28 617	20 121	144	—	—
» » 1929	25 167	13 891	11 315	13 667	14 811	8 863	38 834	28 702	20 178	135	—	—
» » 1928	26 821	12 454	10 498	13 301	12 604	7 767	40 122	25 058	18 265	160	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					aug. 1931	juli 1931	aug. 1930	aug. 1931	juli 1931	aug. 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	8 218	8 524	6 125	4 545	139	127	107	74	77	71
Industri och hantverk	14 552	14 761	1 308	1 219	1 129	1 092	475	93	91	89
Sjöfart och fiske	5 762	5 807	1 466	1 435	396	334	239	98	98	97
Handel och samfärdsel	3 263	3 403	1 471	1 302	231	197	154	89	92	79
Husligt arbete	3	3	1	1	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	7 428	7 882	1 990	1 973	396	333	437	99	99	98
Summa	**39 226**	**40 380**	**12 361**	**10 475**	**327**	**313**	**201**	**85**	**88**	**81**
Därav under 18 år	3 242	3 321	1 528	1 279	217	209	146	84	89	75
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	501	515	1 087	329	47	39	45	30	32	27
Industri och hantverk	839	940	412	319	228	180	221	77	78	69
Sjöfart och fiske	247	286	150	135	191	129	123	90	87	89
Handel och samfärdsel	2 513	2 805	2 538	1 806	111	79	107	71	68	71
Husligt arbete	6 479	9 160	10 929	6 994	84	91	79	64	64	61
Annat arbete	1 119	1 143	4	2	.	.	.	.	.	.
Summa	**11 698**	**14 849**	**15 120**	**9 585**	**98**	**95**	**93**	**63**	**63**	**61**
Därav under 18 år	2 641	2 678	1 948	1 305	137	130	135	67	70	69
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	8 719	9 039	7 212	4 874	125	111	99	68	69	65
Jordbruk	7 932	8 249	7 113	4 776	116	90	99	67	68	65
Skogshushållning	787	790	99	98	.	.	.	.	.	.
Industri och hantverk	15 391	15 701	1 720	1 538	913	852	410	89	88	84
Gruvdrift och malmförädling . . .	1 235	1 242	54	54	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	3 792	3 794	54	54	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	3 831	3 880	299	269	1 298	1 187	487	90	85	83
Trävaruindustri	1 738	1 751	60	57	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	1 911	2 020	643	602	314	369	284	94	96	94
Läder-, hår- och gummiindustri . .	235	252	17	15	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	193	211	15	12	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	458	495	112	81	442	377	328	72	68	67
Närings- och njutningsmedelsindustri	488	510	180	130	283	234	235	72	74	62
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	183	187	21	19	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	203	212	51	48	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	77	78	13	12	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	1 047	1 069	201	185	532	478	414	92	90	86
Sjöfart och fiske	6 009	6 093	1 616	1 570	377	313	225	97	97	96
Handel och samfärdsel	5 776	6 208	4 009	3 108	155	123	127	78	77	75
Kontors-, bank- o. d. personal . .	652	662	166	118	399	390	357	71	82	82
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 457	1 508	369	307	409	343	297	83	89	80
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 610	1 867	1 753	1 271	107	72	104	73	69	72
Transportarbetare	1 736	1 825	1 429	1 202	128	126	94	84	89	75
Allmän och litterär verksamhet . .	310	335	262	187	128	72	127	71	63	71
Ej särskilt specificerade	11	11	30	23	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	6 482	9 163	10 930	6 995	84	91	79	64	64	61
Annat arbete	8 547	9 025	1 994	1 975	453	376	515	99	99	98
Summa	**50 924**	**55 229**	**27 481**	**20 060**	**201**	**198**	**144**	**73**	**75**	**70**
Därav under 18 år	5 883	5 999	3 476	2 584	173	168	141	74	79	72

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 298 platser, varav 1 935 manliga och 363 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 539, 2 184 och 355 samt under nästlidna månad resp. 1 953, 1 547 och 406.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**7 734**	**6 026**	**4 447**	**790**	**99**	**98**	**1 242**	**54**	**54**	**3791**	**54**	**54**	**3 771**	**291**	**263**
1	Stockholms stad	54	4	4	—	—	—	—	—	—	8	1	1	909	118	102
2	Stockholms län	1 366	1 056	947	16	6	6	2	—	—	12	2	2	103	10	10
3	Uppsala län	338	274	162	7	—	—	60	—	—	6	—	—	17	1	1
4	Södermanlands län	579	501	305	—	—	—	—	—	—	2	—	—	180	15	15
5	Östergötlands län	1 200	643	431	2	—	—	7	—	—	32	1	1	70	5	5
6	Norrköping	219	93	81	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	—
7	Jönköpings län	205	155	118	2	—	—	—	—	—	7	4	4	32	2	2
8	Kronobergs län	99	69	53	—	—	—	—	—	—	23	—	—	3	1	1
9	Kalmar län	110	56	45	—	—	—	—	—	—	10	—	—	97	1	1
10	Gotlands län	142	70	46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
11	Blekinge län	153	141	82	1	—	—	—	—	—	691	15	15	12	—	—
12	Kristianstads län	517	509	405	1	—	—	25	—	—	32	9	9	21	2	2
13	Malmöhus län: Malmö	100	82	74	—	—	—	—	—	—	48	—	—	284	24	21
14	Hälsingborg	87	96	84	—	—	—	132	—	—	5	—	—	67	1	1
15	Övriga anstalter	825	887	757	—	—	—	3	—	—	17	—	—	293	15	12
16	Hallands län	79	91	42	—	—	—	3	—	—	76	1	1	41	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	114	83	49	—	—	—	—	—	—	2537	—	—	21	3	3
18	Göteborgs stad	97	115	91	—	—	—	—	—	—	6	4	4	1 195	65	63
19	Älvsborgs län	83	64	42	—	—	—	81	5	5	2	—	—	69	13	13
20	Skaraborgs län	723	536	299	—	—	—	—	—	—	1	16	16	10	3	1
21	Värmlands län	72	36	27	121	11	11	3	—	—	211	—	—	28	—	—
22	Örebro län	266	199	144	25	8	7	207	16	16	7	—	—	19	—	—
23	Västmanlands län	207	201	99	12	3	3	346	33	33	15	1	1	133	5	5
24	Kopparbergs län	28	22	20	82	27	27	197	—	—	—	—	—	21	—	—
25	Gävleborgs län	26	5	5	35	—	—	176	—	—	—	—	—	62	2	1
26	Västernorrlands län	13	10	10	479	—	—	—	—	—	43	—	—	1	3	3
27	Jämtlands län	12	15	14	3	3	3	—	—	—	—	—	—	8	1	—
28	Västerbottens län	19	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1
29	Norrbottens län	1	2	1	4	41	41	—	—	—	—	—	—	2	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**515**	**1 087**	**329**	—	—	—	—	—	—	**3**	—	—	**109**	**8**	**6**
1	Stockholms stad	16	3	3	—	—	—	—	—	—	2	—	—	86	8	6
2	Stockholms län	37	62	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	36	27	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	55	81	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	42	84	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	2	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	18	23	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	4	18	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	10	22	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	5	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	12	73	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	65	128	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—
14	Hälsingborg	3	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	43	69	25	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
16	Hallands län	13	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	30	35	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	2	18	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—
19	Älvsborgs län	3	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	29	118	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	9	24	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	27	96	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	25	57	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	4	20	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	1	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	5	31	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	11	16	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
1 744	**51**	**48**	**2 020**	**643**	**602**	**200**	**11**	**11**	**126**	**4**	**4**	**196**	**9**	**6**	**344**	**32**	**28**	**155**	**12**	**12**	
78	11	9	793	293	271	31	5	5	6	1	1	31	3	3	42	1	1	9	2	2	1
55	5	5	79	26	26	3	—	—	2	—	—	7	—	—	12	1	1	2	—	—	2
6	—	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	8	1	1	—	—	—	3
21	—	—	7	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	4
12	2	2	55	10	10	1	—	—	1	—	—	4	—	—	11	2	1	—	—	—	5
28	3	1	68	2	2	1	—	—	39	1	1	1	—	—	4	2	2	1	—	—	6
12	1	1	10	12	10	6	1	1	3	—	—	—	—	—	8	1	1	15	—	—	7
—	—	—	4	4	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8
65	5	5	15	25	25	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	8	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	10
4	—	—	6	2	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	6	—	—	1	—	—	11
9	—	—	34	9	9	2	—	—	1	—	—	—	—	—	6	2	2	1	—	—	12
56	—	2	270	56	51	36	—	—	5	—	—	24	—	—	60	—	—	54	—	—	13
6	—	—	130	2	2	32	2	2	7	1	1	8	—	—	9	—	—	23	—	—	14
9	4	4	66	10	9	58	—	—	3	—	—	7	1	1	69	—	—	7	6	6	15
12	—	—	22	3	—	—	—	—	6	—	—	5	1	1	8	—	—	—	2	2	16
21	—	—	25	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	16	4	4	5	—	—	17
220	9	8	201	120	115	23	2	2	35	1	1	46	3	—	43	8	6	20	2	2	18
5	—	—	41	—	—	1	—	—	13	—	—	4	—	—	5	—	—	3	—	—	19
2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	8	8	2	—	—	20
12	—	—	25	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
6	—	—	11	—	—	2	—	—	—	—	—	44	1	1	6	—	—	3	—	—	22
80	10	10	39	29	29	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	23
23	—	—	60	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	24
190	1	1	22	7	7	1	1	1	—	—	—	4	—	—	7	—	—	1	—	—	25
753	—	—	18	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	27
18	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
41	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
7	**9**	**9**	—	—	—	**52**	**6**	**4**	**85**	**11**	**8**	**299**	**103**	**75**	**166**	**148**	**102**	**32**	**9**	**7**	
4	4	4	—	—	—	11	4	2	26	8	6	130	46	28	64	51	42	9	7	5	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3	4	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3
—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	4	—	2	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	1	4	3	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	1	1	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	3	2	—	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	3	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	5	8	3	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	25	—	—	12	—	—	70	24	15	32	21	15	10	—	—	13
—	—	—	—	—	—	14	2	2	1	—	—	6	1	1	3	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	1	—	1	—	—	17
3	—	—	—	—	—	1	—	—	35	3	2	43	14	13	27	36	31	11	2	2	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	7	10	3	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	9	1	1	4	2	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	1	2	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	4	2	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**107**	**3**	**3**	**76**	**11**	**10**	**989**	**133**	**124**	**5807**	**1466**	**1435**	**438**	**100**	**70**
1	Stockholms stad	24	—	—	29	5	5	309	66	61	474	213	206	199	33	27
2	Stockholms län	2	—	—	3	—	—	23	—	—	50	8	8	11	1	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	10	1	—	6	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	3	—	—	1	—	—	9	—	—	52	7	7	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	1	—	—	45	3	3	6	4	4	5	1	1
6	Norrköping	5	1	1	4	—	—	5	—	—	97	48	47	1	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	11	—	—	4	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
9	Kalmar län	3	—	—	—	—	—	35	—	—	325	49	49	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	28	28	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	2	2	—	295	66	65	3	1	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	6	—	—	32	13	13	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	11	—	—	9	—	—	220	15	15	226	49	48	57	7	7
14	Hälsingborg	—	—	—	1	—	—	8	2	2	640	174	173	3	2	2
15	Övriga anstalter	4	—	—	3	—	—	50	1	1	216	52	51	5	1	1
16	Hallands län	—	—	—	2	—	—	—	—	—	80	10	10	3	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	—	—	1	1	113	25	23	1	15	—
18	Göteborgs stad	25	2	2	21	6	5	124	39	38	2224	450	441	134	35	27
19	Älvsborgs län	—	—	—	1	—	—	23	1	1	3	—	—	1	1	1
20	Skaraborgs län	2	—	—	—	—	—	27	—	—	2	—	—	2	1	1
21	Värmlands län	5	—	—	—	—	—	56	—	—	42	28	28	—	—	—
22	Örebro län	4	—	—	1	—	—	13	1	1	2	—	—	2	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	3	—	—	5	—	—	3	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	2	—	—	—	—	—	8	—	—	393	92	87	3	—	—
26	Västernorrlands län	16	—	—	—	—	—	—	—	—	404	94	92	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	1	1
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	58	41	40	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	15	15	1	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**105**	**48**	**45**	**2**	**2**	**2**	**80**	**68**	**61**	**286**	**150**	**135**	**224**	**66**	**48**
1	Stockholms stad	48	31	28	—	1	1	13	37	31	171	96	91	79	39	27
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	1	1
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	1	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	3	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	32	5	5	—	—	—	58	17	16	5	2	2	89	6	5
14	Hälsingborg	—	—	—	—	—	—	—	3	3	5	4	4	2	1	1
15	Övriga anstalter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	23	12	12	1	1	1	—	10	10	85	35	26	25	12	7
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	3	3
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	1	1
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1022	**198**	**191**	**197**	**50**	**47**	**1677**	**1084**	**961**	**58**	**19**	**19**	**11**	**20**	**14**	**3**	**1**	**1**	**7 882**	**1 990**	**1 973**	
518	103	99	101	11	11	480	365	280	33	8	8	—	6	4	2	1	1	958	243	243	1
18	1	1	19	6	6	120	48	46	1	—	—	1	—	—	—	—	—	318	77	75	2
10	1	—	—	—	—	28	8	8	1	2	2	—	—	—	—	—	—	122	44	44	3
3	—	—	1	—	—	19	17	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123	26	26	4
17	2	2	2	3	2	50	37	37	1	—	—	—	—	—	—	—	—	161	38	37	5
10	3	2	2	—	—	35	21	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91	35	33	6
3	—	—	2	2	2	8	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	24	21	7
—	—	—	2	2	2	7	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	8	8	8
3	—	—	1	1	1	14	10	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	143	32	32	9
1	—	—	8	3	3	17	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	10
2	—	—	2	—	—	18	16	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	304	86	84	11
11	4	4	4	1	1	35	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	42	41	12
115	5	5	11	1	—	136	75	75	3	—	—	—	—	—	1	—	—	635	209	209	13
9	5	5	3	—	—	64	18	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182	30	30	14
23	5	5	2	3	2	63	30	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	531	189	187	15
4	—	—	—	4	4	16	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	4	4	16
4	2	2	2	—	—	32	15	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	339	49	49	17
236	63	62	19	9	9	335	319	306	19	9	9	10	14	10	—	—	—	1 525	184	184	18
4	1	1	—	—	—	23	5	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	219	40	40	19
6	1	1	4	1	1	27	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	117	31	31	20
1	—	—	1	—	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	246	72	72	21
6	1	1	1	—	—	39	14	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	244	59	59	22
5	1	1	1	—	—	31	10	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	274	41	41	23
—	—	—	5	2	2	18	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	245	41	41	24
8	—	—	3	—	—	27	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	256	161	160	25
2	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	328	102	101	26
2	—	—	1	1	1	12	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	87	20	20	27
1	—	—	—	—	—	7	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	26	26	28
—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	75	73	29
486	**171**	**116**	**1670**	**1703**	**1224**	**148**	**345**	**241**	**277**	**243**	**168**	—	**10**	**9**	**9 160**	**10929**	**6 994**	**1 143**	**4**	**2**	
190	90	59	706	649	552	68	209	134	177	96	68	—	10	9	2 615	3 514	2 266	331	—	—	1
3	4	1	72	57	40	—	—	—	11	7	7	—	—	—	358	519	255	—	—	—	2
1	—	—	8	17	8	1	2	2	1	4	2	—	—	—	151	208	137	7	—	—	3
4	—	—	28	31	29	1	4	4	4	10	9	—	—	—	270	330	190	56	2	1	4
4	1	1	39	31	21	2	7	3	4	6	5	—	—	—	434	367	224	36	—	—	5
1	1	1	8	5	2	4	3	1	—	1	1	—	—	—	86	118	75	19	—	—	6
6	—	—	26	27	19	—	8	7	4	15	11	—	—	—	225	165	113	9	—	—	7
3	2	2	24	26	16	—	—	—	4	4	3	—	—	—	93	110	61	—	—	—	8
4	—	—	21	19	13	1	1	—	2	—	—	—	—	—	169	134	82	16	—	—	9
1	—	—	17	14	8	—	—	—	2	2	—	—	—	—	85	94	38	—	—	—	10
7	—	—	20	20	15	—	3	3	1	3	2	—	—	—	355	270	160	1	—	—	11
5	—	—	59	95	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	304	326	228	—	—	—	12
141	27	24	113	103	67	4	40	33	9	17	12	—	—	—	755	799	585	106	—	—	13
6	3	2	35	31	19	3	2	2	—	3	1	—	—	—	165	197	148	47	—	—	14
10	6	5	27	31	21	9	8	8	1	3	1	—	—	—	238	272	179	52	—	—	15
—	—	—	6	12	5	2	1	—	1	1	1	—	—	—	55	77	34	5	—	—	16
1	—	—	48	46	28	—	—	—	6	7	4	—	—	—	101	137	73	4	—	—	17
76	22	11	85	165	94	38	36	25	24	25	16	—	—	—	975	1 151	907	348	2	1	18
—	1	—	17	13	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	88	116	61	—	—	—	19
5	1	1	36	35	22	1	2	2	2	6	4	—	—	—	227	337	154	20	—	—	20
—	2	—	14	18	13	1	—	—	2	7	4	—	—	—	134	188	102	—	—	—	21
6	6	6	37	47	30	5	8	7	8	12	5	—	—	—	264	442	233	21	—	—	22
6	2	2	33	41	27	4	6	6	4	6	4	—	—	—	271	301	201	52	—	—	23
—	—	—	61	59	40	1	—	—	4	4	4	—	—	—	183	206	121	—	—	—	24
1	1	—	25	16	16	2	4	4	2	4	4	—	—	—	196	142	116	13	—	—	25
2	1	—	8	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	45	34	—	—	—	26
2	1	1	71	56	27	1	1	—	3	—	—	—	—	—	129	125	83	—	—	—	27
1	—	—	20	25	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92	126	72	—	—	—	28
—	—	—	6	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	113	62	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 juli 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	40	1 030	4 465	**5 495**	63	318	**381**	**6·9**	4·3
Bleck- o. plåtslagareförb. .	39	2 241	—	**2 241**	48	—	**48**	**2·1**	3·5
Bokbindareförbundet . . .	27	1 639	3 508	**5 147**	208	244	**452**	**8·8**	10·9
Bryggeriindustriarb.-förb. .	60	3 505	795	**4 300**	117	44	**161**	**3·7**	3·3
Byggnadsträarbetareförb. .	158	15 083	—	**15 083**	1 542	—	**1 542**	**10·2**	20·8
De förenade förbunden . .	37	2 850	1 321	**4 171**	239	132	**371**	**8·9**	7·8
Elektriska arbetareförb. . .	67	3 400	—	**3 400**	188	—	**188**	**5·5**	9·2
Gjutareförbundet	88	5 004	2	**5 006**	930	—	**930**	**18·6**	14·4
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	342	33 175	4 087	**37 262**	5 656	789	**6 445**	**17·3**	13·6
Gruvindustriarbetareförb. .	35	5 089	37	**5 126**	998	2	**1 000**	**19·5**	21·1
Handelsarbetareförb. . . .	219	13 213	6 250	**19 463**	1 237	313	**1 550**	**8·0**	7·5
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	18	457	1 200	**1 657**	37	187	**224**	**13·5**	18·5
Hattarbetare	11	206	728	**934**	24	154	**178**	**19·1**	22·1
Pälsvaruarbetare	7	251	472	**723**	13	33	**46**	**6·4**	11·2
Kommunalarbetareförb. . .	168	21 623	3 860	**25 483**	198	379	**577**	**2·3**	1·6
Litografförbundet	17	1 945	102	**2 047**	66	4	**70**	**3·4**	2·5
Livsmedelsarbetareförb. . .	81	7 928	2 370	**10 298**	517	123	**640**	**6·2**	7·3
Metallindustriarb.-förb. . .	222	95 325	4 663	**99 988**	13 215	655	**13 870**	**13·9**	13·3
Järnbruksarbetare . . .	57	21 825	43	**21 868**	3 517	6	**3 523**	**16·1**	12·9
Verkstadsarbetare . . .	165	73 500	4 620	**78 120**	9 698	649	**10 347**	**13·2**	13·4
Murareförbundet	63	3 495	—	**3 495**	232	—	**232**	**6·6**	5·9
Målareförbundet	91	6 463	1	**6 464**	348	—	**348**	**5·4**	12·2
Pappersindustriarb.-förb. .	108	19 570	819	**20 389**	1 754	101	**1 855**	**9·1**	9·2
Sadelm.- o. tapetseraref. .	35	1 495	177	**1 672**	208	6	**214**	**12·8**	13·0
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	5 135	2 915	**8 050**	464	124	**588**	**7·3**	6·6
Stenindustriarbetareförb. .	93	5 767	—	**5 767**	2 630	—	**2 630**	**45·6**	39·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	304	24 820	7	**24 827**	6 213	—	**6 213**	**25·0**	23·1
Sågverks- o. brädgårdsarb.	167	15 643	6	**15 649**	3 319	—	**3 319**	**21·2**	18·4
Flottnings- o. skogsarb.	137	9 177	1	**9 178**	2 894	—	**2 894**	**31·5**	31·9
Textilarbetareförbundet . .	82	6 606	11 647	**18 253**	301	256	**557**	**3·1**	4·1
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	531	2 016	**2 547**	8	36	**44**	**1·7**	2·7
Transportarbetareförb. . .	77	6 319	85	**6 404**	802	53	**855**	**13·4**	10·8
Träindustriarbetareförb. . .	160	11 413	111	**11 524**	1 302	13	**1 315**	**11·4**	14·0
Tunnbinderiarbetareförb. .	14	220	—	**220**	26	—	**26**	**11·8**	12·3
Typografförbundet	99	8 572	482	**9 054**	280	16	**296**	**3·3**	3·3
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	86	4 042	—	**4 042**	639	—	**639**	**15·8**	20·9
Tillsammans	**2 887**	**317 955**	**50 920**	**368 875**	**40 466**	**3 795**	**44 261**	**12·0**	11·8
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	94	4 053	—	**4 053**	1 919	—	**1 919**	**47·3**	49·1
Summa	**2 981**	**322 008**	**50 920**	**372 928**	**42 385**	**3 795**	**46 180**	**12·4**	**12·3**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under juli uppgivits till inalles 217 961, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under augusti månad 1931. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Under augusti ha inga mera nämnvärda prisförändringar förekommit, med undantag för smör, som undergått någon höjning, och salt sill samt alla bränsleartiklar, vilka sjunkit i pris. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan juli 25 varit föremål för *prissänkning* och 12 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 20 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—augusti 1931. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med augusti 1931, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal							1931[1]			
	1914	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1:a kv.	2:a kv.	Juli	Aug.
Aritm. (ovägda) tal	100	174	176	169	165	165	163	153	148	144	144	143
Vägda tal	100	164	168	158	153	154	150	140	133	131	130	129

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under augusti visat en nedgång med en enhet; det »ovägda» indextalet har likaledes sjunkit med en enhet. Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1931, häfte 7, sid. 572. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 juli 1931, 158, motsvarande en stegring från juli 1914 av 58 % mot 60 % vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 april 1931 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 575).

[1] Preliminära siffror för juli och augusti.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1930	Aug. 1930	Juni 1931	Juli[2] 1931	Aug.[2] 1931	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	aug. 1913—aug. 1931	aug. 1930—aug. 1931
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	21	21	21	+ 50·0	0·0
handskummad	»	8	—	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0
separerad	»	6	23	8	8	8	8	7	+ 16·7	− 12·5
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	284	288	243	238	245	+ 6·1	− 14·9
mat- (lands-)	»	213	727	265	264	232	224	230	+ 8·5	− 12·9
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	195	189	192	192	191	+ 15·8	+ 1·1
halvfet, »	»	121	500	144	141	142	142	142	+ 16·4	+ 0·7
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	138	138	130	130	130	− 5·1	− 5·8
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	211	179	136	136	148	+ 3·5	− 17·3
» konserverade	»	187	716	210	—	—	—	—	—	—
Potatis: gammal	hl	—	1271	640	669	658	732	726	—	+ 8·5
»	5 l	28	71	42	40	44	47	49	+ 69·0	+ 22·5
färsk	»	46	102	82	51	—	177	71	+ 129·0	+ 39·2
Ärter, gula	kg	31	78	36	35	32	32	32	+ 3·2	− 8·6
Bruna bönor	»	48	214	52	49	41	41	41	− 10·9	− 16·3
Mjöl: vete-, svenskt kärn- (patent-)	»	31	× 75	41	41	39	39	39	+ 25·8	− 4·9
råg-, » bästa sort	»	22	× 56	25	25	24	24	25	+ 13·6	0·0
rågsikt-, » » »	»	27	× 73	35	36	34	35	35	+ 29·6	− 2·8
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	38	38	35	35	35	− 2·8	− 7·9
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	52	52	46	46	45	+ 9·8	− 13·5
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	66	65	64	63	63	+ 53·7	− 3·1
hårt, knäckebröd	»	—	—	89	89	88	88	88	—	− 1·1
limpa, söt	»	88	96	62	62	61	61	61	+ 60·5	− 1·6
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	46	46	46	46	46	+ 53·3	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	145	144	141	141	141	+ 85·5	− 2·1
mjukt, bakat med vatten	»	43	116	75	75	74	74	74	+ 76·2	− 1·3
mjukt, » » mjölk	»	60	167	90	89	90	89	89	+ 48·3	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	189	191	182	181	182	+ 45·6	− 4·7
soppkött	»	100	490	155	156	150	150	149	+ 46·1	− 4·5
Kalvkött, stek: gödkalv	»	181	512	238	239	228	227	225	+ 69·2	− 5·9
spädkalv	»	72	312	145	144	138	137	137	+ 90·3	− 4·9
Fårkött: färskt, stek	»	133	600	231	237	228	228	225	+ 64·2	− 5·1
salt, svenskt	»	114	547	185	188	181	178	180	+ 52·5	− 4·3
Renkött, färskt, stek	»	119	557	235	—	—	—	—	—	—
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	605	210	211	143	142	144	+ 5·9	− 31·8
salt, »	»	140	619	217	218	149	148	150	+ 4·9	− 31·2
» amerikanskt »	»	—	—	227	228	195	194	190	—	− 16·7
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	127	125	108	111	116	+ 56·8	− 7·2
gädda	»	108	333	190	195	163	176	185	+ 65·2	− 5·1
sill	»	84	110	70	81	72	82	76	+ 100·0	− 6·2
strömming	»	88	114	67	70	61	62	61	+ 64·9	− 12·9
torsk	»	55	160	100	99	95	97	97	+ 79·6	− 2·0
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	157	148	150	152	+ 90·0	− 3·2
kolja	»	—	—	124	118	119	119	116	—	− 1·7
salt: sill, prima	»	45	148	68	61	63	62	55	+ 22·2	− 9·8
strömming	»	80	105	49	48	54	57	50	+ 66·7	+ 4·2
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	95	85	84	83	+ 53·7	− 12·6
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	244	240	201	201	200	+ 22·0	− 16·7
Socker, bit-	»	67	× 133	45	44	42	42	41	— 38·8	− 6·8
Salt (matsalt)	»	—	32	17	17	16	16	16	—	− 5·9
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	29	29	25	25	24	+ 14·3	− 17·2
Ved: björk-, barr- osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1220	1210	1170	1165	1155	+ 61·5	− 4·5
osågad, hemkörd	»	575	1895	920	915	895	885	880	+ 51·7	− 3·8
Bränntorv	100 kg	196	896	400	387	387	387	377	+ 91·4	− 2·6
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	688	688	658	657	647	+ 61·8	− 6·0
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	323	323	304	301	292	+ 24·3	− 9·6
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	238	240	217	216	208	+ 28·4	− 13·3
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	276	277	255	251	244	+ 27·7	− 11·9

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(Augusti 1931.)

Allmänna sociala frågor.

BACKLUND, S. Arbetskonferensens facit. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 32.
— Årets arbetskonferens. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 31.
D[ICH], J. S. Encyklika Quadragesimo anno. Socialt Tidsskrift 1931, nr 7/8.
EKELUND, H. Den ekonomiska krisens gåta. Industria 1931, nr 16.
GEIGER, TH. Zur Kritik der Verbürgerlichung. Die Arbeit 1931, nr 7.
HARMAJA, L. Vad är att hänföra till sociala utgifter? Social tidskrift 1931, nr 8.
KJAERBÖLS, J. Erhvervskrisen. [Föredrag.] Arbejderen 1 & 15 aug. 1931.
LIEFMANN, R. Kapitalverwendung und Arbeitsbeschaffung. Die Arbeit 1931, nr 7.
MASON, E. S. Saint-simonism and the rationalisation of industry. The quarterly journal of economics aug. 1931.
NAPHTALI, F. Neuer Angelpunkt der aktiven Konjunkturpolitik oder Fehlleitung von Energien? Die Arbeit 1931, nr 7.
WEBER, W. Internationales Arbeitsrecht. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 24.
WOYTINSKY, W. Und dennoch Weltwährungspolitik gegen die Weltwirtschaftskrise! Die Arbeit 1931, nr 7.
WILKEN, F. Die Unternehmungseinkommen und die Selbstfinanzierung als reale Ursachen der Wirtschaftsstockung. Soziale Praxis 1931, nr 32.
The fourth international conference of labor statisticians. International labour review juli 1931.

Sverige.

ECKERMANN, H. v. Staten som företagare i anslutning till socialiseringsnämndens förslag om domänverket. Skogen 1931, nr 15.
KEHRHAUS, S. Schweden und die Weltwirtschaftskrise. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 16.

Amerikas förenta stater.

The smaller plants in American industry. The service letter on industrial relations 30 juli 1931.

Italien.

AHLBERG, A. Den fascistiska arbetsorganisationen. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 35—36.

Ryssland.

SCHWARZ, S. Der Fünfjahresplan und die Arbeiterschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 34.

Sydafrika.

KARSTEDT. Der Goldbergbau in der Südafrikanischen Union. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 24.

Tyskland.

VORWERCK, K. Soziale Betriebspolitik und werksgemeinschaftlich-berufsständische Idee. Der Arbeitgeber 1931, nr 16.

Österrike.

FISCHER. Sozialpolitisches aus Österreich. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 22.

Arbetarskydd.[1]

ALSÖE, A. Arbejdernes Medvirkning ved Forebyggelse af Ulykkestilfaelde. Socialt Tidsskrift 1931, nr 7/8.
GENGER, G. H. Icing the refrigerator car. National safety news aug. 1931.
GERBIS, H. Einrichtungen für erste Hilfe in Betrieben. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 23.
HAGMÜLLER, K. Mitwirkung der Arbeiterschaft bei der Bekämpfung von Berufsgefahren. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 8.
HANSEN, K. A. Hvad er Arbejderbeskyttelse? Socialt Tidsskrift 1931, nr 7/8.
HIGH, H. G. Creating morale for safety. National safety news aug. 1931.
JÄDERSTRÖM, I. Om skyddsglasögons utförande, särskilt med hänsyn till hållfastheten. Arbetarskyddet 1931, nr 6/7.
KOIRANSKY, B. B. & BENEDIKTOVA, E. J. Streckerschwäche bei Quecksilberarbeitern. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 7.
LANGELEZ, A. Les dangers de l'émaillage sur fonte. Revue du travail 1931, nr 7.
LOWELL, WILLIAMS, J. Trained to climb safely. National safety news aug. 1931.
MARLOTH. Wie schränkt man die Anstrengung des Maschineschreibens ein? Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 7.
MEYER, H. Die Entnebelung von Färbereien. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 7.
NOLTE, W. Betriebsgefahren in Kunstseidefabriken. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 8.
PAUL, J. W. & PLEIN, L. N. Keeping up the coal mine roof. National safety news aug. 1931.
PERLHEFTER, A. Zur Frage des Werksarztes. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 8.
PETROFF, J. R. Zur Frage der Rettungsmethoden bei elektrischen Unfällen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 7.

[1] Artiklar rörande nattarbetsförbud och annan arbetstidslagstiftning sökas under rubriken »*Arbetslön och arbetstid*».

QUECKFELDT, S. Modern arbetareskyddsmaterial. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 8.
REITYNBARG, D. J. Abschreckendes oder nicht abschreckendes Unfallverhütungsplakat? Reichsarbeitsblatt 1931, nr 23.
SEYFFARDT, G. Verhütung von Bränden und Explosionen in der chemischen Wäscherei durch neuzeitliche Arbeitsverfahren. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 23.
TEISSL, L. Internationale Arbeitskonferenz und Unfallverhütung. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 8.
WRIGHT, H. E. Reducing accident costs with better safety practice. National safety news aug. 1931.
Neue Schutzvorrichtungen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 23.
Show windows of safety. National safety news aug. 1931.

Frankrike.

Statistique des accidents du travail déclarés dans les mines et carrières en 1929. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.

Tyskland.

LEIPART, TH. Der Unfallschutz im Baugewerbe. Soziale Praxis 1931, nr 31.
NELKEN, L. Untersuchungen über Xyloschädigungen in Berliner Tiefdruckbetrieben. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 7.
STILLER. Sicherheitsvorschriften für Zellhorn. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 23.
WUNDERLICH, FRIEDA. Feuerschutz und Feuerlöschwesen in gewerblichen Betrieben. Soziale Praxis 1931, nr 31.
Verpflegung der Arbeitnehmer bei durchgehender Arbeitszeit. Soziale Praxis 1931, nr 33.

Arbetslön och arbetstid.

ELASSEN, K. Das internationale Übereinkommen über die Regelung der Arbeitszeit im Kohlenbergbau. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 22.
FUHS, R. Ein internationales Übereinkommen betreffend die Arbeitszeit im Kohlenbergbau. Soziale Praxis 1931, nr 34.
HESSELGREN, KERSTIN. Nattarbetslagens behandling i Genève. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 34.
LYSHOEL, J. H. Arbetsmarknaden, de ekonomiska lagarna och lönepolitiken. Industria 1931, nr 17.
OPPENHEIMER, F. Das Kapital und der Lohn. Soziale Praxis 1931, nr 34.
SCHMITT, A. Die Beschlüsse der 15. internationalen Arbeitskonferenz über das Mindestalter für die Zulassung von Kindern zur Arbeit in nichtgewerblichen Berufen und über die Revision des Übereinkommens über die Nachtarbeit der Frauen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 24.
VANNER, A. Arbetstid och kalenderreform. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 32.
WARMING, J. A theory of prices and wages. International labour review juli 1931.
Lönpolitik og pristilpasning. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 17.

Amerikas förenta stater.

BOLZ, W. Die Fünf-Tage-Woche in der amerikanischen Industrie. Der Arbeitgeber 1931, nr 15.

Frankrike.

Enquête sur les salaires en France en octobre 1930. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.
Le repos hebdomadaire des agents de chemins de fer. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.
Les salaires dans l'agriculture en 1930. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.

Kina.

HOLMBERG, J. Arbejdsforhold og Lönninger i Kina. Udenrigsministeriets Tidsskrift 27 aug. 1931.

Schweiz.

JOST, W. Zur Frage der Arbeiter-Gewinnbeteiligung und ihrer Förderung in der Schweiz. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 2.

Tyskland.

HELLWIG, W. Zur Frage der Arbeitszeitverkürzung. Der Arbeitgeber 1931, nr 15.
Hauptergebnisse der zweiten amtlichen Lohnerhebung in der Textilindustrie. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 22.
Die Konsumgenossenschaften fordern Auflockerung des Nachtbackverbots. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 32.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BRAUNS. Weltarbeitslosigkeit. Die Reichsversicherung 1931, nr 7.
HANSEN, A. H. Institutional frictions and technological unemployment. The quarterly journal of economics aug. 1931.
MITNITZKY, M. Kapitalbildung und Arbeitslosigkeit. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik B. 66, s. 62.
YODER, D. Some economic implications of unemployment insurance. The quarterly journal of economics aug. 1931.

Sverige.

BRUNIUS, A. Fackföreningsmonopol i detalj och en gros. Industria 1931, nr 16.
En diskussion inom teknologföreningen om beredskapsarbeten ur teknisk synpunkt. Teknisk tidskrift 1931, nr 32.

Italien.

BUFFA, A. Le placement de la main-d'œuvre en Italie. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

Ryssland.

Bristen på arbetskraft i Ryssland. Industria 1931, nr 17.

Storbritannien.

BURNS, E. M. The attack on wages. The Labour magazine aug. 1931.

JEVONS, S. H. The vicious circle of unemployment and the way out. The Labour magazine aug. 1931.

MC KENZIE, G. G. Den brittiska arbetslöshetsförsäkringen. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 31.

Restriction on recruitment to the coal-mining industry. The Ministry of labour gazette 1931, nr 8.

Seasonal workers on the registers of employment exchanges in Great Britain. The Ministry of labour gazette 1931, nr 8.

Tyskland.

BRANDT, K. Produktive Erwerbslosenfürsorge in der Landwirtschaft. Soziale Praxis 1931, nr 35—36.

CUNO, D. Unterstützungsmassstäbe und Richtsätze. Soziale Praxis 1931, nr 32.

EHLERT, MARGARETE. Gegenwartsfragen der öffentlichen Arbeitsvermittlung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 24.

HASTLER, H. Reformmöglichkeiten in der Arbeitslosenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 34.

HESS, W. Der freiwillige Arbeitsdienst. Der Arbeitgeber 1931, nr 16.

KÖBNER. Gestaltung der Arbeitslosenhilfe. Soziale Praxis 1931, nr 35.

MICHALKE, O. Vom Arbeitsmarkt der Landwirtschaft. Soziale Praxis 1931, nr 32.

ZSCHUCKE. Idee und Durchführung des freiwilligen Arbeitsdienstes. Soziale Praxis 1931, nr 32.

Die Pendelwanderung im mitteldeutschen Industriegebiet. Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs 1931, nr 1.

Befolkningsfrågan.

W[ICKSELL], S. D. Internationella unionen för befolkningsforskning. Statsvetenskaplig tidskrift 1931, nr 3.

Tyskland.

BÖHMERT. Die Todesfälle an Tuberkulose und Krebs 1900—1930 nach Altersklassen, insbesondere in Bremen. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 237.

SCHMIDT, W. Die Binnenwanderung der östlichen Provinzen des deutschen Reiches nach Bedeutung und Ursachen. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 1—2.

Bostadsförhållanden.

FLODIN, ELSA. Den internationella bostadskongressen i Berlin. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 8.

HÖJER, J. A. Elementära krav på bostadshygien. Byggnadsvärlden 1931, nr 35.

JASIENSKI, H. Djupa eller grunda hyreshus? Byggmästaren 1931, nr 23.

Ausländische Wohnungspolitik in der Nachkriegszeit. Soziale Praxis 1931, nr 31.

Sverige.

FRIBERGER, E. Ett nödrop från arkitekturens vildmarker. Byggmästaren 1931, nr 23.

LANGE, G. Lantarbetarnas bostadsförhållanden. Byggmästaren 1931, nr 23.

Housing conditions of agricultural workers in Sweden. International labour review juli 1931.

Storbritannien.

ZAGLITS, O. Die Building Societies, ihre Bedeutung für Wohnungswesen und Realkredit in England. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 216.

Tyskland.

LUDOWICI, M. Die Kleinstwohnung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 22.

Fattigvård och barnavård.

WERNSTEDT, W. Något om hygien, smitta och förkylning inom barnträdgårdar, krubbor och liknande anstalter. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 4.

Sverige.

BARKMAN, L. Något om samhällsvård. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 4.

[HÖIJER, E.] Samhällets hjälpverksamhet genom fattigvården. Sv. fattigvårds- och barnavårdstidning 1931, nr 8.

HÖJER, K. J. Orsakerna till ökningen av fattigvårdskostnaderna. Tidskrift för fattigvård 1931, nr 4.

LINDHAGEN, ANNA. Vad som bör iakttagas vid utackordering av barn. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 4.

LINDSJÖ, D. Barnavård till 18-årsåldern — ett reformkrav. Sv. fattigvårds- och barnavårdstidning 1931, nr 8.

Lagar hava utfärdats om koncession för inrättande av enskilda barnhem och förlossningshem. Tidskrift for barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 4.

Danmark.

OLSEN, CH. De offentlige Understöttelser i 1929—30. Socialt Tidsskrift 1931, nr 7 8.

Finland.

BÖÖK, E. Socialförvaltningens centralisation i kommunerna. Finsk kommunaltidskrift 1931, nr 4.

Tyskland.

FOERSTER, v. Die Zahl der versorgungsberechtigten Kriegsbeschädigten und Kriegshinter-

bliebenen Deutschlands im Mai 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 22.

KEILER, MARIANNE. Die Reichsfürsorgestatistik und ihre Ergebnisse für Berlin. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 12.

WEILAND, RUTH. Die Lage der Kinder aus deutschen landwirtschaftlichen Wanderarbeiterfamilien. Soziale Praxis 1931, nr 35.

Föreningsväsen.

BRUNIUS, A. Arbetsgivarorganisationens nödvändighet. Industria 1931, nr 17.

HANSSON, P. A. Socialistiska arbetarinternationalens kongress. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 33.

Sverige.

Landsorganisationens kongress. Industria 1931, nr 18.

Belgien.

NISOT, MARIE-THÉRÈSE. Workers' education in Belgium. International labour review juli 1931.

Storbritannien.

GLASS, JEANNE. The trades union congress summer school, 1931. The Labour magazine aug. 1931.

SUTHERS, R. B. The amalgamated union of building trade workers of Great Britain and Ireland. The Labour Magazine aug. 1931.

Tyskland.

Der allgemeine deutsche Gewerkschaftsbund im Jahre 1930. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 33.

Österrike.

PROKSCH, A. Die christlichen Gewerkschaften im Jahre 1930. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 16.

WAGNER, R. Fünf Jahre Gewerkschaftsschule. Arbeit och Wirtschaft 1931, nr 15.

Hälso- och sjukvård.

4. norske badekongress og nordiske badekonferanse i Oslo 12. og 13. juni 1931. Kommunalt tidsskrift 1931, nr 5.

Sverige.

LUNDBLAD, O. Sjukvård förr och nu. Social medicinsk tidskrift 1931, nr 7.

Italien.

SONDÉN, T. Reseberättelse över en psykiatrisk studieresa i Italien. Sv. läkartidningen 1931 nr 35.

Storbritannien.

RING, ALICE. Juvenile invalidity in Great Britain and the measures taken to combate it. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

EKEROT, V. Egnahemsväsendets ekonomiska och sociala förutsättningar. Hem i Sverige 1931, nr 8.

Ryssland.

HÄLLSTRÖM, J. R. AF. Jordbruket i den ryska femårsplanen. Svenskt land 1931, nr 16.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

LINDLEY, C. Strejkbryteriet inom transportbranschen. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 33.

THYLIN, H. Lärdomar för framtiden. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 34.

Danmark.

HARSFELT, A. Arbetsfreden är nu beseglad i Danmark. Industria 1931, nr 17.

— De danske Arbejdskonflikter. Industritidningen 1931, nr 13/14.

Frankrike.

Statistique des conventions collectives de travail signalées au ministère du travail en 1930. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.

Tyskland.

POLENSKE, C. Kampf der Gemeindearbeiter um Lohn und Tarifrecht. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 34.

Die Arbeitsgerichtsbehörden im Jahre 1930. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 15.

Österrike.

FRÄNKEL, R. Gewerkschaften, Akkordlohn und Akkordrecht. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 16.

Kooperation.

EICHHORN, ANNY. Wie kann harmonische Zusammenarbeit in der Genossenschaft erreicht werden? [Föredrag.] Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 31.

SCHLOESSER, R. Organisme central unique ou organismes centraux dédoublés? Revue des études coopératives 2 kv. 1931.

SERWY, V. La neutralité coopérative et les partis politiques. Revue des études coopératives 2 kv. 1931.

Sverige.

STOLPE, H. Congress of »Kooperativa Förbundet». Review of international cooperation aug. 1931.

Frankrike.

POISSON, E. Une politique d'entente entre coopératives de consommation et associations

coopératives agricoles en matière de blé, farine et pain. Revue des études coopératives 2 kv. 1931.

Les associations ouvrières de production et de crédit au 1er janvier 1929. Bulletin du ministère du travail 2 kv. 1931.

Tyskland.

GROTKOPP, W. Kooperationen och krisen i Tyskland. Kooperatören 1931, nr 14.

Levnadskostnader.

Amerikas förenta stater.

SVENSSON, S. Högre levnadsstandard på landsbygden. Hur man söker lösa problemet i Amerika. Svenskt land 1931, nr 16.

A Californian family budget enquiry. International labour review juli 1931.

Schweiz.

GRÜTTER-MOJON, W. Die Unterschiede der Lebenskosten in 587 Schweizergemeinden im Frühjahr 1929. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 2.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Tyskland.

DIENST, K. Die soziale Herkunft der handwerklichen Lehrlinge. Arbeit und Beruf 1931, nr 14.

SCHINDLER, E. Das Berufsausbildungsgesetz. Arbeit und Beruf 1931, nr 16.

Nykterhetsfrågan.

SJÖVALL, E. Motorkörning och alkohol. Tirfing 1931, nr 4.

— Den teoretiska och rättsmedicinska betydelsen av Widmarks undersökningar över alkoholkoncentrationen i blodet. Tirfing 1931, nr 4.

Sverige.

T[HULIN], E. Förtäringsförbudet å vissa utskänkningsställen. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 8.

Socialförsäkring.

BACKER, K. H. Om frivillig og obligatorisk Sygeforsikring og om Sygekassekontingentets Beregning ude og hjemme. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social medicin 1931, nr 8.

Die amerikanischen Studien der europäischen Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1931, nr 7.

Läkarna och olycksfallsförsäkringsbolagen. Assurans 1931, nr 15.

Sverige.

BROBERG, C. Den allmänna pensionsförsäkringens invaliditetsförebyggande verksamhet. Sveriges landstings tidskrift 1931, nr 4.

Meddelande till Sveriges läkare angående nya formulär till läkarintyg. Sv. läkartidningen 1931, nr 32.

Sjukkassereformen. Landskommunernas tidskrift 1931, nr 8.

Sjukkassereformens genomförande. Sv. sjukkassetidning 1931, nr 8.

Belgien.

THÉATE, A. Les lois belges relatives à l'assurance en vue de la vieillesse et du décès prématuré des employés. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

Italien.

CAMANNI, V. La famille italienne dans l'assurance sociale. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

Nederländerna.

GROENEVELD, H. W. Die Lasten der Sozialversicherung und ihre eventuelle Abwälzung in Holland. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

Schweiz.

NIEDERER, E. Mitteilung über statistische Unterlagen zu einer Tuberkuloseversicherung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 2.

Tyskland.

BEWER, C. Ärzte und Krankenkassen. Die Reichsversicherung 1931, nr 7.

BRUNN. Vierzig Jahre Invalidenversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 15.

HEINZE. Die Vermögenslage der Träger der Invalidenversicherung. Die Reichsversicherung 1931, nr 7.

ISRAEL, GERTRUD. Zum Kampf um die Angestelltenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 33.

JAKOBSON, H. Olycksfallsförsäkringen i Tyskland. Arbetarskyddet 1931, nr 6/7.

LANDAUER, C. Der Kampf für die Invalidenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 32.

STEMPEL. Die Neuregelung auf dem Gebiete der Sozialversicherung. Blätter fur Wohlfahrtspflege 1931, nr 71.

WILBRANDT, R. Zur Kritik der Sozialversicherung in Deutschland. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 3, suppl.

WÖLPERT, F. Das freie Beweiswürdigungsrecht in der Unfallversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 16.

Ut- och invandring.

GROTHE, H. Zur Terminologie des Stoffgebiets der Wanderungen. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 2.

RAGER, F. Auswanderung und Arbeitsvermittlung. Arbeit och Beruf 1931, nr 16.

Paraguay.

GROTHE, H. Siedlungsarbeit und Deutschtum in Paraguay. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 1.

Ungern.

RAGER, F. Auswanderungsschutz in Ungarn. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 2.

Östafrika.

MÜLLER, E. Das ehemalige Deutsch-Ost-Afrika als Siedlungsland. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 2.

Arbetsmarknaden under september månad 1931.

Genomsnittssiffran för antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket sjönk i september till 197 från 201 i augusti. Trots den tillspetsade ekonomiska situationen ute i världen och därav betingade återverkningar på vårt land har alltså läget på den svenska arbetsmarknaden, sådant det framgår av förmedlingsstatistikens relationstal mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft, i stort sett varit oförändrat under månaden och till och med visat någon förbättring. Enär den första höstmånaden i vanliga fall plägar uppvisa årets gynnsammaste siffra, torde emellertid denna förbättring få anses vara av tillfällig natur och ställningen inom vårt näringsliv alltjämt bekymmersam. — Förmedlingsfrekvensen har varit livlig inom olika fack; septembersiffrorna för såväl ansökningar om arbete som tillsatta platser ha aldrig förut varit så höga som i år.

Inom jordbruket har som vanligt denna årstid förmedlingsarbetet varit omfattande. Efterfrågan å duglig arbetskraft för skörde-, tröskningsoch andra tillfällighetsarbeten var under månadens förra hälft ganska livlig och delvis orsakad av behovet av ersättare under pågående värnpliktsövningar. Längre fram kunde ett icke obetydligt överskott av arbetskraft konstateras. I vad det gäller tillfällig sådan, förklaras detta till en del av den ringa efterfrågan på betfolk, men även i fråga om fasta arbetare och särskilt statfolk ha platser i tillräcklig utsträckning ej stått till buds.

Gruppen industri och hantverk uppvisade i genomsnitt ett något förbättrat relationstal, men möjligheterna att vinna anställning voro ytterst begränsade. Ansökningssiffrorna inom stenindustrien gingo ned på sina håll, tack vare de ökade arbetstillfällen, som med oktober månads ingång komme att yppa sig vid effektuerande av statsbeställningarna på smågatsten.[1] Metall- och maskinindustriens läge var ytterligare försämrat sedan föregående månadsskifte, och nya permitteringar och avskedanden ha ägt rum. Byggnadsverksamheten uppvisade den vanliga forceringen inför stundande flyttningsdag och gav full sysselsättning särskilt åt träarbetare och målare. För hantlangare och diversearbetare var däremot arbetstillgången på detta område otillräcklig. Några nämnvärda förskjutningar inom övriga industrier äro knappast att anteckna, om man undantar en viss tendens till förbättring för beklädnadsindustrien.

Inom handel och samfärdsel samt det husliga arbetet kunde man på många håll förmärka stor livaktighet, även om den ej var så utpräglad som under föregående år. Omflyttningen på bostadsmarknaden gav sålunda mot slutet av månaden rikliga arbetstillfällen åt chaufförer, expressarbetare m. fl., ävensom åt tvätt- och rengöringskvinnor. Vad kontors- och butiksbranscherna beträffar, var knappheten på platser ungefär densamma som under augusti, dock med någon ljusning för den

[1] Jfr sid. 826.

senare kategorien, där efterfrågan till största delen gällt springpojkar samt yngre handels- och lagerarbetare. Inom restaurangrörelsen noterades inför sommarsäsongens slut överflöd på såväl manlig som kvinnlig serveringspersonal, under det att en viss knapphet rådde å diskerskor och köksor.

På grund av fartygsuppläggningarna gick omsättningen på sjömansförmedlingen tillbaka något sedan föregående månad och var avsevärt sämre än i fjol vid samma tid. Från sjömanshusen redovisades 2 608 avmönstringar mot 2 408 påmönstringar.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsatta arbetare sjönk under redogörelsemånaden från cirka 6 900 till 6 725. Huvudparten av nedgången kom på sista veckan, då icke mindre än 250 man entledigades på grund av vissa arbetens färdigställande. Vid utgången av september månad 1930 var siffran 1 400. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av september 35 701 mot 30 520 en månad tidigare. Septembersiffran för år 1930 var 6 314.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under september samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	*198*	*201*	*197*	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	111	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	113	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	*111*	*125*	*131*	—	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	*224*	*228*	*222*	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·8	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·8	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9
1931	*20·2*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·2*	*11·8*	*11·8*	*12·3*	—	—	—	—

Byggnadsverksamheten år 1930.

Undersökningens omfattning. I denna tidskrift har tidigare lämnats en preliminär redogörelse för den bostadsbyggnadsverksamhet, som under år 1930 bedrivits i Sveriges större städer (med mer än 10 000 invånare).[1] I den mån uppgifter om byggnadsverksamheten inkommit även från byggnadsnämnderna i övriga städer och stadsliknande orter, har materialet i dess helhet underkastats definitiv granskning och bearbetning. Huvudresultaten härav framläggas i efterföljande redogörelse.

I vad berättelsen berör beviljade byggnadsföretag, omfattar den dock endast rikets 39 städer med över 10 000 invånare, enär statistik av denna art huvudsakligen torde vara av intresse för större orter. Däremot avser redogörelsen för de under redovisningsåret fullbordade byggnadsföretagen, vilken utarbetats efter i stort sett samma plan som föregående år, sammanlagt 436 olika orter. Bland dessa utgöras 323 (113 städer, 43 köpingar, 164 municipalsamhällen och 3 landskommuner) med sammanlagt 2 340 409 invånare vid slutet av år 1930 av samhällen, för vilka byggnadsstadgan för rikets städer gäller, samt 113 av vissa områden på landsbygden, där byggnadsstadgan visserligen icke gäller, men för vilka likväl anordnats offentlig tillsyn över byggnadsverksamheten genom tillsättandet av byggnadsnämnder eller byggnadsinspektörer i enlighet med av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall utfärdade »särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande» (byggnadsordningar). Dylika föreskrifter ha särskilt från år 1924, då i sådant syfte ett tillägg gjordes till § 42 av 1 kap. lagen angående fastighetsbildning i stad, kommit till alltjämt ökad användning i fråga om vissa landsbygdsområden, inom vilka det med hänsyn till faran för »kåkstadsbildning» ansetts vara behövligt att redan på ett jämförelsevis tidigt stadium genomföra en viss planmässighet i bebyggelsen, men däremot tills vidare icke den mera ingående reglering av byggnads- och bostadsförhållanden, som följer med ett tillämpande av byggnadsstadgan för städerna. Beträffande denna grupp av samhällen inhämtades upplysningar första gången för år 1929. Nämnas må, att för år 1929 uppgifter inkommo från sammanlagt 388 orter, nämligen 321 städer, köpingar och municipalsamhällen med tillhopa 2 307 574 invånare samt 67 andra samhällen. År 1913 erhöllos uppgifter för 244 städer, köpingar och municipalsamhällen med ett invånarantal av 1 737 832 personer.

Huru de orter, från vilka uppgifter om fullbordade byggnader lämnats be-

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 275.

träffande år 1930, fördela sig på särskilda landsdelar och storleksgrupper framgår av följande sammanställning:[1]

	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
Antal städer, köp. o. mun. samh.	1	74	45	58	87	58	323	3	14	22	41	243
Antal övriga samhällen	—	32	44	8	15	14	113	.	.	.	.	.
Tillhopa	1	106	89	66	102	72	436	.	.	.	.	.
Tusental inv. (i städer, köp. o. mun.-samh.)	502	388	177	379	621	273	2 340	866	481	299	303	391

Som synes, äro de »övriga» samhällena särskilt talrika i Småland, där enbart Jönköpings län svarar för 28 av de uppgiftslämnande »föreskriftsområdena». Hithörande samhällen ha i den följande framställningen redovisats på sådant sätt, att de vid jämförelser med föregående år lätt kunna frånskiljas från de övriga.

Byggnadsverksamhetens totalvolym. Sedan år 1912 är socialstyrelsens statistik över byggnadsverksamheten grundad på av vederbörande byggnadsnämnder meddelade individualuppgifter rörande samtliga under året tillkomna och avgångna hus och lägenheter, vare sig dessa äro avsedda att tjäna bostadsändamål eller att tillgodose andra syften; fr. o. m. år 1927 lämnas i viss utsträckning även uppgifter om beviljade byggnadslov. Beträffande varje ny- (eller om-)byggt hus anges dess huvudändamål (hyreshus, eget hem, affärs-, magasins-, verkstads-, skolhus, hotell etc.). I fråga om bostadslägenheter innehålla formulären bl. a. detaljerade uppgifter rörande rumsantalet, medan beträffande övriga lägenheter redovisas dels antalet butiker samt kontors- och lagerlokaler, dels antalet fabriks- och verkstadslokaler, dels slutligen antalet lokaler för andra ändamål. I fråga om samtliga lokaler för andra ändamål än bostad anhålles å formuläret, att man, i den mån så ske kan, skall ange deras sammanlagda areal (i kvm).

Dessa arealuppgifter ha utnyttjats så till vida, att statistik över byggnadsverksamhet för industriella, kommersiella och administrativa m. fl. ändamål utarbetats årligen fr. o. m. 1925. Huvudresultaten av denna bearbetning återfinnas för år 1930 i tab. A, där i jämförelsesyfte även medtagits siffror för år 1929. Enär emellertid exakta arealuppgifter icke kunnat erhållas från samtliga orter, ha, såsom i tabellens slutrader angives, uppgifterna till viss

[1] Härvid betraktas *Stockholms stad* som särskild landsdel, medan Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län sammanföras till *östra Sverige*, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till *Småland och öarna*, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till *södra Sverige*, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till *västra Sverige* samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till *norra Sverige*. — *För att få städer med över 10 000 invånare redovisade för sig ha här liksom i övriga sammanställningar Sandvikens köping, Domnarvets kommun och Kiruna municipalsamhälle med resp. 12 140, 14 652 och 11 303 inv. hänförts till »orter med 5 000—10 000 inv.»* (resp. till »mindre städer och orter»). — Grundsunds och Fiskebäckskils kommuner, för vilka byggnadsstadgan gäller, ha (liksom Domnarvet) genomgående räknats till gruppen städer, köpingar och municipalsamhällen.

Tab. A. Byggnadsverksamhet för kommersiella och industriella m. fl. ändamål i Sveriges stadssamhällen åren 1929 och 1930.

Byggnadskategorier	År 1929					År 1930				
	Stockholm	Övriga städer med över 10 000 inv.	Mindre städer, köp. o. mun.-samh.	Övriga samhällen	Samtliga	Stockholm	Övriga städer med över 10 000 inv.	Mindre städer, köp. o. mun.-samh.	Övriga samhällen	Samtliga
Antal ortér	1	38	282	67	**388**	1	38	284	113	**436**
» byggnadsföretag[1]	65	790	730	45	**1 630**	329	1 401	1 045	96	**2 871**
» nyuppförda hus[2]	46	538	510	37	**1 131**	98	626	481	55	**1 260**
» tillkomna lokaler	2 069	5 310	3 052	147	**10 578**	3 020	6 518	3 454	231	**13 223**
Beräknad areal (i kvm) för nedanstående slag av lokaler:										
Kyrkor o. a. gudstjänstlokaler	300	643	307	—	**1 250**	3 640	753	1 867	—	**6 260**
Bibliotek, samlingssalar o. d.[3]	212	2 199	3 155	93	**5 659**	1 187	3 454	1 663	—	**6 304**
Skolhus	6 185	5 587	2 466	174	**14 412**	6 499	4 751	4 176	1 174	**16 600**
Sjukhus, ålderdomshem o. d.	3 985	2 409	7 915	175	**14 484**	9 815	16 025	5 810	213	**31 863**
Hotell o. restauranger[4]	5 967	14 788	4 077	2 030	**26 862**	6 912	4 282	2 610	260	**14 064**
Badhus o. idrottslok.[5]						3 120	1 669	1 064	—	**5 853**
Teatrar, biografer o. d.	—	1 282	600	—	**1 882**	1 115	32	2 532	—	**3 679**
Ämbetslokaler[6]	834	12 803	2 226	63	**15 926**	2 166	4 113	4 420	—	**10 699**
Kommunikations- och belysningsverk[7]						8 771	3 179	2 696	—	**14 646**
Kontors- och butikslokaler[8]	89 969	211 760	35 935	873	**338 537**	125 775	132 572	43 640	2 762	**304 749**
Fabriks- o. verkstadslokaler	17 912	85 320	39 307	1 958	**144 497**	69 915	68 248	28 457	2 527	**169 147**
Garage o. d.	13 783	18 607	14 689	182	**47 261**	22 470	67 510	11 788	407	**102 175**
Bensinstationer o. d.	—	1 990	127	—	**2 117**	—	5 117	1 311	33	**6 461**
Kiosker, uthus o. d.[9]	5 622	20 469	18 535	913	**45 539**	4 613	9 806	69 578	1 474	**85 471**
Ej spec. lokaler						—	9 551	6 193	24	**15 768**
Tillhopa	**144 769**	**377 857**	**129 339**	**6 461**	**658 426**	**265 998**	**331 062**	**187 805**	**8 874**	**793 739**
Därav uppmätt areal	144 769	190 084	71 056	2 844	**408 753**	265 998	204 681	72 194	6 451	**549 324**
» uppskattad »	—	187 773	58 283	3 617	**249 673**	—	126 381	115 611	2 423	**244 415**

del måst baseras på tämligen osäkra uppskattningar. Sammanställer man de båda årens totalsiffror för den nytillkomna arealen, framträder en betydande stegring, nämligen från 658 426 kvm år 1929 till 793 739 kvm år 1930 eller med 20·6 %. Särskilt stark var ökningen i Stockholm (83·7 %). En sammanfattande översikt av utvecklingen sedan år 1925 erhålles i efterföljande tablå:

[1] Härmed avses alla nybyggda och ändrade hus, som övervägande användas för andra än bostadsändamål. — [2] Härmed avses ny- och helt ombyggda hus, som övervägande användas för andra än bostadsändamål. — [3] Inkl. klubblokaler o. d. — [4] Inkl. kaféer o. d. — [5] Exkl. gymnastiksalar tillhörande skolor. — [6] Ämbetsverk, rådhus, tingshus, polisstationer o. d. — [7] Lokaler för post, telegraf, järnvägar, gas- och elektricitetsverk (dock ej därtill hörande fabriker, magasin o. d.), kraftstationer, radiostationer, ångpannehus o. d. — [8] Inkl. lager- och magasinslokaler, men exkl. postkontor o. d. (jfr ovan). — [9] Inkl. ekonomibyggnader för jordbruk.

Byggnadsverksamhet för industriella m. fl. ändamål i städer, köpingar och municipalsamhällen 1925—1930.

År	Antal orter	Golvyta i kvadratmeter i nybyggnader för: industriella el. kommersiella ändamål[1]	därav i Stockholm	förvaltning, skolväsen, sjukvård o. d.	därav i Stockholm	garage, uthus o. d.[2]	därav i Stockholm	samtl. angivna ändamål	därav Stockholm
1925 . .	289	261 256	89 974	57 072	9 467	73 675	4 797	**392 003**	104 238
1926 . . .	311	277 706	109 695	101 639	44 097	83 668	16 176	**463 013**	169 968
1927 . . .	317	330 962	109 341	36 913	10 418	50 343	3 226	**418 218**	122 985
1928 . . .	315	308 569	70 667	68 212	11 311	60 912	5 313	**437 693**	87 291
1929 . . .	321	509 956	114 135	48 187	11 229	93 822	19 405	**651 965**	144 769
1930 . . .	323	506 589	215 608	70 339	23 307	207 937	27 083	**784 865**	265 998

Som synes, företedde även 1928 och i ännu högre grad 1929 ökade totalsiffror. Den viktigaste huvudgruppen, nämligen den industriella och kommersiella byggnadsverksamheten, har under de båda senaste åren med 180 000 à 200 000 kvm överstigit siffrorna för 1927 och 1928. Relativt störst, särskilt under 1930, var emellertid stegringen i fråga om garage, uthus o. d. Såsom närmare framgår av den utförligare specifikationen i tab. A, företedde under redogörelseåret även kyrkor o. a. gudstjänstlokaler, skolhus, sjukhus och ålderdomshem, teatrar och biografer, administrativa lokaler, kommunikations- och belysningsverk samt verkstads- och fabrikslokaler större eller mindre stegring, medan byggandet av hotell och restauranger samt kontors-, butiks- och lagerlokaler gått tillbaka.

De nu meddelade uppgifterna rörande byggnadsverksamheten för administrativa, kommersiella och industriella ändamål säga dock ej mycket, med mindre de ställas i relation till bostadsproduktionens resultat. En dylik beräkning har verkställts i tab. B. Härvid har emellertid den svårigheten mött, att några exakta uppgifter över de nybyggda bostadslägenheternas golvyta icke förefinnas. Med stöd av vissa specialundersökningar synes dock, om tamburer, hallar, garderober, badrum o. d. inräknas, nettogolvytan per rum eller »eldstad» kunna sättas till c:a 25 kvm. Detta genomsnittstal måste dock meddelas med reservation, ty även om detsamma skulle vara någorlunda riktigt ur direkt måttssynpunkt, ger detta i och för sig ingen garanti för att man i detsamma erhållit en allmängiltig jämförelseenhet mellan bostads- och affärsbyggnadsverksamhet. Det synes nämligen sannolikt, att åstadkommandet av en kvm golvyta i förra fallet merendels är förknippat med större uppoffring av kapital och arbete än i det senare.

Om man bortser från dylika svagheter i materialet, synas uppgifterna tyda på en rätt avsevärd ökning i byggnadsverksamhetens totalvolym (med 25·8 %). Enär bostadsproduktionen ökats något kraftigare än den övriga byggnadsverksamheten, har dess andel i den totala produktionen stigit från 64·7 till 66·2 %. En överblick av utvecklingen fr. o. m. 1925 erhålles i följande tablå:

	1925	1926	1927	1928	Stadssamh.[3] 1929	Stadssamh.[3] 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Beräknad total byggnadsverksamhet 1925—1930 (1 000-tal kvm)	1 435	1 561	1 522	1 608	1 818	2 282	1 865	2 346
därav i %								
för bostadsändamål	72·7	70·3	72·5	72·8	64·1	65·6	64·7	66·2
» andra ändamål	27·3	29·7	27·5	27·2	35·9	34·4	35·3	33·8

[1] Fabriker, verkstäder, butiker, lagerlokaler, kontor, kommunikations- och belysningsverk, kraftstationer, teatrar, biografer, hotell, restauranger, kaféer o. d. — [2] Inkl. ej specificerade lokaler. — [3] Här såväl som i ett flertal efterföljande jämförelsetablåer sammanfattas städer, köpingar och municipalsamhällen under beteckningen »stadssamhällen».

Tab. B. Byggnadsverksamhet för bostads- och för andra ändamål åren 1929 och 1930.

Redovisningsår och ortsgrupper	Tillkomna boningsrum och kök		Tillkomna lokaler för andra ändamål		Beräknad totalareal (kvm)	Därav (i %)	
	antal	beräknad areal (kvm)	antal	beräknad areal (kvm)		för bostadsändamål	för andra ändamål
År 1929							
Stockholm	13 515	337 875	2 069	144 769	**482 644**	70·0	30·0
Göteborg	6 795	169 875	1 808	105 870	**275 745**	61·6	38·4
Övr. städer med över 10 000 inv.	15 887	397 175	3 502	271 987	**669 162**	59·4	40·6
Mindre städer, köp. och mun.-samh.	10 450	261 250	3 052	129 339	**390 589**	66·9	33·1
Övriga samhällen	1 597	39 925	147	6 461	**46 386**	86·1	13·9
Samtliga orter	**48 244**	**1 206 100**	**10 578**	**658 426**	**1 864 526**	**64·7**	**35·3**
År 1930							
Stockholm	20 068	501 700	3 020	265 998	**767 698**	65·4	34·6
Göteborg	7 527	188 175	1 860	94 419	**282 594**	66·6	33·4
Övr. städer med över 10 000 inv.	20 464	511 600	4 658	236 643	**748 243**	68·4	31·6
Mindre städer, köp. och mun.-samh.	11 841	296 025	3 454	187 805	**483 830**	61·2	38·8
Övriga samhällen	2 208	55 200	231	8 874	**64 074**	86·2	13·8
Samtliga orter	**62 108**	**1 552 700**	**13 223**	**793 739**	**2 346 439**	**66·2**	**33·8**

Stegringen från 1928 till 1929 (13·1 %) var sålunda väsentligt mindre än den från 1929 till 1930. Jämfört med 1925 företedde sistnämnda år en ökning av den totala byggnadsverksamheten med ej mindre än 59·0 %.

Antal ny- och ombyggda boningshus. Efterföljande framställning rörande de fullbordade byggnadsföretagen kommer att uteslutande uppehålla sig vid bostadsproduktionen, som ju även ur social synpunkt erbjuder det största intresset. I omstående tab. C lämnas ett sammandrag av de meddelade uppgifterna rörande antalet under år 1930 tillkomna hus,[1] lägenheter och rum, varvid orterna grupperats på ovannämnda landsdelar samt på vissa storleksgrupper. Härav framgår, att tillhopa 6 897 byggnader under året varit föremål för sådan byggnadsverksamhet, att därigenom nya rum eller lokaler tillkommit. Av dessa hus uppgivas 4 928 huvudsakligen vara avsedda för bostadsändamål. Bortser man från 1 011 äldre hus, vilka genom smärre ombyggnads- och ändringsarbeten gjorts mera lämpade för ägarens behov eller hyresmarknadens anspråk, återstå 3 917 nytillkomna bostadshus (79·5 %), av vilka 3 900 eller 99·6 % betecknats såsom helt nybyggda, medan återstoden ombyggts från grunden.

Boningshusens byggnadsmaterial. Av samtliga nytillkomna bostadshus ha 808 eller 20·6 % uppförts huvudsakligen av sten, medan 3 109 (79·4 %) betecknats som övervägande trähus (inkl. s. k. landshövdingehus). Såsom framgår av

[1] Inkl. sådana äldre byggnader, i vilka genom ombyggnadsarbeten etc. nya rum eller lokaler tillkommit.

Tab. C. Under år 1930 tillkomna (och avgångna) hus, lägenheter och rum i rikets städer och stadsliknande samhällen.

Byggnader, lägenheter och rum	Stockholms stad	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav: städer, köp. o. mun.-samh. med 100 000 inv. o. däröver	20 000–100 000 inv.	10 000–20 000 inv.	5 000–10 000 inv.	under 5 000 inv.	övriga samhällen
Antal *tillkomna* (och ändrade) byggnader	1 120	1 198	740	1 095	1 800	944	6 897	1 911	1 156	841	1 047	1 438	504
Därav ny- o. omb. bon.-hus	880	698	351	504	1 006	478	3 917	1 261	627	378	499	766	386
uppförda av sten.	207	67	24	38	100	22	808	325	196	95	49	125	18
uppförda av trä	673	631	327	116	906	456	3 109	936	431	283	450	641	368
med följande antal våningar i höjd 1	134	115	40	59	54	35	437	137	26	34	28	136	76
med följande antal våningar i höjd 2	455	522	265	302	679	386	2 609	643	413	249	422	573	309
med följande antal våningar i höjd 3	113	33	40	44	218	51	499	220	120	72	36	50	1
med följande antal våningar i höjd 4 o. fl.	178	28	6	99	55	6	372	261	68	23	13	7	—
innehållande följande antal lägenheter 1	594	366	98	185	273	168	1 684	688	135	89	139	386	247
innehållande följande antal lägenheter 2	82	200	188	153	368	221	1 212	164	219	149	253	300	127
innehållande följande antal lägenheter 3—9	21	91	54	53	211	82	512	41	174	118	90	77	12
innehållande följande antal lägenheter 10 o. fl.	183	41	11	113	154	7	509	368	99	22	17	3	—
innehållande följande antal rum (eldstäder) 1—3	195	139	35	31	56	56	512	205	42	33	37	118	77
innehållande följande antal rum (eldstäder) 4—7	375	367	180	240	442	279	1 883	489	237	174	262	462	259
innehållande följande antal rum (eldstäder) 8—11	108	95	73	77	211	83	647	165	133	56	128	118	47
innehållande följande antal rum (eldstäder) 12—19	16	40	36	33	101	44	270	27	85	68	36	51	3
innehållande följande antal rum (eldstäder) 20—49	38	32	20	57	145	12	304	148	78	33	28	17	—
innehållande följande antal rum (eldstäder) 50 o. fl.	148	25	7	66	51	4	301	227	52	14	8	—	—
Antal tillkomna bostadslägenheter	8 690	2 508	1 116	3 407	5 250	1 410	22 381	13017	3 685	1 497	1 848	1 738	596
Därav enkelkök, enkelrum	3 030	296	90	534	407	180	4 537	3 381	564	146	204	211	31
1 rum och kök	3 312	833	168	753	1 963	315	7 344	5 265	856	257	647	242	77
2 » » »	1 284	749	434	1 202	1 570	416	5 655	2 574	1 223	579	503	571	205
3 » » »	387	324	203	518	804	248	2 484	863	549	268	262	378	164
4 » » »	216	154	107	208	263	123	1 071	359	254	110	123	155	70
5 o. fl. rum och kök	461	152	114	192	243	128	1 290	575	239	137	109	181	49
Lägenheter med badeller duschrum	7 567	1 274	420	1 516	2 304	307	13 388	9 810	1 895	566	681	368	68
Antal tillkomna boningsrum	14408	5 357	2 910	7 405	10634	3 467	44 181	22068	8 100	3 752	4 003	4 619	1 639
kök	5 660	2 223	1 033	2 888	4 857	1 266	17 927	9 644	3 133	1 362	1 670	1 549	569
S:a rum (eldstäder)	20068	7 580	3 943	10293	15491	4 733	62 108	31712	11233	5 114	5 673	6 168	2 208
därav tillbyggda äldre lägenheter	26	163	41	92	102	107	531	44	72	102	132	135	46
Antal *avgångna* bostadslägenheter	1 064	145	103	232	397	130	2 071	1 368	321	133	91	134	24
rum (eldstäder)	3 411	400	320	706	1 292	381	6 510	4 428	939	469	244	369	61
Nettotillskott bostadslägenheter	7 626	2 363	1 013	3 175	4 853	1 280	20 310	11649	3 364	1 364	1 757	1 604	572
rum (eldstäder)	16657	7 180	3 623	9 587	14199	4 352	55 598	27284	10294	4 645	5 429	5 799	2 147

nästföljande tablå, där huvudsiffrorna i tab. C omräknats i procenttal, dominerar trähuset i samtliga landsdelar med undantag av Sydsverige, där de nyuppförda bostadshusen till drygt tre fjärdedelar utgjorts av stenhus. Av de talrika trähusen i huvudstaden ha praktiskt taget samtliga uppförts inom sta-

dens ytterområden Brännkyrka och Bromma.[1] Trots den inverkan, som förekomsten av storstädernas förortsområden har på husens fördelning efter byggnadsmaterial, framträder dock, hurusom trähusen ha större betydelse i de mindre orterna. Inom »övriga samhällen» synas stenhusen höra till undantagen.

Av tillkomna boningshus voro (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5	Övriga samhällen
stenhus . . .	23·5	9·6	6·8	77·0	9·9	4·6	20·6	25·8	31·8	25·1	9·8	16·3	4·7
trähus	76·5	90·4	93·2	23·0	90·1	95·4	79·4	74·2	68·7	74·9	90·2	83·7	95·3

Följande sammanställning ger en bild av den tidigare utvecklingen:

	1913	1924	1925	1926	1927	1928	Stadssamh. 1929	Stadssamh. 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Antal										
stenhus	482	784	841	872	832	749	695	790	705	808
trähus	827	2 988	2 854	2 787	2 316	2 544	2 213	2 741	2 521	3 109
Procent										
stenhus	36·8	20·8	22·8	23·8	26·4	22·7	23·9	22·4	21·9	20·6
trähus	63·2	79·2	77·2	76·2	73·6	77·3	76·1	77·6	78·1	79·4

Trähus nybyggdes i alltjämt ökad utsträckning under åren 1919—1923 — åren 1919 och 1923 tillkommo resp. 763 och 3 098 trähus — men ha sedermera gått tillbaka i antal, så att de år 1929 utgjorde 2 213 (i städer, köpingar och municipalsamhällen). År 1930 medförde emellertid en ny ökning, som till stor del får tillskrivas utvecklingen i Stockholms ytterområden. Relativt sett nådde trähusproduktionen sitt maximum år 1922, då den omfattade sex sjundedelar (86·0 %) av hela tillskottet mot ej fullt fyra femtedelar år 1930. Förändringarna i dessa relationstal återspegla även till god del det förhållandet, att en i allmänhet växande del av bostadshustillskottet fallit på de större orterna, där trähusen oftast äro mindre talrika. Förhållandet åskådliggöres närmare i följande tablå:

	År 1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Antalet tillkomna boningshus . . .	3 946	3 772	3 695	3 659	3 148	3 293	2 908	3 531
Därav (i %) inom								
Städer m. över 100 000 inv.	26·4	29·2	32·2	33·0	32·3	34·2	27·2	35·7
därav Stockholm	15·5	19·1	19·4	22·0	22·0	24·5	17·1	24·9
Städer m. 20—100 000 inv.	17·4	16·9	20·0	20·6	20·6	20·0	19·3	17·8
» » 10—20 000 »	16·5	17·4	11·4	10·0	9·5	11·4	12·2	10·7
Orter » 5—10 000 »	15·5	14·3	13·6	11·7	13·2	12·2	15·4	14·1
» under 5 000 »	24·2	22·2	22·8	24·7	24·4	22·2	25·9	21·7

Om hänsyn tages till byggnadernas storlek, blir stenhusens betydelse avsevärt större, ty medan dessa under redogörelseåret i genomsnitt innehöllo 39 rum (inkl. kök, »eldstäder»), var medelantalet rum i trähusen blott 8. Den sistnämnda siffran har hållit sig tämligen oförändrad under senare år, varemot genomsnittstalet för stenhus sedan år 1923 företett en jämn stegring. Detta torde utgöra den viktigaste förklaringen till det i tablån framträdande

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 461 o. f.

förhållandet, att totalantalet nyuppförda boningshus gått tillbaka (under åren 1924—1929), samtidigt med att antalet tillkomna lägenheter och rum i allmänhet ökats (jfr nedan). Av samtliga lägenheter i nyuppförda hus utgjorde de i stenhus belägna under redogörelseåret 62·4 %, och i sådana förefunnos 56·6 % av totala rumsantalet. Motsvarande siffror för år 1929 voro resp. 59·3 och 55·0 %.

Boningshusens våningshöjd. Med avseende på boningshusens våningshöjd utvisar tab. C, att 2 609 eller två tredjedelar (66·6 %) av de under år 1930 uppförda byggnaderna äro tvåvåningshus, medan av de återstående flertalet utgöres av hus med tre eller flera våningar (871). Envåningshusen (437) ha betydande användning i mera lantliga orter, särskilt i östra Sverige, samt inom de i Brännkyrka och Bromma belägna s. k. småstugeområdena,[1] medan de högre hustyperna egentligen förekomma i de större och medelstora städernas inre delar. — Anmärkas bör, att vid dessa beräkningar vinds-, resp. källarvåning räknats som särskild etage, om boningsrum eller annat rum med eldstad och fönster funnits å vinden eller i källaren. Däremot ha i våningsantalet icke medtagits vanliga torkvindar samt ved- och matkällare.

I följande tablå ha hithörande huvudsiffror i tab. C omräknats i relativa tal:

Antal tillkomna boningshus (i %) med	Stockholms stad[2]	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5	Övriga samhällen
1 våning . . .	15·2	16·5	11·4	11·7	5·4	7·3	11·2	10·9	4·1	9·0	5·6	17·8	19·7
2 våningar . .	51·7	74·8	75·5	59·9	67·5	80·8	66·6	51·0	65·9	65·9	84·6	74·8	80·1
3 o. fl. våningar	33·1	8·7	13·1	28·4	27·1	11·9	22·2	38·1	30·0	25·1	9·8	7·4	0·2

Den dominerande byggnadstypen, tvåvåningshuset, har sedan år 1923 (85·2 %) varit stadd i relativ tillbakagång, medan de högre hustyperna samtidigt vunnit starkare utbredning. Även dessa förändringar torde väsentligen sammanhänga med byggnadsverksamhetens ökade koncentration till de större städerna. I följande tablå återges utvecklingen sedan år 1924:

								Stadssamh.		Samtl. orter	
		1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Tillkomna boningshus med											
Antal	1 våning	157	361	362	462	282	356	273	361	334	437
	2 våningar	748	2 985	2 945	2 737	2 363	2 327	1 919	2 300	2 175	2 609
	3 o. fl. våningar . .	404	426	388	460	503	610	716	870	717	871
%	1 våning	12·0	9·6	9·8	12·6	9·0	10·8	9·4	10·2	10·4	11·2
	2 våningar	57·1	79·1	79·7	74·8	75·0	70·7	66·0	65·1	67·4	66·6
	3 o. fl. våningar . . .	30·9	11·3	10·5	12·6	16·0	18·5	24·6	24·7	22·2	22·2

[1] De inom dessa småstugeområden förekommande här såsom envåningshus redovisade byggnaderna äro dock försedda med vindsutrymmen, avsedda att efterhand inredas för bostadsändamål.

[2] Då av huvudstadens nybyggda boningshus endast 184 uppförts inom det egentliga (»gamla») Stockholm mot 696 i Brännkyrka och Bromma, ge dessa siffror ingen bild av förhållandena i den inre staden, där de större våningshöjderna dominera.

Antal lägenheter och rum per hus. Medan boningshusens våningsantal ger en ganska god bild av deras byggnadstyp, framträder byggnadernas betydelse ur bostadssynpunkt klarast, om de fördelas efter antalet i dem befintliga, till bostad avsedda lägenheter. En procentuell fördelning av bostadshusen ur denna synpunkt ter sig på följande sätt:

Antal tillkomna boningshus (i %) med	Stockholms stad[1]	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5	Övriga samhällen
1 lägenhet . . .	67·5	52·4	27·9	36·7	27·1	35·1	43·0	54·6	21·5	23·6	27·9	50·4	64·0
2 lägenheter . .	9·3	28·7	53·6	30·4	36·6	46·2	30·9	13·0	34·9	39·4	50·7	39·2	32·9
3—9 » . .	2·4	13·0	15·4	10·5	21·0	17·2	13·1	3·2	27·8	31·2	18·0	10·0	3·1
10 o. fl. » . .	20·8	5·9	3·1	22·4	15·3	1·5	13·0	29·2	15·8	5·8	3·4	0·4	—

Från den allmänna regeln, att de mindre hustyperna spela en mera betydande roll i de smärre orterna än i de större, gäller det undantaget, att efter antalet räknat enfamiljshuset dominerar inom Stockholm, vilket återspeglar det livliga egnahemsbyggandet inom Brännkyrka och Bromma. I Göteborg och Malmö synes byggnadsverksamheten i högre grad varit koncentrerad till de inre delarna, i det bostadshus om 3 och flera lägenheter här uppvisa det högsta relativtalet (53·8 %). Tvåfamiljshuset är allmännast inom orter med 5 000—10 000 invånare. Inom städer, köpingar och municipalsamhällen med under 5 000 invånare samt särskilt i »övriga» samhällen är det åter igen enlägenhetshuset, som företer de högsta jämförelsesiffrorna.

Såsom framgår av nedanstående översikt, ha de större hustyperna under senare år visat en bestämd tendens till ökning, ehuru relativtalen för dessa ännu äro lägre än 1913.

								Stadssamh.		Samtl. orter	
Tillkomna boningshus med		1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Antal	1 lägenhet	361	1 499	1 507	1 523	1 256	1 315	1 003	1 437	1 217	1 684
	2 lägenheter	404	1 665	1 550	1 488	1 195	1 132	1 020	1 085	1 118	1 212
	3—9 »	332	429	403	387	379	488	493	500	499	512
	10 o. fl. »	212	179	235	261	318	358	392	509	392	509
%	1 lägenhet	27·6	39·7	40·8	41·6	39·9	39·9	34·5	40·7	37·7	43·0
	2 lägenheter	30·9	44·1	41·9	40·7	38·0	34·4	35·1	30·7	34·6	30·9
	3—9 »	25·3	11·4	10·9	10·6	12·0	14·8	17·0	14·2	15·5	13·1
	10 o. fl. »	16·2	4·8	6·4	7·1	10·1	10·9	13·4	14·4	12·2	13·0

Av upplysningarna om antalet bostadslägenheter per hus framgår dock icke i vilken utsträckning de nyuppförda byggnaderna utgöra småfolksbostäder. Ett enfamiljshus kan ju vara såväl en liten stuga med ett par tre rum som en större villa, innehållande ett tiotal rum eller mera. För närmare belysning av detta förhållande ha i tab. C samt i följande procenttablå de ny-

[1] Även här återge stockholmssiffrorna snarast förhållandena i förstadsområdet (Brännkyrka och Bromma), där de nybyggda husen i genomsnitt rymma 1—2 lägenheter, medan motsvarande siffra för den egentliga staden är c:a 40.

och ombyggda boningshusen jämväl fördelats efter antalet boningsrum (inräknat kök) per hus. Jämföras dessa siffror med de förenämnda, befinnes det, att av enfamiljshusen knappt en tredjedel utgjordes av stugor om 1—3 rum (inräknat kök), medan återstoden innehöll 4 »eldstäder» och däröver per hus.

Antal tillkomna boningshus (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5	Övriga samhällen
med 1—3 rum .	22·2	19·9	10·0	6·2	5·6	11·7	13·1	16·3	6·7	8·7	7·4	15·4	19·9
» 4—7 » .	42·6	52·6	51·3	47·6	43·9	58·4	48·1	38·8	37·8	46·0	52·5	60·3	67·1
» 8—19 » .	14·1	19·3	31·0	21·8	31·0	26·6	23·4	15·2	34·8	32·8	32·9	22·1	13·0
» 20 r. o. däröv.	21·1	8·2	7·7	24·4	19·5	3·3	15·4	29·7	20·7	12·5	7·2	2·2	—

Efterföljande tablå visar, att även rumssiffrorna framhäva en förskjutning i produktionen till förmån för de största byggnadstyperna, vilken förändring dock, såsom tidigare påpekats, delvis sammanhänger med att de större städerna kommit att uppbära en ökad andel av byggnadsverksamheten. Tablån visar emellertid, att även tillskotten av småstugor om 1—3 rum under senare år i allmänhet varit något större än tidigare. Under 1930 tillhörde sålunda 12·3 % av boningshusen denna kategori mot resp. 7·4 och 8·3 % under åren 1922 och 1923. Produktionen av hus om 4—7 rum har däremot undergått en fortgående minskning alltsedan år 1923, då dessa byggnader utgjorde 68·0 % av samtliga mot 46·0 % år 1930.

	Tillkomna boningshus med	1913	1924	1925	1926	1927	1928	Stadssamh. 1929	Stadssamh. 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Antal	1—3 rum	113	314	387	496	357	447	271	435	338	512
	4—7 »	492	2 286	2 175	2 107	1 727	1 705	1 402	1 624	1 628	1 883
	8—19 »	403	923	833	737	692	695	746	867	771	917
	20 rum och däröver . .	301	249	300	319	372	446	489	605	489	605
%	1—3 rum	8·6	8·3	10·5	13·6	11·3	13·6	9·3	12·3	10·5	13·1
	4—7 »	37·6	60·6	58·9	57·6	54·9	51·8	48·2	46·0	50·4	48·1
	8—19 »	30·8	24·5	22·5	20·1	22·0	21·1	25·7	24·6	23·9	23·4
	20 rum och däröver . .	23·0	6·6	8·1	8·7	11·8	13·5	16·8	17·1	15·2	15·4

Bostadslägenheternas antal och storlek. Av större betydelse för bedömande av 1930 års bostadsproduktion än boningshusens storlek och art äro uppgifterna om de tillkomna bostadslägenheternas beskaffenhet och fördelning på olika kategorier. Tab. D lämnar en översikt över antalet inom olika städer, köpingar och municipalsamhällen tillkomna lägenheter och rum under år 1930, och tab. E ger motsvarande upplysningar för områden med särskilda byggnadsföreskrifter.[1] I den förstnämnda meddelas till jämförelse även uppgifter om medelantalet under åren 1923—30 tillkomna lägenheter.

[1] Endast de 281 resp. 74 orter, där lägenheter eller rum tillkommit under redogörelseåret, ha medtagits.

Tab. D. Antal år 1930 (och 1923—1930) fullbordade bostäder inom olika städer, köpingar och municipalsamhällen.

Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Tillkomna rum (och kök) (1930)	Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Tillkomna rum (och kök) (1930)
	1923—30[1] (årsmed.)	1930				1923—30[1] (årsmed.)	1930		
Stockholm	5 390	8 690	7 626	20 068	Motala	21	24	16	76
Södertälje	33	37	20	154	Vadstena	5	6	5	19
Sundbyberg*	118	247	235	523	Skänninge*	7	3	2	10
Djursholm	30	20	2	202	Valdemarsvik*	10	15	11	46
Lidingö	61	[2] 20	12	83	Borgs vst.	16	1	—	6
Vaxholm	3	3	3	8	Åtvidaberg*	13	9	7	25
Norrtälje	14	22	14	70	Ödeshög	3	—	—	1
Östhammar*	4	2	1	9	Boxholm*	4	4	4	10
Öregrund*	2	—	—	5	Kisa	6	5	2	19
Sigtuna*	4	6	2	23	Jönköping	159	225	132	875
Stocksund	7	2	—	12	Huskvarna	50	59	54	159
Hässelby vst.*	16	[3] 18	15	51	Nässjö*	55	22	7	95
Saltsjöbaden	10	[4] 3	—	14	Värnamo*	26	53	36	178
Nynäshamn*	18	8	4	29	Vetlanda*	14	7	5	25
Rimbo	3	4	4	11	Eksjö*	27	14	3	56
Hagalund	41	213	211	469	Tranås	45	46	40	128
Nya Huvudsta*	10	—	—	3	Gränna*	3	1	—	4
Lilla Alby*	8	28	22	74	Mariannelund*	·	12	9	43
Råsunda	24	25	18	77	Bodafors*	·	8	6	25
Enebyberg*	11	13	2	57	Aneby	7	9	6	27
Täby*	·	8	5	22	Forserum	5	4	2	13
Norrviken*	·	2	—	10	Gislaved	15	25	13	109
Duvbo	26	7	5	21	Skillingaryd	4	1	1	2
Solhem	10	9	—	47	Vaggeryd*	10	4	—	16
Bromsten*	11	3	2	13	Sävsjö*	14	5	3	15
Snättringe	·	9	7	22	Växjö*	39	19	6	89
Stuvsta	66	58	35	172	Älmhult	9	13	12	39
Huddinge	7	4	2	14	Ljungby	16	10	2	40
Fullersta	21	12	7	44	Markaryd*	7	6	—	30
Segeltorp	23	6	3	24	Åseda*	6	7	2	27
Tumba	4	4	2	12	Hovmantorp	6	[5] 4	2	[5] 14
Rönninge	5	7	5	29	Östregård*	11	25	10	94
Järna*	5	3	3	4	Vislanda*	1	2	—	8
Uppsala	180	289	221	824	Strömsnäsbruk*	6	3	1	9
Enköping*	11	22	8	85	Kalmar	163	245	182	766
Tierp	5	9	2	40	Oskarshamn*	11	13	12	36
Nyköping	53	32	30	71	Västervik*	22	23	17	73
Katrineholm*	14	25	18	83	Vimmerby*	16	17	2	91
Eskilstuna*	131	248	198	704	Borgholm*	8	3	1	14
Torshälla*	1	—	—	5	Gamleby*	3	7	4	19
Strängnäs*	17	15	8	57	Hultsfred	·	24	14	78
Mariefred*	2	1	—	10	Figeholm*	1	1	1	4
Trosa	1	—	—	1	Mönsterås*	3	5	3	21
Malmköping	10	18	11	59	Nybro*	32	31	12	125
Oxelösund	7	12	10	30	Emmaboda	·	[5] 6	2	[5] 24
Sparreholm*	2	3	2	9	Mörbylånga*	3	2	—	10
Vingåker	11	16	14	35	Virserum*	8	5	1	21
Linköping	147	154	111	483	Bergkvara	3	1	1	3
Norrköping	328	414	329	1 214	Torsås*	4	3	—	17
Söderköping	13	7	7	18	Visby*	14	16	4	75

[1] Tecknet · utmärker, att uppgift om byggnadsverksamhet å vederbörande ort erhållits för mindre än 5 av åren 1923—1930. — [2] Dessutom 3 sommarvillor med 9 rum. — [3] Dessutom 2 sommarvillor med 5 rum. — [4] Dessutom 3 sommarvillor med 18 rum. — [5] Approximativ siffra.

Tab. D (forts.). **Antal år 1930 (och 1923—1930) fullbordade bostäder inom olika städer, köpingar och municipalsamhällen.**

Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Till komna rum (och kök) (1930)	Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Tillkomna rum (och kök) (1930)
	1923—30[1] (årsmed.)	1930				1923—30[1] (årsmed.)	1930		
Hemse*	1	2	1	7	Sjöbo*	8	12	3	57
Karlskrona*	49	78	32	328	Löberöd*	2	—	—	3
Ronneby*	13	18	—	94	Höör	4	8	2	35
Karlshamn	21	20	8	73	Halmstad	76	148	58	571
Sölvesborg*	7	4	2	19	Laholm	10	3	1	11
Långö*	13	13	12	40	Falkenberg	32	48	31	156
Kristianstad	71	131	85	414	Varberg*	35	59	23	228
Simrishamn*	15	24	17	76	Kungsbacka*	18	12	5	55
Ängelholm	43	[2] 31	11	148	Oskarsström	16	12	9	33
Hässleholm*	12	18	5	70	Göteborg	1 658	2 830	2 404	7 527
Tomelilla	27	26	12	103	Mölndal	113	79	62	256
Åhus*	10	23	17	55	Kungälv*	6	6	3	20
Båstad	2	2	2	6	Marstrand	2	4	3	12
Löderup*	·	2	—	9	Lysekil	15	24	11	110
Smedstorp	2	1	—	4	Uddevalla	72	127	76	419
Tollarp*	5	2	—	8	Strömstad	8	13	9	41
Vilan*	4	11	8	35	Älvsborg	67	17	5	83
Broby kyrkoby*	8	23	14	58	Fiskebäckskil*	1	1	—	6
Glimåkra	·	8	5	27	Grundsund	1	2	1	10
Lönsboda*	·	9	4	36	Skärhamn	3	5	2	18
Osby	6	10	3	37	Kyrkesund	1	1	1	2
Hästveda*	3	2	1	9	Slätten*	5	5	4	16
Bjärnum	7	7	3	28	Tången	·	2	1	6
Tyringe	·	4	2	15	Gravarne-Bäckevik*	3	2	1	7
Vinslöv	7	14	6	51	Smögen*	2	5	5	13
Sösdala*	4	2	—	8	Hogenäs Näs*	·	3	—	12
Örkelljunga	12	8	4	28	Bovallstrand*	2	7	3	26
Klippan*	17	13	5	51	Hunnebostrand	4	8	5	35
Åstorp	12	3	2	12	Fjällbacka	4	4	4	12
Torekov*	3	—	—	3	Vänersborg*	37	97	67	287
Malmö*	775	1 497	1 190	4 117	Trollhättan*	42	10	1	44
Lund	157	263	179	768	Alingsås	38	58	45	192
Landskrona	49	127	105	364	Borås	291	360	228	1 054
Hälsingborg	489	718	564	2 153	Ulricehamn*	31	58	32	207
Eslöv	33	21	13	69	Åmål	41	43	29	131
Ystad	42	28	14	107	Bengtsfors*	9	10	7	35
Trälleborg	101	108	90	318	Lilla Edet*	3	4	2	13
Skanör med Falsterbo	5	3	—	19	Vårgårda*	·	8	5	29
Svedala	14	6	4	19	Herrljunga	6	8	5	25
Skurup	12	1	—	9	Kinna	·	19	12	62
Hörby*	12	12	7	51	Mariestad*	28	8	5	29
Höganäs*	9	14	6	66	Lidköping	44	46	43	128
Viken*	4	2	—	22	Skara	20	12	4	49
Teckomatorp*	7	8	8	24	Skövde[3]	44	85	30	387
Kävlinge*	10	7	4	24	Hjo	5	11	5	58
Veberöd*	5	3	2	7	Tidaholm	26	55	38	183
Lomma	9	5	3	22	Falköping	29	23	20	56
Arlöv	22	12	8	46	Grästorp	8	4	2	15
Fosie	·	23	18	67	Vara*	8	13	9	47
Vällinge*	3	6	3	23	Töreboda*	6	17	9	68

[1] Jfr not 1 sid. 789. — [2] Dessutom 6 sommarvillor med 25 rum. — [3] Uppgiften avser det stadsplanelagda området samt områden med s. k. utomplansbestämmelser.

Tab. D (forts.). **Antal år 1930 (och 1923—1930) fullbordade bostäder inom olika städer, köpingar och municipalsamhällen.**

Tecknet * utmärker, att uppgiften endast avser den stadsplanelagda delen av vederbörande ort.

Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Tillkomna rum (och kök) (1930)	Orter	Tillkomna bostadslägenheter		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Tillkomna rum (och kök) (1930)
	1923—30[1] (årsmed.)	1930				1923—30[1] (årsmed.)	1930		
Vedum*	2	2	2	5	Leksands Noret	6	6	4	23
Järpås*	4	4	1	18	Gävle	106	129	102	343
Götene*	7	2	2	4	Söderhamn	18	9	1	41
Floby	3	1	—	8	Hudiksvall*	19	29	25	80
Stenstorp*	3	2	1	6	Storvik*	8	2	2	6
Falköpings förstäder*	8	5	4	15	Sandviken	87	149	128	420
Tibro*	14	17	9	53	Bollnäs*	11	20	13	82
Karlstad	132	130	98	394	Björkhamre*	8	4	2	14
Kristinehamn	45	85	59	257	Arbrå	1	2	2	3
Filipstad*	2	3	—	18	Härnösand[3]	24	19	12	81
Arvika	52	14	9	48	Sundsvall	73	125	72	474
Sunne*	9	3	—	22	Sollefteå	6	8	3	50
Forshaga	4	10	8	29	Örnsköldsvik	22	25	10	110
Kil*	4	6	5	20	Skönsmon	37	9	8	21
Torsby	4	2	—	13	Skönsberg*	8	11	6	30
Örebro	327	403	318	1 079	Kramfors*	13	14	8	53
Askersund	7	3	1	14	Nyland*	3	2	1	10
Nora	9	4	4	10	Östersund*	40	34	22	124
Lindesberg*	8	4	4	15	Järpen	2	[2] 2	1	[2] 8
Kopparberg*	10	13	7	39	Svegsmon	7	1	—	5
Kumla	16	14	12	56	Umeå	73	80	49	302
Karlskoga*	8	19	3	80	Skellefteå*	50	92	56	276
Jannelund*	5	4	2	13	Lycksele	13	[2] 3	—	[2] 17
Frövi	6	—	—	4	Nordmaling*	2	1	—	11
Västerås	69	126	73	443	Vindeln*	2	2	—	9
Sala*	15	25	18	74	Djupviken	2	1	—	5
Köping*	10	17	14	58	Jörn	2	5	5	13
Arboga	6	[2] 1	—	[2] 6	Vilhelmina	6	4	2	17
Kungsör	11	15	14	43	Åsele*	3	2	—	8
Västanfors	·	2	2	4	Luleå	53	46	29	153
Norberg*	2	—	—	4	Piteå*	6	16	5	63
Heby*	2	3	2	11	Boden*	20	20	8	85
Falun	33	31	10	151	Haparanda	3	2	2	6
Säter*	13	10	7	33	Arvidsjaur*	8	9	7	27
Hedemora	11	11	8	39	Svartöstaden*	5	6	6	14
Ludvika*	13	40	18	146	Kalix*	8	6	5	25
Krylbo*	8	13	11	33	Gällivare	7	11	6	43
Borlänge*	14	10	6	30	Malmberget*	12	45	41	118
Smedjebacken*	9	6	4	18	Kiruna	131	149	125	400
Morastrand*	5	2	—	10	Samtliga orter	[4] 14 690	21 785	17 223	59 900
Domnarvet	23	38	15	155					
Vansbro*	7	5	4	13					

[1] Jfr not 1 sid. 789. — [2] Approximativ siffra. — [3] Jfr. not 3 å sid. 790. — [4] Siffran avser endast de orter, för vilka dylika medeltalsuppgifter redovisats i tabellen. Medtagas samtliga orter, beträffande vilka uppgift om bostadsbyggnadsverksamhet inkommit för ett eller flera av åren 1923—1930, stiger siffran till 14 760.

Tab. E. Antal under år 1930 fullbordade bostäder inom samhällen med särskilda byggnadsföreskrifter.

Förkortningar: vsh = villasamhälle, stsh = stationssamhälle, sh = samhälle, sn = socken.

Orter[1] (kommunens namn anges inom parentes)	Tillkomna bostadslägenheter	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök	Tillkomna rum (och kök)	Orter[1] (kommunens namn anges inom parentes)	Tillkomna bostadslägenheter	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök	Tillkomna rum (och kök)
Stockholms län.				Smål. Burseryds stsh (Burseryd)	3	2	10
Hargshamn (Harg)	4	4	11	Rydöbruks sh (Långaryd)	2	2	5
Österskär (Österåker)	[2] 10	7	[2] 33	Landeryds stsh (Långaryd)	4	4	12
Danderyds sn, del av	[2] 1	—	[2] 9	Reftele stsh (Reftele)	1	—	4
Näsby Västra Park och Näsby Sportfält (Täby)	[3] 8	6	24	Malmbäcks stsh (Malmbäck)	—	—	3
Näsby Östra Park (Täby)	[4] 2	—	10	Stockaryds stsh (Stockaryd)	4	4	11
Roslags Näsby (Täby)	5	1	18	Landsbro stsh (Lannaskede)	8	6	23
Åva sh (Täby)	4	3	10	Kvillsfors stsh (Ökna)	1	1	3
Tureberg (Sollentuna)	39	24	132	*Kronobergs län.*			
Spånga sn, del av	13	6	46	Lenhovda stsh (Lenhovda)	2	1	7
Nacka sn, del av	6	4	27	Målerås stsh (Hälleberga)	1	—	6
Saltsjö-Duvnäs (Nacka)	9	2	54	Skruv (Ljuder)	2	2	6
Älta (Nacka)	8	2	34	Yxnanäs stsh (Älmeboda)	1	1	3
Huddinge sn, del av	[5] 6	2	25	Älmeboda stsh (Älmeboda)	1	—	6
Granlidens vsh (Tveta)	7	5	22	Rävemåla stsh (Älmeboda)	3	1	12
Kumla (Tyresö)	14	8	50	Lessebo stsh (Hovmantorp)	9	6	26
Uppsala län.				Växjö sn, del av	12	9	35
Kungsängens stsh (St. Näs)	2	1	9	Konga bruks stsh (S. Sandsjö)	8	2	31
Örsundsbro (Fröslunda)	2	—	12	Åringsås sn, del av	2	1	6
Norby by (Bondkyrka)	2	2	6	Liatorps stsh (Stenbrohult)	2	—	10
Södermanlands län.				Diö stsh (Stenbrohult)	6	4	19
Tystberga stsh (Tystberga)	1	—	5	Strömsnäsbruks omgivningar (Traryd)	1	1	3
Vannesta by (Torcsund)	1	—	5	*Kristianstads län.*			
Östergötlands län.				Hässleholms förorter (Stoby)	4	2	14
Rimforsa sh (Tjärstad)	1	—	4	*Malmöhus län.*			
Jönköpings län.				Kågeröds stsh (Kågeröd)	7	1	27
Smål. Annebergs stsh (N. Solberga)	3	3	13	Bunkeflo sn, del av	2	2	5
Ängs o. Fredriksdals stsh (Barkeryd)	2	2	5	Kyrkoköpinge sn, del av	1	1	3
Norrahammars stsh (Sandseryd)	21	12	86	Harlösa (Harlösa)	2	—	9
Bankeryds stsh (Bankeryd)	8	7	21	*Hallands län.*			
Mogärde, Östersands o. Madens sh (Vetlanda o. Källeryd)	—	—	3	Tyludden (Söndrum)	[6] 1	—	4
Gyllenfors stsh (Anderstorp)	12	7	41	Veddige stsh (Veddige)	1	—	6
Smålandsstenars stsh (Villstad)	9	5	29	*Göteborgs och Bohus län.*			
				Partille sn, del av	14	8	58
				V. Frölunda, del av	[7] 38	20	144
				Tuve sn, del av	3	—	16
				Backa sn, del av	22	20	54
				Munkedals stsh (Foss)	6	3	30

[1] I några fall omfattar redovisningsenheten större delen av en landskommun, vilken kan innesluta flera skilda bebyggelseområden. — [2] Approximativ siffra. — [3] Dessutom 4 sommarvillor med 8 rum. — [4] Dessutom 9 sommarvillor med 19 rum. — [5] Dessutom 6 sommarvillor med 14 rum. — [6] Dessutom 5 sommarvillor med 36 rum. — [7] Dessutom 5 sommarvillor med 14 rum.

Tab. E (forts.). Antal under år 1930 fullbordade bostäder inom samhällen med särskilda byggnadsföreskrifter.

Orter (kommunens namn anges inom parentes)	Tillkomna bostadslägenheter	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök	Tillkomna rum (och kök)	Orter (kommunens namn anges inom parentes)	Tillkomna bostadslägenheter	Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök	Tillkomna rum (och kök)
Älvsborgs län.				*Gävleborgs län.*			
Lerums stsh (Lerum) . .	[1] 32	12	149	Ockelbo stadsplaneomr. (Ockelbo)	5	3	13
Skaraborgs län.				Hofors sn, del av	27	8	114
Mullsjö stsh (Nykyrka) .	[2] 4	2	[2] 14	Alfta kyrkby (Alfta) . .	4	3	13
Otterbäckens hamn (Amnehärad)	3	1	12	Edsbyns sh (Ovanåker) .	5	2	21
Västmanlands län.				*Jämtlands län.*			
Tillberga stsh (Hubbo) .	12	12	25	Mörsils stsh (Mörsil) . .	1	1	1
Åby sh (Nora)	5	—	31	*Västerbottens län.*			
Kopparbergs län.				Bolidens gruvsh (Skellefteå lk)	95	38	355
Älvdalens kyrkby (Älvdalen)	7	5	18	Samtliga orter	**596**	**313**	**2 208**

Då, såsom av följande tablå framgår, antalet i städer, köpingar och municipalsamhällen under år 1930 tillkomna lägenheter, nämligen 21 785 (därav 19 943 i nybyggda hus) överstiger 1913 års siffra med 153 %, beror detta icke i sin helhet på livligare byggnadsverksamhet, utan siffrorna återspegla även det förhållandet, att 1930 års statistik omfattar vida flera och folkrikare orter. Ställer man byggnadsverksamheten under de båda åren i relation till befolkningssiffrorna, framgår det, att antalet tillkomna lägenheter per 10 000 inv. ökats från 49 till 93 eller med 89·8 %.

							Stadssamh.		Samtl. orter	
	1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Antal tillk. bostadsläg.	8 594	11 901	13 068	14 221	15 095	16 399	16 147	21 785	16 598	22 381
indextal (1923—30 = 100)	58	81	89	96	102	111	109	148	•	•
Ökn. resp. minskn. fr. närm. föreg. år (%)	+5·5	+25·8	+9·8	+8·8	+6·1	+8·6	−1·5	+34·9	•	+34·8
Antal tillk. småläg. .	5 957	7 783	8 991	10 427	11 293	12 551	12 292	17 223	12 559	17 536
I % av samtliga . .	69·3	65·4	68·8	73·3	74·8	76·5	76·1	79·1	75·7	78·4

I förhållande till årsmedeltalet för perioden 1923—1930, nämligen 14 760 lägenheter, företer år 1930 en ökning med 47·6 %, vilken stegring reduceras till 38·8 %, om man också i detta fall räknar per 10 000 invånare. Gentemot år 1929 framträder en ökning på 34·8 %.

Såsom framgår av tab. D, har emellertid utvecklingen gestaltat sig ganska olika inom olika orter. Förhållandet belyses närmare genom följande tablå:

[1] Dessutom 2 sommarvillor med 4 rum. — [2] Approximativ siffra.

Lägenhetstillskott under åren 1923/30 (årsmedeltal), 1929 och 1930 i städer, köpingar och municipalsamhällen.

Orter, där 1930 års lägenhetstillskott jämfört med medeltalet 1923/30 varit[1]	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
större:												
Antal orter . . .	1	30	18	20	35	22	**126**	3	13	12	26	72
» lägenheter .	8 690	2 061	792	3 111	4 701	1 016	**20 371**	13 017	3 555	1 189	1 607	1 003
mindre:												
Antal orter . . .	—	23	19	21	24	22	**109**	—	1	10	12	86
» lägenheter .	—	231	145	200	370	209	**1 155**	—	130	308	221	496
lika:												
Antal orter . . .	—	7	5	9	11	5	**37**	—	—	—	1	36
» lägenheter .	—	32	51	80	55	41	**259**	—	—	—	20	239
Hela ant. läg. 1930	8 690	2 324	988	3 391	5 126	1 266	**21 785**	13 017	3 685	1 497	1 848	1 738
» » » 1929	5 606	1 977	873	2 235	4 336	1 120	**16 147**	8 769	2 948	1 221	1 550	1 659
Medelantal läg. 1923—1930 . .	5 390	1 717	843	2 178	3 600	1 032	**14 760**	7 823	2 641	1 239	1 356	1 701

Sålunda har flertalet orter, för vilka ändring registrerats, uppvisat ökade lägenhetstillskott i jämförelse med medeltalen för perioden 1923/30. Ökningen i totalsiffrorna framträder inom samtliga ortsgrupper och landsdelar men är mest märkbar i de större städerna, särskilt Stockholm, samt i västra (Göteborg) och södra (Malmö, Lund, Landskrona, Hälsingborg) Sverige. Även östra Sverige (Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Sundbyberg och Hagalund) företer en ganska märkbar stegring.

Av de år 1930 tillkomna lägenheterna utgjordes 17 536 eller 78·4 % av bostäder om högst 2 rum och kök. En mera detaljrik bild av de nytillkomna lägenheternas sammansättning efter rumsantal inom olika landsdelar och storleksklasser av samhällen ger nedanstående tablå:

Av de tillkomna bostadslägenheterna voro (i %)	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	und. 5	Övriga samhällen
enkelkök, -rum m. m.	34·9	11·8	8·1	15·7	7·8	12·8	**20·3**	26·0	15·3	9·8	11·0	12·1	5·2
1 rum och kök . .	38·1	33·2	15·0	22·1	37·4	22·3	**32·8**	40·4	23·2	17·2	35·0	13·9	12·9
2 » » » . .	14·8	29·9	38·9	35·3	29·9	29·5	**25·3**	19·8	33·2	38·7	27·2	32·9	34·4
3 » » » . .	4·4	12·9	18·2	15·2	15·3	17·6	**11·1**	6·6	14·9	17·9	14·2	21·8	27·5
4 » » » . .	2·5	6·1	9·6	6·1	5·0	8·7	**4·8**	2·8	6·9	7·3	6·7	8·9	11·8
5 o. fl. rum och kök	5·3	6·1	10·2	5·6	4·6	9·1	**5·7**	4·4	6·5	9·1	5·9	10·4	8·2

Huvudintrycket av sammanställningen blir, att produktionen av småläge nheter i allmänhet nådde den största omfattningen inom de större städerna, varest ju också på grund av det högre hyresläget efterfrågan i relativt stor utsträckning inriktas på de minsta slagen av bostäder. I samband härmed står, att lägenheternas fördelning efter rumsantal knappast ger någon föreställning om i

[1] Endast de 272 orter, där under år 1930 nya lägenheter tillkommit, ha medräknats. — [2] Inkl. orter, beträffande vilka uppgift om byggnadsverksamheten lämnats för mindre än 5 år av ifrågavarande period.

vad mån de komma till användning som småfolksbostäder. De större städernas med alla moderna bekvämligheter försedda och ofta mycket höga hyror betingande småvåningar om ett eller två rum och kök efterfrågas sålunda i stor utsträckning av tjänstemän o. d., medan däremot å mindre orter samt inom storstädernas förortsområden lägenheter med ett rum och kök på nedre botten samt två små sovrum en trappa upp kunna utgöra typiska arbetarbostäder.

Följande tablå ger en översikt av utvecklingen under tidigare år:

								Stadssamh.		Samtl. orter	
		1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Tillk. bostadslägenheter om											
Antal	enkelkök, -rum m. m.	1 126	1 529	1 668	1 726	2 628	2 882	2 696	4 506	2 708	4 537
	1 rum och kök . .	2 647	2 623	3 131	3 750	4 157	5 051	5 289	7 267	5 375	7 344
	2 » » » . .	2 184	3 631	4 192	4 951	4 508	4 618	4 307	5 450	4 476	5 655
	3 » » » . .	991	1 947	1 990	1 917	2 023	1 980	1 903	2 320	2 001	2 484
	4 » » » . .	1 646	1 039	984	993	931	941	875	1 001	926	1 071
	5 o. fl. rum och kök .		1 132	1 103	884	848	927	1 077	1 241	1 112	1 290
%	enkelkök, -rum m. m.	13·1	12·9	12·8	12·1	17·4	17·6	16·7	20·7	16·8	20·3
	1 rum och kök . .	30·8	22·0	24·0	26·4	27·5	30·8	32·7	33·4	32·4	32·8
	2 » » » . .	25·4	30·5	32·1	34·8	29·9	28·2	26·7	25·0	27·0	25·3
	3 » » » . .	11·5	16·4	15·2	13·5	13·4	12·1	11·8	10·6	12·0	11·1
	4 » » » . .	19·2	8·7	7·5	7·0	6·2	5·7	5·4	4·6	5·6	4·8
	5 o. fl. rum och kök .		9·5	8·4	6·2	5·6	5·6	6·7	5·7	6·7	5·7

Den alltsedan år 1923 förhärskande tendensen till absolut och relativ ökning i produktionen av smålägenheter, vilken knappast gjorde sig gällande under år 1929, har under år 1930 framträtt med förnyad styrka. Dessa förskjutningar stå emellertid delvis i samband med att den andel av lägenhetstillskottet, som fallit på de större städerna, undergått en fortgående stegring under åren 1923—1927, men därefter något minskats under 1928 och 1929 för att slutligen ånyo stegras under år 1930. Förhållandet belyses närmare i följande översikt:

År	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Antal tillkomna bostadslägenheter .	9 461	11 901	13 068	14 221	15 095	16 399	16 147	21 785
Därav (i %) inom								
Städer m. över 100 000 inv. . .	32·5	42·3	50·1	56·0	59·6	55·9	54·3	59·8
därav Stockholm	19·0	30·0	32·7	43·4	45·9	37·1	34·7	39·9
Städer m. 20—100 000 inv. . . .	16·0	17·3	18·6	16·8	16·3	18·5	18·3	16·9
» » 10— 20 000 » . . .	15·3	13·4	8·9	6·8	5·9	7·8	7·6	6·9
Orter » 5— 10 000 » . . .	15·0	11·1	8·7	7·3	7·5	7·7	9·6	8·4
» » under 5 000 » . . .	21·2	15·9	13·7	13·1	10·7	10·1	10·2	8·0

Antal boningsrum och kök. Övergår man från den bostadssociala enheten, lägenheten, till den byggnadstekniska, rummet eller »eldstaden», finner man av tab. C, att år 1930 tillkommo tillhopa 62 108 boningsrum och kök, varav 56 190 rum i ny- och (från grunden) ombyggda hus. Följande tablå anger motsvarande antal år 1913 samt 1924—1930:

							Stadssamh.		Samtl. orter	
	1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Tillkomna rum (boningsrum och kök) antal . .	28 055	39 297	41 721	43 932	44 166	46 795	46 647	59 900	48 244	62 108
indextal (1923—30 = 100)	63	88	94	99	99	105	105	134	·	·
ökn. resp. minskn. fr. närm. föreg. år (%)	+3·1	+15·6	+6·2	+5·3	+0·5	+6·0	−0·3	+28·4	·	+28·7

Om man räknar efter antalet rum, blir redogörelseårets stegring gentemot år 1929 sålunda vida mindre (28·7 %), än om man utgår från antalet lägenheter (34·8 %). Skillnaden förklaras genom bostadsproduktionens nyss påpekade ökade inriktning på smålägenheter.

Huru de tillkomna rummen åren 1923—1930 fördelade sig på olika lägenhetskategorier åskådliggöres i följande översikt:[1]

Rum (boningsrum och kök i nytillkomna lägenheter	1923	1924	1925	1926	1927	1928	Stadssamh. 1929	Stadssamh. 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Antal										
enkelkök, -rum m. m. . .	1 128	1 946	2 014	2 211	3 060	3 287	3 207	5 440	3 220	5 480
1 rum och kök	3 272	5 248	6 262	7 500	8 314	10 102	10 578	14 534	10 750	14 688
2 » » »	9 279	10 896	12 576	14 853	13 524	13 854	12 921	16 350	13 428	16 965
3 » » »	6 372	7 788	7 960	7 668	8 092	7 920	7 612	9 280	8 004	9 936
4 » » »	13 635	5 195	4 920	4 965	4 655	4 705	4 375	5 005	4 630	5 355
5 o. fl. rum och kök . .		7 925	7 671	6 228	5 983	6 393	7 546	8 806	7 790	9 153
Procent										
enkelkök, -rum m. m. . .	3·3	5·0	4·9	5·1	7·0	7·1	6·9	9·2	6·7	8·9
1 rum och kök	9·7	13·5	15·1	17·3	19·1	21·8	22·9	24·5	22·5	23·9
2 » » »	27·6	27·9	30·4	34·2	31·0	29·9	27·9	27·5	28·1	27·6
3 » » »	18·9	20·0	19·2	17·7	18·5	17·2	16·5	15·6	16·7	16·1
4 » » »	40·5	13·3	11·9	11·4	10·7	10·2	9·5	8·4	9·7	8·7
5 o. fl. rum och kök . .		20·3	18·5	14·3	13·7	13·8	16·3	14·8	16·3	14·8

Denna tabell belyser särskilt det faktum, att byggnadsverksamheten i högre grad sysselsätter sig med framställning av större lägenheter än som kommer till synes, när man uteslutande utgår från lägenheternas antal. Medan sålunda år 1930 21·6 % av de nya lägenheterna voro sådana om 3 eller flera rum och kök, tillhörde 39·6 % av alla nya rum våningar av denna storlekskategori.

Med hänsyn till »eldstadens» brukbarhet som byggnadsteknisk enhet erhålles ett ganska gott mått på bostadsproduktionens intensitet under en tidsperiod, om man ställer antalet tillkomna rum och kök i relation till folkmängden respektive år, såsom skett här nedan:

Tillkomna rum (och kök) per 10 000 inv. i städer, köp. o. mun.-samh.	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav med följ. antal inv. (1 000): över 100	20— 100	10— 20	5— 10	under 5
1923	158	130	227	175	170	154	**164**	147	128	183	192	213
1924	259	150	194	159	185	144	**186**	205	161	176	178	189
1925	294	168	170	178	191	112	**196**	256	178	126	156	172
1926	378	134	147	191	152	128	**199**	287	172	109	135	162
1927	380	108	157	195	169	93	**197**	298	160	103	138	140
1928	315	140	170	216	206	119	**206**	292	186	137	148	145
1929	278	156	180	196	214	127	**202**	268	194	141	153	153
1930	400	178	198	270	241	154	**256**	366	234	171	187	158

Om tillskottet av rum och kök sättes i relation till folkmängden, företedde redogörelseåret en ökning gentemot år 1929 med 26·7 %. Stegringen framträdde, som synes, inom samtliga landsdelar och ortsgrupper men var mest framträdande inom de större städerna.

[1] Rum, som tillbyggts äldre lägenheter, ha här ej inräknats.

Bad- och duschrum. Av bostadslägenheternas viktigare fasta tillbehör redovisas i tab. C särskilt b a d- o c h d u s c h r u m m e n. I vilken utsträckning de nytillkomna bostäderna varit försedda med denna hygieniskt betydelsefulla, men först under de senaste decennierna till allmännare användning komna bekvämlighet, belyses genom översikten här nedan, i vilken antalet lägenheter med bad- eller duschrum ställts i relation till hela bostadstillskottet inom olika landsdelar och ortsgrupper:

	Stockholms stad	Östra Sverige	Smål. och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Samtliga orter	Därav städer, köp. o. mun.-samh. med följ. antal inv. (1 000): över 100	20—100	10—20	5—10	under 5	Övriga samhällen
Tillkomna lägenheter . .	8 690	2 508	1 116	3 407	5 250	1 410	**22 381**	13 017	3 685	1 497	1 848	1 738	596
Därav med bad- el. duschrum	7 567	1 274	420	1 516	2 304	307	**13 388**	9 810	1 895	566	681	368	68
i %	87·1	50·8	37·6	44·5	43·9	21·8	**59·8**	75·4	51·4	37·8	36·9	21·2	11·4

Av de under redogörelseåret tillkomna lägenheterna voro sålunda tre femtedelar försedda med denna bekvämlighet. Särskilt högt ter sig relationstalet för Stockholm (87·1 %), medan flertalet mindre städer och orter uppvisa betydligt lägre siffror. Under de senare åren har det procentuella antalet lägenheter med bad- eller duschrum undergått en fortgående ökning. Siffrorna för åren 1923—1929 voro sålunda resp. 24·0, 23·4, 28·6, 34·8, 49·1, 49·8 och 55·0 %.

Nettotillskottet av hus, lägenheter och rum. Såsom tidigare nämnts, redovisas å de för statistiken över byggnadsverksamheten använda frågeformulären jämväl a v g å n g n a hus, lägenheter och rum. Dessa uppgifter meddelas dock med någon reservation, då de särskilt beträffande tidigare år torde vara mindre fullständiga.

Under redogörelseåret hade 894 hus varit föremål för mer eller mindre omfattande rivningsarbeten. Av ifrågavarande byggnader utgjorde 599 egentliga boningshus, vilka i 284 (47·4 %) fall fullständigt bortrivits för att lämna plats åt andra, medan i återstående fall husen endast blivit ombyggda eller ändrade på ett mer eller mindre genomgripande sätt. Genom ifrågavarande rivnings- och ändringsarbeten hade försvunnit 2 071 bostadslägenheter, innehållande 6 510 boningsrum och kök. Rivningsverksamhetens omfattning under de senaste sju åren framgår av följande översikt:

							Stadssamh.		Samtl. orter	
År	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1929	1930
Genom rivning avgångna bostadslägenheter . .	antal	786	933	1 011	1 360	1 705	2 183	2 047	2 186	2 071
	% av tillkomna	6·6	7·1	7·1	9·0	10·4	13·5	9·4	13·2	9·3
rum (och kök) . . .	antal	2 310	2 510	2 999	3 842	4 884	6 592	6 449	6 598	6 510
	% av tillkomna	5·9	6·0	6·8	8·7	10·4	14·1	10·8	13·7	10·5

Rivningsprocenten undergick sålunda en fortgående stegring under åren 1925—1929 men nedgick under 1930 till c:a 10 % eller ungefär samma rela-

tionstal, som framträdde under åren närmast före kriget. Inom egentliga (»gamla») Stockholm bortrevos under redogörelseåret 13·7 lägenheter och 21·0 rum per 100 nybyggda mot resp. 23·6 och 33·7 under år 1929, sålunda en väsentlig minskning i avgången av gamla billiga bostäder.

Ställas uppgifterna om avgångna hus, lägenheter och rum i relation till de tillkomna inom motsvarande kategorier, erhålles byggnadsverksamhetens nettoresultat. Resultaten av ifrågavarande beräkningar ha sammanställts i följande tablå, varvid till jämförelse meddelas motsvarande siffror för år 1929:

Brutto- och nettotillskott i städer, köp. o. mun.-samh.	*År 1929*				*År 1930*			
	Bruttotillskott	Nettotillskott antal	Nettotillskott pr 10 000 inv.	Nettotillskott i % av brutto	Bruttotillskott	Nettotillskott antal	Nettotillskott pr 10 000 inv.	Nettotillskott i % av brutto
Boningshus	2 908	2 622	11	90·2	3 531	3 255	14	92·2
Bostadslägenheter samtliga	16 147	13 964	61	86·5	21 785	19 738	84	90·6
Bostadslägenheter t. o. m. 2 r. o. k.	12 292	10 750	47	87·5	17 223	15 827	68	91·9
Boningsrum och kök	46 647	40 055	174	85·9	59 900	53 451	228	89·2

En uppfattning om vad byggnadsverksamheten under en rad föregående år betytt för bostadsbeståndets ökning, erhålles i följande tablå:

	1913	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	Stadssamh. 1929	Stadssamh. 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Nettotillskott av rum (och kök)	25250	21 029	32 505	36 987	39211	40933	40 324	41 911	40 055	53 451	41 646	55 598
per 10000 inv.	145	102	157	175	184	185	179	185	174	228	·	·

Under år 1930 ökades nettotillskottet eldstäder med 33·5 % eller med 31·0 %, om siffrorna sättas i relation till folkmängden.

Den icke-spekulativa byggnadsverksamheten. Den av staten, kommuner, bostadsföreningar, stiftelser m. fl. utan direkt vinstsyfte bedrivna byggnadsverksamheten, som under kristiden utgjort ett dominerande inslag i bostadsproduktionen, har under senare år relativt sett gått tillbaka, ehuru numera årligen ett större antal bostäder tillkomma på dylik väg än förhållandet var under åren närmast före, under och efter världskriget. Medelantalet genom icke-spekulativ bostadsproduktion tillkomna lägenheter utgjorde under åren 1916—1922 2 291, men uppgick under perioden 1923—1930 till 2 812 per år. För år 1930 utgjorde siffran 3 200, motsvarande 14·7 % av hela lägenhetstillskottet, vilket innebär en stegring gentemot år 1929 (2 240 lägenheter och 13·9 %) men nedgång gentemot åren 1924—1928 (c:a 20 à 25 %). Över tre fjärdedelar (76·0 %) av den icke-spekulativa bostadsproduktionen har under redogörelseåret fallit på de tre största städerna. Anmärkas bör emellertid, att denna särredovisning av icke-spekulativ byggnadsverksamhet i en del fall varit förenad med vissa vanskligheter, vilka bl. a. förorsakas av svårigheten att skilja mellan egentliga bostadsföreningar och sådana, som i verkligheten äro av spekulativ natur.

	1924	1925	1926	1927	1928	Stadssamh. 1929	Stadssamh. 1930	Samtl. orter 1929	Samtl. orter 1930
Antal tillkomna bostadslägenheter	11 901	13 068	14 221	15 095	16 399	16 147	21 785	16 598	22 381
Därav genom icke-spekulativ byggnadsverksamhet . . { antal	2 939	3 277	2 831	3 226	3 213	2 240	3 200	2 244	3 240
%	24·7	25·1	19·9	21·4	19·6	13·9	14·7	13·5	14·5

Bakom dessa temporära förändringar i denna byggnadsverksamhets totalvolym ligga än större växlingar i fråga om aktiviteten hos dess olika bärare. såsom närmare framgår av procenttalen i följande tablå:

Genom icke-spekulativ byggnadsverksamhet tillkomna bostäder fördelade (i %) på olika huvudgrupper

År	Staten antal lägenh.	Staten %	Kommuner antal lägenh.	Kommuner %	Koop. bostadsför. antal lägenh.	Koop. bostadsför. %	Stiftelser, allmännytt. bostadsbol. etc. antal lägenh.	Stiftelser, allmännytt. bostadsbol. etc. %	Industriella företag antal lägenh.	Industriella företag %
1924	127	4·3	1 522	51·8	517	17·6	672	22·9	101	3·4
1925	62	1·9	1 166	35·6	765	23·3	1 170	35·7	114	3·5
1926	84	3·0	369	13·0	1 973	69·7	332	11·7	73	2·6
1927	25	0·8	673	20·9	2 252	69·8	200	6·2	76	2·3
1928	78	2·4	328	10·2	2 339	72·8	392	12·2	76	2·4
1929 Stadssamh.	64	2·9	207	9·2	1 483	66·2	344	15·4	142	6·3
1929 Samtl. orter	64	2·9	208	9·3	1 484	66·1	344	15·3	144	6·4
1930 Stadssamh.	102	3·2	702	21·9	1 980	61·9	358	11·2	58	1·8
1930 Samtl. orter	102	3·2	706	21·8	1 980	61·1	360	11·1	92	2·8

Medan denna byggnadsverksamhet t. o. m. år 1925 huvudsakligen uppbars av kommuner, staten, s. k. allmännyttiga bostadsbolag, stiftelser eller industriella företag, har de kooperativa bostadsföreningarnas andel under senare år utgjort omkring 60 à 70 %.

Ett karakteristiskt drag i den bostadskooperativa och övriga icke-spekulativa byggnadsverksamheten är, att den i betydligt högre grad än den spekulativa koncentrerat sig på uppförande av just de minsta slagen av bostäder. Detta framgår tydligt av nedanstående procentsiffror för år 1930:

	Antal tillkomna lägenh.	d ä r a v (i %) enkelrum o. d.	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 o. fl. rum o. kök
Icke-spekulativ byggnadsverks.	3 240	26·1	44·8	23·0	4·4	1·7
Övrig »	19 141	19·3	30·8	25·7	12·2	12·0

Belysande är, att av de 11 881 enkelrum, enkelkök och lägenheter om 1 rum och kök, som under år 1930 registrerats såsom fullbordade, 2 298 eller 19·3 % tillkommit på icke-spekulativ väg. Särskilt högt var relationstalet för Göteborg (47·1 %)[1] och Malmö (23·3 %), medan bl. a. Stockholm uppvisar en lägre siffra (15·8 %). Ifrågavarande produktionsgrens starka inriktning på småbostäder medför emellertid, att dess andel av den totala byggnadsverksamheten blir något mindre (11·6 %), när man grundar jämförelsen på antalet rum, än när man utgår från lägenhetssiffrorna (14·5 %).

[1] Denna siffra torde dock vara för hög, beroende på att vissa bostadsföreningar, som i verkligheten äro av spekulativ natur, kommit med i beräkningen.

Tab. F. Antal under åren 1928, 1929 och 1930 beviljade byggnadslov i rikets större städer (med över 10 000 inv.).

	Städer m. över 100 000 inv.			Städer m. 20 000—100 000 inv.			Städer m. 10 000—20 000 inv.			Samtliga större städer		
	1928	1929	1930	[1] 1928	1929	1930	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Antal byggnadsföretag	1 461	1 527	1 797	1 189	1 275	1 383	806	875	985	3 456	3 677	4 165
Därav ny- (och om-) byggnader av boningshus	933	973	1 303	639	658	643	388	404	451	1 960	2 035	2 397
Antal bostadslägenheter	8 393	13 233	13 607	3 369	3 824	3 685	1 384	1 475	1 867	13 146	18 532	19 159
Därav lägenheter m. bad- el. duschrum	5 517	10 389	9 053	1 283	1 681	1 850	469	566	654	7 269	12 636	11 557
Antal rum (och kök)	23 048	31 076	34 491	10 496	11 681	10 906	4 573	5 200	5 976	38 117	47 957	51 373

Antal beviljade boningshus, lägenheter och rum. Med hänsyn till önskvärdheten att ur arbetsmarknads- och allmänt ekonomiska synpunkter ha tillgång till mera aktuell kunskap om det nuvarande läget på byggnadsmarknaden och dess utvecklingstendenser, än som kan erhållas på grundval av siffrorna för under år 1930 fullbordade byggnadsföretag, har socialstyrelsen, såsom nämnts, nu liksom föregående år från byggnadsnämnderna inhämtat vissa uppgifter om under redogörelseåret beviljade byggnadslov[2] i städer med över 10 000 invånare. En sammanfattande översikt av dessa uppgifter erhålles i ovanstående tab. F, i vilken i jämförelsesyfte motsvarande uppgifter om under åren 1928 och 1929 beviljade byggnadsföretag medtagits.

Som synes, företer antalet byggnadslov under år 1930 någon stegring gentemot föregående år, nämligen med 3·4 %, om man räknar efter antalet lägenheter, och med 7·1 %, om man utgår från antalet rum och kök. Stegringstalen för år 1929 voro betydligt högre eller resp. 41·0 och 25·8 %, medan år 1928 i jämförelse med 1927 (13 056 lägenheter och 36 663 rum) företedde en ökning om resp. 0·7 och 4·0 %.

Såsom närmare framgår av tab. G, ökades byggnadsloven under 1930 särskilt i Södertälje, Norrköping, Malmö, Landskrona, Trollhättan, Västerås, Falun, Gävle och Söderhamn, medan bl. a. Linköping, Karlskrona, Borås, Skövde och Örebro företedde sjunkande tal. Stockholm uppvisade ökning i fråga om antalet rum men nedgång i antalet lägenheter.

I allmänhet torde man dock böra iakttaga viss försiktighet, då det gäller att av uppgifter om beviljade byggnadslov söka bedöma den pågående eller närmast förestående utvecklingen. Sålunda kunna tiderna för utförandet och färdigställandet av de under ett visst år beviljade byggnadsföretagen avsevärt växla för olika orter och byggnadstyper, och även andra omständigheter kunna spela in, exempelvis ränteläget och vederbörande byggherres ekonomiska bärkraft o. s. v. Medan man kunde vara böjd att antaga, att tidsrummet mellan byggnadslov och slutavsyning i regel skulle vara längre

[1] I fråga om Karlskrona ha för år 1928 uppskattade siffror måst användas.

[2] Beaktas bör, att byggnadslov ej erfordras för statliga byggnadsföretag, i vissa fall ej heller för kommunala sådana.

Tab. 6. Antal bostadslägenheter och rum i 1929 och 1930 beviljade byggnadsföretag inom olika större städer (med över 10 000 inv.)

Städer	Bostadslägenheter i beviljade byggnadsföretag		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Rum (o. kök) i beviljade byggnadsföretag		Städer	Bostadslägenheter i beviljade byggnadsföretag		Därav läg. t. o. m. 2 rum o. kök (1930)	Rum (o. kök) i beviljade byggnadsföretag	
	1929	1930		1929	1930		1929	1930		1929	1930
Stockholm . .	9 363	9 271	7 777	20 500	23 060	Halmstad . .	101	117	69	395	407
Lidingö . . .	25	36	25	124	132	Göteborg . . .	2 768	2 845	2 417	7 257	7 505
Södertälje . .	27	74	62	130	201	Mölndal . . .	108	121	106	307	325
Uppsala . . .	262	217	164	771	713	Uddevalla . .	133	169	112	445	543
Nyköping . .	60	40	36	194	93	Borås	538	376	280	1 447	954
Eskilstuna . .	259	266	223	781	721	Trollhättan . .	24	67	43	94	209
Linköping . .	192	113	72	621	406	Skövde	108	78	38	486	294
Norrköping .	335	536	452	1 053	1 453	Karlstad . . .	157	156	123	505	455
Jönköping . .	217	275	204	825	843	Kristinehamn .	65	81	52	212	271
Kalmar . . .	213	235	160	697	809	Örebro	406	353	287	1 154	947
Västervik . .	34	41	25	124	127	Västerås . . .	111	158	90	386	562
Visby	25	25	6	85	126	Falun	19	77	43	77	226
Karlskrona .	109	78	34	454	309	Gävle	54	155	107	134	462
Kristianstad .	113	126	53	379	499	Söderhamn . .	11	57	38	46	180
Malmö . . .	1 102	1 491	1 247	3 319	3 926	Härnösand . .	21	16	13	77	66
Lund	316	302	200	884	934	Sundsvall . .	111	124	96	434	349
Landskrona .	55	136	122	185	400	Östersund . .	65	46	24	213	166
Hälsingborg .	767	583	450	2 271	1 740	Umeå	90	75	57	331	239
Ystad	38	51	31	145	179	Luleå	55	51	36	192	134
Trälleborg . .	75	141	119	223	408	Samtliga	18 532	19 159	15 493	47 957	51 373

vid uppförandet av ett större hus än av ett litet, förekommer det i själva verket icke så sällan, att av egnahemsbyggare igångsatta byggnadsarbeten fullbordas först efter loppet av flera år, enär de tidvis måst ligga nere på grund av penningbrist eller av andra orsaker, medan däremot ett av en yrkesbyggmästare i en större stad påbörjat stort hyreshusbygge i regel fullföljes utan uppehåll. Slutligen kunna även i detta fall registreringsförhållandena inverka, i det ett byggnadsföretag kan vara påbörjat, någon gång t. o. m. avslutat, redan innan byggnadslov utfärdats.

Med hänsyn till att tendensen i rikssiffrorna under senare år till god del bestämts av utvecklingen på huvudstadens byggnadsmarknad, meddelas för Stockholm följande siffror, belysande utvecklingen t. o. m. 1 okt. 1931.[1]

Bostadsproduktion i Stockholm	Antal under tiden 1 jan.—1 okt. beviljade		fullbordade		Ant. under byggnad varande lägenheter		rum	
	lägenheter	rum	lägenheter	rum	1 juli	1 okt.	1 juli	1 okt.
År 1928	3 283	8 361	2 844	7 272	4 164	2 381	9 747	6 059
» 1929	6 671	14 493	1 855	5 296	7 522	5 450	16 116	11 658
» 1930	5 967	14 900	4 748	10 783	6 355	4 050	14 744	10 144
» 1931	4 884	12 428	4 472	10 950	6 444	3 602	15 718	8 136

Dessa siffror tyda på, att byggnadsverksamheten undergått en viss minskning under de tre första kvartalen av år 1931.

[1] Uppgifterna äro hämtade ur Statistisk Månadsskrift, utg. av Stockholms stads statistiska kontor, samt preliminära meddelanden från kontoret.

Av de 2 397 ny- (och om-) byggnader av boningshus, som i de större städerna år 1930 beviljades, avsågo 642 eller 26·8 % stenhus, vilket relationstal är något lägre än motsvarande för år 1929 (31·3 %). Att utvecklingen även i övrigt fortfarande synes tendera mot mindre byggnadstyper framgår av följande tablå:

Under åren 1927—1930 beviljade boningshus i större städer fördelade (i %) efter

	antal våningar i höjd			antal lägenheter				antal rum (och kök)			
	1	2	3 o. fl.	1	2	3—9	10 o. fl.	1—3	4—7	8—19	20 o. fl.
År 1927	5·2	76·7	18·1	39·8	33·7	14·3	12·2	6·7	57·1	22·3	13·9
» 1928	3·6	63·8	32·6	30·8	28·8	19·5	20·9	5·1	41·4	28·5	25·0
» 1929	5·5	59·0	35·5	34·7	23·4	17·7	24·2	9·1	35·1	27·9	27·9
» 1930	4·0	67·7	28·3	42·2	23·3	14·0	20·5	8·9	44·7	23·6	22·8

I motsats till vad förhållandet var i fråga om de under 1930 fullbordade lägenheterna, synas de under året beviljade bostäderna tyda på en blivande relativ nedgång i produktionen av småläge nheter. Denna tillbakagång berör dock endast den minsta bostadstypen, nämligen enkelrum, enkelkök o. d.

Bostadslägenheter i beviljade byggnadsföretag fördelade (i %) efter storleksgrupper	enkelrum, enkelkök m. m.	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
År 1927	18·0	31·1	27·8	12·3	5·7	5·1
» 1928	16·4	31·5	27·3	12·3	6·0	6·5
» 1929	24·7	35·2	22·0	9·2	4·0	4·9
» 1930	21·7	35·3	23·8	9·5	4·4	5·3

Enligt tab. F utgjorde antalet lägenheter med badrum i under år 1930 beviljade byggnadsföretag 11 557 eller 60·3 % av samtliga lägenheter, d. v. s. nästan samma relation, som gällde för de under redogörelseåret fullbordade lägenheterna (59·8 %). Under åren 1927, 1928 och 1929 uppgingo procenttalen för de beviljade byggnadsföretagen till resp. 54·7, 55·3 och 68·2 %. Redogörelseårets nedgång gentemot 1929 lärer till någon del sammanhänga med, att man under senare år, särskilt i huvudstaden, i ökad utsträckning börjat inreda för flera lägenheter gemensamma badrum, vilka icke medräknats i ovanstående siffror. Av de i Stockholm under år 1930 beviljade lägenheterna hade sålunda 81·4 % egna badrum och 10·4 % del i badrum.

Vill man erfara, vad byggnadsloven ha att meddela rörande den totala byggnadsverksamhetens utvecklingstendenser inom rikets större städer, bör man uppmärksamma nedanstående tablå, som uppgjorts efter i huvudsak samma grunder som tab. B i det föregående:

	Golvyta i kvadratmeter i nybyggnader för					
Beräknad total byggnadsverksamhet enl. beviljade byggnadslov	industriella el. kommersiella ändamål	förvaltning, skolväsen, sjukvård o. d.	garage, uthus o. d.	samtliga nu angivna ändamål	bostadsändamål	såväl bostads- som andra ändamål
1928	315 190	43 437	60 321	**418 948**	952 925	**1 371 873**
1929	398 072	31 012	101 899	**530 983**	1 198 925	**1 729 908**
1930	516 821	38 869	91 807	**647 497**	1 284 325	**1 931 822**

Den för industriella, kommersiella, administrativa m. fl. ändamål bedrivna byggnadsverksamheten ökades enligt byggnadslovsuppgifterna med 26·7 % mellan 1928 och 1929 samt med 21·9 % mellan 1929 och 1930. Under sistnämnda år var ökningen särskilt framträdande i fråga om skolhus samt kontors-, butiks- och lagerlokaler, medan däremot hotell och restauranger samt garage o. d. företedde en viss nedgång. För bostadsrummen var stegringen, såsom nyss nämndes, 7·1 % och för samtliga rum och lokaler uppgick ökningstalet till 11·7 %. Motsvarande stegring under år 1929 utgjorde 26·1 %. Anmärkningsvärt är, att den sammanlagda arealen i under år 1930 beviljade byggnadsföretag överstiger golvytan i under året fullbordade byggnader (1 798 535 kvm) med 7·4 %, varvid är att märka, att sistnämnda siffra inbegriper hela den statliga och kommunala byggnadsverksamheten, vilken endast till mindre del ingår i byggnadslovsstatistiken.

Nu anförda jämförelsetal ge ett intryck av, att utsikterna för byggnadsverksamheten i de större städerna ännu under år 1930 av företagare bedömdes såsom gynnsamma. Under år 1931 synes däremot åtminstone i Stockholm en viss omsvängning ägt rum, såsom i viss mån framgår av de förut (sid. 801) anförda siffrorna för beviljade byggnadslov under årets tre första kvartal.

Löneutvecklingen i olika länder under 1930.

I den av internationella arbetsbyrån sammanställda statistiken över lönenivåns förändringar i de länder, som äga en fortlöpande statistik på detta område, föreligga nu för flertalet stater uppgifter även för år 1930. Den ifrågavarande statistiken har under det senaste året utvidgats till att omfatta tre förut ej medtagna länder, Irland, Lettland och Ungern. Därjämte ha i åtskilliga fall de förut publicerade lönesiffrorna kompletterats med nya serier. Sålunda ha bl. a. särskilda lönesiffror för jordbruket medtagits för Sverige, Storbritannien, Australien och Nya Zeeland. Dessa siffror äro, vad Storbritannien beträffar, beräknade på grundval av de här gällande minimilönerna för lantarbetare, men avse eljest gängse normallöner inom jordbruket (för Sverige har man härvid räknat med de i socialstyrelsens lantarbetarstatistik framlagda lönesiffrorna för statavlönade körkarlar).

Statistiken avser dels de *nominella lönebeloppen* jämte på grund härav beräknade indextal över löneutvecklingen, dels de *reella löneinkomsterna*, de sistnämnda dock endast i fråga om de länder, där de statistikutgivande myndigheterna själva verkställt och framlagt beräkningar rörande reallönens förändringar (eller material till sådana). Som utgångspunkt för indexberäkningen har man, där så kunnat ske, tagit förkrigstiden (1914 eller närliggande år). Löneutvecklingen i de länder, vilkas statistik kunnat föras tillbaka till nämnda tidpunkt, belyses av *tab. A.*

Tab. A. De nominella lönerna i vissa länder.

	Sverige							Danmark				Finland
	Löneinkomst inom industrien						Årsinkomst inom jordbruk[1]	Löneinkomst per timme				Löneink. pr år
	per timme			per dag				Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	S:a	
	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a						
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	FMk
Före kriget .	0·45	0·24	0·40	4·32	2·34	3·82	720	0·613	0·455	0·296	0·502	969
1924	1·14	0·70	1·03	9·12	5·60	8·09	1 371	1·72	1·40	0·92	1·42	11 509
1925	1·18	0·71	1·06	9·36	5·68	8·31	1 318	1·84	1·49	0·98	1·52	11 849
1926	1·19	0·72	1·07	9·57	5·61	8·58	1 328	1·64	1·32	0·87	1·37	12 456
1927	1·20	0·72	1·08	9·57	5·64	8·56	1 334	1·56	1·26	0·84	1·31	12 935
1928	1·22	0·73	1·09	9·67	5·71	8·63	1 329	1·53	1·24	0·83	1·28	13 416
1929	1·25	0·74	1·12	9·99	5·80	8·90	1 308	1·53	1·25	0·83	1·29	13 437
1930	1·28	0·75	1·15	10·29	5·92	9·14	1 260	1·57	1·27	0·84	1·31	—
Indextal.												
Före kriget .	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	*253*	*292*	*258*	*211*	*239*	*212*	*190*	*281*	*308*	*311*	*283*	*1 188*
1925	*262*	*296*	*265*	*217*	*243*	*218*	*183*	*300*	*327*	*331*	*303*	*1 223*
1926	*264*	*300*	*268*	*222*	*240*	*225*	*184*	*268*	*290*	*294*	*273*	*1 285*
1927	*267*	*300*	*270*	*222*	*241*	*224*	*185*	*254*	*277*	*284*	*261*	*1 335*
1928	*271*	*304*	*273*	*224*	*244*	*226*	*185*	*250*	*273*	*280*	*255*	*1 385*
1929	*278*	*308*	*280*	*231*	*248*	*233*	*182*	*250*	*275*	*280*	*257*	*1 387*
1930	*284*	*313*	*284*	*238*	*253*	*239*	*175*	*256*	*279*	*284*	*261*	—

	Frankrike						Tyskland				Storbritannien	
	Städer (utom Paris)				Paris		Timlön		Veckolön		Veckolön	
	Timlön		Daglön		Timlön (män)	Daglön (män)	Yrkesarb.	Grovarb.	Yrkesarb.	Grovarb.	Industri	Jordbruk
	Män	Kv.	Män	Kv.								
	Frs	Frs	Frs	Frs	Frs	Frs	RPf	RPf	RMk	RMk		Sh. d.
Före kriget .	0·46	0·23	4·61	2·29	0·875	8·12	65·7	39·9	34·73	23·29	.	18 0
1924	2·62	1·38	22·00	11·36	3·85	30·80	72·2	50·3	35·44	26·29	.	28 0
1925	2·79	1·51	23·25	12·24	4·15	33·35	86·6	61·9	42·33	31·85	.	31 5
1926	3·22	1·86	26·93	15·29	5·10	41·45	92·7	66·4	45·31	34 11	.	31 8
1927	3·31	1·81	27·34	14·84	5·12	41·70	99·8	72·9	48·41	36·69	.	31 8
1928	3·45	1·97	28·57	16·06	5·25	42·75	106·8	79·3	51·78	39·50	.	31 7½
1929	3·83	2·26	31·84	18·30	6·07	49·34	111·4	83·6	53·96	41·63	.	31 8
1930	4·08	2·42	33·56	19·79	6·61	53·76	111·9	84·0	54·12	41·81	.	31 7½
Indextal.												
Före kriget .	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	*570*	*600*	*477*	*496*	*440*	*379*	*110*	*126*	*102*	*113*	*170*	*156*
1925	*607*	*656*	*504*	*535*	*474*	*411*	*132*	*155*	*122*	*137*	*175*	*175*
1926	*700*	*809*	*584*	*668*	*583*	*510*	*141*	*166*	*130*	*146*	*175*	*176*
1927	*720*	*787*	*593*	*648*	*585*	*513*	*152*	*183*	*139*	*158*	*170—175*	*176*
1928	*750*	*856*	*619*	*701*	*600*	*526*	*163*	*199*	*149*	*170*	*170—175*	*176*
1929	*832*	*969*	*685*	*800*	*720*	*624*	*170*	*210*	*155*	*179*	*170—175*	*176*
1930	*891*	*1 045*	*732*	*866*	*774*	*668*	*170*	*211*	*156*	*180*	*170—175*	*176*

[1] Kontant lön + naturaförmåner för statdräng.

Tab. A (forts.). De nominella lönerna i vissa länder.

	Irland	Schweiz						Lettland				Tjeckoslovakien	
	Veckolön i jordbruk	Timförtjänst			Dagsförtjänst			Yrkesarb.		Grovarb.		Timlön	Veckolön
		Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	Män	Kv.	Män	Kv.		
	Sh. d.	Frs	Frs	Frs	Frs	Frs	Frs					Tj.kr.	Tj. kr.
Före kriget .	·	0·65	0·48	0·30	6·07	4·79	3·22	·	·	·	·	0·44	23·73
1924	·	·	·	·	12·03	9·67	6·35	·	·	·	·	3·94	188·85
1925	26 3	·	·	·	12·06	9·66	6·37	·	·	·	·	3·99	191·36
1926	25 6	·	·	·	12·20	9·67	6·42	·	·	·	·	4·04	194·06
1927	25 6	·	·	·	12 20	9·69	6·34	·	·	·	·	4·06	194·80
1928	24 9	·	·	·	12·20	9·69	6·34	·	·	·	·	4·26	204·38
1929	25 0	1·48	1·14	0·77	12·45	9·85	6·45	·	·	·	·	4·37	209·98
1930	24 6	1·49	1·16	0·78	12·57	9·90	6·36	·	·	·	·	4·49	215·66
Indextal.													
Före kriget .	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	·	·	·	·	*198*	*202*	*197*	*81*	*85*	*95*	*85*	*895*	*796*
1925	*209*	·	·	·	*199*	*202*	*198*	*90*	*94*	*103*	*91*	*907*	*806*
1926	*203*	·	·	·	*201*	*202*	*199*	*102*	*103*	*108*	*99*	*918*	*818*
1927	*203*	·	·	·	*201*	*202*	*197*	*107*	*100*	*113*	*99*	*923*	*821*
1928	*197*	·	·	·	*201*	*202*	*197*	*107*	*115*	*109*	*105*	*968*	*861*
1929	*199*	*228*	*238*	*257*	*205*	*206*	*200*	*108*	*112*	*114*	*106*	*993*	*885*
1930	*195*	*229*	*242*	*253*	*207*	*207*	*198*	—	—	—	—	*1 020*	*909*

	Rumänien	Australien					Nya Zeeland			Kanada			
	Löneink. per mån.	Timlön		Veckolön			Veckolöner			Industri (timlöner)		Jordbruk (årslöner)	
		Industri				Jordbr.	Industri		Jordbruk	Yrkesarb.	Grovarb.	Män	Kv.
		Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Män	Kv.					
		Sh. d.	Sh. d.	Sh. d.	Sh. d.	Sh. d.			Sh. d.			$	$
Före kriget .	·	1 2	6 3/4	55 1	27 2	49 5	·	·	42 0	·	·	323	189
1924	·	2 0 3/4	1 1	94 3	50 0	85 11	·	·	·	·	·	636	461
1925 . . .	·	2 0 3/4	1 1	94 8	49 8	85 11	·	·	59 0	·	·	641	462
1926	·	2 2·41	1 1 3/4	97 7	51 3	88 9	·	·	60 0	·	·	615	455
1927	·	2 2·55	1 2	99 7	52 1	94 4	·	·	62 6	·	·	629	467
1928	·	2 2·97	1 2 35	100 7	53 9	95 9	·	·	69 0	·	·	634	476
1929	·	2 3·10	1 2·42	101 4	53 10	95 10	·	·	69 0	·	·	627	465
1930	·	2 2·78	1 2·52	100 3	54 2	95 0	·	·	69 0	·	·	559	409
Indextal.													
Före kriget .	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	*2 109*	*177*	*193*	*171*	*184*	*174*	*153*	*152*	·	*184*	*183*	*197*	*244*
1925	*2 316*	*177*	*193*	*172*	*183*	*174*	*156*	*153*	*140*	*180*	*186*	*198*	*244*
1926	*2 490*	*189*	*204*	*177*	*189*	*180*	*158*	*157*	*143*	*181*	*187*	*190*	*241*
1927	*2 714*	*190*	*207*	*181*	*192*	*191*	*160*	*158*	*149*	*184*	*188*	*195*	*247*
1928	*2 748*	*193*	*213*	*183*	*198*	*194*	*166*	*159*	*164*	*188*	*187*	*196*	*252*
1929	*2 764*	*194*	*214*	*184*	*198*	*194*	*166*	*159*	*164*	*193*	*188*	*194*	*246*
1930	—	*191*	*215*	*182*	*199*	*192*	*166*	—	*164*	*194*	*188*	*173*	*216*

Tab. A (forts.). **De nominella lönerna i vissa länder.**

	Amerikas förenta stater											Sydafrika
	Fackföreningslöner per		Jordbruk	Genomsnittsförtjänster inom storindustrien[1]								Veckolön
				Per timme				Per vecka				
	timme	vecka	Daglön	Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	S:a	Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	S:a	Män
	$	$	$	$	$	$	$	$	$	$	$	
Före kriget	0·450	22·30	1·44	0·282	0·206	0·156	0·250	14·28	10·82	7·93	12·78	·
1924	1·031	47·32	2·34	0·641	0·479	0·398	0·571	30·01	23·03	16·70	26·57	·
1925	1 091	49·64	2·33	0·647	0·475	0·401	0·572	30·98	23·60	17·36	27·29	·
1926	1·148	52·12	2·35	0·653	0·480	0·400	0·574	31·42	24·14	17·15	27·62	·
1927	1·190	53·79	2·37	0·658	0·494	0·403	0·581	31·70	24·74	17·41	27·94	·
1928	1·195	53·66	2 34	0·662	0·499	0·401	0·583	31·86	25·10	16·89	27 89	·
1929	1·204	53 68	2·34	0·672	0·508	0·405	0·592	33·04	25·88	17·96	29·02	·
1930	1·250	54·37	2·27	0·673	0·502	0·403	0·597	30·48	23·80	16·32	26·99	·
Indextal.												
Före kriget	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	*228*	*214*	*163*	*227*	*233*	*255*	*228*	*210*	*213*	*211*	*208*	*133*
1925	*238*	*222*	*162*	*229*	*231*	*257*	*229*	*217*	*218*	*219*	*214*	*132*
1926	*250*	*233*	*163*	*232*	*233*	*256*	*230*	*220*	*223*	*216*	*216*	*133*
1927	*260*	*241*	*165*	*233*	*240*	*258*	*232*	*222*	*229*	*220*	*219*	*133*
1928	*261*	*241*	*163*	*235*	*242*	*257*	*233*	*223*	*232*	*213*	*218*	*133*
1929	*262*	*241*	*163*	*238*	*247*	*260*	*237*	*231*	*239*	*226*	*227*	*134*
1930	*272*	*244*	*158*	*239*	*244*	*258*	*239*	*213*	*220*	*206*	*211*	—

Förutom de i denna tabell ingående länderna ha i arbetsbyråns redogörelse även medtagits fem stater, i fråga om vilka indexberäkningen icke kunnat föras tillbaka till förkrigstiden. De för dessa länder föreliggande siffrorna äro:

År	Estland		Polen (Indextal)	Italien		Ungern (Daglön i jordbruket i pengös)		Japan (Indextal)					
								Gällande lönesatser			Genomsn. dagsinkomst		
	Timlön (sents)	Indextal		Timlön (lire)	Indextal[2]	M.	Kv.	M.	Kv.	S:a	M.	Kv.	S:a
1923	28·6	*100·0*	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
1924	26·0	90·9	119·3	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
1925	28·4	99·3	119·0	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
1926	28·0	97·9	85·6	·	·	·	·	*100·0*	*100·0*	*100·0*	*100·0*	*100·0*	*100·0*
1927	29·8	102·4	*100·0*	·	·	·	·	100·1	99·1	99·9	101·2	99·4	102·1
1928	31·1	108·7	109·9	2·03	102·1	4·37	3·17	99·1	98·3	99·1	103·3	99·8	105·3
1929	32·1	112·2	119·3	2·04	102·6	4·53	3·20	98·6	97·4	98·6	102·6	96·4	103·9
1930	32·5	113·6	120·9	2·05	103·1	3 93	2·70	96·2	94·0	96·2	97·8	87·4	98·7

[1] Avvikelserna från motsvarande förut publicerade siffror (Soc. Medd. årg. 1930, sid. 703) bero därpå, att en av de 25 industrigrupper, som tidigare ingått i denna statistik, (bomullsindustrien i sydstaterna) numera uteslutits på grund av att de härifrån erhållna löneuppgifterna ej ansetts tillräckligt representativa.

[2] Perioden juli 1928—juni 1929 = 100.

I fråga om de här anförda japanska indexsiffrorna faller det starkt i ögonen, att löneutvecklingen, vad den genomsnittliga dagsinkomsten beträffar, framträder som mera gynnsam, om man räknar med sammanlagda arbetarantalet, än om man tar män och kvinnor var för sig. Förhållandet har av arbetsbyrån icke närmare kommenterats, men har efter all sannolikhet sin förklaring i strukturförändringar inom näringslivet, varigenom den manliga arbetskraften, som hittills endast utgjort ett mindretal av den inom industrien sysselsatta arbetarstammen, vunnit en relativt ökad betydelse.

Den nominella lönenivån har, efter vad av förevarande statistik framgår, i flertalet länder hållit sig ungefär oförändrad under 1930 eller till och med företett någon stegring, åtminstone vad industriens arbetare beträffar. För jordbruket framträder däremot flerstädes lönesänkning (bl. a. i Sverige[1]). På det industriella området har den inbrytande depressionen gjort sig märkbar särskilt i en del utomeuropeiska länder, främst i Japan, där lönerna redan föregående år varit i sjunkande, men även i Australien och Förenta staterna. Inom den amerikanska storindustrien var den genomsnittliga timförtjänsten enligt den här återgivna, från National Industrial Conference Board härrörande statistiken något högre än föregående år i fråga om manliga yrkesarbetare, men lägre för grovarbetare och kvinnor. Ser man på genomsnittsförtjänsten per vecka, framträder däremot en allmän nedgång, tydligen beroende på den till följd av depressionen förkortade arbetstiden; 1930 års siffra ligger här lägre än något av åren 1925—1929.

Ser man på de i *tab. B* sammanställda indextalen för *reallönerna*, framträder utvecklingen under det senaste året såsom mera gynnsam, beroende därpå, att levnadskostnaderna i allmänhet varit sjunkande och det reella inkomstläget sålunda blivit bättre än det nominella. För länder som Tyskland och England, där den nominella lönenivån varit i stort sett oförändrad, kan man sålunda notera en ej oväsentlig höjning av reallönerna, och detsamma gäller, vad timförtjänsterna angår, Amerika. Räknar man med reallönen per vecka, ligger den amerikanska genomsnittsnivån visserligen lägre än 1929, men på ungefär samma höjd som 1928 och högre än åren dessförinnan.

Av de i tab. B sammanställda länderna skulle Sverige nu vara det, som i förhållande till förkrigstiden uppvisar den största reallönestegringen, vare sig arbetsförtjänsten beräknas per timme, per dag eller per år, med behörigt hänsynstagande till arbetstidens inskränkning genom korttidsarbete, arbetsinställelse o. d.

---

[1] Nedgången är åtminstone för Sveriges del uteslutande beroende på sänkta värden för naturaförmånerna.

Tab. B. Indextal för reallönernas förändringar i vissa länder.

	Sverige							Tyskland (timlön)	Storbrit. (veckolön)	Schweiz (dagsinkomst)			Estland (timlön)	Tjeckoslov.	
	Timförtjänst			Dagsförtjänst			Årsink.			Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.		Timlön	Veckolön
	M.	Kv.	S:a	M.	Kv.	S:a									
Före kriget .	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	[1]	*100*	*100*
1924 . .	145	168	148	121	137	122	122	·	100	117	120	117	91·8	128	114
1925 . .	149	168	151	123	138	124	123	96	101	118	120	118	92·8	125	111
1926 . .	153	174	156	129	140	131	128	103	103	124	125	123	92·4	128	114
1927 . .	156	175	158	130	141	131	132	105	102–105	126	126	123	97·5	124	110
1928 . .	158	178	160	131	143	132	129	107	103–106	125	125	122	97·1	130	116
1929 . .	164	182	166	137	147	138	137	110	106–109	127	128	124	95·9	133	119
1930 . .	—	—	173	—	—	146	144	116	110–113	131	131	125	109·2	—	—

	Polen (veckolön)	Australien (veckolön)		Nya Zeeland (veckolön)		Amerikas förenta stater (storindustrien)								Sydafrika (veckolön)
						Timförtjänst				Veckoförtjänst				
		A[2]	B[2]	M.	Kv.	Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	S:a	Yrkesarb.	Grovarb.	Kv. arb.	S:a	
Före kriget .	·	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*	*100*
1924	127·2	116	115	95·6	94·7	140	144	158	141	130	132	131	129	101
1925	109·7	114	113	95·9	94·6	138	139	155	138	131	132	132	129	101
1926	97·7	113	115	97·0	96·4	138	139	152	137	131	133	129	129	103
1927	*100*	116	118	99·3	97·7	142	146	157	141	135	140	134	133	102
1928	107·8	118	114	102·3	98·3	146	150	160	145	138	144	132	135	103
1929	115·0	114	111	103·6	99·4	149	155	163	148	145	150	142	142	104
1930	126·2	—	—	—	—	153	156	165	153	136	141	132	135	—

[1] 1923 = 100.

[2] A-siffrorna äro beräknade för arbetare med full sysselsättning, B-siffrorna med hänsynstagande till förekommande arbetslöshet. (I Soc. Medd. årg. 1930, sid. 704 äro rubrikerna till dessa båda kolumner omkastade till följd av ett tryckfel i »Revue Internationale du Travail.»)

Kollektivavtalen under andra och tredje kvartalen 1931.

Avtalsrörelsen har under andra och tredje kvartalen 1931 varit i stort sett begränsad till enskilda arbetsplatser inom olika näringsgrenar. De mera omfattande avtal, som under våren och sommaren kunde uppsägas, blevo i regel förlängda på ett år. Så blev fallet med bl. a. avtalen för buteljglasbruken, telegrafverkets linjearbetare, jordbruket, frisörfacket, kvarnindustrien och bagerierna. Vad särskilt de sistnämnda angår, skedde dock uppsägning vid en del företag i Stockholm, varpå nytt avtal för dessa träffades med några mindre jämkningar till arbetarpartens förmån.

Inom *parkettläggarfacket* har upprättats nytt riksavtal i stället för det den 1 april 1931 utgångna. Uppgörelsen innebär i stort sett status quo. Timlönerna äro desamma som på olika orter gälla för byggnadsträarbetare. Avtalets giltighet fastställdes till två år, med utlöpningsdag den 1 april 1933.

I fråga om de kollektivavtal, som löpa per den 1 januari, hava *uppsägningar* blivit gjorda i stor utsträckning. Uppsagda äro avtalen vid järnbruk, mekaniska verkstäder, metallverk, porslinsfabriker, pappersmassefabriker och hamnarna. De enskilda järnvägarnas avtal skola, enligt i början av året träffade bestämmelser, likaså utlöpa vid årsskiftet 1931/32. Uppsägning har även skett av kollektivavtalen inom sågverksindustrien och vid pappersbruken, vilka upphöra att gälla den 1 februari 1932. Tillsammans beröra dessa avtal omkring 167 000 arbetare.

Vidare är att anteckna, att inom några viktigare näringsgrenar sista dagen för uppsägning — på grund av särskilt träffad överenskommelse om framflyttning av uppsägningsdagen eller i avtalen fastställd kortare uppsägningstid — infaller den 31 oktober (i något fall 15 november), nämligen för chokladindustrien, konfektionsindustrien, garverier och skofabriker, konstgödningsfabriker, statens järnvägars verkstads- samt ban- och byggnadsarbetare. Beträffande skogs- och flottningsarbetaravtalen i Värmland och västra Bergslagen, vilka löpa per den 30 september, har överenskommits att till den 1 november framflytta uppsägnings- och utlöpningstiden. Det är ännu ovisst, huruvida de nu nämnda avtalen, vilka omfatta inemot 40 000 arbetare, komma att uppsägas.

Bland mera betydande kollektivavtal, som hade kunnat uppsägas till årsskiftet, men som utan uppsägning förlängts för år 1932, må nämnas avtalen för malmgruvorna i mellersta Sverige, stenkolsgruvorna i Skåne, textilindustrien, tändsticksindustrien, en del kemisk-tekniska fabriker samt hotell- och restaurangnäringen. De sålunda prolongerade avtalen beröra omkring 55 000 arbetare.

En socialstatistisk undersökning rörande statarklassen i Södermanland.

Under föregående år verkställdes av Stockholms clartésektion och Stockholms socialistiska studentklubb en statistisk undersökning rörande de statanställda lantarbetarnas allmänna levnadsförhållanden i Södermanlands län, varvid särskild uppmärksamhet fästes vid bostadsförhållandena.[1] Primärmaterialet införskaffades under våren 1930 genom s. k. agenter, vilka å ort och ställe efter gjorda observationer ifyllde ett för ändamålet uppgjort frågeformulär, som bl. a. upptog frågor rörande bostadens storlek (antal rum, yt- och rymdinnehåll) och allmänna beskaffenhet, familjens penninginkomster samt statens storlek och sammansättning, familjemedlemmarnas antal samt födelseår, kön och civilstånd, makarnas vigselår, antalet födda barn samt deras vidare öden efter utflyttningen från föräldrahemmet.

Jämsides härmed berördes även frågor angående flyttningarna, de organisationer och föreningar vederbörande tillhörde samt tidningar och tidskrifter familjen prenumererade på eller på annat sätt var i tillfälle att läsa.

På grund av ekonomiska och andra omständigheter vidlåda som regel dylika privata undersökningar den olägenheten, att materialet blir för knappt. Detta gäller även ifrågavarande undersökning, som berört endast 325 familjer bosatta å 57 gårdar inom 25 landskommuner, vilket motsvarar ungefär 5 % av länets statarbefolkning vid 1920 års folkräkning. Ovannämnda olägenhet synes dock i detta fall till en viss grad motvägas dels genom själva metoden för uppgifternas införskaffande genom agenter och dels genom att de, som handhaft bearbetningen, genom att konferera med resp. uppgiftstagare i tveksamma fall kunnat korrigera och komplettera felaktiga och ofullständiga uppgifter.

Den textliga framställningen omfattar fem kapitel, av vilka det första utgör en monografi över bostadsförhållandena å resp. gods och gårdar och de tre näst följande — bostäderna, statarklassens ekonomiska läge samt familjebildningen och familjelivet — innehålla en kort sammanfattning av undersökningens rent siffermässiga resultat, som redovisats i en särskild bifogad tabellbilaga. I sista kapitlet lämnas slutligen en del uppgifter om lantarbetarnas intressen med hänsyn till tidningar och föreningsliv.

Bostäderna.

Hela antalet av undersökningen berörda bostadslägenheter uppgår till 325, varav icke mindre än 85 % utgjordes av 1 rum och kök, medan 12 % bestode av 2 rum och kök samt 3 % av enkelrum; större lägenheter anträffades endast undantagsvis. Bostadshusen utgöras till större delen av mindre, rätt åldriga trähus, mestadels inrymmande 1 à 2 bostadslägenheter. Endast 5 % av trähusen innehålla mer än 4 bostadslägenheter. Reveterade bostadshus förekomma i någon större utsträckning än de rena stenhusen och äro de till antalet lägenheter avgjort största. I många fall påminna de om hyreskaserner vid bruksanläggningar och bebos till en femtedel av 5 eller flera familjer, i vissa fall ända upp till 8. Många lägenheter äro försedda med såväl skafferi som garderob, men oftast saknas endera. Förstuga, tvätt-

[1] Resultatet av denna socialstatistiska undersökning, som ekonomiskt understötts och möjliggjorts genom svenska lantarbetareförbundet samt landsorganisationen i Sverige, har sedermera framlagts i publikationen »Den sörmländska statarklassen; bostäder, ekonomi, livsföring» (landsorganisationens skriftserie XXVII).

stuga och källare finnas vid så gott som varje lägenhet, ehuru de på sina håll delas av flera familjer. Bostäderna äro genomgående försedda med trägolv; de i Skåne och även annorstädes vanliga ler- och stengolven förekomma icke alls.

Fönsterytan är på det hela taget tillräcklig, och innanfönster förekomma överallt, ehuru det allt som oftast inträffar, att fönstren ej gå att öppna. Vad beträffar belysningsförhållandena i övrigt kan nämnas, att elektriskt ljus förekommer i 69 % av lägenheterna.

De undersökta statarbostädernas yt- och rymdinnehåll framgår av följande tabell:

Lägenhetskategori	Hela antalet	Därav (i %) med en golvyta (m²) av					Därav (i %) med en luftrymd (m³) av					
		mindre än 25	25—35	35—45	45—55	55 o. däröver	mindre än 50	50—70	70—90	90—110	110—130	130 o. däröver
1 rum eller kök	9	88·9	—	11·1	—	—	33·3	55·6	11·1	—	—	—
1 rum och kök	276	6·8	46·3	35·6	10·1	1·2	2·2	22·5	42·3	24·8	6·6	1·6
2 » » »	38	—	10·6	34·2	36·8	18·4	—	—	15·9	34·2	26·2	23·7
3 o. fl. rum och kök . .	2	—	—	—	—	100·0	—	—	—	—	100·0	—
Samtliga	**325**	**8·3**	**39·1**	**35·1**	**13·5**	**4·0**	**2·9**	**21·4**	**38·4**	**25·4**	**7·6**	**4·3**

De undersökta statarbostädernas medelyta uppgår till 38·17 m². Av samtliga bostäder ha dock 47 % ett ytinnehåll, som understiger 35 m², vilket fastställts som minimum av bostadsutrymme i det mellan svenska lantarbetareförbundet och svenska lantarbetsgivarnes centralförening upprättade kollektivavtalet. Uppfyller lägenhet ej dessa fordringar, skall enligt avtalet arbetsgivaren lämna lägenhetsinnehavaren en viss ersättning, växande med det antal kvm lägenheten understiger minimikravet. Någon sådan kompensation synes dock vid de undersökta gårdarna som regel ej ha utbetalats.

Enligt socialstyrelsens undersökningar rörande levnadskostnaderna på landsbygden år 1920, vari ingingo c:a 220 arbetarfamiljer, uppgick medelytan för statarbostäder till 36·3 m², vilket således något understiger det här för Södermanland uppmätta ytinnehållet. Å andra sidan har luftrymden, som enligt socialstyrelsens förutnämnda undersökning för statarbostäder i medeltal uppgick till 87·6 m³, enligt här refererade undersökning för motsvarande lägenheter i Södermanland stannat vid 85·8 m³. Närmare fyra tiondelar av statarbostäderna i Södermanland hade en luftrymd mellan 70—90 m³, en fjärdedel mindre än 70 och återstående, drygt en tredjedel, över 90 m³.

På grund av bostadshusens relativt höga ålder och mången gång bristfälliga underhåll äro lägenhetsinnehavarnas vanligaste klagomål på bostaden, att densamma är kall, dragig eller fuktig. En närmare översikt över förekomsten av dessa egenskaper hos den sörmländska statarbostaden lämnas i följande tablå:

Lägenheter med en golvyta av	Hela antalet lägenheter	Härav (i %) lägenheter, vilka betecknats som kalla	dragiga	fuktiga
under 35 m²	154	59·8	59·1	21·4
över 35 m²	171	52·6	47·9	16·3
Samtliga lägenheter	**325**	**56·0**	**52·6**	**18·5**

Dessa bostädernas mindervärdiga egenskaper förekomma tydligen i större utsträckning bland de till ytinnehållet mindre än större lägenheterna (över 35 m²).

Av de undersökta lägenheterna befunnos en åttondel (12·6 %) vara på samma gång kalla, fuktiga och dragiga, medan närmare en tredjedel (31 %) voro både kalla och dragiga (men ej fuktiga) och 2 % kalla och fuktiga (men ej dragiga).

I de 325 bostäder, som varit föremål för inventering, bodde sammanlagt 1 354 personer.

Bostädernas såväl som de boendes procentuella fördelning å de olika lägenhetskategorierna samt trångboddheten belyses närmare av nedanstående siffror:

Lägenhetskategori	Antal bostäder %	Antal boende %	Antal boende per 100 eldstäder	Antal lägenheter (i %) med mer än 2 boende per rum (eldstad)	Antal boende i lägenheter med mer än 2 boende per rum (eldstad)
1 rum eller kök	2·7	1·5	189	33·3	56·9
1 rum och kök	84·9	84·6	208	31·9	51·6
2 » » »	11·8	13·7	163	18·4	31·9
3 o. fl. rum och kök	0·6	0·4	·	·	·
Samtliga lägenheter	**100·0**	**100·0**	**191**	**30·0**	**48·7**

Medan sålunda antalet boende per 100 eldstäder (= rum eller kök) för samtliga bostadslägenheter uppgår till 191, utgör motsvarande siffra för den betydelsefullaste lägenhetskategorien, 1 rum och kök, 208. Otvivelaktigt måste dessa siffror anses *mycket höga. Jämföras i tillämpliga delar senast tillgängliga data rörande* trångboddheten i rikets stadssamhällen och industriorter — avseende bostadsförhållanden i 55 orter år 1926[1] — med ovanstående siffror, framgår, att i smålägenheter t. o. m. 2 rum och kök antalet boende per 100 eldstäder uppgick till 151. Endast för två industriorter, Kiruna och Malmberget, överstego siffrorna den för Södermanlands landsbygd här uppmätta, i det att desamma utgjorde resp. 210 och 192. I Skönsmon var siffran exakt densamma (191) som för ifrågavarande statarbostäder.

Ännu tydligare framträder de sörmländska statarbostädernas överbefolkade karaktär vid en beräkning av antalet lägenheter per 100 lägenheter överhuvud, som ha mer än 2 boende per eldstad. Icke mindre än tre tiondelar utgöras av dylika lägenheter. Särskilt starkt överbefolkade äro lägenheter om 1 rum (av vilka 33 % ha mer än 2 boende per eldstad) samt 1 rum och kök (32 %). Jämföras förhållandena i detta avseende jämväl med ovan omnämnda 55 orter år 1926, utfaller jämförelsen onekligen till stadssamhällenas favör, i det procenten överbefolkade lägenheter om 1 och 2 eldstäder uppgick till endast resp. 20 och 23 %.

Närmare hälften (49 %) av den sörmländska statarklassen bor i bostäder med mer än två boende per eldstad. Särskilt stor är tätheten i de allra minsta lägenheterna (1 rum eller 1 kök). Icke mindre än 57 % av alla boende i dylika bostäder levde sammanpackade i rum med minst 3 personer per eldstad. Motsvarande siffra för befolkningen i nyssnämnda 55 orter uppgick år 1926 till endast 43 %. I lägenheter om 1 rum och kök äro siffrorna för statarbostäder i Södermanland 52 % och för de 55 orterna 41 %. Den om än obetydliga förbättring, som man i jämförelse med år 1914 kan iakttaga beträffande antalet boende i överbefolkade statarbostäder i Södermanland, beror icke på att bostädernas rymlighet ökats, utan hänför sig till de verkningar den här försiggående nativitetsminskningen utövar å hushållens storlek.

För erhållande av en mer översiktlig bild av den sörmländska statarbostadens allmänna standard har, på grundval av den i den Pettersson-Stéenhoffska undersökningen rörande bostadsförhållandena på landsbygden i Sverige (sid. 21) uppgjorda poängtabellen,[2] försök gjorts till en i görligaste mån objektiv uppskattning av bo-

[1] Se Soc. Medd. årg. 1928, sid. 420. — [2] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 96.

städernas värde ur sociala, hygieniska m. fl. synpunkter. Den härvid använda poängskalan har följande utseende:

Poäng:	0	1	2	3	4	5
1. Husets beskaffenhet	förfallet	medelgott	gott	—	—	—
2. Lägenhetens beskaffenhet . . .	fuktigt och kallt	fuktigt eller kallt	varmt	—	—	—
3. Personer pr rum .	3 och flera	2—2·9	1—1·9	mindre än 1	—	—
4. Golvyta, antal kvm	under 20	20—29	30—39	40—49	50 och däröver	—
5. Luftrymd pr person	under 5 kbm	5—9 kbm	10—14 kbm	15—19 kbm	20—24 kbm	25 kbm och däröver
6. Total sovluftrymd	under 25 kbm	25—49 kbm	50—74 kbm	75—99 kbm	100—124 kbm	125 kbm och däröver
7. Sovluftrymd pr personenhet	under 5 kbm	5—9 kbm	10—14 kbm	15—19 kbm	20—24 kbm	25 kbm och däröver
8. Skafferi, garderob, källare, tvättstuga	alla saknas	1 finnes	2 finnas	3 finnas	alla 4 finnas	—
9. Avstånd till brunn	100 m och däröver	50—99 m	25—49 m	under 25 m	vattenledning i bostaden	—
10. Avstånd till avträde	över 100 m	100—70 m under 20 m	69—40 m	39—20 m	—	—

Vid beräkning av den poängsumma, som bör tillkomma en ej undermålig bostad, har följande fordringar uppställts: boningshuset skall vara i någorlunda gott stånd (1 poäng), lägenheten ej fuktig, kall eller dragig (2), lägenheten skall ha färre än 2 boende per rum (2), golvytan bör mäta 30—40 kvm (2), luftrymden per person skall uppgå till 10—14 kbm (2), den totala sovluftrymden till 50—74 kbm (2), sovluftrymden per personenhet (= 1 vuxen eller två barn under 15 år) till 10—14 kbm (2), bostaden skall vara försedd med de viktigaste bekvämligheterna (3), tillgång till dricks- och hushållsvatten skall finnas på ej större avstånd än 25—49 m (2), avståndet till avträdet bör vara 40—69 m (2). Med en dylik skala för poängberäkningen skulle en medelgod bostad erhålla en poängsumma på 20. Den högsta poängsumma en bostad skulle kunna komma upp till enligt denna skala är 40. Resultatet av beräkningarna framgår av nedanstående tabell:

Statarhushållen, fördelade efter bostädernas poängsumma och årsinkomst per personenhet.

Årsinkomst per personenhet	Antal familjer	Därav (i %) familjer, boende i bostäder med en poängsumma om 5—9	10—14	15—19	20—24	25—29	30—34
100—299 kr.	46	—	45·7	39·1	10·9	4·3	—
300—499 »	116	0·9	19·0	46·6	28·3	5·2	—
500—699 »	116	0·9	11·2	40·5	40·5	6·9	—
700 o. däröver	47	—	6·4	31·9	46·8	12·8	2·1
	Samtliga 325	**0·6**	**18·2**	**41·3**	**32·9**	**6·7**	**0·3**

Tre femtedelar av samtliga statarfamiljer skulle således bo i bostäder, som icke kunna betecknas som ens medelgoda, medan i det närmaste en femtedel bebo lägenheter, som högst erhålla poängsumman 14 och alltså äro att anse som mycket bristfälliga. Av siffrorna i tablån framgår jämväl, att de fattigaste familjerna (de med den minsta årsinkomsten per personenhet), bebo de ur bostadssynpunkt säm-

sta lägenheterna, i det att icke mindre än 85 % av dylika familjer äro inhysta i bostäder, som icke kunna anses som medelgoda. Jämföras dessa siffror med de, som framgå av den tidigare omnämnda undersökningen av Pettersson och Stéenhoff, framträder den låga standarden på den sörmländska statarbostaden i bjärt dager. Endast 15 % av samtliga i nyssnämnda undersökning ingående bostäder erhålla lägre poängsumma än 20. För hushåll med mindre än 300 kr. inkomst per personenhet stiger procenten undermåliga bostäder till 27, medan för de mer välsituerade siffran stannar vid 10. Inom gruppen jordbruksarbetare och dagsverkstorpare, som här är den ur jämförelsesynpunkt lämpligaste, utgöra motsvarande siffror 41 resp. 27 %. Härav skulle således framgå, att de åt statarbefolkningen i Södermanland upplåtna bostädernas standard högst avsevärt understiger landsbygdens bostadsstandard i allmänhet, detta under förutsättning, att det sörmländska undersökningsmaterialet i fråga om sin sammansättning är fullt representativt och således ej innefattar ett oproportionerligt stort antal sämre bostadslägenheter.

Lönerna.

Den typiska avlöningsformen vid det sörmländska storbruket är statsystemet. Av de 364 manliga arbetare, som undersökningen omfattar, äro omkring fyra femtedelar statare, de övriga daglönare. I nedanstående tablå lämnas en översikt av den statanställda personalens löneförmåner inom olika yrkesgrupper.

Sammanlagd årslön (i kr.) inom olika yrkesgrupper.

	Kördrängar	Fördrängar	Rättare	Ladugårdskarlar	Ladugårdsförmän	Fodermarskar	Maskinister	Smeder o. snickare	Trädgårdsmästare
Kontant årslön	629	688	919	695	956	744	780	759	858
Naturaförmånernas värde .	633	625	649	639	654	665	643	646	653[1]
Sammanlagda årslönen	**1 262**	**1 313**	**1 568**	**1 334**	**1 610**	**1 409**	**1 423**	**1 405**	**1 511**

De högst avlönade äro således ladugårdsförmän, rättare och trädgårdsmästare, medan kördrängarnas årslön i genomsnitt är den lägsta. Variationerna i årslönen mellan de olika yrkesgrupperna äro till övervägande del beroende på den kontanta årslönens växlande storlek, medan staten däremot till storlek, sammansättning och värde är relativt konstant. En företagen gruppering efter ålder och kontant årslön giver vid handen, att årslönen stiger med åldern för att nå sin högsta höjd för statare i åldern 40/50 år. Därefter sjunker kontantlönen oavbrutet med högre ålder för att för yrkesutövare över 60 år vara avgjort lägre än för de allra yngsta. Enligt för Södermanland gällande kollektivavtal skall den kontanta årslönen för kördrängar uppgå till 630 kr. För kördrängar i åldern 18/20 år uppgår lönen emellertid i genomsnitt endast till 586 kr.; stiger sedermera till 644 kr. för åldersgruppen 41/45 år, men sjunker därpå med tilltagande ålder och utgör för åldringar över 60 år i medeltal 582 kr. En i samband härmed stående fråga av ett visst intresse är i vad mån kollektivavtalets minimilöner verkat normerande eller m. a. o. i vilken utsträckning kollektivavtalets lönebestämmelser följas, oavsett huruvida arbetarna äro organiserade eller ej. En bearbetning av materialet ur denna synpunkt har givit till resultat, att i det närmaste hälften (47·7 %) av samtliga av undersökningen berörda lantarbetare åtnjuta kontant årslön i överensstämmelse med i gällande kollektivavtal stipulerad minimilön, medan för en femtedel kontantlönen överstiger och för nära en tredjedel (31·7 %) understiger minimilönen. Inom den största yrkesgruppen, kördrängar o. dyl., utgörande 42 % av samtliga

[1] Därjämte oftast fria trädgårdsprodukter till husbehov.

lantarbetare, åtnjuta icke mindre än 70 % lön i överensstämmelse med avtalsbestämmelserna, medan 15 % ha mer och lika många mindre. Fördelas denna yrkesgrupp jämväl efter ålder och kontant årslön, finner man, att procenten löntagare med lön i överensstämmelse med minimilönen stiger från 40 för åldersgruppen 18/20 år till 79 för åldern 41/50 år. Därefter sjunker procentsiffran för att för de rena åldringarna (över 60 år) endast uppgå till 17 %. Av åldersgruppen 18/20 år har 60 % under avtalets minimilön, medan motsvarande tal för 31—40-åringarna stannar vid 4 %. Med stigande ålder tilltager sedermera procenten underbetalda arbetare enligt kollektivavtalet för att för åldringarna utgöra 67 %.

Det vill av dessa siffror att döma synas, som om kollektivavtalets lönebestämmelser i stor utsträckning följas och att de avvikelser, som kunnat iakttagas, sammanhänga med vederbörandes ålder och arbetsduglighet.

Det fackliga organisationsarbetet bland Sörmlands lantarbetare är rätt långt framskridet, i det att cirka en femtedel av de av undersökningen berörda arbetarna tillhöra svenska lantarbetareförbundet. Fördelas arbetarna efter ålder och yrkesgrupper, befinnes procenten fackföreningsmedlemmar inom resp. grupper vara störst inom åldersgrupperna 30/39 (28·4 %) amt 21/29 år (27·5 %) och minst för arbetare i åldern 60 år och däröver (5·6 %). Av kördrängar, fodermarskar och ladugårdskarlar äro resp. 32·3, 31·3 och 28·1 % fackligt organiserade. Daglönare, förmän samt även i någon mån yrkesmän visa däremot en avgjort mindre benägenhet att tillhöra de fackliga organisationerna.

Emellertid giva icke de här ovan anförda siffrorna rörande familjeförsörjarnas inkomster en fullt riktig bild av välståndsgraden hos de sörmländska statarfamiljerna, framför allt beroende därpå att såväl hustrun som barnen i ganska stor utsträckning deltaga i förvärvsarbetet samt att hushållet genom vissa förmåner är i tillfälle att hålla en del husdjur, som gris, höns, kaniner etc. Med hänsyn till alla dessa faktorer har i nedanstående tablå de av undersökningen berörda statarhushållen fördelats efter antalet konsumtionsenheter per hushåll, varvid den s. k. amerikanska konsumtionsenhetsskalan lagts till grund för beräkningarna, samt efter årlig medelinkomst per hushåll.

Antal hushåll och medelinkomst per hushåll i olika storleksklasser.

Yrkesgrupper	Antal hushåll	Därav (i %) med nedanstående antal konsumtionsenheter per hushåll				Medelinkomst (i kr.) per år och hushåll med nedanstående antal konsumtionsenheter			
		intill 2·30	2·31—3·20	3·21—4·10	över 4·10	intill 2·30	2·31—3·20	3·21—4·10	över 4·10
För- o. yrkesmän	94	29·8	26·6	12·8	30·8	1 457	1 627	1 669	1 914
Övriga	220	32·7	31·8	16·8	18·7	1 268	1 453	1 590	1 761
Tillhopa	314	31·8	30·3	15·6	22·3	1 328	1 499	1 609	1 824

I jämförelse med socialstyrelsens undersökningar rörande levnadskostnaderna å landsbygden omkring år 1920 äro de här undersökta hushållen sålunda avsevärt mindre. Skillnaden kan tänkas ligga däri, att i ena fallet siffrorna helt hänföra sig till förhållandena i Södermanland, medan de andra gälla riket i dess helhet. Södermanland tillhör ett område, vilket länge utmärkt sig för låg nativitet. Men det är också sannolikt, att en förändring till de mindre familjernas förmån ägt rum sedan 1920 såsom en följd av den alltmer tillämpade födelsekontrollen. Hur och var denna förskjutning ägt rum framträder särskilt tydligt vid en jämförelse mellan de båda undersökningsresultaten. År 1920 hade för- och yrkesmännen rela-

tivt mindre familjer än övriga lantarbetare. Nu ser det ut att vara tvärtom, ty båda dessa grupper ha mindre familjer över lag, men förändringarna ha varit störst för de mindre inkomsttagarna såsom kördrängar, ladugårdskarlar etc. Medelinkomsten per år och hushåll stiger med antalet hushållsmedlemmar, från 1 328 kr. i den minsta storleksgruppen till 1 824 kr. i den största. Denna stegring av inkomsterna, som uppstår genom att flera familjemedlemmar deltaga i förvärvsarbetet, medför vanligen icke en stegring av inkomsten per konsumtionsenhet. Det övervägande antalet hushåll (75 %) har en inkomst per konsumtionsenhet ej överstigande 650 kr., nära 40 % komma under 450 kr., medan endast 4 % av samtliga hushåll nå över 850 kr. per konsumtionsenhet.

Familjebildningen.

Sambandet mellan ovan skildrade ekonomiska betingelser, under vilka statarklassen lever, samt vissa företeelser på familjelivets område är, som av den företagna bearbetningen av materialet ur familjestatistisk synpunkt framgår, fullt påtagbart. Sålunda sammanhänger givetvis de mycket låga giftermålsåldrarna (medelvigselåldern är för män 27 år och för kvinnor 24 år) dels med själva statsystemet, som nästan förutsätter, att den manlige stataren är gift, och dels med den ringa förbättring i avlöningsförhållandena med stigande ålder, som ovan kunnat konstateras. Detta medför, att den unge lantarbetaren, som till att börja med haft sysselsättning som daglönare eller som fast anställd dräng i husbondens kost, snart nog söker uppnå de bättre förmåner, som äro förenade med statanställningen. Av samtliga av undersökningen berörda gifta kvinnor inträdde 11 % i första äktenskap före tjugoårsåldern samt 67 % före fyllda 25 år. Motsvarande relationstal för männen äro resp. 1 och 33 %.

Om sålunda den ekonomiska grunden för tidiga äktenskap är, att statarna tidigt nå full arbetsförtjänst samt att statsystemet i hög grad förutsätter giftermål, kunna dock även andra orsaker spåras. Fördelas nämligen förstföderskorna efter vigselålder samt avstånd mellan vigsel och nedkomst, framgår, att drygt en fjärdedel (27 %) upplevde nedkomsten före vigseltillfället, medan av de återstående en femtedel nedkommo med barn inom 3 månader efter vigseln samt en sjättedel efter 3 till 6 månader. Inalles voro cirka två tredjedelar av kvinnorna antingen mödrar eller gravida vid vigseltillfället. Ett barn före vigseln samt graviditet vid inträdet i äktenskapet är även en relativt vanlig företeelse.

En följd av statarnas tidiga äktenskap blir mycket barnrika familjer. De sörmländska statarfamiljernas fruktsamhetsförhållanden framgå närmare av nedanstående sifferrader:

	Antal barnaföderskor per 1 000 gifta kvinnor i åldrarna						
År	15/20 år	20/25 år	25/30 år	30/35 år	35/40 år	40/45 år	15/45 år
1881—1910	429	384	335	274	214	184	*282*
1911—1930	385	360	292	249	164	105	*240*

Medan sålunda under perioden 1911/30 fruktsamhetstalet utgjorde 240 promille, uppgick det 1881/1910 till i genomsnitt 282. Man kan sålunda även för den sörmländska statarbefolkningens vidkommande iakttaga en minskad nativitet, ehuru fruktsamhetstalets sänkning mellan här berörda tidsperioder endast belöper sig till 15 %, medan sänkningen av rikssiffran, motsvarande rikets totalbefolkning, uppgår till 31 %. Under perioderna 1881/1910 och 1911/28 låg det äkta fruktsamhetstalet för riksbefolkningen vid resp. 276 och 190 promille. Jämföras dessa siffror med de ovan för statarbefolkningen i Södermanland funna framgår, att fruktsamheten bland de sörmländska statarna under förstnämnda period endast var 2 % högre än

för riksbefolkningen, medan densamma under den senare perioden var 26 % större. Den låga fruktsamhet, som Södermanlands läns befolkning utmärker sig för i jämförelse med en del övriga läns befolkningar, torde sålunda helt få sökas hos andra socialklasser än statarklassen.

Antalet födda barn i de 297 av undersökningen berörda familjerna uppgår till 1 140. Därav voro vid undersökningstillfället 672 kvar i hemmen, medan 355 utflyttat och 113 voro döda eller dödfödda.

Vid en fördelning av de från hemmet utflyttade barnen efter ålder vid första utflyttningstillfället framgår, att medelåldern för gossarna uppgår till 18·5 år och för flickorna till 16·5 år. Av samtliga utflyttade kvinnor hade 71 % lämnat hemmet före fyllda 17 års ålder, medan motsvarande siffra för männen stannade vid 49 %. Denna barnens utomordentligt tidiga utflyttning från hemmen sammanhänger givetvis med den stora trångboddheten och allmänna fattigdomen, som tvingar barnen att som regel omedelbart efter konfirmationen lämna föräldrahemmet och på egen hand söka sitt uppehälle. Av flickorna begiva sig en mycket stor del till städerna, där de vid unga år finna sysselsättning i husligt arbete som hembiträden, barnjungfrur etc., medan gossarna däremot i rätt stor utsträckning stanna kvar på landsbygden och bliva jordbruksarbetare. Cirka 10 % av de från hemmet utflyttade barnen uppgivas ha funnit sysselsättning inom industrien. Större delen av flickorna gifta sig tidigt, oftast med lantarbetare, men även i stor utsträckning med industriarbetare i städer och industriorter.

Reorganisationen av den engelska kolindustrien.

Av vicekonsuln *Sven Allard*, London.

Den engelska kolindustrien undergick som bekant genom The Coal Mines Act 1930 en ingripande omorganisation. Industriens produktionsförhållanden regleradesgenom upprättandet av en rikskartell samt distriktskarteller i syfte att åstadkomma en enhetlig produktions- och prispolitik. Samtidigt genomfördes en nedsättning av arbetstiden vid gruvorna, och en riksförlikningsnämnd för arbetstvister upprättades.

I generalkonsulatets redogörelse för tillkomsten av »Coal Mines Act 1930» framhölls, att lagen avsåge att såväl föra industriens organisationsproblem närmare sin lösning, som att åvägabringa ett avgörande av arbetstids- och lönefrågorna.[1] Kritiken mot lagen riktade sig huvudsakligen mot dess plan att lösa problemet om en omorganisation av industriens produktionsförhållanden genom ett system av karteller, baserade på fixerade produktionskvoter. Det gjordes gällande, att ett sådant system vore ägnat att fastlåsa företagens nuvarande organisation samt deras ofta föråldrade metoder för produktion och försäljning. Därest varje företag tilldelades en viss kvot, skulle detta uppenbarligen giva ett visst lagstadgat värde även åt de svagaste och sämst utrustade gruvorna. Enligt lagförslaget kunde visserligen olika kvoter överföras från en gruva till en annan, men det företag, som sålunda förvärvade ökad brytningsrätt, måste betala härför till den gruva, som avstod sin kvot. Härigenom ökades naturligen produktionskostnaderna för de mest produktiva och effektivt utrustade gruvorna. Samtidigt motverkades en rationalisering av industrien, de svaga och oekonomiska företagen höllos vid liv och strävandena

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 17 ff. (jfr även sid. 744 ff.).

att sammanföra industrien till större produktionsenheter kunde allvarligt äventyras. I planen för omorganisationen av industriens produktionsförhållanden borde därför, framhölls det, införas ett statligt organ med befogenhet att genomföra tvångssammanslagning av företag för att rationalisera driften till större enheter.

Ehuru icke införlivade i det ursprungliga lagförslaget inrycktes också under behandlingen i parlamentet på initiativ av det liberala partiet bestämmelser om upprättandet av en kommission för att befrämja reorganisationen av industrien, »The Coal Mines Reorganisation Commission». Enligt lagen är kommissionens uppgift att förbereda lämpliga projekt för sammanslagning av olika företag inom industrien. För sådant ändamål äger kommissionen att anmoda kolgruveägarna att framlägga plan för sammanslagning av företag, där en sådan åtgärd synes befrämja ett mera rationellt och ekonomiskt utnyttjande av vissa gruvfält. Därest kolgruveägarna underlåta att framlägga dylika förslag, skall kommissionen själv uppgöra en sådan sammanslagningsplan samt underställa densamma Board of Trade. Enligt beslut av Board of Trade kan ett sådant projekt hänskjutas till »The Railway and Canal Commission» och av denna tvångsvis genomföras.

Reorganisationskommissionen, som står under ordförandeskap av Sir Ernest Gowers, permanent understatssekreterare i gruvministeriet under åren 1920—27, har nyligen avgivit en rapport om sin hittillsvarande verksamhet. Kommissionen avser icke att på sakernas nuvarande stadium framlägga några detaljerade förslag till en omorganisation av industrien. Ändamålet med framläggandet av resultatet utav dess preliminära undersökningar är blott att uppdraga vissa riktlinjer för rationaliseringsprocessen och därigenom skapa en utgångspunkt för kommande överläggningar med industriens målsmän om problemets lösning.

Det är ett känt förhållande, att den brittiska kolindustrien för närvarande genomgår en svår kris. För att hävda sin ställning under de betingelser, som de förändrade förhållandena i världen medfört, måste industrien söka omgestalta sin ekonomiska struktur. De olika företagen måste göras ekonomiskt bärkraftiga. Därför är frågan om en reorganisation av kolindustrien det centrala problemet, som statsmakterna och de enskilda intressenterna hava att lösa i sin strävan att föra industrien ur dess nuvarande svårigheter.

Det torde kunna konstateras, att de politiska striderna, som ständigt utgjort en bakgrund för diskussionen av kolindustriens problem, högst betänkligt försvårat lösningen av desamma efter ekonomiskt rationella linjer. Även tillkomsten av The Coal Mines Act 1930, varigenom en enhetlig organisation av industriens produktionsförhållanden kom till stånd, kan föras tillbaka till politiska motiv, nämligen den dåvarande regeringens strävan att uppfylla arbetarpartiets vallöften om en sänkning av arbetstiden vid gruvorna. Det bör emellertid erinras om att den genom lagen genomförda statliga produktionsregleringen endast har temporär karaktär. Bestämmelserna om tvångskarteller, baserade på fixerade produktionskvoter, upphöra att gälla den 31 december 1932, därest parlamentet icke annorlunda beslutar. Vid denna tidpunkt bör sålunda reorganisationen av industrien vara fullbordad. Huruvida ifrågavarande kommission under samarbete med kolgruveägarna skall på den korta tid, som står till buds, kunna åvägabringa en lösning av industriens organisationsproblem, ligger ännu i vida fältet. Det är emellertid uppenbarligen av största betydelse, att ledningen av reorganisationsarbetet anförtrotts åt en självständig, över de politiska striderna stående auktoritativ samling personer. Den genom kollagen införda statliga produktionsregleringen var, som framhållits, blott ett tillfälligt hjälpmedel att sätta kolgruveägarna i stånd att möta de ökade ekonomiska bördor, som voro förenade med en sänkning av arbetstiden. Det är reorganisationskommissionens uppgift att söka nå en varaktig lösning av rationaliseringsproblemet.

I den ovan berörda förberedande undersökningen har kommissionen kommit till den uppfattningen, att sammanslagningar i stor skala är det verksammaste medlet

för att uppnå en ekonomisk drift av företagen. Nedbringande av produktionskostnaderna vore ett oeftergivligt krav, och för detta ändamål måste produktionen koncentreras till sådana områden, som lämna bästa utbytet. Vissa gruvföretag borde helt nedläggas, vid andra åter borde driften utvidgas, så att gruvans hela produktionskapacitet utnyttjades. En sammanslagning av olika företag till större enheter vore därför oundgänglig för att åstadkomma den önskade driftskoncentrationen.

I diskussionen om en rationalisering av industrien ha stundom centrala försäljningsorganisationer föreslagits som alternativ till sammanslagningarna. Ett sådant alternativ förkastas emellertid av kommissionen, ehuru densamma givetvis erkänner, att en förbättrad försäljningsorganisation är ett önskemål för industrien. En dylik kan dock enligt kommissionens mening icke ersätta sammanslagningarna, emedan den ej förmår åstadkomma någon ändamålsenlig fördelning av produktionen. En reglering av produktionsförhållandena med den stadga åt organisationen, som kartellbildningen förlänar industrien enligt The Coal Mines Act 1930, betraktar kommissionen som ett betydelsefullt steg på vägen mot en vetenskaplig reorganisation av industrien, men dylika åtgärder äro icke tillfyllest för att nedbringa produktionskostnaderna och äro till sin natur tillfälliga. Kommissionen ansluter sig fullt till den i början av denna rapport citerade kritiken mot kvotsystemet, på den grund, att detsamma ger ett konstlat värde åt de svaga och oekonomiska företagen, vilka en ändamålsenlig rationaliseringspolitik borde helt utrangera. Visserligen kan ett kvotsystem, om detsamma erhåller mera permanent karaktär, verka underlättande för en rationaliseringsprocess, under förutsättning att köpare av ett företag tillförsäkras rätten till gruvans kvot. Starkare koncerner kunna härigenom uppmuntras att förvärva svaga företag för att genom den sålunda ökade brytningsrätten tillgodogöra sig en större kvot för de mest ekonomiska gruvorna. En gradvis koncentration av driften kan härigenom bliva följden, som exempelvis erfarenheten från det westfaliska kolsyndikatet utvisar. Kommissionen framhåller emellertid, att en sådan process är alltför långsam och osäker samt att förhållandena inom den brittiska kolindustrien icke lämpa sig härför. Endast genom finansiella sammanslagningar efter en bestämd uppgjord plan kan härstädes den nödvändiga koncentrationen äga rum på ett tillfredsställande sätt och inom rimlig tid.

Kommissionen har kommit till den slutsatsen, att de med sammanslagningarna förenade fördelarna för industrien bliva större ju mer omfattande varje sammanslagning blir. Med eftertryck framhålles, att kontrollen av industrien bör samlas i så få händer som möjligt. Därigenom komme industriens konkurrensförmåga gentemot utländska medtävlare att väsentligen förstärkas, samtidigt som industrien bleve försatt i ett bättre utgångsläge vid eventuellt kommande förhandlingar om internationella avtal.

Gentemot kritiken, att koncerner utöver en viss omfattning kunna ställa alltför stora krav på ledningen, gör kommissionen gällande, att kontrollen av produktionen och de finansiella förhållandena inom en stor koncern icke får förblandas med ansvaret för tekniska spörsmål. Beträffande den tekniska ledningen framhålles, att det tvivelsutan finnes en mycket bestämd gräns för omfattningen av densamma inom en viss produktionsenhet. Decentralisation i detta hänseende kan i stor utsträckning vara påkallad. Däremot är enligt kommissionens uppfattning ingen begränsning nödvändig rörande sammanförandet i en hand av den finansiella och administrativa kontrollen över de sammanslagna företagen. Bestämmanderätten om koncentration av brytningen på härför lämpliga produktionsområden, kontrollen över försäljningar samt över koncernens finansoperationer i övrigt bör vara centraliserad, oberoende av antalet och storleken av de sammanslagna företagen. Som exempel på ett framgångsrikt experiment av en jättekoncern baserad på dylika principer nämnes Vereinigte Stahlwerke A. G. i Tyskland, som kontrollerar en årlig produktion av 35 miljoner ton.

För att uppnå en rationalisering av den brittiska kolindustrien ifrågasätter kommissionen dess uppdelning i ett antal geografiska produktionsenheter, var och en utgörande endast ett företag. Emellertid förutsättes ingalunda, att denna rationaliseringsprocess skall kunna genomföras på en gång över hela landet. Vissa områden, som nu bearbetas, torde befinnas olämpliga att överhuvud ingå i någon större sammanslagning. I andra fall åter blir det måhända mest ändamålsenligt att begynna med sammanslagningar i mindre skala i förväntan på den lämpliga tidpunkten att bilda större produktionsenheter.

Enligt kommissionens förmenande äro, som ovan antytts, möjligheterna att gruppera de olika företagen inom kolindustrien i stort sett redan fixerade av landets geografiska förhållanden. Problemet är sålunda förenklat av naturen själv. Enda svårigheten är att avgöra, i vad mån en viss naturlig gruppering motsvarar de ekonomiska förutsättningarna för en sammanslagning av inom densamma förekommande gruvföretag.

Därest man tar i betraktande den vidast möjliga naturliga grupperingen av kolindustriens produktionsenheter, anser kommissionen, att desamma bestå av följande sex geografiska distrikt:

1) Scotland (Ayr, Lanark, Fife, Lothians)
2) North East (Northumberland, Durham)
3) North West (Lancashire och Cheshire)
4) East Midlands (West Yorkshire, South Yorkshire, Nottinghamshire, Derbyshire)
5) Central Midlands (North Staffordshire, South Staffordshire och Cannock Chase, Shropshire, Warwickshire, South Derbyshire, Leicestershire)
6) South Wales och Monmouth.

Förutom ovanstående sex produktionsenheter finnas sex mindre kolfält, vilka icke naturligen falla inom någon av nämnda grupperingar. Dessa äro Forest of Dean, Bristol, Somerset, Kent, Cumberland och North Wales.

En stor del av kommissionens rapport består av en detaljerad översikt av läget inom de olika koldistrikten med vissa intressanta statistiska uppgifter, som bl. a. belysa reorganisationsproblemets invecklade natur på grund av de olika såväl geologiska och geografiska som ekonomiska förhållanden, under vilka industrien arbetar. Rapporten lämnar även en viss översikt rörande omfattningen av de sammanslagningar, som hittills vidtagits inom industrien.

Under år 1930 uppgick medelbruttoavkastningen (»gross proceeds at pit head») för hela landet räknat till 14sh. 2d per ton. Fördelad på de olika distrikten varierar denna siffra från 12sh. $3^3/_4$d för Northumberland till 17sh. 9d för Bristol. Lönekostnaderna uppgingo samtidigt till ett genomsnitt för hela landet av 9sh. $3^3/_4$d per ton. De olika ekonomiska betingelserna inom varje distrikt belysas därav, att lönekostnaderna variera från 7 sh. $^1/_4$d per ton i South Staffordshire till 13sh. $1^1/_2$d per ton i Bristol. Samtidigt uppgick medelkvantiteten brutet kol per manskift i hela landet till 21·62 cwts, varierande från 14·44 cwts (1 cwt = 50·8 kg) för Bristol till 25·12 cwts för South Staffordshire, vilket resultat sålunda bekräftar den allmänna regeln, att ju större produktionen är, ju lägre ställa sig kostnaderna. Nettovinsten per ton för hela landet uppgick till ett genomsnitt av $4^1/_2$d per ton under ifrågavarande tid, varierande från en förlust av 1sh. $7^1/_2$d per ton för Cumberland till en nettovinst av 1sh. $10^1/_4$d för Warwickshire.

Omfattande sammanslagningar hava redan ägt rum inom olika distrikt. Längst hava dessa koncentrationssträvanden nått i South Wales, varest under år 1930 tre fjärdedelar av produktionen kontrolleras av sju företag. I Northumberland äga fyra och i Durham sju koncerner kontrollen över mer än hälften av produktionen inom dessa tvenne distrikt. En liknande koncentration utav huvudparten av produktionen i relativt få händer har genomförts i Yorkshire. Rapporten fäster lika-

ledes uppmärksamheten på de nyligen företagna sammanslagningarna inom Lancashiredistriktet, varest numera fyra grupper producera över 46 % av den totala brytningen. Ehuru åtskilliga här omförmälda sammanslagningar äro av så sent datum, att man ännu icke kan överblicka det ekonomiska resultatet av desamma, utgöra de dock en fast utgångspunkt för de vidsträcktare sammanslagningar, som reorganisationskommissionen nu förordar.

Det är reorganisationskommissionens avsikt att under höstens lopp företaga en rundtur till samtliga gruvdistrikt och därstädes med kolgruveägarna dryfta frågan om genomförandet av den ifrågasatta sammanslagningsplanen. Kommissionens ovanberörda rapport har tillställts alla kolgruveägare, och avsikten är att densamma skall tjäna som utgångspunkt för de stundande överläggningarna.

Såvitt man kan bedöma av i fackpressen förekommande uppgifter, torde reorganisationskommissionens förslag komma att mötas av åtskillig kritik från industrihåll. En huvudinvändning är, att kommissionen betraktar sammanslagningen som ett generellt botemedel och underskattar de individuella förhållandena i olika distrikt och inom olika företag. På många håll torde man också anse, att de föreslagna sammanslagningarna äro alldeles för stora för att kontrolleras av ett fåtal händer. Det har även framhållits, att kommissionen förbigått det ytterst viktiga och invecklade spörsmålet om huru de sammanslagna företagens värde skall uppskattas samt frågan om blandade koncerner, d. v. s. de fall, då gruvrörelsen drives i samband med en annan industri, exempelvis järnverk.

Det bör i detta sammanhang icke förbises, att kolgruveägarna i stor utsträckning a priori ställa sig avvisande mot alltför stora trustbildningar inom industrien på den grund, att sådana befaras vara ett steg i riktning mot nationalisering av kolgruvorna.

Otvivelaktigt finnas inom arbetarpartiet stora sympatier för en reorganisation av kolindustrien enligt de principer, som uppdragits av kommissionen, bl. a. just därför, att de synas bereda vägen för det på detta håll sedan gammalt omhuldade önskemålet om industriens nationalisering. Det synes därför anmärkningsvärt, att gruvministern inom arbetarregeringen, mr Shinwell, nyligen under en debatt i underhuset om kolfrågan i tydliga ordalag varnade mot ett alltför snabbt förverkligande av rationaliseringsprogrammet. Faran av ett sådant vore enligt mr Shinwells förmenande att söka i de förändrade sociala förhållanden, som en omläggning av produktionen kunde skapa genom att driften inskränktes eller helt nedlades vid vissa företag.

Det är icke heller uteslutet, att stora områden, som haft gruvdriften till huvudnäring, komma att helt eller delvis avfolkas. Genom en driftskoncentration skulle arbetstillfällena inom industrien sannolikt komma att avsevärt minskas och härigenom öka den redan omfattande arbetslösheten. Enligt officiella beräkningar utgör antalet arbetslösa inom kolindustrien för närvarande cirka 300 000, och det anses icke uteslutet, att genom de väsentliga driftsinskränkningar, som sammanslagningar i stor skala måste medföra, denna siffra kan komma att ökas med ytterligare ett par hundratusen. Även om de ekonomiska förutsättningarna för den ifrågasatta sammanslagningsplanen komma att visa sig gynnsamma, torde sålunda rationaliseringen icke kunna genomföras, med mindre de därmed sammanhängande sociala spörsmålen samtidigt finna en tillfredsställande lösning.

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsorganisationen och studiekommissionen för den europeiska unionen.

Sedan i september 1929 vid sammankomst av ombud för de tjugusju europeiska medlemmarna av nationernas förbund dryftats frågan om en federativ europeisk sammanslutning, beslöt 1930 års förbundsförsamling uppmana regeringarna i sagda länder att med sekretariatets tillhjälp i egenskap av nationernas förbunds kommission fullfölja den utredning, som redan igångsatts rörande denna fråga, under erinran om möjligheten att härvid, i den mån så befunnes ändamålsenligt, underhålla förbindelse med utomeuropeiska förbundsmedlemmar och regeringar i de stater, vilka icke äro anslutna till förbundet. Kommissionen, som erhöll benämningen »studiekommissionen för den europeiska unionen», skulle bestå av ett ombud för varje stat, vilken vid fall av behov kan låta sig företrädas av en ersättare.

Kommissionen sammanträdde första gången i Genève den 16—21 januari 1931. Vid sammanträdet förelåg en av nationernas förbunds sekretariat utarbetad promemoria rörande dels vissa tidigare behandlade tekniska frågor av speciellt europeiskt intresse, dels vissa frågor, som äro föremål för undersökning av förbundets tekniska organ och som synas erbjuda ett särskilt intresse för de europeiska staterna. Promemorian hänförde sig till verksamheten inom den ekonomiska och finansiella organisationen, samfärdsel- och transitorganisationen samt hälsovårdsorganisationen.

De här ifrågavarande strävandena för åstadkommande av en närmare sammanslutning mellan de europeiska länderna erbjuda ur flera synpunkter ett särskilt intresse för internationella arbetsorganisationen. Även om alla de frågor, med vilka organisationen har att taga befattning, äro av universell karaktär, finnas flera frågor, som huvudsakligen beröra de europeiska länderna och vilkas lösning skulle kunna befrämjas genom en utveckling av det europeiska samarbetet. Över åtskilliga sådana frågor lämnas en översikt i en från arbetsbyrån utgången promemoria, vilken underställts studiekommissionen vid det nyss omnämnda januarisammanträdet.

Promemorian hänvisar att börja med till tre frågor, av vilka var och en har avseende å en enskild industri: reglering av arbetsförhållandena i kolgruvor, arbetsförhållandena vid fart å internationella farleder och automatisk koppling av järnvägsvagnar.

Kolfrågan är särskilt trängande i de europeiska gruvorna på grund av den svåra depression, av vilken de lida. Efter vissa förberedande tekniska undersökningar, som verkställdes på anmodan av nationernas förbunds församling, behandlade internationella arbetskonferensen vid sitt fjortonde sammanträde (1930) frågan om arbetstid i kolgruvor, varvid emellertid icke uppnåddes erforderlig majoritet för ett konventionsförslag. Frågan har på nytt upptagits på dagordningen för konferensens sammanträde 1931.

Frågan om arbetsförhållandena vid fart å internationella farleder är jämväl av särskilt intresse för Europa, i det att flera av de största internationella flodsystemen äro belägna inom denna kontinent. En av arbetsbyrån tillsatt expertkommitté har frågan härom under överläggning i samråd med folkförbundets samfärdsel- och transitorganisation. För kommitténs räkning har arbetsbyrån under utarbetande redogörelser för arbets-

tid och socialförsäkring vid fart å internationella farleder med tanke på dessa frågors upptagande på dagordningen för ett kommande sammanträde av internationella arbetskonferensen.

Vad beträffar automatisk koppling av järnvägsvagnar, vilken redan införts i Nordamerika och Japan, har arbetsbyrån i samverkan med vederbörande intressenter under överläggning, huruvida det icke ur synpunkten av olycksfalls förebyggande skulle vara önskvärt att införa sådan koppling vid de större järnvägarna i Europa.

Förutom dessa tre frågor hänvisas i promemorian till tre andra, vilka äro av mer allmänt intresse, samtidigt som de i viss mån särskilt intressera Europa, nämligen emigration, arbetslöshet och jordbrukskrisen. De förstnämnda två frågorna ha redan varit föremål för uppmärksamhet från arbetsorganisationens sida, och den tredje är under behandling inom den av representanter för internationella arbetsbyrån och internationella lantbruksinstitutet bestående rådgivande jordbrukskommissionen.

Till sist upptages i promemorian till behandling frågan, huruvida det skulle vara önskvärt eller över huvud möjligt att upprätta en europeisk arbetsorganisation inom internationella arbetsorganisationen. Det visas i samband härmed, att det icke kan bli tal om att frånta internationella arbetsorganisationen de allmänna befogenheter den äger enligt fredsfördraget. Uppgiften består snarare i att utfinna en procedur, som möjliggör en lösning av de sociala frågor, vilka speciellt beröra Europa och som angivas i promemorian, utan att avvika från de i del XIII av fredsfördraget fastställda reglerna, vilka med framgång tillämpats under de sista tio åren.

I enlighet med ett beslut, som fattats vid internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1931, har till kommissionen i direktör Thomas' eget namn överlämnats det av arbetsbyrån utarbetade memorandum i arbetslöshetsfrågan, för vars innehåll jämväl redogjorts i dessa Meddelanden (årg. 1931, sid. 487). Vad först beträffar det däri innehållna förslaget om åtgärder för *internationell förmedling av arbete,* beslöt studiekommissionen vid sammanträde den 16—21 maj 1931, att detta skulle underställas granskning av en subkommitté bestående av sex medlemmar av kommissionen och sex medlemmar av internationella arbetsbyråns styrelse. Subkommittén skulle jämväl taga under övervägande ett förslag från internationella lantbruksinstitutet om vissa produktionsfrämjande åtgärder.

Subkommittén höll sitt första sammanträde den 1—2 juli 1931. Från studiekommissionens sida ha i kommittén invalts representanter för Danmark, Jugoslavien, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Tyskland och Österrike. Representanterna för arbetsbyråns styrelse utgöras av: från regeringsgruppen de Michelis och Sokal; från arbetsgivargruppen Olivetti och Vogel med Lambert-Ribot som suppleant; från arbetargruppen Jouhaux och Schürch. Till ordförande i kommittén har valts de Michelis.

Subkommitténs uppdrag består i att undersöka »de med arbetslösheten förenade problemen och särskilt möjligheten att omedelbart främja utvecklingen av den internationella förmedlingen av arbete och arbetarvandringar inom Europa». I första rummet skall man söka få till stånd en samverkan mellan den offentliga arbetsförmedlingen i olika länder genom periodiska konferenser under internationella arbetsbyråns ledning. Ett annat ämne för förhandlingarna utgöres av frågan om arbetarvandringar och ett tredje av frågan om allmänna arbeten, bedrivna för flera länders räkning, vilken sistnämnda fråga jämväl underställts en av den europeiska studiekommissionen tillsatt femmannakommitté för kreditfrågans behandling.

Ur överläggningen om frågan i dess helhet förtjänar antecknas, att man från tysk sida tryckte på den rådande krisens dubbla karaktär av politisk och finansiell kris. Från italienskt håll underströks särskilt krisens samband med emigrations- och kolonisationsproblemet.

Under överläggningen om igångsättande av allmänna arbeten framhöll direktör Thomas bl. a., att det här framför allt gällde att få det oanvända kapitalet sysselsatt och att för frågans utredning måste skapas ett särskilt organ.

I arbetsförmedlingsfrågan antog subkommittén en resolution, i vilken den förordar avslutandet av bilaterala överenskommelser mellan olika europeiska länder rörande utbyte av arbetare mellan olika länder och rekrytering i ett land för anställning i ett annat samt för tryggande av lika behandling av in- och utländska arbetare. Subkommittén hemställer, att den europeiska studiekommissionen måtte underställa nationernas förbunds råd följande förslag:

1) En arbetsförmedlingskonferens skall snarast sammankallas genom internationella arbetsbyrån.
2) Till denna konferens skola regeringarna utsända experter, varjämte internationella arbetsbyråns styrelse skall representeras genom medlemmar av arbetsgivar- och arbetargrupperna.
3) Dagordningen för konferensen, vars syfte är att få till stånd samverkan mellan olika arbetsförmedlingssystem på europeisk basis, skall upptaga följande ämnen:
   a) Anordnandet av ett ständigt utbyte av upplysningar rörande arbetsmarknadens läge och upprättandet av erforderliga internationella institutioner;
   b) medlen att underlätta ömsesidiga förbindelser mellan de nationella arbetsförmedlingssystemen för effektiv överföring av arbetskraft från ett land till ett annat;
   c) jämförelser mellan de i olika länder följda metoderna för arbetsförmedlingen.
4) I och för nödiga förarbeten skall ett tillfälligt sekretariat upprättas i anslutning till internationella arbetsbyrån.

Rörande frågan om allmänna arbeten framhålles i en annan resolution, att vissa från olika regeringar ingivna förslag synas ägnade att bereda ett stort antal arbetare sysselsättning och detta icke endast direkt vid de ifrågasatta arbetena, utan även indirekt genom beställningar åt industrien. Genom utförandet av dessa förslag skulle sysslolöst kapital finna användning och förutsättningar skapas för en återhämtning inom affärslivet.

I resolutionens kläm hemställes till kreditkommittén att utan uppskov utreda möjligheten att få till stånd en permanent internationell samverkan för igångsättande av allmänna arbeten och för anskaffande av härför erforderliga långfristiga krediter.

Slutligen antogs en resolution i emigrations- och kolonisationsfrågan, i vilken göres en hemställan till nationernas förbund att verkställa vissa utredningar i samverkan med internationella arbetsbyrån och internationella lantbruksinstitutet.

Förutom de här berörda arbetslöshets- och kreditkommittéerna hade studiekommissionen vid sitt förutnämnda majsammanträde tillsatt en kommitté för frågan om export av spannmålsöverskottet och en s. k. ekonomisk expertkommitté[1] (för frågan om förbättrande av produktionens och handelns organisation), ävensom en »koordinationskommitté» med uppgift att verkställa en sammanfattning av de yttranden och förslag, som under sommaren avgivits av nyssnämnda specialkommittéer. Koordinationskommitténs rapport framlades för den europeiska studiekommissionen vid dess sammanträde den 3 september 1931. Beträffande arbetslöshetsfrågan gjordes i denna rapport följande uttalande:

[1] I denna kommitté är Sverige representerat genom direktör Björn Prytz i Göteborg.

»Koordinationskommittén anser, att den europeiska studiekommissionen bör giva sitt godkännande åt de förslag, som framlagts beträffande *internationell arbetsförmedling,* och särskilt åt förslaget om anordnandet av en teknisk konferens i ämnet.

Kommittén är vidare övertygad om, att utförandet av allmänna arbeten berörande flera länder skulle vara av stort intresse för det europeiska samarbetet, och yrkar bifall till de förslag om allmänna arbeten, som framlagts av arbetslöshets- och kreditkommittéerna, samt föreslår vidare, att granskningen av de planer, som av regeringarna ingivas till nationernas förbund, skall anförtros åt den studiekommitté, som i detta syfte upprättats av samfärdsel- och transitorganisationen. Denna kommitté bör utökas med representanter för internationella arbetsbyrån och i förekommande fall för vederbörande organ inom nationernas förbund.

Kommittén har slutligen tagit del av vissa förslag från internationella lantbruksinstitutet rörande exploatering av kolonialområden. I likhet med arbetslöshetskommittén anser den, att dessa förslag syfta vidare än en samverkan mellan europeiska länder och föreslår att nationernas förbunds råd måtte hänvisa dem till undersökning av förbundets vederbörande organ.»

Sammanträde inom internationella arbetsbyrån med socialförsäkringsexperter.

Ett antal experter på socialförsäkringens område sammanträdde den 22—24 juni i Genève på kallelse av internationella arbetsbyrån. I sammanträdet deltogo från dansk sida sekreteraren i Invalideforsikringsraadet Hagen och från svensk sida byråchefen K. Broberg. Såsom ordförande fungerade f. tjeckoslovakiske arbetsministern dr L. Winter.

Anledningen till sammanträdet var, att internationella arbetsbyråns styrelse beslutat på dagordningen för arbetskonferensens sammanträde år 1932 uppföra frågan om invaliditets- och ålderdomsförsäkring inkl. frågan om bibehållandet av pensionsrätt för arbetare, som förflytta sig från ett land till ett annat. För utarbetandet av en förberedande rapport i ämnet har internationella arbetsbyrån velat rådföra sig med särskilt sakkunniga personer rörande de punkter, som kunna synas ägnade att utgöra föremål för internationell reglering.

De frågor, över vilka experterna hade att yttra sig, voro följande: metoderna för täckande av vederbörande risker; försäkringens tillämpningsområde och tillgångar, olika pensionssystem, prestationer för botande och förebyggande; utlänningars ställning; rätt till pension i händelse av hemvist i utlandet; bibehållande av pensionsrätt, som håller på att förvärvas, för arbetare, som förflytta sig från ett land till ett annat.

Vad beträffar de grundläggande problemen inom invaliditets-, ålderdoms- och efterlevandeförsäkringen funno experterna det vara möjligt att uppställa vissa grundsatser, som skulle kunna införas i en internationell lagstiftning.

Kortare meddelanden.

— Arbetarskydd —

Internationell konferens rörande olycksfall och yrkessjukdomar. Sjätte internationella konferensen rörande olycksfall och yrkessjukdomar hölls i Genève den 3—8 augusti 1931 på kallelse av permanenta internationella kommittén för olycksfall och permanenta internationella kommittén för industriell medicin. I konferensen deltogo 450 ombud från olika länder. Sverige representerades av professorerna Åkerman och Troell samt docenten Perman.

Kongressen uppdelade sig på två sektioner för olycksfall respektive yrkessjukdomar. Dagordningen upptog följande ämnen:

Gemensamma för bägge sektionerna:

a) hudaffektioner sedda ur industriell synpunkt;

b) inflytandet av föregående hälsotillstånd med avseende å påföljder av olycksfall och yrkessjukdomar.

Olycksfallssektionen:

c) traumatiska skador å blodkärlen;

d) senare påföljder och anpassning i fall av traumatiska skador å ryggraden.

Sektionen för yrkessjukdomar:

e) patologi för arbetare inom cementindustrien;

f) organismens mottaglighet för giftiga ämnen, som användas inom industrien;

g) trötthet.

En intressant diskussion ägde rum i anledning av de rapporter, som förelågo i ovannämnda ämnen. Dessutom ingåvos till konferensen mer än 250 uppsatser, vilka tillsammans bilda ett betydande bidrag till den industriella patologien och hygienen.

Under konferensen hölls i universitetet en utställning av fotografiska och radiografiska skioptikonglas, klichéer och annat grafiskt material.

Det beslöts att hålla nästa kongress i Bryssel år 1935.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens steninköpskommitté. Såsom i denna tidskrift tidigare omnämnts (h. 8, sid. 632), hade efter beslut av årets riksdag tillsatts en kommitté (statens steninköpskommitté) för fördelning av de statsbeställningar av gatsten, som för arbetslöshetens lindrande skulle göras i de syd- och västsvenska stenhuggeridistrikten. Denna kommitté, som numera i huvudsak fullgjort sitt uppdrag, har i en till chefen för kommunikationsdepartementet den 12 september 1931 ingiven skrivelse lämnat följande uppgifter rörande de gjorda beställningarna.

Vid sammanträde den 19 juni fattades beslut bland annat om införskaffande av material, ägnat att läggas till grund för kommitténs bedömande av beställningarnas fördelning. I enlighet härmed begärdes uppgifter *dels* från Sveriges granitindustriförbunds medlemmar och andra företagare inom gatstensindustrien samt från svenska stenindustriarbetareförbundet angående antalet arbetare, som sysselsattes hos olika firmor den 1 november 1930, den 1 mars, den 1 maj och den 1 juli 1931 med gatstenstillverkning, *dels* från kommunalnämnderna i vissa, av gatstensindustrien berörda kommuner angående antalet gatstensarbetare den 1 juli 1931 och dessas dåvarande sysselsättning samt angående kommunens finansiella ställning. De uppgifter, som sålunda inkommo, sammanfördes å ett kortregister, i vilket antecknades jämväl uppgifter ur de till statens arbetslöshetskommission insända rapporterna alltsedan november 1930 angående den anmälda arbetslöshetens omfattning ävensom vissa uppgifter ur officiell statistik angående de olika

kommunernas folkmängd, deras finansiella ställning med mera. På basis av det sålunda sammanbragta materialet gick kommittén till fördelning av beställningarna. Därvid utgick kommittén från det antal arbetare, som hösten 1930, det vill säga vid tidpunkten för krisens inbrytande inom gatstensindustrien, sysselsattes inom olika kommuner med gatstenstillverkning, och sökte kommittén i övrigt taga skälig hänsyn till omfattningen och graden av det nödläge, som på grund av nämnda kris uppstått i kommunerna, samt till möjligheterna i trakten att i annan väg än genom ifrågavarande statsbeställningar hjälpa de arbetslösa stenarbetarna. I enlighet med dessa principer ansågos beställningar icke böra göras hos sådana firmor, som bedrevo rörelse inom kommuner, där stenindustriarbetarbefolkningen var förhållandevis fåtalig eller där den generella arbetslösheten och det finansiella nödläget icke var mera framträdande. I fråga om fördelningen av beställningarna har kommittén samrått med statens arbetslöshetskommission, och har kommissionens kanslichef O. Hagman deltagit i samtliga kommitténs sammanträden.

Med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har kommittén samrått beträffande innehållet i och avfattningen av de kontrakt, som kommittén haft att avsluta med de enskilda firmorna angående statsbeställningarna.

Av det av riksdagen till förfogande ställda beloppet av 3 500 000 kronor till förlag för inköp av smågatsten har kommittén beslutat reservera ett belopp av cirka 46 000 kronor att användas till täckande av omkostnaderna för kommitténs arbete samt för den kontroll med mera, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att utöva beträffande tillverkning, upplagring och leverans av de beställda stenpartierna. Vidare hade Kungl. Maj:t efter av kommittén därom gjord framställning medgivit, att ett belopp av 225 000 kronor finge användas för inköp av storgatsten i sådana kommuner, i vilka inköp för statens räkning av smågatsten skulle kunna ifrågakomma, men i vilka på grund av det förefintliga stenmaterialets beskaffenhet smågatsten icke lämpligen kan tillverkas. I enlighet härmed hade kommittén att göra beställningar å smågatsten för cirka 3 229 000 kronor.

Enligt de upprättade kontrakten hava firmorna förpliktat sig att inom angiven eller angivna kommuner med statsbeställningarnas utförande bereda fortlöpande sysselsättning åt ett fixerat antal arbetare, företrädesvis sådana med försörjningsplikt, under tiden 1 oktober *1931*—*31* mars *1932*. Arbetslönerna skola utgå i enlighet med gällande kollektivavtal, men månadsförtjänsterna må begränsas till 130 kronor för familjeförsörjare och 100 kronor för ungkarlar.

I fråga om anställandet av arbetare för statsbeställningarnas utförande komma firmorna att samråda med ortens lokala arbetslöshetskommitté, där sådan finnes.

Enligt den verkställda fördelningen kommer att beredas sysselsättning för följande antal *man inom nedannämnda kommuner:*

Kalmar län:

Döderhult och Fliseryd	78
Lofta och Gamleby	20
Misterhult	40

Blekinge län:

Asarum	125
Aspö	10
Backaryd	22
Bräkne-Hoby	15
Elleholm	3
Gammalstorp	8
Hasslö	23
Hällaryd	21
Jämshög	7
Listerby	62
Mörrum	125
Ramdala	10
Ronneby landskommun	40
Sturkö	112
Tjurkö	35
Torhamn	10
Ysane	6
Öljehult	6

Kristianstads län:

Simris	8

Hallands län:

Eftra	17
Harplinge	44
Holm och Vapnö	30
Skrea	7
Steninge	3
Söndrum	66
Varberg	15

Göteborgs och Bohus län:

Askum	230
Bottna	18
Brastad	435
Bro	186
Bärfendal	10
Hogdal	10
Kville	109
Lommeland	67
Lyse	189
Lysekil	33
Malmön	200
Näsinge	104
Skee	248
Strömstad	5
Svarteborg	12
Svenneby	25
Tanum	75
Tjärnö	5
Tossene	180

Fördelningen på län samt på stensorter framgår av följande sammandrag:

Län	Antal arbetare	Leveranssumma, kronor
Göteborgs och Bohus län	2 141	2 397 920
Hallands län	182	203 680
Kristianstads län	8	8 960
Kalmar län	133	163 856
Blekinge län	640	679 608
Tillhopa	**3 104**	**3 454 024**
Härav storgatsten	271	225 000

Den beställda stenkvantiteten uppgår till 906 560 kvm smågatsten och 30 000 kvm storgatsten.

Civilanställning av manskap vid försvarsväsendet. Uti skrivelse den 24 maj 1930 hade civilanställningskommittén föreslagit, att för handläggning vid truppförbanden och motsvarande formationer av ärenden rörande civilanställning av manskap i samband med avgången ur tjänst borde inrättas särskilda organ (kommissioner) med huvudsakliga åligganden:

att med uppmärksamhet följa alla de förhållanden, som kunde vara ägnade att befordra civilanställningen samt att härutinnan till vederbörande chef avgiva de förslag och framställningar, som funnes vara påkallade;

att stå i förbindelse med statliga, kommunala och enskilda arbetsgivare och med dem träffa överenskommelse angående beredande av civilanställning åt underbefäl samt följa tidningarnas annonser angående lediga platser och omedelbart träda i förbindelse med annonsörer, vilka sökte arbetskraft, som lämpligen kunde anskaffas genom kommissionens förmedling;

att upprätta och bringa till de sökandes av civilanställning kännedom uppgifter rörande lediga befattningar m. m. ävensom härmed förenade förmåner, sätt för desammas sökande m. m.;

att mottaga och pröva inkomna ansökningar m. m. ävensom införskaffa de ytterligare upplysningar rörande de sökande, som arbetsgivare kunde begära;

att till vederbörande myndigheter och enskilda översända inkomna ansökningar och avgiva förslag till platsernas besättande; samt

att genom allmän upplysningsverksamhet sprida kännedom om civilanställningen, dess ändamål och de möjligheter, som härigenom erbjödes såväl arbetsgivarna som underbefälet, ävensom att i övrigt tillhandagå med upplysningar; allt under samverkan med andra truppavdelningars kommissioner och, där så lämpligen ske kunde, med den offentliga arbetsförmedlingen samt i överensstämmelse med för kommissionen av vederbörande chef eller annan myndighet särskilt utfärdad instruktion.

I samband härmed framhölls, att ifrågavarande verksamhet — som måste anses innebära, förutom omtanken om den enskildes framtida väl, jämväl ett främjande av en nöjaktig manskapsrekrytering — komme att medföra någon kostnad, huvudsakligen för erforderliga resor till arbetsgivare.

I anledning av nämnda framställning har Kungl. Maj:t, efter hörande av vederbörande militära myndigheter samt socialstyrelsen, den 24 september 1931 bemyndigat truppförbandscheferna vid armén, marinen och flygvapnet att utse lämpliga befattningshavare vid resp. truppförband att fullgöra ifrågavarande åligganden. För bestridande av uppkommande utgifter av expensnatur, som stå i samband med berörda civilanställningsåtgärder, har ställts till förfogande ett belopp av högst 12 000 kronor för arméns, 6 700 kronor för marinens och 500 kronor för flygvapnets truppförband.

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under augusti 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av augusti till 35 701, varav 7 512 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)		Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	674	+ 17	Närings- o. njutningsmedelsind.	174	+ 3
Skogshushållning	4 206	+ 1 111	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	134	+ 15
Gruvdrift och malmförädling	2 757	+ 407	Trämasse- och pappersindustri	612	+ 18
Jord-, sten- och glasindustri	6 773	+ 1 528	Grafisk industri	30	+ 6
Metall- och maskinindustri	2 572	+ 412	Industri och hantverk, ej spec.	494	+ 9
Trävaruindustri	1 486	+ 450	Sjöfart och fiske	302	+ 57
Byggnadsverksamhet	923	+ 58	Handel och samfärdsel m. m.	1 247	+ 59
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	102	+ 5	Husligt arbete	12	— 2
Textilindustri	86	+ 18	Arbete, ej hänf. till annan grupp	10 002	+ 1 017
Beklädnadsindustri	115	— 7	Summa	**35 701**	**+ 5 181**

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 6 922 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde liksom föregående månad 92.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 4 601 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 737 arbetare. Härförutom uppburo 1 365 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 3 239 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under augusti till 1·8 miljon kronor samt under årets åtta första månader till sammanlagt 9 miljoner.

Den engelska arbetslöshetsförsäkringens nedskärning. I de båda nästföregående häftena av denna tidskrift ha redogörelser lämnats för det förslag till sanering av den engelska arbetslöshetsförsäkringen, som i början av sommaren avgavs av den sedan december 1930 arbetande undersökningskommissionen, ävensom för de lagstiftningsåtgärder, som kort därefter genomfördes för avhjälpande av de mest framträdande anomalierna i det hittillsvarande försäkringssystemet och för täckande av den överhängande bristen i arbetslöshetsförsäkringsfonden.[1] Under de följande veckorna ha som bekant händelserna snabbt utvecklat sig och statsmakterna ställts inför nödvändigheten att genomföra omfattande besparingar i budgeten. Av de 70 miljoner pund, varmed statsutgifterna enligt regeringens besparingsprogram skulle minskas, beräknas drygt hälften belöpa sig på nedskärningar av arbetslöshetsutgifterna. Dessa ha åstadkommits dels genom skärpning av villkoren för statsbidrag till nödhjälpsarbeten, dels och framför allt genom ändringar i arbetslöshetsförsäkringslagen, avsedda att tillämpas från oktober 1931. De ändrade bestämmelserna ansluta sig i väsentliga delar till kommissionsförslaget. Nedsättningen av understödsbeloppen går dock icke så långt, som kommissionen föreslagit, men i gengäld ha försäkringsavgifterna ökats kraftigare än i betänkandet ifrågasatts. De nya bestämmelserna innebära följande:

1) Understödsbeloppen (utom de s. k. barntilläggen) nedsättas med i runt tal 10 %, vilket för de olika åldersgrupperna utgör som följer:

Understödsbelopp (shilling per vecka) enligt	Över 21 år		18—21 år		17—18 år		16—17 år		Familjetillägg för	
	Man	Kv.	Man	Kv.	Man	Kv.	Man	Kv.	vuxen	barn
förutvarande lag	17	15	14	12	9	7½	6	5	9	2
kommissionsförslaget	15	13	12	10	7	6	5	5	8	2
de nya bestämmelserna	15¼	13½	12½	10¾	8	6¾	5½	4½	8	2

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 653 ff. och 738 ff.

2) Avgifterna fastställas liksom i kommissionens förslag till samma belopp för alla tre parterna (arbetsgivare, arbetare och staten) samt bliva sålunda:

Veckoavgifter (shilling) enligt	Över 21 år		18—21 år		16—18 år	
	Man	Kv.	Man	Kv.	Man	Kv.
förutvarande lag: arbetsgivare	8	7	7	6	4	3½
arbetare	7	6	6	5	3½	3
staten	7½	6½	6½	5½	3¾	3¾
kommissionsförslaget: vardera parten	9	8	8	7	4½	4
de nya bestämmelserna: » »	10	9	9	8	5	4½

3) Understödstiden begränsas till högst 26 veckor per understödsår,[1] varefter ny försäkringskvalifikation kräves, dock med möjlighet för den arbetslöse att efter understödsperiodens utgång erhålla »transitional benefit».

4) Kompletterande understöd (transitional benefit) skall endast medgivas efter av fattigvårdsmyndigheterna verkställd behovsprövning. Understödsbeloppet fastställes av fattigvården — med iakttagande, att beloppet ej får överstiga det normala arbetslöshetsunderstödet — men utbetalas genom arbetsförmedlingen, som för dessa utgifter erhåller refusion av statsmedel.

5) Arbetslöshetsförsäkringsfondens skuldsättning skall upphöra, och de för fullgörande av försäkringens förpliktelser erforderliga medlen skola i stället tillföras fonden i form av direkta anslag ur statskassan.

Under förutsättning av att de arbetslösa komma att hålla sig vid ett antal av omkring 3 miljoner, beräknar man, att utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen genom de beslutade ändringarna skola kunna minskas med 35·8 miljoner pund i budgeten för 1932/33. Härav belöpa sig 12·8 miljoner på nedsättningen av understödsbeloppen, 10 miljoner på avgiftshöjningen och likaledes 10 miljoner på restriktionerna i fråga om kompletterande understöd, medan de återstående 3 miljonerna inbesparas genom den tidigare genomförda lagstiftningen mot vissa oegentligheter inom försäkringssystemet, Unemployment Insurance (nr 3) Act 1931. Därtill kommer en beräknad besparing om ½ miljon pund genom minskade bidrag till nödhjälpsarbeten. Inalles beräknas under den anförda förutsättningen statskassans utgifter för arbetslöshetsförsäkringen under nästa budgetår komma att uppgå till 79 miljoner pund, varav 19·3 miljoner skulle motsvara den på staten belöpande tredjedelen av försäkringsavgifterna, medan 37·5 miljoner skulle erfordras för kompletterande understöd och 22·2 miljoner för täckande av bristen i arbetslöshetsfonden.

(The Ministry of labour gazette.)

Arbetslöshetsförsäkring i Spanien. Genom ett dekret den 25 maj 1931 infördes arbetslöshetsförsäkring i Spanien.

För försäkringen upprättas en riksanstalt, vilken skall sortera under det s. k. nationella välfärdsinstitutet. Dess uppgift kommer bl. a. att bestå i vidtagandet av åtgärder för förebyggande av arbetslöshet, att samverka med regeringen eller med enskilda institutioner för bekämpande av arbetslösheten samt för beredande av skydd åt arbetslösa, att fördela medel, som stå till anstaltens förfogande för sådana ändamål, som föreskrivas i dekretet, att föra statistik över arbetslösheten enligt § 1 i Washingtonkonventionen samt att utarbeta tekniska regler för försäkringen. I dekretet meddelas även föreskrifter om uppläggandet av en fond för extraordinär arbetslöshet. Denna fond skall grunda sig på bidrag från staten och från de organisationer, som enligt bestämmelserna i dekretet erhålla subvention från riksanstalten. Statsbidraget kommer att utgå i viss proportion till organisationernas bidrag enligt regler, som längre fram komma att utarbetas.

[1] Enligt hittills gällande bestämmelser har understödstiden kunnat uppgå ända till 74 veckor under en tvåårsperiod.

Riksanstalten skall bedriva sin verksamhet oberoende av de särskilda åtgärder, som av regeringen må vidtagas i händelse av en allvarlig försämring av läget på arbetsmarknaden. Den skall bevilja subvention till i vederbörlig ordning upprättade organisationer, som bemyndigats driva arbetslöshetsförsäkring för sina medlemmars räkning. För att komma i åtnjutande av subvention skola dessa organisationer uppfylla vissa villkor: de få ej driva vinstbringande verksamhet; de skola föra särskilda räkenskaper över de medel, som avses för arbetslöshetsunderstöd; de skola lämna bidrag till den nyssnämnda fonden för extraordinär arbetslöshet efter grunder, som fastställas genom särskild förordning; de skola visa, att de äro berättigade till subvention; de skola framlägga alla de uppgifter, som riksanstalten må anse nödvändiga för försäkringens bedrivande och för riskberäkningen. Subventionerade organisationer skola själva förvalta sina fonder, fastställa medlemmarnas avgifter och bestämma om sättet för understödens fördelning, men de kunna vid behov underkastas särskild tillsyn av riksanstalten.

Löntagare av båda könen i åldern 16—65 år äro berättigade till arbetslöshetsunderstöd av vad slag deras arbete eller inkomst må vara, dock under förutsättning, att inkomsten ej överstiger 6 000 pesetas om året.[1] Arbetslöshetsunderstödet må ej överstiga 60 % av arbetarens lön och utgår först fr. o. m. sjunde arbetslöshetsdagen. Till husliga tjänare och tjänstemän utgår dock ej understöd. Utlänningar skola endast vara berättigade till understöd på basis av reciprocitet. Medborgare i Andorra, Portugal, spansk-amerikanska republikerna och Brasilien åtnjuta emellertid lika behandling med spanjorer. Endast arbetslösa, som under minst sex månader varit anslutna till vederbörlig organisation, äro berättigade till understöd, och understödsperioden är begränsad till 60 dagar av tolv månader. I dekretet definieras arbetslöshet såsom brist på arbete härrörande av orsak, som är oberoende av den arbetslöses egna vilja, och som sätter honom ur stånd att finna lämpligt arbete i samband med hans vanliga yrke. Arbetare, som äro oförmögna att arbeta på grund av sjukdom eller olycksfall, samt de, som beröras av strejk eller lockout, anses icke som arbetslösa.

Riksanstalten förvaltas av en styrelse bestående av presidenten i och representanter för nationella välfärdsinstitutet, chefen för arbetsförmedlingsavdelningen inom arbetsministeriet, representanter för arbetsgivare och arbetare samt organisationer för bekämpande av arbetslöshet, spanska regeringsombudet i internationella arbetsbyråns styrelse, en representant för spanska sektionen av internationella föreningen för socialt framåtskridande samt en person med framstående förfarenhet i arbetslöshetsfrågor.

(Industrial and Labour Information.)

— Arbetstid —

Arbetstidens reglering i Spanien. Spanska regeringen har i ett den 2 juli 1931 offentliggjort dekret meddelat föreskrifter rörande arbetstidens längd inom näringslivets olika grenar, vari såsom generell regel fastställts en arbetsdag om åtta timmar. Grundsatsen om åttatimmarsdagen införlivades med spansk lagstiftning redan år 1919, men de erforderliga reglementariska bestämmelserna på området ha hitintills återfunnits i en mångfald dekret och kungörelser, vadan man nu företagit sig att, efter Spaniens ratifikation av 1919 års Washingtonkonvention om arbetstidens begränsning, för vinnande av större överskådlighet sammanföra de olika bestämmelserna i en och samma lag. Man har därvid begagnat tillfället att till lag upphöja ett antal förslag och rekommendationer på området, vilka avgivits av en för ändamålet av arbetsministeriet särskilt tillsatt kommitté.

I dekretets artikel 1 fastslås, att arbetstidens längd för samtliga löntagare icke får överskrida åtta timmar per dag utom i de fall, varom bestämmelser återfinnas i dekretet. För den händelse arbetets beskaffenhet lägger hinder i vägen för en likformig fördelning av arbetet på veckans olika arbetsdagar, äger vederbörande lokala arbetsråd medgiva en omreglering av arbetet, dock så att arbetstiden i intet fall överstiger nio timmar per dag. Undantag från principen om åtta timmars arbetsdag stadgas bl. a. beträffande i huslig

[1] 100 pesetas noterades den 15 juli 1931 till 36 sv. kr., i september till 33 kr.

tjänst anställda portvakter, vilkas arbete förrättas i deras bostad, samt herdar och andra vaktare på landsbygden.

I dekretet fastslås rättighet för arbetsgivare och arbetare att ingå avtal om övertidsarbete. Dock må antalet sålunda avtalade extra arbetstimmar icke uppgå till mer än 50 under loppet av en månad eller 120 — under särskilt tvingande omständigheter 240 — under loppet av ett år. För varje arbetstimme utöver den legala maximitiden utgår ersättning med minst 25 % högre arbetslön än den ordinarie. Förrättas övertidsarbete under natten eller å söndag, må motsvarande löneökning icke utgöra mindre än 40 %. Beträffande kvinnliga arbetare föreskrives, att de under inga förhållanden få arbeta mer än 10 timmar om dagen och att löneökningen för övertidsarbete i deras fall utgör minst 50 %. Absolut förbud stadgas för minderåriga under 17 år att förrätta övertidsarbete.

Överträdelser av ovan refererade bestämmelser straffas med böter från 25 till 250 pesetas, med successiv fördubbling av bötesbeloppet vid förnyade förseelser.

Beträffande lantbruksarbete stadgas, att om i sånings- eller skördetider eller vid bekämpandet av faror, vilka hota jordbruket, svårigheter skulle uppstå att anskaffa större antal arbetare, vederbörande arbetsråd äger rätt att medgiva utsträckandet av den legala arbetstiden intill ett maximum av tolv timmar om dagen. Allt arbete utöver åtta timmar skall emellertid betraktas såsom övertidsarbete och avlönas såsom sådant.

Vid arbete i gruvor och överhuvud taget allt arbete, som förrättas under jordytan, må arbetstiden utom i vissa undantagsfall icke överstiga sju timmar. Förrättas arbetet under särskilt krävande yttre omständigheter, såsom i en temperatur av 33 grader eller mer, får arbetstiden icke överskrida sex timmar. Överträdelse av dessa sistnämnda bestämmelser straffas med böter från 50 till 2 500 pesetas och återfall med fördubblade bötesbelopp.

I här ifrågavarande dekret meddelas även bestämmelser rörande arbetstiden å fartyg, vid tegelbruk och vid järnvägar. I sistnämnda avseende gäller, att arbetstiden fastställts till åtta timmar bl. a. för arbetare i verkstäder eller ute på banan samt för lokomotiv- och motorförare.

Såsom undantagsstadgande föreskrives slutligen i dekretet, att arbetstiden för hotellportierer må utsträckas intill tio timmar om dagen utan att ersättning för övertidsarbete utgår.

(Meddelande från svenska beskickningen i Madrid.)

— Ut- och invandring —

Ut- och invandring under år 1930. Enligt statistiska centralbyråns nu utgivna statistik ha år 1930 utvandrat 5 682 och invandrat 7 515 personer (mot 11 019 resp. 6 336 år 1929) motsvarande 0·93 (1·80) och 1·23 (1·04) emigrerade resp. immigrerade personer per 1 000 invånare.

Utvandringen år 1930 har således väsentligt gått tillbaka i jämförelse med året förut och är mindre än under något år efter världskrigets slut. Invandringen åter är större än vanligt under de senare åren, ja den största absolut taget sedan år 1921; slutresultatet av den utrikes omflyttningen blir ett överskott av invandring, ett förhållande som icke förekommit sedan år 1920.

Beträffande utvandringen till främmande världsdelar har i nedanstående tablå en sammanställning gjorts mellan centralbyråns statistik, vilken grundar sig på uppgifter från prästerskapet (i Stockholm mantalskontoret), och de siffror, som av socialstyrelsen förut publicerats i denna tidskrift (sid. 116) efter uppgifter från länsstyrelserna samt norska och danska myndigheter.

Antal utvandrare	Män	Kvinnor	Summa
enligt prästerskapet	2 088	1 631	**3 719**
» länsstyrelserna samt norska och danska myndigheter	1 828	1 415	**3 243**
Överskott enligt prästerskapets redovisning	260	216	**476**

Tablån utvisar ett högre antal emigranter till länder utom Europa enligt prästerskapets uppgifter än enligt länsstyrelsernas och de norska och danska myndigheternas. Till detta överskott, som år 1930 uppgick till mellan 12 och 13 %, ha större eller mindre bidrag lämnats av de allra flesta län;[1] endast i fråga om Kopparbergs och Norrbottens län voro åter de av omnämnda myndigheter lämnade uppgifterna något högre än prästerskapets.

Utvandringen har under redogörelseåret i vart enda län understigit medeltalet för de tio föregående åren. De i och för sig högsta utvandringstalen utvisa Stockholms stad och Blekinge län (2·08 resp. 1·54 ‰). — De norrländska länen brukade sedan missväxtåret 1902 under en följd av år lämna en betydande del av rikets emigration; under åren efter världskrigets utbrott var den norrländska utvandringen utpräglat låg, även i förhållande till hela rikets, men steg sedan åter. År 1930 utgjorde emellertid Norrlands bidrag till utvandringen föga mer än 13 procent av det hela, d. v. s. mindre än Norrlands andel av hela Sveriges folkmängd (18 procent). Invandringen har överstigit den genomsnittliga för det föregående årtiondet i samtliga län utom sex (Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Älvsborgs och Skaraborgs). Invandringsöverskott förekommer såväl å landsbygden som i städerna samt i alla län utom tre (Kronobergs, Blekinge och Jämtlands).

Till Förenta staterna emigrerade 2 868 personer. Från samma land kommo 3 935 immigranter, och utgjorde sålunda invandringsöverskottet i detta fall 1 067 personer. Att folkbytet med Förenta staterna givit ett nettoöverskott för Sverige, är en företeelse, som endast förekommit en gång förr, nämligen 1918. Den svenska utvandringen till Kanada uppgick till 606 personer mot 1 882 år 1929; i jämförelse med föregående år har sålunda även här skett en stark minskning. Folkbytet med europeiska länder omfattade 1 963 emigranter och 2 866 immigranter, alltså ett invandringsöverskott av 903 personer.

De emigrerades och immigrerades fördelning efter yrken belyses av följande relativa tal:

Åren	Utvandrarna, %						Invandrarna, %					
	Jordbruk m. m.	Industri- o. hantverk	Arbetare av obest. slag	Tjänare	Handel o. sjöfart	Övriga och okänt	Jordbruk m. m.	Industri o. hantverk	Arbetare av obest. slag	Handel o. sjöfart	Övriga och okänt
1891—1900 . .	23·18	15·16	26·29	21·89	3·41	10·07	22·58	23·01	21·46	5·24	27·71
1901—1910 . .	31·28	23·86	21·71	11·75	4·37	7·03	24·06	30·68	18·42	6·95	19·89
1911—1920 . .	30·71	33·09	8·99	11·69	7·08	8·44	25·66	32·97	9·61	10·16	21·60
1920—1929 . .	34·04	29·17	7·52	9·12	8·81	11·34	21·64	29·81	8·88	10·95	28·72
1926	36·13	24·20	7·84	9·30	9·52	13·01	19·23	31·24	8·78	11·54	29·21
1927	40·35	24·15	6·25	7·84	9·58	11·83	22·40	27·83	6·82	13·10	29·85
1928	37·93	23·27	7·52	8·27	7·93	15·08	19·79	29·28	7·93	10·40	32·60
1929	41·23	21·19	5·41	8·22	8·00	15·95	28·80	23·49	6·30	10·18	31·23
1930	27·98	23·90	5·65	11·93	11·65	18·89	22·62	29·22	8·53	10·09	29·54

Beträffande emigranternas yrkesfördelning under år 1930 kan framhållas, att jordbruksgruppens andel fortfarande — i likhet med äldre tider, men i olikhet mot åren 1915—1923 — överstiger industrigruppens. Invandrarnas yrkesfördelning ansluter sig tämligen till den under sista årtiondet vanliga; den övervikt, som år 1929 jordbruksgruppen hade bland invandrarna, tack vare inflyttningen av de s. k. svenskbyborna, är numera försvunnen.

[1] Beträffande sannolika orsaken till överskottet, se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 754.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

September månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under september månad.

Översikt av verksamheten under september månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	sept. 1931	aug. 1931	sept. 1930
Stockholms stad	5 875	1 933	1 684	6 108	5 846	4 187	**11 983**	**7 779**	**5 871**	154	154	125
Stockholms län	2 545	1 426	1 316	689	811	432	**3 234**	**2 237**	**1 748**	145	143	157
Uppsala län	926	467	353	297	314	203	**1 223**	**781**	**556**	157	142	128
Södermanlands län	1 159	650	564	666	667	418	**1 825**	**1 317**	**982**	139	138	121
Östergötlands län	2 043	850	711	1 026	790	485	**3 069**	**1 640**	**1 196**	187	180	152
Norrköping	771	230	208	189	179	112	**960**	**409**	**320**	235	232	252
Jönköpings län	458	250	219	390	285	193	**848**	**535**	**412**	159	154	148
Kronobergs län	386	224	189	179	229	126	**565**	**453**	**315**	125	126	97
Norra Kalmar län	295	96	91	68	74	47	**363**	**170**	**138**	214	182	181
Södra Kalmar län	821	250	242	192	119	91	**1 013**	**369**	**333**	275	399	217
Gotlands län	142	114	88	165	112	87	**307**	**226**	**175**	136	129	125
Blekinge län	1 622	555	465	553	484	314	**2 175**	**1 039**	**779**	209	271	168
Kristianstads län	906	681	547	710	741	516	**1 616**	**1 422**	**1 063**	114	111	109
Malmöhus län: Malmö	2 602	557	526	1 828	1 518	1 084	**4 430**	**2 075**	**1 610**	213	241	194
Malmöhus län: Lund	350	189	181	145	160	108	**495**	**349**	**289**	142	141	160
Malmöhus län: Landskrona	630	211	203	58	53	43	**688**	**264**	**246**	261	261	166
Malmöhus län: Hälsingborg	1 490	330	308	381	339	217	**1 871**	**669**	**525**	280	291	235
Malmöhus län: Ystad	338	136	90	73	45	35	**411**	**181**	**125**	227	194	195
Malmöhus län: Trälleborg	553	280	275	104	49	37	**657**	**329**	**312**	200	189	187
Malmöhus län: Eslöv	249	198	187	45	50	32	**294**	**248**	**219**	119	125	113
Malmöhus län: Skurup	114	150	68	66	72	30	**180**	**222**	**98**	81	83	79
Malmöhus län: Vellinge	238	161	149	33	26	16	**271**	**187**	**165**	145	121	137
Hallands län	494	182	147	175	166	104	**669**	**348**	**251**	192	204	145
Göteborgs o. Boh. l.	2 873	148	117	289	218	145	**3 162**	**366**	**262**	864	805	127
Göteborg	7 279	1 578	1 532	2 304	1 847	1 437	**9 583**	**3 425**	**2 969**	280	279	188
Älvsborgs län	692	182	157	138	144	75	**830**	**326**	**232**	255	261	178
Skaraborgs län	1 176	642	487	508	619	266	**1 684**	**1 261**	**753**	134	114	106
Värmlands län	1 133	360	341	224	301	167	**1 357**	**661**	**508**	205	255	122
Örebro län	1 044	312	266	573	684	354	**1 617**	**996**	**620**	162	141	111
Västmanlands län	1 328	485	391	541	477	310	**1 869**	**962**	**701**	194	208	110
Kopparbergs län	839	73	72	290	278	188	**1 129**	**351**	**260**	322	230	144
Gävleborgs län	1 251	133	133	283	224	194	**1 534**	**357**	**327**	430	322	234
Västernorrlands l.	2 102	332	331	90	72	54	**2 192**	**404**	**385**	543	789	212
Jämtlands län	471	110	110	344	337	317	**815**	**447**	**427**	182	128	111
Västerbottens län	249	57	56	205	197	148	**454**	**254**	**204**	179	136	128
Norrbottens län	85	58	56	104	124	78	**189**	**182**	**134**	104	102	106
Tills. sept. 1931	**45 529**	**14 590**	**12 860**	**20 033**	**18 651**	**12 650**	**65 562**	**33 241**	**25 510**	**197**	—	—
» aug. 1931	*40 380*	*12 361*	*10 475*	*14 849*	*15 120*	*9 585*	*55 229*	*27 481*	*20 060*	*201*	—	—
» sept. 1930	31 131	15 184	12 856	18 984	19 102	12 345	50 115	34 286	25 201	146	—	—
» » 1929	25 687	15 801	12 989	17 062	17 790	11 327	42 749	33 591	24 316	127	—	—
» » 1928	27 720	15 496	13 304	16 730	15 747	10 286	44 450	31 243	23 590	142	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					sept. 1931	aug. 1931	sept. 1930	sept. 1931	aug. 1931	sept. 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	10 387	10 766	7 329	5 967	147	139	123	81	74	77
Industri och hantverk	15 397	15 756	1 525	1 346	1 033	1 129	480	88	93	88
Sjöfart och fiske	5 771	5 811	1 367	1 351	425	396	264	99	98	97
Handel och samfärdsel	3 563	3 732	1 735	1 584	215	231	131	91	89	87
Husligt arbete	8	8	1	1	.	.	—	.	.	—
Annat arbete	8 635	9 456	2 633	2 611	359	396	389	99	99	98
Summa	**43 761**	**45 529**	**14 590**	**12 860**	**312**	**327**	**205**	**88**	**85**	**85**
Därav under 18 år	3 543	3 662	1 603	1 386	228	217	145	86	84	79
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	1 062	1 076	1 718	677	63	47	59	39	30	35
Industri och hantverk	985	1 126	545	426	207	228	181	78	77	76
Sjöfart och fiske	241	302	91	85	.	.	.	.	.	.
Handel och samfärdsel	3 256	3 633	2 467	1 921	147	111	131	78	71	74
Husligt arbete	9 169	12 608	13 821	9 534	91	84	86	69	64	66
Annat arbete	1 246	1 288	9	7	.	.	.	.	.	.
Summa	**15 959**	**20 033**	**18 651**	**12 650**	**107**	**98**	**99**	**68**	**63**	**65**
Därav under 18 år	3 215	3 280	2 384	1 632	138	137	125	68	67	68
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	11 449	11 842	9 047	6 644	131	125	110	73	68	69
Jordbruk	10 370	10 750	8 820	6 417	122	116	110	73	67	69
Skogshushållning	1 079	1 092	227	227	481	.	.	100	.	.
Industri och hantverk	16 382	16 882	2 070	1 772	816	913	391	86	89	85
Gruvdrift och malmförädling . . .	1 333	1 339	73	73	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	3 186	3 192	104	104	3 069	.	.	100	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	4 575	4 665	218	177	2 140	1 298	678	81	90	82
Trävaruindustri	1 521	1 541	61	53	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	2 453	2 608	800	710	326	314	241	89	94	92
Läder-, hår- och gummiindustri . .	233	268	42	31	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	246	276	21	17	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	492	521	167	121	312	442	188	72	72	68
Närings- och njutningsmedelsindustri	631	686	188	136	365	283	231	72	72	79
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	204	211	36	36	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	247	274	52	49	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	83	88	10	8	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	1 178	1 213	298	257	407	532	377	86	92	81
Sjöfart och fiske	6 012	6 113	1 458	1 436	419	377	260	98	97	97
Handel och samfärdsel	6 819	7 365	4 202	3 505	175	155	131	83	78	80
Kontors-, bank- o. d. personal . .	745	762	153	134	498	399	403	88	71	85
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 660	1 735	524	461	331	409	274	88	83	86
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 988	2 305	1 455	1 163	158	107	135	80	73	77
Transportarbetare	1 926	2 038	1 735	1 484	117	128	74	86	84	81
Allmän och litterär verksamhet . .	480	505	281	213	180	128	149	76	71	75
Ej särskilt specificerade	20	20	54	50	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	9 177	12 616	13 822	9 535	91	84	86	69	64	66
Annat arbete	9 881	10 744	2 642	2 618	407	453	456	99	99	98
Summa	**59 720**	**65 562**	**33 241**	**25 510**	**197**	**201**	**146**	**77**	**73**	**74**
Därav under 18 år	6 758	6 942	3 987	3 018	174	173	134	76	74	73

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 669 platser, varav 2173 manliga och 496 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 2 729, 2 184 och 545 samt under nästlidna månad resp. 2 298, 1 935 och 363.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**9 674**	**7 102**	**5 740**	**1 092**	**227**	**227**	**1 339**	**73**	**73**	**3186**	**104**	**104**	**4 537**	**202**	**163**
1	Stockholms stad	80	1	1	—	—	—	—	—	—	12	—	—	1 016	75	64
2	Stockholms län	1 665	1 230	1 127	30	6	6	—	—	—	16	—	—	133	11	9
3	Uppsala län	517	402	296	14	—	—	79	—	—	26	—	—	30	1	1
4	Södermanlands län	602	474	395	—	—	—	—	—	—	2	—	—	242	25	18
5	Östergötlands län	1 518	750	614	2	—	—	10	—	—	40	—	—	82	5	4
6	Norrköping	230	136	126	—	—	—	—	—	—	1	—	—	84	3	2
7	Jönköpings län	211	143	117	2	—	—	—	—	—	4	—	—	58	—	—
8	Kronobergs län	314	197	163	2	2	2	—	—	—	10	—	—	6	2	2
9	Kalmar län	129	63	51	1	—	—	—	—	—	19	—	—	235	2	2
10	Gotlands län	88	75	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	268	257	168	—	9	9	—	—	—	678	75	75	12	1	1
12	Kristianstads län	626	571	448	—	—	—	14	—	—	24	11	11	22	6	5
13	Malmöhus län: Malmö	78	161	134	—	—	—	—	—	—	60	—	—	377	16	13
14	Hälsingborg	99	78	60	—	—	—	131	—	—	5	—	—	102	2	—
15	Övriga anstalter	844	916	748	—	—	—	1	—	—	57	1	1	294	4	2
16	Hallands län	165	120	85	—	—	—	3	—	—	48	—	—	66	1	1
17	Göteborgs och Bohus län	142	94	69	—	—	—	—	—	—	2011	—	—	18	4	—
18	Göteborgs stad	114	124	108	—	—	—	—	—	—	9	5	5	1 362	39	35
19	Älvsborgs län	83	66	44	—	—	—	45	3	3	1	—	—	87	1	—
20	Skaraborgs län	944	593	441	—	—	—	—	—	—	—	1	1	8	1	1
21	Värmlands län	126	65	48	214	7	7	6	—	—	83	—	—	36	—	—
22	Örebro län	340	227	183	21	6	6	225	4	4	14	3	3	22	—	—
23	Västmanlands län	322	295	202	10	1	1	402	66	66	22	8	8	139	2	2
24	Kopparbergs län	51	21	20	193	7	7	245	—	—	—	—	—	32	—	—
25	Gävleborgs län	25	3	3	79	—	—	178	—	—	8	—	—	55	—	—
26	Västernorrlands län	29	11	10	520	167	167	—	—	—	36	—	—	1	—	—
27	Jämtlands län	34	17	17	4	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—
28	Västerbottens län	24	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	1
29	Norrbottens län	6	3	2	—	22	22	—	—	—	—	—	—	3	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**1 076**	**1 718**	**677**	—	—	—	—	—	—	**6**	—	—	**128**	**16**	**14**
1	Stockholms stad	13	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	107	12	10
2	Stockholms län	81	101	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	56	49	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	118	164	84	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	120	149	73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	6	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	23	42	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	22	44	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	14	22	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	9	22	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	38	107	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	148	211	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	7	17	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	14	2	2
14	Hälsingborg	15	16	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	79	103	47	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
16	Hallands län	21	42	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	58	35	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	5	10	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	2
19	Älvsborgs län	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	64	203	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	17	46	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	59	142	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	45	97	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	15	23	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	2	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	23	29	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	14	24	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Träva-ru-industri			Byggnads-verksamhet			Läder-, här- o. gummi-industri			Textil-industri			Beklädnads-industri			Närings- o. njut-ningsmedels-industri			Kem.-tekn. o. belysnings-industri			
Ans.	L.p.	T. p	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
1 535	**61**	**53**	**2 608**	**800**	**710**	**215**	**30**	**22**	**164**	**11**	**11**	**202**	**14**	**6**	**459**	**27**	**23**	**171**	**29**	**29**	
67	28	26	998	431	355	45	25	17	9	1	1	33	8	2	74	2	2	15	—	—	1
50	1	1	79	39	39	1	—	—	1	—	—	7	1	1	17	—	—	1	1	1	2
13	—	—	8	8	7	1	—	—	—	—	—	4	—	—	13	2	—	—	—	—	3
20	1	1	13	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	4
15	—	—	79	16	15	1	—	—	—	—	—	4	—	—	5	1	1	—	—	—	5
45	4	1	99	—	—	1	—	—	53	2	2	3	—	—	7	—	—	1	—	—	6
14	5	5	14	52	50	4	—	—	7	—	—	—	—	—	7	2	1	18	—	—	7
—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	8
95	7	7	37	22	22	1	—	—	3	—	—	—	—	—	4	—	—	5	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	10
5	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	10	1	1	—	—	—	11
7	1	1	44	11	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	10	2	2	—	—	—	12
55	3	3	391	21	21	42	—	—	3	1	1	27	—	—	71	—	—	54	9	9	13
6	—	—	151	17	17	35	1	1	5	—	—	11	—	—	16	—	—	28	—	—	14
10	—	—	91	11	11	59	2	2	2	—	—	7	—	—	103	8	8	6	—	—	15
15	—	—	22	3	3	2	—	—	7	—	—	5	—	—	9	—	—	—	16	16	16
17	—	—	14	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	6	—	—	17
251	6	3	241	116	108	17	2	2	40	5	5	44	3	2	64	1	1	28	3	3	18
6	—	—	49	8	8	1	—	—	25	2	2	4	—	—	5	—	—	2	—	—	19
2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	6	5	—	—	—	20
25	—	—	38	3	3	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
14	—	—	19	2	2	4	—	—	—	—	—	38	—	—	9	—	—	4	—	—	22
57	2	2	39	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	23
28	—	—	82	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	24
197	—	—	17	2	2	—	—	—	1	—	—	8	—	—	4	—	—	3	—	—	25
489	3	3	57	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	26
—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	27
22	—	—	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
6	—	—	—	—	—	**53**	**12**	**9**	**112**	**10**	**6**	**319**	**153**	**115**	**227**	**161**	**113**	**40**	**7**	**7**	
3	—	—	—	—	—	7	9	6	20	9	5	148	82	58	86	39	31	11	5	5	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	1	6	6	3	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	10	3	3	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	—	—	2	1	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	4	7	3	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	1	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	4	4	6	9	4	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	36	3	3	18	—	—	73	36	29	32	20	10	10	—	—	13
—	—	—	—	—	—	7	—	—	3	—	—	3	5	3	3	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	1	3	2	1	2	1	1	1	1	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	2	—	—	1	—	—	17
3	—	—	—	—	—	1	—	—	59	—	—	44	13	11	37	49	44	16	1	1	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	10	12	8	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	1	9	2	1	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	5	2	1	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	1	1	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlings-anstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**151**	**4**	**4**	**86**	**10**	**8**	**1103**	**160**	**140**	**5811**	**1867**	**1351**	**491**	**77**	**68**
1	Stockholms stad	26	—	—	28	9	7	359	102	87	428	148	139	241	39	32
2	Stockholms län	1	1	1	—	—	—	24	1	1	44	13	13	8	—	—
3	Uppsala län	—	—	—	3	—	—	16	—	—	5	—	—	2	—	—
4	Södermanlands län	2	—	—	1	—	—	13	—	—	58	17	17	1	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	38	3	3	4	1	1	4	—	—
6	Norrköping	8	1	1	4	—	—	9	—	—	77	24	24	4	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	17	—	—	4	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	2	—	—	2	—	—	23	—	—	353	71	71	1	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	27	26	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	4	2	2	298	77	77	2	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	5	2	—	16	9	9	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	10	—	—	6	—	—	213	10	10	252	54	53	52	7	7
14	Hälsingborg	1	—	—	1	—	—	12	3	3	619	182	182	4	3	3
15	Övriga anstalter	2	—	—	6	—	—	43	—	—	286	106	106	4	—	—
16	Hallands län	—	—	—	3	—	—	—	—	—	77	16	16	1	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	—	—	—	4	1	1	—	—	—	107	14	14	1	—	—
18	Göteborgs stad	27	2	2	27	—	—	154	34	31	2300	436	434	147	26	24
19	Älvsborgs län	9	—	—	—	—	—	28	—	—	4	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	2	—	—	—	—	—	45	1	1	1	—	—	4	—	—
21	Värmlands län	8	—	—	—	—	—	69	1	1	29	15	14	1	—	—
22	Örebro län	3	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	4	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	4	—	—	4	4	4	6	2	2
24	Kopparbergs län	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	4	—	—	—	—	—	9	—	—	352	59	59	2	—	—
26	Västernorrlands län	36	—	—	—	—	—	1	—	—	391	58	58	2	—	—
27	Jämtlands län	6	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	64	31	30	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	5	4	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**123**	**48**	**45**	**2**	**—**	**—**	**110**	**138**	**117**	**302**	**91**	**85**	**271**	**76**	**66**
1	Stockholms stad	44	37	35	—	—	—	24	70	52	162	47	46	115	29	27
2	Stockholms län	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
4	Södermanlands län	1	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
6	Norrköping	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	5	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	31	1	1	—	—	—	77	61	59	5	1	1	82	34	29
14	Hälsingborg	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	3	2	1	1
15	Övriga anstalter	—	—	—	1	—	—	—	2	2	3	2	2	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
18	Göteborgs stad	41	7	6	1	—	—	—	5	4	109	32	27	46	9	7
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	8	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1101	**250**	**238**	**216**	**30**	**24**	**1836**	**1311**	**1189**	**68**	**24**	**24**	**20**	**43**	**41**	**8**	**1**	**1**	**9 456**	**2 633**	**2 611**	
558	134	123	112	13	8	494	574	478	44	1	1	3	10	9	3	—	—	1 230	332	332	1
16	1	1	19	2	2	144	60	56	5	—	—	3	2	2	2	—	—	279	57	56	2
12	2	2	2	1	1	39	18	17	1	—	—	—	—	—	—	—	—	141	33	29	3
6	—	—	—	—	—	22	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	172	116	116	4
13	—	—	2	1	1	63	34	34	—	1	1	—	—	—	1	1	1	162	37	36	5
11	—	—	2	1	1	38	28	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	94	31	30	6
7	—	—	1	—	—	13	12	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	36	35	7
—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	16	16	8
6	—	—	3	1	1	9	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	188	174	174	9
1	1	1	1	—	—	15	6	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	4	4	10
2	—	—	1	—	—	23	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	309	116	115	11
10	4	4	1	1	1	33	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	93	57	50	12
107	4	4	11	1	1	142	96	96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	651	174	174	13
16	13	13	7	1	1	66	18	16	—	1	1	—	—	—	—	—	—	175	11	11	14
16	25	25	3	—	—	81	22	21	1	—	—	—	—	—	—	—	—	556	230	229	15
4	—	—	—	—	—	20	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	21	21	16
7	2	2	1	—	—	41	10	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	499	20	20	17
269	59	58	32	4	3	374	325	321	16	20	20	14	31	30	—	—	—	1 749	337	337	18
5	1	1	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	313	101	99	19
3	—	—	4	—	—	31	4	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	118	36	35	20
1	—	—	—	—	—	23	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	467	261	261	21
6	—	—	2	1	1	29	14	14	—	1	1	—	—	—	—	—	—	277	54	52	22
6	—	—	1	—	—	30	19	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	280	81	81	23
2	—	—	7	2	2	12	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	179	22	22	24
8	2	2	1	—	—	30	6	6	—	—	—	—	—	—	1	—	—	269	61	61	25
2	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	523	85	85	26
4	—	—	3	1	1	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	396	91	91	27
3	2	2	—	—	—	10	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	11	11	28
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	28	28	29
634	**274**	**228**	**2089**	**1425**	**1139**	**202**	**424**	**295**	**437**	**257**	**189**	**—**	**11**	**9**	**12608**	**13821**	**9 534**	**1 288**	**9**	**7**	
273	112	83	800	493	413	113	269	170	232	68	46	—	8	8	3 554	4 551	3 187	393	6	5	1
5	2	2	71	33	30	1	—	—	28	15	12	—	—	—	481	653	331	—	—	—	2
—	—	—	19	12	9	1	—	—	4	1	1	—	—	—	201	251	171	9	—	—	3
9	5	5	26	35	30	3	4	3	3	11	10	—	—	—	446	445	284	57	1	1	4
8	4	4	55	38	27	6	4	4	17	21	16	—	—	—	749	570	357	56	—	—	5
—	—	—	12	11	6	3	5	2	5	5	3	—	—	—	138	147	97	17	—	—	6
7	1	1	32	33	24	3	2	2	6	8	8	—	—	—	298	192	139	8	—	—	7
2	2	2	20	15	12	—	—	—	4	2	2	—	—	—	128	163	93	—	—	—	8
2	—	—	16	10	7	—	—	—	2	4	2	—	—	—	211	156	117	14	1	1	9
2	—	—	13	7	7	6	1	1	3	5	5	—	—	—	127	72	65	—	—	—	10
7	2	1	48	32	30	1	3	3	—	—	—	—	—	—	457	337	246	1	—	—	11
6	2	2	67	76	63	—	2	2	2	1	1	—	—	—	472	436	333	1	—	—	12
167	97	89	184	93	61	—	35	27	26	12	6	—	—	—	953	1 106	762	112	—	—	13
7	6	6	76	37	24	2	10	7	9	2	2	—	—	—	203	259	160	45	—	—	14
9	2	2	27	21	17	6	9	8	4	2	1	—	—	—	326	308	218	59	—	—	15
3	1	1	14	18	14	4	5	5	1	1	1	—	—	—	119	99	68	8	—	—	16
2	1	1	60	26	20	—	—	—	6	8	5	—	—	—	140	148	108	12	—	—	17
97	32	19	170	98	75	39	49	37	34	24	16	—	3	1	1 208	1 512	1 181	387	1	—	18
3	—	—	14	12	5	—	—	—	2	1	—	—	—	—	115	128	68	1	—	—	19
1	—	—	29	28	14	1	2	2	9	11	7	—	—	—	362	361	196	31	—	—	20
—	—	—	21	25	16	—	—	—	3	3	3	—	—	—	182	225	133	—	—	—	21
5	—	—	54	40	33	2	8	6	16	7	6	—	—	—	389	483	279	23	—	—	22
12	3	3	48	49	43	3	4	4	4	12	8	—	—	—	373	308	219	44	—	—	23
—	—	—	57	38	27	2	1	1	10	12	8	—	—	—	204	203	138	—	—	—	24
4	—	—	18	8	8	5	10	10	4	11	10	—	—	—	230	192	166	10	—	—	25
1	—	—	12	10	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71	56	42	—	—	—	26
1	2	2	93	92	91	1	1	1	3	10	10	—	—	—	220	200	187	—	—	—	27
1	—	—	26	26	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	154	146	117	—	—	—	28
—	—	—	7	9	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	114	72	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 augusti 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	45	1 829	5 583	**7 412**	132	300	**432**	5·8	6·4
Bleck- o. plåtslagareförb. .	40	2 221	—	**2 221**	45	—	**45**	2·0	2·1
Bokbindareförbundet . . .	32	1 683	3 525	**5 208**	221	282	**503**	9·7	8·8
Bryggeriindustriarb.-förb. .	60	3 817	916	**4 733**	103	39	**142**	3·0	3·8
Byggnadsträarbetareförb. .	156	15 008	—	**15 008**	1 502	—	**1 502**	10·0	10·1
De förenade förbunden . .	37	2 798	1 233	**4 031**	218	147	**365**	9·1	8·9
Elektriska arbetareförb. . .	73	2 567	—	**2 567**	172	—	**172**	6·7	5·6
Gjutareförbundet	102	5 953	2	**5 955**	1 089	—	**1 089**	18·3	17·3
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	342	33 488	4 131	**37 619**	6 146	614	**6 760**	18·0	17·5
Gruvindustriarbetareförb. .	37	5 394	45	**5 439**	922	20	**942**	17·3	18·2
Handelsarbetareförb. . . .	216	13 301	6 276	**19 577**	1 182	246	**1 428**	7·3	8·0
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	20	481	1 360	**1 841**	59	222	**281**	15·3	13·5
Hattarbetare	13	232	887	**1 119**	51	202	**253**	22·6	19·1
Pälsvaruarbetare	7	249	473	**722**	8	20	**28**	3·9	6·4
Kommunalarbetareförb. . .	167	21 308	3 830	**25 138**	288	227	**515**	2·0	2·2
Litografförbundet	17	1 941	101	**2 042**	66	5	**71**	3·5	3·4
Livsmedelsarbetareförb. . .	86	8 144	2 401	**10 545**	604	128	**732**	6·9	6·8
Metallindustriarb.-förb. . .	226	94 862	4 717	**99 579**	13 987	688	**14 675**	14·7	13·9
Järnbruksarbetare . . .	57	21 936	18	**21 954**	3 930	2	**3 932**	17·9	16·1
Verkstadsarbetare . . .	169	72 926	4 699	**77 625**	10 057	686	**10 743**	13·8	13·2
Murareförbundet	59	6 095	—	**6 095**	710	—	**710**	11·6	6·3
Målareförbundet	94	6 699	1	**6 700**	101	—	**101**	1·5	5·0
Pappersindustriarb.-förb. .	121	23 286	1 000	**24 286**	2 950	181	**3 131**	12·9	10·0
Sadelm.- o. tapetseraref. .	32	1 359	171	**1 530**	99	14	**113**	7·4	12·8
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	6 167	3 391	**9 558**	449	107	**556**	5·8	7·3
Stenindustriarbetareförb. .	84	5 346	—	**5 346**	2 458	—	**2 458**	46·0	43·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	272	21 597	7	**21 604**	6 256	—	**6 256**	29·0	25·2
Sågverks- o. brädgårdsarb.	157	14 768	6	**14 774**	3 815	—	**3 815**	25·8	21·5
Flottnings- o. skogsarb.	115	6 829	1	**6 830**	2 441	—	**2 441**	35·7	31·3
Textilarbetareförbundet . .	80	6 920	11 485	**18 405**	303	224	**527**	2·9	3·4
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	532	2 013	**2 545**	8	34	**42**	1·7	1·7
Transportarbetareförb. . .	75	9 599	45	**9 644**	650	19	**669**	6·9	9·3
Träindustriarbetareförb. . .	159	11 427	138	**11 565**	1 409	8	**1 417**	12·3	11·4
Tunnbinderiarbetareförb. .	13	219	—	**219**	24	—	**24**	11·0	11·8
Typografförbundet	99	8 589	495	**9 084**	398	22	**420**	4·6	3·3
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	92	4 615	—	**4 615**	756	—	**756**	16·4	16·7
Tillsammans	**2 893**	**327 245**	**52 866**	**380 111**	**43 307**	**3 527**	**46 834**	**12·3**	11·8
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	86	3 460	—	**3 460**	1 756	—	**1 756**	50·8	49·5
Summa	**2 979**	**330 705**	**52 866**	**383 571**	**45 063**	**3 527**	**48 590**	**12·7**	12·3

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under augusti uppgivits till inalles 241 869, vilket i genomsnitt motsvarar 5·0 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930					1931							
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	[1] 20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	11·8	[1] 11·8	12·3
Ansökn. per 100 lediga platser .	144	146	175	254	238	222	232	191	194	164	187	198	201
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	2·94	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·	2·66	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	12·1	13·6	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .
Danmark. Arbetslöshet, i % .	9·0	9·0	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	15·3	12·3	11·3	[1] 11·8	12·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	27	28	34	46	64	73	76	70	49	39	35	—	—
Finland. Registr. arbetslösa .	5 288	7 157	9 716	10 740	9 050	11 706	11 557	11 491	12 663	7 454	6 320	6 766	9 160
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	567	538	546	330	513	562	457	434	665	427	547	543	525
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	17·1	17·6	18·7	19·1	20·2	21·5	21·7	21·5	20·9	20·8	21·8	22·6	22·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 106	2 230	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702	2 736	2 783	2 834
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	·	·	21	23	26	26	29	25	24	23	21	21	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	7·6	8·2	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	21·8	14·3	12·2	[1] 11·7	[1] 13·3	14·7
Arbetslöshetsindex	5·8	6·5	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	11·6	9·8	9·3	10·6	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	12·0	13·3	12·8	18·1	26·2	27·3	29·1	29·0	25·6	21·7	[1] 23·5	25·4	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	21·7	22·5	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9	29·7	31·0	33·6
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 507	1 493	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578	1 412	1 205	1 282
Ansökn. per 100 lediga platser	1 023	1 081	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346	1 419	1 560	1 816
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	103·4	102·8	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8	97·1	96·0	94·1
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	156	164	193	238	295	331	334	304	247	209	191	194	196
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	10·2	11·1	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	13·4	13·5	14·6	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	86	·	·	84	·	·	78	·	·	84	·	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	1	1	2	5	12	29	41	51	50	41	36	36	38
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	11	13	16	19	23	45	60	72	69	57	51	50	53
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	376	395	446	534	642	723	765	707	670	635	574	638	693
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	86·5	87·0	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	78·5	—	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	1 039	1 414	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	1 368	931	634	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	573	1 470	6 058	8 608	10 022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871	1 584	2 169	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	6·6	6·4	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	15·4	14·6	13·7	11·8	11·2	10·8
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	4·7	5·3	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	7·6	6·6	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	88	104	122	155	240	314	344	340	297	250	220	211	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	·	·	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	19·5	19·5	18·6	16·8	—	·
inom soc.-dem. fackf.	14·5	16·0	16·7	17·0	17·9	19·1	19·8	·	·	·	·	·	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	326	337	369	469	386	472	487	413	433	278	322	385	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	28	39	36	43	36	39	43	48	42	—	—	—	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	6 111	5 973	6 609	7 219	9 989	11 903	14 424	12 029	11 391	6 929	6 182	6 672	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	9·3	9·4	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	16·2	16·3	16·2	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	116·6	116·2	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	102·2	103·6	103·8	105·2	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	79·9	79·7	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	74·1	72·2	70·4	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	85·1	86·4	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	77·1	75·0	73·8	—
Arbetslöshet, i %	16·0	14·6	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	18·1	17·6	17·1	18·2	18·9	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	20·5	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·	27·6	·	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	60	75	90	90	80	95	100	110	115	125	130	—	—
Nya Zeeland. Reg. arbetslösa	5	6	6	8	8	18	29	38	37	41	44	47	49

[1] Reviderade siffror. — [2] På grund av pågående storkonflikt ha inga arbetslöshetssiffror publicerats.

Levnadskostnader under tredje kvartalet 1931.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar från juli 1914 till 1 oktober 1931 och därpå grundade indexberäkningar.

Samtliga noteringar äro inhämtade före suspenderandet av riksbankens guldinlösningsskyldighet den 27 september.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 850—851) och tabellerna över kreaturs- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 862—865) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har även under det nu gångna kvartalet kvarstått oförändrat i 21 öre per liter för oskummad och 11 öre för handskummad vara, varemot separerad mjölk sjunkit med i genomsnitt 1 öre till 7 öre per liter. *Smörnoteringarna*, vilka under förra kvartalet och alltsedan hösten 1929 visat en synnerligen kraftig nedgång, fortsatte att sjunka även i juli, varefter tendensen varit stigande. De lägsta månadsmedelpriserna konstaterades i juli och utgjorde 2·38 kr. pr kg för mejerismör och 2·24 kr. för landssmör, endast resp. c:a 2 och 7 % högre än motsvarande månad år 1914. Samtidigt låg partipriset enligt den i Malmö utgivna noteringen för mejerismör i genomsnitt för månaden i 1·79 kr. per kg mot 2·14 kr. i juli 1914. I september hade medelpriset i detaljhandeln stigit till 2·53 kr. per kg för mejerismör och 2·39 kr. för landssmör.

Ostpriserna ha i stort sett varit stillastående och *margarinpriset* helt oförändrat.

Medelpriset å *potatis* av den nya skörden utgjorde i juli 1·77 kr. per 5 liter och har sedan som vanligt sjunkit mycket starkt; sålunda var priset i augusti 71 öre och i september 47 öre per 5 liter; detta pris är några öre högre än ett år tidigare.

Mjöl- och *brödpriserna* ha icke undergått några nämnvärda förskjutningar under kvartalet. En jämförelse med prisnivån för mjöl och bröd ett år tidigare ger vid handen 2 öre lägre pris å vetemjöl, 1 öre å sammalet rågmjöl och rågsikt, 2 öre å grovt spisbröd, 1 öre å knäckebröd, 2 öre å skorpor samt 1 öre å mjukt vetebröd, bakat med mjölk. Grovbröd (surlimpa, ankarstock) har stigit med 1 öre per kg och sötlimpa, ävensom mjukt vetebröd, bakat med vatten, ha icke undergått någon prisförändring. Partipriserna å mjöl från kvarnarna ha under samma tid sjunkit med 1 kr. per 100 kg för vetemjöl och 0·75 kr. per 100 kg för rågsikt, varemot sammalet rågmjöl stigit med 0·50 kr. per 100 kg.

Priserna å *slaktdjur* visa under kvartalet nedgång för kalvar med c:a 20 % och för får med 15 %, varemot priserna å nötkreatur icke undergått någon nämnvärd förändring. För *kött* ha prisfluktuationerna i detaljhandeln varit helt obetydliga med undantag för fårkött, som sjunkit med c:a 5 %. Anmärkningsvärt är, att *svin-* och *fläskpriserna*, som alltsedan fjolårets början varit stadda i synnerligen kraftigt sjunkande, nu visa stigande tendens; uppgången för kvartalet belöper sig till resp. c:a 7 och 2 %. Sedan september förra året ha priserna på nötkreatur och kalvar sjunkit med c:a 20 % samt får- och svinpriserna med resp. c:a 15 och 25 %. Köttpriserna ha under samma tid sjunkit med i genomsnitt 5 % och fläskpriserna med c:a 30 %. Köttprisernas oproportionerligt ringa nedgång i förhållande till kreaturspriserna torde härvid böra särskilt uppmärksammas.

I fråga om *färsk fisk* uppvisa samtliga noterade sorter höjda priser sedan juni månad, varemot *salt sill* sjunkit i pris, sedan den nya fångsten kommit i marknaden. Medelnoteringen härå för september utgjorde i detaljhandeln 47 öre per kg mot 63 öre i juni.

Det kraftiga prisfall å *kaffe*, som pågått sedan två år tillbaka, synes nu vara i avtagande; nedgången under kvartalet belöper sig sålunda på endast 3 öre per kg för prima orostat Santoskaffe. Medelpriset å *bitsocker* var i september 1 öre lägre än i juni, men efter septemberuppgifternas insamlande har Svenska sockerfabriksaktiebolagets partinotering höjts med sammanlagt 3 öre per kg.

Vad slutligen *bränsle* och *lyse* beträffar, ha samtliga artiklar undergått prisfall, som medfört sänkning av bränsleindexen från 153 till 150. En jämförelse med prisnivån ett år tidigare ger vid handen, att fotogen sjunkit med 7 öre per liter, björk- och barrved med resp. 45 och 30 öre per kbm, antracitkol med 44 öre per hl samt engelska hushållskol, gasverks- och engelsk kaminkoks med vardera 27 öre per hl.

Sammanfattning av livsmedelspriserna förändringar sedan juli 1914. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med september 1931, meddelas i omstående tabell tvenne indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.). Av dessa indexserier är det den »vägda»,

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1914—1931.
Indextal (juli 1914 = 100).

År	Mejeriprod., ägg o. margarin (9 varuslag)	Bröd, mjöl och gryn (11 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (9 varuslag)	Övriga födoämnen (6 varuslag)	Bränsle och lyse (7 varuslag)	Aritmetiska (»oväg-da») medeltal	»Väg-da» indextal
1914 Juli	100	100	100	100	100	100	**100**	**100**
Senare halvåret	106	114	97	102	108	108	**106**	**105**
1915	123	129	126	116	131	129	**126**	**121**
1916	153	127	169	169	148	176	**157**	**139**
1917	202	160	197	211	219	257	**208**	**181**
1918	319	199	432	354	245	367	**319**	**270**
1919	392	262	456	315	270	392	**348**	**320**
1920	317	292	348	268	241	461	**321**	**298**
1921	238	234	255	224	208	310	**245**	**237**
1922	167	178	191	186	193	204	**186**	**180**
1923	160	156	177	166	173	192	**171**	**163**
1924	164	158	170	175	187	186	**174**	**164**
1925	160	170	188	186	182	171	**176**	**168**
1926	147	159	185	179	167	175	**169**	**158**
1927	142	161	168	171	171	177	**165**	**153**
1928	145	162	168	165	190	163	**165**	**154**
1929	141	156	173	171	175	163	**168**	**150**
1930	129	146	170	174	142	158	**153**	**140**
1:a kv.	134	149	174	173	147	161	**157**	**144**
2:a kv.	123	145	173	169	142	160	**152**	**140**
3:e kv.	125	146	171	177	140	157	**153**	**139**
4:e kv.	132	144	162	176	139	154	**151**	**136**
1931 1:a kv.	126	143	156	173	135	153	**148**	**133**
2:a kv.	119	141	153	164	133	152	**144**	**131**
3:e kv.	119	141	152	166	134	148	**143**	**130**
Juli	117	141	152	169	134	150	**144**	**130**
Aug.	117	141	152	165	134	147	**143**	**129**
Sept.	122	142	151	165	133	146	**143**	**130**

som kommer till användning vid beräknandet av de totala levnadskostnadernas förändringar.

Bostad. Hyresindexen kvarstår vid detta beräkningstillfälle oförändrad med indexsiffran 206, enär uppgifter om hyresnivån under nu påbörjade hyresår ännu icke inkommit till styrelsen.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 samt årg. 1922, sid. 155. Det sedan fjolårets början pågående långsamma prisfallet å hithörande varor har varit mera märkbart under det nu gångna kvartalet. Den särskilda beklädnadsindexen sjönk sålunda från 173 till 170, det lägsta konstaterade indextalet sedan maj 1917. Pris-

Beklädnadsartiklar. (Medelpris för socialstyrelsens ombudsorter.)

Beklädnadsartiklar	1914 (mitten)	1926	1928	1929	1930	Okt. 1930	Jan. 1931	April 1931	Juli 1931	Okt. 1931
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Tyger och garner:										
Ylletyg (till damklänning) pr m	2·50	3·75	3·60	3·55	3·35	3·25	3·20	3·15	3·10	2·95
Bomullstyg (till dito) pr m	0·50	0·90	0·85	0·85	0·80	0·80	0·80	0·75	0·75	0·75
Ullgarn . . . . . » kg	6·50	10·35	10·65	10·55	9·55	9·30	9·10	8·80	8·65	8·40
Herrkläder:										
Herrkostym, best.	65·00	151·00	148·00	147·00	145·00	145·00	144·00	144·00	143·00	141·00
» konf.	40·00	94·00	91·00	91·00	90·00	89·00	89·00	88·00	87·00	86·00
Vinteröverrock, best. . . .	70·00	145·00	143·00	142·00	141·00	140·00	140·00	139·00	139·00	137·00
» konf. . . .	40·00	88·00	85·00	85·00	85·00	84·00	84·00	82·00	82·00	81·00
Bomullsskjorta	2·00	3·80	3·15	3·10	3·00	2·95	2·95	2·90	2·85	2·75
Tröja (ullbomull)	1·50	3·25	3·15	3·10	3·00	2·90	2·90	2·85	2·80	2·70
Kalsonger »	1·75	3·50	3·35	3·35	3·20	3·20	3·15	3·10	3·05	2·95
Yllestrumpor	1·25	2·25	2·25	2·25	2·20	2·15	2·15	2·10	2·10	2·00
Arbetsblus	1·75	3·85	3·70	3·70	3·60	3·60	3·55	3·50	3·45	3·35
Skodon:										
Kängor, smorläders- . . .	8·50	13·00	14·00	14·25	13·75	13·50	13·50	13·25	13·00	12·75
Stövlar	16·50	25·50	27·00	27·50	26·25	26·00	25·75	25·50	25·25	24·75
Kängor av boxkalv:										
mans-	13·00	18·25	19·25	19·50	18·75	18·75	18·50	18·25	18·00	17·50
dam-	11·50	18·00	18·75	18·75	18·25	18·00	18·00	17·75	17·50	17·00
barn-	7·00	10·75	11·50	11·25	10·75	10·75	10·50	10·50	10·25	10·00
Halvsulning och klackning	3·50	6·65	6·55	6·60	6·60	6·60	6·60	6·55	6·55	6·55

nivån inom detaljhandeln ligger dock alltjämt synnerligen högt med hänsyn till partiprisernas kraftiga nedgång.[1] Partiprisindextalet för textilvaror har sedan hösten 1929, då det allmänna prisfallet började, sjunkit från 174 till 117 och för hudar, läder och skodon från 124 till 93, varemot detaljpriserna i genomsnitt för hela gruppen endast sjunkit med 13 enheter, från 183 till 170.

Skatter. Omräkning av kommunalskatten äger årligen rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd. årg. 1922, sid. 947). Resultatet av nu företagna omräkning av de båda sistnämnda skatteposterna har icke medfört någon ändring av skatteindexen.

Övriga utgifter. Beräkningarna avse dels varupriser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att en mindre sänkning ägt rum, beroende på lägre priser å inventarier och tvättmedel. Den procentuella stegringen från juli 1914 uppgår numera till 75 % mot 76 % vid förra kvartalsskiftet (jfr efterföljande tablå).

[1] En jämförelse mellan detalj- och partiprisernas utveckling lämnas i tabellen å sid. 866.

Indextal för viktigare poster inom gruppen »övriga utgifter».

	1914 (mitten)	1924	1926	1928	1929	1930	1930		1931			
							juli	okt.	jan.	apr.	juli	okt.
Inventarier (möbler, kökssaker m. m.)	100	188	172	164	162	160	160	158	158	158	157	154
Tvätt och renhållning	100	163	150	144	145	145	145	144	144	142	141	136
Hygien (sjuk- och hälsovård)	100	190	189	187	185	185	185	185	184	184	184	184
Intellektuella ändamål	100	220	217	212	209	207	207	207	207	207	207	207
Förenings- och försäkringsavgifter. .	100	173	177	178	179	182	182	182	184	184	184	184
Nöjen och förströelser	100	207	208	215	217	218	218	217	217	220	217	217
Resor (järnvägs- o. spårvägs-)	100	206	197	196	195	191	195	185	185	185	185	185
Telefon, post- och skrivutensilier . .	100	179	178	176	176	176	176	176	176	176	176	176
Arbetshjälp i hemmet	100	196	196	196	196	198	196	196	207	218	218	218
Samtliga poster	**100**	**185**	**180**	**179**	**178**	**177**	**178**	**176**	**177**	**177**	**176**	**175**

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 844 angivna indextalen, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter».

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan juli 1914 avser prisläget omkring den 1 oktober 1931 och hänför sig som förut närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna index hänvisas till Soc. Medd. årg. 1918, sid. 186.

Förhållandet mellan utgifterna för *årsbudgetens särskilda huvudposter*, beräknade enligt prisläget dels vid mitten av år 1914 och dels vid tidpunkten för resp. indexberäkningar, belyses genom översikten å nästa sida.

Som av sammanställningen framgår, utgör den allmänna stegringen av levnadskostnaderna från juli 1914 till det senaste undersökningstillfället, den 1 oktober 1931, 58 %, och kan sålunda betecknas med indextalet 158. Detta innebär, att en familj med en årsbudget före kriget av 2 000 kr. numera måste giva ut c:a 3 160 kr. för att uppehålla sin tidigare levnadsstandard.

I jämförelse med indextalet vid närmast föregående kvartalsskifte visar det nu framräknade ingen ändring.

Av de i beräkningarna ingående sex huvudposterna ha emellertid som tidigare nämnts posterna livsmedel, bränsle och lyse, beklädnad samt »övriga utgifter» undergått förskjutningar i *nedåtgående* riktning, under det att hyres- och skatteposterna kvarstå

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1931.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli .	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan. .	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli .	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan. .	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli .	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan. .	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli .	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan. .	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli .	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan..	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
1924	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**173**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli .	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli .	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**

oförändrade. Slutligen erinras om att prisuppgifterna på livsmedel, bränsle och lyse äro de i efterföljande tabell sid. 850—851 angivna och för september månad insamlade.

Livsmedelskostnadernas förändringar å vissa orter i riket.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kronor.[1]

A. Utgiftssumman för varje ort i juli 1914 = 100.

Ort	1914 2:dra halvåret	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931 2:dra kvartalet	1931 3:dje kvartalet
Stockholm	106	307	239	181	163	166	168	156	149	152	148	139	127	127
Södertälje	106	298	229	174	158	158	161	151	146	149	144	134	125	125
Uppsala	108	314	249	184	165	169	172	159	154	160	155	146	135	132
Nyköping	104	293	229	173	159	159	164	152	146	150	145	137	129	129
Eskilstuna	105	289	228	170	157	158	165	154	149	151	145	135	126	125
Linköping	107	306	243	187	172	169	173	160	155	158	153	141	133	133
Norrköping	105	298	230	177	162	163	166	154	150	152	146	135	124	124
Motala	104	310	240	181	166	164	171	157	153	157	150	138	128	128
Jönköping	104	304	237	177	162	165	168	155	151	154	147	136	129	128
Växjö	105	300	233	182	168	168	170	159	155	159	153	141	135	135
Kalmar	104	277	222	172	155	157	165	156	151	152	149	139	130	130
Västervik	103	291	223	171	156	156	163	153	145	148	143	133	124	123
Visby	106	289	229	175	157	158	164	157	150	154	151	140	127	126
Karlskrona	105	284	229	180	164	162	169	158	153	153	150	140	133	132
Kristianstad	108	296	236	178	163	165	174	161	155	159	157	142	126	125
Malmö	104	295	233	181	166	163	171	162	151	152	151	137	129	128
Lund	105	292	230	178	160	160	164	156	152	149	150	138	126	126
Landskrona	106	306	244	184	166	165	171	166	159	160	159	142	130	128
Hälsingborg	105	293	236	179	161	164	170	162	157	158	156	143	131	129
Ystad	105	297	231	178	159	163	167	161	155	157	157	137	125	126
Halmstad	106	290	232	178	161	162	168	158	156	157	154	141	132	131
Göteborg	106	318	254	191	178	176	180	165	161	164	158	144	136	132
Lysekil	105	297	229	177	163	167	170	157	150	151	142	135	129	127
Vänersborg	104	303	241	183	168	171	171	160	157	157	152	143	136	133
Borås	106	306	243	190	174	176	177	164	160	163	158	145	137	136
Tidaholm	103	285	233	178	162	163	168	155	152	148	142	134	128	128
Karlstad	108	311	240	181	169	169	168	158	154	155	149	138	133	131
Örebro	107	300	231	174	158	160	164	152	148	151	145	135	126	126
Kopparberg	107	312	243	177	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	105	307	233	173	157	161	167	154	147	151	145	135	126	125
Falun	105	308	245	180	163	165	169	156	150	153	145	135	127	127
Domnarvet[2]	105	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	103	302	238	172	157	160	167	152	148	151	144	134	125	126
Gävle	107	312	244	178	161	166	169	156	147	152	147	137	129	125
Söderhamn	108	317	249	184	169	172	176	165	160	161	156	144	135	133
Sundsvall: staden	105	318	241	180	166	168	166	156	155	154	150	141	133	132
sågverksdistr.	103	317	246	184	169	172	169	160	157	155	150	140	132	131
Nyland	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östersund	106	305	252	187	162	161	163	156	152	152	142	135	124	125
Umeå	106	308	248	187	176	177	178	170	167	161	157	147	135	135
Luleå	104	310	249	190	167	169	169	164	161	165	158	148	137	138
Boden	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget[3]	104	309	251	187	162	161	167	154	154	154	153	143	133	133
Kiruna	104	316	263	196	170	168	172	161	158	161	157	149	142	142
Samtliga orter	**105**	**298**	**237**	**180**	**164**	**164**	**168**	**158**	**153**	**154**	**150**	**140**	**131**	**130**

[1] Såsom framhållits i Soc. Medd. årg. 1920, sid. 748, hava dessa tabeller varit föremål för en omräkning, varvid indextalen för åren 1914—1919 undergått smärre förändringar. Det må observeras, att samtliga meddelade indexsiffror äro medeltal för de angivna perioderna.

[2] Jämte Borlänge.

[3] Jämte Gällivare.

Utgifter för livsmedel, bränsle och lyse för en familj med en utgiftsstat år 1914 av c:a 2 000 kr. (forts.).

B. Den genomsnittliga utgiftssumman för samtliga orter = 100.

Ort	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	
													2:dra kvartalet	3:dje kvartalet
Stockholm	119	122	120	121	120	121	120	119	117	118	119	120	117	118
Södertälje	105	105	102	102	103	102	101	102	101	102	102	102	102	102
Uppsala	102	104	105	103	101	103	103	101	101	104	104	105	104	102
Nyköping	98	97	95	96	97	96	97	96	95	97	97	98	99	99
Eskilstuna	101	100	99	98	99	99	102	101	101	101	100	101	100	100
Linköping	96	98	98	101	102	99	99	98	98	99	99	98	99	100
Norrköping	100	103	101	103	103	104	103	102	103	103	101	101	100	100
Motala	93	97	95	95	96	94	96	94	95	96	95	94	93	94
Jönköping	95	94	92	92	92	93	93	92	92	93	92	91	93	92
Värnamo	—	89	89	88	88	87	87	89	90	90	89	88	87	87
Växjö	89	88	86	89	91	90	89	89	89	91	90	90	92	92
Kalmar	102	94	95	97	97	97	100	101	101	100	102	102	102	103
Västervik	93	91	88	90	90	90	91	92	89	90	90	90	91	90
Visby	97	92	91	93	92	92	93	95	93	95	96	96	93	93
Karlskrona	101	95	97	101	101	99	101	101	101	100	101	101	103	103
Kristianstad	96	94	95	94	95	95	98	97	96	97	99	97	92	92
Malmö	101	100	100	103	104	102	104	105	101	101	103	101	101	101
Lund	99	97	96	99	98	97	98	99	99	96	100	99	97	98
Landskrona	99	100	100	101	100	99	100	104	103	103	105	100	98	98
Hälsingborg	99	97	98	99	98	99	100	102	102	101	104	102	100	99
Ystad	98	94	93	95	94	96	96	98	98	98	101	95	93	94
Halmstad	101	95	96	97	97	97	98	99	100	101	101	100	100	100
Varberg	—	92	92	91	92	92	92	92	93	94	94	93	93	93
Göteborg	102	108	108	108	111	109	109	107	107	108	107	106	106	104
Lysekil	101	101	99	101	102	104	104	102	101	100	97	99	102	101
Vänersborg	99	99	100	100	101	102	100	100	101	100	99	101	103	101
Borås	98	100	100	104	105	105	103	102	103	104	104	102	103	104
Lidköping	—	94	93	95	96	97	97	95	95	96	95	95	96	96
Tidaholm	97	94	97	98	98	98	98	98	99	95	94	95	97	98
Karlstad	99	102	100	100	103	102	99	100	100	99	99	98	101	101
Arvika	—	101	99	99	102	102	99	97	97	99	97	98	98	98
Filipstad	—	—	—	—	—	97	99	97	97	96	96	97	98	97
Örebro	100	99	97	97	97	97	98	97	97	98	97	97	97	98
Kopparberg	93	97	95	92	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerås	100	102	98	97	97	99	100	99	97	99	98	98	98	97
Falun	99	101	103	100	100	100	100	99	98	99	97	97	98	98
Avesta	—	98	94	90	90	91	93	93	93	93	93	94	95	95
Domnarvet [1]	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ludvika	97	98	98	94	95	96	98	95	95	97	95	95	95	96
Mora	—	103	104	97	94	98	98	97	96	96	95	97	96	97
Gävle	101	104	102	99	99	101	101	99	96	99	98	99	99	97
Söderhamn	96	101	101	99	100	101	100	102	101	101	101	100	100	99
Sundsvall: staden	104	108	104	103	105	105	101	102	104	102	103	104	105	105
sågverksdistr.	98	103	101	100	101	102	98	100	101	98	98	99	100	100
Nyland	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kramfors	—	101	105	104	103	102	98	100	102	101	100	101	95	96
Östersund	102	104	109	107	102	101	99	102	102	101	97	100	98	99
Umeå	97	96	98	99	102	102	100	102	103	98	99	100	99	99
Vilhelmina	—	109	117	113	113	112	110	112	112	109	110	113	114	114
Lulcå	103	108	110	111	107	108	105	109	110	112	111	112	111	112
Boden	101	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmberget [2]	116	119	123	122	116	115	116	114	118	117	120	121	120	120
Kiruna	118	122	129	127	121	119	119	119	121	121	122	125	127	128
Samtliga orter	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

[1] Jämte Borlänge.
[2] Jämte Gällivare.

Medelpris per år (1913—1930) och per månad (september 1930—september 1931)

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
			öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	44	23	24	24	22	21	22	22	21
2	handskummad	»	8	8	26	12	13	13	12	11	12	11	11
3	separerad	»	6	6	19	9	9	9	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	366	374	384	337	339	351	339	284
5	mat- (lands-)	»	213	218	651	350	350	353	311	306	322	305	265
6	Ost: helfet, okryddad	»	164	162	524	275	289	266	248	236	237	231	195
7	halvfet, »	»	121	119	374	187	203	182	174	171	172	167	144
8	Margarin: växt-, bästa sort	»	135	144	376	184	178	178	166	148	140	133	138
9	Ägg: svenska, färska	tjog	159	171	578	271	274	265	247	232	241	241	211
10	» konserverade	»	137	151	533	260	279	278	257	212	249	243	210
11	Potatis: gammal	hl	—	—	963	771	986	937	672	783	1 061	734	640
12	»	5 l	28	30	60	50	61	58	45	51	64	47	42
13	färsk	»	46	80	191	180	187	113	107	158	143	104	82
14	Ärter, gula	kg	31	35	69	50	51	50	48	57	62	54	36
15	Bruna bönor	»	48	49	130	72	88	72	58	58	84	87	52
16	Mjöl: vete-, svenskt, kärn- (patent-)	»	31	33	91	45	44	48	48	48	45	43	41
17	råg-, » bästa sort	»	22	23	56	27	30	33	28	31	32	29	25
18	rågsikt-, » » »	»	27	29	73	38	40	42	38	43	43	39	35
19	Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	42	101	50	48	50	46	47	51	46	38
20	ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	41	176	53	54	53	53	53	54	54	52
21	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	111	75	73	77	72	73	75	71	66
22	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	—	—	139	97	95	99	93	95	97	95	89
23	limpa, söt	»	38	40	105	65	64	70	66	65	65	64	62
24	grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	30	31	71	44	46	52	48	48	48	48	46
25	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	157	156	161	156	154	153	150	145
26	mjukt, bakat med vatten	»	43	46	128	77	77	85	79	77	77	76	75
27	mjukt, » » mjölk	»	60	61	145	90	91	99	94	94	94	93	90
28	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	209	204	212	210	197	190	189	189
29	soppkött	»	100	95	333	169	167	175	174	164	158	156	155
30	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	256	247	255	253	240	238	239	238
31	spädkalv	»	72	70	274	149	144	152	152	144	140	144	145
32	Fårkött: färskt, stek	»	133	130	431	225	223	241	238	225	225	230	231
33	salt, svenskt	»	114	118	385	184	181	198	198	183	185	187	185
34	Renkött, färskt, stek	»	119	121	442	264	239	247	240	242	238	230	235
35	Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	129	449	214	197	249	238	191	205	226	210
36	salt, » »	»	140	137	470	227	204	256	248	199	210	232	217
37	» amerikanskt »	»	—	—	364	192	189	236	243	223	213	228	227
38	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	132	135	132	129	124	122	127	127
39	gädda	»	108	110	312	209	212	204	191	185	179	191	190
40	sill	»	34	35	102	67	72	78	75	67	66	68	70
41	strömming	»	38	39	106	61	66	74	75	69	66	67	67
42	torsk	»	55	57	139	94	100	101	97	95	92	100	100
43	rödspotta (»spätta»)	»	79	81	219	154	154	155	154	151	152	157	155
44	kolja	»	—	—	152	111	120	120	116	118	117	126	124
45	salt: sill, prima	»	45	45	120	59	70	86	66	66	57	61	68
46	strömming	»	30	31	74	45	46	52	53	50	48	48	49
47	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	156	83	90	98	105	96	95	96	96
48	Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	159	331	244	281	335	329	296	309	309	244
49	Socker, bit-	»	67	65	[2] 168	107	96	78	71	72	64	54	45
50	Salt (matsalt)	»	—	10	31	20	19	19	19	19	18	17	17
51	Svagdricka	l	6	6	16	14	14	15	15	15	15	15	16
52	Fotogen, Water White	»	20	21	60	32	31	30	31	31	29	29	29
53	Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	740	2895	1475	1450	1400	1310	1330	1300	1260	1220
54	barr-, osågad, hemkörd	»	575	595	2310	1075	1080	1055	995	1010	980	945	920
55	Bränntorv	100 kg	196	220	964	449	441	441	440	422	408	421	400
56	Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	411	2069	840	782	737	787	794	718	703	688
57	eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	242	1664	414	389	344	404	383	331	340	323
58	Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	157	1177	310	303	256	254	273	247	243	238
59	eng. kamin- » hemkörd	»	189	190	1249	337	326	278	293	303	275	289	276

[1] Före 1918 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Maximipris.

för samtliga orter (44 orter åren 1913—1919 samt 49 orter fr. o. m. år 1920).

Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931	Juli 1931	Aug. 1931	Sept. 1931	Höjning (+) eller sänkning (−) i %		
öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	sept. 1913— sept. 1931	sept. 1930— sept. 1931	
21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21	+ 50·0	0·0	1
11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0	2
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	7	7	+ 16·7	− 12·5	3
287	275	271	270	266	275	265	253	243	243	238	245	253	+ 6·8	− 11·8	4
267	259	255	256	252	253	248	241	234	232	224	229	239	+ 10·6	− 10·5	5
187	187	187	187	187	186	187	188	191	192	192	191	191	+ 15·8	+ 2·1	6
140	140	139	139	139	138	139	139	141	142	142	142	143	+ 16·3	+ 2·1	7
138	138	138	138	138	138	138	132	130	130	130	130	130	− 5·8	− 5·8	8
205	257	314	275	222	204	211	165	140	136	136	148	198	+ 28·6	− 3·4	9
—	211	233	229	208	174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
676	640	628	626	636	637	645	659	665	658	732	726	733	—	+ 8·4	11
43	42	42	42	42	42	43	43	43	44	47	48	47	+ 74·1	+ 9·3	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	177	71	—	—	—	13
36	35	35	34	34	33	32	32	32	32	32	32	32	+ 3·2	− 11·1	14
50	52	49	48	46	45	43	42	41	41	41	41	41	− 12·8	− 18·0	15
41	40	40	40	40	39	39	39	39	39	39	39	39	+ 25·8	− 4·9	16
25	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	25	24	+ 9·1	− 4·0	17
36	35	35	35	35	35	35	34	34	34	35	35	35	+ 29·6	− 2·8	18
37	37	36	36	36	35	35	35	35	35	35	35	35	− 2·8	− 5·4	19
52	52	51	51	50	50	49	48	47	46	46	45	45	+ 9·8	− 13·5	20
65	65	65	65	65	64	64	64	63	64	63	63	63	+ 53·7	− 3·1	21
89	88	88	88	89	88	88	88	88	88	88	88	88	—	− 1·1	22
61	62	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61	61	+ 60·5	0·0	23
46	46	46	46	46	47	46	46	46	46	46	46	47	+ 56·7	+ 2·2	24
143	143	144	144	143	143	143	142	142	141	140	140	141	+ 88·0	− 1·4	25
75	75	75	75	75	75	75	75	74	74	74	74	75	+ 74·4	0·0	26
90	89	90	89	90	90	90	90	89	90	89	89	89	+ 48·3	− 1·1	27
191	190	188	187	186	185	184	183	182	182	181	182	181	+ 43·7	− 5·2	28
157	156	155	154	154	153	153	152	151	150	150	149	149	+ 43·3	− 5·1	29
239	235	234	233	233	231	229	228	227	228	227	225	223	+ 67·7	− 6·7	30
145	143	142	145	142	141	141	140	139	138	137	137	138	+ 86·5	− 4·8	31
229	221	216	215	216	219	223	227	227	228	228	225	217	+ 61·9	− 5·2	32
184	178	174	176	179	178	177	177	179	181	178	180	179	+ 50·4	− 2·7	33
—	219	227	239	229	221	214	210	214	—	—	—	—	—	—	34
206	191	181	173	167	152	147	147	145	143	142	144	146	+ 5·8	− 29·1	35
211	197	190	183	178	161	154	153	151	149	148	150	151	+ 4·9	− 28·4	36
225	223	223	221	220	208	201	198	196	195	194	190	188	—	− 16·4	37
126	127	127	127	128	128	127	130	106	108	111	116	121	+ 61·3	− 4·0	38
197	194	189	189	193	190	194	194	140	163	176	185	189	+ 71·8	− 4·1	39
76	72	68	68	61	58	57	65	65	72	82	76	73	+ 87·2	− 3·9	40
75	73	71	70	71	72	71	70	63	61	62	61	66	+ 69·2	− 12·0	41
103	104	101	98	100	99	97	97	94	95	97	97	100	+ 81·8	− 2·9	42
156	157	155	156	162	166	161	155	145	148	150	152	152	+ 90·0	− 2·6	43
119	125	123	123	126	130	128	130	117	119	119	116	122	—	+ 2·5	44
62	64	65	64	65	65	65	64	63	63	62	55	47	+ 4·4	− 24·2	45
46	53	56	53	53	53	52	50	50	54	54	50	50	+ 61·3	+ 8·7	46
96	96	96	96	96	95	91	88	86	85	84	83	81	+ 50·0	− 15·6	47
226	222	220	221	219	214	210	206	202	201	201	200	198	+ 23·0	− 12·4	48
44	44	44	42	42	42	42	42	42	42	42	41	41	− 38·8	− 6·8	49
17	17	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	—	− 5·9	50
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0	51
29	29	29	29	29	27	26	26	26	25	25	24	22	+ 4·8	− 24·1	52
1200	1200	1195	1195	1185	1185	1185	1185	1175	1170	1165	1155	1155	+ 60·4	− 3·8	53
910	910	905	905	900	895	900	900	895	895	885	880	880	+ 53·0	− 3·3	54
387	404	404	404	404	387	387	387	387	387	387	377	377	+ 91·4	− 2·6	55
677	674	671	670	669	668	665	664	661	658	657	647	633	+ 58·3	− 6·5	56
315	311	310	311	310	309	309	309	305	304	301	292	288	+ 23·6	− 8·6	57
230	228	226	225	224	223	225	225	221	217	216	207	203	+ 26·9	− 11·7	58
265	263	262	263	262	261	260	260	257	255	251	244	238	+ 26·6	− 10·2	59

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm			Södertälje			Uppsala			Nyköping		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	23	23	23	21	21	21	23	23	23	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	12	12	12	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	7	7	7	9	9	9	7	7	7
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	228	238	246	228	240	248	231	244	252	228	240	248
5	mat- (lands-)	»	207	212	221	217	227	237	219	239	247	226	237	243
6	Ost: helfet	»	217	220	220	216	208	221	203	193	207	198	203	203
7	halvfet	»	161	160	160	155	160	157	164	156	162	142	142	145
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	146	165	218	144	156	204	122	144	188	129	145	179
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	1072	—	806	—	—	857	667	—	792	857	—	809
12	»	5 l	59	—	49	55	—	53	51	—	49	60	—	51
13	färsk	»	127	73	—	153	72	—	203	84	—	197	78	—
14	Ärter, gula	kg	29	29	29	30	30	30	26	25	25	28	28	28
15	Bruna bönor	»	41	42	42	40	40	40	36	35	35	36	37	37
16	Mjöl: vete-	»	37	37	36	38	38	37	39	39	39	40	40	40
17	råg-	»	24	24	24	25	25	23	23	23	21	26	26	26
18	rågsikt-	»	34	34	34	35	35	33	34	33	33	35	35	35
19	Gryn: havre-	»	39	40	40	35	35	32	33	32	32	35	35	35
20	ris-	»	52	51	50	43	43	46	38	36	36	47	40	40
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	64	64	64	65	62	64	58	58	57	56	56	56
22	knäckebröd	»	93	93	93	94	92	93	79	83	84	75	74	74
23	limpa, söt	»	70	70	69	64	64	64	63	62	62	62	62	62
24	grovbröd	»	57	57	57	42	42	41	49	50	48	46	46	46
25	Vetebröd: skorpor	»	158	158	156	121	121	121	143	142	146	134	134	134
26	mjukt bakat med vatten	»	73	73	73	67	66	66	95	97	98	74	74	74
27	mjukt » » mjölk	»	111	111	111	100	100	100	97	100	102	84	84	84
28	Nötkött, färskt: stek	»	200	201	193	194	192	192	188	188	191	182	182	180
29	soppkött	»	133	136	142	157	156	157	153	157	158	158	157	159
30	Kalvkött: gödkalv	»	223	226	213	236	222	214	229	238	247	214	212	211
31	spädkalv	»	125	125	125	144	148	145	111	114	115	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	258	243	219	251	236	229	246	249	249	268	264	257
33	salt	»	192	183	175	—	—	—	160	165	183	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	168	171	174	175	178	172	155	157	158	148	148	150
36	salt, svenskt	»	169	170	176	175	180	175	153	165	160	148	148	148
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	146	155	157	85	111	118	122	110	119	100	92	93
39	gädda	»	212	230	234	192	203	185	184	204	217	185	192	180
40	sill	»	77	75	74	—	79	75	—	—	80	—	85	80
41	strömming	»	59	55	72	68	62	74	62	53	69	50	66	71
42	torsk	»	140	142	145	145	144	143	131	139	141	151	150	163
43	rödspotta	»	156	155	157	—	144	137	159	158	183	180	180	177
44	kolja	»	141	136	145	139	125	136	132	139	141	121	120	125
45	[1]) salt: sill	»	65	48	45	52	40	30	53	47	39	63	46	34
46	strömming	»	52	—	50	—	—	—	—	—	35	—	—	—
47	Kabeljo	»	70	71	68	88	78	74	78	78	77	88	92	87
48	Kaffe	»	211	209	202	208	208	200	189	192	188	208	208	204
49	Socker	»	41	39	39	42	40	40	44	42	42	43	41	41
50	Salt	»	16	16	16	15	15	15	20	20	20	17	17	17
51	Svagdricka	l	23	23	23	15	15	15	15	15	15	15	15	15
52	Fotogen	»	25	23	19	24	24	20	24	23	20	24	23	18
53	Ved: björk-	kbm	1300	1260	1260	1225	1190	1190	1200	1215	1215	1100	1100	990
54	barr-	»	925	935	920	800	800	800	785	795	795	750	750	740
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	418	418	418	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	650	650	650	725	700	700	750	700	700	650	650	650
57	eng. hushålls-	»	255	255	255	375	325	325	353	300	282	331	331	350
58	Koks: gasverks-	»	236	236	236	250	—	—	255	250	250	220	220	190
59	eng. kamin-	»	240	240	240	325	275	275	300	275	262	269	275	250

[1]) Noteringarna avse islandssill utom för de orter, där annan sillsort uppgives.

Eskilstuna			Linköping			Norrköping			Motala			Jönköping			Värnamo			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
21	21	21	19	19	19	20	20	20	19	19	19	18	18	18	18	18	18	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	9	9	9	—	—	—	2
6	6	6	8	8	8	8	8	8	6	6	6	8	8	8	6	6	6	3
228	238	248	226	235	243	229	239	248	227	235	243	255	255	253	221	223	230	4
226	235	245	219	226	237	219	227	227	221	227	236	233	230	236	201	199	202	5
206	206	205	201	203	204	195	195	195	193	190	190	189	189	189	205	211	211	6
138	138	140	147	153	157	145	147	147	165	158	155	136	133	140	150	150	145	7
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
136	150	198	125	137	201	123	143	216	126	134	185	118	134	188	125	126	158	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
679	—	786	961	—	728	800	—	1056	—	—	—	610	—	610	630	—	560	11
—	—	50	72	—	51	48	—	60	—	—	47	43	—	38	48	—	38	12
178	72	—	218	75	—	228	79	—	223	64	—	197	60	—	202	71	—	13
25	25	25	30	30	30	26	26	26	25	25	25	30	30	30	35	35	33	14
36	36	35	42	42	42	39	40	40	36	36	35	40	40	40	47	47	47	15
37	37	37	38	38	38	38	38	38	37	37	37	38	39	38	40	40	40	16
25	25	25	26	26	25	25	25	25	24	25	24	24	25	24	23	23	23	17
35	35	35	34	34	34	33	33	33	33	33	33	35	35	35	33	33	33	18
32	32	32	35	35	35	35	35	35	33	33	34	35	35	35	35	35	35	19
44	44	44	47	47	47	38	38	38	42	40	39	50	50	50	43	43	43	20
56	56	56	71	70	70	55	55	55	65	64	65	69	69	69	70	70	70	21
80	80	80	95	95	97	95	95	95	85	87	82	94	94	94	88	88	85	22
70	70	70	63	64	64	57	57	57	53	53	53	60	60	60	46	45	45	23
36	36	36	50	50	50	50	50	50	46	46	48	49	49	49	38	38	38	24
141	141	141	153	151	152	119	119	119	131	132	133	143	143	143	148	148	148	25
67	67	67	70	70	70	83	83	83	56	60	59	78	78	78	63	63	63	26
94	94	94	95	95	95	121	121	121	78	80	80	88	88	88	67	67	67	27
200	198	188	165	164	162	196	196	198	165	167	168	171	170	170	174	174	175	28
160	158	152	154	153	151	158	160	158	149	149	154	160	159	160	156	155	156	29
224	224	226	225	217	216	241	237	236	205	203	203	210	208	208	187	184	186	30
140	140	137	—	—	—	—	—	—	130	132	143	131	131	131	125	125	125	31
281	279	266	262	242	230	276	265	239	247	238	217	200	200	198	202	204	206	32
—	—	—	230	225	200	170	170	175	185	187	187	—	—	180	180	180	177	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
140	146	150	135	140	146	152	158	170	134	135	136	149	149	149	135	140	147	35
140	148	148	148	150	150	154	154	173	135	137	135	160	160	160	140	150	147	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
145	141	146	138	139	141	125	119	125	109	111	110	119	125	125	113	113	103	38
182	200	200	195	200	200	200	200	200	193	198	198	188	200	200	150	150	150	39
90	80	80	80	72	68	70	70	70	80	78	70	90	75	75	55	61	75	40
68	66	85	63	60	66	53	52	59	65	57	68	72	74	75	63	66	75	41
124	125	125	127	131	124	125	120	119	130	110	100	93	98	100	90	90	—	42
155	156	156	147	150	150	161	158	166	150	150	146	161	150	153	138	141	142	43
137	128	144	140	136	141	145	131	143	113	103	104	125	125	125	110	111	116	44
54	48	30	56	46	40	59	35	35	51	40	34	60	60	40	60	53	40	45
—	—	—	—	—	—	100	100	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
73	73	73	100	100	100	79	91	90	83	74	75	70	70	70	—	—	—	47
220	220	220	201	202	201	188	188	186	200	200	200	188	188	188	203	203	183	48
41	39	38	42	41	41	42	40	40	42	41	41	44	42	42	41	40	40	49
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
16	16	16	20	20	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	51
23	22	17	23	22	18	25	23	20	24	23	21	25	25	20	26	25	22	52
1150	1150	1150	995	970	965	1110	1110	1100	965	965	965	1190	1190	1190	900	900	900	53
850	850	850	830	815	805	890	890	890	765	775	775	840	840	840	600	625	625	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	350	350	—	—	—	55
625	625	600	625	625	575	550	550	550	600	600	575	600	600	550	700	675	675	56
—	—	—	350	346	321	250	250	250	277	277	270	325	325	325	340	300	300	57
210	210	200	210	210	165	198	198	198	—	—	—	225	205	205	208	200	200	58
235	235	210	250	249	238	200	200	200	243	243	240	260	260	240	250	238	238	59

	Varuslag	Kvantitet	Växjö			Kalmar			Västervik			Visby		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	20	20	20	22	22	22	20	20	20	20	20	20
2	handskummad	»	—	—	—	13	13	13	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	8	8	8	8	8	8	5	5	5	6	6	6
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	228	230	245	233	241	249	219	229	240	214	219	228
5	mat- (lands-)	»	224	223	233	214	225	234	195	206	221	205	208	218
6	Ost: helfet	»	203	203	207	216	211	200	205	205	205	187	188	189
7	halvfet	»	150	150	150	—	—	—	—	—	—	148	148	148
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	113	120	162	122	133	172	125	130	184	113	126	174
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	675	—	650	800	—	617	714	—	—	—	—	643
12	»	5 l	50	—	50	47	—	50	39	—	46	—	—	50
13	färsk	»	163	53	—	150	58	—	192	68	—	206	74	—
14	Ärter, gula	kg	35	35	35	28	28	28	29	29	29	35	35	35
15	Bruna bönor	»	45	40	40	38	38	38	49	49	48	45	45	45
16	Mjöl: vete-	»	40	40	40	36	37	37	38	38	38	40	41	41
17	råg-	»	24	24	24	20	21	21	26	26	26	25	25	25
18	rågsikt-	»	36	36	36	32	33	33	35	35	34	35	36	37
19	Gryn: havre-	»	35	35	35	33	33	33	35	35	35	38	38	38
20	ris-	»	52	50	47	43	41	41	49	49	49	41	41	40
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	63	63	63	64	63	62	60	60	60	65	65	65
22	knäckebröd	»	88	87	87	90	90	90	95	95	95	100	100	100
23	limpa, söt	»	50	50	50	51	51	51	50	50	50	58	58	58
24	grovbröd	»	45	45	45	35	35	35	41	41	41	48	48	48
25	Vetebröd: skorpor	»	140	140	140	100	100	100	140	140	140	125	125	125
26	mjukt bakat med vatten	»	60	60	60	67	67	67	90	90	90	79	79	79
27	mjukt » » mjölk	»	80	80	80	77	77	77	83	83	83	95	95	95
28	Nötkött, färskt: stek	»	184	184	185	152	152	153	190	190	190	154	154	153
29	soppkött	»	161	161	162	135	135	134	150	150	150	123	119	121
30	Kalvkött: gödkalv	»	202	203	203	232	231	231	219	217	217	167	166	167
31	spädkalv	»	140	139	140	142	142	143	140	140	140	—	—	—
32	Fårkött: färskt	»	200	200	200	191	187	171	240	240	210	187	183	163
33	salt	»	173	171	173	—	—	—	155	155	155	162	160	157
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	130	127	130	137	134	133	140	140	140	129	134	137
36	salt, svenskt	»	133	131	133	139	136	137	145	150	150	128	134	138
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	116	123	125	135	140	147	65	68	70	150	—	150
39	gädda	»	175	195	200	200	168	164	150	150	150	213	222	190
40	sill	»	60	—	68	—	—	70	—	—	—	—	—	80
41	strömming	»	60	56	55	77	59	52	55	54	52	59	61	55
42	torsk	»	119	126	125	—	—	74	79	80	80	129	127	141
43	rödspotta	»	140	140	140	150	—	160	—	—	—	175	176	175
44	kolja	»	130	130	130	125	103	121	—	—	—	135	142	140
45	[1]) salt: sill	»	61	52	40	59	45	30	70	53	43	60	51	40
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	100	100	100	80	71	70
48	Kaffe	»	204	202	202	210	210	202	198	200	198	200	200	190
49	Socker	»	43	42	42	41	40	40	41	40	40	45	44	44
50	Salt	»	20	20	20	15	15	15	15	15	15	16	16	16
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	12	12	12	11	11	11
52	Fotogen	»	27	27	23	20	20	19	22	20	18	23	18	18
53	[2]) Ved: björk-	kbm	965	965	1000	865	825	825	925	900	900	1350	1315	1240
54	barr-	»	700	700	700	680	640	640	725	700	700	1100	1100	1075
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	600	600	600	675	675	675	700	700	700	750	750	750
57	eng. hushålls-	»	360	360	360	—	—	—	250	250	250	350	350	350
58	Koks: gasverks-	»	260	260	260	185	185	185	237	223	213	250	250	225
59	eng. kamin-	»	270	270	270	250	240	240	230	230	220	280	280	220

[1]) Se anm. sid. 852. — [2]) Visby: alved september 11·00 kr. per kbm.

Karlskrona			Kristianstad			Malmö			Lund			Landskrona			Hälsingborg			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
22	22	22	18	18	17	18	18	18	17	17	17	17	18	18	17	18	18	1
14	14	14	9	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
7	7	7	6	6	5	8	8	8	7	7	7	6	6	6	6	6	6	3
235	244	248	220	226	235	218	222	233	218	224	233	228	233	244	228	236	244	4
212	224	235	210	216	225	208	209	219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
227	230	220	188	180	188	228	228	224	192	191	180	198	200	200	183	183	181	6
153	153	155	134	134	132	149	149	149	120	130	—	—	—	—	—	—	—	7
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
123	133	171	120	125	178	124	135	191	118	135	177	126	128	169	128	133	173	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
875	—	790	—	—	367	—	—	—	—	—	600	500	—	600	—	—	542	11
47	—	42	—	—	87	—	—	40	—	—	45	40	—	40	—	—	38	12
198	58	—	121	56	—	91	54	—	87	46	—	91	49	—	83	50	—	13
29	29	29	34	34	34	35	35	35	35	34	35	39	38	38	35	35	36	14
42	41	40	38	39	36	40	40	40	35	38	35	46	43	48	40	40	40	15
42	42	42	36	37	37	38	38	38	38	38	38	39	39	39	38	38	38	16
25	25	25	23	23	22	27	26	27	24	25	25	25	25	25	26	26	26	17
38	38	38	33	33	33	34	34	34	35	35	35	35	34	34	34	34	34	18
36	36	36	35	35	34	34	33	33	30	32	30	34	34	34	34	34	34	19
48	48	47	55	55	55	50	50	50	50	53	54	53	52	51	58	58	56	20
65	65	65	71	72	71	70	72	68	72	73	70	72	72	72	69	69	68	21
98	98	98	95	96	97	107	104	104	93	99	100	105	105	104	99	99	99	22
54	53	53	40	40	40	44	44	44	42	42	42	40	40	40	53	52	52	23
37	39	40	33	33	34	33	33	33	32	32	32	30	31	31	39	38	38	24
143	143	152	140	140	140	153	153	153	140	140	140	127	126	126	114	114	114	25
75	71	75	—	—	—	72	72	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
86	87	87	90	90	87	74	74	74	71	71	71	85	85	85	71	71	71	27
180	182	184	160	161	161	217	217	217	200	200	200	188	199	200	173	171	171	28
149	148	149	132	130	132	169	169	169	164	162	162	173	178	180	158	157	157	29
234	224	223	239	236	230	270	270	270	217	217	217	243	240	235	215	206	204	30
144	144	145	150	150	145	165	165	165	150	150	149	139	140	137	138	138	138	31
239	230	224	250	250	240	—	—	250	250	250	250	243	250	250	—	255	244	32
158	164	158	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
136	136	137	110	114	122	130	137	134	128	128	128	120	123	122	113	112	116	35
136	136	138	140	143	145	146	145	148	150	150	150	150	150	150	130	133	136	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
90	94	95	139	145	150	125	130	141	125	125	125	—	—	—	—	140	150	38
156	162	158	180	189	190	213	210	213	200	224	233	203	208	213	212	208	207	39
—	—	—	60	55	65	115	110	99	85	120	105	74	85	100	94	79	70	40
69	78	59	50	45	55	75	80	75	80	82	80	—	—	—	78	76	72	41
40	36	45	45	49	78	62	61	69	60	62	60	60	57	59	56	55	56	42
99	106	102	121	123	141	175	175	175	129	125	125	127	131	133	141	139	140	43
—	—	—	150	150	150	128	133	141	138	125	147	—	—	—	—	125	125	44
71	65	48	60	56	44	59	61	45	64	65	65	75	67	60	64	64	46	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
209	209	204	194	201	198	206	198	194	200	210	206	214	208	205	—	—	—	48
44	43	42	41	40	40	40	39	39	41	39	39	41	40	40	41	40	40	49
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
13	13	13	12	12	12	12	12	12	11	11	11	12	12	12	12	12	12	51
25	25	22	24	20	18	20	20	18	20	21	18	24	24	18	24	20	18	52
1035	1015	1085	1250	1250	1250	2000	2000	2000	1500	1500	1500	1600	1600	1600	1600	1500	1500	53
700	700	750	950	950	950	1800	1800	1800	1300	1300	1300	1500	1500	1500	1500	1400	1400	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	417	417	417	—	—	—	—	—	—	55
700	700	700	550	550	550	575	575	575	550	550	550	600	600	600	675	650	650	56
300	300	300	220	220	220	210	210	210	220	220	220	200	200	200	265	255	255	57
190	200	200	185	185	185	175	175	160	175	175	175	170	145	145	135	135	135	58
225	225	225	190	190	190	185	185	185	190	190	190	190	190	190	210	200	200	59

	Varuslag	Kvantitet	Ystad			Halmstad			Varberg			Göteborg		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	16	16	16	18	18	18	18	18	18	19	19	19
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—
3	separerad	»	5	5	5	6	6	6	6	6	6	11	11	11
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	218	226	235	226	234	239	231	237	245	247	254	262
5	mat- (lands-)	»	—	—	—	209	221	230	210	205	207	232	237	241
6	Ost: helfet	»	183	183	190	202	198	196	150	150	150	178	181	182
7	halvfet	»	140	140	150	150	150	144	123	123	122	132	132	132
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	123	134	166	129	138	177	126	140	168	135	150	221
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	—	—	550	600	—	575	675	—	800	—	—	688
12	»	5 l	—	—	45	40	—	38	38	—	50	—	—	44
13	färsk	»	76	48	—	121	54	—	125	56	—	146	54	—
14	Ärter, gula	kg	35	35	35	34	34	34	35	35	35	35	35	35
15	Bruna bönor	»	40	40	40	42	42	42	40	40	40	35	35	35
16	Mjöl: vete-	»	38	38	38	38	38	38	39	39	39	37	37	37
17	råg-	»	24	24	23	24	24	24	22	22	22	22	22	22
18	rågsikt-	»	33	33	34	34	34	34	35	35	35	33	33	33
19	Gryn: havre-	»	35	35	34	35	35	35	36	36	36	35	35	35
20	ris-	»	55	55	50	38	38	38	45	45	45	45	45	40
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	75	75	75	69	69	70	68	68	68	60	60	60
22	knäckebröd	»	108	108	108	97	97	97	102	102	102	70	70	70
23	limpa, söt	»	39	42	42	51	51	49	50	51	52	68	68	68
24	grovbröd	»	31	33	33	42	42	41	39	38	38	50	50	50
25	Vetebröd: skorpor	»	123	130	130	125	125	131	123	123	123	130	130	131
26	mjukt bakat med vatten	»	65	65	65	—	—	—	75	75	75	94	94	94
27	mjukt » » mjölk	»	85	85	85	84	84	83	90	90	90	103	103	103
28	Nötkött, färskt: stek	»	173	173	173	173	171	167	143	140	139	191	191	192
29	soppkött	»	140	140	140	148	148	143	125	124	124	158	158	156
30	Kalvkött: gödkalv	»	200	200	200	211	205	192	—	—	—	228	224	226
31	spädkalv	»	120	120	120	146	146	142	130	132	133	110	111	117
32	Fårkött: färskt	»	214	214	214	197	202	199	180	180	193	241	245	230
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	115	127	126	134	143	139	118	121	120	156	158	159
36	salt, svenskt	»	135	140	145	161	161	165	128	131	129	155	155	157
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	153	145	147
39	gädda	»	200	200	200	—	217	250	—	—	—	217	223	215
40	sill	»	—	—	—	110	84	77	—	76	53	84	63	56
41	strömming	»	65	73	72	79	80	80	—	—	—	99	100	100
42	torsk	»	50	50	50	50	53	57	30	30	30	56	52	61
43	rödspotta	»	138	125	125	130	145	136	99	107	110	148	165	162
44	kolja	»	138	138	138	94	88	94	85	84	84	83	69	101
45	[1])salt: sill	»	60	60	55	63	48	37	60	60	50	64	58	52
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	77	77	70	78	74	80
48	Kaffe	»	195	195	195	196	187	187	199	198	198	226	226	218
49	Socker	»	41	40	40	42	41	41	41	40	40	41	40	40
50	Salt	»	15	15	15	16	16	16	13	13	13	15	15	15
51	Svagdricka	l	9	9	9	13	13	13	13	13	13	18	18	18
52	Fotogen	»	24	20	18	22	20	17	23	23	20	22	21	19
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1500	1500	1500	1225	1225	1225	1400	1400	1400	1690	1600	1595
54	barr-	»	1300	1300	1300	1015	1015	965	—	—	—	1390	1300	1295
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	300	300	300	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	600	600	600	550	550	550	625	550	550	540	540	562
57	eng. hushålls-	»	203	203	195	250	250	250	250	235	235	235	235	225
58	Koks: gasverks-	»	160	160	160	235	235	235	210	180	180	145	145	140
59	eng. kamin-	»	208	198	187	205	205	205	250	220	220	214	210	232

[1]) Se anm. sid. 852. — [2]) Halmstad: bokved under hela kvartalet 12·40 kr. per kbm; ribbved Karlstad: blandved juli och augusti 8·75 samt september 9·25 kr. per kbm.

Lysekil			Vänersborg			Borås			Lidköping			Tidaholm			Karlstad			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
20	20	20	18	18	20	21	21	21	16	16	16	17	17	17	22	22	22	1
—	—	—	12	12	12	10	10	11	—	—	—	9	9	9	—	—	—	2
5	5	5	10	8	10	8	8	8	7	7	7	5	5	5	8	8	8	3
246	254	262	231	242	260	234	243	252	230	238	243	236	245	252	230	246	240	4
205	226	236	205	206	221	220	223	226	221	226	233	229	227	234	226	241	238	5
194	183	185	183	188	192	194	191	191	172	172	172	166	166	166	194	194	194	6
130	125	125	—	—	150	142	141	136	115	115	115	—	—	—	150	150	150	7
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
119	134	161	123	140	185	132	156	204	120	134	165	114	124	178	136	152	204	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	710	—	—	938	750	—	668	750	—	885	602	—	700	763	—	827	11
—	—	48	—	—	50	57	—	39	43	—	50	43	—	50	51	—	45	12
150	59	—	166	61	—	167	59	—	206	67	—	242	72	—	—	66	—	13
30	30	30	40	40	40	32	34	34	32	31	32	34	34	34	30	30	30	14
40	40	37	45	46	45	38	38	37	44	40	40	36	36	35	44	44	44	15
38	38	38	39	39	39	38	38	38	38	40	40	38	38	38	40	40	40	16
23	24	24	24	25	24	24	24	22	22	23	23	25	25	25	24	25	24	17
33	33	33	34	34	34	34	33	33	32	32	32	34	34	34	35	35	35	18
35	35	35	35	35	35	33	32	32	35	35	35	35	35	35	35	35	35	19
40	40	40	50	47	48	60	60	60	40	40	40	51	45	44	40	39	40	20
66	66	66	82	82	80	65	64	64	63	63	63	63	62	64	60	60	60	21
88	88	85	103	103	99	89	87	87	81	81	81	103	101	104	90	90	90	22
58	58	59	61	61	61	64	66	66	71	71	71	67	69	68	73	73	72	23
52	53	53	47	47	47	54	55	55	50	50	50	53	53	53	53	53	52	24
151	151	151	140	140	140	133	136	136	121	121	121	130	130	129	152	152	152	25
82	82	82	59	59	59	70	68	68	59	59	59	67	67	68	81	81	82	26
83	83	83	74	74	74	80	81	81	71	71	71	85	87	88	102	102	100	27
180	180	180	180	184	180	191	191	184	177	177	177	180	180	180	188	187	187	28
160	152	150	145	144	140	167	167	166	147	147	147	145	142	143	158	158	154	29
220	204	200	207	199	190	216	216	208	210	210	210	220	220	220	224	222	225	30
145	144	145	99	100	100	130	130	133	112	112	112	151	150	158	100	100	125	31
220	220	220	207	205	213	216	216	209	190	191	201	250	250	244	238	238	227	32
—	—	—	150	180	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
150	150	150	145	148	150	159	159	158	140	141	148	150	150	150	151	150	150	35
147	147	148	150	150	150	150	150	150	156	162	162	150	150	150	150	150	150	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
128	125	—	100	100	106	131	134	136	84	76	80	126	139	127	135	146	141	38
136	109	—	150	150	150	194	198	204	123	129	128	180	200	199	172	194	186	39
—	62	58	93	79	75	95	77	73	65	66	63	87	76	68	—	—	74	40
—	—	—	80	80	80	78	78	78	63	68	68	63	69	70	72	71	73	41
49	45	50	—	—	82	68	68	69	—	—	—	96	100	100	104	105	109	42
141	137	130	163	152	163	150	148	164	148	144	157	136	139	143	171	169	165	43
78	64	70	89	77	98	103	105	109	99	101	101	98	89	92	127	118	123	44
58	58	38	70	70	60	59	48	40	66	56	40	59	50	47	68	55	48	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
65	65	65	76	80	73	76	73	63	80	80	74	86	79	74	98	95	98	47
210	210	200	190	180	180	193	190	190	198	198	200	206	210	205	208	203	200	48
42	41	41	42	42	41	43	41	41	41	40	40	42	41	41	41	40	40	49
15	15	15	15	15	15	15	15	15	20	20	20	15	15	15	18	18	18	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	20	20	20	51
22	21	20	23	20	20	23	21	19	24	23	20	26	25	21	25	23	23	52
1615	1600	1400	1175	1175	1175	1415	1430	1440	1235	1250	1250	1100	1100	1100	1250	1250	1250	53
1250	1200	1150	875	875	875	990	975	960	885	890	890	700	700	700	915	915	915	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	450	400	400	—	—	—	—	—	—	55
556	550	494	—	550	500	670	670	650	600	575	575	700	700	650	600	600	588	56
250	250	225	—	250	250	215	270	260	300	300	300	—	230	230	300	300	288	57
—	—	—	190	190	190	200	179	—	230	210	210	270	240	250	165	170	170	58
244	244	213	—	225	200	219	193	196	250	240	240	300	250	280	243	243	235	59

under hela kvartalet 6·50 kr. per kbm. Varberg: bokved under hela kvartalet 15·00 kr. per kbm.

	Varuslag	Kvantitet	Filipstad			Arvika			Örebro			Västerås		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	22	22	22	23	23	23	20	20	20	19	19	19
2	handskummad	»	—	—	—	10	10	10	11	11	11	—	—	—
3	separerad	»	6	6	6	8	8	8	8	8	8	8	8	8
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	233	240	250	250	250	260	231	245	250	227	239	247
5	mat- (lands-)	»	204	219	239	193	205	225	219	228	237	224	235	242
6	Ost: helfet	»	182	182	178	180	180	178	160	160	160	176	160	172
7	halvfet	»	155	150	133	150	150	150	125	125	130	136	135	138
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	148	160	204	138	158	210	122	150	211	152	160	208
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	762	—	814	667	—	688	—	—	700	—	—	786
12	»	5 l	42	—	50	46	—	39	45	—	40	—	—	48
13	färsk	»	278	93	—	147	70	—	170	51	—	197	71	—
14	Ärter, gula	kg	28	28	29	33	34	33	25	25	25	26	25	25
15	Bruna bönor	»	45	45	45	36	37	37	30	30	30	35	35	35
16	Mjöl: vete-	»	40	40	40	38	38	38	39	39	39	37	37	37
17	råg-	»	24	25	24	23	23	23	25	24	23	24	24	24
18	rågsikt-	»	34	34	34	34	34	34	33	33	33	33	33	33
19	Gryn: havre-	»	36	36	36	35	35	35	34	34	34	38	38	38
20	ris-	»	45	46	50	38	37	37	44	44	43	30	30	30
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	55	56	57	64	60	60	58	58	59	52	52	52
22	knäckebröd	»	81	80	83	89	89	89	85	85	84	80	80	80
23	limpa, söt	»	65	65	65	69	69	69	65	65	65	59	59	60
24	grovbröd	»	50	50	50	60	60	60	53	55	55	47	48	47
25	Vetebröd: skorpor	»	160	160	160	150	150	150	130	130	130	117	117	117
26	mjukt bakat med vatten	»	67	67	67	63	63	63	69	69	69	66	66	66
27	mjukt » » mjölk	»	77	77	77	88	88	88	104	104	104	75	75	75
28	Nötkött, färskt: stek	»	184	180	180	170	168	166	177	178	180	191	190	189
29	soppkött	»	164	160	160	138	136	136	137	137	137	136	130	127
30	Kalvkött: gödkalv	»	223	216	200	234	247	241	203	206	213	216	211	211
31	spädkalv	»	150	150	150	145	146	140	110	110	110	140	140	140
32	Fårkött: färskt	»	225	222	200	177	200	200	263	262	260	233	247	231
33	salt	»	—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	150	150	150	144	146	145	143	146	160	150	150	150
36	salt, svenskt	»	150	155	153	150	150	146	140	140	140	150	150	150
37	» amerikanskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Fisk, färsk: abborre	»	130	133	139	80	79	91	124	128	125	105	130	131
39	gädda	»	175	181	188	120	139	184	185	196	191	178	200	213
40	sill	»	105	92	76	50	62	70	87	77	71	—	79	72
41	strömming	»	60	62	70	74	78	70	73	63	75	55	50	61
42	torsk	»	100	103	111	100	101	101	100	90	105	141	138	143
43	rödspotta	»	139	146	146	—	—	—	168	168	178	163	151	161
44	kolja	»	111	111	119	128	135	137	126	118	131	133	132	133
45	[1]) salt: sill	»	64	50	50	62	50	50	42	43	34	51	44	32
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	86	92	90	80	80	80	100	90	88	79	79	78
48	Kaffe	»	200	200	200	210	210	210	197	197	195	206	206	198
49	Socker	»	40	39	39	40	39	39	41	40	40	43	42	42
50	Salt	»	18	18	18	15	15	15	15	15	15	15	15	15
51	Svagdricka	l	15	15	15	15	15	15	15	15	15	13	13	13
52	Fotogen	»	25	24	22	25	25	25	24	22	18	23	21	17
53	[2]) Ved: björk-	kbm	1050	1050	1050	1200	1200	1150	1165	1165	1175	1255	1255	1255
54	barr-	»	700	700	700	800	800	800	940	950	925	905	895	895
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	600	600	600	675	625	625	588	575	563	675	650	650
57	eng. hushålls-	»	400	400	400	400	375	325	350	338	313	325	275	275
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	200	200	200	225	225	220
59	eng. kamin-	»	255	260	260	250	250	250	240	236	220	275	250	250

[1]) Se anm. sid. 852. — [2]) Söderhamn: sekunda splitved 7·00 kr. samt prima splitved 10·25

Falun			Ludvika			Avesta			Mora			Gävle			Söderhamn			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
22	22	22	22	22	22	20	20	20	22	22	22	23	23	23	23	23	23	1
11	11	11	—	—	—	—	—	—	12	12	12	13	14	14	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	6	6	6	7	7	7	10	10	10	10	10	10	3
240	254	257	244	244	251	244	251	255	251	254	264	224	240	244	265	259	265	4
219	232	241	228	232	240	248	250	252	230	234	248	228	236	248	250	248	249	5
175	173	169	180	193	193	210	225	193	170	177	170	182	177	176	210	190	190	6
126	128	126	123	120	120	150	153	160	130	150	150	141	141	141	150	150	—	7
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	8
132	150	209	168	186	225	148	162	210	152	170	226	144	154	218	155	155	232	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
821	—	964	691	—	—	—	—	700	—	—	—	559	—	800	—	—	—	11
46	—	53	37	—	42	42	—	42	—	—	35	41	—	40	38	—	—	12
245	94	—	158	74	—	182	70	—	284	122	—	100	56	—	—	59	—	13
32	32	32	25	27	27	34	34	34	29	28	28	31	31	31	33	33	33	14
37	36	36	40	42	42	40	41	40	40	40	40	37	38	38	43	43	44	15
40	40	40	40	40	40	39	39	39	41	40	40	38	38	38	39	39	39	16
23	23	23	21	23	23	24	24	24	25	24	24	24	24	24	25	24	23	17
35	35	35	33	34	34	36	36	36	35	35	35	34	34	34	35	34	34	18
32	32	32	35	37	35	33	33	32	35	37	35	35	35	35	37	36	37	19
39	35	34	41	41	41	44	44	45	45	45	45	50	50	50	43	43	34	20
55	54	54	55	55	55	54	55	56	55	53	52	55	55	55	63	63	63	21
78	77	76	75	75	75	75	75	75	80	78	78	75	75	75	83	83	83	22
70	70	70	61	61	61	61	61	61	66	66	66	61	61	60	67	66	68	23
—	—	—	55	55	55	—	—	—	—	—	—	48	48	50	—	55	55	24
133	133	133	125	125	125	148	148	148	145	145	145	161	161	159	174	173	171	25
80	80	80	70	70	70	61	61	61	77	77	77	86	86	86	69	72	72	26
87	86	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104	104	105	85	85	82	27
190	190	190	195	195	195	180	180	182	200	200	200	167	167	167	200	195	190	28
160	160	160	165	165	165	157	157	155	150	150	150	133	133	133	160	160	160	29
241	239	240	235	235	233	201	204	202	250	250	250	236	236	236	250	243	231	30
150	150	150	—	—	—	123	123	131	150	150	150	135	134	134	180	174	165	31
239	238	235	—	225	225	223	214	222	250	250	203	238	224	194	250	236	212	32
—	—	—	—	—	—	200	200	200	—	—	—	170	170	170	160	160	160	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
159	159	158	140	140	150	141	140	141	150	150	153	133	134	134	150	150	150	35
150	150	150	140	140	160	140	140	145	150	150	150	142	142	144	150	150	150	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	200	183	—	—	—	190	178	180	37
125	138	150	122	130	145	100	124	125	141	138	138	70	77	100	75	75	88	38
208	219	225	194	215	225	198	201	200	175	194	200	190	198	200	163	175	175	39
—	60	63	—	75	65	—	—	62	—	—	60	—	—	—	—	—	—	40
60	60	63	59	52	68	56	54	59	60	60	60	43	39	65	34	31	37	41
122	115	117	125	125	125	127	123	140	100	108	114	135	148	150	125	125	125	42
160	158	151	194	200	194	152	148	151	125	148	150	181	195	200	150	150	150	43
117	115	119	138	130	138	127	126	134	110	122	122	150	150	150	125	125	125	44
60	54	53	60	60	35	54	51	43	53	50	55	57	48	31	55	55	47	45
—	35	35	—	—	—	—	40	—	40	40	40	35	35	35	—	—	—	46
67	65	63	85	85	80	100	100	93	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
187	183	185	197	200	200	210	210	200	210	210	210	195	195	195	180	180	185	48
41	40	39	42	42	41	43	42	42	44	43	43	41	40	40	43	42	42	49
15	14	14	13	13	13	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	50
15	15	15	15	15	15	15	15	15	18	18	18	12	12	12	15	15	15	51
24	21	21	24	25	20	25	23	20	31	29	28	25	24	18	25	24	23	52
1085	1065	1065	1000	1000	1000	1000	1000	1000	850	850	950	1100	1080	1080	1075	1075	1075	53
785	785	815	600	600	600	700	750	750	635	635	635	840	840	830	775	750	775	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
600	600	617	700	700	675	750	750	600	750	750	750	625	625	625	675	650	625	56
300	300	350	—	—	—	—	—	—	—	—	—	275	260	260	325	300	275	57
250	250	250	—	—	—	300	300	275	—	—	—	233	233	233	280	—	—	58
275	275	275	263	263	250	—	—	—	300	300	300	193	193	193	280	260	250	59

kr. per kbm under hela kvartalet.

	Varuslag	Kvantitet	Sundsvall: staden			Sundsvall: distriktet			Kramfors			Östersund		
			Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
1	Mjölk: oskummad	l	25	25	25	25	25	25	20	20	20	23	23	23
2	handskummad	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	separerad	»	10	10	10	10	10	10	9	9	9	10	10	10
4	Smör: bords- (mejeri-)	kg	261	263	274	263	265	269	262	256	276	260	266	282
5	mat- (lands-)	»	254	253	265	253	253	260	246	250	262	254	250	250
6	Ost: helfet	»	201	197	202	191	186	189	195	198	193	191	188	194
7	halvfet	»	148	148	155	140	133	143	155	160	—	137	140	137
8	Margarin, växt-	»	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130
9	Ägg: färska	tjog	171	171	218	164	167	214	155	166	223	155	168	216
10	konserverade	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Potatis: gammal	hl	762	750	768	666	679	643	700	733	667	—	—	—
12	»	5 l	45	48	53	41	40	43	43	42	42	36	37	47
13	färsk	»	306	91	—	284	76	—	—	85	—	175	122	—
14	Ärter, gula	kg	38	40	38	33	34	33	31	31	31	28	28	28
15	Bruna bönor	»	49	49	43	45	44	43	37	36	38	45	45	44
16	Mjöl: vete-	»	42	42	42	42	42	42	39	39	39	41	41	41
17	råg-	»	28	29	27	24	24	24	24	24	24	26	25	25
18	rågsikt-	»	37	37	37	36	36	36	35	35	35	36	36	36
19	Gryn: havre-	»	36	37	38	35	35	35	38	38	38	35	34	34
20	ris-	»	62	58	60	56	56	56	56	57	55	39	39	38
21	Rågbröd: grovt spisbröd	»	67	70	69	66	65	66	60	58	57	59	58	59
22	knäckebröd	»	77	79	78	78	78	78	81	81	80	83	82	81
23	limpa, söt	»	66	66	66	67	67	67	72	70	67	63	63	67
24	grovbröd	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	50	53
25	Vetebröd: skorpor	»	125	129	129	128	127	125	110	113	115	147	147	147
26	mjukt bakat med vatten	»	76	76	76	75	75	75	80	80	80	78	78	82
27	mjukt » » mjölk	»	95	93	93	95	95	95	110	110	110	96	100	99
28	Nötkött, färskt: stek	»	196	195	195	184	183	183	180	180	180	171	171	171
29	soppkött	»	155	154	154	145	144	146	150	150	150	146	145	151
30	Kalvkött: gödkalv	»	250	248	248	228	231	231	—	—	—	251	262	232
31	spädkalv	»	150	150	150	134	136	135	150	150	150	132	134	133
32	Fårkött: färskt	»	235	230	204	206	208	193	200	200	200	198	187	187
33	salt	»	205	205	200	195	190	190	—	—	—	175	—	175
34	Renkött, färskt	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Fläsk: färskt	»	155	158	158	143	145	143	150	150	150	152	151	151
36	salt, svenskt	»	158	161	160	147	151	153	153	153	153	164	160	158
37	» amerikanskt	»	200	200	200	200	190	200	187	180	185	189	190	185
38	*Fisk*, färsk: abborre	»	125	140	150	100	115	125	113	100	100	103	131	150
39	gädda	»	200	200	200	176	177	178	200	200	200	149	192	196
40	sill	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	strömming	»	48	42	50	43	37	44	42	40	40	60	60	75
42	torsk	»	125	125	125	—	—	—	100	100	98	100	100	115
43	rödspotta	»	200	200	200	—	—	—	130	150	167	152	165	150
44	kolja	»	125	125	125	—	—	—	100	100	98	101	100	100
45	[1]) salt: sill	»	65	70	71	62	58	58	54	57	50	72	68	63
46	strömming	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	Kabeljo	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kaffe	»	190	195	203	185	180	185	—	—	—	191	196	195
49	Socker	»	44	44	45	43	43	43	45	44	43	44	43	43
50	Salt	»	20	18	19	16	16	16	16	15	15	15	15	15
51	Svagdricka	l	20	20	20	19	19	19	20	20	20	20	20	20
52	Fotogen	»	27	27	25	27	25	24	28	28	28	32	31	27
53	[2])Ved: björk-	kbm	925	915	915	715	715	700	825	800	900	1015	1015	1015
54	barr-	»	710	690	685	550	550	535	715	715	700	715	715	715
55	Bränntorv	100 kg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Kol: antracit-	hl	700	700	700	—	—	—	850	850	800	750	750	725
57	eng. hushålls-	»	350	350	350	—	—	—	450	450	450	400	400	375
58	Koks: gasverks-	»	—	—	—	—	—	—	—	165	180	300	300	275
59	eng. kamin-	»	275	275	225	—	—	—	—	—	—	300	300	275

[1]) Se anm. sid. 852. Kramfors: norsk isterfetsill. — [2]) Sundsvall: staden: plankved talet 5·50 kr. per kbm. Sundsvall: distr.: plankved juli och augusti 5·25 samt september 5·15 Kiruna: Luosa.—Kiir. ab. har tillhandahållit sin personal björkved till 12·80 samt barrved till

Umeå			Vilhelmina			Luleå			Malmberget o. Gällivare			Kiruna			Samtliga orter			
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	
22	22	22	23	23	23	25	25	28	27	27	27	28	28	28	**21**	**21**	**21**	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**11**	**11**	**11**	2
10	10	10	—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	**8**	**7**	**7**	3
247	260	270	300	300	300	259	257	276	272	263	289	271	271	280	**238**	**245**	**253**	4
240	244	259	242	238	238	249	241	265	243	238	261	260	259	270	**224**	**229**	**239**	5
167	160	180	188	187	185	200	200	196	185	185	185	188	189	188	**192**	**191**	**191**	6
120	120	125	150	150	150	139	138	144	136	135	136	—	—	—	**142**	**142**	**143**	7
130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	130	**130**	**130**	**130**	8
153	174	237	154	166	229	167	177	228	154	165	217	165	170	228	**136**	**148**	**198**	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
857	—	857	667	667	667	800	800	1000	762	—	847	—	—	—	**732**	**726**	**733**	11
49	—	55	70	70	70	52	51	64	47	49	52	54	—	63	**47**	**48**	**47**	12
—	89	—	—	—	—	201	104	—	175	76	—	194	93	—	**177**	**71**	—	13
34	34	34	41	41	40	44	43	44	30	31	30	44	44	38	**32**	**32**	**32**	14
45	45	45	54	54	54	54	54	51	46	47	47	46	46	46	**41**	**41**	**41**	15
40	41	41	40	40	40	43	43	43	44	44	44	44	44	43	**39**	**39**	**39**	16
25	25	26	28	28	27	25	25	25	27	27	27	28	28	—	**24**	**25**	**24**	17
36	36	36	36	36	36	35	35	35	39	39	39	38	38	38	**35**	**35**	**35**	18
38	38	36	41	41	39	35	35	36	38	39	38	41	41	41	**35**	**35**	**35**	19
35	35	35	50	48	48	42	42	43	43	43	42	56	49	46	**46**	**45**	**45**	20
70	70	70	65	66	64	65	65	65	56	59	57	66	67	67	**63**	**63**	**63**	21
80	80	80	80	80	79	85	85	85	73	77	77	83	83	83	**88**	**88**	**88**	22
60	61	61	80	80	80	63	63	63	85	85	85	83	83	83	**61**	**61**	**61**	23
54	54	54	—	—	—	50	51	51	67	67	67	—	—	—	**46**	**46**	**47**	24
200	200	200	150	150	150	200	200	200	162	158	156	166	166	166	**140**	**140**	**141**	25
82	81	82	75	75	75	100	100	100	—	—	—	100	100	100	**74**	**74**	**75**	26
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	**89**	**89**	**89**	27
179	179	176	150	161	160	193	195	195	189	191	190	187	186	186	**181**	**182**	**181**	28
120	120	120	123	124	123	159	161	160	143	148	147	149	153	148	**150**	**149**	**149**	29
—	—	—	—	—	—	300	300	300	262	263	257	275	274	275	**227**	**225**	**223**	30
146	142	146	125	125	129	160	162	162	145	145	149	149	150	147	**137**	**137**	**138**	31
230	230	218	—	165	165	225	225	222	190	192	183	217	206	197	**228**	**225**	**217**	32
—	—	—	—	—	—	200	200	194	—	180	203	196	197	190	**178**	**180**	**179**	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34
159	157	157	145	144	145	166	168	170	137	139	143	126	123	135	**142**	**144**	**146**	35
160	160	160	152	147	142	170	170	168	145	149	161	139	143	161	**148**	**150**	**151**	36
190	190	190	173	165	163	213	206	201	189	189	183	205	207	193	**194**	**190**	**188**	37
75	80	94	100	100	100	64	60	75	49	—	—	69	68	70	**111**	**116**	**121**	38
138	135	181	100	100	100	125	125	131	121	—	160	124	132	130	**176**	**185**	**189**	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	—	**82**	**76**	**73**	40
36	39	75	—	—	—	69	60	60	51	50	51	63	61	62	**62**	**61**	**66**	41
—	—	—	—	—	—	75	75	75	—	—	—	—	—	—	**97**	**97**	**100**	42
—	—	—	—	—	—	150	150	150	—	—	—	—	—	—	**150**	**152**	**152**	43
—	—	—	—	—	—	75	75	75	—	—	—	—	—	—	**119**	**116**	**122**	44
70	50	52	80	80	80	75	68	66	65	73	70	71	77	77	**62**	**55**	**47**	45
—	—	—	50	50	50	50	50	50	47	48	47	54	56	54	**54**	**50**	**50**	46
—	—	—	—	—	—	125	125	125	—	—	—	—	—	—	**84**	**83**	**81**	47
—	—	—	196	196	193	182	192	191	188	183	190	236	227	230	**201**	**200**	**198**	48
44	43	43	46	46	43	41	41	42	44	44	44	47	47	44	**42**	**41**	**41**	49
15	15	15	19	19	18	20	20	20	20	19	20	15	15	15	**16**	**16**	**16**	50
16	16	16	25	25	25	20	20	20	20	20	20	21	21	21	**16**	**16**	**16**	51
28	28	25	30	30	29	30	30	30	35	35	35	40	39	39	**25**	**24**	**22**	52
850	850	850	700	700	700	950	950	950	1100	1100	1100	1400	1400	1400	**1165**	**1155**	**1155**	53
700	700	700	500	500	500	750	750	750	900	900	900	1050	1050	1050	**885**	**880**	**880**	54
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**387**	**377**	**377**	55
700	700	625	—	—	—	725	725	725	—	—	—	900	900	900	**657**	**647**	**633**	56
—	325	325	—	—	—	325	325	325	—	—	—	—	—	—	**301**	**292**	**288**	57
200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**216**	**207**	**203**	58
—	250	300	—	—	—	275	275	250	—	—	—	450	450	450	**251**	**244**	**238**	59

juli 6·95 samt augusti och september 6·90 kr. per kbm; bräd- och ribbved (medelpris) under hela kvar-
kr. per kbm; bräd- och ribbved (medelpris) juli 4·15, augusti 4·40 samt september 5·15 kr. per kbm.
10·80 kr. per kbm under hela kvartalet.

Kreatursslag	Stockholm			Eskilstuna			Linköping		
	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
Kreatursprisser. (Öre per kg levande vikt.)									
Kor:									
Extra prima	61	59	58	50	50	50	55	55	55
Kl. 1. Yngre, fullt feta, köttiga	55	53	52	43	43	43	49	48	48
» 2. Äldre, fullt feta, köttiga	45	45	44	37	37	37	42	40	39
» 3. Mindre feta	27	25	24	30	30	30	32	33	32
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kvigor (och stutar):									
Extra prima	64	64	62	55	55	55	63	63	62
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	57	57	55	45	45	45	54	54	54
» 2. Mindre feta	37	37	36	40	40	40	44	44	44
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	34	35	34
Tjurar:									
Extra prima	59	54	50	—	—	—	53	53	53
Kl. 1. Fullt köttiga (minst 700 kg)	52	49	46	—	—	—	49	49	49
» 2. Fullt köttiga (500—700 »)	49	45	43	50	50	50	46	46	46
» 3. Mindre köttiga	45	43	39	45	45	45	44	44	44
» 4. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	41	41	41
Oxar:									
Extra prima	62	58	55	—	—	—	55	55	55
Kl. 1. Fullt feta, köttiga	56	52	50	—	—	—	48	47	48
» 2. Mindre feta	36	35	33	—	—	—	39	39	40
» 3. Magra, simpla	—	—	—	—	—	—	33	33	33
Kalvar:									
Sötmjölkskalvar (90—100 kg)	77	75	67	78	75	67	81	81	79
» (70—90 »)				78	75	67	74	76	73
Skummjölkskalvar	55	53	46	60	60	51	48	49	49
Får:									
Yngre, feta	70	68	61	85	79	70	61	58	56
Äldre, »	30	30	27	60	58	55	37	36	36
Lamm	—	—	—	85	85	—	75	73	69
Svin:									
Slakterisvin (75—100 kg)	64	70	70	61	62	65	57	62	62
Rena, större svin (100—170 kg)	50	56	56	55	56	60	53	60	62
Suggor	26	30	30	35	33	30	34	37	40
Tillförseln till offentliga slakthus.[1]	st	st	st	st	st	st	st	st	st
Tjurar, Kor	2 189	2 329	2 650	244	244	362	1 112	1 329	1 430
Övriga nötkreatur									
Gödkalvar	1 180	1 073	769	791	638	707	1 254	1 610	1 010
Spädkalvar	431	351	332	166	208	201	239	448	366
Får och lamm	84	262	152	46	33	74	535	1 297	941
Svin	3 727	4 308	2 971	951	1 023	1 280	2 583	3 446	3 186
Spädgrisar	104	26	100	14	36	19	—	—	—
Hästar och föl	38	39	51	23	25	41	15	28	36
Beräknad konsumtion av kött- och fläskvaror.									
Nötkreatur	4 029	3 536	5 368	249	248	363	—	—	—
Gödkalvar	9 182	9 511	12 259	748	569	671	—	—	—
Spädkalvar	1 591	1 555	1 746	224	261	265	—	—	—
Får och lamm	2 165	4 114	6 594	46	33	74	—	—	—
Svin	15 401	17 959	24 233	952	1 022	1 287	—	—	—
Spädgrisar	158	66	172	15	39	20	—	—	—
Hästar och föl	122	99	132	24	25	44	—	—	—

[1] I Göteborg tillförseln till kreatursmarknaden och slakthuset.

Norrköping			Karlskrona			Malmö			Hälsingborg			Göteborg		
Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.	Juli	Aug.	Sept.
56	56	55	—	—	—	50	51	50	50	50	50	—	—	—
49	49	48	—	—	—	45	46	45	43	43	42	46	45	43
43	43	42	—	—	—	39	40	39	38	38	38	36	36	35
36	36	35	—	—	—	35	35	34	33	33	33	28	28	28
26	26	25	—	—	—	23	23	23	—	—	—	—	—	—
64	64	63	—	—	—	63	63	62	62	62	59	—	—	—
58	58	57	—	—	—	58	59	58	57	57	56	56	56	54
45	46	49	—	—	—	53	53	53	53	53	53	49	49	47
—	—	—	—	—	—	45	45	43	—	—	—	—	—	—
57	56	54	—	—	—	50	52	49	54	51	49	—	—	—
53	52	50	—	—	—	45	47	45	50	47	45	49	49	47
51	50	48	—	—	—	45	47	45	46	43	42	45	45	44
49	48	46	—	—	—	41	43	42	—	—	—	44	44	42
—	—	—	—	—	—	38	38	38	—	—	—	—	—	—
53	53	52	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—
49	49	48	—	—	—	—	—	—	47	—	—	—	—	—
41	41	40	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	76	74	—	—	—	61	56	54	—	—	—	66	66	63
75	75	72	—	—	—				—	—	—	60	59	57
55	55	55	—	—	—	—	—	—	59	55	55	42	42	39
76	64	60	—	—	—	67	65	65	—	—	—	71	65	64
59	47	43	—	—	—	44	40	40	—	—	—	42	42	41
86	74	70	—	—	—	104	93	80	—	—	—	88	80	76
61	64	62	—	—	—	57	63	55	56	61	54	52	56	55
56	62	60	—	—	—	53	57	51	52	57	52	47	51	51
39	39	41	—	—	—	19	21	22	23	23	24	24	24	26
st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st	st
415	472	616	234	276	325	120 853 592	170 846 675	128 860 953	—	485	612	1 938	2 705	1 874
917	999	863	202	130	123	1 251	1 337	1 321	—	396	387	2 324	2 779	1 610
203	223	258	85	95	103	256	394	649	—	457	461	365	393	205
99	224	147	55	101	107	507	572	558	—	183	171	1 159	1 987	929
763	995	934	696	720	745	3 454	3 655	3 647	—	2 157	2 303	6 891	8 967	4 950
19	11	4	—	—	—	5	13	17	—	6	7	10	25	2
15	19	33	5	4	8	67	61	75	—	7	17	25	24	24
428	477	631	274	310	384	715	745	851	382	400	480	—	—	—
1 104	1 137	1 071	446	311	292	1 124	1 065	1 066	442	396	387	—	—	—
282	327	321	442	350	352	525	675	642	523	457	461	—	—	—
173	312	314	426	512	577	585	622	558	181	183	171	—	—	—
802	1 029	992	834	776	980	3 021	3 235	3 277	1 505	1 413	1 598	—	—	—
30	20	8	2	—	2	5	13	17	19	6	7	—	—	—
19	24	44	7	5	14	50	44	51	9	7	17	—	—	—

Kreatурspriser för Stockholm, Malmö och Göteborg 1913—september 1931.

Medelpris (öre) för kg levande vikt per år (1913—1930) och per månad (juli 1930—september 1931) för alla tre orterna.

Kreatursslag	1913	1920	1922	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	Juli 1930	Aug. 1930	Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931	Juli 1931	Aug. 1931	Sept. 1931
Kor:																									
Extra prima[1])	61	167	80	84	88	77	69	73	68	66	66	69	69	66	65	64	63	58	58	56	55	54	56	55	54
Kl. 1.	55	148	70	73	76	68	59	60	58	58	58	61	61	59	58	56	55	51	50	49	49	48	49	48	47
» 2. . . .	50	127	60	63	66	57	51	51	50	50	50	52	53	51	50	48	47	45	43	42	40	39	40	40	39
» 3.[2]) . . .	41	96	46	44	49	46	37	32	35	36	36	37	39	36	35	34	33	32	30	29	29	30	30	29	29
Kvigor (o. stutar):																									
Extra prima[1])	66	185	92	93	97	86	77	80	76	73	74	76	75	73	72	70	70	65	64	64	64	64	64	64	62
Kl. 1.	60	163	82	80	85	77	70	71	67	67	68	69	69	68	66	65	64	61	59	57	58	58	57	57	56
» 2. . . .	50	126	64	64	67	63	53	51	53	55	56	57	57	55	54	53	53	51	48	47	46	47	46	46	45
Tjurar:																									
Extra prima[1])	65	166	86	82	86	77	71	69	71	71	73	74	75	72	71	69	68	62	58	58	55	54	55	53	50
Kl. 1.	62	152	77	73	76	72	65	63	65	66	67	69	70	68	67	65	65	58	54	54	51	49	49	48	46
» 2.	58	139	74	68	72	67	61	59	62	64	65	66	67	65	65	63	62	56	52	52	49	47	46	46	44
» 3.[2]) . . .	50	120	59	55	59	57	52	47	48	54	56	57	57	55	54	54	54	51	46	46	45	44	43	43	41
Oxar:																									
Extra prima[3])	63	186	87	90	93	80	70	75	69	69	69	72	72	69	66	67	67	62	59	55	56	58	62	58	55
Kl. 1.[4]) . . .	57	159	70	73	78	69	61	62	60	62	63	65	66	63	60	59	58	56	53	49	50	52	56	52	50
» 2.[4]) . . .	48	123	53	52	60	53	40	32	35	43	46	47	46	41	40	39	39	36	35	33	32	34	36	35	33
Kalvar:																									
Sötmjölks-																									
(90—100 kg)[5])	73	241	129	109	105	93	86	90	88	84	74	73	78	78	79	82	82	76	72	72	75	75	67	65	60
(70— 90 »)[5])	67		117																						
Skummjölks-[6])	57	173	80	76	76	69	63	65	64	60	52	53	55	54	53	56	56	53	51	51	56	55	49	48	43
Får:																									
Yngre[7]) . . .	58	178	82	73	88	87	82	77	84	79	79	75	73	69	67	61	60	63	72	74	68	68	69	66	63
Äldre[8]) . . .	53	157	69	62	67	61	60	55	55	49	48	45	44	42	42	39	38	40	42	43	39	39	39	37	36
Svin:																									
Slakterisvin[9])	82	242	134	96	128	118	89	99	114	95	93	90	83	77	76	70	64	56	59	62	60	56	58	63	60
Rena, större .	81	236	128	93	125	114	81	93	108	88	86	83	78	71	69	62	57	50	53	56	53	49	50	55	53
Suggor	68	165	91	70	91	76	52	63	74	55	46	46	45	39	40	39	37	31	33	33	28	24	23	25	26

Uppgifterna avse: [1]) endast Stockholm och Malmö. — [2]) 1913 St. och M. — [3]) 1913 St. och M. samt därefter endast St. — [4]) 1922—aug. 1927 St. och Göteborg, sept. 1927—jan. 1928 endast St., febr.—juni 1928 St. och G., därefter endast St. — [5]) 1913 endast M., vissa delar av åren 1922—1925 endast St. och G. — [6]) fr. o. m. juli 1926 endast St. och G. — [7]) 1925 endast St. och G. — [8]) 1924—1925 endast St. och G. — [9]) vissa delar av åren 1927 och 1928 endast St. och M.

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg juli 1930—september 1931.

Partip riser (öre pr kg) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	Juli 1930	Aug. 1930	Sept. 1930	Okt. 1930	Nov. 1930	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mars 1931	April 1931	Maj 1931	Juni 1931	Juli 1931	Aug. 1931	Sept. 1931
Stockholm.															
Abborre, stor . .	100	85	75	100	100	100	110	120	110	125	70	70	80	100	100
liten .	75	65	60	70	70	70	80	90	80	90	50	30	40	60	60
Braxen	85	90	80	90	90	80	—	—	—	110	70	70	70	80	90
Gädda, levande .	180	180	160	170	150	170	180	190	225	175	100	100	130	135	150
slaktad .	140	130	120	150	—	160	170	160	200	135	75	75	95	100	110
Gös	180	180	170	180	190	195	190	170	200	200	125	125	150	130	170
Hälleflundra, stor	180	160	160	150	150	155	160	—	—	190	120	150	150	160	150
liten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	100	115	120
Id	—	—	—	75	50	50	60	—	—	40	35	35	35	40	50
Kolja, svensk .	80	90	80	85	80	100	110	120	130	130	80	80	65	70	80
Kungsflundra .	—	—	—	115	110	125	125	110	125	125	—	—	—	—	100
Lake, stor . .	—	—	—	—	—	—	160	150	150	130	80	—	—	—	—
insjö- liten . .	—	—	—	—	—	—	90	100	100	—	—	—	—	—	—
Lax, färsk . .	350	325	350	340	350	350	375	400	375	400	325	300	275	255	275
Piggvar	175	150	175	180	200	225	240	225	200	250	175	125	150	160	175
Röding	200	200	225	250	225	250	250	250	250	250	225	—	—	—	—
Rödspotta, stor .	100	90	100	100	100	120	110	120	110	90	80	70	100	80	90
liten	80	75	75	70	70	65	100	110	100	60	50	50	60	50	60
Sik, stor . . .	160	155	160	160	150	150	160	170	170	150	110	120	150	140	145
liten . . .	120	115	130	130	125	130	140	150	150	—	80	85	100	80	85
Siklöja	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sill, färsk . . .	—	—	—	—	40	40	30	40	—	—	—	—	—	—	—
Sjötunga, stor .	150	180	185	185	180	180	190	215	190	150	110	110	100	120	115
liten	75	90	100	100	125	120	130	140	130	100	85	85	80	90	95
Slätvar	—	—	—	200	210	215	215	225	200	225	140	125	150	160	175
Strömming . .	35	45	40	60	50	40	35	40	35	50	26	25	30	35	40
Torsk, m. huvud	60	50	60	50	45	50	60	50	50	55	50	—	—	80	90
svensk huvudlös	60	70	80	80	80	60	85	80	70	75	60	60	90	—	—
Vitling, stor . .	30	35	40	35	35	25	45	50	45	40	30	30	30	25	30
liten .	—	—	—	22	—	20	30	40	40	30	20	20	20	20	25
Ål, levande, stor	275	250	225	250	175	325	325	350	350	300	250	260	260	225	250
liten	250	250	225	200	—	250	250	275	250	250	200	200	200	175	195
Göteborg.															
Sill, stor . . .	56	39	36	29	34	29	24	36	36	41	31	57	54	35	28
blandad .	—	—	27	23	32	17	13	16	16	19	—	35	38	20	16
liten . . .	27	21	13	22	19	7	6	8	8	10	13	—	13	13	15
Kolja, stor . .	98	92	103	106	103	98	84	103	113	107	75	84	84	71	105
halvstor	83	67	72	106	85	85	86	98	114	115	72	75	70	57	96
liten . .	28	21	29	49	48	54	57	62	72	60	35	36	37	24	53
Vitling	20	21	28	34	28	27	33	45	33	33	29	28	24	17	26
Torsk, stor . .	50	62	68	89	67	49	47	57	52	44	40	36	53	60	81
liten . .	14	11	24	39	35	27	28	31	18	28	22	22	18	17	30
Långa	75	73	89	98	94	81	71	74	64	64	67	86	85	66	110
Gråsik	23	23	33	46	38	25	29	31	29	22	25	29	18	18	31
Tunga, röd . .	124	139	147	163	156	185	195	209	146	86	72	92	94	94	111
äkta .	304	538	561	409	344	294	501	537	379	345	228	189	374	401	440
Piggvar	234	260	295	264	289	288	260	290	258	228	156	172	207	217	273
Slätvar	231	244	280	252	240	200	214	261	227	208	130	157	202	194	218
Rödspotta . .	112	91	80	70	76	113	130	127	81	70	56	94	87	74	79
Hälleflundra . .	174	180	132	153	158	154	169	169	175	175	144	163	135	157	144
Makrill	52	47	63	84	77	—	—	—	—	81	47	27	36	41	57
Tillförsel:															
Antal båtar .	2217	2 164	2642	2572	2060	2 467	2774	2 145	2 281	1 713	1 627	2 175	2 325	1 940	2 502
» lådor .	82 008	87 181	42 010	46 384	38 074	39 210	81 869	47 915	46 591	27 644	57 621	57 422	58 616	47 736	49 751

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Av ombuden meddelade minutpriser å färsk fisk (öre pr kg).

	Juli	Aug.	Sept.
Uppsala:			
Braxen	117	118	125
Flundra	250	250	250
Gös	—	225	250
Makrill	—	150	131
Sik	—	200	200
Ål	—	300	200
Nyköping:			
Braxen	90	90	—
Flundra	—	100	—
Gös	200	—	210
Id	90	90	—
Makrill	—	—	120
Ål	275	—	—
Eskilstuna:			
Gös	183	219	217
Linköping:			
Braxen	146	148	147
Gös	200	226	250
Hälleflundra	259	250	259
Id	119	125	—
Kotlettfisk	153	150	150
Kummel	144	147	146
Makrill	93	100	100
Röding	300	300	300
Sik	193	188	198
Sjötunga	177	166	178
Ulk	150	150	150
Vitling	78	77	77
Ål	296	290	292
Norrköping:			
Vitling	78	70	78
Motala:			
Sjötunga	161	153	169

	Juli	Aug.	Sept.
Jönköping:			
Makrill	78	100	100
Sik	194	200	200
Västervik:			
Sik	182	200	200
Ål	194	195	210
Visby:			
Braxen	138	144	140
Flundra	88	80	98
Gös	180	233	244
Hälleflundra	255	260	260
Id	80	—	—
Kummel	180	180	190
Makrill	113	137	129
Röding	300	—	—
Sik	225	206	195
Sjötunga	184	183	190
Vitling	98	100	100
Ål	—	250	244
Halmstad:			
Flundra	83	78	77
Vitling	61	62	60
Göteborg:			
Makrill	65	79	81
Vitling	54	66	71
Lysekil:			
Laxöring	273	272	283
Makrill	46	63	71
Vitling	50	50	50
Ål	219	204	197
Vänersborg:			
Makrill	78	94	115

	Juli	Aug.	Sept.
Arvika:			
Gös	200	210	225
Hälleflundra	250	249	250
Västerås:			
Gös	178	216	229
Makrill	80	100	100
Avesta:			
Hälleflundra	—	250	—
Vitling	80	78	80
Söderhamn:			
Braxen	100	—	—
Gös	225	—	—
Hälleflundra	250	250	250
Lax	413	450	—
Makrill	100	100	100
Sik	182	200	200
Ål	194	200	200
Kramfors:			
Hälleflundra	250	250	250
Laxöring	275	—	—
Sik	193	200	193
Luleå:			
Harr	168	175	181
Lake	100	100	100
Sik	168	175	181
Malmberget:			
Sik	118	155	141
Kiruna:			
Röding	178	176	174
Sik	131	140	145

Detalj- och partipriser i Sverige.

Tid	Socialstyrelsens detaljprisindex		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finanstidn. partisindex
	Samtl. levnadskostnader	Livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Läderv.	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
» 1928	173	157	151	146	155	150	143	157	148	140	111	185	146	149
» 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
dec./jan. 1931	161	134	117	114	122	116	115	119	105	119	109	129	108	108
mars/apr. »	160	133	113	110	117	113	111	115	104	111	104	125	103	107
juni/juli »	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	105
juli/aug. »	·	130	110	106	114	109	108	111	105	105	98	118	97	105
aug./sept »	·	129	109	106	113	108	106	111	104	107	97	117	95	104
sept./okt. »	158	130	107	101	112	107	101	111	100	109	90	117	93	100

Tidskriftsöversikt.

(September 1931.)

Allmänna sociala frågor.

BEYER, G. Die Idee der Vernunft in der Arbeiterbewegung. Die Arbeit 1931, nr 9.

EHRENZWEIG, P. Wie ist eine Lösung der Rationalisierungskrisen möglich? Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 17.

GEIGER, TH. Die Mittelschichten und die Sozialdemokratie. Die Arbeit 1931, nr 8.

HEITMANN. Die Befugnis des nationalen Gesetzgebers zur Regelung der Arbeitsverhältnisse in der Binnenschiffahrt. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 25.

HELLER, F. Des causes de la crise économique mondiale. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 2/3.

LIPPINCOTT, B. James Fitzjames Stephen: Critic of democracy. Economica aug. 1931.

MERTENS, H. Die Enzyklika »Quadragesimo anno». Die Arbeit 1931, nr 9.

SCHEVENELS, W. Arbeiten und Resultate der XV. internationalen Arbeitskonferenz. Die int. Gewerkschaftsbewegung 1931, nr 8.

Encyklika Quadragesimo anno. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 19.

The Fifteenth Session of the International Labour Conference. International labour review aug./sept. 1931.

List of theses in economics and allied subjects in progress in universities and colleges in the British Commonwealth of nations. Economica aug. 1931.

Brittiska Ostafrika.

Government Labour in the Mandated Territory of Tanganyika. International labour review aug./sept. 1931.

Labour in the Mandated Territory of Tanganyika in 1929. International labour review aug./sept. 1931.

Italien.

HESSLER, C. A. Fascismens statslära. Nordisk tidskrift 1931, nr 5.

Ryssland.

BAUER, O. Rasjonalisering og socialisme. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1931, nr 7.

SCHWARZ, S. Femårsplanen och arbetarklassen. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 39—41.

Storbritannien.

BOWEN, J. W. The Civil Service Royal Commission. The Labour magazine sept. 1931.

DAVIES, A. E. The drift to railway nationalisation. The Labour magazine sept. 1931.

DAVIES, T. G. The Macmillan report. The cooperative review sept. 1931.

GILLIES, W. The crisis. The Labour magazine sept. 1931.

RHODES, E. C. Labour and output in the coalmining industry in Great Britain. (Med diskussion). Journal of the Royal statistical society 1931, nr 4.

STAMP, J. C. The Report of the Macmillan Committee. The economic journal sept. 1931.

WOYTINSKY, W. Ein neues Programm zur Bekämpfung der Krise in England. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 36.

Den engelska välfärdsregeringens besparingsprogram. Industria 1931, nr 20.

Tyskland.

GLEITZE, B. Das Problem der Hochschulüberfüllung. Die Arbeit 1931, nr 9.

KAUFMANN, H. Verluste durch Schwindelfirmen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 27.

NÖRPEL, C. Grenzen des Arbeitsrechts. Die Arbeit 1931, nr 8.

Arbetarskydd.

ASCHER. Führt die Industrialisierung eines Volkes zu seiner Degenerierung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 8.

BLATTER. Unfälle durch Schiebetüren und ihre Vermeidung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.

BRIGGS. G. M. Experiments in safety technique. National safety news sept. 1931.

BURKE, T. Art convevs the safety message. National safety news sept. 1931.

CRAENE-VAN DUUREN, L. H. DE & WEDBERG, ELVIRA. Mödrarna och arbetet. Hertha 1931, nr 7.

CURTIS, F. J. New products bring new hazards. National safety news sept. 1931.

GENKIN, S. Über Asthma bei Perlmutterarbeitern. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 9.

IMMERSCHITT, J. Unfälle durch Endausschalter an elektrisch betriebenen Motorlaufwinden. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 8.

KOELSCH. Die Hygiene des verminderten Luftdrucks. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 8.

LANGELEZ, A. A propos d'un cas d'hydrargyrisme. Revue du travail 1931, nr 8.

—. Les dangers du chromage électrolytique. Revue du travail 1931, nr 8.

LUTZ. Ein Beitrag zur Frage der Unfallverminderung und Steigerung der Arbeitsleistung. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 9.
MARSH, B. R. Trained foremen prevent accidents. National safety news sept. 1931.
MITGAU. Gut eingerichtete Absaugeanlage bei Arbeiten mit Trichloräthylen-Gummilösung als Klebemittel. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
MORTON, G. There's an art in falling. National safety news sept. 1931.
PELOW, E. Om skydd mot yrkesfara vid cirkelsågar. Arbetarskyddet 1931, nr 9.
PETER. Die Polizei im Dienst des Gasschutzes. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
PETERS. Tödlicher Unfall durch Umfallen eines Schiebetors. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
PHILIPP. Kreissägen auf Baustellen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
PRALLE, A. Technische Mängel im Rohrleitungswesen. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 8.
REINDOLLAR, G. E. Our experience with physical examinations. National safety news sept. 1931.
SCHWEISHEIMER, W. Die Staubgefährdung der Sattler und Tapezierer. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 9.
SHAW, R. A. Meeting old problems of the press room. National safety news sept. 1931.
TEISSL, L. Aussenluft, Raumklima und Dauerlüftung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
THALNER, R. F. Handling material with chains and cables. National safety news sept. 1931.
THOMAS, D. E. F. A test for electrical hand tools. National safety news sept. 1931.
VOGEL. Ein wertvoller Fortschritt im Gesundheitsschutz für Elektroschweisser und Bleilöter. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
The one-man driving of self-propelled railway vehicles. Industrial safety survey 1931, nr 4.
Rationalisation and the prevention of accidents. Industrial safety survey 1931, nr 4.

Sverige.

Olyckshändelsen i Björneborgs gjuteri. Teknisk tidskrift 1931, nr 37.

Finland.

Yrkesinspektionens verksamhet år 1930. Social tidskrift 1931, nr 9.

Storbritannien.

ROSENGREN, A. Intryck från en studieresa i England. Arbetarskyddet 1931, nr 8.

Tyskland.

FISCHER, IDA. Arbetarskydd vid den internationella hygienutställningen i Dresden. Arbetarskyddet 1931, nr 9.
LÜDERS, ELSE. Der Schutz der Kinder und Jugendlichen. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 26.
SCHLATTMANN. Die Notwendigkeit der Unfallverhütungsarbeit im preussischen Bergbau, ihre Aufgaben und ihre Durchführung. Soziale Praxis 1931, nr 37

Arbetslön och arbetstid.

Internationale Kohlenverständigung? Soziale Praxis 1931, nr 38.
Die Vierzigstundenwoche. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 36.

Sverige.

STERNER, R. Arbetsvillkoren inom hotell- och restaurangyrket. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 38.

Ryssland.

Stalins lönereform. Industria 1931, nr 20—21.

Schweiz.

Working conditions of agricultural wage earners in Switzerland. International labour review aug./sept. 1931.

Storbritannien.

PALME, A. Die Beschränkungen der Vertragsfreiheit im englischen Arbeitsrecht durch die Minimallohngesetzgebung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 27.

Tyskland.

MASCHKE, W. Die Urlaubsregelung für die Jugendlichen. Die Arbeit 1931, nr 9.
Die Nachprüfung und Neubearbeitung der amtlichen Tariflohnstatistik. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 17.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BERNHARD, E. Winter building as a remedy for seasonal unemployment. International labour review aug./sept. 1931.
DR[EYER, E.] Den internationale Arbejdsorganisation og Arbejdslöshedskrisen. Socialt Tidsskrift 1931, nr 9.
GYLLIN, Y. Arbetslösheten inför nationalekonomiskt forum. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 38.
HAAS, H. Die heutige Arbeitslosigkeit eine Folge der Rationalisierung? Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 12.
LEHFELDT, B. Reform der Arbeitslosenversicherung in Grossbritannien und Deutschland. Soziale Praxis 1931, nr 36—37.
WESTERGAARD, H. Arbejdslöshedens Paradoks. Nationalökonomisk Tidsskrift 1931, nr 4.

Amerikas förenta stater.

KROEGER, GERTRUD. Arbeitslosenfürsorge in den Vereinigten Staaten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 25.
WEBER, W. Massnahmen zur Bekämpfung der Arbeitslosigkeit in den Vereinigten Staaten von Amerika. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 27.
Arbejdslöshedsproblemet i de Forenede Stater. Udenrigsministeriets Tidsskrift 3 sept. 1931.

Finland.

Arbetslöshetens lindrande. Finsk kommunaltidskrift 1931, nr 5.
Offentliga arbetsförmedlingen under år 1930. Social tidskrift 1931, nr 9.

Kanada.

Unemployment insurance for Canada. The labour gazette 1931, nr 8.

Schweiz.

Die Altersgliederung der Arbeitslosen Ende Juli 1931. Wirtschaftliche und sozialstatistische Mitteilungen 1931, nr 9.

Storbritannien.

Persons disallowed unemployment benefit. The Ministry of labour gazette 1931, nr 9.

Proposed reductions in expenditure on unemployment grants and unemployment insurance. The Ministry of labour gazette 1931, nr 9.

Tyskland.

AURIN. Zur Frage des Umbaus der Arbeitslosenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 36.

DERKUM, H. Arbeiterfragen und Arbeitsmarktpolitik in der westdeutschen Landwirtschaft. Arbeit und Beruf 1931, nr 17.

HILDEBRANDT, H. Die Neuregelung der Kurzarbeiterunterstützung nach der Verordnung vom 27. August 1931. Der Arbeitgeber 1931, nr 18.

SCHEPP, J. Zum Umbau der Arbeitslosenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 39.

WENDENBURG, F. Kommunale Arbeitsfürsorge: Erfahrungen, Probleme, praktisch begründete Vorschläge. Soziale Praxis 1931, nr 38—39.

WIEDEMANN, W. Die Änderungen in der Sonderregelung der berufsüblichen Arbeitslosigkeit. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 25.

WIEDWALD, R. Zur Betreuung der arbeitslosen Jugend. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 25.

WOLFF, MARGARETE. Die Arbeitslosenversicherung der Heimarbeiter. Soziale Praxis 1931, nr 39.

ZAHN, F. Die deutsche Gutachterkommission zur Arbeitslosenfrage. Allg. statistisches Archiv 1931, nr 3.

ZSCHUCKE. Zur Sonderregelung der Kurzarbeiterunterstützung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 25.

Barunterstützung oder Naturalversorgung für die Arbeitslosen? Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 38.

Die Neuregelung der Versorgung der Arbeitslosen. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 39.

Österrike.

DOBLHOFF, W. Die Arbeitslosigkeit in Österreich. Soziale Praxis 1931, nr 39.

Befolkningsfrågan.

ROESLE, E. Gesundheitsbarometer. Allg. statistisches Archiv 1931, nr 3.

Sverige.

ALEGÅRD, G. Folkräkning och familjestatistik. Tiden 1931, nr 7.

Nederländerna.

GELDEREN, J. VAN. Volkszählung 1930 in Niederländisch-Indien. Allg. statistisches Archiv 1931, nr 3.

Tyskland.

STORCH, H. Voreheliche Empfängnis bei Erstgeborenen. Allg. statistisches Archiv 1931, nr 3.

Ungern.

THIRRING, G. Les recensements de la population en Hongrie sous Joseph II (1784—1787). Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 2/3.

THIRRING, L. Esquisse de l'accroissement de la population de la Hongrie d'avant et d'après la guerre et quelques propriétés caractéristiques des fluctuations du nombre des habitants. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 2/3.

Bostadsförhållanden.

GUYE, R. Post-war building difficulties and housing policy in Europe. International labour review aug./sept. 1931.

Sverige.

ANGER, F. Hyresutvecklingen i Stockholm under år 1930. Byggnadsvärlden 1931, nr 39.

Norge.

KRISTENSEN, P. Litt om byggemåter för og nu. (Föredrag.) Nordisk försäkringstidskrift 1931, nr 4.

Storbritannien.

LAWRENCE, A. SUSAN. The government and rural housing. The Labour magazine sept. 1931.

Tyskland.

FALK, F. Verewigte Wohnungsnot. Die Arbeit 1931, nr 8.

WESTHOLM, S. Några intryck från sommarens kommunala studiebesök vid tyska bostadsanläggningar. Sv. stadsförbundets tidskrift 1931, nr 5.

Bauen tut not! Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 39.

Ungern.

La construction d'habitations en Hongrie en 1930. [Ungersk text.] Magyar statisztikai szemle 1931, nr 8.

Fattigvård och barnavård.

Sverige.

Om ansvarsförbindelse vid sjukhusvård. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas medlemsblad 1931, nr 9.

Storbritannien.

Unemployed persons in receipt of domiciliary poor relief. The Ministry of labour gazette 1931, nr 9.

Tyskland.

ASCH, B. Kommunale Finanzlage und Wohlfahrtspflege. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 13.

HELLINGER, HANNA. Erwerbslosenküchen — ein Akt der Selbsthilfe. Soziale Praxis 1931, nr 39.
HOFFMANN, A. Offentlig understödsverksamhet i en tysk stad av Stockholms storlek. Sv. fattigvårds- och barnavårdstidning 1931, nr 9.
MICHAELIS. Vorschläge zur notstandszeitigen Massenversorgung durch Naturalleistungen. Der Arbeitgeber 1931, nr 18.

Föreningsväsen.

GROSSE, F. Der Wirtschaftsunterricht in der Funktionärbildung. Die Arbeit 1931, nr 9.

Sverige.

HANSSON, S. Landsorganisationens kongress. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 37.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. The transport and general workers' union. The Labour magazine sept. 1931.
WEINGARTZ, B. Englischer Gewerkschaftskongress. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 39.

Tyskland.

SCHINDLER-WULFF, A. Der allgemeine deutsche Gewerkschaftsbund in Frankfurt a. M. Arbeit und Beruf 1931, nr 17.
Der Frankfurter Gewerkschaftskongress. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 37.
Der 14. Kongress der freien Gewerkschaften. Soziale Praxis 1931, nr 37—38.

Österrike.

BOSCHEK, ANNA. Die Frauensektion im Bund der freien Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 18.
MATZNER, F. Schluss mit der Kraftverschwendung in der Gewerkschaftsbewegung! Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 17.
PROKSCH, A. Jugend und Gewerkschaften. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 18.

Hälso- och sjukvård.

HALLBÄCK, G. Nytt från läkekonst och socialmedicinskt arbete. Svenska röda korset 1931, nr 8.
SMITH, G. Hjulbårar för sjuktransport. Svenska röda korset 1931, nr 9.
SÖDERLUND, G. Några ord om sårinfektionens profylax. (Föredrag.) Svenska röda korset 1931, nr 9.
4. norske badekongress og nordisk badekonferanse i Oslo 12. og 13. juni 1931. Kommunalt tidsskrift 1931, nr 6.

Sverige.

BLADINI, L. Bostadshygienen på landsbygden. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 9.
Sjukhusens läkemedelsrabatter. Sjukhuset 1931, nr 4.

Danmark.

SÖRENSEN, C. J. Skolelægeordning og Invaliditetshyppighed. Socialt Tidsskrift 1931, nr 9.

Norge.

SETHNE, ANNA. Skolebad. Kommunalt tidsskrift 1931, nr 6.

Tyskland.

BERGLUND, Å. Socialmedicinska intryck från Berlin. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 9.

Ungern.

KORÁNYI, A. Les enseignements de la statistique de la tuberculose des années de la guerre. Journal de la Société hongroise de statistique 1931, nr 2/3.
SZÉL, TH. Les plus récents résultats de la statistique de la mortalité tuberculeuse en Hongrie. [Ungersk text.] Magyar statisztikai szemle 1931, nr 8.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

EKEROT, V. Egnahemsverksamheten och den ekonomiska depressionen. Sunt förnuft 1931, nr 5.

Italien.

VÖCHTING, F. Eigentum und Eigentümer in der römischen Campagna. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 375.

Ryssland.

OLBERG, P. Den andra ryska agrarrevolutionen. Tiden 1931, nr 7.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Kollektive avtaler og konflikter. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 8/9.

Sverige.

SUNDBERG, H. G. F. Kollektivavtalen för sjukvårdsinrättningarnas personal. Sjukhuset 1931, nr 4.
[SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.] Arbetsförbudet i Ådalen. [Skrivelse till J. O.] Industria 1931, nr 20.
Ådalsrapporten och åtalen. Svensk tidskrift 1931, nr 6.

Finland.

AHLROTH, I. Rättsfall från högsta förvaltningsdomstolen, som beröra arbetsreglementen. Social tidskrift 1931, nr 9.

Frankrike.

MALMBORG, E. En fransk textilarbetarstrejk. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 36.

Norge.

T[ORSVIK], HJ. Den norske storkonflikt. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 20.
—. Uppgörelsens timmar. Industria 1931, nr 20.
Av storkonfliktens historikk. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 8/9.
Storlockouten. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1931, nr 7.

Tyskland.

ORGIES-RUTENBERG, J. v. Der starre Lohn. Der Arbeitgeber 1931, nr 17.

WEDEMEYER, R. Unternehmertum im Abwehrkampf. Der Arbeitgeber 1931, nr 18.

Ungern.

Les conflits de travail en 1930. [Ungersk text.] Magyar statisztikai szemle 1931, nr 8.

Kooperation.

CUNNINGHAM, MAUDE E. Co-operation and social services. The co-operative review sept. 1931.

FAUCHERRÈ, H. International co-operative education. Review of international cooperation sept. 1931.

FAUQUET, G. Co-operation of organised producers and consumers — general survey. Review of international cooperation sept. 1931.

TÖNNIES, F. Philosophische und ökonomische Schätzung der Konsumgenossenschaften. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 37.

Sverige.

Das Ausbildungswesen der schwedischen Konsumgenossenschaftsbewegung. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 37.

Fastighetsägarna och kooperationen. Sveriges fastighetsägaretidning 1931, nr 19.

K[ooperativa] F[örbundet]s kongress. Kooperatören 1931, nr 15/16.

Danmark.

Statistik der dänischen Konsumvereine. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 38.

Frankrike.

VUKOVICH, A. Konsumentkooperationen i Frankrike. Kooperatören 1931, nr 17.

Nederländerna.

Aantal leden van verbruikscoöperaties op 1 Januari 1931. Maandschrift van het centraal bureau voor de statistiek 1931, nr 8.

Spanien.

DURANT NAFTEL, D. Impressions of Republican Spain and Spanish co-operation. Review of international cooperation sept. 1931.

Tyskland.

GROTKOPP, W. Die deutschen Konsumvereine in der Krise. Die Arbeit 1931, nr 9.

KREBS, W. Das Genossenschaftswesen im Jahre 1930. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 421.

An enquiry into distributive co-operative societies in Germany. International labour review aug./sept. 1931.

Österrike.

WODAK, W. Co-operative societies and insurance in Austria. Review of international cooperation sept. 1931.

Levnadskostnader.

Amerikas förenta stater.

Family expenditures in New York City. The service letter on industrial relations 31 aug. 1931.

Frankrike.

Enquête sur les prix des denrées dans les lycées en 1929, 1930 et 1931. Bulletin de la statistique générale de la France 3 kv. 1931.

Mouvements comparés des prix de gros et des prix de détail de quelques denrées. Bulletin de la statistique générale de la France 3 kv. 1931.

Storbritannien.

GEORGE, R. F. Potato prices in England and Wales. Journal of the Royal statistical society 1931, nr 4.

Tyskland.

HEINIG, K. Kartellpreise für die Armen. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 39.

LEDERER, W. Was verbrauchen wir? Die Arbeit 1931, nr 39.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

STUDDERS, H. Erziehungswerte der Berufsarbeit. Soziale Praxis 1931, nr 37.

Amerikas förenta stater.

HAUSMANN, M. F. Recent developments in vocational guidance in the United States. International labour review aug./sept. 1931.

Nykterhetsfrågan.

HERCOD, R. Die internationale Arbeit gegen die Verbots- und Enthaltsamkeitsbewegung. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 4.

—. Le trafic des spiritueux dans les territoires sous mandat. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 4.

KLATT, G. Alkohol und Gemeinschaft. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 4.

SCHMÖLDERS, G. Prohibition und Volksgesundheit. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 4.

Danmark.

RÖGIND, S. Dansk Beværterstatistik. Antallet af Rettigheder til Udskænkning af eller Handel med Alkoholholdige Drikke. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 9.

Norge.

ARCTANDER, SIGNY. Statistische Übersicht über die Mässigkeitsverhältnisse in Norwegen. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 4.

T[HULIN], E. Det norska vinmonopolet. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 9.

Socialförsäkring.

BUNDSCHU. Hysterie als Invaliditätsursache. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 18.

LAVONIUS, H. Om organisationen av sjukkassornas läkarfråga. Social tidskrift 1931, nr 9.

Sverige.

BERGSTRÖM, G. Socialförsäkringsbolagens bidrag till statsverket. Assurans 1931, nr 17.

ENGSTRÖM, R. Sjukkassereformen. Hertha 1931, nr 7.

S[IDVA]LL. Olycksfallsförsäkringslagen och s. k. Stockholmsäktenskap. Arbetarskyddet 1931, nr 9.

SJÖFORS, I. Om invalidlivränta m. m. vid olycksfall i arbete. Arbetarskyddet 1931, nr 9.

SÖRENSEN, C. J. Den svenske Sygeforsikringsreform. Socialt Tidsskrift 1931, nr 9.

TEGENDAL, E. Den nya sjukkasselagstiftningen. Sjukhuset 1931, nr 4.

Farliga tendenser inom sjukkassevärlden. Sunt förnuft 1931, nr 5.

Vad den nya sjukkasselagstiftningen innebär. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 9.

Norge.

TANBERG, A. Reumatisme og syketrygden. Kommunalt tidsskrift 1931, nr 6.

Schweiz.

Schweizisk lag om ålderdoms- och efterlevandeförsäkring. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 6.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1931.

Genomsnittssiffran för antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket steg i oktober till 257 från 197 i september. Visserligen plägar alltid arbetstillgången å den svenska arbetsmarknaden med oktober månads inbrott undergå en av säsongsvängningarna betingad reducering, vilken i första hand berör alla utearbeten, men den nu inträffade försämringen torde ingalunda kunna betraktas enbart som en säsongförskjutning. Detta framgår också vid en jämförelse med de föregående årens oktobersiffror, vilka samtliga, med undantag för 1921, voro avsevärt lägre än innevarande års. Fackföreningarnas arbetslöshetsstatistik, vars senaste tillgängliga siffror hänföra sig till den 30 september, vittnar jämväl om att det allmänna läget nu är vida ogynnsammare än under tidigare år.

Förhållandena inom jordbruket pläga under oktober till god del få sin prägel av den mot månadens slut försiggående omflyttningen av årspersonal. I år kunde man konstatera, att överallt arbetstillgången härvidlag varit sämre än vad man normalt brukar räkna med. De tryckta tiderna ha tvingat till synnerligen kännbara begränsningar i arbetarantalet för kommande vinter i fråga om alla kategorier jordbruksarbetare, dock mest framträdande beträffande ogifta drängar. Den under flera år så markerade bristen å kompetenta ladugårdsskötare synes numera ha upphört, och vid månadens slut hade icke blott utjämning skett utan även uppstått överskott. Månadskarlar och daglönare funnos i överflöd, särskilt sedan värnpliktsövningarna avslutats och ersättarna blivit utan sysselsättning. I betodlingsdistrikten var efterfrågan på arbetskraft betydligt mindre än tillgången, beroende i huvudsak på att man redan vid vårarbetet träffat avtal jämväl för betupptagningen på hösten.

Inom industrigruppen har sökandefrekvensen undergått en kraftig stegring, samtidigt som antalet lediga platser också visat ökning, detta senare förhållande en följd av att stenindustrien nu igångsatt arbetena för statens beställningar å gatsten. Metall- och maskinindustriens läge var ytterligare försvagat sedan föregående månad, och anmärkningsvärt stor var tillströmningen av arbetslösa från verkstäderna, där nya inskränkningar i driften förekommit. En tydlig avmattning förspordes även inom byggnadshanteringen, förklarligt nog på grund av arbetenas avslutande å bostadsbyggen, avsedda för inflyttning vid månadens början. Minskningen i arbetstillgången berörde främst snickare och hantlangare, men även beträffande måleriarbetare var efterfrågan mindre än vanligt vid denna tid. Ställningen inom trävaruindustrien är för närvarande synnerligen bekymmersam, särskilt i Västernorrlands län, där antalet arbetssökande sprungit upp till en anmärkningsvärd höjd.

Beträffande de merkantila yrkena och transportverksamheten förmärktes ävenledes en tydlig åtstramningstendens, mest framträdande inom kontors- och butiksbranschen. Restaurangfacket har fått vidkännas en

säsongmässig nedgång i arbetstillgången, vilken främst berörde serveringspersonalen, men även diskerskor och köksor. Transportarbetarna hade icke samma goda sysselsättning i samband med årets oktoberflyttning som under föregående år.

Gruppen husligt arbete uppvisade en viss minskning i platstillgången, och från många håll rapporterades, att den tidigare förefintliga bristen på kunniga hembiträden numera syntes hävd.

Sjöfarten företedde en för årstiden tämligen god arbetstillgång med en gynnsammare relationssiffra än föregående månad, och en del av de upplagda fartygen synes ha återupptagit seglationen. Från sjömanshusen redovisades 2 282 påmönstringar mot 2 112 avmönstringar.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsatta arbetare steg under redogörelsemånaden från cirka 6 725 till 7 250. Vid utgången av oktober månad 1930 var siffran 2 100. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av oktober 40 377 mot 35 701 en månad tidigare. Oktobersiffran för år 1930 var 8 589.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under oktober samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	*182*	*150*	*119*	*104*	*106*	*119*	*118*	*101*	*93*	*104*	*141*	*134*
1913—1922	*196*	*203*	*171*	*148*	*134*	*138*	*129*	*123*	*115*	*127*	*174*	*187*
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	*198*	*201*	*197*	*257*	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	111	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	118	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	*111*	*125*	*131*	*182*	—	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	*224*	*228*	*222*	*286*	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·3	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·8	9·9	9·6	8·6	8·8	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·8	15·6	14·1	12·8	9·9	9·4	8·8	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9
1931	*20·2*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·2*	*12·4*	*11·3*	*12·3*	*13·3*	—	—	—

Arbetstillgången under tredje kvartalet 1931

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgång m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under tredje kvartalet år 1931 är, på sedvanligt sätt, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar. Frågeformulären ha till största delen insamlats genom socialstyrelsens ombud i orterna. Av ombuden, vilka för närvarande uppgå till ett antal av 47, äro 21 föreståndare för arbetsförmedlingskontor, tillhörande Sveriges offentliga arbetsförmedling. Direkt av socialstyrelsen ha dylika uppgifter insamlats från arbetsgivare i Stockholm med närmaste omnejd ävensom från sådana större arbetsgivare i landsorten, som i regel sysselsätta minst 200 arbetare.

För tredje kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 1 959 arbetsgivare med 266 565 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under tredje kvartalet 1931, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 139 arbetsgivare med 21 040 arbetare (8 %),
såsom *oförändrad* av 925 arbetsgivare med 97 656 arbetare (37 %) och
såsom *sämre* av 895 arbetsgivare med 147 869 arbetare (55 %).

Av de redovisade arbetarna ha 22 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 31 % haft medelgod och 47 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror närmast föregående kvartal voro resp. 24, 31 och 45 samt för tredje kvartalet 1930 resp. 34, 32 och 34.

Arbetstillgångens växlingar under den senaste tioårsperioden framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.[1]

Kvartal	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931
I	1·80	2·12	2·96	3·03	2·91	3·01	3·04	3·22	3·25	3·26	2·51
II	1·87	2·62	3·19	3·12	3·11	3·09	3·25	3·40	3·47	3·22	2·66
III	2·11	2·89	3·24	3·04	3·07	3·06	3·24	3·33	3·51	2·94	2·61
IV	2·14	2·87	3·17	2·98	3·08	3·07	3·21	3·28	3·43	2·77	—
Medeltal	1·98	2·63	3·14	3·04	3·04	3·06	3·19	3·31	3·42	3·05	—

[1] Se Soc. Medd. årg. 1925, sid. 880 ff.

Den för det gångna kvartalet framräknade konjunktursiffran 2·61 ligger något lägre än motsvarande genomsnittstal för årets andra kvartal (2·66). Nedgången är visserligen i och för sig obetydlig, men torde få anses som ett klart vittnesbörd om att de tecken till ljusning inom näringslivet, som man trodde sig kunna skönja i närmast föregående kvartals förbättrade konjunktursiffra, i stort sett försvunnit, och läget måste i sin helhet betecknas såsom synnerligen ovisst, icke så mycket beroende på rent interna svenska förhållanden, utan fastmer till följd av det genom de ekonomiska omsvängningarna tillskapade allmänna osäkerhetstillståndet ute i världen.

Den inträffade försämringen berörde i huvudsak exportindustrierna, företrädesvis trävaru-, pappers- och järnbranscherna, under det att hemmaindustrierna rätt väl höllo sin ställning och till och med på sina håll redovisade förbättrad arbetstillgång.

De här berörda konjunktursiffrorna återspegla huvudsakligen den ena faktorn på arbetsmarknaden, nämligen tillgången å arbete. Frågan om arbetstillgångens storlek i förhållande till utbudet av arbetskraft får däremot icke sin belysning ur detta material. För att åskådliggöra relationen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft meddelas här följande siffror ur de månatliga redogörelserna för den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet.

På 100 *lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	3:e kvartalet 1931			2:a kvartalet 1931			3:e kvartalet 1930		
	sept.	aug.	juli	juni	maj	april	sept.	aug.	juli
Jordbruk och skogshushållning . . .	131	125	111	91	78	96	110	99	81
Övriga näringsgrenar	222	228	224	212	193	233	160	161	157
Samtliga »	**197**	**201**	**198**	**187**	**164**	**194**	**146**	**144**	**140**

En jämförelse mellan månadssiffrorna såsom uttryck för läget på arbetsmarknaden under det nu gångna kvartalet och motsvarande period förra året ger vid handen, att siffrorna i år voro avsevärt ogynnsammare än i fjol såväl beträffande jordbruk som övriga näringsgrenar. Relativt stort var överskottet av arbetssökande i jordbruket under den brådaste skördemånaden, september, delvis beroende på den relativt ringa efterfrågan på betfolk, men även i fråga om fasta platser för oktoberflyttningarna rådde knapphet i förhållande till de rikligt inströmmande ansökningarna.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika industrigrenarna under senaste året ha i tabellen å sid. 878—879, som utgör en sammanfattning av de lämnade uppgifterna från arbetsgivare inom olika industrigrenar, angivits konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet ävensom motsvarande jämförelsetal för de fyra närmast föregående kvartalen. Sammanföras de i tabellen återgivna siffrorna för vissa större industrigrupper, erhållas för de i jämförelsen medtagna kvartalen följande konjunktursiffror:

	Konjunktursiffror				
	3:e kvart. 1931	2:a kvart. 1931	1:a kvart. 1931	4:e kvart. 1930	3:e kvart. 1930
Malmbrytning och metallindustri	2·17	2·23	2·24	2·47	2·80
Jord- och stenindustri	2·33	2·50	1·86	1·91	2·40
Trävaruindustri	2·52	2·77	2·42	2·87	2·97
Pappers- och grafisk industri	2·81	2·87	2·77	2·97	2·98
Livsmedelsindustri	3·36	3·22	3·26	3·40	3·49
Textil- och beklädnadsindustri	2·96	2·91	2·88	3·17	3·03
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·08	2·87	2·55	3·30	3·65
Kemisk-teknisk industri	2·48	2·54	2·57	2·66	2·73

Inom gruppen *malmbrytning och metallindustri* företedde malmgruvor och malmförädlingsverk fortfarande mycket låga konjunktursiffror; dock ägde detta kvartal ingen nedgång rum för den sistnämnda industrigrenen. Som förut ha driftsinskränkningar och även nedläggelser förekommit här och var. Järnmalmsexporten har gått ned avsevärt och torde för hela kvartalet ej uppgå till hälften av motsvarande kvartalssiffra förra året. Exporten av järn och stål har minskats med inemot 20 %. För vissa andra artiklar har läget emellertid varit gynnsammare, med någon ökning av exporten. Prisnivån har ytterligare försvagats. För den stora exporterande verkstadsindustrien har i stort sett en försämring ägt rum, ehuru läget alltjämt varit oenhetligt. Vissa industrier ha sålunda haft starka känningar av depressionen och måst företaga inskränkningar, under det att andra förklarat, att det ingalunda råder överflöd på yrkeskunnigt folk. Rapportmaterialet från skeppsvarven vittnade om minskad arbetstillgång sedan föregående kvartal, och nybyggen torde förekomma ytterst sparsamt numera. Elektromekaniska industrien har fortfarande haft att uppvisa den gynnsammaste konjunktursiffran inom gruppen, men en avmattning i ordertillgången har varit påtaglig.

Den genomsnittliga nivån för *jord- och stenindustrien*, som under föregående kvartal visade en tillfällig uppgång, har nu åter sjunkit. Konjunktursiffran för kolgruvorna var alltjämt den lägsta redovisade; betydande driftsinskränkningar förekommo, och vid vissa gruvor har det arbetats endast 3 dagar i veckan. Vid den egentliga stenindustrien var arbetslösheten som förut oroväckande stor, även om den höjda konjunktursiffran möjligen kunde tyda på ett förbättrat läge. Ett sådant torde emellertid vara att emotse först under de båda kommande kvartalen, då statens beställningar å smågatsten komma att effektueras och nya arbetstillfällen alltså skapas. Cementfabriker och kalkbruk uppvisade något gynnsammare siffror än föregående kvartal, medan tegelbruk och torvmossar mot kvartalets slut hade känning av arbetstillgångens sedvanliga minskning vid denna årstid.

Inom *trävaruindustrien* företedde sågverken ett avsevärt försämrat läge både i fråga om arbetstillgång och priser. Trots obetydliga lager i importländerna ha endast köp för omedelbara behov förekommit; priserna ha ständigt pressats nedåt och höja sig nu knappast över förkrigstidens nivå. Sveriges

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	36	7 517	—	—	1	82	6	430	10	4 361	19	2 644
2	Malmförädlingsverk	49	23 653	—	—	3	941	5	4 557	16	7 453	25	10 702
3	Järn- och stålmanufaktur	62	7 394	2	213	6	331	12	2 388	22	2 993	20	1 469
4	Mekaniska verkstäder	212	32 868	3	320	31	4 478	52	8 870	65	9 518	61	9 682
5	Skeppsvarv	16	6 599	—	—	1	798	3	3 634	3	116	9	2 051
6	Elektromekanisk industri	19	8 416	1	956	4	781	6	954	6	5 606	2	119
7	Annan metallindustri	45	3 504	1	80	6	605	15	1 001	17	1 461	6	357
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	7	1 247	—	—	1	25	—	—	2	598	4	624
9	Torvindustri	15	326	—	—	3	65	5	105	5	140	2	16
10	Stenbrott o. -huggerier	44	3 322	1	55	9	449	15	977	5	142	14	1 699
11	Kakel- o. porslinsind.	12	2 691	—	—	1	21	3	1 125	6	1 219	2	326
12	Tegelbruk	72	3 164	—	—	13	620	27	1 158	24	605	8	781
13	Glasbruk	21	2 566	—	—	3	177	5	817	6	592	7	980
14	Cementfabriker, kalkbruk	29	4 017	—	—	11	1 300	8	515	7	2 164	3	38
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	152	17 319	1	133	17	2 195	37	5 445	66	7 581	31	1 965
16	Snickeri- o. möbelfabr.	131	6 036	4	127	23	1 108	45	1 964	42	1 911	17	926
17	Annan trävarufabrikation	15	616	—	—	4	246	6	211	2	74	3	85
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	65	15 355	—	—	14	4 209	19	4 516	20	4 185	12	2 445
19	Pappersbruk	32	9 571	1	953	7	2 080	8	2 295	13	3 681	3	562
20	Bokbinderier m. m.	42	2 858	3	96	5	135	22	1 469	6	785	6	373
21	Boktryckerier o. graf. anst.	79	5 691	3	65	26	1 884	31	2 377	16	1 242	4	123
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	14	1 067	—	—	2	145	6	675	6	247	—	—
23	Bagerier	42	2 455	1	15	17	1 277	18	793	3	293	3	77
24	Sockerindustri	22	3 065	1	447	6	1 028	10	1 100	4	421	1	69
25	Choklad- o. konfektfabr.	24	3 171	—	—	5	1 467	12	982	7	722	—	—
26	Bryggerier och bränn erier	60	3 473	—	—	21	1 485	28	1 553	8	310	3	125
27	Tobaksfabriker	11	2 569	1	145	4	1 187	4	907	2	330	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	43	2 469	2	135	20	1 537	16	652	4	131	1	14
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	41	15 249	—	—	16	3 268	16	7 303	7	3 666	2	1 012
30	Jute- och linneindustri	9	2 717	—	—	2	430	3	1 103	2	439	2	745
31	Ylleindustri	47	7 888	2	499	20	3 449	14	2 585	6	675	5	680
32	Trikåfabriker	27	4 944	1	103	12	1 286	8	2 686	6	869	—	—
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	62	7 186	1	491	13	1 323	22	2 997	23	1 984	3	391
34	Annan hithör. industri	55	4 249	—	—	16	1 163	22	1 975	13	861	4	250
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	17	1 448	—	—	6	719	6	367	4	359	1	3
36	Skofabriker	53	6 529	1	53	10	1 607	19	1 823	14	2 161	9	885
37	Gummivarufabriker	6	4 552	1	50	3	2 853	2	1 649	—	—	—	—
38	Annan hithör. industri	24	1 056	1	58	8	390	7	196	6	382	2	30
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	24	1 461	—	—	8	594	9	495	6	357	1	15
40	Konstgödningsfabriker	8	813	—	—	—	—	4	419	4	394	—	—
41	Tändsticksfabriker	8	4 617	—	—	—	—	—	—	8	4 617	—	—
42	Annan hithör. industri	30	2 876	1	198	9	640	10	999	6	751	4	288
43	**Byggnadsverksamhet**	87	4 082	10	705	33	1 330	25	1 184	14	726	5	137
44	**Kraft-, belysn.- o. vattenv.**	35	6 015	2	57	13	2 434	14	2 569	5	775	1	180
45	**Handel och varulager**	31	2 423	—	—	12	1 112	13	1 092	5	214	1	5
46	**Land- och sjötransport**	24	5 461	—	—	6	355	10	2 378	3	1 045	5	1 683
47	*Summa* 3:e kv. 1931	**1 959**	**266 565**	**44**	**5 954**	**451**	**53 609**	**628**	**83 290**	**525**	**79 156**	**311**	**44 556**
48	» 2:a » »	1 918	257 071	47	4 798	479	56 013	651	79 921	493	79 319	248	37 020
49	» 1:a » »	1 907	248 240	32	3 279	401	46 387	586	69 001	557	83 577	331	45 996
50	» 4:e » 1930	1 885	267 560	70	9 712	512	69 158	583	78 653	445	68 871	275	41 166
51	» 3:e » »	2 013	292 745	78	9 418	679	89 150	681	94 199	403	72 972	172	27 006

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktursiffror					
Bättre		Oförändrad		Sämre		Brist		Normal tillgång		Överflöd		3 kv. 1931	2 kv. 1931	1 kv. 1931	4 kv. 1930	3 kv. 1930	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
2	135	11	624	23	6 758	—	—	9	785	27	6 732	1·73	1·94	1·91	2·11	3·08	1
3	1 462	8	3 149	38	19 042	—	—	11	4 386	38	19 267	1·82	1·79	1·89	2·81	2·52	2
2	83	18	1 217	42	6 094	1	25	18	1 944	43	5 425	2·30	2·24	2·09	2·07	2·38	3
10	1 984	67	8 706	135	22 178	1	92	97	11 130	114	21 646	2·28	2·38	2·43	2·54	2·85	4
—	—	3	922	13	5 677	—	—	6	4 027	10	2 572	2·48	2·73	2·57	2·57	2·68	5
3	1 283	11	1 555	5	5 578	—	—	12	2 221	7	6 195	2·63	2·81	2·45	3·13	3·60	6
3	180	16	1 283	26	3 041	1	21	26	1 685	18	1 798	2·60	2·47	2·48	2·55	2·81	7
—	—	2	214	5	1 033	—	—	1	25	6	1 222	1·54	1·58	1·58	1·48	1·56	8
—	—	8	151	7	175	1	14	10	221	4	91	2·67	3·20	2·69	2·66	2·78	9
3	112	17	926	24	2 284	—	—	17	752	27	2 570	2·10	1·91	1·40	1·35	2·19	10
—	—	3	365	9	2 326	—	—	5	1 323	7	1 368	2·31	2·52	2·66	2·94	2·83	11
7	504	48	1 470	17	1 190	—	—	34	1 819	38	1 345	2·51	3·10	1·93	1·97	2·79	12
—	—	9	1 045	12	1 521	—	—	7	556	14	2 010	2·07	2·48	2·01	2·21	2·25	13
1	34	18	2 674	10	1 309	—	—	14	700	15	3 317	2·77	2·62	2·16	2·27	2·69	14
4	396	48	4 956	100	11 967	—	—	46	4 407	106	12 912	2·48	2·85	2·39	2·79	2·87	15
5	147	60	2 905	66	2 984	—	—	84	3 340	47	2 696	2·60	2·46	2·43	3·00	3·23	16
—	—	8	350	7	266	—	—	9	392	6	224	3·00	3·08	3·12	3·66	3·37	17
4	490	26	6 838	35	8 027	—	—	18	4 254	47	11 101	2·68	2·50	2·52	2·69	2·94	18
2	240	17	5 244	13	4 087	—	—	14	3 218	18	6 353	2·91	3·16	2·71	2·88	2·81	19
2	197	16	753	24	1 908	1	26	31	1 929	10	903	2·58	2·66	2·68	3·35	2·95	20
2	62	55	3 260	24	2 369	1	62	65	5 143	13	486	3·09	3·43	3·44	3·60	3·44	21
—	—	9	692	5	375	—	—	7	429	7	638	2·90	2·52	2·48	2·97	3·39	22
3	57	31	1 984	8	414	—	—	29	1 834	13	621	3·35	3·22	3·34	3·19	3·38	23
1	447	18	2 358	3	260	—	—	4	681	18	2 384	3·44	2·87	2·97	3·34	3·62	24
1	237	15	2 620	8	314	—	—	17	2 399	7	772	3·23	3·23	3·11	3·21	3·27	25
—	—	42	2 315	18	1 158	—	—	34	1 643	26	1 830	3·27	3·29	3·36	3·45	3·30	26
4	946	5	718	2	905	—	—	9	2 239	2	330	3·45	3·62	3·74	3·61	3·81	27
4	445	31	1 767	8	257	1	21	28	1 569	14	879	3·67	3·36	3·43	3·76	3·65	28
10	3 167	24	6 075	7	6 007	—	—	35	13 144	6	2 105	2·84	2·59	2·95	3·06	2·50	29
2	430	2	594	5	1 693	—	—	3	1 031	6	1 686	2·45	2·64	2·57	3·43	2·86	30
9	2 896	25	3 245	13	1 747	3	852	31	5 601	13	1 435	3·31	3·20	2·98	3·12	3·09	31
1	103	17	1 643	9	3 198	1	17	22	4 586	4	341	3·13	2·91	2·86	3·28	3·42	32
2	500	34	3 192	26	3 494	2	576	47	4 153	13	2 457	2·94	3·18	2·83	3·27	3·50	33
5	281	24	2 003	26	1 965	—	—	41	2 991	14	1 258	2·95	3·19	2·78	3·15	3·46	34
1	15	7	838	9	595	—	—	9	501	8	947	3·24	2·88	3·33	3·41	3·62	35
4	388	27	3 205	22	2 933	1	53	45	5 701	7	775	2·66	2·58	2·71	3·47	3·63	36
1	799	5	3 753	—	—	—	—	5	4 502	1	50	3·65	3·45	1·92	2·99	4·00	37
—	—	16	606	8	450	—	—	18	780	6	276	3·06	2·64	2·65	3·13	3·49	38
2	53	14	809	8	599	—	—	11	555	13	906	3·14	3·60	3·40	3·48	3·62	39
—	—	1	19	7	794	—	—	3	290	5	523	2·52	3·19	3·36	3·84	3·76	40
—	—	—	—	8	4 617	—	—	—	—	8	4 617	2·00	2·00	2·00	2·00	2·00	41
4	775	13	883	13	1 218	—	—	16	1 177	14	1 699	2·90	2·83	2·88	3·19	3·26	42
22	781	38	1 693	27	1 608	5	224	68	3 123	14	735	3·43	3·36	2·56	3·01	3·68	43
7	1 115	25	3 765	3	1 135	—	—	12	956	23	5 059	3·23	3·51	3·13	3·12	3·45	44
—	—	25	2 307	6	116	—	—	14	877	17	1 546	3·37	3·33	3·36	3·41	3·37	45
3	296	10	1 967	11	3 198	—	—	14	3 431	10	2 030	2·26	2·50	2·65	2·70	2·69	46
139	**21 040**	**925**	**97 656**	**895**	**147869**	**19**	**1 983**	**1 056**	**118 450**	**884**	**146 132**	**2·61**	·	·	·	·	47
136	15 645	926	106 730	856	134696	8	434	1 093	122 714	817	133 923	·	2·66	·	·	·	48
137	14 116	876	96 530	894	137594	12	1 766	1 003	113 079	892	133 395	·	·	2·51	·	·	49
179	25 403	967	114 491	739	127666	12	1 268	1 119	138 147	754	128 145	·	·	·	2·77	·	50
206	26 981	1 193	134 895	614	130869	32	4 885	1 375	170 463	606	117 397	·	·	·	·	2·94	51

totala försäljning under året intill mitten av september utgjorde knappast 60 % av fjolårskvantiteten. För snickeri- och möbelfabriker, som pläga ha högsäsong under detta kvartal, visade relationssiffran också i år någon uppgång, men väsentligt mindre än vanligt. Det klagades från vissa håll över att ordertillgången för export var dålig, då däremot den svenska marknaden hållit sig tämligen väl.

Av företag tillhörande gruppen *pappers- och grafisk industri* uppvisade trämassefabrikerna något stigande konjunktursiffra, ehuru försäljningarna liksom förut varit av ringa omfattning och huvudsakligen avsett leverans i år, vilket tyder på att köparna ansett framtiden så oviss, att de blott velat täcka det närmaste behovet. I syfte att stabilisera marknaden ha de sulfitproducerande länderna överenskommit om ytterligare inskränkning av tillverkningen. Det oaktat ha priserna sjunkit för sulfitmassan, likasom också för den mekaniska massan. Priserna på sulfatcellulosa, som tidigare legat svagt till, ha däremot under de senaste månaderna något förbättrats, samtidigt som avsättningen blivit rätt livlig. Pappersindustriens läge har varit relativt gott, delvis tack vare den långvariga norska arbetskonflikten, men någon ökad omsättning är ej att notera annat än i fråga om kraftpapper.

Livsmedelsindustriens olika branscher kunde som vanligt rapportera god och jämn arbetstillgång. Vid kvarnarna var rörelsen något livligare än föregående kvartal, och konjunktursiffran för denna gren börjar nu komma mera i nivå med övriga kategorier inom livsmedelsgruppen. Sockerfabrikerna ha hållit sig väl uppe, och inom annan livsmedelsindustri har särskilt konservfabrikationen fått god säsong med här och var förekommande övertidsarbete.

I stort sett är läget oförändrat sedan föregående kvartal för gruppen *textil- och beklädnadsindustri,* i det att de inom densamma inträffade förskjutningarna motverkat varandra. Någon enhetlig tendens hos de skilda företagen inom olika kategorier har ej kunnat förmärkas. Inom samtliga grupper har driftsinskränkning i en eller annan form förekommit, men också övertidsarbete i större eller mindre utsträckning. Bomullsindustrien synes ha fått en välbehövlig uppryckning, men linneindustriens ställning något försvagats. Nedgången inom skrädderi- och konfektionsbranschen torde i huvudsak vara en säsongföreteelse, men sättes också, särskilt vad linnekonfektionen angår, i samband med utländsk konkurrens.

Läder-, hår- och gummivaruindustrien redovisade genomgående förbättrade förhållanden, även om skofabrikernas ställning alltjämt måste anses svag i jämförelse med övriga företagargruppers.

Beträffande den *kemisk-tekniska industrien* är att anteckna en rätt kraftig nedgång i arbetstillgången vid tvålfabriker och konstgödningsfabriker. Tändsticksfabrikerna ha under ett års tid oförändrat betecknat arbetstillgången som mindre god.

Arbetsförtjänster vid vägunderhållsarbete sommaren 1931.

I anslutning till en tidigare mera omfattande utredning rörande vägarbetarnas arbets- och löneförhållanden under åren 1927—1929 publicerade socialstyrelsen föregående år en kortfattad statistik, som avsåg timförtjänster vid tidlöns- och ackordsarbete för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare i juni 1930.[1] Sistnämnda undersökning har nu upprepats för motsvarande tidpunkt år 1931, på grundval av uppgifter erhållna från vägstyrelserna (i vissa fall vägentreprenörerna) i 375 vägdistrikt[2] av samtliga 379, som finnas i riket.

Vid inhämtandet av dessa uppgifter har det vid närmast föregående undersökningstillfälle använda formuläret kompletterats med en fråga om hur stor del av vägunderhållsarbetet, som ungefärligen brukar utföras på ackord. En sammanställning av svaren på denna fråga lämnas i följande tablå:

Vägdistrikt, där nedanstående procentuella andel av underhållsarbetet uppgivits utföras på ackord:

	0	1—19	20—39	40—59	60—79	80—99	100	Tillhopa
Antal	86	64	43	43	50	63	2	351
Procent	24·5	18·2	12·3	12·3	14·2	17·9	0·6	100·0

Ackordsarbetets uppgivna genomsnittliga procentuella andel av underhållsarbetet utgjorde inom olika landsdelar[3]:

Östra Sverige	23·6	Västra Sverige	35·5
Småland o. öarna	36·9	Norra Sverige	61·1
Södra Sverige	28·4	Hela riket	**40·4**

Ackordsarbetets relativa betydelse är, som synes, starkt växlande. Inom 86 distrikt eller $^1/_4$ av samtliga, som lämnat uppgift i detta avseende, lär endast tidlönsarbete förekomma och inom 2 distrikt endast ackordsarbete. I genomsnitt synes ungefär $^2/_5$ av vägunderhållsarbetet utföras på ackord, men i norra Sverige, där småentreprenadsystemet är mycket utbrett, stiger detta relativtal till $^3/_5$.

---

[1] Soc. Medd. årg. 1929, sid. 659 o. f. samt årg. 1930, sid. 693 o. f.

[2] I det följande räknas med 371 vägdistrikt, i det Håbo, Bro, Åsunda, Trögds och Lagunda härads vägdistrikt i Uppsala län, vilka bildat en gemensam vägförvaltning, betraktas såsom en enhet. Av dessa 371 distrikt ha 369 lämnat uppgift om tidlönens höjd. Upplysning om hur stor del av underhållsarbetet, som utgöres av ackordsarbete, har meddelats för 351 distrikt och uppgift om ackordslönens höjd för 278 distrikt. Antalet distrikt, där ackordsarbete i nämnvärd utsträckning förekommer vid vägunderhållet, synes emellertid utgöra högst 289.

[3] Härvid sammanföras Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län till *östra Sverige*, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till *Småland och öarna*, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till *södra Sverige*, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till *västra Sverige* samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till *norra Sverige*. — Medeltalen äro vägda efter väglängden inom resp. distrikt.

Tab. A. Vägdistrikten fördelade efter uppgiven timförtjänst för grovarbetare vid vägunderhållsarbete sommaren 1931.

I. Landsdelar.	Antal vägdistrikt	Därav vägdistrikt, där den genomsnittliga timförtjänsten utgjorde (i öre)													Genomsnittlig timförtjänst (öre)	
		und. 50	50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90–94	95–99	100–109	110–124	125 —	a[1]	b[2]
Tidlönsarbete.																	
Östra Sverige . .	96	1	6	2	18	7	11	21	15	4	3	2	—	1	5	76	75
Småland o. öarna	32	—	1	2	5	7	6	7	3	—	1	—	—	—	—	71	71
Södra Sverige .	37	—	4	—	3	8	12	8	2	—	—	—	—	—	—	71	70
Västra Sverige .	101	—	11	1	16	12	22	17	9	3	6	—	3	1	—	70	72
Norra Sverige .	103	—	2	1	15	8	17	29	12	6	8	—	3	1	1	75	76
Ackordsarbete.																	
Östra Sverige . .	58	—	—	—	—	4	4	8	4	4	6	5	14	3	6	97	96
Småland o. öarna	23	—	—	—	1	—	4	4	6	4	3	—	1	—	—	83	84
Södra Sverige . .	24	—	—	—	1	—	2	3	5	4	3	1	5	—	—	87	86
Västra Sverige .	73	—	—	—	3	3	6	9	12	6	12	3	13	3	3	87	85
Norra Sverige . .	100	—	—	1	2	6	2	14	18	12	14	4	16	8	3	88	87
Oavsett löneform[3]																	
Östra Sverige . .	94	1	4	3	12	7	10	18	18	8	5	1	1	—	6	80	
Småland o. öarna	29	—	1	2	2	6	6	6	2	2	2	—	—	—	—	75	
Södra Sverige . .	36	—	2	1	2	4	9	12	2	4	—	—	—	—	—	76	
Västra Sverige .	91	—	1	6	7	5	19	14	13	8	9	5	2	2	—	77	
Norra Sverige . .	101	—	—	2	5	6	13	15	22	12	8	9	7	1	1	83	
II. Kollektivavtal eller icke.																	
Tidlönsarbete																	
distr. med avtal .	85	—	—	—	2	5	12	22	14	6	11	2	4	3	4	80	80
distr. utan avtal .	284	1	24	6	55	37	56	60	27	7	7	—	2	—	2	70	70
Ackordsarbete																	
distr. med avtal .	67	—	—	—	—	—	1	3	9	4	9	5	19	7	10	97	95
distr. utan avtal .	211	—	—	1	7	13	17	35	36	26	29	8	30	7	2	85	85
Oavsett löneform[3]																	
distr. med avtal .	82	—	—	—	2	1	7	13	17	15	11	3	6	2	5	86	
distr. utan avtal .	269	1	8	14	26	27	50	52	40	19	13	12	4	1	2	76	
Samtl. vägdistrikt:																	
Tidlönsarbete . .	**369**	**1**	**24**	**6**	**57**	**42**	**68**	**82**	**41**	**13**	**18**	**2**	**6**	**3**	**6**	**73**	**73**
Ackordsarbete . .	**278**	—	—	**1**	**7**	**13**	**18**	**38**	**45**	**30**	**38**	**13**	**49**	**14**	**12**	**88**	**87**
Oavsett löneform[3]	**351**	**1**	**8**	**14**	**28**	**28**	**57**	**65**	**57**	**34**	**24**	**15**	**10**	**3**	**7**	**79**	
Procent.																	
Tidlönsarbete . .	*100·0*	*0·3*	*6·5*	*1·6*	*15·5*	*11·4*	*18·4*	*22·2*	*11·1*	*3·5*	*4·9*	*0·6*	*1·6*	*0·8*	*1·6*	*73*	*73*
Ackordsarbete .	*100·0*	—	—	*0·3*	*2·5*	*4·7*	*6·5*	*13·7*	*16·2*	*10·8*	*13·7*	*4·7*	*17·6*	*5·0*	*4·3*	*88*	*87*
Oavsett löneform[3]	*100·0*	*0·3*	*2·3*	*4·0*	*8·0*	*8·0*	*16·2*	*18·5*	*16·2*	*9·7*	*6·8*	*4·3*	*2·8*	*0·9*	*2·0*	*79*	

[1] Dessa medeltal äro vägda efter väglängden (i km) inom resp. vägdistrikt (och motsvara sålunda »b-siffrorna» i 1930 års redogörelse).

[2] Vid beräkningen av dessa medeltal har hänsyn dessutom tagits till hur stor del av arbetet, som utföres som tidlöns- resp. ackordsarbete.

[3] Dessa genomsnittliga timförtjänster ha beräknats på så sätt, att tidlönen och ackordslönen »hopvägts» med användande av uppgifter om hur stor del av arbetet, som utgjorts av ackordsarbete.

Tab. B. Genomsnittliga timförtjänster inom olika län år 1931 för med vägunderhållsarbete sysselsatta grovarbetare.[1]

Län	Timförtjänst (i öre)					Län	Timförtjänst (i öre)				
	vid tidlönsarb.		vid ackordsarb.		oavsett löneform		vid tidlönsarb.		vid ackordsarb.		oavsett löneform
	a	b	a	b			a	b	a	b	
Stockholms . . .	90	86	126	138	95	Älvsborgs	74	75	93	85	79
Uppsala	71	70	91	90	79	Skaraborgs . . .	66	66	82	81	71
Södermanlands . .	70	69	97	99	73	Värmlands. . . .	71	72	85	85	79
Östergötlands . .	75	76	89	85	78	Örebro	66	70	86	87	79
Jönköpings . . .	75	74	87	89	75	Västmanlands . .	70	72	91	91	77
Kronobergs . . .	74	74	84	85	82	Kopparbergs . . .	74	73	91	92	83
Kalmar	64	63	78	79	68	Gävleborgs . . .	80	82	98	94	86
Gotlands	72	72	85	85	82	Västernorrlands .	77	76	91	93	84
Blekinge.	67	62	86	87	75	Jämtlands	72	71	84	84	83
Kristianstads . .	70	67	84	84	76	Västerbottens . .	71	72	78	78	76
Malmöhus	72	73	92	91	75	Norrbottens . . .	78	78	90	91	87
Hallands	72	72	85	90	75	Samtl. vägdistrikt	**73**	**73**	**88**	**87**	**79**
Göteborgs o. Bohus	73	75	92	90	80						

Uppgifterna om ackordsarbetets förekomst ha sitt särskilda intresse därigenom, att man med deras tillhjälp kunnat approximativt beräkna den genomsnittliga totala timförtjänsten oavsett löneform. I efterföljande redogörelse återges dylika uppgifter jämsides med tids- och ackordslönerna.

Av tab. A och B framgår, att den genomsnittliga timförtjänsten sommaren 1931 skulle varit 73 öre vid tidlönsarbete, 87 öre vid ackordsarbete — om man utgår från de jämväl frekvensen av nämnda löneförmåner beaktade b-siffrorna — och 79 öre i medeltal oavsett löneform. Variationerna mellan de olika vägdistriktens löner äro emellertid ganska betydande. De lägsta och de högsta redovisade timförtjänsterna uppges vid tidlönsarbete till resp. 47 och 145 öre, vid ackordsarbete till resp. 55 och 200 öre samt i genomsnitt för allt arbete (oavsett löneform) till resp. 47 och 173 öre. Bortser man från de båda fjärdedelar av vägdistrikten, som uppvisa de högsta och de lägsta lönerna, skulle timförtjänsterna för den återstående »mellersta hälften» variera mellan 65 och 77 öre vid tidlönsarbete, 75 och 100 öre vid ackordsarbete samt mellan 70 och 85 öre, om man utgår från timinkomsten vid allt arbete (oavsett löneform). Den högsta, på sistnämnda sätt beräknade timförtjänsten framträder i norra Sverige (83 öre), där särskilt Norrbottens (87) och Gävleborgs (86) län förete höga medelsiffror. Nästan lika hög synes medelförtjänsten vara i östra Sverige (80 öre), vilket dock väsentligen sammanhänger med att medeltalet för

[1] Samtliga medeltal äro »vägda» efter distriktens väglängder. Jfr i övrigt not 1 och 2 till tab. A.

Tab. C. Vägdistrikten fördelade efter merförtjänsten vid ackordsarbete sommaren 1931.

Landsdelar	Antal väg-distrikt	Därav distrikt, där ackordslönen överstiger tidlönen med nedanstående procenttal												Merförtjänst i genomsnitt (%)[1]
		under 5	5—10	10—15	15—20	20—25	25—30	30—35	35—40	40—45	45—50	50—60	60 o däröver	
Östra Sverige . . .	59	2	4	9	5	8	10	9	5	3	1	2	1	26·0
Småland o. öarna .	23	—	5	3	7	4	3	1	—	—	—	—	—	16·9
Södra Sverige . . .	24	1	—	2	3	6	2	6	1	3	—	—	—	24·3
Västra Sverige .	73	2	3	12	11	12	12	6	5	1	1	1	7	24·3
Norra Sverige. . .	97	12	14	10	14	18	10	10	2	3	—	3	1	16·0
Samtl. vägdistrikt:														
Antal	**276**	**17**	**26**	**36**	**40**	**48**	**37**	**32**	**13**	**10**	**2**	**6**	**9**	**20·5**
Procent	*100·0*	*6·2*	*9·4*	*13·0*	*14·5*	*17·4*	*13·4*	*11·6*	*4·7*	*3·6*	*0·7*	*2·2*	*3·3*	—

Stockholms län (95) är det högsta av alla länsmedeltal. Lägst på skalan komma Småland och öarna (75 öre), där särskilt Kalmar län uppvisar en relativt låg medelsiffra (68), samt södra Sverige (76 öre), vars länssiffror föga avvika från landsdelens medeltal. Även i Skaraborgs (71) och Södermanlands län (73) ligga emellertid medeltalen rätt väsentligt under rikssiffran.

I tab. C återges relationen mellan tids- och ackordsförtjänsterna inom de 276 vägdistrikt, för vilka uppgifter om både tids- och ackordslöner erhållits. Som synes, uppgår merförtjänsten vid ackordsarbete till i genomsnitt drygt 20 %. Variationerna mellan de olika vägdistrikten äro emellertid även i detta avseende betydande. I östra, södra och västra Sverige uppges ackordsöverskottet till i medeltal c:a 25 % mot 16 à 17 % i Småland och öarna samt i norra Sverige.

De betydande skiljaktigheterna i vägarbetarnas löneförhållanden sammanhänga till stor del med att vägarbetet kan ha en väsentligt olika karaktär inom olika distrikt. Flerstädes utgör det fortfarande på liknande sätt som under naturaväghållningens dagar till övervägande del en bisyssla för jordbrukets utövare, men å andra håll brukar, särskilt å flertalet starkare trafikerade vägar, vägunderhållet huvudsakligen ombesörjas av mera yrkesmässiga vägarbetare. Dessa äro i stor utsträckning organiserade i fackföreningar eller lokala samorganisationer och söka då få sina arbets- och löneförhållanden reglerade genom k o l l e k t i v a v t a l. Av en särskild redovisning i tab. A synes framgå, att olikheterna i vägarbetarnas löneförhållanden sammanhänga med utbredningen av denna avtalsform. Den genomsnittliga timförtjänsten (oavsett löneform) inom de distrikt, där lönerna icke äro fastställda genom kollektivavtal, utgör sålunda 76 öre, medan densamma inom sådana vägdistrikt, där dylika överenskommelser ingåtts, uppgår till 86 öre eller 13·2 % mer. En närmare överblick av dessa förhållanden möjliggör följande tablå:

[1] Dessa uppgifter äro beräknade på vägda medeltal (a-siffror), för de distrikt, som lämnat uppgift om både tid- och ackordslöner.

Genomsnittlig timförtjänst i vägdistrikt med och utan kollektivavtal[1]	Vid tidlönsarbete			Vid ackordsarbete			Oavsett löneform		
	distr. med avtal	distr. utan avtal	samtl. distr.	distr. med avtal	distr. utan avtal	samtl. distr.	distr. med avtal	distr. utan avtal	samtl. distr.
Antal vägdistrikt . . .	85	284	369	65	213	278	82	269	351
Timförtjänst (öre):									
Östra Sverige	86	70	75	112	86	96	94	74	80
Småland o. öarna . . .	77	68	71	84	84	84	80	71	75
Södra Sverige	68	71	70	87	83	86	78	73	76
Västra Sverige	82	69	72	97	83	85	86	75	77
Norra Sverige	85	72	76	105	85	87	92	81	83
Hela riket	**80**	**70**	**73**	**95**	**85**	**87**	**86**	**78**	**79**

En bild av löneutvecklingen sedan år 1929 erhålles i följande översikt:

	Timförtjänst vid tidlönsarbete						Timförtjänst vid ackordsarbete		
	Ovägda medeltal		Ökning i %	Vägda medeltal[2]		Ökning i %	Vägda medeltal[2]		Ökning (minskn.) i %
	1929	1930		1930	1931		1930	1931	
Östra Sverige . . .	70	74	+ 5·7	74	76	+ 2·7	96	97	+ 1·0
Småland o. öarna .	63	68	+ 7·9	69	71	+ 2·9	82	83	+ 1·2
Södra Sverige . .	65	67	+ 3 1	69	71	+ 2·9	84	87	+ 3·6
Västra Sverige . .	68	69	+ 1·5	70	70	± 0	89	87	— 2·2
Norra Sverige . .	73	75	+ 2·7	75	75	± 0	92	88	— 4·3
Hela riket	**69**	**72**	+ 4·3	**72**	**73**	+ 1·4	**89**	**88**	— 1·1

Mellan 1929 och 1930 skulle sålunda den genomsnittliga tidlönen ökats med 4·3 % och mellan 1930 och 1931 med 1·4 %. Den genomsnittliga ackordsförtjänsten uppges under sistnämnda period ha nedgått med 1·1 %. Såsom en följd av dessa förändringar minskades det beräknade genomsnittliga ackordsöverskottet inom sådana distrikt, där både tids- och ackordsarbete förekommer, från 26·3 % (1930) till 20·5 % (1931). Tages underhållsarbetet under ett (oavsett löneform), lärer timförtjänsten förblivit oförändrad sedan år 1930. Om man nämligen söker beräkna löneinkomsten för sistnämnda år med ledning av de förut anförda uppgifterna rörande ackordsarbetets relativa betydelse under år 1931 (jfr sid. 881), erhålles ett medeltal av 79 öre eller samma siffra, som framkommit för 1931. Det vill emellertid synas, som om arbetsförtjänsterna skulle ha företett en viss nedgång särskilt i norra Sverige, under det att medelförtjänsterna i östra och södra Sverige samt i Småland och öarna i stort sett visat en något stigande tendens. Dessa förskjutningar kunna möjligen utgöra en förklaringsgrund till det förut anmärkta förhållandet, att det allmänna medeltalet för tidlönen stigit, samtidigt som den genomsnittliga ackordslönen sjun-

[1] Vägda medeltal; uppgifterna om tid- och ackordslöner motsvara b-siffrorna å tab. A.
[2] Motsvara a-siffrorna å tab. A.

kit, ty ackordsarbetet har ju, såsom förut visats, sin största betydelse i norra Sverige, medan tidlönsarbetet dominerar i flertalet övriga landsdelar.

Anmärkas bör, att de kollektiva avtalsformerna synas ha vunnit en något ökad utbredning. Sommaren 1931 voro nämligen lönerna i 85 vägdistrikt eller 22·9 % av samtliga uppgiftslämnande reglerade genom kollektivavtal mot i 57 distrikt eller 16·4 % under år 1930.

Löneförändringarna sedan år 1930 inom olika vägdistrikt belysas i nedanstående översikt:

	Antal distr. m. uppg. både 1930 o. 1931	Därav (i %) distrikt, där timförtjänsten år 1931 i jämförelse med 1930 uppgivits vara						
		lägre			oför-ändrad	högre		
		minst 25 %	10—25 %	mindre än 10 %		mindre än 10 %	10—25 %	minst 25 %
Vid tidlönsarbete	348	—	6·5	3·7	67·3	10·2	9·7	2·6
» ackordsarbete	254	1·6	23·6	21·3	22·4	16·1	12·2	2·8

Sålunda skulle $^2/_3$ av distrikten förete oförändrade, drygt $^1/_5$ höjda och något över $^1/_{10}$ sänkta tidlöner. Ackordsförtjänsterna uppges däremot såsom oförändrade i mindre än $^1/_4$ av vägdistrikten, medan de voro lägre i bortåt hälften och högre i c:a $^1/_3$. Att ackordsförtjänsterna uppvisa större förändringar torde till god del bero på att de av naturliga skäl icke kunnat uppges med samma exakthet som tidlönssatserna. Att dessa förändringar övervägande skett i nedåtgående riktning synes häntyda på, att ackordsuppgörelserna i högre grad än tidlönerna rönt inflytande av den allmänna konjunkturnedgången.

Ändring i kungörelsen om minderårigs användande till vissa farliga arbeten.

Genom remiss den 1 juli 1931 hade Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att skyndsamt avgiva utlåtande över en framställning av Göteborgs textilindustriförening rörande ändring av kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten. Sedan styrelsen till fullgörande härav företagit vissa undersökningar vid ett antal textilfabriker samt inhämtat yttranden från bl. a. huvudorganisationerna av arbetsgivare och arbetare inom textilbranschen, har styrelsen den 12 oktober 1931 till konungen avgivit det infordrade utlåtandet, vari styrelsen för sin del anfört följande.

Som resultat av den av styrelsen vid olika fabriker verkställda undersökningen har framgått, att det i framställningen avsedda rengöringsarbetet vid kardning, sträckning, slubbning, ringspinning, rullning, spolning eller tvinning i spinnerierna måste betraktas som ofarligt, rengöringsarbetet vid kardning dock i viss mån undantaget. Nämnda förhållande ävensom den omständigheten, att rengöringsarbetet ifråga ingår såsom ett led i själva produktionsprocessen, torde också förklara, att den föreliggande frågan först uppkommit i samband med tillämpningen

av den nya kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten, fastän förbudet att använda minderårig till rengöring av i gång varande maskin eller axel-, rem- eller annan kraftledning ägt bestånd ända sedan ikraftträdandet av lagen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke den 17 oktober 1900. Förbudet fanns också i nuvarande form upptaget i det förslag till ny kungörelse i ämnet, vilket under år 1926 för yttrande remitterades till bl. a. svenska arbetsgivareföreningen, som i sin ordning lämnade samtliga till föreningen anslutna yrkesförbund tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet. Några erinringar mot förslaget vare sig i denna eller andra punkter framställdes emellertid icke av Sveriges textilindustriförbund.

Svenska textilarbetareförbundet har i sitt yttrande såsom sin mening framhållit, att det särskilt vid kardning vore synnerligen olämpligt att använda minderårig till rengöring vid i gång varande maskin. Såsom förut antytts delar styrelsen i viss mån denna uppfattning. Dylikt arbete bör sålunda i regel icke få anförtros åt minderårig. Det torde också endast undantagsvis förekomma, att minderårig sysselsättes i sådant arbete. Däremot kan styrelsen icke dela förbundets åsikt, att även vid slubbning och ringspinning ganska stora olycksfallsrisker skulle föreligga vid utförande av sådant rengöringsarbete, varom i ärendet är fråga. Vid den tidigare omnämnda, av styrelsen vid olika fabriker verkställda undersökningen har, såsom framhållits, framgått, att berörda arbete måste anses som ofarligt.

Till bestyrkande av riktigheten av styrelsens uppfattning rörande ofarligheten av det ifrågavarande rengöringsarbetet icke blott vid slubbning och ringspinning utan även vid sträckning, rullning, spolning och tvinning må ytterligare följande anföras. Enligt riksförsäkringsanstaltens publikation »Olycksfall i arbete» har antalet till anstalten anmälda olycksfall i arbete bland större arbetsgivare (arbetsgivare med 5 arbetare eller därutöver) inom textil- och beklädnadsindustrien under år 1928 — det senaste året, för vilket statistisk bearbetning av de inkomna olycksfallsanmälningarna ägt rum — uppgått till sammanlagt 1 302. Enligt från anstalten erhållna uppgifter ha av dessa 1 302 olycksfall inom hela textilindustrien 210 drabbat personer födda år 1910 eller senare. Inom denna grupp av skadade uppgå de inom spinnerierna sysselsatta till ett antal av 50. De olycksfallsanmälningar, som avse sistnämnda grupp personer, ha inom styrelsen underkastats en närmare granskning, därvid framgått, att allenast ett enda av dessa olycksfall med säkerhet drabbat minderårig vid utförande av sådant rengöringsarbete, varom nu är fråga. I fråga om två andra föreligger möjlighet, att så kan vara fallet, men det synes ej sannolikt. Alla övriga anmälningar avse personer, som skadats vid förrättande av annat arbete än rengöringsarbete av ifrågavarande slag. Tilläggas må, att såväl det enda olycksfallet, som enligt vad nyss sagts med säkerhet inträffat vid rengöringsarbete, som de två, beträffande vilka möjlighet men ej sannolikhet föreligger, att så kan vara fallet, samtliga endast medfört skador av ringa betydenhet (sår- eller klämskador å fingrar).

Även uppkomsten av de sex olycksfall, som omnämnas i textilindustriförbundets yttrande och vilka under år 1930 inträffat bland år 1912 eller därefter födda spinneriarbetare, som varit försäkrade hos Industriföreningen i Norrköping för ömsesidig försäkring, har närmare undersökts inom styrelsen, och har denna undersökning givit ungefär samma resultat som ovan omförmälda granskning. Endast ett enda av dessa olycksfall har med säkerhet drabbat minderårig under rengöringsarbete vid sträckning, slubbning, ringspinning, rullning, spolning eller tvinning. Ett annat av olycksfallen kan tänkas ha uppkommit vid dylikt rengöringsarbete, ehuru uppgifterna i anmälningshandlingen ej lämna stöd för detta antagande. De övriga fyra olycksfallen åter ha inträffat vid annat rengöringsarbete än sådant, varom här är fråga.

Med hänsyn till vad ovan anförts vill styrelsen föreslå, att Göteborgs textilindustriförenings framställning tillmötesgås såtillvida, att sådant rengöringsarbete,

som ingår såsom ett led i själva produktionsprocessen vid sträckning, slubbning, ringspinning, rullning, spolning eller tvinning i spinnerierna inom textilindustrien, undantages från tillämpningen av kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten.

I samband med dryftandet av förevarande fråga har det framstått såsom ett önskemål för styrelsen, att en allmän möjlighet till undantag från förbudet att använda minderårig till rengöring av i gång varande maskin eller axel-, rem- eller annan kraftledning beredes. Detta synes styrelsen lämpligen kunna ske genom att undantagsbestämmelsen i sista stycket av punkt 6 i den till kungörelsen fogade förteckningen utvidgas till att avse rengöring och smörjning, som utföres med sådan anordning till arbetets säkerställande eller eljest under sådana förhållanden, att vederbörande yrkesinspektör finner sig kunna medgiva användande av minderårig till arbetet.

I enlighet med vad sålunda anförts har styrelsen utarbetat förslag till ändring i kungörelsen angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten, och har Kungl. Maj:t i anslutning till detta förslag den 23 oktober 1931 utfärdat följande kungörelse:

Kungl. Maj:ts kungörelse om ändring i kungörelsen den 26 september 1930 (nr 344) angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten;[1] given Stockholms slott den 23 oktober 1931.

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna, att punkten 6 i den vid kungörelsen den 26 september 1930 angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten fogade förteckningen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

6.	Rengöring och — — — annan kraftledning.	Förbudet gäller ej sådan rengöring, som ingår såsom ett led i själva produktionsprocessen vid sträckning, slubbning, ringspinning, rullning, spolning eller tvinning i spinneri. Förbudet gäller ej smörjning av a. maskin, där — — — — — — — — — — — rörliga delarna. Förbudet gäller ej heller, där sådan anordning till rengörings- eller smörjningsarbetets säkerställande finnes vidtagen eller arbetet eljest utföres under sådana förhållanden, att vederbörande yrkesinspektör på grund därav lämnat tillstånd att till arbetet använda minderårig.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 november 1931.

[1] Se Soc. Medd. årg. 1930, sid. 873 ff.

Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1931.

Undersökningens syftemål och omfattning. Alltsedan år 1922 har socialstyrelsen årligen på grundval av uppgifter, lämnade av vederbörande kommunala myndigheter, verkställt undersökningar rörande bostadsmarknadens allmänna utveckling i rikets städer, sådan denna framträtt vid de årliga oktoberflyttningarna, samt beträffande åren 1925—1929 även vid fardagen i april. Kortfattade redogörelser för undersökningsresultaten ha regelbundet lämnats i denna tidskrift.[1]

Vid undersökningen rörande ställningen på bostadsmarknaden omkring 1 oktober innevarande år ha uppgifterna som vanligt erhållits genom frågeformulär, som ifyllts av vederbörande kommunala myndigheter. Frågorna voro desamma som vid den senaste undersökningen i oktober 1930. Svar ha ingått från samtliga städer utom från Djursholm, där någon egentlig hyresmarknad ej torde förefinnas.

Vid bearbetningen har liksom vid föregående tillfällen en uppdelning skett av materialet på större städer (med över 10 000 inv.) och mindre städer.

Större städer. Följande sifferrader utgöra en sammanfattning av de inkomna uppgifterna angående bostadstillgången i 39 större städer vid 1931 års oktoberflyttning:

I nedanstående antal större städer har tillgången uppgivits vara: [2]

	för smålägenheter (t. o. m. 2 rum o. kök)				för medelstora lägenheter (3—5 rum och kök)				för större lägenheter (6 o. fl. rum o. kök)			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Äldre läg. . .	4	14	14	7	24	14	1	—	24	13	2	—
Nybyggda läg.	6	15	13	5	12	25	1	1	12	21	—	1

Som synes, är det nästan endast i fråga om småläghenheter med högst 2 rum och kök, som man kan tala om verklig brist, i det tillgången på dylika anses vara otillräcklig inom 5—7 städer. Knapp tillgång på småläghenheter anses råda inom 13—14 orter. Däremot anses tillgången på medelstora och större lägenheter — särskilt sådana av äldre typ — nästan överallt motsvara eller överstiga behovet.

Bostadsmarknadens utveckling sedan hyresstegringslagens upphävande fr. o. m. den 1 oktober 1923 belyses i efterföljande tablå, vari uppgifterna om tillgången på bostadslägenheter inom 36 vid samtliga undersökningar representerade större städer sammanfattats till »konjunktursiffror» på så sätt, att om-

[1] Senast i Soc. Medd. årg. 1930, sid. 851 o. f.

[2] Vissa av de här redovisade lägenhetstyperna uppges i några städer ej vara representerade, varför summan av uppgifterna i ett par fall understiger 39. Ett liknande förhållande framträder i en del följande sammanställningar.

dömena »otillräcklig», »knapp», »tillräcklig» och »god» uttryckts medelst siffrorna 1, 2, 3 och 4. Konjunkturtalen för »samtliga lägenheter» ävensom för »äldre» och »nybyggda lägenheter» ha erhållits genom »sammanvägning» av siffrorna för de olika storlekstyperna efter dessas numeriska betydelse enligt senaste hyresräkning. Fr. o. m. år 1927 ha vidare jämförelsetalen för de olika storleksgrupperna erhållits på sådant sätt, att man inom dessa sammanräknat omdömena för »äldre» och »nybyggda» lägenheter under hänsynstagande till att de sistnämnda endast utgöra en mindre del av samtliga.

	Tillgången på bostäder i större städer åren 1923—1931												
	okt. 1923	okt. 1924	okt. 1925	apr. 1926	okt. 1926	apr. 1927	okt. 1927	apr. 1928	okt. 1928	apr. 1929	okt. 1929	okt. 1930	okt. 1931
Smålägenheter	1·47	1·59	1·78	1·92	1·86	2·28	2·89	2·86	2·47	2·19	2·17	2·31	2·35
Medelstora läg.	2·31	2·67	3·08	2·97	3·22	3·17	3·28	3·14	3·19	3·08	3·22	3·36	3·52
Större »	2·97	3·15	3·39	3·31	3·47	3·44	3·42	3·36	3·39	3·28	3·36	3·39	3·52
Äldre lägenheter	·	·	·	·	·	2·38	2·55	2·53	2·59	2·34	2·36	2·47	2·56
Nybyggda »	·	·	·	·	·	2·55	2·50	2·52	2·56	2·35	2·41	2·64	2·65
Samtliga »	1·65	1·81	2·04	2·18	2·18	2·42	2·54	2·53	2·58	2·34	2·37	2·51	2·58

Tab. A. I kommunala nödbostäder intagna husvilla vid vissa tidpunkter åren 1923—1931.

Tidpunkter[1]	Antal i nödbostäder boende före fardagen		Antal i samband med flyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal efter flyttningen i nödbostäder kvarboende		Antal städer, i vilka dylik inkvartering efter flyttningen förekommit
	familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer	
Okt. 1923	·	·	·	·	1 612	·	23
Okt. 1924	1 157	5 581	622	2 993	[2] 1 549	7 305	23
April 1925	1 276	·	163	·	[3] 1 298	·	20
Okt. 1925	1 074	4 992	291	1 477	[3] 1 231	5 992	21
April 1926	946	4 864	26	139	[4] 899	4 655	17
Okt. 1926	748	3 865	72	337	[5] 708	3 695	19
April 1927	521	2 883	12	71	[6] 503	2 784	18
Okt. 1927	426	2 384	33	159	[7] 336	1 935	15
April 1928	286	1 607	33	175	[3] 292	1 656	14
Okt. 1928	248	1 469	33	145	[7] 250	1 465	14
April 1929	209	1 224	9	37	[3] 212	1 222	13
Okt. 1929	204	1 137	33	143	[7] 219	1 225	11
Okt. 1930	184	1 024	29	153	[7] 204	1 142	13
Okt. 1931	133	745	18	79	[7] 138	760	12

[1] Vid 1922 års undersökning kunde här ifrågavarande uppgifter ej erhållas för Stockholm, varför siffrorna för nämnda år icke ansetts böra medtagas i denna översikt. — [2] Antalet inkvarterade den 6 okt. — [3] Antalet inkvarterade den 10 april. — [4] Antalet inkvarterade den 8 april. — [5] Antalet inkvarterade den 11 okt. — [6] Antalet inkvarterade den 9 april. — [7] Antalet inkvarterade den 10 okt.

Såsom av tablån framgår, gingo omdömena om tillgången på bostadsmarknaden i allt gynnsammare riktning t. o. m. april 1927, varefter tendensen under ett par år var mera obestämd. Under de båda senaste åren ha emellertid tillgångssiffrorna åter förbättrats. Av föreliggande uttalanden att döma skulle den starkaste förbättringen gentemot år 1923 framträda i fråga om smålägenheter, den svagaste i fråga om större lägenheter (om 6 o. fl. rum o. kök).

Intrycket av att en betydande förbättring i de mindre bemedlades bostadsförsörjning ägt rum sedan hyresstegringslagens upphävande, bestyrkes genom en blick på tab. A, vilken redovisar antalet genom resp. kommuners försorg provisoriskt inkvarterade husvilla vid olika tidpunkter. Antalet omhändertagna husvilla utgör sålunda f. n. blott c:a en tiondel mot för åtta år sedan. Även gentemot 1930 framträder en viss nedgång, men denna är till god del skenbar, i det att Eskilstuna avförts ur tabellen, enär i staden numera förekommande mera permanenta inkvarteringar knappast kunna anses ha karaktär av beredande av nödbostäder.

Såsom närmare framgår av tab. B, uppvisade av rikets 39 städer med över 10 000 invånare 12 husvillhet i här avsedd mening i oktober 1931. Det största antalet husvilla redovisades i Malmö, Halmstad och Linköping. I förhållande till folkmängden kom Halmstad främst med 72 husvilla per 10 000 invånare; därnäst följde Landskrona, Nyköping och Linköping med resp. 48, 47 och 45.

Tab. B. I kommunala nödbostäder intagna husvilla i de större städerna vid 1931 års oktoberflyttning.

Städer [1]	Antal i nödbostäder boende före 1 okt. 1931		Antal i samband med okt.-flyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal i nödbostäder boende den 10 okt. 1931		Städer [1]	Antal i nödbostäder boende före 1 okt. 1931		Antal i samband med okt.-flyttningen i nödbostäder nyintagna		Antal i nödbostäder boende den 10 okt. 1931	
	familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer		familjer	personer	familjer	personer	familjer	personer
Södertälje .	1	5	—	—	1	5	Landskrona	22	106	—	—	19	88
Uppsala .	9	34	—	—	7	26	Trälleborg .	4	18	2	6	3	12
Nyköping	13	52	—	—	13	56	Halmstad .	25	171	—	—	25	171
Linköping	14	95	8	39	22	134	Karlstad .	1	11	3	14	3	14
Västervik	4	21	—	—	3	14	Kristinehamn	—	—	5	20	2	8
Karlskrona	4	20	—	—	4	20	Summa	**133**	**745**	**18**	**79**	**138**	**760**
Malmö . .	36	212	—	—	36	212							

[1] I följande större städer uppges inga inkvarteringar i provisoriska nödbostäder ha förekommit: Stockholm, Lidingö, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Visby, Kristianstad, Lund, Hälsingborg, Ystad, Göteborg, Mölndal, Uddevalla, Borås, Trollhättan, Skövde, Örebro, Västerås, Falun, Söderhamn, Härnösand, Sundsvall, Östersund, Umeå och Luleå. Från Gävle meddelas dock, att där 25 familjer om 132 personer den 10 okt. voro inkvarterade i nödbostäder, ehuru av mera permanent natur. Så var även fallet i Eskilstuna med 45 familjer om 257 personer.

Påpekas bör emellertid, att nu meddelade uppgifter icke kunna ge någon mera allsidig och säker uppfattning om den faktiska förekomsten av bostadslöshet å resp. orter. Siffrorna avse, som nämnts, närmast de husvilla, som genom stadens försorg inkvarterats i provisoriska nödbostäder. Dessa äro emellertid av växlande art och beskaffenhet och skilja sig stundom icke mycket från lägenheter, upplåtna i gatureglerings fastigheter o. d., varför de uppgiftslämnande myndigheterna ej alltid kunnat ha samma uppfattning om, vilka av resp. kommuner tillhandahållna bostäder skulle inordnas under ifrågavarande kategori. I verkligheten torde ett betydande antal av de såsom husvilla redovisade familjerna sedan flera år ha varit inhysta i de kommunala nödbostäderna, och vissa tecken tyda på, att den kommunala hjälpverksamheten på detta område allt mera kommit att ingå såsom ett led i fattigvårdsarbetet. Belysande är sålunda, att husvillheten numera oftare anses bero på de omhändertagna personernas sociala och ekonomiska nödläge och därmed sammanhängande bristande hyresbetalningsförmåga eller vederbörandes mindre önskvärda egenskaper som hyresgäst än på någon mera allmän brist på småiägenheter. Att de husvilla till större del än förut utgöras av barnrika familjer, antydes genom att antalet personer per familj i oktober 1924 utgjorde 4·7 men numera uppgår till 5·5.

Vid sidan av den så att säga officiellt registrerade husvillheten förefinnas andra former av mer eller mindre utpräglad bostadslöshet. Vissa husvilla kunna sålunda föredraga att innebo hos släktingar och vänner framför att taga sin tillflykt till kommunala nödbostäder. Vidare torde det på åtskilliga håll förekomma, att gamla och skröpliga bostäder, som ur hälsovårdssynpunkt utdömts eller bort utdömas, fortfarande användas, liksom att husvilla familjer även vintertid kvarbo i kolonistugor o. d. Sistnämnda företeelse anses dock numera mindre vanlig än tidigare, åtminstone i Stockholm.

Nedgången i husvillheten sammanhänger givetvis med de senare årens livliga byggnadsverksamhet. Beträffande denna ha inga särskilda uppgifter inhämtats till förevarande undersökning, men synas de till den ordinarie byggnadsverksamhetsstatistiken meddelade uppgifterna om under år 1930 (och 1931) beviljade byggnadsföretag tyda på, att byggnadsverksamheten hållit sig på en hög nivå ända in på år 1931, men att tendensen efterhand blivit vikande, åtminstone i Stockholm.[1]

Hyresnivåns utveckling enligt de på området sakkunniga lokalmyndigheternas uppfattning framgår av sammanställningen å följande sida.

Som synes, anses i de flesta städer hyrorna icke förete någon mera utpräglad rörelsetendens. Å de orter, där hyresnivån uppges vara stadd i förskjutning, synas sänkningar vara vanligare än stegringar, och särskilt gäller detta i fråga om större och äldre lägenheter. Endast i fråga om nybyggda småiägenheter framträder i viss mån ett motsatt förhållande.

---

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1931, sid. 800 o. f.

	Antal större städer, vareşt hyresnivån uppgivits vara: för småLägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Äldre läg.									
April 1927 . .	1	29	9	6	28	5	13	25	1
Okt. 1927 . .	1	31	7	10	27	2	17	21	1
April 1928 .	—	35	4	5	33	1	12	26	1
Okt. 1928 . .	4	29	6	8	30	1	10	28	1
April 1929 . .	2	31	6	5	31	3	10	25	4
Okt. 1929 . .	—	31	8	7	31	1	9	29	1
Okt. 1930 . .	1	29	9	9	29	1	14	25	—
Okt. 1931 . .	2	35	2	11	28	—	18	21	—
Nybyggda läg.									
April 1927 . .	3	27	9	3	29	7	9	27	3
Okt. 1927 . .	3	30	6	7	29	3	12	24	3
April 1928 . .	2	32	5	4	31	4	5	30	—
Okt. 1928 . .	2	31	6	1	34	4	1	33	3
April 1929 . .	1	30	8	2	29	7	1	29	5
Okt. 1929 .	—	28	11	3	30	6	1	33	2
Okt. 1930 . .	1	30	8	5	29	5	4	31	2
Okt. 1931 . .	3	31	5	4	32	3	6	27	1

Mindre städer. Att bostadsfrågan f. n. å de flesta mindre orter torde ha upphört att vara något mera brännande socialt problem synes i viss mån bestyrkas av efterföljande sifferrader, vilka utgöra en sammanställning av de erhållna upplysningarna om bostadstillgången, som till denna utredning erhållits från 73 orter:

	I nedanstående antal mindre städer har tillgången uppgivits vara: för småLägenheter (t. o. m. 2 rum o. kök)				för medelstora lägenheter (3—5 rum o. kök)				för större lägenheter (6 o. fl. rum o. kök)			
	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.	god	tillr.	knapp	otillr.
Äldre läg. . . .	17	35	16	5	26	41	4	2	30	35	3	2
Nybyggda läg. .	11	30	18	9	15	41	7	4	18	33	4	5

Efterföljande sammanställning av de från 69 mindre städer erhållna uppgifterna om bostadstillgången under åren 1923—1931 har åstadkommits på samma sätt som motsvarande jämförelsesiffror för de större städerna. Jämför man de båda sifferserierna för »samtliga lägenheter», visar det sig, att omdömena om bostadstillgången i de mindre städerna merendels förete mindre förändringar från år till år, än vad fallet är med de större städerna.

	Tillgången på bostäder i mindre städer åren 1923—1931												
	okt. 1923	okt. 1924	okt. 1925	apr. 1926	okt. 1926	apr. 1927	okt. 1927	apr. 1928	okt. 1928	apr. 1929	okt. 1929	okt. 1930	okt. 1931
Småläg enheter	2·45	2·55	2·75	2·86	2·87	2·88	2·86	3·02	2·83	2·75	2·78	2·61	2·82
Medelstora läg.	2·86	3·09	3·25	3·17	3·35	3·32	3·23	3·26	3·10	3·16	3·17	3·06	3·17
Större »	3·01	3·20	3·36	3·32	3·43	3·34	3·31	3·26	3·16	3·13	3·17	3·16	3·26
Äldre läg. . .	·	·	·	·	·	2·97	2·96	3·10	2·90	2·88	2·90	2·78	2·94
Nybyggda läg.	·	·	·	·	·	2·96	2·86	3·02	2·80	2·76	2·74	2·67	2·72
Samtliga läg.	2·53	2·66	2·85	2·92	2·97	2·97	2·94	3·08	2·88	2·85	2·86	2·75	2·89

Ehuru konjunktursiffran för oktober 1931 synes tyda på någon förbättring gentemot oktober 1930, torde den officiellt registrerade husvillheten i de mindre städerna undergått en viss ökning under det senaste året. Omedelbart före den sista oktoberflyttningen voro sålunda sammanlagt 12 familjer om 63 personer (därav enbart i Vänersborg 6 familjer med 24 personer) omhändertagna av de kommunala myndigheterna, och den 10 oktober 1931 kvarbodde 7 familjer med 44 personer i kommunala nödbostäder mot endast 1 familj om 4 personer vid samma tidpunkt 1930.

Uppgifterna om hyresnivån i de mindre städerna ha sammanställts i följande tablå:

	Antal mindre städer, varest hyresnivån uppgivits vara:								
	för småLägenheter			för medelstora lägenheter			för större lägenheter		
	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande	fallande	stillastående	stigande
Äldre läg.									
April 1927 . . .	4	60	8	9	59	4	15	53	3
Okt. 1927 . . .	12	56	5	16	56	1	15	56	1
April 1928 . . .	7	58	8	9	56	8	10	57	5
Okt. 1928 . . .	12	47	14	11	54	8	12	54	6
April 1929 . . .	10	55	8	11	60	2	13	57	2
Okt. 1929 . . .	7	57	9	9	63	1	11	58	1
Okt. 1930 . . .	3	58	12	7	58	8	7	59	5
Okt. 1931 . . .	7	58	8	10	60	3	12	55	3
Nybyggda läg.									
April 1927 . . .	4	59	9	8	58	6	11	55	5
Okt. 1927 . . .	8	58	6	12	57	3	13	55	3
April 1928 . . .	6	54	11	8	49	12	9	51	6
Okt. 1928 . . .	7	43	18	8	51	7	10	46	6
April 1929 . . .	5	53	10	6	57	5	6	54	2
Okt. 1929 . . .	3	58	12	5	63	5	6	57	2
Okt. 1930 . . .	2	51	16	1	56	11	1	54	7
Okt. 1931 . . .	4	47	17	6	54	7	7	49	4

Dessa uppgifter ge, ehuru i något mindre utpräglad form, samma bild av läget på hyresmarknaden som motsvarande siffror för de större städerna.

Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst.[1]

Efter framställning från de den 12 juli 1927 tillkallade sakkunniga för utredning rörande anordningar, ägnade att förekomma arbetsinställelser i tvister, vari staten eller kommun är part, har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen verkställa en undersökning rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst, baserad på uppgifter från statens verk och myndigheter, landsting, kommuner, municipalsamhällen och vägstyrelser ävensom enskilda ägare av gasverk, elektricitetsverk, vattenledningsverk, renhållningsverk och spårvägar. Undersökningen avser närmast förhållandena år 1927, men därjämte ha kompletterande uppgifter insamlats för åren 1928—1930.

Av de använda frågeformulären var form. A avsett för redovisning gruppvis av statens och primärkommunernas tjänstemän och därmed likställda befattningshavare ävensom landstingens (och vägdistriktens) hela personal. Form. B avsåg däremot att upptaga individuella löneuppgifter för arbetare i statens och kommunernas tjänst och kompletterades medelst form. C angående vissa förmåner.

Beträffande statsanställda tjänstemän skulle uppgifter avgivas allenast för befattningshavare inom lönegraderna B 1—B 14 enligt det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet eller däremot svarande lönegrader enligt övriga avlöningsreglementen. Däremot skulle samtliga kommunala tjänstemän medtagas å frågeformulären, enär det visade sig omöjligt att i detta fall på förhand uppdraga en bestämd gränslinje mellan personal av högre och lägre grad. I fråga om arbetare i statens tjänst begränsades undersökningen till sådana statliga verk och inrättningar, vilka i större utsträckning sysselsätta personer med kroppsarbete som huvuduppgift. Löneuppgifter rörande kommunalarbetare begärdes däremot från samtliga kommuner, som lämnat uppgift om anställda tjänstemän.

En översikt av omfattningen och resultatet av den sålunda verkställda uppgiftsinsamlingen gives i efterföljande diagram I samt i tab. A (sid. 897), vars båda första kolumner avse det antal lägre tjänstemän och arbetare, som redovisats i förevarande utredning, medan man i de båda senare kolumnerna på grundval av samtliga tillgängliga uppgifter sökt beräkna totalantalet sysselsatta i allmän tjänst.

Enligt för denna utredning lämnade uppgifter sysselsattes vid statens redovisade verk och arbeten nära 64 000 tjänstemän (av lägre grad) och arbetare,[2]

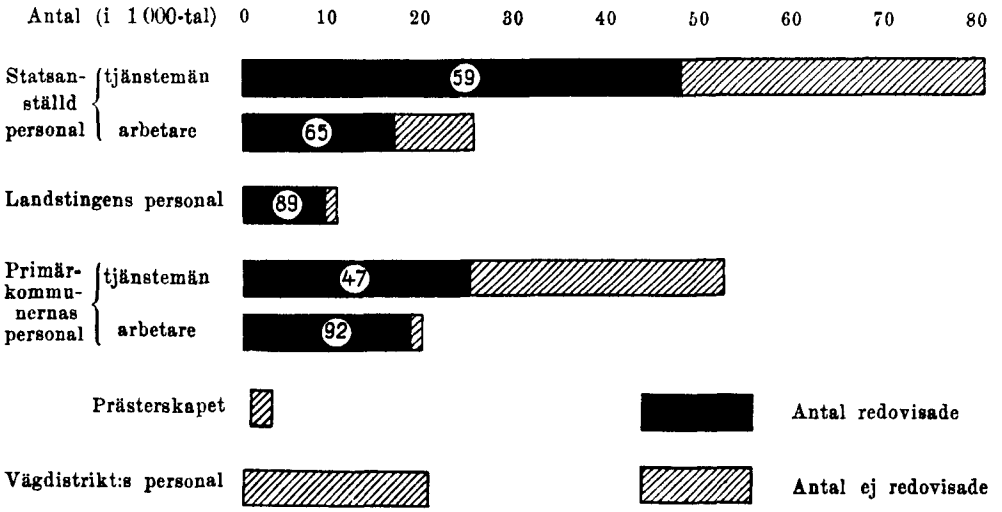
---

[1] Utgör en sammanfattning utav den av socialstyrelsen i serien Sveriges officiella statistik: socialstatistik utgivna publikationen med denna titel.

[2] För arbetarnas vidkommande avse här meddelade siffror närmast medelantalet anställda under året, vilket antal erhållits genom att dividera det uppgivna totalantalet arbetstimmar med 2 300.

Diagram I. Antal anställda i allmän tjänst.

(De ringade procentsiffrorna ange, huru stor del av totalbeståndet, som redovisats i förevarande utredning.)

vilket medförde en årlig löneutgift av cirka 206 milj. kr. Av primärkommunerna berördes av undersökningen tillhopa 142, vilka vid i egen regi eller vid i bolagsform bedrivna kommunalindustriella verk sysselsatte tillhopa 43 000 befattningshavare och arbetare med ett sammanlagt lönebelopp av nära 150 milj. kr. För landstingen voro motsvarande siffror 9 000 personer och 17 milj. kr. i löner. Allt som allt skulle således undersökningen beröra i runt tal 115 000 personer med en sammanlagd årsinkomst (inberäknat naturaförmåner) av tillhopa 372 milj. kr.

Till väsentligt högre siffror kommer man emellertid, om man till nyssnämnda personalgrupper lägger dels högre tjänstemän hos redovisade verk och myndigheter, dels personalen hos de statens verk och inrättningar samt de kommuner och övriga samfälligheter, vilka ej berörts av utredningen. Av lätt förklarliga skäl måste dylika beräkningar dock bliva i hög grad approximativa och endast tillnärmelsevis återge de faktiska förhållandena. Av den senare avdelningen av tablån framgår, att hela antalet anställda i allmän tjänst i Sverige år 1927 i runt tal skulle utgöra 209 000 personer samt att årliga beloppet av löner och arvoden skulle belöpa sig till närmare 746 milj. kr. Statens löneutgifter uppgingo nämnda år till nära 407 milj. kr. för i runt tal 105 000 anställda, vilket motsvarar nära $^2/_5$ av riksstatens totalbelopp och närmare $^2/_3$ av de s. k. verkliga statsutgifterna. Näst efter staten kommo primärkommunerna som största arbetsgivare. Antalet hos dem anställd personal (inkl. arbetare) beräknas till drygt 71 000 personer och löneutgifterna till omkring 255 milj. kr., vilket utgör c:a $^2/_5$ av kommunernas samtliga utgifter år 1927. Landstingens löneutgifter uppgingo till 21 milj. kr., för väg-

Tab. A. Översikt över antalet anställda i allmän tjänst samt löneutgifternas belopp år 1927.

Personalgrupper	Till socialstyrelsens undersökning redovisade anställda och motsvarande lönebelopp		Beräknat totalantal anställda i allmän tjänst och löneutgifter för dem per år	
	Antal anställda (inkl. arbetare)	Löneutgifter, milj. kr.	Antal anställda (inkl. arbetare)	Löneutgifter, milj. kr.
Staten	63 734	205·76	104 909	406·74
därav tjänstemän	47 531	156·50	79 982	339·18
arbetare	16 203	49·26	24 927	67·56
Landstingen	9 037	16·72	10 141	21·03
Kommuner (städer, köpingar, municipalsamhällen, landskommuner)	42 659	149·48	71 457	255·35
Prästlönekassor (prästerskapet)	—	—	2 400	17·55
Vägkassor (vägdistriktens personal)[1]	—	—	20 000	45·00
Tillhopa	**115 430**	**371·91**	**208 907**	**745·67**

distrikten utgjorde arbetslönerna bortåt 45 milj. kr. och för prästlönekassorna nära 18 milj. kr.[2]

De beräkningar, som i det föregående meddelats, avse väsentligen år 1927. Söker man på grundval av tillgängliga uppgifter fullfölja dessa beräkningar för de senast förflutna åren, finner man, att antalet anställda i allmän tjänst varit statt i någon ökning under tiden 1927—1929. Detta antal, som år 1927 beräknades utgöra 209 000 personer, skulle 1928 och 1929 uppgått till resp. 212 000 och 215 000. Medan löneutgifterna för denna personal år 1927 utgjorde c:a 746 milj. kr., skulle lönesumman de två sistnämnda åren ökats till c:a 754 och 761 milj. kr.

Avlöningsförhållandena för tjänstemän av lägre grad i allmän tjänst.

Antalet befattningshavare i allmän tjänst och deras löneförmåner redovisas i efterföljande tab. B, varvid man begränsat sig till innehavare av befattningar avsedda att taga vederbörandes hela tid i anspråk och sålunda bortsett från s. k. deltidstjänster (bisysslor).

Statens tjänstemän. Av statens i tab. B redovisade 45 223 tjänstemän av lägre grad voro 9 308 stationerade i Stockholm med förorter. De ordinarie tjänstemännen utgjorde nära tre fjärdedelar av samtliga, vilket förhållande emellertid avsevärt varierade för de olika i undersökningen redovisade statliga

[1] Den del av utredningen, som berör vägväsendet, har redan tidigare i form av en särskild undersökning publicerats i Sociala Meddelanden (årg. 1929, sid. 659 o. f.).

[2] Med undantag för prästerskapet äro den kyrkliga kommunens anställda, för vilka inga antalsuppgifter föreligga och som med relativt fåtaliga undantag äro att betrakta som innehavare av deltidstjänster, ej medtagna i undersökningen (årligt avlöningsbelopp enligt »Kommunernas finanser» c:a 6·5 milj. kr.).

Tab. B. Antal tjänstemän av lägre grad och deras genomsnittliga löneinkomster per år.

Grupper av tjänstemän	Medelantal tjänstemän under år 1927 [1]				Genomsnittlig löneinkomst per tjänsteman under år 1927, kr.				
	Ortsgrupp G	Ortsgrupp D—F	Ortsgrupp A—C	Samtliga orter	Ortsgrupp G	Ortsgrupp D—F	Ortsgrupp A—C	Samtliga orter	Därav kontantlön
Statens tjänstemän	**9 308**	**85 915**		**45 223**	**3 463**	**3 390**		**3 405**	**3 393**
Ordinarie manliga	4 246	24 250		28 496	4 026	3 714		3 761	3 758
Icke-ordinarie manliga . .	874	4 159		5 033	2 877	2 764		2 784	2 747
Ordinarie kvinnliga	1 592	3 300		4 892	4 056	3 377		3 598	3 590
Icke-ordinarie kvinnliga . .	2 596	4 206		6 802	2 375	2 146		2 234	2 200
Landstingens tjänstemän .	·	·	·	**8 764**	·	·	·	**1 883**	**1 328**
Ordinarie manliga	·	·	·	949	·	·	·	2 684	2 207
Icke-ordinarie manliga . .	·	·	·	28	·	·	·	2 617	2 380
Ordinarie kvinnliga	·	·	·	7 484	·	·	·	1 806	1 239
Icke-ordinarie kvinnliga . .	·	·	·	303	·	·	·	1 255	670
Kommunernas tjänstemän .	**7 900**	**13 139**	**3 118**	**24 157**	**3 892**	**3 537**	**3 174**	**3 607**	**3 494**
Ordinarie manliga	2 780	5 558	1 254	9 592	5 100	4 349	3 906	4 509	4 426
Icke-ordinarie manliga . .	862	861	117	1 840	3 108	3 011	2 480	3 023	2 978
Ordinarie kvinnliga	2 130	4 874	1 614	8 678	4 307	3 300	2 761	3 454	3 346
Icke-ordinarie kvinnliga . .	2 068	1 846	133	4 047	2 156	1 964	1 898	2 060	1 836

förvaltningsenheterna. Högst låg procenttalet ordinarie tjänstemän hos statens järnvägar (94 %) och lägst hos marinen (8 %).

Den genomsnittliga löneinkomsten per år för samtliga redovisade statliga befattningshavare av lägre grad har i tab. B beräknats till 3 405 kr. Detta genomsnittstal döljer emellertid stora olikheter i de faktiskt utgående lönebeloppen, beroende på personalens fördelning på olika lönegrupper, på män och kvinnor samt på olika dyrortsgrupper. Vid tabellernas utarbetande har visserligen i görligaste mån hänsyn tagits till detta förhållande. Den lokala fördelningen har dock på grund av materialets beskaffenhet måst inskränkas till en uppdelning på Stockholm och övriga orter. Det visar sig emellertid, att medellönen i Stockholm icke mycket avviker från motsvarande lön för landsorten (3 463 resp. 3 390 kr.), vilket förhållande väsentligen beror på, att centralmyndigheterna i Stockholm i stor utsträckning sysselsätta kvinnlig arbetskraft och att särskilt antalet icke-ordinarie kvinnliga befattningshavare därstädes är relativt stort, nämligen 28 % av samtliga befattningshavare mot blott 12 % i det övriga landet. Går man till de särskilda huvudgrupperna av befattningshavare, finner man däremot i allmänhet en rätt utpräglad skillnad mellan stockholmslöner och lönerna för det övriga landet. Med ledning av tabellen kan sålunda beräknas, att medellönen i Stockholm överskjuter motsvarande lön för

[1] Ortsgruppen A—C omfattar i stort sett landsbygd, gruppen D—F övervägande städer och andra tätare bebyggda samhällen samt grupp G Stockholm med förstäder jämte ett fåtal dyrorter i norra Sverige.

landet i övrigt med 8·4 % för ordinarie manliga, 4·1 % för icke-ordinarie manliga, 20·1 % för ordinarie kvinnliga och 10·7 % för icke-ordinarie kvinnliga befattningshavare.

För redovisade statliga befattningshavare tagna tillsammans utgör förmånerna in natura ett försvinnande litet belopp (12 kr. eller 0·4 %) av hela lönesumman. Vad de olika förvaltningsområdena angår, äro naturaförmånerna endast på några håll av större betydelse.

Landstingens tjänstemän. Enligt tab. B uppgick år 1927 antalet lägre tjänstemän vid landstingens inrättningar till i medeltal omkring 8 800, varav det stora flertalet (96 %) var att betrakta som ordinarie personal. På grund av att landstingens verksamhet övervägande består av sjukvård och därmed sammanhängande arbetsuppgifter, dominera de kvinnliga befattningshavarna och utgjorde nära nio tiondelar av hela den lägre personalen.

Den genomsnittliga årslönen för landstingens samtliga lägre befattningshavare utgjorde år 1927 1 883 kr. Motsvarande tal för ordinarie manliga och kvinnliga befattningshavare voro resp. 2 684 och 1 806 kr. Någon uppdelning på dyrortsgrupper har i detta fall på grund av materialets beskaffenhet ej kunnat verkställas.

I fråga om landstingens löner spela naturaförmånerna en betydande roll. I den ovan angivna årsmedellönen för landstingens samtliga lägre befattningshavare, 1 883 kr., ingår sålunda ett uppskattat värde av naturaförmåner om 555 kr. eller 30 % av totalavlöningen. Dessa förmåner utgöras väsentligen av fri bostad (med värme och lyse) samt fri kost.

Kommunernas tjänstemän. Antalet redovisade kommunala tjänstemän av lägre grad utgjorde enligt tab. B i genomsnitt för år 1927 24 157. Härav kommo 30·3 % på Stockholm, 15·1 % på Göteborg och 6·1 % på Malmö. Rikets tre största städer omfattade således drygt hälften eller 51·5 % av samtliga redovisade kommunala befattningshavare av lägre grad.

Av samtliga i undersökningen redovisade kommunala befattningshavare voro drygt hälften kvinnor (52·7 %). Tre fjärdedelar (75·6 %) av samtliga befattningshavare hade ordinarie anställning. Bland de manliga befattningshavarna var motsvarande procenttal (83·2 %) avsevärt högre än för de kvinnliga (68·2 %).

Medellönen per år för samtliga i undersökningen redovisade kommunala tjänstemän utgjorde 3 607 kr. Motsvarande tal för ordinarie manliga och kvinnliga befattningshavare voro resp. 4 509 och 3 454 kr. För den icke-ordinarie personalen voro medellönerna avsevärt lägre eller 3 023 för manlig och 2 060 för kvinnlig personal. För de i undersökningen redovisade dyrortsgrupperna G, D—F och A—C voro genomsnittslönerna för ordinarie manliga tjänstemän resp. 5 100, 4 349 och 3 906 kr. Motsvarande medellöner för ordinarie kvinnliga tjänstemän voro resp. 4 307, 3 300 och 2 761 kr.

Vad naturaförmånerna beträffar framgår av tabellen, att dessa spela en något större roll för kommunernas än för statens tjänstemän. Det genom-

snittliga värdet av naturaförmånerna för samtliga i undersökningen redovisade kommunala tjänstemän uppgick nämligen till 113 kr. eller 3·1 % av medellönen mot endast 0·4 % för statens tjänstemän.

Avlöningsförhållandena för arbetare i allmän tjänst.

Antal arbetare. Denna del av undersökningen inledes med en detaljerad redogörelse över det faktiska antalet arbetare i allmän tjänst år 1927 och denna personals fördelning efter ålder, kön, yrke etc. Det framgår härav, att hela antalet redovisade arbetare i allmän tjänst uppgick till 41 935 arbetare, varav 84·5 % voro manliga arbetare i åldern 18—60 år, 4·3 % kvinnliga arbetare i åldern 18—60 år, 2·7 % manliga förmän samt återstoden eller 8·5 % under- och överåriga arbetare. Den ena hälften (50·6 %) av de redovisade arbetarna var anställd hos staten och den andra hälften (49·4 %) hos kommunerna. Härvid har, liksom i övrigt i föreliggande undersökning, bland kommunalarbetarna även inräknats arbetare anställda vid kommunalindustriella verk i bolagsform e. dyl., vilka utgjorde c:a 9 % av samtliga redovisade arbetare. Av de statliga förvaltningsarbetarna sysselsatte statens järnvägar det ojämförligt största antalet arbetare eller 11 583, varefter kom telegrafverket med 2 931, armén med 2 693 och marinen med 2 510 personer. Mer än tre femtedelar (12 918 arbetare eller 62·3 %) av de i undersökningen representerade kommunalarbetarna voro anställda hos städerna Stockholm (7 950), Göteborg (3 422) och Malmö (1 546), medan övriga 36 städer med över 10 000 invånare sysselsatte icke fullt en tredjedel (6 127 arbetare eller 29·6 %) av samtliga.

I fråga om arbetarnas yrkesfördelning framgår av undersökningen, att det övervägande flertalet hänför sig till några få yrkesgrupper. Bland statens manliga arbetare dominera grupperna gatu-, ban- samt väg- och vattenbyggnadsarbetare (37·7 % av samtliga), verkstads- och metallarbetare (20·9 %), elektriska linje- och installationsarbetare (12·7 %) samt träarbetare (9·2 %), vilka fyra grupper tillhopa utgöra mer än fyra femtedelar (80·5 %) av samtliga hithörande arbetare. Ungefär samma relativa andel (83·7 %) uppnå bland de manliga kommunalarbetarna de fem grupperna gatu-, ban- samt väg- och vattenbyggnadsarbetare (31·7 %), spårvägspersonal (20·7 %), maskinister, maskinskötare o. d. (12·3 %), renhållningsarbetare (10·3 %) samt verkstads- och metallarbetare (8·7 %).

Från angivna fördelning av den manliga arbetarstammen avvika starkt de kvinnliga arbetarna. Det övervägande antalet dylika i statens tjänst äro samlade inom tre yrkesgrupper, nämligen sömmerskor (44·5 %), ammunitionsarbeterskor (40·8 %) och tvätterskor (12·9 %). De kommunalanställda arbeterskorna syssla nästan uteslutande med park- och kyrkogårdsarbeten (91·4 %).

Vad levnadsåldern beträffar, ger undersökningen vid handen, att såväl beträffande staten som kommunerna det relativt största antalet manliga arbetare, 33·0 resp. 35·7 % av samtliga manliga arbetare i åldern 18—60 år, faller inom åldersgruppen 31—40 år. I övrigt är åldersfördelningen påfallande olikartad för dessa båda arbetsområden. För staten gäller, att arbetarna inom åldrarna

18—30 och 41—60 år ungefär balansera varandra (31·8 resp. 35·2 %), medan däremot av kommunernas arbetare icke ens hälften så många falla inom den förra åldersgruppen som inom den senare (19·0 resp. 45·3 %). Denna skiljaktighet återspeglas i viss mån även i talen för medelåldern, som för statens arbetare utgör 37 och för kommunernas 40 år.

I fråga om de kvinnliga arbetarna visar undersökningen, att deras medelålder vid statliga arbeten är blott 35 år mot 40 vid kommunernas. Inom åldersgrupperna 18—30 år är det relativa antalet kvinnliga arbetare mer än dubbelt större vid statens än vid kommunernas arbeten, medan proportionen nära nog är den omvända inom grupperna 41—50 och 51—60 år.

Jämföras dessa siffror med motsvarande inom industrien i allmänhet, befinnes genomsnittsåldern för statens och kommunernas arbetare i allmänhet överstiga de privatanställda arbetarnas. Staten och kommunerna besitta därjämte en fastare arbetarstam än den enskilda industrien, ty medan av statens arbetare i genomsnitt drygt hälften (51·0 %) samt av kommunernas två tredjedelar (64·9 %) haft anställning minst 44 veckor eller 2 100 timmar av redogörelseåret och sålunda äro att räkna som årsarbetare, synes inom den enskilda industrien enligt tillgängliga uppgifter blott en mindre del av arbetarna stanna året ut, medan återstoden utgöres av mer eller mindre ambulatoriska element, vilka blott kortare tider sysselsättas vid ett och samma arbetsföretag. Ställer man antalet av dylika årsarbetare utgjorda arbetstimmar i förhållande till totalantalet dylika timmar, befinnes för statens vidkommande omkring $^2/_3$ av den i undersökningen redovisade arbetsmängden ha utförts av årsarbetare och endast $^1/_3$ av mera tillfälligt anställd personal, medan motsvarande andel för kommunalarbetarna utgjorde resp. $^3/_4$ och $^1/_4$.

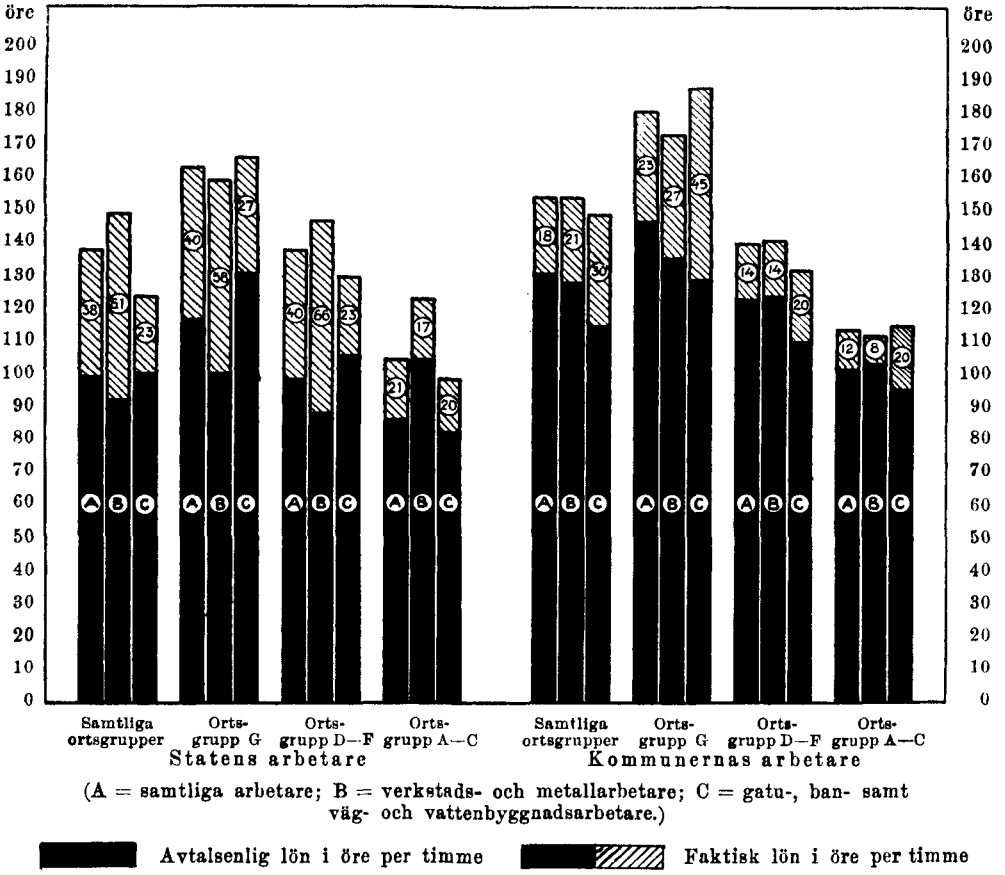
Arbetarnas löneförhållanden. Efter denna redogörelse för arbetarnas personliga förhållanden följer ett kapitel, som behandlar personalens faktiska löneinkomster under redogörelseåret. För arbetare i åldern 18—60 år anföres i tab. C (sid. 903) några huvudsiffror, varvid är att märka, att timlönerna hänföra sig till samtliga redovisade arbetare och årslönerna till årsarbetare.

En huvuduppgift för undersökningen har varit att belysa det inbördes förhållandet mellan reglements- eller avtalsenliga löner och faktiska löneinkomster. Huvudresultatet av dessa jämförelser återges ävenledes i tab. C, som visar, att för statens manliga arbetare i åldern 18—60 år översteg den faktiska löneinkomsten avtalslönen med 38·4 %, medan motsvarande siffra för kommunalarbetarna uppgick till 17·7 %. En liknande skillnad kan konstateras även för kvinnliga arbetare (resp. 20·0 och 2·4 %). Diagram II visar, huru motsvarande förhållanden variera inom olika yrkes- och dyrortsgrupper.

Fördelas de manliga arbetarna efter graden av yrkesutbildning, befinnas de statliga grovarbetarna i genomsnitt per timme uppbära 1·34 kr. (värdet av semester och andra förmåner inräknat). För tempoarbetare och dylika ligger den genomsnittliga timförtjänsten (1·51 kr.) 12·7 % och för egentliga yrkesarbetare (1·58 kr.) 17·9 % högre. Motsvarande tal för kommunernas arbetare utgöra resp. 1·60, 1·71 och 1·69 kr., vilket innebär, att timlönen i fråga om

Diagram II. Genomsnittlig avtalsenlig timlön och faktisk timförtjänst för statens och kommunernas manliga arbetare.

(De ringade siffrorna beteckna den procentsats, varmed den faktiska genomsnittsförtjänsten per timme överskjuter den avtalsenliga timlönen.)

(A = samtliga arbetare; B = verkstads- och metallarbetare; C = gatu-, ban- samt väg- och vattenbyggnadsarbetare.)

Avtalsenlig lön i öre per timme — Faktisk lön i öre per timme

kommunalarbetarna ligger för tempoarbetare 6·9 och för yrkesarbetare 5·6 % över grovarbetarlönen. Av de särskilda yrkesgrupperna uppnå i statens tjänst murare (2·06 kr.), tryckeri- och bokbinderiarbetare (1·54 kr.), målare (1·54 kr.), smidesarbetare (1·49 kr.) och plåtslageriarbetare (1·49 kr.) de högsta timinkomsterna, medan jordbruks- och skogsarbetare (0·83 kr.) samt personal vid bad- och tvättinrättningar (0·85 kr.) komma lägst. Ser man åter på kommunernas arbetare, blir ordningen delvis en annan än för statens arbetarpersonal. Murarna kommo visserligen även nu högst (1·78 kr. per timme), men följas därefter av spårvägsmän (1·77 kr.), sadelmakeriarbetare (1·70 kr.), plåtslagare (1·66 kr.) och träarbetare (1·59 kr.). Lägst på löneskalan stå även här jordbruks- och skogsarbetare (0·73 kr.). Lönemedeltalen påverkas emellertid avsevärt av i vad mån de särskilda arbetargrupperna äro placerade å orter av olika storlek och dyrhetsgrad. En löneredovisning efter de officiellt fastställda

Tab. C. Avtalsenliga lönesatser och faktiska löneinkomster för arbetare i allmän tjänst.
(a = förmåner oberäknade; b = förmåner inräknade)

	Avtalsenlig timlön, kr.	Genomsnittlig löneinkomst				därav inom ortsgrupp					
						G		D—F		A—C	
		pr tim., kr.		pr år, kr.		pr tim., kr.	pr år, kr.	pr tim., kr.	pr år, kr.	pr tim., kr.	pr år, kr.
Arbetare i åldern 18—60 år:	a	a	b	a	b	b	b	b	b	b	b
Statens arbetare.											
Män	0·99	1·33	1·37	3 103	3 223	1·62	3 676	1·37	3 174	1·04	2 535
Kvinnor	0·75	0·87	0·90	1 978	2 038	0·98	2 184	0·90	2 076	0·75	1 763
Kommunernas arbetare.											
Män	1·30	1·45	1·53	3 341	3 520	1·79	4 064	1·39	3 238	1·13	2 730
Kvinnor	0·62	0·81	0·83	1 685	1 790	0·89	2 273	0·71	1 613	0·55	1 306

dyrortsgrupperna visar, att skillnaden i lönehänseende mellan olika orter i genomsnitt ganska nära överensstämmer med olikheterna i levnadskostnader. Å andra sidan kunna inom samma dyrortsgrupper och orter betydande skiljaktigheter i lönehänseende förekomma mellan olika arbetsplatser och olika arbetargrupper.

Löneförhållandena i allmän och enskild tjänst.

Vill man jämföra löneläget i allmän och enskild tjänst inbördes, utgöres jämförelsematerialet för privatindustriens vidkommande av vissa ur socialstyrelsens lönestatistik hämtade uppgifter, vilka avse löneläget inom motsvarande enskilda industrier.[1] Begränsar man undersökningen till vuxna manliga arbetare och tager hänsyn till arbetarnas olikartade fördelning på dyrortsgrupper, blir resultatet av dessa jämförelser, att den genomsnittliga timförtjänsten i det allmännas tjänst skulle ligga c:a 13 % högre än för arbetare i det enskilda näringslivet.

För närmare kunskap om huru löneläget i allmän och enskild tjänst förskjutits under perioden 1913—1930 hänvisas till tab. D och diagram III å nästföljande sida.

I tablån har som representant för statsanställda tjänstemän av lägre grad valts lönegrupp B 5 i det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet. Denna lönegrupp, som omfattar drygt 25 % av hela antalet i förevarande utredning redovisade statstjänstemän av lägre grad, avser nämligen i huvudsak personer med övervägande kroppsarbete, såsom stationskarlar, banvakter, brevbärare m. fl., varför den synts särskilt ägnad för en jämförelse av här avsett slag.

Av indextalen framgår, att statsanställda inom lönegrupp B 5 i medeltal för år 1930 uppburo 194—219 % av avlöningen under utgångsåret 1913. Mot-

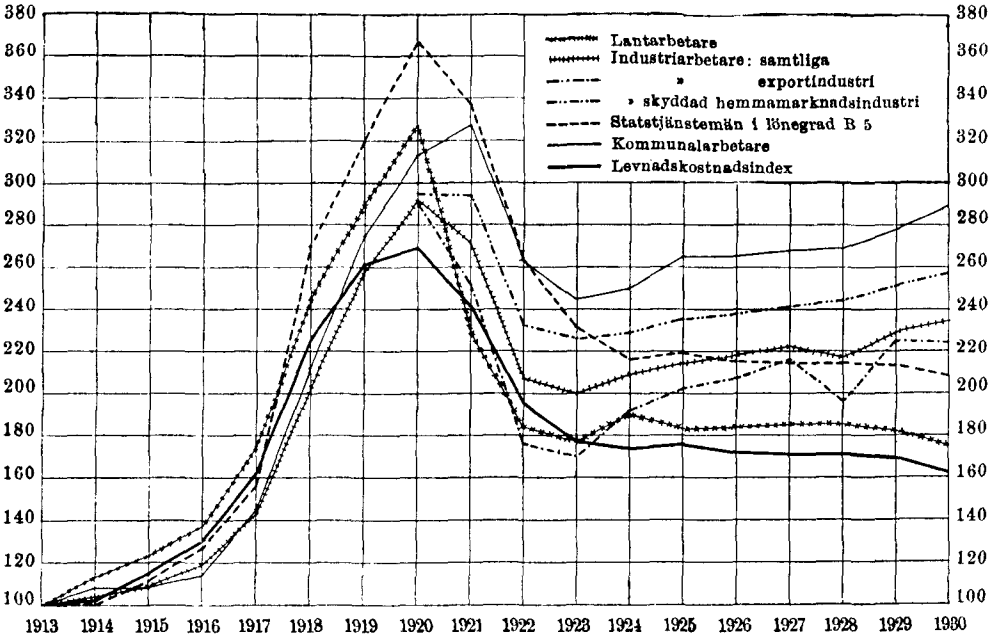
[1] Jfr Lönestatistisk årsbok för Sverige 1929.

Tab. D. Löneutvecklingen för arbetare inom jordbruk, industri och allmän tjänst 1913—30.

Indextal (1913 = 100)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Lantarbetare (statare: körkarl)	113	123	137	174	245	290	327	229	184	177	190	183	184	185	185	182	175
Industriarbetare o. d.[1]	104	109	119	143	202	257	291	271	207	200	209	214	218	222	217	229	234
Därav: exportindustri [1] . . .	.	.	.	.	.	.	290	253	176	170	192	202	207	216	196	225	224
» skyddad hemmamarknadsindustri [1]	.	.	.	.	.	.	295	294	232	226	229	235	238	241	244	251	257
Kommunalarbetare [1]	108	108	114	145	217	275	313	327	263	245	250	265	265	268	269	278	289
Statsanställda i lönegrupp B 5 [2] Dyrortsgrupp A begynnelselön	100	111	127	156	270	319	367	337	264	231	216	219	215	214	214	213	208
Statsanställda i lönegrupp B 5 [2] Dyrortsgrupp A slutlön	100	108	119	141	237	286	339	305	242	214	202	205	201	199	200	199	194
Statsanställda i lönegrupp B 5 [2] Dyrortsgrupp G begynnelselön	100	109	123	155	261	304	384	341	271	241	227	230	226	224	225	223	219
Statsanställda i lönegrupp B 5 [2] Dyrortsgrupp G slutlön	100	107	117	147	238	285	342	325	261	234	222	225	221	219	220	219	214
Levnadskostnadsindex . . .	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	163

svarande procenttal voro för lantarbetare (statare) 175 och för industriarbetare 234. Tablån visar dock, att sistnämnda stegringstal något underskreds inom exportindustrien (224 %), medan det väsentligt överskreds inom den skyddade hemmamarknadsindustrien och bland kommunalarbetarna (resp. 257 och 289 %).

Diagram III. Löneutvecklingen i Sverige under åren 1913—1930.

[1] Preliminära siffror för 1930. — [2] Inberäknat lön-, dyrtids- och barntillägg för stationskarl, banvakt m. fl., gift och med 2 barn.

Vid bedömande av löneutvecklingen för de statsanställda bör beaktas, att på grund av den ringa nyrekryteringen vid vissa statliga verk och inrättningar ett relativt större antal tjänstemän numera torde uppbära slutlön än som var fallet exempelvis för ett 10-tal år sedan. Det är givet, att detta förhållande i viss grad måste påverka genomsnittslönerna.

Det framhålles vidare i utredningen, att jämförelser sådana som de nu angivna icke kunna ge något fullt exakt uttryck för huru löneförhållandena vid statens och kommunernas arbetsföretag förhålla sig till motsvarande inom industrien i allmänhet. Sålunda har det icke varit möjligt att, särskilt vad olika yrkesspecialiteter beträffar, införskaffa ett fullt likformigt och tillförlitligt material. Man bör vidare ihågkomma, att statens och kommunernas verkstäder och arbetsplatser i övrigt, på grund av sina särskilda uppgifter, delvis äro av annan karaktär än närmast motsvarande privata företag, vilket förhållande givetvis återverkar på anställnings- och avlöningsförhållandena.

Arbetsinställelser i Sverige år 1930.

Under år 1930 ha enligt tillgängliga uppgifter i Sverige inträffat 261 arbetsinställelser (strejker och lockouter). Antalet arbetsinställelser av olika karaktär ävensom antalet därav direkt berörda arbetsgivare och arbetare samt antalet genom arbetsinställelserna förlorade arbetsdagar framgår av nedanstående tabell, som även upptager motsvarande uppgifter för åren 1918—1929.

År	Strejker			Lockouter			Arbetsinställelser av bland. karaktär			Hela antalet			
	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Antal	Arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	arb.-inst.	arbetsgivare	arbetare	förlorade arbetsdagar (tusental)
1918	668	50 377	1 078	10	756	18	30	10 090	340	**708**	**2 689**	**61 223**	**1 436**
1919	414	69 980	1 859	10	727	15	16	10 334	422	**440**	**2 363**	**81 041**	**2 296**
1920	455	42 657	1 928	9	37 988	3 225	22	58 394	3 790	**486**	**2 954**	**139 039**	**8 943**
1921	302	44 053	2 336	22	742	83	23	4 917	244	**347**	**2 322**	**49 712**	**2 663**
1922	354	43 547	1 713	11	287	11	27	31 845	951	**392**	**1 260**	**75 679**	**2 675**
1923	192	42 995	1 791	6	21 506	661	8	38 395	4 455	**206**	**799**	**102 896**	**6 907**
1924	238	19 495	884	11	1 545	89	12	2 936	232	**261**	**877**	**23 976**	**1 205**
1925	211	20 438	937	15	117 772	1 295	13	7 568	328	**239**	**1 577**	**145 778**	**2 560**
1926	191	28 046	1 622	4	24 116	62	11	729	27	**206**	**504**	**52 891**	**1 711**
1927	164	7 634	350	15	1 142	28	10	701	22	**189**	**334**	**9 477**	**400**
1928	173	18 055	1 006	12	48 748	3 558	16	4 658	271	**201**	**776**	**71 461**	**4 835**
1929	155	12 176	635	9	138	5	16	362	27	**180**	**489**	**12 676**	**667**
1930	*238*	*19 675*	*976*	*10*	*262*	*29*	*13*	*814*	*16*	**261**	**803**	**20 751**	**1 021**

De redovisade arbetsinställelsernas antal år 1930 översteg alltså de närmast föregående årens relativt låga siffror och uppnådde 1924 års siffra. Antalet av arbetsinställelserna berörda arbetare utgjorde under redogörelseåret 20 751, och de förlorade arbetsdagarnas antal har beräknats till 1 021 000. I denna summa ha inräknats omkring 34 000 arbetsdagar, som under år 1930 förlorats på tidigare påbörjade och redovisade konflikter. Dessa siffror kunna icke betecknas som exceptionellt höga; efter kriget ha endast 1927 och 1929 års siffror varit lägre.

Redogörelseårets mest omfattande konflikter voro en strejk vid ett antal pappersbruk, genom vilken omkring 250 000 arbetsdagar gingo förlorade, en strejk vid gummifabriken i Hälsingborg och en vid gummifabriken i Malmö, genom vilka tillsammans ungefär ett lika stort antal arbetsdagar kunna anses ha förlorats, samt en strejk vid vissa handskfirmor i Skåne och Halland, där förlusten av arbetsdagar beräknats till c:a 58 000.

Arbetsinställelsernas fördelning på olika *näringsgrupper* framgår av följande tabell:

Näringsgrupper	Arbetsinställelser	Arbetsgivare	Arbetare	Förlorade arbetsdagar
Malmbrytning och metallindustri . .	23	77	1 607	68 660
Jord- och stenindustri	13	24	1 176	22 620
Trävaruindustri och skogshantering .	41	68	1 649	43 900
Pappers- och grafisk industri	10	23	6 295	304 548
Livsmedelsindustri	7	8	68	930
Textil- och beklädnadsindustri . . .	9	9	1 293	55 822
Läder-, hår- och gummivaruindustri .	10	27	3 881	330 730
Kemisk-teknisk industri	—	—	—	—
Byggnadsverksamhet	83	229	2 692	162 600
Allmänna verk och arbeten m. m. . .	9	10	289	3 110
Handel och varulager	15	16	325	16 100
Land- och sjötransport	18	115	492	7 400
Jordbruk och fiske	8	178	726	3 900
Annan yrkesrörelse	15	19	258	780
Summa	**261**	**803**	**20 751**	**1 021 100**

Om man för de till industrien hörande näringsgrupperna sammanställer antalet förlorade arbetsdagar med de på dessa områden sysselsatta arbetarnas antal, finner man, att genom arbetsinställelser förlorats i genomsnitt 1·7 arbetsdagar per anställd arbetare under redogörelseåret. Motsvarande siffra var för år 1929 0·9, för år 1928 10·3, för åren 1910—1927 i medeltal 4·1 (år 1920 20·8), för år 1909 (storstrejksåret) 29·3 och för perioden 1903—1908 i medeltal 2·6.

Arbetsinställelsernas och de därav berörda arbetarnas fördelning med hänsyn till konflikternas *resultat* framställes i efterföljande tablå:

Resultat	Arbetsinställelser 1920—1929 Antal	%	1930 Antal	%	Av arbetsinställelser berörda arbetare 1920—1929 Antal	%	1930 Antal	%
Arbetsgivarnas villkor . .	491	18·1	45	17·2	92 955	13·6	7 625	36·7
Arbetarnas fordringar . .	568	21·0	84	32·2	23 852	3·5	3 326	16·0
Kompromiss	1 424	52·6	101	38·7	556 876	81·5	9 225	44·5
Okänt eller oavgjort . .	224	8·3	31	11·9	9 902	1·4	575	2·8
Summa	**2 707**	**100·0**	**261**	**100·0**	**683 585**	**100·0**	**20 751**	**100·0**

Bland arbetsinställelsernas *orsaker* ha efter vanligheten l ö n e f r å g o r n a varit de mest framträdande.

En närmare översikt av konflikternas orsaker och resultat lämnas i följande sammanställning:

Orsaker \ Resultat	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss: I huvudsak ag:s villkor		Kompromiss: Lika eftergifter		Kompromiss: I huvudsak arb:s fordringar		Arbetarnas fordringar		Okänt eller oavgjort		Hela antalet	
	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	Arb. inst.	Arb.	arb. inst.	arb.
Löneförhöjning . .	15	786	11	786	26	1 477	30	1 368	17	352	12	252	**111**	**5 021**
Lönesänkning . .	1	4 484	2	2 915	5	1 245	4	131	2	62	2	29	**16**	**8 866**
Andra lönefrågor .	4	62	—	—	2	48	1	25	5	61	1	3	**13**	**199**
Arbetstiden . . .	1	23	1	62	—	—	—	—	—	—	—	—	**2**	**85**
Kollektivavtal . .	4	471	—	—	—	—	5	107	30	617	8	197	**47**	**1 392**
Föreningsrätten .	1	25	—	—	—	—	1	4	5	77	4	56	**11**	**162**
Företrädesrätt till arbete	4	210	1	11	—	—	—	—	1	285	1	3	**7**	**509**
Arbetares antagande o. avskedande	4	552	1	161	3	25	1	112	7	85	1	27	**17**	**962**
Arbetets ledning och fördelning . . .	—	—	1	4	—	—	1	46	7	417	—	—	**9**	**467**
Tolkning av avtal	1	64	—	—	1	184	—	—	—	—	—	—	**2**	**248**
Sympatiåtgärder .	4	245	—	—	3	479	—	—	3	102	1	3	**11**	**829**
Andra orsaker . .	6	703	—	—	—	—	1	35	7	1 268	1	5	**15**	**2 011**
Summa	**45**	**7 625**	**17**	**3 939**	**40**	**3 458**	**44**	**1 828**	**84**	**3 326**	**31**	**575**	**261**	**20 751**

Av de 261 arbetsinställelserna ha enligt föreliggande uppgifter 134 f ö r e g å t t s a v f ö r h a n d l i n g a r parterna emellan, under det att i 127 fall dylika icke ägt rum eller uppgift i detta hänseende saknats. Vid 77 arbetsinställelser ha förhandlingar ägt rum inför *statens medlingsorgan*. Av ifrågavarande konflikter ha 59 fått sin slutliga lösning genom förlikningsmans eller förlikningskommissions medverkan. Övriga konflikter ha i regel bilagts genom underhandling mellan parterna, direkt eller genom delegerade, eventuellt med biträde av representanter för vederbörande organisationer.

Kollektivavtal i Sverige år 1930.

Kollektivavtalens utbredning. Enligt till socialstyrelsen inkomna uppgifter ha år 1930 träffats 1 476 kollektivavtal, vilka, direkt eller genom vederbörande organisationer, godkänts av 7 084 arbetsgivare och genom vilka 169 763 arbetares arbetsförhållanden kunna anses reglerade.

Nedanstående tabell utvisar antalet och fördelningen på olika näringsgrupper av de i socialstyrelsens statistik redovisade kollektivavtal — med därav berörda arbetsgivare och arbetare — som voro upprättade vid föregående års utgång, de som sedermera träffades under 1930 års lopp samt de, som voro gällande vid samma års slut.

Näringsgrupper	Antal den 31 dec. 1929			Antal under år 1930			Antal den 31 dec. 1930		
	gällande kollektivavtal	därav berörda		ingångna kollektivavtal	därav berörda		gällande kollektivavtal	därav berörda	
		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare		arbetsgivare	arbetare
Malmbrytning och metallindustri	173	673	95 301	46	172	34 050	176	712	110 676
Jord- och stenindustri	171	362	29 424	68	104	15 613	186	452	33 454
Trävaruindustri och skogshantering	563	997	91 605	148	450	12 742	583	1 096	86 111
Pappers- och grafisk industri	137	534	46 584	19	196	21 724	138	533	47 423
Livsmedelsindustri	521	2 179	36 370	199	804	11 838	590	2 379	37 956
Textil- och beklädnadsindustri	155	837	46 888	42	57	3 591	148	741	49 408
Läder-, hår- och gummivaruindustri	128	1 680	19 170	44	166	6 919	133	1 817	19 510
Kemisk-teknisk industri	84	87	10 702	39	48	7 955	83	87	11 037
Byggnadsverksamhet	543	3 814	44 944	209	1 324	11 805	609	4 010	49 110
Allmänna verk och arbeten m. m.	191	153	30 276	90	77	12 935	227	159	34 716
Handel och varulager	546	1 187	11 743	333	826	6 976	750	1 621	14 665
Land- och sjötransport	510	3 363	51 218	167	2 512	13 556	572	3 637	54 408
Jordbruk och fiske	66	783	16 015	24	147	1 309	80	934	16 706
Annan yrkesrörelse	128	2 667	11 163	48	201	8 750	147	2 007	15 751
Summa	**3 916**	**19 316**	**541 403**	**1 476**	**7 084**	**169 763**	**4 422**	**20 185**	**580 931**

Av tabellen framgår, att antalet redovisade, i kraft varande avtal ävensom det redovisade antalet av avtalen berörda arbetsgivare och arbetare under året ökats i det hela och även, med några undantag, inom de särskilda närings-

grupperna. Ökningen av arbetarantalet har varit störst inom gruppen malmbrytning och metallindustri; i väsentlig mån hänför sig denna ökning till de företag, som lyda under verkstadsavtalet. (Anmärkas bör, att redan 1929 års siffra borde ha redovisats något större än som skett.)

De mest omfattande avtalsuppgörelserna ha avsett de norrländska malmgruvorna, järnbruken, stenkolsgruvorna, stenhuggerierna i Bohuslän, Halland, Blekinge och östra Småland, snickerifabrikerna, pappersbruken, bokbinderierna, tobaksfabrikerna, gummifabrikerna i Hälsingborg och Malmö, tändsticksfabrikerna, statens järnvägars ban- och byggnadsarbetare ävensom deras verkstads- och förrådsarbetare (den sistnämnda gruppen nu för första gången berörd av kollektivavtal) samt hotell- och restaurangfacket.

Såsom fallet varit föregående år, representera emellertid de under år 1930 ingångna avtalen och därav berörda arbetsgivare och arbetare endast ett mindretal av alla de vid årets slut gällande avtalen och de av dessa berörda parterna. Den största delen av det redovisade avtalsbeståndet utgöres av avtal, som under hela året varit gällande sådana de voro vid årets början.

Huvudparten av dessa avtal ha under året varit uppsägningsbara, men dock blivit utan uppsägning prolongerade på ett år. Hit höra verkstadsindustriens riksavtal, de mellansvenska gruvornas avtal, riksavtalen inom konfektionsindustrien, sjöfarten och telegrafverket (icke linjepersonalen) samt vidare största delen av avtalen beträffande sågverken, pappersmassefabrikerna, bagerierna, sockerfabrikerna, murare-, byggnadsträ- och grovarbetarfacken, stuveriverksamheten och jordbruket. Däremot uppsades under året, av de ännu vid årets slut gällande avtalen, bl. a. riksavtalen för byggnadsämnesindustrien, textilindustrien och rörledningsfacket, löneavtalen för en del kommuner, däribland Stockholm, och de enskilda järnvägarnas avtal. (För kommunerna och de enskilda järnvägarna uppgjordes före årsskiftet nya avtal om s. k. allmänna bestämmelser.)

Nedanstående tablå visar i siffror, hur de vid slutet av år 1930 gällande avtalen fördela sig på dels nyingångna, dels äldre avtal, samt hur de senare fördela sig på under året uppsagda, uppsägningsbara men utan uppsägning prolongerade samt icke uppsägningsbara avtal.

	Antal	
	avtal	berörda arbetare
Under året ingångna avtal[1]	1 476	169 763
Äldre avtal: under året uppsagda men icke utlupna	453	92 160
uppsägningsbara men utan uppsägning prolongerade	2 304	267 004
icke uppsägningsbara	189	52 004
Samtliga 31/12 1930 gällande avtal	**4 422**	**580 931**

Till belysande av kollektivavtalens relativa utbredning inom olika näringsgrupper meddelas nedanstående sammanställning av antalet av kollektivavtal berörda arbetare vid slutet av åren 1929 och 1930 samt antalet inom respektive näringsgrupper sysselsatta arbetare under det senaste år, för vilket dylik statistik föreligger (1929).

[1] De nyingångna avtalen ha endast i ett relativt fåtal fall åter blivit under året uppsägningsbara.

Näringsgrupper	Hela antalet sysselsatta arbetare (1929)	Därav berörda av kollektivavtal 31 december 1929		31 december 1930	
		Antal	%	Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	148 499	95 301	64·2	110 676	74·5
Jord- och stenindustri	45 521	29 424	64·6	33 454	73·5
Trävaruindustri (utom skogshantering)	69 192	38 708	55·9	39 008	56·4
Pappers- och grafisk industri	57 309	46 584	81·3	47 423	82·7
Livsmedelsindustri	55 816	36 370	65·2	37 956	68·0
Textil- och beklädnadsindustri	66 210	46 888	70·8	49 408	74·6
Läder-, hår- och gummivaruindustri	24 665	19 170	77·7	19 510	79·1
Kemisk-teknisk industri	15 179	10 702	70·5	11 037	72·7

För övriga i tabellen å föregående sida anförda grupper saknar den officiella industristatistiken uppgifter.

Med hänsyn till *giltighetsområde* fördela sig avtalen sålunda:

	Under år 1930 ingångna avtal		Vid 1930 års utgång gällande avtal	
	Antal avtal	Antal arbetare	Antal avtal	Antal arbetare
Riksavtal	15	72 716	**45**	223 650
Distriktsavtal	16	10 082	47	38 452
Ortsavtal	325	26 527	1 068	82 632
Avtal för enskilda arbetsplatser	1 120	60 438	3 262	236 197
Summa	**1 476**	**169 763**	**4 422**	**580 931**

Riksavtal ha under året ingåtts inom följande näringsgrenar: järnbruken, snickerifabrikerna, pappersbruken, bokbinderierna, litografiska och kemigrafiska facken, tobaksfabrikerna, garverierna, elektriska montörfacket, statens kraftverk (installationsarbeten), telegrafverket (linjepersonalen), statens järnvägar, segelfartygsflottan samt hotell- och restaurangrörelsen (som från år 1925 saknat riksavtal).

I nedanstående tablå göres en jämförelse beträffande avtalens giltighetsområde vid olika tidpunkter, då hela avtalsbeståndet undersökts i sådant hänseende:

Årsskifte	Antal av kollektivavtal berörda arbetare	Därav, i %, berörda av riksavtal	distriktsavtal	ortsavtal	avtal för enskilda arbetsplatser
1907/08	255 950	16·1	7·5	32·8	43·6
1920/21	437 587	43·6	7·8	12·1	36·5
1926/27	464 503	38·6	9·4	15·8	36·2
1927/28	494 625	37·0	9·5	15·4	38·1
1928/29	512 542	38·5	9·3	14·8	37·4
1929/30	541 403	36·2	6·4	14·7	42·7
1930/31	580 931	38·5	6·6	14·2	40·7

Nära hälften av de år 1930 ingångna avtalen fingo sin *giltighetstid* bestämd till längre tid än ett år. Ser man på antalet arbetare, befinnes, att avtalen med mer än ett års giltighetstid omfattade c:a 138 000 arbetare, eller drygt fyra femtedelar av det arbetarantal, som berördes av samtliga under året ingångna avtal. (Härvid bör dock erinras om den betydande grupp av uppsägningsbara avtal, vilka endast prolongerats på ett år.) De för de norrländska malmgruvorna, för järnbruken, för pappersbruken, för gummifabrikerna i Hälsingborg och Malmö, för statens järnvägars verkstads- och förrådsarbetare samt för hotell- och restaurangfacket träffade avtalen fingo mellan ett och två års giltighetstid; tvååriga avtal slötos bl. a. för stenhuggerierna, garverierna, tändsticksfabrikerna, målarna och åkeriarbetarna i Stockholm, statens järnvägars ban- och byggnadsarbetare; treåriga för bl. a. snickerifabrikerna, bokbinderierna, de litografiska och kemigrafiska facken, tobaksfabrikerna samt de elektriska montörerna.

Såsom förut anmärkts, har huvudparten av de redovisade avtalen under hela året varit gällande i oberört skick. De *arbetsvillkor*, som genom kollektivavtalen regleras, ha sålunda här varit orubbade. Vad beträffar de nya avtal, som träffades under år 1930, inneburo dessa för det mesta någon ökning av arbetslönerna. Man hade icke fått någon starkare känning med den nu rådande lågkonjunkturen vid den tid, då dessa avtals innehåll bestämdes. Vid järnbruken höjdes sålunda timlönerna med 3 öre, och åldersgränsen för grovarbetare blev sänkt från 21 till 20 år. Vid stenhuggerierna höjdes timlönerna med 1 à 3 öre och ackorden med i allmänhet 3 %. Riksavtalet för snickerifabrikerna fastställde en höjning av minimilönerna med 1 à 3 öre per timme, men därtill bestämdes, att denna ökning icke får tas till intäkt för någon ökning av utgående timlöner och ackord. Vid pappersbruken höjdes timlönerna något för samtliga arbetare; den revision av ackorden, som företogs, medförde såväl höjningar som sänkningar. Vid bokbinderierna höjdes minimilönerna med 5 öre för manliga och 3 öre för kvinnliga arbetare. Avtalet vid tobaksfabrikerna innebär för Stockholms vidkommande en höjning av timlönen med i allmänhet 5 öre. Vid tändsticksfabrikerna höjdes minimilönerna för vuxna arbetare med i allmänhet 3 öre per timme och för minderåriga med 2 öre. Avtalet för statens järnvägars ban- och byggnadsarbetare innebar en förhöjning av timlönerna med 3 à 5 öre. Vad de norrländska gruvorna beträffar, bibehöllos timlönerna oförändrade i Kiruna och Malmberget; i Kiruna sänktes ackorden, i Malmberget höjdes de för ett par större grupper och blevo oförändrade för vissa andra grupper men sänktes för metallarbetare. Även vid gummifabrikerna i Hälsingborg och Malmö medförde 1930 års avtal en sänkning av vissa ackordspriser.

Statens förlikningsmäns verksamhet år 1930.

Enligt statens förlikningsmäns jämlikt 13 § i lagen om medling i arbetstvister avgivna berättelser ävensom de berättelser, som avgivits av under året särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner, har antalet arbetstvister, vilka varit föremål för någon medlingsåtgärd, under år 1930 utgjort 228, gentemot 161 under närmast föregående år och 201 i medeltal för åren 1915—1929.

I fråga om samtliga för år 1930 redovisade tvister utom två har förhandling mellan parterna ägt rum inför förlikningsman eller förlikningskommission.

Antalet *förhandlingsärenden* är sålunda 226. Av dem utgöra 11 emellertid endast fortsättning av ärenden, som redovisats i föregående års statistik. Den efterföljande framställningen avser enbart de under år 1930 tillkomna förhandlingsärendena, till antalet 215.

Av ifrågavarande 215 förhandlingsärenden kommo 21 på första distriktet, 27 på andra, 31 på tredje, 45 på fjärde, 33 på femte, 38 på sjätte och 11 på sjunde distriktet samt 9 på särskilt förordnade förlikningsmän och förlikningskommissioner. Arbetsinställelse förelåg i 88 eller 41 % av samtliga dessa ärenden. Antalet av ärendena berörda arbetsgivare utgjorde inalles 2 406 och antalet arbetare 108 449. Av ärendena med arbetsinställelse berördes i allt 528 arbetsgivare och 23 453 arbetare. 79 av de här redovisade arbetsinställelserna voro strejker, 4 lockouter och 5 blandade konflikter. I flertalet fall eller 71 (81 %) hade arbetsinställelsen utbrutit, innan ännu någon medling kommit till stånd, under det att blott 17 arbetsinställelser föregingos av förhandlingar inför vederbörande medlare.

En jämförelse med de inhämtade uppgifterna om arbetsinställelser under redogörelseåret giver vid handen, att medlingsverksamheten under år 1930 omfattat sammanlagt 30 % av de arbetsinställelser, som inträffat i riket under nämnda år, och 60 % av de utav dessa arbetsinställelser berörda arbetarna. Vid denna jämförelse har tagits hänsyn till att medlingsverksamheten även avsett en del arbetsinställelser, som utbröto år 1929, samt att i vissa fall avsevärt flera arbetare kunnat beröras av förhandlingarna inför förlikningsmannen än av själva arbetsinställelsen.

Vad de här ifrågavarande förhandlingsärendenas fördelning på olika näringsgrupper beträffar, stå byggnadsverksamheten och transportverksamheten samt trävaruindustrien och skogshanteringen framom de övriga i avseende på antalet ärenden. Beträffande det berörda arbetarantalet kommer textilindustrien främst; därnäst i ordningen följa jord- och stenindustrien samt pappersindustrien.

En fördelning av ärendena efter konflikternas huvudorsaker visar, att bland de 215 nya ärenden, vilka år 1930 blivit föremål för förhandlingar inför för-

likningsman eller förlikningskommission, c:a tre fjärdedelar hänföra sig till lönetvister, eller närmare bestämt 143 (66·5 %) till löneförhöjnings- och 10 (4·7 %) till lönesänkningstvister samt 11 (5·1 %) till tvister om andra lönefrågor. (Anmärkas bör, att det i fråga om några tvister varit i någon mån tvivelaktigt, huruvida löneförhöjnings- eller lönesänkningskravet varit den egentliga orsaken till tvisten.) Av sammanlagda antalet förhandlingsärenden under åren 1915—1929 utgjorde 50·4 % av tvister angående krav på löneförhöjning, under det att tvister orsakade av krav på lönereduktion redovisats till ett antal av 16·6 %.

Vad beträffar medlingens resultat finner man, att av de här berörda 215 ärendena 177, eller 82·3 %, lett till positivt resultat, antingen inför förlikningsman eller inför förlikningskommission. I 38 fall (17·7 %) är medlingen att betrakta såsom väsentligen resultatlös, i det att ärendets slutbehandling övertagits av parterna själva (i två fall hänvisats till arbetsdomstolen) eller att tvisten förblivit olöst.

Vid fördelning med hänsyn till resultatets innebörd av de tvister, som bilagts inför förlikningsman eller förlikningskommission, framgår, att 149 eller 69·3 % av hela antalet år 1930 tillkomna förhandlingsärenden avgjorts genom kompromiss, medan 8 (3·7 %) utfallit i enlighet med arbetsgivarnas och 20 (9·3 %) i enlighet med arbetarnas fordringar.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1931.

Fylleriförseelser under tredje kvartalet 1931. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återges i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer blivit sakfällda under tredje kvartalet 1931, tillhopa 7 984, av vilka 7 773 begåtts av män och 211 av kvinnor. Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, såsom representerande förhållandena före världskriget och det individuella kontrollsystemets mera allmänna tillämpning, dels för tiden fr. o. m. år 1924 har utgjort som följer:

	Medeltal per kvartal under år								3 kv.	2 kv.	3 kv.
	1913	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1930	1931	1931
Antal förseelser .	14 727	8 171	8 130	7 425	7 196	6 929	7 375	7 700	8 507	7 407[1]	7 984[2]
Per 100 000 inv. .	262	136	134	123	118	114	121	126	139	121	130

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med, att för varje kvartal

[1] De tidigare meddelade siffrorna för andra kvartalet 1931 ha ökats med 138 senare rapporterade förseelser.
[2] Preliminär siffra.

något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del av de förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för tredje kvartalet 1931, tyder densamma på stegring i fyllerifrekvensen gentemot andra kvartalet 1931 (7 407 förseelser) men på nedgång jämfört med tredje kvartalet 1930 (8 507 förseelser). Anmärkas bör emellertid, att redogörelsekvartalets siffra torde komma att höjas genom senare inkomna rapporter, varför i verkligheten förändringen i det förra avseendet torde vara något större och i det senare mindre än vad denna jämförelse ger vid handen.

År	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1924 . . .	2 092	2 083	2 259	2 742	2 816	2 731	2 526	2 834	3 676	3 174	2 966	2 786
1925 . . .	2 705	2 457	2 780	2 678	2 619	2 720	2 216	2 651	3 629	3 255	2 921	1 890
1926 . . .	2 052	1 982	2 478	2 709	2 782	2 361	2 023	2 440	3 476	2 600	2 763	2 034
1927 . . .	2 174	2 112	2 436	2 333	2 677	2 301	1 951	2 601	3 173	2 799	2 509	1 719
1928 . . .	2 022	1 903	2 101	2 390	2 385	2 032	2 136	2 863	2 752	2 909	2 505	1 719
1929 . . .	2 189	1 702	1 846	2 535	2 554	2 321	2 361	3 068	3 393	2 920	2 645	1 964
1930 . . .	2 484	1 953	2 314	2 640	2 524	2 541	2 193	2 910	3 404	2 915	2 763	2 158
1931 . . .	2 215	1 989	2 230	2 547	2 376	2 484	2 063[1]	2 544[1]	3 377[1]	—	—	—

Som synes, framträdde stegringen gentemot andra kvartalet 1931 huvudsakligen under september. I verkligheten torde f. ö. fyllerifrekvensen under denna månad varit ännu större än vad den anförda siffran anger, beroende på att de hittills icke redovisade fyllerifallen till övervägande del torde inträffat mot slutet av kvartalet.

Hur fylleriförseelserna under redovisningskvartalet fördelade sig på vissa ortsgrupper och på olika delar av landet åskådliggöres av följande tablå, varuti för Stockholm meddelas tvenne sifferserier, nämligen a) antalet sakfällda enligt den officiella statistiken och b) antalet för fylleri anhållna enligt Statistisk Månadsskrift, utgiven av Stockholms stads statistiska kontor:

Antal fylleriförseelser under 3 kv. 1931	Stockholms stad a	Stockholms stad b	Östra Sverige	Småland och öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela riket 3 kv. 1931	Hela riket 2 kv. 1931	Hela riket 3 kv. 1930
i städer med mer än 10 000 inv.	1 716	1 856	441	195	560	1 529	806	5 247	4 960	5 271
i övriga städer .	—	—	282	150	120	461	193	1 206	1 138	1 179
å landsbygden . .	—	—	254	169	166	337	605	1 531	1 309	2 057
tillhopa	**1 716**	**1 856**	**977**	**514**	**846**	**2 327**	**1 604**	**7 984**	—	—
2 kvart. 1931 . .	1 408	1 732	862	563	832	2 536	1 206	—	7 407	—
3 kvart. 1930 . .	1 554	1 797	961	546	1 077	2 638	1 731	—	—	8 507

Man finner, att ökningen gentemot andra kvartalet 1931 huvudsakligen framträtt i Stockholm samt å landsbygden, särskilt i östra och norra Sverige. Nedgången gentemot tredje kvartalet 1930 har i främsta rummet gjort sig gällande å landsbygden speciellt i södra, västra och norra Sverige, medan särskilt Stockholm företett en ökad fyllerifrekvens jämfört med föregående år.

[1] Preliminär siffra.

	Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
						med mot-bok		*utan* mot-bok	Summa	Därav		Hela antalet	Därav	
		juli	aug.	sept.	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
	Stockholms stad	561	621	534	**1 716**	61	342	1 180	**1 583**	1 389	194	133	111	22
Östra Sverige	Södertälje	13	9	12	**34**	—	4	28	**32**	26	6	2	2	—
	Lidingö	—	—	4	**4**	—	1	3	**4**	3	1	—	—	—
	Uppsala	7	21	21	**49**	1	1	46	**48**	40	8	1	1	—
	Västerås	31	31	18	**80**	2	11	63	**76**	58	18	4	4	—
	Nyköping	6	5	2	**13**	—	2	11	**13**	10	3	—	—	—
	Eskilstuna	23	17	41	**81**	1	14	66	**81**	64	17	—	—	—
	Linköping	14	17	9	**40**	1	5	32	**38**	34	4	2	2	—
	Norrköping	26	56	58	**140**	3	22	107	**132**	111	21	8	6	2
	Övriga städer	67	131	84	**282**	10	58	213	**281**	232	49	1	1	—
	Landsbygden	20	69	165	**254**	5	62	187	**254**	163	90	—	—	—
Små l. m. m.	Jönköping	21	18	13	**52**	1	13	38	**52**	44	8	—	—	—
	Kalmar	24	24	37	**85**	2	18	65	**85**	65	20	—	—	—
	Västervik	10	3	7	**20**	—	1	19	**20**	13	7	—	—	—
	Visby	11	17	10	**38**	1	4	32	**38**	31	7	—	—	—
	Övriga städer	31	52	67	**150**	5	24	120	**149**	109	40	1	1	—
	Landsbygden	12	17	140	**169**	—	34	135	**169**	117	52	—	—	—
Södra Sverige	Karlskrona	16	14	13	**43**	1	7	35	**43**	28	15	—	—	—
	Kristianstad	23	12	14	**49**	3	6	40	**49**	40	9	—	—	—
	Malmö	68	56	82	**206**	10	39	149	**198**	175	23	8	8	—
	Lund	24	26	21	**71**	5	14	52	**71**	58	13	—	—	—
	Landskrona	17	11	20	**48**	4	16	27	**47**	40	7	1	1	—
	Hälsingborg	30	43	46	**119**	4	17	97	**118**	98	20	1	1	—
	Ystad	2	3	2	**7**	—	—	7	**7**	3	4	—	—	—
	Trelleborg	5	7	5	**17**	2	2	13	**17**	12	5	—	—	—
	Övriga städer	34	48	38	**120**	3	17	100	**120**	83	37	—	—	—
	Landsbygden	11	44	111	**166**	4	38	124	**166**	90	72	—	—	—
Västra Sverige	Halmstad	16	12	18	**46**	—	10	32	**42**	31	10	4	—	4
	Göteborg	354	328	364	**1 046**	20	205	793	**1 018**	824	194	28	27	1
	Mölndal	8	12	8	**28**	2	7	19	**28**	21	7	—	—	—
	Uddevalla	9	12	21	**42**	1	13	28	**42**	29	13	—	—	—
	Trollhättan	—	16	19	**35**	—	5	30	**35**	28	7	—	—	—
	Borås	20	26	31	**77**	1	14	62	**77**	60	17	—	—	—
	Skövde	9	10	4	**23**	—	6	17	**23**	19	4	—	—	—
	Karlstad	35	43	55	**133**	2	14	115	**131**	108	23	2	2	—
	Kristinehamn	10	12	9	**31**	1	6	24	**31**	22	9	—	—	—
	Örebro	17	25	26	**68**	—	8	60	**68**	55	13	—	—	—
	Övriga städer	119	180	162	**461**	8	90	363	**461**	354	107	—	—	—
	Landsbygden	27	83	227	**337**	5	69	261	**335**	169	165	2	2	—
Norra Sverige	Falun	12	12	13	**37**	—	1	36	**37**	29	8	—	—	—
	Gävle	70	69	95	**234**	2	23	204	**229**	181	48	5	5	—
	Söderhamn	20	27	13	**60**	—	6	54	**60**	39	21	—	—	—
	Härnösand	24	20	30	**74**	—	9	62	**71**	61	10	3	3	—
	Sundsvall	71	66	110	**247**	—	29	214	**243**	203	40	4	3	1
	Östersund	10	14	20	**44**	—	2	41	**43**	33	10	1	1	—
	Umeå	25	12	16	**53**	—	7	46	**53**	38	15	—	—	—
	Luleå	20	18	19	**57**	—	2	55	**57**	45	12	—	—	—
	Övriga städer	30	45	118	**193**	1	19	173	**193**	145	48	—	—	—
	Landsbygden	50	130	425	**605**	—	95	510	**605**	381	224	—	—	—
	Hela rikets städerna	**1 943**	**2 201**	**2 309**	**6 453**	**158**	**1 114**	**4 972**	**6 244**	**5 091**	**1 152**	**209**	**179**	**30**
	Hela rikets landsb.	**120**	**343**	**1 068**	**1 531**	**14**	**298**	**1 217**	**1 529**	**920**	**603**	**2**	**2**	—
	Summa	**2 063**	**2 544**	**3 377**	**7 984**	**172**	**1 412**	**6 189**	[3]**7 773**	**6 011**	**1 755**	**211**	**181**	**30**

[1] Härmed avses personer födda före år 1906. — [2] Härmed avses personer födda år 1906 eller senare. — [3] Därav 7 personer med okänd ålder.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas kön och ålder. Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1931 års tredje kvartal, begingos som ovan nämnts 211 eller 2·6 % av kvinnor, därav, som omstående tab. A visar, 133 i Stockholm, 28 i Göteborg, 8 i Malmö, 40 i övriga städer och 2 på landsbygden. — Huvudtabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år.[1] Av hela antalet under andra och tredje kvartalen 1931 sakfällda fyllerister tillhörde 1 738 eller 23·5 %, resp. 1 785 eller 22·4 % den yngre åldersgruppen. Motsvarande relativtal i genomsnitt för åren 1923—1930 utgjorde resp. 19·9[2], 20·7[2], 21·5[2], 21·7, 22·6, 24·4, 25·3 och 25·5 %.

Fylleriförseelsernas fördelning efter de sakfälldas inköpsrätt till spritdrycker. På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning. Av samtliga manliga fyllerister voro 6 189 eller 79·6 % personer utan motbok. Fördelningen härvidlag var sålunda ungefär densamma som närmast föregående kvartal (80·3 %). Av de kvinnliga fylleristerna uppgives endast 3 ha varit innehavare av motbok. Dessa siffror giva även en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Jämförelse mellan fylleriförseelserna i Sverige och dess grannländer. Liksom i föregående kvartalsredogörelser må slutligen i jämförelsesyfte en sammanställning göras mellan den svenska fylleristatistiken och f. n. tillgängliga uppgifter för Norge enligt Statistiske Meddelelser. I översikten här nedan ha dessutom medtagits motsvarande kvartalssiffror för Finland, vilka fr. o. m. år 1923 finnas tillgängliga i Social Tidskrift:

	Medeltal per kvartal								3 kv.	2 kv.	3 kv.
	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1930	1931	1931
Sverige . . .	7 532	8 171	8 130	7 425	7 196	6 929	7 375	7 700	8 507	7 407	7 984
Norge	12 255	10 797	9 611	9 003	9 012	9 434	9 570	9 202	9 261	8 508	·
Finland . . .	14 103	15 851	17 576	18 457	23 976[3]	25 268[3]	25 375[3]	25 397[3]	28 059[3]	18 785[3]	

Av intresse är jämväl att sammanställa fylleriförseelserna i respektive huvudstäder, såsom skett i nedanstående tablå:

Antal fylleriförseelser i	År 1913	År 1924	År 1925	År 1926	År 1927	År 1928	År 1929	År 1930	3 kv. 1930	2 kv. 1931	3 kv. 1931
Stockholm[4] .	17 696	8 181	7 275	6 689	6 452	5 465	5 356	6 436	1 797	1 732	1 856
Oslo	20 293	18 704	16 518	15 197	14 709	14 688	14 853	14 103	3 501	2 994	2 746
därav anhållna	16 455	15 497	13 516	12 879	12 722	12 039	12 332	11 439	2 843	2 484	·
Helsingfors[4] .	23 266	18 863	18 630	18 602	22 003[3]	21 876[3]	23 962[3]	25 612[3]	6 413[3]	6 242[3]	·

[1] Härvid ha personer, som äro födda före 1906, hänförts till den äldre åldersgruppen, och sådana, som äro födda 1906 eller senare, till den yngre.

[2] Dessa siffror ha beräknats efter något avvikande grunder.

[3] På grund av en omläggning av den finska fylleristatistiken äro de meddelade siffrorna fr. o. m. år 1927 ej fullt jämförbara med de för tidigare år angivna.

[4] Siffrorna avse antalet anhållna personer enligt polisstatistiken.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1929—1931.

Månad	Stockholms tullkammardistrikt						Samtliga tullkammardistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, liter		
	1929	1930	1931	1929	1930	1931	1929	1930	1931	1929	1930	1931
januari	105	145	77	2 779	3 788	1 487	155	212	136	2 942	7 205	1 931
februari	27	90	88	49	1 230	5 242	42	138	139	526	1 401	5 537
mars	50	98	89	449	20 975	742	80	149	126	579	21 196	864
april	44	124	100	291	1 202	828	76	188	144	884	1 361	1 689
maj	88	101	112	1 744	1 473	45 500	137	151	156	2 533	1 695	49 469
juni	111	162	100	2 963	2 643	4 400	165	233	164	5 854	4 645	5 042
juli	171	159	208	8 355	1 295	1 513	248	258	294	12 739	1 901	2 233
augusti	124	143	167	4 932	1 411	71 345	197	220	223	5 347	11 979	71 571
september . . .	161	184	168	1 031	1 978	39 776	215	240	245	2 204	2 734	40 149
oktober	167	227		2 618	2 038		253	315		4 174	2 382	
november . . .	166	141		7 633	1 764		222	232		7 957	2 967	
december . . .	214	231		3 914	3 887		296	294		6 468	4 183	
Hela året	**1 428**	**1 805**		**36 758**	**43 684**		**2 086**	**2 630**		**52 207**	**63 649**	

Det framgår härav, att antalet fylleriförseelser, särskilt om hänsyn tages till vederbörande städers folkmängd,[1] ställer sig väsentligt lägre i Stockholm än i Helsingfors och Oslo. Då emellertid av gatufylleriet blott en viss efter lagstiftning och praxis växlande del blir föremål för polisingripande och sålunda redovisad i statistiken, kunna tablåns siffror mindre göra anspråk på att giva en inbördes fullt jämförbar bild av nykterhetstillståndet i resp. städer vid en och samma tidpunkt än av utvecklingens gång i berörda avseende i de särskilda orterna under den redovisade tidsperioden.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1929—1931 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Mängden beslagtagen sprit har efter år 1928 (31 891 liter) företett en fortgående stegring, vilken emellertid särskilt under innevarande år i huvudsak är att tillskriva några enstaka mycket betydande spritbeslag.

Till jämförelse må nämnas, att i Norge under åren 1927, 1928, 1929 och 1930 uppges ha beslagtagits resp. 68 518, 49 025, 49 872 och 40 017 liter sprit och brännvin, vilket synes antyda, att den olagliga rusdryckshanteringens omfång väsentligt minskats under de tre sistnämnda åren. Under de två första kvartalen 1931 uppgick siffran till 18 328 liter. I Finland beslagtogos av tullpersonalen under åren 1927, 1928, 1929 och 1930 resp. 635 812, 980 850, 961 203 och 1 062 351 liter spritdrycker.

[1] Folkmängdssiffrorna äro för Stockholm 502 203, för Oslo 250 420 och för Helsingfors 227 375 invånare.

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i oktober 1931.

Styrelsen för internationella arbetsbyrån höll ordinarie kvartalssammanträde i Genève den 12—17 oktober 1931.

Ordförandeval. Till ordförande efter avlidne franske regeringsrepresentanten Arthur Fontaine valdes den belgiske regeringsrepresentanten Ernest Mahaim.

Samtidigt vidtogos en del ändringar i de *reglementariska föreskrifterna angående styrelsens presidium.* Sålunda beslöts, att presidiet skall bestå av en ordförande och tre viceordförande, en från varje grupp, medan hittills presidiet bestått av en ur regeringsgruppen tagen ordförande samt en viceordförande från var av arbetsgivar- och arbetargrupperna.

Mandattiden skall endast omfatta ett år, och representant för viss regering, vars företrädare tidigare beklätt ordförandeposten, skall icke kunna väljas, förrän representanterna för samtliga övriga regeringar, som äro representerade i styrelsen vid tiden för valet, innehaft ordförandeskapet sedan detta senast utövades av en representant för sagda regering I den mån så låter sig förena med denna princip och fördelningen av platserna tillåter det, skall ordföranden väljas enligt roterande system i följande ordning:

1) bland representanter för europeiska länder, som i industriellt hänseende äro de mest betydande;

2) bland representanter för utomeuropeiska länder, som i industriellt hänseende äro de mest betydande;

3) bland representanter för länder, som av konferensen invalts i styrelsen.

Regeringsgruppens viceordförande skall utses enligt samma regler, som gälla för val av ordförande. Eftersom tidigare icke någon viceordförande funnits för regeringsgruppen, gällde det att utse sådan, och valdes därtill Sir Atul Chatterjee (Indien).

Arbetskonferensens sammanträden. Styrelsen hade att sysselsätta sig med de svårigheter, som uppstått för inkallandet av en *rådgivande teknisk konferens rörande sjöfolkets frågor,* vilken ursprungligen utlysts till den 21 oktober 1931. Efter en längre överläggning beslöt styrelsen först och främst, med 8 röster mot 1, att under 1933 skulle hållas ett åt sjöfartsfrågor uteslutande ägnat sammanträde av internationella arbetskonferensen. Vidare avslogs med 7 röster mot 6 ett förslag om att låta viss tid förflyta mellan sammanträdet i fråga och internationella arbetskonferensens allmänna sammanträde. Frågan om inkallandet av en rådgivande teknisk konferens lämnades tills vidare öppen.

Vidare hade styrelsen att fatta beslut i frågan om *dagordningen för internationella arbetskonferensen.* Vad beträffar dagordningen för 1932 års sammanträde, har denna redan fastställts att omfatta följande frågor:

1) slutbehandling av frågan om minimiålder för anställning inom icke-industriella yrken;

2) första behandling av frågorna om ålderdoms-, invaliditets- och efterlevandeförsäkring;

3) undertryckandet av arbetsförmedlingsanstalter, som taga betalning.

Vid förevarande sammanträde ägde rum en förberedande överläggning om de frågor, vilka kunna tänkas uppförda på dagordningen för 1933 års sammanträde av konferensen; definitivt beslut härom kommer att fattas vid styrelsens januarisammanträde. Å arbetsgivargruppens vägnar avgav den danske arbetsgivarrepresentanten Ørsted en förklaring, i vilken krävdes, att med hänsyn till den allvarliga ekonomiska situation, som råder i olika länder, styrelsen icke måtte på dagordningen uppföra några nya frågor, som kunna vara ägnade att medföra extra utgifter för industrien. Visserligen ville icke arbetsgivargruppen undandraga arbetsorganisationen sin fortsatta medverkan, men den ansåg, att i närvarande tid och med hänsyn tagen till allehanda ekonomiska, finansiella och monetära svårigheter man framför allt borde söka att vidmakthålla och befästa uppnådda resultat i stället för att gripa sig an med nya uppgifter. Arbetsgivargruppen ville icke uppriva de beslut, som fattats rörande dagordningen för 1932 års sammanträde av konferensen. Den föreslog endast, att frågan om bibehållande av pensionsrätt skulle utbrytas från den allmänna frågan om ålderdoms-, invaliditets- och efterlevandeförsäkring samt bilda det enda nya ärende, som uppfördes på dagordningen för 1933 års sammanträde.

Å arbetargruppens vägnar opponerade sig den franske arbetarrepresentanten Jouhaux mot arbetsgivargruppens förklaring, vilken gick ut på att avbryta arbetsorganisationens hela verksamhet i samma stund, som denna vore mer än någonsin nödvändig för förebyggande av allvarliga sociala komplikationer. Någon återhämtning kunde icke väntas som resultat av minskningar i de sociala utgifterna, och i länder, där man sökte råda bot å krisen genom en sådan politik, hade någon förbättring icke kunnat konstateras. I stället hade det onda förvärrats, så att instundande vinter ett hundratal miljoner människor väntas komma att drabbas av arbetslöshetens följder. Arbetarna kunde i varje fall icke lämna sin medverkan till en utveckling, för vilken de icke bure ansvaret, och om arbetsgivargruppens synpunkter komme att delas av styrelsen, nödgades arbetargruppen taga den sålunda uppkomna situationen under övervägande.

Internationella arbetsbyråns direktör yttrade, att om också icke arbetsgivarna kunde misstänkas för att vilja stoppa det internationella sociala samarbetet, han dock förstode den oro, som gruppens förklaring kunde väcka i arbetarvärlden. Man frågade sig, huru långvarigt det påyrkade avbrottet komme att bliva och vilken omfattning det skulle taga. För egen del ansåg direktören, att i en kristid som den nuvarande arbetsorganisationens verksamhet vore mera behövlig än någonsin. I en stund, då vederbörande regeringar ställde sig tveksamma till ett fullföljande av det sociala lagstiftningsarbetet, hade organisationen en verklig uppgift att fylla. Det tillkomme nämligen denna att bringa i erinran de i fredsfördraget inskrivna principerna och att angiva det minimimått av sociala skyddsåtgärder, som borde tryggas även under krisen. Detta gällde icke allenast skyddet för kvinnor och barn, utan över huvud socialpolitiken. Så länge arbetsorganisationen existerade i kraft av fredsfördraget, kunde det anses, att en viss socialpolitisk standard existerade, vilken icke finge underskridas av ett modernt samhälle. Direktören vädjade till styrelsens samtliga grupper att med intresse och kraft fullfölja organisationens arbete, varigenom kunde förebyggas ännu större olyckor än som redan timat och möjligen ett bidrag lämnas till krisens lösning.

Vid anställd votering avslogs med 14 röster mot 6 arbetsgivargruppens förslag om uppförande av frågan om bibehållande av pensionsrätt som enda nya ärende på dagordningen för 1933 års sammanträde av internationella arbetskonferensen.

Styrelsen beslöt, att vid januarisammanträdet ett val skulle företagas mellan följande frågor att uppföras på dagordningen för 1933 års sammanträde av konferensen:

frågan om vilotider och arbetets anordning på skift i automatiska glasbruk;

frågan om arbetslöshetsförsäkring;

frågan om semester med lön;
frågan om kvinnors och barns användande till underjordiskt arbete.

Beträffande var och en av dessa frågor skall arbetsbyrån till nästa sammanträde utarbeta en redogörelse för lagstiftning och praxis i olika länder. Efter att ha tagit del av detta material kommer styrelsen att vid sammanträdet ifråga fatta definitivt beslut om dagordningen för 1933 års sammanträde av internationella arbetskonferensen.

Arbetskonferensens resolutioner m. m. Styrelsen företog därefter till överläggning de *resolutioner, som antagits vid arbetskonferensens sammanträde 1931.*[1]

Man var ense därom, att internationella arbetsbyrån i samförstånd med de utomeuropeiska ländernas representanter i styrelsen skulle fortsätta arbetet på att få till stånd en så fullständig representation som möjligt från resp. medlemsstater vid arbetskonferensens sammanträden.

Vidare uppdrog styrelsen åt arbetsbyråns direktör att fästa regeringarnas uppmärksamhet på resolutionen angående representation vid konferensen för arbetare i kolonier och mandatområden.

Vad beträffar resolutioner om ratifikation av det vid 1922 års konferenssammanträde fattade beslutet om ändring av art. 393 i Versaillestraktaten (avseende att öka antalet styrelsemedlemmar från 24 till 32 i syfte att tillförsäkra utomeuropeiska länder en fulltaligare representation), tillkännagav De Michelis, att den italienska regeringen, som ännu icke ratificerat beslutet ifråga, hade för avsikt att föreslå vissa nya ändringar av art. 393 samt av vissa artiklar i konferensens dagordning i förhoppning att därigenom tillgodose de utomeuropeiska staternas liksom ock den italienska regeringens önskemål.

I anledning av resolutionen om uppförande av silikos på förteckningen över yrkessjukdomar uppdrog styrelsen åt internationella arbetsbyrån att fullfölja sina undersökningar rörande denna fråga, så att den snarast möjligt måtte kunna framläggas för arbetskonferensen.

I en annan vid arbetskonferensen 1931 antagen resolution hade styrelsen anmodats överväga möjligheten att sammankalla en rådgivande konferens av asiatiska stater för överläggning om frågor, som speciellt beröra arbetsförhållandena i Östern. Styrelsen beslöt med 12 röster mot 8 att bemyndiga arbetsbyråns direktör att i ämnet rådföra sig med regeringarna i asiatiska medlemsstater ävensom andra medlemsstater med territoriella besittningar i Asien.

I anledning av en resolution om undersökning genom vederbörande medlemsstater av arbetsförhållandena inom oorganiserade industrier och i icke-industriella yrken bemyndigade styrelsen arbetsbyrån att i samverkan med regeringarna företaga förberedande undersökningar för bestämmande av vilka industrier och yrken, som i resp. länder borde omfattas av enquêten ifråga.

En resolution rörande undersökning av arbetsförhållandena inom järn- och stålindustrien i olika länder föranledde styrelsen att anmoda direktören att till januarisammanträdet framlägga en på tillgängligt material grundad översikt av frågans läge.

Vid behandling av de *resolutioner, som antagits av nationernas förbunds församling 1931* och som äro av intresse för internationella arbetsorganisationen, gav ordföranden uttryck åt styrelsens tillfredsställelse över Mexikos inträde i folkförbundet. Ett livligt socialt reformarbete har pågått i Mexiko under senare år och slutligen resulterat i en ny arbetslag, vilken antogs av nationalkongressen den 13 augusti 1931.

Vid arbetskonferensens tolfte sammanträde (1929) beslöts tillsätta en teknisk kommission med uppdrag att utarbeta ett *normalreglemente till ledning för rege-*

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 629.

ringarna vid tillämpning av konventionen angående skydd mot olycksfall vid lastning eller lossning av fartyg. Av de engelska och tyska regeringsrepresentanterna påyrkades ett principbeslut om partiell revision av konventionen ifråga om vissa tekniska bestämmelser. Med 11 röster mot 6 uttalade sig styrelsen i princip för revision.

Arbetslöshetsfrågan. Stor uppmärksamhet ägnades givetvis av styrelsen åt frågan om arbetslösheten. Enligt en på förslag av den japanske regeringsrepresentanten Yoshisaka vid arbetskonferensens sammanträde 1931 antagen resolution hade till styrelsen hänskjutits ett aktionsprogram för krisens bekämpande. Detta program sammanföll med innehållet av det memorandum, som av arbetsbyråns direktör ingivits till den europeiska studiekommissionen och som under sommarens lopp varit föremål för behandling av olika subkommittéer inom kommissionen.[1] Direktören redogjorde för fortgången av arbetet inom europeiska studiekommissionen beträffande olika punkter av programmet (konferens av arbetsförmedlingsexperter, undersökning av emigrations- och kolonisationsfrågorna, allmänna arbeten av nationell och internationell omfattning). Såsom ett led i programmet ingick även uppförandet av frågan om arbetslöshetsförsäkring på dagordningen för internationella arbetskonferensen. Så som nyss omnämnts, fattade också styrelsen provisoriskt beslut om denna frågas uppförande på dagordningen för konferensens sammanträde 1933.

Ytterligare bragte arbetsbyråns direktör på tal frågan om möjligheten att få till stånd internationella förhandlingar mellan staterna om en bättre fördelning av arbetstiden för nedbringande av antalet arbetslösa. Under den följande överläggningen inträdde arbetargruppen energiskt för nödvändigheten av en allmän minskning av arbetstidens längd. Gruppen hade haft för avsikt att begära uppförandet av frågan om 40 timmars arbetsvecka på dagordningen för 1932 års sammanträde av internationella arbetskonferensen. Som emellertid detta krav icke hade någon utsikt att vinna gehör i närvarande stund, föreslog arbetargruppen styrelsen att bemyndiga direktören att hos regeringarna sondera möjligheten att inkalla en officiös konferens med representanter för regeringar, arbetsgivare och arbetare för träffande av överenskommelse om allmän revision av arbetstiden, såvitt möjligt på basis av 40 timmars arbetsvecka. Detta förslag avslogs emellertid med 9 röster mot 6. I stället antog styrelsen ett förslag av den franske regeringsrepresentanten, enligt vilket direktören bemyndigas att före årets slut sammankalla styrelsens arbetslöshetskommitté för prövning av frågan om möjligheten att ernå en lämpligare fördelning av arbetstiden genom internationella överenskommelser, vare sig av allmän karaktär eller industrivis.

Övriga ärenden. Styrelsen uppdrog åt presidiet att närmare granska det förslag om upprättandet av *en internationell byrå för teknisk undervisning,* som i princip godkändes vid den i Paris nyligen hållna internationella kongressen för teknisk undervisning.

På begäran av den egyptiska regeringen bemyndigade styrelsen direktören att *till Egypten avsända en delegation* för studium av industriens förhållanden inom landet och för avgivande av förslag till egyptiska regeringen rörande organisationen av landets sociala förvaltning.

Åt internationella arbetsbyrån uppdrogs att vid styrelsens januarisammanträde framlägga en rapport över den rådande situationen beträffande *kvinnoarbetet.*

Nästa sammanträde med styrelsen kommer att taga sin början den 13 januari 1932.

---

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 822 ff.

Kommittén för undersökning av textilindustrien.

I anledning av en resolution, antagen vid internationella arbetskonferensens sammanträde 1928, har arbetsbyråns styrelse tillsatt en kommitté på tolv medlemmar — fyra från varje grupp — för att behandla frågan om en undersökning av arbetsförhållandena inom textilindustrien.

Kommittén har sammanträtt i Genève den 19 och 20 oktober 1931 under ordförandeskap av den engelske regeringsrepresentanten Somerwell.

Tidigare hade kommittén upprättat ett frågeformulär för att utsändas till regeringarna. I februari 1930 fattade också styrelsen beslut om att från regeringarna skulle inhämtas deras yttrande över frågeformuläret ävensom vissa upplysningar rörande det approximativa antalet företag, som kunde komma att omfattas av undersökningen.

Av 22 länder, till vilka förfrågan utgått, ha 21 avgivit yttranden: Belgien, Brasilien, Estland, Frankrike, Indien, Italien, Japan, Jugoslavien, Kanada, Kina, Mexiko, Nederländerna, Polen, Rumänien, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Tyskland, Ungern och Österrike.

Efter granskning av yttrandena utarbetade kommittén ett nytt och mindre omfattande förslag till frågeformulär, vilket kommer att underställas internationella arbetsbyråns styrelse vid dess januarisammanträde.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Internationella statistiska institutets session i Madrid. Efter inbjudan av spanska regeringen hade internationella statistiska institutet den 14—21 september 1931 sin 20:e session i Madrid. Vid kongressen voro representerade 28 olika stater, därav 23 genom särskilda officiella delegationer. Dessutom närvoro representanter för nationernas förbund, internationella arbetsbyrån i Genève m. fl. internationella institutioner. Sveriges delegerade voro direktören för Stockholms stads statistiska kontor J. Guinchard, kommerserådet M. Jansson och byråchefen B. Nyström.

Mötets förhandlingar leddes av institutets president A. Delatour, och generalsekreterare var chefen för institutets permanenta statistiska byrå i Haag, H. W. Methorst. Man arbetade på tre sektioner, nämligen en för befolkningsstatistik och metodfrågor, en för ekonomisk statistik och en tredje för socialstatistik. Mötets förhandlingar hade förberetts därigenom, att i regel särskilda kommittéer på förhand behandlat förekommande ämnen, varöver redogörelser förelågo i tryck. Sektionernas arbete bestod därför företrädesvis i prövning och diskussion av föreliggande utredningar och förslag. Därefter diskuterades vid plenarsammanträden sektionernas resolutionsförslag, av vilka de flesta antogos, men i några fall uppsköts frågans behandling till ett kommande sammanträde. Detta gällde bl. a. tvenne socialstatistiska ärenden, nämligen sambandet mellan arbetslöshet och reallöner samt bostadsstatistik för städer och stadsliknande samhällen. Av ur socialstatistisk synpunkt betydelsefulla frågor, i vilka resolutioner antogos, må nämnas jämförande storstadsstatistik, statistik över kvinnoyrken, arbetslönen såsom produktionskostnadselement, internationell statistik över karteller och truster, emigrationsstatistik, kriminalstatistik, statistik över anställda i allmän tjänst, familjemonografier över lantarbetare o. d. samt historisk-statistiska undersökningar rörande befolkningsförhållanden, priser, löner m. m. Huvudsyftet med dessa resolutioner och förhandlingar var nu som tidigare att söka åstadkomma en jämförbar internationell statistik, d. v. s. överensstämmelse i definitioner och metoder.

Mötets måhända viktigaste fråga var handläggningen av ett av en särskild kommitté framlagt förslag till revision av institutets stadgar, vilket särskilt åsyftade att uppdraga en klarare gräns mellan dess verksamhet och det statistiska arbete, som utföres av andra internationella institutioner, speciellt nationernas förbunds hygieniska och finansiella sektioner och internationella arbetsbyrån. Efter en livlig debatt över det föreliggande förslaget beslöts att uppföra frågan om stadgeändring på dagordningen för nästa ordinarie session. Under mellantiden skulle förslaget tagas under omprövning av institutets styrelse, vilken skulle delgiva institutets medlemmar sina synpunkter och jämväl individuellt inhämta deras uppfattning i frågan.

Vid sessionen valdes till institutets president efter M. Delatour, som avsagt sig, förutvarande vice presidenten professor F. Zahn, direktör för Bayerns statistiska byrå. Till vicepresidenter valdes W. F. Willcox, U. S. A., A. Julin, Belgien och M. Huber, Frankrike, den sistnämnde nyvald. Till skattmästare omvaldes A. L. Bowley, England, och till generalsekreterare H. W. Methorst, Holland. — Institutets nästa ordinarie sammanträde skall äga rum under år 1933 eller 1934, men under år 1932 kommer på inbjudan av mexikanska regeringen en extra session att hållas i Mexiko.

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under september 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av september till 40 377, varav 13 826 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)		Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	1 000	+ 326	Närings- o. njutningsmedelsind.	235	+ 61
Skogshushållning	4 164	— 42	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	156	+ 22
Gruvdrift och malmförädling	3 470	+ 713	Trämasse- och pappersindustri	780	+ 168
Jord-, sten- och glasindustri	6 527	— 246	Grafisk industri	35	+ 5
Metall- och maskinindustri	3 227	+ 655	Industri och hantverk, ej spec.	580	+ 86
Trävaruindustri	5 297	+ 811	Sjöfart och fiske	356	+ 54
Byggnadsverksamhet	1 131	+ 208	Handel och samfärdsel m. m.	1 293	+ 46
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	118	+ 16	Husligt arbete	23	+ 11
Textilindustri	124	+ 38	Arbete, ej hänf. till annan grupp	11 745	+ 1 743
Beklädnadsindustri	116	+ 1	Summa	40 377	+ 4 676

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 6 980 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 95 mot 92 vid månadens ingång.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 4 522 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 863 arbetare. Härförutom uppburo 1 477 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 3 887 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under september till 1 527 837 kronor samt under årets nio första månader till sammanlagt 10·6 miljoner.

— Nykterhetsfrågan —

Rusdrycksförsäljningen under år 1930. Omsättningen av spritdrycker visade enligt kontrollstyrelsens redogörelse under år 1930 någon ökning mot föregående år. Den totala försäljningen (utan reducering till s. k. normalstyrka) uppgick nämligen till 33·0 miljoner liter, mot 32·1 miljoner år 1929. Fördelad på den totala folkmängden i riket utgjorde samma konsumtion år 1930 5·39 liter mot resp. 7·92, 6·44, 4·31 och 5·25 liter åren 1913, 1920, 1922 och 1929. Den totala konsumtionen per invånare var alltså år 1930 omkring 31·9 % lägre än år 1913, 16·3 % lägre än år 1920, men 25·1 % högre än år 1922 och 2·7 % högre än år 1929.

Den avgjort största delen av dessa spritdrycker (29·5 milj. l) såldes genom utminutering, d. v. s. mot motbok. Fördelas det utminuteringsvis försålda litertalet på invånarantalet i de åldrar, vilka samtliga motboksinnehavare praktiskt taget tillhöra (d. v. s. åldrarna över 25 år), blir jämförelsetalet för år 1930 8·49 liter mot resp. 13·26, 10·90, 7·33 och 8·35 liter för åren 1913, 1920, 1922 och 1929.

Hela antalet motboksinnehavare i riket uppgick vid 1930 års utgång till 1 222 969, motsvarande 19·9 % av befolkningen. Beträffande det relativa antalet motboksinnehavare kan en påtaglig skillnad konstateras mellan de olika landsdelarna. De högsta frekvenstalen påträffas sålunda i stockholmstrakten samt i södra och sydvästra Sverige och de lägsta i norra Sverige. Att detta förhållande varit tämligen konstant år från år framgår av följande sammanställning av relativa antalet motboksinnehavare de senaste tio åren:

Område	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Stockholmstrakten .	22·70	23·14	23·58	24·09	25·24	25·88	26·06	26·38	27·04	27·76
Södra Sverige . . .	21·59	20·82	20·15	20·65	21·07	21·39	21·67	22·06	22·56	23·10
Sydvästra Sverige .	19·56	19·49	19·65	19·92	20·26	20·54	20·82	21·27	21·72	22·27
Östra Sverige . . .	16·89	16·76	17·00	17·70	18·10	18·44	18·75	19·20	19·74	20·25
Bergslagen	15·55	14·91	14·85	14·64	15·84	15·54	16·05	16·46	16·90	17·29
Småland o. öarna .	16·24	15·82	15·18	15·47	15·79	15·98	16·28	16·48	16·78	17·01
Norra Sverige . . .	11·88	11·13	11·04	11·47	11·69	12·12	12·58	12·84	13·33	13·94
Hela riket	17·41	16·90	16·94	17·32	17·79	18·14	18·50	18·87	19·37	19·91

Bland rikets 119 kontrollområden funnos 4, där antalet motboksinnehavare understeg 12 % av befolkningen, medan å andra sidan 8 områden uppvisade en frekvens av minst 30 %. Den lägsta siffran företedde Haparanda kontrollområde med 8·7 %, det högsta Nynäshamns med 47·5 %.

Motböckernas inköpskapacitet (d. v. s. den i genomsnitt per motbok och månad medgivna inköpsrätten å spritdrycker) utgjorde för hela riket 2·23 liter, mot 2·50 liter år 1924. Relativa antalet motböcker med begränsad inköpsrätt(d. v. s. mindre än 4 liter i månaden) var vid 1930 års slut 79·1 % (76·9 % bland män och 98·9 % bland kvinnor), mot 78·6 % vid årets början och endast 23·7 % den 1 januari 1920.

Inköpsmängden per motbok utgjorde i medeltal för hela riket 24·5 liter per år (2·05 per månad). Denna siffra steg i likhet med siffrorna över medelkonsumtionen per invånare åren 1923—1925, men har i motsats till de siffror, som stå i relation till folkmängden, visat någon nedgång åren 1926 och 1927 samt varit så gott som oförändrad de senaste åren. Uttagsfrekvensen (den uttagna spritdryckskvantiteten i procent av den medgivna) visar som följd härav en ganska stark stegring; 1930 års siffra är 92 %, mot endast 82 % år 1924.

Av rikets hela manliga befolkning över 25 år voro vid mitten av år 1930 64·5 % innehavare av motbok mot 63·6 % vid samma tid 1929, 60·4 % år 1924 och 65 % år 1920. Motsvarande siffra för ifrågavarande kvinnliga befolkning var 6·8 % år 1930 mot 6·5 % år 1929 och 4·7 % år 1920.

Statsverkets inkomster av alkoholhanteringen (tullar, försäljnings- och tillverkningsskatter av olika slag, inlevererade vinstmedel samt kronoutskylder från bolagen) uppgingo sammanlagt till 124·9 miljoner kr., mot 114·5 miljoner år 1929.

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1931. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under tredje kvartalet 1931 till 146 personer, varav 61 män och 85 kvinnor. Sammanlagt 144 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg) och 2 av norska (i Oslo). Över Danmark förekom ingen utvandring under kvartalet. Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Summa
Juli	9	2	2	29	—	42
Augusti	6	13	2	24	1	46
September	10	5	1	41	1	58
3 kv. 1931	25	20	5	94	2	146
3 » 1930	81	56	19	500	—	656

Emigrationen under tredje kvartalet 1931 fördelade sig, i den mån utvandringskontrakten godkänts av polismyndigheterna i någon av de förut nämnda svenska och norska städerna, på rikets olika delar sålunda:

Län	Utvandringskontrakt från		Summa utvandrare		Län	Utvandringskontrakt från		Summa utvandrare	
	Sverige	Norge	3 kv. 1931	3 kv. 1930		Sverige	Norge	3 kv. 1931	3 kv. 1930
Stockholms stad	16	—	16	47	Älvsborgs län	8	—	8	35
» län	—	—	—	14	Skaraborgs »	—	—	—	14
Uppsala »	—	1	1	3	Värmlands »	7	1	8	61
Södermanlands »	1	—	1	3	Örebro »	2	—	2	14
Östergötlands »	5	—	5	19	Västmanlands »	3	—	3	9
Jönköpings »	5	—	5	32	Kopparbergs »	3	—	3	21
Kronobergs »	4	—	4	19	Gävleborgs »	7	—	7	18
Kalmar »	10	—	10	52	Västernorrlands »	6	—	6	26
Gotlands »	—	—	—	6	Jämtlands »	5	—	5	27
Blekinge »	13	—	13	33	Västerbottens »	3	—	3	16
Kristianstads »	7	—	7	23	Norrbottens »	3	—	3	35
Malmöhus »	7	—	7	29	Hela riket	144	2	146	656
Hallands »	4	—	4	41					
Göteb. o. Bohus »	25	—	25	59					

De här redovisade utvandrarnas fördelning på vissa åldersgrupper framgår av följande översikt:

	Män		Kvinnor		Tillsammans	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Under 15 år	22	36·1	12	14·1	34	23·3
15—25 »	10	16·4	18	21·2	28	19·2
25—35 »	11	18·0	21	24·7	32	21·9
35—45 »	8	13·1	18	21·2	26	17·8
45—55 »	5	8·2	6	7·0	11	7·5
Över 55 »	5	8·2	10	11·8	15	10·3
Summa	61	100·0	85	100·0	146	100·0

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige på väg till främmande världsdel, utgjorde under kvartalet 175. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Estland	Ryssland	Litauen	Tyskland	Summa
Juli	5	2	27	6	—	—	—	40
Augusti	2	12	32	1	—	14	—	61
September	7	15	38	8	1	3	2	74
Summa	14	29	97	15	1	17	2	175
Därav: män	10	17	38	5	1	10	1	82
kvinnor	4	12	59	10	—	7	1	93

I förestående siffror ingå de utlänningar, som befordrats till främmande världsdel direkt från svensk hamn (d. v. s. från Göteborg), men icke sådana transiterande emigranter, som passerat Sverige på genomfärd till annat land för att därifrån anträda resan till främmande världsdel.

Yrkesinspektionens verksamhet under tredje kvartalet 1931.

	Antal under kvartalet besökta arbetsställen	Därav för första gången under året besökta		Inspektions- och reselagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink.protokoll över besiktning av		Intyg över besiktn. av hissar o. kranar	Anmälningar om olycksfall i arbete	Därav olycksfall med dödlig utgång	Anmäln. om yrkessjukd.	Framställn. t. länsst.	Anmälningar tillåtal	Lämnade eftergifter
		arbetsställen	med sammanlagt arbetarantal	med sammanlagt kraftbelopp i eff.hkr.										
						ångpannor	kokare o. d.							
Yrkesinspektörerna														
I distriktet	127	117	3 945	3 739	85	85	115	11	86	2 796	9	1	—	2	23
II »	89	88	4 786	16 772	68	64	84	—	120	2 675	7	3	—	1	25
III »	171	157	2 689	8 999	66	113	88	—	111	1 404	4	—	—	—	16
IV »	245	245	8 220	23 524	45	83	147	3	166	1 537	4	—	—	—	56
V »	268	222	9 169	25 465	92	122	69	3	159	2 950	10	—	2	5	31
VI »	512	452	10 268	39 423	97	70	130	28	130	3 523	13	—	1	9	4
VII »	128	124	3 081	24 869	42	56	59	—	113	2 102	11	1	—	1	8
VIII »	100	100	2 523	65 119	35	45	84	2	59	2 560	8	—	1	1	7
IX »	117	111	5 223	114 438	57	52	60	4	31	2 571	17	—	—	—	4
Yrkesinspektrisen	363	350	11 603	—	149	72	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sprängämnesinspektören	12	7	462	765	18	54	—	—	—	[7] (15)	[7] (3)	—	—	—	—
Summa	**2 132**	**1 973**	**61 969**	**328 113**	[1] **754**	**816**	[2] **836**	[3] **46**	**975**	[4] **22 118**	[4] **83**	**5**	**4**	**19**	**174**
Underinspektörerna														
I distriktet	297	275	1 992	2 574	66	—	53	—	—	—	—	—	—	—	—
II »	498	487	730	8 988	75	3	104	—	—	—	—	—	—	—	—
III »	881	879	1 446	9 639	102	382	157	1	58	—	—	—	—	—	—
IV »	303	303	850	4 975	48	55	139	—	—	—	—	—	—	—	—
V »	930	885	1 362	13 978	132	103	118	1	—	—	—	—	—	—	—
VI »	491	406	2 448	2 403	76	18	60	—	13	—	—	—	—	—	—
VII »	318	313	817	5 115	35	116	38	—	1	—	—	—	—	—	—
VIII »	385	385	1 370	5 656	82	111	55	—	12	—	—	—	—	—	—
IX »	146	146	551	1 798	33	38	16	—	4	—	—	—	—	—	—
Summa	**4 249**	**4 079**	**11 566**	**55 126**	**649**	**826**	[5] **740**	**2**	**88**	—	—	—	—	—	—
därav: jordbruk	2 180	2 117	—	85 700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
hantverk	472	451	944	1 447	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
annat arbete	1 597	1 511	10 622	17 979	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skogs- och flottledsinspektören	**3**	**3**	**250**	—	**35**	**125**	—	—	—	[7] **1 321**	[7] **4**	—	—	—	—
Bergmästarna														
Norra distriktet	12	12	2 186	9 207	23	2	—	—	1	204	—	—	—	—	—
Gävle—Dala distrikt	11	11	358	4 508	17	—	—	—	—	148	—	—	—	—	—
Östra distriktet	55	55	1 162	4 776	20	3	—	—	—	145	—	—	—	—	—
Västra »	110	110	1 577	1 971	32	4	—	—	113	326	—	—	—	—	—
Södra »	95	94	2 185	6 021	27	9	—	—	18	280	2	—	—	—	—
Summa	**283**	**282**	**7 468**	**26 483**	[6] **119**	**18**	—	—	**132**	**1 103**	**2**	—	—	—	—
Järnvägsinspektörerna														
S. J. säkerhetstjänsten	21	21	·	·	7	4	—	—	—	562	4	—	—	—	—
maskintjänsten	17	17	·	·	29	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enskilda järnvägar	886	886	·	·	59	9	—	—	—	242	—	—	—	—	—
Summa	**924**	**924**	·	·	**95**	**15**	—	—	—	[7] **804**	[7] **4**	—	—	—	—
Elektr. inspektörerna														
Norra distriktet	170	170	·	·	52	37	—	—	—	9	2	—	—	—	—
Östra »	40	40	·	·	19	26	—	—	—	14	—	—	—	—	—
Västra »	13	13	·	·	15	12	—	—	—	15	1	—	—	2	—
Södra »	53	53	·	·	39	17	—	—	—	3	2	—	—	—	—
Summa	**276**	**276**	·	·	**125**	**92**	—	—	—	[7] **41**	[7] **5**	—	—	**2**	—

[1] Härav 264 för assistenterna. — [2] Härav större besiktning i 233 fall. — [3] Härav större besiktning i 19 fall. — [4] Av dessa olycksfall ha 18 144, därav 59 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [5] Härav större besiktning i 218 fall. — [6] Härav för gruvingenjörerna 55. — [7] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika yrkesinspektionsdistrikten redovisade summorna.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud.

(1931: V.)

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

60. En *lastbil* skulle *repareras* vid en mindre reparationsverkstad. Bilens bakhjul voro avtagna och bakvagnen upplyftad med tvenne till 400 mm höjd uppskruvade domkrafter, anbringade under bakaxelkåporna invid bromstrummorna. Under kardankåpan hade anbragts en c:a 260 mm hög träpallning av kortare plankbitar, och framför bilens framhjul låg som stopp en 75 mm hög planka. En arbetare L. låg under bilen och höll på med fastskruvandet av differentialkåpan. Kardanstångens framända föll därvid ned och åstadkom en vridning av bakaxelkåporna, vilka vilade på domkrafterna. På grund av denna vridning välte domkrafterna; framhjulen gingo över stoppet, och *bakvagnen föll ned* på golvet, emedan pallningen under kardankåpan var för kort eller möjligen flyttats undan av L. När vagnen föll ned, fick L. huvudet mellan bakaxelkåpan och golvet, varvid huvudet delvis krossades. Arbetskamraterna lyfte upp vagnen och drogo fram L., som omedelbart fördes till lasarettet, där han avled efter en halvtimme.

Till förhindrande av liknande olycksfall har arbetsgivaren förklarat sig för framtiden endast ämna använda för ändamålet särskilt byggda stödbockar som pallning under bilar.

(II: 42)

61. Vid ett *stenbrott* användes för transport av stenblock en *kabelkran*, som sträcker sig ungefär 600 m längs berget från fabriken och ned till havet. C:a 350 m från det övre tornet befinner sig ett mitteltorn, invid vilket ett manövertorn är beläget. De bägge ändtornen äro lägre än mitteltornet. Vid passerandet av detta uppstodo ryck och skakningar i blocket, vilka kunnat inverka menligt på upphängningskättingen och låsanordningen.

Mellan det övre ändtornet och mitteltornet är ett större stenbrott beläget, medan ett annat brott befinner sig vid kranens nedre ända. Skrotsten från det övre brottet transporterades till en mellan mitteltornet och det nedre brottet belägen lastplats, varifrån den på vagnar forslades till skrottippen. Mellan kranens mitteltorn och nämnda lastplats voro två arbetare sysselsatta, då *ett skrotblock* vägande c:a 1 200 kg *störtade ned* från kranen. Blocket var upphängt med *kätting, som brast,* när olycksplatsen passerades. Det törnade först emot kanten av brottväggen och fortsatte sedan utför densamma. De bägge männen försökte springa undan, men blocket upphann först den ene, som slogs omkull och blev liggande i en fördjupning. Blocket rullade över denna fördjupning och upphann den andre mannen, men stannade just då och rullade ett stycke tillbaka. Den förste arbetaren erhöll krosskador på flera ställen och fick lårbenet brutet, medan den andre undslapp med blotta förskräckelsen.

Kättingarna äro lätt utsatta för skador i stenbrotten och användas ofta längre, än det ur säkerhetssynpunkt är lämpligt, innan de utbytas. Därtill kommer, att skrotbitarna äro mycket oregelbundna, så att blocket lätt kan glida ur kättingslingan.

Av angivna orsaker är det därför nödvändigt, att arbetarna avlägsna sig, då stenblock passera över deras huvuden, och att för detta ändamål ett effektivt signalsystem finnes. Detta har vid ifrågavarande arbetsplats icke varit fallet. I manövertornet fanns visserligen en elektrisk mistlur, men den kunde endast höras av arbetarna i det övre brottet och användes följaktligen endast, när ett block passerade över denna arbetsplats.

Arbetsledningen ålades av bergmästaren att införa ett effektivt signalsystem, så att arbetarna vid varje under kranen befintlig arbetsplats i god tid erhålla varning. (II: 48)

Olycksfall vid kar, bassänger o. dyl.

62. Ett *träsliperi* var uppbyggt i tre våningar. I andra våningen voro slipmaskinerna uppställda, och vid deras matning och tillsyn voro i regel fyra arbetare sysselsatta. I våningen ovanför befann sig en öppen *behållare* av $2^1/_2$″ plank för mottagande av *varmt vatten* från en annan del av fabriken. Detta vatten skulle efter ytterligare någon uppvärmning användas för massan från slipmaskinerna.

Behållarens innerdimensioner voro 5 × 2 × 2 m. Den var hopfogad medelst spikning till 5″ × 4″ hörnstolpar jämte stödstolpar å sidorna. Konstruktionen framgår av fig. 15, där de heldragna linjerna visa behållarens ursprungliga byggnad. I tredje våningens golv funnos utom för trappnedgång öppningar för maskinella anordningar till underliggande våning.

Efter färdigställandet användes behållaren någon vecka för endast mindre vattenmängd. Ett par dagar före olycksfallet hade den emellertid i samband med ökad tillverkning blivit nästan fylld med varmt vatten. Härvid visade den sig något otät, varjämte förmärktes en viss utbuktning å ena långväggen, varför arbetsledningen lät vidtaga förstärkningsåtgärder. Förstärkningen utfördes så, att de motstående stolparna å långsidorna förbundos med vardera två stag av $^5/_8$″ rundjärn. Kortsidorna däremot, för vilka liknande staganordning tillämnats, blevo icke samtidigt förstärkta, enär tillräckligt långa rundjärnsstag icke genast kunde anskaffas. Därjämte föreskrevs, att behållaren icke skulle få fyllas till mer än hälften.

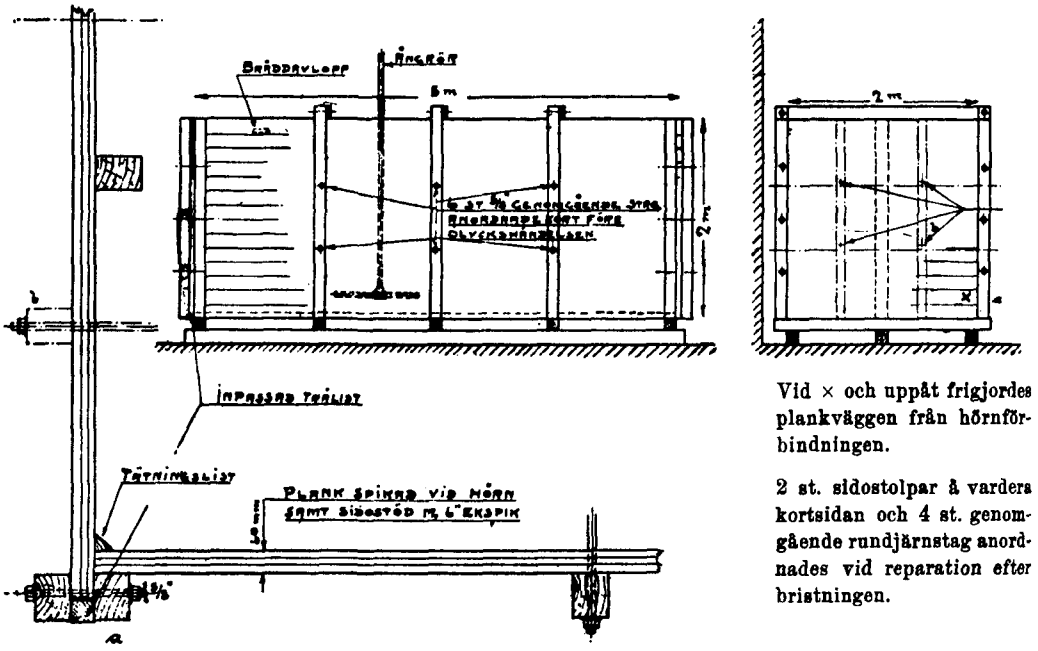

Fig. 15.

Då behållaren åter togs i användning, till hälften fylld med vatten, förmärktes ingen svaghet hos den. Efter ett par timmar *trycktes* emellertid den *ena kortväggen ut*, och härvid synes först en av de nedre plankorna — och omedelbart efter de närmast över densamma liggande — ha lossnat från yttre hörnstolpen och mittstolpen. *Vattenmängden*, som därvid plötsligt *strömmade ut över golvet*, har uppskattats till 8 m³ och hade en temperatur av högst 70° C.

Två av arbetarna i sliplokalen kommo undan med endast mindre brännskador å fötterna. Av de båda andra, som uppehöllo sig vid en av slipmaskinerna, fick den ene från en öppning

i taket vatten över ryggen och den andre, som på den plats, där han befann sig, icke var direkt utsatt för det nedströmmande vattnet, ämnade sätta sig i säkerhet, men råkade härvid välja en ogynnsam väg till en mindre trappnedgång. Där snavade han och föll och fick sedan över sig en större del av vattnet, som forsade ned utefter trappan från tredje våningen. De båda sistnämnda arbetarna avledo senare av erhållna brännskador.

Vattenbehållaren blev omedelbart efter olyckshändelsen reparerad samt förstärktes med stag på sätt fig. 15 anger. Yrkesinspektören fick sålunda ej tillfälle iakttaga de brister den efter olyckan företett. Av framkomna uppgifter framgår emellertid, att nästan hela kortväggen lossnat från såväl hörnstolpen (a) som mittstolpen. Den före uppstagningen observerade utböjningen av långväggen har sannolikt förorsakat någon rubbning och försvagning av hörnförbindningen, vilket förhållande jämte svagt utförd spikning kan ha möjliggjort olyckan.

(IV: 2)

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Maskiner i sten-, tegel-, porelins- och glasindustri.

63. Ett *krossverk* hade nyligen anlänt från leverantören och skulle för första gången tagas i bruk vid ett vägarbete. Förmannen S., känd för att vara mycket noggrann och försiktig, hade själv ombesörjt, att krossverkets drivrem, kedjehjul och en del andra transmissioner omsorgsfullt kringgärdats med skyddsräck eller skärmar, men hade därvid tydligen förbisett en detalj, som för honom blev ödesdiger. Ovannämnda krossverk är sammansatt av en stenkross, två paternosterverk och en sorteringstrumma. Stenkrossen drives med remtransmission från en 30 hkr. elektrisk motor. Sorteringstrumman och paternosterverken drivas medelst en 800 mm lång och 30 mm grov transmissionsaxel (a å fig. 16). Denna axel, som

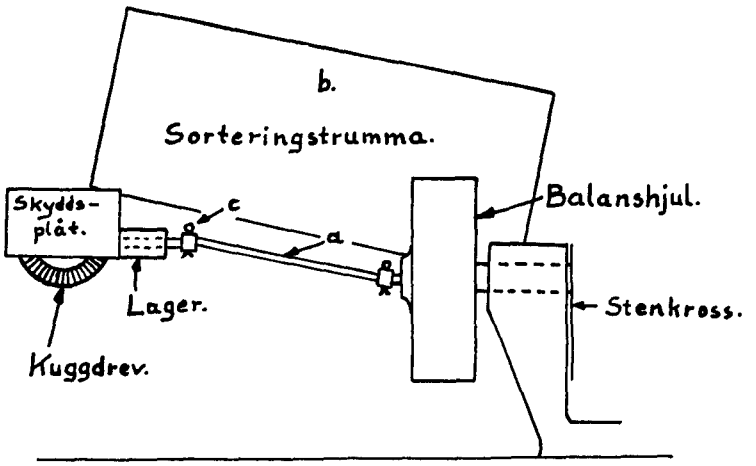

Fig. 16.

normalt roterar med 300 minutvarv, är i nedre ändan på c:a 1 meters höjd från marken kopplad till stenkrossens drivaxel medelst s. k. fordknut och i övre ändan 1 400 mm från marken likaledes med fordknut kopplad till sorterings- och paternosterverkens transmissioner. Genom vardera kopplingen går en 5 mm saxsprint, på vanligt sätt utvikt och framskjutande c:a 7—8 mm på vardera sidan om kopplingen.

Vid fyratiden på eftermiddagen sattes krossverket i gång. S. gick runt för att övertyga sig om att lagren icke gingo varma. Klockan 4,40 e. m. upptäcktes S. liggande med benen på sorteringstrumman (b) och huvudet hängande rätt ned mellan transmissionsaxeln (a) och ett mot denna snett gående stag av vinkeljärn, vilket hindrat kroppen att följa med

runt. Kläderna voro delvis avslitna. Trots svåra skador var S. vid full sans, när han framdrogs. Han avled dock redan efter ett par timmar.

S. hade tydligen sträckt armen över kopplingen för att känna på ett innanför befintligt lager. Vänstra blusärmen hade därvid fattats av den övre saxsprinten (c), som förorsakat små hål runt ärmen mitt emellan linningen och armbågen. De övriga arbetarna befunno sig på motsatta sidan av krossverket, och ingen hade observerat, hur olyckan tillgått.

Tillverkaren av krossverket, som omedelbart underrättades om olycksfallet, kommer hädanefter att förse samtliga aggregat av denna typ med skyddskåpa av plåt över transmissionsaxeln. Sådan ändring vidtogs omedelbart även å ovannämnda krossverk. (VIII e: 2)

Klyvsågar.

64. Vid en fabrik för tillverkning av hästskor upphängdes dessa för buntningen på trästavar med en dimension av 50—85 mm i fyrkant och 800—1 250 mm längd. Stavämnena utgjordes av 2 1/4"—6" rundvirke. *Klyvningen* försiggick på platsen i en med dubbla klingor försedd *klyvsåg*. Uppställningen av denna i arbetslokalen framgår av fig. 17.

Enär vid tidigare företagen inspektion anbringandet av klyvknivar icke synts möjligt, anbefallde yrkesinspektören, att en spärr skulle anbringas som skydd mot återkastning. En sådan utfördes i enlighet med fig. 18. Då det ej varit möjligt fästa spärren i det tunna stativet, hade den blivit fastsatt i taket. Sågklingorna hade dessutom ett kraftigt överskydd bestående av en U-balk NP 16.

Vid olyckstillfället hade en stav blivit genomsågad och efter att ha passerat klingorna ställt sig som medelst streckprickade linjer i fig. 18 antytts. När arbetaren försökt att borttaga *staven*, hade densamma *dragits tillbaka av klingorna, kastats mot den fjädrande fyllnadsväggen, återstudsat* och träffat en vid × å fig. 17 stående kapsågare i huvudet, varvid denne skadades dödligt.

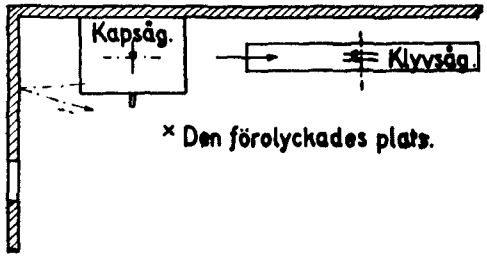

Fig. 17.

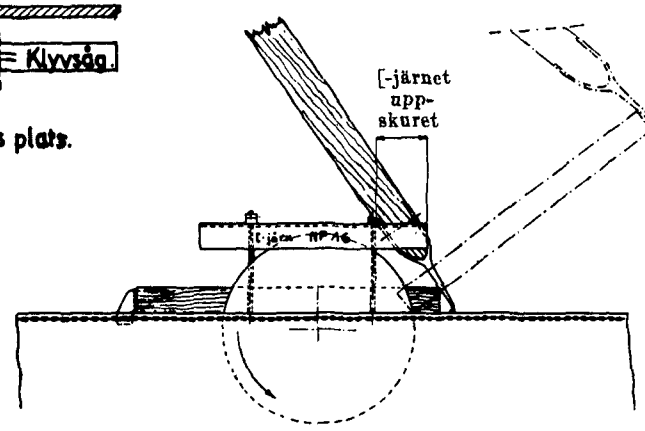

Fig. 18.

Orsaken till olyckan torde vara, att spärren var för tung i förhållande till stavämnet. Härigenom blev friktionen vid kontaktpunkten mellan ämne och spärr för stor, för att ämnet genom sin tyngd skulle kunna falla ned på bordet.

För att förebygga ett upprepande av olyckan föreskrev yrkesinspektören, att spärren skulle göras av järnrör eller klenare planka. Dessutom skulle dess rörelse uppåt begränsas. U-balken skulle på insidan klädas med en väl fästad plankbit så tjock, att den gick nedanför de översta tänderna, för vilka erforderlig urskärning skulle göras. Vid sågens inmatningssida skulle dessutom U-balkens gavel igensättas med en plåt, gående så långt ned som möjligt. (VIII g: 11)

Tröskverk.

65. Vid en lantgård användes för *tröskning* ett helrensande långhalmsverk. Inmatningsöppningen låg vid verkets ena ända och skyddades av en över öppningen snett anbragt, med gångjärn fästad lucka. Denna var dock alltför kort för att helt fylla sin uppgift såsom skydd under arbetet. Matarbordet bestod av en vid verkets ända och i plan med dess överdel fästad träläm. Denna var fällbar och kunde även förskjutas något i sidled. Mataren hade i allmänhet sin plats vid sidan av bordet på ett plan, flyttbart till bägge sidor av verket samt inställt på lagom höjd i förhållande till bordet.

E. var behjälplig vid tröskningen och hade till uppgift att skära upp kärvar åt mataren. Han stod därvid på matarbordet i knästående ställning. Tröskningen var avslutad, och E. reste sig upp. På grund av den ovana ställningen var han en smula stel i benen. En del spillsäd och boss låg kvar på bordet, och dessa rester försökte E. med högra foten mata ned i verket — möjligen avsåg han även att med rörelsen mjuka upp lederna —. E. råkade därvid få foten i mataröppningen med påföljd, att tårna samt fotens utsida *klämdes fast mellan tröskcylindern och mataröppningens kant*. Drivmotorn stoppades omedelbart, och E. togs loss från verket. Efter ett första förband av närmaste läkare fördes E. till lasarettet, där tårna jämte en del av fotens utsida måste amputeras.

Olycksfallet torde helt få tillskrivas E:s oförsiktighet. Anvisning lämnades likväl om förlängning och annan ändring av skyddsluckan till mataröppningen i syfte att där få ett bättre skydd. (VIII t: 20)

Olycksfall genom fallande föremål, ras och liknande.

66. Vid ett *bygge* kastade en arbetare från en byggnadsställning ned virke på gården. En person G. passerade gården på väg till sin arbetsplats. En arbetare, som befann sig i närheten, varnade honom för att fortsätta. G. stannade då och såg uppåt ställningen. Han började sedan springa för att hinna undan. Därvid *träffades han av en nedkastad 3″ × 8″ bjälkända* i huvudet och skadades dödligt.

Olycksfallet utgör en allvarlig varning att ej taga några onödiga risker. (X: 56)

Olycksfall genom explosion av sprängämnen, gaser o. dyl.

67. På omkring 20 m avstånd från en plåtslagarverkstad låg ett c:a 8 m högt *bergparti*, vilket skulle *bortsprängas*. För att skydda verkstaden mot kringflygande stenskärvor hade man byggt upp en 30 m lång och 8 m hög brädvägg längs ena långsidan.

Ett borrhål med en diameter av 50 mm och 2·6 m djupt hade upptagits samt fyllts med 3 ½ kg dinit. Över hålet hade lagts en fördämning, bestående av ett tjockt lager säckar och på dessa 20—30 mindre stockar, sammanhållna av en $^5/_8$″ kätting, som förankrats vid ett i ett borrhål nedstucket spett. För att utröna bergets beskaffenhet hade en provskjutning företagits, utan att något missöde då ägt rum.

Innan sprängskottet avlossades, skickades arbetare med röda flaggor ut i olika riktningar för att varna annalkande personer. Arbetaren A. hade gått in i plåtslagarverkstaden för att varsko därvarande personal. Några minuter innan skottet gick, hade man dessutom genom kraftiga slag i väggen signalerat, att allt var klart för sprängningen. Om denna signal uppfattats av A. har emellertid ej kunnat utrönas. När skottet gick, *kastades på grund av släppor i berget några stenblock* in genom verkstadens plåtvägg, efter att först ha till största delen slagit ned den skyddande brädväggen (se efterföljande bild från olycksplatsen). Det största blocket, vilket vägde c:a 1 500 kg, gjorde en luftfärd på 40 m och träffade en arbetare L., som befann sig i verkstaden. Den ovannämnde A. träffades av flera mindre stenar och avled efter några timmar, medan L. ljöt en ögonblicklig död.

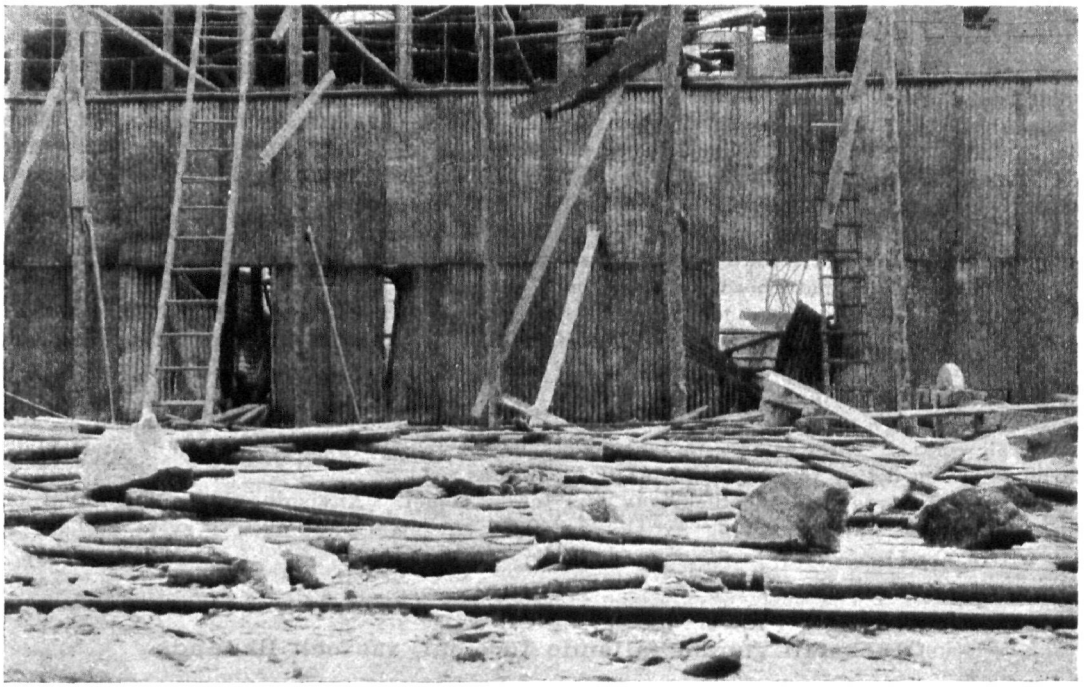

Fig. 19.

Från myndigheterna hade som villkor för sprängningsarbetenas utförande bl. a. föreskrivits, att borrhålen ej finge göras djupare än 2 m och att s. k. »grytbränning» ej fick förekomma. Vid nämnda borrhål hade dock dylik grytbränning ägt rum, för att man skulle kunna koncentrera laddningen till hålets botten och således få större verkan av sprängskottet. Emellertid torde huvudorsakerna till olyckan ha varit, att förut icke observerade släppor i berget funnits, att fördämningen icke varit tillfyllest samt att vakterna ej haft order att giva tecken, när utrymning av verkstaden skett. Efter olyckan blev sprängningsarbetet förlagt till tider, då arbete ej bedrives i verkstaden. (XI: 25)

Olycksfall förorsakade av giftiga gaser o. dyl.

68. Vid ett *garage* med plats för ett 60-tal större omnibussar brukade redan vid $^1/_2$ 5-tiden på morgonen några av bussarna köra ut, medan största delen en timme senare successivt lämnade garaget. Detta var enligt yrkesinspektörens föreskrifter ventilerat med två större fläktar med tillhörande trummor, och i taklanterninerna voro dessutom reglerbara ventiler och öppningsbara fönster anordnade.

De bussar, som skulle användas för dagen, hade alla med undantag av en lämnat garaget. Ifrågavarande buss var instängd av en sönderkörd vagn, vilken först måste föras åt sidan. De tre montörerna K., A. och N., som utgjorde garagepersonalen, måste vid detta arbete anstränga sig hårt. Omedelbart sedan vagnen blivit flyttad, såg K., hur A. lutade sig mot väggen och sjönk ihop invid densamma. K. skyndade till för att resa upp honom. Då han ej ensam orkade detta, skulle han anmoda N. att hjälpa till, men fick då se även denne förlora medvetandet och sjunka till golvet. K. lyckades få in N. i den omnibus, som skulle fara ut, och med hjälp av dess förare lyftes även A. in i samma buss, som omedelbart kördes mot utgången. K. hade följt efter, men i stark känsla av att även han höll på att förlora medvetandet, försökte han kasta sig in genom bussens dörröppning. Han blev där hängande

medvetslös på fotstegen men inlyftes sedan av tillskyndande personer. Bussen körde omedelbart till sjukhus. Där fick K. kvarstanna till påföljande dag, under det att de båda övriga efter behandling fingo lämna sjukhuset.

Som samverkande orsaker till denna *koloxidförgiftning*, som lätt nog kunnat bliva ödesdiger, må nämnas följande:

1) Temperaturen såväl ute som inne i garaget var enligt gjorda iakttagelser + 4° C. Någon luftcirkulation, orsakad av naturligt drag, förekom därför icke.

2) På grund av kringboendes klagomål över buller från fläktarna hade förbud utfärdats mot igångsättning av dessa före klockan 6 f. m. Någon hänsyn till att de voro som bäst behövliga under tiden klockan 5—6 f. m., då de kalla bussarna skulle köras ut, hade icke tagits, och yrkesinspektören var icke tillfrågad eller underrättad om detta förbud.

3) Under det tunga arbetet med bortskjutandet av den skadade bussen hade arbetarna måst ansträngа sig i hög grad, och den därav följande häftiga andningen på en höjd i garaget, där koloxidkoncentrationen torde ha varit störst, hade medfört, att arbetarna sannolikt inandats för stora kvantiteter av den koloxidbemängda luften.

Yrkesinspektören lämnade anvisning om upptagande av ytterligare ventiler i lanterninerna samt om igångsättning av fläktarna före startandet av bussmotorerna inne i garaget.

(XII: 12)

Olyoksfall vid ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck.

69. Vid en kvarn utgjordes drivmaskineriet av en 16 hkr:s *råoljemotor*. För igångsättande av denna användes en svetsad *starttank* med å nedanstående fig. 20 angivna dimensioner. Tanken uppladdades av motorns cylinder på vanligt sätt, genom en på den senare anbragt start- och rörledningsventil med tillhörande rörförbindningar. Denna uppladdning ägde alltid rum omedelbart, sedan motorn startats.

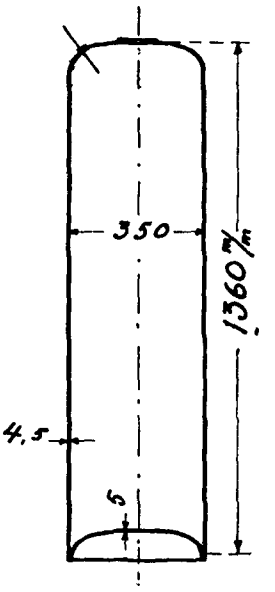

Fig. 20.

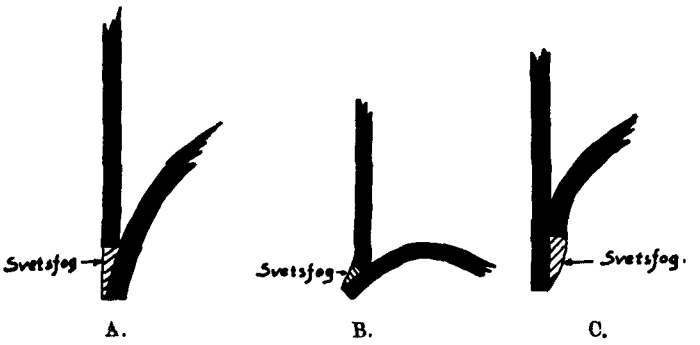

Fig. 21.

A. Botteninfästningen före explosionen.
B. » efter »
C. Det lämpliga infästningssättet.

Vid olyckstillfället hade A. startat motorn och därpå uppladdat tanken till ett tryck av ungefär 16 kg/cm². Han höll just på med att vid remledaren sätta igång kvarnen, då en *explosion* inträffade. Tankens botten blev liggande kvar i motorrummet, medan den övre delen slungades upp genom taket, slog av en 12·5 × 15 cm bjälke, fortsatte högt upp i luften

och föll ned omkring 30 m från uppställningsplatsen. Av lufttrycket slungades A. mot remledaren, varvid hans högra arm avbröts.

Vid explosionen hade svetsfogen mellan tankens botten och mantelplåten brustit. Bottnen var på insidan täckt med ett tjockt lager av olja och företedde även djupa frätskador. Starttanken hade ej varit försedd med säkerhetsventil.

Orsaken till explosionen torde dels vara för tunn plåt — särskilt i bottnen — och dels olämplig botteninfästning. Denna var utförd enligt fig. 21 A, och fig. B visar nämnda infästning efter deformationen. Svetsfogen har förutom för rena dragningspåkänningar även utsatts för betydande böjningspåkänningar. Det lämpliga infästningssättet framgår av fig. C.

Ovanstående olyckshändelse utgör en varning för okvalificerade personer och verkstäder att tillverka tryckluftbehållare. (XIII: 14)

Olycksfall vid skogsavverkning.

70. En körare E. var sysselsatt med lastning av ett timmerlass, under det att sonen i hans omedelbara närhet höll på med att *fälla en tall.* Då trädet föll, varskodde sonen fadern genom rop. Denne sprang därvid i fel riktning och *kom under det fallande trädet,* som träffade honom i huvudet. E. forslades till sjukstuga, där han följande dag avled.

I olycksfallsanmälan angives orsaken till olycksfallet vara »ren olyckshändelse». Troligt är dock, att sonen givit varningsrop så sent, att fadern ej hunnit se sig för, utan blint rusat från den plats, där han befann sig, och därvid kommit i vägen för den fallande tallen.

Olycksfall av här ifrågavarande slag kunna förebyggas endast genom omtänksamhet och vaksamhet. Det är sålunda vid fällning av vikt, icke blott att varningsrop gives utan även att detta sker i så god tid, att i närheten arbetande kamrater hinna få klart för sig, åt vilket håll trädet skall fällas. (XVII: 5)

71. S. var sysselsatt med att *framsläpa ved* till en genom skogen löpande bilväg. Härför använde han sig av en s. k. »asa», d. v. s. en kälke, försedd med ett par släpande slanor, å vilka veden lastas. Terrängen var på olycksplatsen mycket oländig och snömängden ringa. Av spåren att döma har asans vänstra med gått över ett par stenar och därigenom kommit avsevärt högre än den högra. Troligen har S. därvid sökt stödja lasset på dess högra sida, men *halkat, fallit omkull och fått lasset över sig.* Lasset bestod av omkring 1 m^3 ved, som medelst rep var fastbunden vid asan. Vid läkarundersökning konstaterades, att bröstkorgen tryckts in och att dödsorsaken var kvävning.

I detta fall är det givetvis svårt att med säkerhet angiva den primära orsaken till olycksfallet, men mycket synes tala för att S. halkat vid försöket att hindra lasset stjälpa. Det är därför möjligt, att olycksfallet kunnat undvikas, om S. haft sina stövlar försedda med s. k. halkskydd. Försök med dylika halkskydd, som bestå av stålskollor, fastnitade vid gummi- eller läderremmar för att därmed kunna fästas vid skodonen, hava på förslag av skogs- och flottledsinspektören under föregående år påbörjats vid ett antal drivningar. Det är att hoppas, att dessa halkskydd skola visa sig så ändamålsenliga, att de småningom komma i allmänt bruk och att flertalet av de många olycksfall, som nu inträffa vid skogsavverkningsarbete på grund av halkning, därigenom skola kunna förebyggas. (XVII: 6)

Övriga olycksfall.

72. A. var i en källare sysselsatt med *rivning av en mur* och använde sig härvid av ett *spett.* Detta råkade *slinta,* och A. förlorade balansen. Han stötte därvid ansiktet mot väggen och erhöll ett sår i pannan. Såret förbands och ansågs såväl av A. som dennes arbetsgivare ofarligt, varför A. trots smärtor fortsatte arbetet som vanligt. Efter en vecka måste han emellertid avbryta arbetet, och några dagar senare avled han.

Vid olyckstillfället var luften i källaren bemängd med damm och smuts, och med största sannolikhet har såret därvid blivit infekterat.

Ovanstående olycksfall utgör belägg för den ofta påpekade faran, att till synes obetydliga sår kunna få de mest ödesdigra verkningar, om de ej bli föremål för sakkunnig behandling. (L: 11)

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930				1931								
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	9·5	12·3	15·3	22·9	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	[1] 12·4	11·8	[1] 12·8	13·3
Ansökn. per 100 lediga platser .	146	175	254	238	222	232	191	194	164	187	198	201	257
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	2·94	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·	2·66	·	·	2·61
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	13·6	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .	17·7
Danmark. Arbetslöshet, i % .	9·0	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	15·3	12·3	11·3	11·8	[1] 11·8	12·5
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	28	34	46	64	73	76	70	49	39	35	29	30	30
Finland. Registr. arbetslösa .	7 157	9 716	10 740	9 050	11 706	11 557	11 491	12 668	7 454	6 320	6 766	9 160	11 758
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	538	546	330	513	562	457	434	665	427	547	543	525	472
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	17·6	18·7	19·1	20·2	21·5	21·7	21·5	20·9	20·8	21·8	22·6	22·7	23·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 230	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702	2 736	2 783	2 834	2 897
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	·	21	23	26	26	29	25	24	23	21	21	22	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	8·2	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	21·8	14·3	12·2	11·7	13·3	[1] 15·3	15·3
Arbetslöshetsindex	6·5	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	11·6	9·8	9·3	10·6	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	13·3	12·8	18·1	26·2	27·8	29·1	29·0	25·6	21·7	23·5	25·4	26·7	—
Tyskland. Arbetslöshet, i % . .	22·5	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9	29·7	31·0	33·6	35·0
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 493	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578	1 412	1 205	1 282	1 345
Ansökn. per 100 lediga platser	1 081	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346	1 419	1 560	1 816	1 786
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	102·8	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8	97·1	96·0	94·1	92·9
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	164	193	238	295	331	334	304	247	209	191	194	196	202
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	11·1	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	13·4	13·5	14·6	16·0	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	86	·	·	84	·	·	78	·	·	84	·	·	—
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	1	2	5	12	29	41	51	50	41	36	36	38	39
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	13	16	19	23	45	60	72	69	57	51	[1] 51	[1] 54	—
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	395	446	534	642	723	765	707	670	635	574	638	693	638
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	87·0	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	78·5	74·9	73·1	78·0	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	1 414	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	1 368	931	634	933	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	1 470	6 058	8 608	10 022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871	1 584	2 169	4 618	—
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	6·4	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	15·4	14·6	13·7	11·8	11·2	10·8	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	5·3	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	7·6	6·6	6·7	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	104	122	155	240	314	344	340	297	250	220	211	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	·	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	19·5	19·5	18·6	[1] 18·3	21·6	—	—
inom soc.-dem. fackf.	16·0	16·7	17·0	17·9	19·1	19·8	·	·	·	·	·	·	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	337	369	469	386	472	487	413	433	278	322	385	402	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	39	36	43	36	39	43	48	42	33	28	29	—	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	5 973	6 609	7 219	9 989	11 908	14 424	12 029	11 891	6 929	6 182	6 672	7 466	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	9·4	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	16·2	16·3	16·2	15·8	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	116·2	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	102·2	103·6	103·8	105·2	107·1	103·9
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	79·7	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	74·1	72·2	70·4	70·0	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	86·4	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	77·1	75·0	73·8	74·2	—
Arbetslöshet, i %	14·6	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	18·1	17·6	17·1	18·2	18·9	—	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	20·5	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·	27·6	·	·	—
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	75	90	90	80	95	100	110	115	125	130	125	—	—
Nya Zeeland. Reg. arbetslösa	6	6	8	8	18	29	38	37	41	44	47	49	51

[1] Reviderade siffror. — [2] På grund av pågående storkonflikt ha inga arbetslöshetssiffror publicerats.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

Oktober månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under oktober månad.

Översikt av verksamheten under oktober månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	okt. 1931	sept. 1931	okt. 1930
Stockholms stad	7 615	1 815	1 727	5 875	4 397	3 578	13 490	6 212	5 305	217	154	164
Stockholms län	2 581	949	921	838	819	539	3 419	1 768	1 460	193	145	177
Uppsala län	1 463	477	433	427	364	326	1 890	841	759	225	157	166
Södermanlands län	1 180	570	557	691	594	469	1 871	1 164	1 026	161	139	145
Östergötlands län	2 118	763	679	1 109	745	540	3 227	1 508	1 219	214	187	160
Norrköping	995	193	188	228	192	144	1 223	385	332	318	235	249
Jönköpings län	553	160	140	481	275	234	1 034	435	374	238	159	164
Kronobergs län	264	140	125	225	177	114	489	317	239	154	125	130
Norra Kalmar län	290	84	82	60	46	27	350	130	109	269	214	230
Södra Kalmar län	876	180	175	176	86	68	1 052	266	243	395	275	249
Gotlands län	265	90	78	148	105	83	413	195	161	212	136	198
Blekinge län	1 683	437	405	742	457	301	2 425	894	706	271	209	174
Kristianstads län	1 456	829	745	849	834	652	2 305	1 663	1 397	139	114	127
Malmöhus län: Malmö	3 479	488	463	1 905	1 480	1 060	5 384	1 968	1 523	274	213	216
Malmöhus län: Lund	531	214	200	177	165	131	708	379	331	187	142	176
Malmöhus län: Landskrona	713	169	160	46	55	33	759	224	193	339	261	216
Malmöhus län: Hälsingborg	1 600	355	350	458	295	236	2 058	650	586	317	280	230
Malmöhus län: Ystad	521	164	138	92	46	36	613	210	174	292	227	200
Malmöhus län: Trälleborg	515	216	214	142	75	68	657	291	282	226	200	165
Malmöhus län: Eslöv	399	257	252	70	67	54	469	324	306	145	119	127
Malmöhus län: Skurup	248	191	143	76	64	40	324	255	183	127	81	79
Malmöhus län: Vellinge	281	206	198	49	49	33	330	255	231	129	145	129
Hallands län	649	183	159	176	135	85	825	318	244	259	192	195
Göteborgs o. Boh. l.	3 034	1 272	1 260	353	197	145	3 387	1 469	1 405	231	864	181
Göteborg	7 931	1 394	1 344	2 115	1 817	1 325	10 046	3 211	2 669	313	280	224
Älvsborgs län	1 108	300	286	137	124	83	1 245	424	369	294	255	199
Skaraborgs län	1 201	513	452	652	502	338	1 853	1 015	790	183	134	129
Värmlands län	1 940	180	176	269	225	169	2 209	405	345	545	205	152
Örebro län	1 568	383	365	704	612	407	2 272	995	772	228	162	143
Västmanlands län	1 782	563	525	637	508	399	2 419	1 071	924	226	194	136
Kopparbergs län	1 540	88	83	380	235	179	1 920	323	262	594	322	212
Gävleborgs län	1 583	210	210	294	180	157	1 877	390	367	481	430	342
Västernorrlands l.	4 980	344	344	77	52	50	5 057	396	394	1277	543	291
Jämtlands län	1 336	161	161	277	227	222	1 613	388	383	416	182	137
Västerbottens län	553	59	58	239	182	155	792	241	213	329	179	212
Norrbottens län	513	251	249	147	98	63	660	349	312	189	104	140
Tills. okt. 1931	59 344	14 848	14 045	21 321	16 481	12 543	80 665	31 329	26 588	257	—	—
» sept. 1931	*45 529*	*14 590*	*12 860*	*20 033*	*18 651*	*12 650*	*65 562*	*33 241*	*25 510*	*197*	—	—
» okt. 1930	37 286	14 832	13 419	19 843	17 800	12 286	57 129	32 632	25 705	175	—	—
» » 1929	30 593	16 594	14 653	19 040	17 000	12 029	49 633	33 594	26 682	148	—	—
» » 1928	32 083	16 446	14 694	18 887	16 181	11 625	50 970	32 627	26 319	156	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					okt. 1931	sept. 1931	okt. 1930	okt. 1931	sept. 1931	okt. 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	13 318	13 702	6 350	5 724	216	147	135	90	81	87
Industri och hantverk	22 308	22 664	2 331	2 273	972	1 033	763	98	88	93
Sjöfart och fiske	5 765	5 813	1 531	1 510	380	425	304	99	99	97
Handel och samfärdsel	4 600	4 879	1 365	1 284	357	215	199	94	91	90
Husligt arbete	9	10	4	2	.	.	—	.	.	—
Annat arbete	11 597	12 276	3 267	3 252	376	359	406	100	99	99
Summa	**57 597**	**59 344**	**14 848**	**14 045**	**400**	**312**	**251**	**95**	**88**	**90**
Därav under 18 år	3 740	3 869	1 768	1 553	219	228	158	88	86	76
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	1 793	1 835	2 188	1 315	84	63	67	60	39	49
Industri och hantverk	972	1 083	487	412	222	207	241	85	78	67
Sjöfart och fiske	210	252	103	100	245	.	267	97	.	93
Handel och samfärdsel	3 293	3 719	1 988	1 638	187	147	152	82	78	77
Husligt arbete	10 560	13 376	11 713	9 078	114	91	99	78	69	72
Annat arbete	1 036	1 056	2	—	.	.	.	.	.	.
Summa	**17 864**	**21 321**	**16 481**	**12 543**	**129**	**107**	**111**	**76**	**68**	**69**
Därav under 18 år	3 432	3 482	2 295	1 669	152	138	128	73	68	67
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	15 111	15 537	8 538	7 039	182	131	119	82	73	77
Jordbruk	12 504	12 926	8 387	6 891	154	122	118	82	73	77
Skogshushållning	2 607	2 611	151	148	1729	481	.	98	100	.
Industri och hantverk	23 280	23 747	2 818	2 685	843	816	625	95	86	86
Gruvdrift och malmförädling . . .	1 862	1 866	77	77	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	3 561	3 571	1 251	1 250	285	3 069	.	100	100	.
Metall- och maskinindustri . . .	5 688	5 766	191	172	3 019	2 140	1 064	90	81	87
Trävaruindustri	3 838	3 878	72	65	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	4 178	4 348	514	505	846	326	500	98	89	96
Läder-, hår- och gummiindustri . .	278	299	28	20	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	282	299	20	19	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	517	544	161	123	338	312	282	76	72	61
Närings- och njutningsmedelsindustri	787	815	215	190	379	365	348	88	72	77
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	257	275	20	18	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	532	540	62	62	.	.	.	.	.	.
Grafisk industri	129	133	8	8	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	1 371	1 413	199	176	710	407	588	88	86	80
Sjöfart och fiske	5 975	6 065	1 634	1 610	371	419	301	99	98	97
Handel och samfärdsel	7 893	8 598	3 353	2 922	256	175	174	87	83	83
Kontors-, bank- o. d. personal . .	880	939	147	130	639	498	433	88	88	81
Butiks- och magasinspersonal . . .	1 963	2 073	381	332	544	331	450	87	88	86
Hotell- och restaurangpersonal . .	2 087	2 454	1 199	1 030	205	158	166	86	80	82
Transportarbetare	2 429	2 545	1 320	1 164	193	117	112	88	86	84
Allmän och litterär verksamhet . .	509	561	240	202	234	180	152	84	76	76
Ej särskilt specificerade	25	26	66	64	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	10 569	13 386	11 717	9 080	114	91	99	77	69	72
Annat arbete	12 633	13 332	3 269	3 252	408	407	455	99	99	99
Summa	**75 461**	**80 665**	**31 329**	**26 588**	**257**	**197**	**175**	**85**	**77**	**79**
Därav under 18 år	7 172	7 351	4 063	3 222	181	174	140	79	76	71

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 2 936 platser, varav 2 284 manliga och 652 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 3 459, 2 769 och 690 samt under nästlidna månad resp. 2 669, 2 173 och 496.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**11091**	**6 199**	**5 576**	**2 611**	**151**	**148**	**1 866**	**77**	**77**	**3564**	**1251**	**1250**	**5 663**	**163**	**149**
1	Stockholms stad	129	6	6	1	—	—	—	—	—	16	—	—	1 320	61	55
2	Stockholms län	1 449	738	717	57	21	21	—	—	—	38	—	—	175	6	5
3	Uppsala län	792	405	365	34	—	—	143	—	—	55	—	—	46	—	—
4	Södermanlands län	519	392	379	—	—	—	—	—	—	—	—	—	278	25	25
5	Östergötlands län	1 494	682	600	3	—	—	13	—	—	60	—	—	81	1	1
6	Norrköping	214	92	90	—	—	—	—	—	—	1	—	—	103	1	1
7	Jönköpings län	257	116	98	—	—	—	—	—	—	4	—	—	54	—	—
8	Kronobergs län	126	100	86	29	19	19	—	—	—	—	—	—	11	4	4
9	Kalmar län	133	55	48	1	—	—	—	—	—	33	—	—	267	—	—
10	Gotlands län	126	74	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—
11	Blekinge län	275	150	120	—	11	11	—	—	—	640	132	132	27	—	—
12	Kristianstads län	1 073	757	676	1	—	—	24	—	—	44	2	2	30	3	3
13	Malmöhus län: Malmö	119	114	96	—	—	—	—	—	—	79	—	—	529	6	4
14	Hälsingborg	135	53	50	—	—	—	128	—	—	11	—	—	151	1	1
15	Övriga anstalter	1 377	1 034	930	—	—	—	—	—	—	31	5	5	326	3	3
16	Hallands län	227	133	109	—	—	—	3	—	—	43	1	1	83	3	3
17	Göteborgs och Bohus län	144	58	48	—	—	—	—	—	—	2326	1105	1104	25	3	2
18	Göteborgs stad	105	88	79	—	—	—	—	—	—	10	2	2	1 621	37	34
19	Älvsborgs län	97	52	38	2	—	—	109	—	—	10	—	—	115	3	3
20	Skaraborgs län	946	484	425	—	—	—	—	—	—	—	2	2	12	2	1
21	Värmlands län	128	43	39	705	13	13	10	—	—	111	—	—	39	—	—
22	Örebro län	433	230	214	29	5	4	289	4	4	19	—	—	31	—	—
23	Västmanlands län	484	301	263	16	—	—	516	72	72	16	—	—	167	—	—
24	Kopparbergs län	45	12	9	589	13	11	435	1	1	2	2	2	34	2	2
25	Gävleborgs län	42	1	1	114	—	—	196	—	—	12	—	—	69	2	2
26	Västernorrlands län	79	6	6	841	57	57	—	—	—	3	—	—	32	—	—
27	Jämtlands län	101	11	11	188	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—
28	Västerbottens län	41	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—
29	Norrbottens län	1	1	1	1	12	12	—	—	—	—	—	—	8	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**1 835**	**2 188**	**1 315**	—	—	—	—	—	—	**7**	—	—	**103**	**28**	**23**
1	Stockholms stad	23	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	87	25	20
2	Stockholms län	72	155	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	181	157	138	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	128	175	127	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	176	176	128	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	9	16	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	50	42	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	20	39	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	8	20	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	20	33	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	75	132	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	251	298	205	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	17	33	12	—	—	—	—	—	—	4	—	—	9	3	3
14	Hälsingborg	20	18	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	145	160	96	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	38	47	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	66	28	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	9	18	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	—	—
19	Älvsborgs län	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	95	126	65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	43	49	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	150	194	82	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	135	187	133	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	14	20	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	18	7	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	10	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	29	29	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	30	21	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaru-industri			Byggnads-verksamhet			Läder-, här- o. gummi-industri			Textil-industri			Beklädnads-industri			Närings- o. njut-ningsmedels-industri			Kem.-tekn. o. belysnings-industri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
3 872	**69**	**63**	**4 348**	**514**	**505**	**243**	**15**	**8**	**207**	**8**	**8**	**235**	**20**	**14**	**573**	**51**	**49**	**225**	**13**	**13**	
104	17	14	1 486	237	232	40	9	6	15	1	1	38	8	5	103	3	3	15	—	—	1
44	2	1	106	12	12	3	—	—	1	—	—	5	2	2	21	1	1	2	—	—	2
20	—	—	21	1	1	2	—	—	—	—	—	3	—	—	20	—	—	—	—	—	3
32	1	1	18	3	3	—	—	—	1	—	—	1	—	—	5	2	2	—	—	—	4
45	—	—	102	10	10	2	—	—	1	—	—	2	—	—	8	—	—	—	—	—	5
72	2	2	161	3	3	1	—	—	67	2	2	4	—	—	10	—	—	1	—	—	6
10	1	—	24	12	12	2	—	—	5	—	—	—	—	—	5	—	—	8	—	—	7
1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	8
92	28	28	45	18	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	6	—	—	9
—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	10
7	—	—	17	1	1	—	—	—	—	—	—	3	—	—	11	1	1	—	—	—	11
13	3	3	60	6	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—	12
72	1	1	745	15	15	50	2	1	7	—	—	27	3	2	80	—	—	107	—	—	13
9	—	—	199	22	22	42	—	—	2	—	—	19	—	—	17	—	—	22	4	4	14
18	—	—	178	7	7	61	—	—	3	—	—	10	—	—	85	35	35	16	1	1	15
26	—	—	48	3	3	3	—	—	8	—	—	5	—	—	7	—	—	—	—	—	16
39	1	1	29	4	4	—	—	—	5	—	—	—	—	—	6	—	—	7	—	—	17
292	12	11	433	102	98	28	4	1	49	5	5	45	5	4	90	3	1	29	8	8	18
5	—	—	112	5	5	—	—	—	29	—	—	3	—	—	9	—	—	2	—	—	19
3	—	—	11	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	3	3	—	—	—	20
53	—	—	73	2	2	—	—	—	13	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21
28	—	—	79	1	1	7	—	—	—	—	—	61	1	1	13	1	1	5	—	—	22
89	—	—	65	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	23
52	1	1	140	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	24
224	—	—	34	—	—	2	—	—	—	—	—	5	—	—	16	—	—	4	—	—	25
2 209	—	—	99	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	1	—	—	26
6	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	2	1	1	—	—	—	27
35	—	—	30	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28
272	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
6	**3**	**2**	—	—	—	**56**	**13**	**12**	**92**	**12**	**11**	**309**	**141**	**109**	**242**	**164**	**141**	**50**	**7**	**5**	
5	3	2	—	—	—	9	8	7	18	8	8	132	50	38	83	23	21	13	3	3	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	1	4	2	2	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	1	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	2	10	5	3	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	4	3	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	4	4	3	1	1	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	3	2	2	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	11	6	6	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	27	5	5	22	1	1	78	58	43	40	21	13	3	2	2	13
—	—	—	—	—	—	12	—	—	2	—	—	6	2	2	12	—	—	—	2	—	14
—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	1	1	1	1	4	3	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	4	1	—	2	1	—	—	—	—	17
1	—	—	—	—	—	1	—	—	38	2	2	49	14	10	38	72	68	31	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	9	6	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	1	9	5	5	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	5	3	3	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**428**	**6**	**6**	**126**	**8**	**8**	**1314**	**136**	**123**	**5813**	**1531**	**1510**	**668**	**92**	**83**
1	Stockholms stad	29	—	—	61	3	3	423	76	69	493	179	166	390	36	30
2	Stockholms län	—	—	—	—	—	—	38	—	—	46	10	10	9	—	—
3	Uppsala län	3	—	—	2	—	—	18	1	1	5	—	—	3	—	—
4	Södermanlands län	3	—	—	1	—	—	12	—	—	49	10	10	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	43	2	2	10	2	2	2	—	—
6	Norrköping	6	—	—	4	—	—	15	1	1	108	50	50	5	1	1
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	14	—	—	6	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	3	—	—	—	—	—	29	—	—	317	66	66	2	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	27	15	15	2	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	1	—	—	4	1	1	285	68	68	3	—	—
12	Kristianstads län	1	—	—	—	—	—	6	—	—	18	9	9	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	10	—	—	6	—	—	259	16	16	283	96	95	67	3	3
14	Hälsingborg	2	—	—	2	—	—	22	—	—	590	235	233	7	—	—
15	Övriga anstalter	2	—	—	5	—	—	46	6	6	278	105	104	3	1	1
16	Hallands län	1	—	—	3	—	—	—	—	—	85	21	21	4	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	1	—	—	—	—	—	2	—	—	98	26	26	1	3	3
18	Göteborgs stad	28	5	5	36	5	5	174	25	19	2221	407	405	153	45	42
19	Älvsborgs län	21	—	—	—	—	—	35	1	1	5	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	2	—	—	—	—	—	27	—	—	2	—	—	5	—	—
21	Värmlands län	16	—	—	1	—	—	87	7	7	21	12	12	1	—	—
22	Örebro län	5	—	—	3	—	—	20	—	—	5	—	—	4	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	1	—	—	7	—	—	5	3	3	3	3	3
24	Kopparbergs län	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25	Gävleborgs län	3	—	—	—	—	—	15	—	—	352	65	65	1	—	—
26	Västernorrlands län	80	—	—	—	—	—	5	—	—	434	121	121	—	—	—
27	Jämtlands län	204	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	10	—	—	59	24	24	1	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	9	7	5	—	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**112**	**56**	**56**	**7**	**—**	**—**	**99**	**63**	**53**	**252**	**103**	**100**	**271**	**55**	**47**
1	Stockholms stad	38	26	26	7	—	—	19	33	23	144	64	63	123	30	24
2	Stockholms län	1	—	—	—	—	—	4	—	—	4	1	1	1	1	1
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	2	1	1	—	—	—	4	5	5	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	4	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	30	21	21	—	—	—	65	23	23	4	2	2	86	18	17
14	Hälsingborg	2	—	—	—	—	—	—	1	1	2	2	2	2	1	1
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	1	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	6	3	3	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
18	Göteborgs stad	33	5	5	—	—	—	—	1	1	84	27	26	45	4	3
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	2	—	—	1	—	—
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	2	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasinspersonal			Hotell- o. restaurangpersonal			Transportarbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1374	**184**	**174**	**328**	**28**	**26**	**2372**	**990**	**932**	**112**	**14**	**14**	**25**	**57**	**55**	**10**	**4**	**2**	**12276**	**3 267**	**3 252**	
679	114	106	166	9	9	677	390	358	66	7	7	4	13	11	4	—	—	1 356	646	646	1
18	3	3	17	—	—	121	49	46	4	—	—	—	—	—	2	—	—	425	105	103	2
10	2	2	5	—	—	38	12	10	3	—	—	—	—	—	—	—	—	240	56	54	3
5	—	—	—	—	—	25	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	231	122	122	4
13	1	1	6	1	1	62	25	24	—	—	—	—	—	—	2	2	1	169	37	37	5
15	1	—	3	—	—	64	28	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	141	12	12	6
5	3	3	5	2	2	11	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	141	21	20	7
—	—	—	1	1	1	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	11	11	8
8	—	—	2	—	—	27	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	188	95	95	9
3	—	—	1	—	—	12	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	72	—	—	10
5	—	—	3	—	—	30	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	372	57	55	11
10	1	1	2	—	—	31	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	43	41	12
130	4	4	18	—	—	210	78	76	7	—	—	—	—	—	1	—	—	673	150	150	13
16	6	6	9	—	—	74	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	143	18	18	14
20	4	4	5	1	1	91	20	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	652	195	190	15
6	1	1	1	—	—	24	7	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	71	14	14	16
17	4	4	2	2	2	37	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	295	62	62	17
344	37	36	56	5	4	435	284	271	27	7	7	21	44	44	—	2	1	1 734	262	262	18
5	1	1	1	1	1	35	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	512	237	237	19
7	—	—	6	2	1	37	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	124	11	11	20
4	—	—	2	—	—	27	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	647	103	103	21
11	—	—	3	—	—	46	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	477	129	128	22
4	—	—	2	—	—	30	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	374	176	176	23
—	—	—	4	2	2	15	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	214	30	30	24
16	1	1	1	—	—	64	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	413	138	138	25
15	—	—	—	—	—	109	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 059	148	148	26
5	—	—	7	2	2	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	778	146	146	27
2	1	1	—	—	—	12	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	355	13	13	28
1	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	197	230	230	29
699	**197**	**158**	**2126**	**1171**	**1 004**	**173**	**330**	**232**	**449**	**226**	**188**	**1**	**9**	**9**	**13376**	**11713**	**9 078**	**1 056**	**2**	**—**	
270	77	58	802	413	360	100	172	125	240	66	55	—	3	3	3 448	3 391	2 742	312	2	—	1
10	2	2	73	39	34	1	1	1	34	14	13	—	—	—	630	603	417	—	—	—	2
1	—	—	19	17	16	—	2	2	6	3	3	—	—	—	215	183	166	2	—	—	3
11	5	5	25	27	25	1	2	2	5	6	6	—	—	—	461	373	298	54	—	—	4
19	5	5	48	31	27	2	8	3	12	10	5	—	—	—	772	508	367	57	—	—	5
3	1	—	9	5	3	1	2	2	4	1	1	—	—	—	179	162	124	17	—	—	6
12	3	3	40	27	25	2	7	7	11	2	2	—	—	—	341	189	166	14	—	—	7
2	1	1	19	10	7	—	—	—	3	2	2	—	—	—	180	125	88	—	—	—	8
1	—	—	16	2	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—	201	108	88	7	—	—	9
4	—	—	11	10	9	—	—	—	5	4	4	—	—	—	106	58	56	—	—	—	10
5	—	—	42	15	14	4	3	3	—	—	—	—	—	—	612	302	221	1	—	—	11
17	1	1	78	53	45	5	4	4	4	10	10	—	—	—	466	458	377	14	—	—	12
176	53	46	203	68	54	—	41	23	32	6	4	—	—	—	1 016	1 125	791	93	—	—	13
11	5	4	74	35	30	2	17	9	5	2	2	—	—	—	267	210	179	41	—	—	14
11	5	5	26	25	21	3	4	4	3	1	1	—	—	—	417	320	263	34	—	—	15
5	—	—	12	8	7	3	3	3	1	—	—	—	—	—	108	76	54	6	—	—	16
2	—	—	65	33	28	—	—	—	6	8	7	—	—	—	187	121	99	12	—	—	17
106	25	14	219	96	75	37	44	28	27	23	18	1	6	6	1 111	1 480	1 064	277	—	—	18
2	1	1	16	12	10	—	—	—	2	2	2	—	—	—	111	108	69	2	—	—	19
5	2	2	44	28	22	1	1	—	9	18	12	—	—	—	441	318	231	45	—	—	20
—	—	—	16	17	12	—	—	—	6	4	4	—	—	—	203	154	120	—	—	—	21
10	4	4	37	27	18	3	6	3	16	3	3	—	—	—	442	371	290	20	—	—	22
10	5	5	31	40	34	3	5	5	5	19	16	—	—	—	406	248	202	40	—	—	23
—	—	—	56	31	28	1	—	—	4	7	4	—	—	—	305	177	137	—	—	—	24
2	1	1	24	7	6	2	4	4	3	4	3	—	—	—	222	157	138	8	—	—	25
—	—	—	12	1	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	49	41	39	—	—	—	26
3	1	1	71	68	68	—	2	2	6	10	10	—	—	—	165	114	112	—	—	—	27
1	—	—	29	20	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178	141	123	—	—	—	28
—	—	—	9	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	137	92	57	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 september 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	46	1 777	4 930	**6 707**	95	335	**430**	**6·4**	7·1
Bleck- o. plåtslagareförb. .	43	2 354	—	**2 354**	57	—	**57**	**2·4**	2·0
Bokbindareförbundet . . .	36	1 693	3 561	**5 254**	221	261	**482**	**9·2**	9·7
Bryggeriindustriarb.-förb. .	61	3 710	894	**4 604**	122	84	**206**	**4·5**	3·1
Byggnadsträarbetareförb. .	165	15 518	—	**15 518**	2 199	—	**2 199**	**14·2**	10·0
De förenade förbunden . .	41	3 062	1 357	**4 419**	252	205	**457**	**10·3**	9·2
Elektriska arbetareförb. . .	75	3 713	—	**3 713**	120	—	**120**	**3·2**	4·9
Gjutareförbundet	101	5 838	2	**5 840**	1 152	—	**1 152**	**19·7**	18·6
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	352	33 660	5 296	**38 956**	6 877	611	**7 488**	**19·2**	18·1
Gruvindustriarbetareförb. .	32	4 742	43	**4 785**	993	3	**996**	**20·8**	17·3
Handelsarbetareförb. . . .	218	13 421	6 393	**19 814**	1 103	249	**1 352**	**6·8**	7·3
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	19	476	1 365	**1 841**	43	198	**241**	**13·1**	14·7
Hattarbetare	13	232	892	**1 124**	42	192	**234**	**20·8**	22·6
Pälsvarusarbetare	6	244	473	**717**	1	6	**7**	**1·0**	3·6
Kommunalarbetareförb. . .	158	20 692	3 765	**24 457**	365	203	**568**	**2·3**	2·0
Litografförbundet	17	1 959	103	**2 062**	52	6	**58**	**2·8**	3·5
Livsmedelsarbetareförb. . .	83	7 913	2 345	**10 258**	712	211	**923**	**9·0**	7·0
Metallindustriarb.-förb. . .	234	96 834	4 785	**101 619**	15 291	630	**15 921**	**15·7**	14·7
Järnbruksarbetare . . .	58	22 187	39	**22 226**	4 328	4	**4 332**	**19·5**	17·9
Verkstadsarbetare . . .	176	74 647	4 746	**79 393**	10 963	626	**11 589**	**14·6**	13·8
Murareförbundet	58	3 396	—	**3 396**	484	—	**484**	**14·3**	11·6
Målareförbundet	99	7 051	1	**7 052**	129	—	**129**	**1·8**	1·5
Pappersindustriarb.-förb. .	118	23 264	1 008	**24 272**	2 255	91	**2 346**	**9·7**	12·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	32	1 466	198	**1 664**	100	20	**120**	**7·2**	7·3
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	52	6 579	3 754	**10 333**	499	94	**593**	**5·7**	5·8
Stenindustriarbetareförb. .	83	5 135	—	**5 135**	2 649	—	**2 649**	**51·6**	43·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	323	26 297	7	**26 304**	8 436	—	**8 436**	**32·1**	32·7
Sågverks- o. brädgårdsarb.	179	16 591	6	**16 597**	4 078	—	**4 078**	**24·6**	26·8
Flottnings- o. skogsarb.	144	9 706	1	**9 707**	4 358	—	**4 358**	**44·9**	43·0
Textilarbetareförbundet . .	89	7 452	14 311	**21 763**	377	566	**943**	**4·3**	3·2
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	533	2 000	**2 533**	13	32	**45**	**1·8**	1·7
Transportarbetareförb. . .	87	10 835	110	**10 945**	807	48	**855**	**7·8**	8·5
Träindustriarbetareförb. . .	162	11 342	112	**11 454**	1 331	10	**1 341**	**11·7**	12·1
Tunnbinderiarbetareförb. .	12	203	—	**203**	60	—	**60**	**29·6**	13·2
Typografförbundet	99	8 589	495	**9 084**	452	25	**477**	**5·3**	4·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	105	5 012	—	**5 012**	936	—	**936**	**18·7**	17·2
Tillsammans	**3 010**	**334 516**	**56 835**	**391 351**	**48 182**	**3 882**	**52 064**	**13·3**	12·8
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	101	4 445	—	**4 445**	2 341	—	**2 341**	**52·7**	52·6
Summa	**3 111**	**338 961**	**56 835**	**395 796**	**50 523**	**3 882**	**54 405**	**13·7**	**13·2**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under september uppgivits till inalles 245 592, vilket i genomsnitt motsvarar 4·5 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under oktober månad 1931. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

De mest anmärkningsvärda prisförändringarna under oktober ha varit nedgång på margarin, potatis, nöt-, kalv- och fårkött samt salt sill, ävensom uppgång å socker. Prisfallet har sålunda varit övervägande. Suspenderandet av riksbankens skyldighet att inlösa sina sedlar med guld har tillsvidare icke i nämnvärd grad påverkat priserna på de importvaror, som noteras av styrelsen för ifrågavarande beräkningar. Av samtliga noterade varuslag, ha sedan september 25 varit föremål för *prissänkning* och 12 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 19 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—oktober 1931. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med oktober 1931, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal							1931				
	1914	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	Sept.	Okt.[1]
Aritm. (ovägda) tal	100	174	176	169	165	165	163	153	148	144	143	143	143
Vägda tal	100	164	168	158	153	154	150	140	133	131	130	130	129

Enligt vad den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under oktober visat en nedgång med en enhet; det »ovägda» indextalet kvarstår däremot oförändrat. Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1931, häfte 10, sid. 844. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 oktober 1931, 158, motsvarande en stegring från juli 1914 av 58 %, samma stegringstal som vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 juli 1931 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 847).

[1] Preliminära siffror.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1930	Okt. 1930	Aug. 1931	Sept. 1931	Okt.[2] 1931	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	okt. 1913—okt. 1931	okt. 1930—okt. 1931
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	21	21	21	+ 50·0	0·0
handskummad	»	8	—	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0
separerad	»	6	23	8	8	7	7	8	+ 33·3	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	729	284	275	245	253	248	+ 2·9	− 9·8
mat- (lands-)	»	218	727	265	259	229	239	235	+ 7·3	− 9·3
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	195	187	191	191	192	+ 16·4	+ 2·7
halvfet, »	»	121	500	144	140	142	143	144	+ 20·0	+ 2·9
Margarin: växt-, bästa sort	»	185	433	188	138	130	130	118	− 14·5	− 14·5
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	211	257	148	198	232	+ 28·9	− 9·7
» konserverade	»	137	716	210	211	—	—	195	+ 33·6	− 7·6
Potatis: gammal	hl	—	1271	640	640	726	733	684	—	+ 6·9
»	5 l	28	71	42	42	48	47	44	+ 69·2	+ 4·8
färsk	»	46	102	82	—	71	—	—	—	—
Ärter, gula	kg	81	78	36	35	32	32	32	+ 3·2	− 8·6
Bruna bönor	»	48	214	52	52	41	41	44	− 6·4	− 15·4
Mjöl: vete-, svenskt kärn- (patent-)	»	81	× 75	41	40	39	39	39	+ 25·8	− 2·5
råg-, » bästa sort	»	22	× 56	25	24	25	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, » » »	»	27	× 73	35	35	35	34	34	+ 25·9	− 2·9
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	86	99	38	37	35	35	35	− 2·8	− 5·4
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	52	52	45	45	44	+ 7·3	− 15·4
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	66	65	63	63	63	+ 53·7	− 3·1
hårt, knäckebröd	»	—	—	89	88	88	88	88	—	0·0
limpa, söt	»	88	96	62	62	61	61	60	+ 57·9	− 3·2
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	80	64	46	46	46	47	47	+ 56·7	+ 2·2
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	145	143	140	141	139	+ 85·3	− 2·8
mjukt, bakat med vatten	»	43	116	75	75	74	75	75	+ 74·4	0·0
mjukt, » » mjölk	»	60	167	90	89	89	89	89	+ 48·3	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	189	190	182	181	179	+ 43·2	− 5·8
soppkött	»	100	490	155	156	149	149	148	+ 43·7	− 5·1
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	238	235	225	223	219	+ 65·9	− 6·8
spädkalv	»	72	312	145	143	137	138	137	+ 85·1	− 4·2
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	231	221	225	217	206	+ 59·7	− 6·8
salt, svenskt	»	114	547	185	178	180	179	174	+ 47·5	− 2·2
Renkött, färskt, stek	»	119	557	235	219	—	—	—	—	—
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	138	605	210	191	144	146	146	+ 6·6	− 23·6
salt, » »	»	140	619	217	197	150	151	151	+ 4·9	− 23·4
» amerikanskt »	»	—	—	227	223	190	188	184	—	− 17·5
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	127	127	116	121	123	+ 61·8	− 3·1
gädda	»	108	333	190	194	185	189	191	+ 73·6	− 1·5
sill	»	84	110	70	72	76	73	68	+ 83·8	− 5·6
strömming	»	88	114	67	73	61	66	72	+ 71·4	− 1·4
torsk	»	55	160	100	104	97	100	100	+ 81·8	− 3·8
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	157	152	152	151	+ 88·8	− 3·8
kolja	»	—	—	124	125	116	122	126	—	+ 0·8
salt: sill, prima	»	45	148	68	64	55	47	43	− 4·4	− 32·8
strömming	»	80	105	49	53	50	50	51	+ 59·4	− 3·8
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	96	83	81	79	+ 43·6	− 17·7
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	244	222	200	198	199	+ 22·8	− 10·4
Socker, bit-	»	67	× 133	45	44	41	41	44	— 34·3	0·0
Salt (matsalt)	»	—	82	17	17	16	16	16	—	— 5·9
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	29	29	24	22	21	0·0	− 27·6
Ved: björk-, osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1220	1200	1155	1155	1140	+ 57·2	− 5·0
barr-, osågad, hemkörd	»	575	1895	920	910	880	880	880	+ 51·7	− 3·3
Bränntorv	100 kg	196	896	400	404	377	377	377	+ 92·3	− 6·7
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	688	674	647	633	630	+ 57·9	− 6·5
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	234	—	323	311	292	288	288	+ 23·6	− 7·4
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	238	228	207	203	202	+ 27·8	− 11·4
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	276	263	244	238	236	+ 25·5	− 10·3

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — × Maximipris.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av tillgängliga indextal från de länder, som äga en användbar statistik på detta område.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1920	287	130	372	390	290	235	311	147	478	336	487	276	253	130	563	355	227	247
» 1921	231	155	264	270	372	225	290	161	366	292	732	344	239	141	401	242	526	203
» 1922	178	163	188	210	264	195	227	168	265	249	770	295	188	155	301	214	377	195
» 1923	158	163	185	196	211	188	213	173	242	230	738	262	192	160	282	236	329	207
» 1924	155	178	182	192	173	183	240	176	274	241	462	288	205	170	298	268	311	206
» 1925	168	186	177	191	162	181	261	179	243	257	502	272	213	178	252	275	346	203
» 1926	156	188	168	187	185	180	194	179	201	207	562	267	165	185	215	211	329	182
» 1927	148	198	176	180	184	179	172	181	185	173	606	252	157	189	201	192	255	182
» 1928	156	199	164	185	183	179	171	179	162	169	476	237	157	193	185	200	231	181
» 1929	148	200	161	184	187	178	156	175	157	164	351	228	154	196	185	197	211	179
» 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	156	159	330	225	142	200	179	179	200	176
mars/apr. 1931	130	206	155	175	173	177	142	173	146	150	328	219	129	203	174	160	200	174
juni/juli »	127	206	153	173	173	176	137	173	145	148	328	218	125	203	169	157	177	173
sept./okt. »	128	206	150	170	173	175	136	173	143	147	328	216	125	203	168	156	177	172

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100	Sverige	Norge	Danmark	Finland	Polen	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli 1920	270	302	262	.	.	252	.	341	453	219	.	441	217	200	179	178
» 1921	236	302	237	1110	.	219	.	307	379	208	216	494	180	166	162	177
» 1922	190	255	199	1109	.	184	.	302	366	187	.	488	167	156	135	160
» 1923	174	239	204	1087	.	169	.	334	419	173	.	491	170	157	131	158
» 1924	171	251	214	1125	.	170	124	366	492	173	.	518	169	153	133	160
» 1925	176	261	219	1168	.	173	138	390	505	179	168	596	174	155	134	162
» 1926	172	221	184	1152	.	170	141	485	579	171	162	650	175	157	131	[1]161
» 1927	169	204	176	1162	119	166	148	525	785	167	160	586	173	155	132	[1]159
» 1928	173	195	176	1196	122	165	151	519	811	170	161	530	170	155	132	[1]160
» 1929	169	181	173	1192	123	161	153	556	867	169	161	544	170	156	132	[1]160
» 1930	164	177	165	1189	116	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
mars/apr. 1931	160	170	157	1042	109	147	138	590	811	154	153	496	.	142	124	150
juni/juli »	158	167	154	1003	106	147	138	589	798	153	150	488	150	137	123	[1]145
juli/aug. »	.	.	.	1004	105	145	137	.	789	.	150	486	.	138	122	.
aug./sept. »	.	.	.	1017	104	145	135	.	787	.	149	481	.	136	—	[1]142
sept./okt. »	158	166	154	997	104	145	134	—	786	151	149	—	.	—	—	.

[1] Indextalen äro omräknade med hänsyn till vissa omläggningar i konsumtionen, som framkommit vid en under 1930 utförd levnadskostnadsundersökning.

Tidskriftsöversikt.

(Oktober 1931.)

Allmänna sociala frågor.

AHLBERG, A. Rationalisering och felrationalisering. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 41—44.
JUNGEN, E. Socialpolitik och socialism. Tiden 1931, nr 8.
KRINGEN, O. Hvad er det som mangler maskineriet? [Landsorganisationens] Meddelelsesblad, 1931, nr 8.
KÜSTERMEIER, R. Die Proletarisierung des Mittelstandes und die Verwirklichung des Sozialismus. Die Arbeit 1931, nr 10.
LOSCH, H. J. Die Statistik der Pendelwanderung. Bulletin de l'institut international de statistique XXV, nr 3.
MARTIN, P. W. Finance and industry: the international significance of the Macmillan report. International labour review okt. 1931.
METHORST, H. W. Statistique des fonctionnaires. Bulletin de l'institut international de statistique XXV, nr 3.
MEYER, L. Kommunistisk samfundsorganisasjon. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1931, nr 8.
REICHERT, I. W. Kapitalbildung und industrielle Investitionen. Der Arbeitgeber 1931, nr 19.
STOLPE, H. Demokratiens framtid och värde. [A. Örnes skrift.] Kooperatören 1931, nr 18.
WUNDERLICH, FRIEDA. Kongress für sozialökonomische Weltplanung. Soziale Praxis 1931, nr 40.
— Weltkrise. Soziale Praxis 1931, nr 41.
The Amsterdam economic congress. Review of international cooperation okt. 1931.
Encyclica Quadragesimo anno. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 7/8.
Labor offices in the United States and in foreign countries. Monthly labor review juli 1931.

Sverige.

BECKMAN, SIGRID. Rättegångsreformen. Hertha 1931, nr 8.

Amerikas förenta stater.

ROBINSON, MARY V. Occupations and opportunities for women in the United States. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.
WIESE, L., v. Amerikanische Soziologie. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 167*.
WITTE, E. E. Revenues derived under State labor laws. Monthly labor review juli 1931.
Eastern interstate conference on labor legislation. Monthly labor review aug. 1931.
Economic activities of the population. The conference board bulletin sept. 1931.
Growth of strip coal mining and its effect on labor. Monthly labor review juli 1931.
Restriction of output by unorganized workers. Monthly labor review juli 1931.

Finland.

MANNIO, N. A. Ändring av lagstiftningen angående arbetsförhållandena inom handels- o. a. dyl. rörelser samt kontor. Social tidskrift 1931, nr 10.

Indien.

KANTA DAS, R. Woman labour in India. International labour review okt. 1931.

Indokina.

Labour legislation in Indo-China in 1929—1930. International labour review okt. 1931.

Marocko.

Labour in Morocco in 1929. International labour review okt. 1931.

Storbritannien.

JOHNSTON, TH. The economy bill of the coalition of money lenders' nominees. The Labour magazine okt. 1931.
LEVY, H. Sparwirtschaft und Sozialpolitik in England. Der Arbeitgeber 1931, nr 19.
MILNE-BAILEY, W. Die neue Aufgabe der englischen Arbeiterbewegung. Die Arbeit 1931, nr 10.
SACHER, H. The British crisis and the world. The Labour magazine okt. 1931.
SHINWELL, E. The mines for the nation. The Labour magazine okt. 1931.

Tyskland.

FISCHER, J. Deutsche und österreichische Sozialpolitik. Soziale Praxis 1931, nr 42—43.
TÖNNIES, F. Parteipolitische Prognosen. Die Arbeit 1931, nr 10.
ZURKUHLEN, H. Die Kriminalität in Vergangenheit und Gegenwart. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 589.

Österrike.

LEICHTER, KÄTHE. Frauenarbeit im Zeichen der Rationalisierungskrise. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 20.

Arbetarskydd.

GRÜNEWALD, M. Erste Hilfe bei elektrischen Unfällen. Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1931, nr 19.

HALL, O. M. Attitudes and accidents. National safety news okt. 1931.

HAYNIE, S. Marking highways for safety. National safety news okt. 1931.

HOFFMAN, F. L. International Typographical Union mortality, 1930. Monthly labor review juli 1931.

HOFFMANN, LUISE. Die Verwendung neuzeitlicher Lösungs- und Reinigungsmittel in der Industrie vom Standpunkt der Gewerbehygiene. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 30.

HOLTZMANN. Die Einwirkung des Asbeststaubes. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 9.

HUBENDICK, E. Ge akt på ventilationen i garaget! Olycksfallsskyddet 1931, nr 3.

KOCH. Roter Phosphor. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 30.

KUHN, L. PH. Redeeming the disabled. National safety news okt. 1931.

LENZ. Eine neuartige Waschanlage für gewerbliche Betriebe. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 30.

MAYER, R. L. & NEUMANN, A. Die Beteiligung bestimmter Pilzerkrankungen an beruflichen Hautkrankheiten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 30.

MAYERS, MAY R. The health of garage workers. Industrial hygiene bulletin aug. 1931.

MINER, H. L. & MILLER, G. H. Millions of safe man-hours. National safety news okt. 1931.

MOULTON, R. S. Get the community interested in fire prevention week. National safety news okt. 1931.

PUCHNER, N. Berührungsschutz in elektrischen Anlagen. Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1931, nr 18.

REID, H. L. Foot press accidents. Industrial hygiene bulletin aug. 1931.

SORRENTINI, EMILIA. Les causes d'invalidité chez les marins de la marine marchande. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

STEBBINS, F. H. The need for plant ventilation. Industrial hygiene bulletin sept. 1931.

STROTMEYER, A. Über Bleierkrankungen, zugleich ein seltener Fall ausserberuflicher Bleilähmung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 9.

WALLNER, O. Olycksfall i skogsarbete och deras förebyggande. Olycksfallsskyddet 1931, nr 3.

VOGT, J. H. Special hoods for abrasive wheels. Industrial hygiene bulletin aug. 1931.

Safe operation of pulverized coal systems. No 96 of the series of safe practices pamphlets. National safety news okt. 1931.

Amerikas förenta stater.

Quarry accidents in the United States in 1929. Monthly labor review sept. 1931.

Danmark.

HEISE, A. Om kvindelige Fabrikarbejderes Kaar för og efter Barnefödsel. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1931, nr 9.

Finland.

CARLBORG, E. Kymmene A.B. och skyddsarbetet. Olycksfallsskyddet 1931, nr 3.

Kokarexplosioner i Finland. Olycksfallsskyddet 1931, nr 3.

Olycksfall i arbete år 1927. Social tidskrift 1931, nr 10.

Kanada.

FORNANDER, N. P. Mathållning för skogsarbetare. Skogen 1931, nr 19.

Nederländerna.

De Arbeidsinspectie in 1930. Maandschrift van het centraal bureau voor de statistiek 1931, nr 9.

Ryssland.

Arbeiterschutz und Gewerbe-Hygiene in der U. d. S. S. R. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

Tyskland.

KÖTZING, K. Aus der Tätigkeit der Abteilung für Berufskrankheiten am Städtischen Krankenhause Ludwigshafen a. Rh. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 9.

RODHE. Die Lage der Hausarbeiter und die Tätigkeit der Fachausschüsse in den Zeiten wirtschaftlicher Krise. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 30.

SACHS, R. Der Bauarbeiterschutz in der Nachkriegszeit. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 9.

Dampfkesselzerknalle des Jahres 1930. Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1931, nr 18.

Österrike.

FRÄNKEL, R. Der Gewerbeinspektorenbericht für das Jahr 1930. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 20.

Arbetslön och arbetstid.

BRITZELMAYR, W. Zur Problematik internationaler Reallohnvergleiche. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 598.

HEYDE, L. Salaires récls et politique des hauts salaires. L'avenir du travail 1931, nr 1/4.

HILTON, J. Commission on real wages and employment. Bulletin de l'institut international de statistique XXV, nr 3.

MAISEL, K. Ein Buch zum Schutze des Akkordarbeiters. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 19.

ZAHN, F. Der Preis der menschlichen Arbeit in seiner Bedeutung für Produktion und Verbrauch. Bulletin de l'institut international de statistique XXV, nr 3.

Wages in the textile industry of certain European countries. Monthly labor review juli 1931.

Amerikas förenta stater.

Compensation for out-of-town work as provided for in collective agreements. Monthly labor review aug. 1931.

Extent of 5-day week in American industry, 1931. Monthly labor review sept. 1931.
Union scales of wages and hours of labor in 1931. Monthly labor review sept. 1931.
Wages and hours of labor in the motor-vehicle industry, 1930. Monthly labor review sept. 1931.

Nederländerna.

Arbeidsvoorwaarden van gemeentewerklieden in gemeenten met 20 000 of meer inwoners, 1 juli 1930 en 1931. Maandschrift van het centraal bureau voor de statistiek 1931, nr 9.

Norge.

Lönninger og arbeidsstyrke ved statens anlegg i 1930. Statistiske meddelelser 1931, nr 9/10.

Ryssland.

Den nya arbetslönereformen i sovjetunionen. Industria 1931, nr 22.

Schweiz.

Löhne verunfallter Arbeiter in den schweizerischen Gross-Städten im Jahre 1930. Wirtschaftliche und sozialstatistische Mitteilungen 1931, nr 10.

Tyskland.

Arbeitsverdienste im deutschen Stein- und Braunkohlenbergbau. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 19.
Hauptergebnisse der zweiten amtlichen Lohnerhebung im Holzgewerbe. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 20.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

BALOGH, TH. Löhne, Arbeitslosigkeit und Zölle. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 465.
MAHR, A. Neueres Schrifttum zum Problem der Arbeitslosigkeit. Weltwirtschaftliches Archiv B 34, s. 149*.
MOELLER, H. Rationalisierung und Arbeitslosigkeit. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 387.
MOMBERT, P. Zum Problem der Berufsüberfüllung. Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik. B. 66, s. 360.
ZWIEDINECK-SÜDENHORST, O. v. Die Arbeitslosigkeit und das Gesetz der zeitlichen Einkommenfolge. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 361.

Sverige.

JANKO, J. Dénombrement des chômeurs en Suède en 1927. (Tjeckisk text.) Revue statistique Tchécoslovaque 1931, nr 7/8.
PIEHL, S. Skogsvården, arbetslösheten och träkolen. Landskommunernas tidskrift 1931, nr 10.
REIF, G. Problème du chômage en Suède [1929 års undersökning] et au Japon. (Tjeckisk text.) Revue statistique Tchécoslovaque 1931, nr 7/8.
SKOGH, S. Arbetslöshetsutredningens betänkande. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 41—44.
SKOGH, S. Arbetslöshetsutredningens betänkande. Sv. stadsförbundets tidskrift 1931, nr 6.
Arbetslöshetsutredningen. Teknisk tidskrift 1931, nr 41.
En utredning om arbetslöshetens orsaker. Tiden 1931, nr 8.

Amerikas förenta stater.

MARSH, B. W. Unemployment and traffic relief. National safety news okt. 1931.
Causes of seasonal fluctuations in the construction industry. Monthly labor review sept. 1931.
Effects of technological changes upon employment in the amusement industry. Monthly labor review aug. 1931.
Incidence and extent of unemployment. The service letter on industrial relations 30 sept. 1931.
Unemployment, April, 1930, by industry groups, age, reasons for idleness, and family relation ship. Monthly labor review sept. 1931.
Unemployment in Philadelphia, April, 1931. Monthly labor review juli 1931.

Italien.

Italiens Arbejdslöshedspolitik. Udenrigsministeriets Tidsskrift 8 okt. 1931.

Kanada.

Unemployment and farm relief act, 1931. The labour gazette 1931, nr 9.

Schweiz.

Unemployment insurance in Switzerland. Monthly labor review juli 1931.

Storbritannien.

HEYER, F. Die Krisis der britischen Arbeitslosenversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 4.
First report of British commission on unemployment insurance. Monthly labor review aug. 1931.
The use of the employment exchange service in Great Britain as a labour clearing house. International labour review okt. 1931.

Tyskland.

BAUER, O. Zur Arbeitsvermittlung der Wohlfahrtserwerbslosen. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 13.
BEISIEGEL, P. Arbeitsvermittlung, Arbeitslosenversicherung und Krisenfürsorge in der Notverordnung vom 6. Oktober 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 29.
DRAEGER. Arbeitslosenversicherung oder Arbeitslosenhilfe? — und Arbeitsämter. Soziale Praxis 1931, nr 40.
FROMM, P. Die Erwerbslosenfürsorge im Saargebiet. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 28.
HERRNSTADT, E. Die Weiterentwicklung der Arbeitslosenhilfe. Arbeit und Beruf 1931, nr 20.
NOLDE. Die Erwerbssiedlung als Mittel zur Entlastung des Arbeitsmarktes. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 13.

RÖPKE, W. Praktische Konjunkturpolitik. Die Arbeit der Brauns-Kommission. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 423.

SCHINDLER-WULFF, A. Der freiwillige Arbeitsdienst. Arbeit und Beruf 1931, nr 18.

SCHLEDERER, M. Schicksalsfragen der deutschen Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1931, nr 19.

TORMIN, H. Arbeitszeitverkürzung und Lohnausgleich. Arbeit und Beruf 1931, nr 18.

— Änderungen in der Arbeitslosenversicherung. Arbeit und Beruf 1931, nr 20.

ZIEGER, P. Gemeinden und Kleinsiedlung für Arbeitslose. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 13.

Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenunterstützung in der Notverordnung vom 6. Oktober. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 42.

Kürzung der Unterstützungsdauer in der Arbeitslosenversicherung. Soziale Praxis 1931, nr 41.

Die Senkung der Krisen- und Wohlfahrtsunterstützung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 43.

Zum Problem der Erwerbslosensiedlung. Soziale Praxis 1931, nr 41.

30 Prozent Unterstützungssenkung in der Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 41.

Österrike.

HECKE, W. Hilfe gegen Arbeitslosigkeit. Soziale Arbeit 1931, nr 7/9.

NASSÉ, B. Zur Reform der Arbeitslosenversicherung in Österreich. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 7/8.

Befolkningsfrågan.

AROSENIUS, E. Hiess: Methodik der Volkszählungen (Recension). Statsvetenskaplig tidskrift 1931, nr 4.

FETSCHER, R. Zur Ehe- und Sexualberatung. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 308.

LASSEN, MARIE-THERESE. Zur Frage der Vererbung »sozialer und sittlicher Charakteranlagen» (auf Grund von Fragebögen über Zwillinge). Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 268.

MOMBERT, P. Die Anschauungen des 17. und 18. Jahrhunderts über die Abnahme der Bevölkerung. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 481.

RIEDL, M. Ein Beitrag zur Frage der Fortpflanzung von Verbrechern. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25, s. 257.

WEBER, PIA. Das Blutprobeverfahren als Beweismittel im Vaterschaftsprozess. Archiv für Rassen- u. Gesellschafts-Biologie B. 25. s. 279.

Sverige.

OLSSON, J. Dödsorsakerna i vårt land. Assurans 1931, nr 19.

Bostadsförhållanden.

ANGER, F. De internationella bostadskongresserna i Berlin 1931. Byggnadsvärlden 1931, nr 42.

GROPIUS, W. Byggnadsväsendets rationalisering. (Föredrag.) Byggmästaren 1931, nr 28.

Sverige.

S[JÄLANDER], V. Boendetäthet m. m. i Stockholm vid årsskiftet 1930/31. Statistisk månadsskrift 1931, nr 8.

Amerikas förenta stater.

Comparative costs of dwelling units in 13 cities. Monthly labor review aug. 1931.

Danmark.

Specialundersögelse vedrörende de köbenhavnske Beboelseslejligheder og Forretningslokaler m. m., der har modtaget Bygningsattest i 1930. Statistisk Maanedsskrift 1931, nr 6/7.

Italien.

CROLLALANZA, A. DI. Le problème social de l'habitation en Italie. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

Norge.

KIELLAND, J. CH. Byggevirksomheten i Oslo. Byggmästaren 1931, nr 29.

Storbritannien.

SCHMIDT, F. Die neuen Städtebaugesetze Englands. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 29.

Tjeckoslovakien.

KONOPÁČ, J. Les loyers à Prague, Brno et Bratislava dans les maisons d'habitation construites au moyen de la subvention de l'Etat conformément aux lois sur le mouvement du bâtiment, de 1919 à 1924. (Tjeckisk text.) Revue statistique Tchécoslovaque 1931, nr 7/8.

Tyskland.

TREFFERT. Zum Bausparkassengesetz. Soziale Praxis 1931, nr 40.

Angriff auf die Wohnungswirtschaft. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 42.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

HAUSMANN, IRMA. Die Not des afrikanischen Kindes. Soziale Praxis 1931, nr 43.

SALOMON, ALICE. Hat die Frau die Wohlfahrtspflege überspannt und verweichlicht? Soziale Arbeit 1931, nr 7/9. .

SCHROEDER, M. Versorgung der Kriegsteilnehmer in Frankreich und in den Vereinigten Staaten von Amerika. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 28.

Sverige.

EKLUNDH, SIGRID. Den sociala hjälpverksamheten vid sjukhusen. Hertha 1931, nr 8.

HIRSCH, A. Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet. Dess historia och verksamhetsformer. Tidskrift för fattigvård 1931, nr 5 (även: Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 5).
THÉEL, ELISIF. »Hem» i Stockholm. Hertha 1931, nr 8.

Italien.

HAMRIN, A. En italiensk organisation för moder- och barnaskydd. Svenska röda korset 1931, nr 10.

Tyskland.

BLUMENTHAL, P. Abänderung der Bestimmungen des Reichsgesetzes für Jugendwohlfahrt über Fürsorgeerziehung durch Notverordnung. Soziale Praxis 1931, nr 43.
KRANOLD-STEINHAUS, H. Naturalversorgung der Hilfsbedürftigen. Arbeit und Beruf 1931, nr 19.
—. Zur Naturalversorgung der Erwerbslosen. Blätter für Wohlfahrtspflege 1931, nr 9.
MEWES, B. Kritik der Reichsfürsorgestatistik. Soziale Praxis 1931, nr 40.
POLLIGKEIT, W. Ein Notprogramm der Wohlfahrtspflege. Soziale Praxis 1931, nr 42.
SCHULTE-HOLTHAUSEN. Reichsversorgung und Ruhegehälter in der Verordnung vom 6. Oktober 1931. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 29.
Ein Notprogramm der Wohlfahrtspflege. Soziale Praxis 1931, nr 44.

Föreningsväsen.

BRUNIUS, A. Arbeidsgiverorganisasjonens nødvendighet. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 10/11.
Sozialistische Arbeiter-Internationale, Wien, 25. Juli 1931. Die int. Gewerkschaftsbewegung 1931, nr 9.

Finland.

SJÖBERG, W. Fackföreningsrörelserna i Finland. Industria 1931, nr 21.
— Fagforeningsbevegelsen i Finnland. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 12/13.
Finlands landsorganisation förklarad upplöst. Industritidningen 1931, nr 17/18.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. The National Union of Railwaymen. The Labour magazine okt. 1931.
Membership of Trade Unions and Trade Union federations. The Ministry of labour gazette 1931, nr 10.
The Trades Union Congress. The Ministry of labour gazette 1931, nr 10.

Tyskland.

OLBERG, P. Tyska landsorganisationens fjortonde kongress. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 40.

Hälso- och sjukvård.

BERGSTRAND, H. Sjukdomsprofylaktisk verksamhet inom livförsäkringsrörelsen. Socialmedicinsk tidskrift 1931, nr 10.
GAMMELTOFT, S. A. Om Vejledning i sexualhygiejniske Spörgsmaal. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1931, nr 10.
HENNING, E. Badkongress i Oslo den 12 och 13 juni 1931. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 7.
JÜRGENS, A. Bör Sygekasselægerne tilstræbe Oprettelsen af en raadgivende Konsultation i sexual Hygiejne. Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1931, nr 10.
KONRICH. Landhygiene als internationales Sozialproblem. Soziale Praxis 1931, nr 41.
ODELBERG-JOHNSON, G. Intryck från en studieresa. Sv. läkartidningen 1931, nr 40.
OLIN, G. Till frågan om nervfeberns spridningssätt. Nordisk hygienisk tidskrift 1931, nr 5/6.
PORTER, L. C. Simulating sunlight. National safety news okt. 1931.
STREHL, C. Die Weltkonferenz für Blindenwohlfahrt vom 13. bis 30. April 1931, New York U. S. A. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 28.
TOFTE, A. Vejledning i fødselsbegrænsning. (Foredrag.) Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1931, nr 10.
ÖRUM, H. P. T. Hygiejniske Museer. Nordisk hygienisk tidskrift 1931, nr 5/6.

Tyskland.

ASCHER, L. Der Einfluss der Arbeitslosigkeit auf die Krankheiten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 28.

Jord- och egnahemsfrågan.

Norge.

Bureising i Vesterålen og Troms. Ny jord 1931, nr 2.

Storbritannien.

Jordværdibeskatning i Storbritannien. Udenrigsministeriets Tidsskrift 1 okt. 1931.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

BRUNIUS, A. En enestående avtalesituasjon i Sverige. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 12/13.
—. En enestaaende Overenskomstsituation i Sverige. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 22.
—. En unik avtalssituation. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas medlemsblad 1931, nr 10.
Fredsberedskap mot stridsoro. Industria 1931, nr 22.
Produktionskostnadernas anpassning efter krisen. Industria 1931, nr 21.

Amerikas förenta stater.

Decision of industrial commission of Colorado on reduction of coal miners' wages. Monthly labor review sept. 1931.
Provisions in collective agreements regarding employers working at the trade. Monthly labor review sept. 1931.

Danmark.

HARSFELT, A. De danske arbeidskonflikter. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 10/11.

Italien.

Das Arbeitsgericht in der korporativen Praxis. Nachrichtenblatt über die fascistischen Korporationen 1931, nr 8.

Norge.

DAHL, F. Tariffrevisjonens bakgrunn. (Föredrag.) Arbeidsgiveren 1931, nr 12/13.

TORSVIK, HJ. Opgjör i den norske storkonflikt. Industritidningen 1931, nr 17/18.

Lockoutens avslutning og arbeidets gjenoptagelse. [Landsorganisationens] Meddelelsesblad 1931, nr 8.

Opgjöret. Meddelelsesblad 1931, nr 8.

Tyskland.

BERGER, G. Dreimänner-Spruch im Ruhrbergbau. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 41.

ERLER, H. Lohnspielraum in Tarifverträgen? Der Arbeitgeber 1931, nr 19.

FLATOW, G. Tarifvertragslockerung? Soziale Praxis 1931, nr 44.

ORGIES-RUTENBERG, J. v. Das Schlichtungswesen in der Krise. Der Arbeitgeber 1931, nr 20.

Erhaltung des Tarifvertrages. Soziale Praxis 1931, nr 43.

Lohn- und Arbeitszeitregelung im Ruhrbergbau durch Notverordnung. Soziale Praxis 1931, nr 41.

Änderungen des Arbeitsrechts in den Notverordnungen. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 43.

Kooperation.

DAUDÉ-BANCEL, A. »Le Familistère» of Guise and Brussels. Review of international cooperation okt. 1931.

DIETL, A. The co-operative movement and the world economic crisis. Review of international cooperation okt. 1931.

FAUQUET, G. Konsumenter och producenter i samverkan. Kooperatören 1931, nr 18.

TOTOMIANZ, V. Producentkooperationens hundraårsjubileum. Kooperatören 1931, nr 19.

Cooperative provision of medical and health service. Monthly labor review juli 1931.

Palestina.

SABARSKY, A. The workers' bank in Palestine. Review of international cooperation okt. 1931.

Ryssland.

Co-operative educational work. U. S. S. R. Review of international cooperation okt. 1931.

Storbritannien.

Industrial co-operative societies in 1930. The Ministry of labour gazette 1931, nr 10.

Levnadskostnader.

WARRINER, D. Wheat and the consumer. Review of international cooperation okt. 1931.

WOYTINSKY, W. Die Preisbewegung der Jahre 1901—1912 und 1925—1930. Weltwirtschaftliches Archiv B. 34, s. 491.

Norge.

Leveomkostningsberegninger på nytt grunnlag. Statistiske meddelelser 1931, nr 9/10.

Tyskland.

ACHENBACH, E. Preissenkung. Der Arbeitgeber 1931, nr 20.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BARCK-LAGERGREN, KAJSA. Studier av yrkesrådgivning i Danmark, Tyskland och Schweiz. Sociala och kommunala spörsmål 1931, nr 4/5.

SAAK, CAROLA. Berufswunsch und Vorauslese. Der öffentliche Arbeitsnachweis Jahrg. 8, nr 13.

Application of industrial psychology to the blind. Monthly labor review juli 1931.

Amerikas förenta stater.

Organization and scope of vocational education in the United States. Monthly labor review juli 1931.

Tyskland.

UHLIG, O. Die Berufsberatung während der Krise. Arbeit und Beruf 1931, nr 20.

Nykterhetsfrågan.

BLUHM, AGNES. Alkohol och ärftlighet. Tirfing 1931, nr 5.

KAHL. Alkohol und soziales Verantwortungsgefühl. Blätter für Wohlfahrtspflege 1931, nr 9.

Sverige.

BENGTSSON, H. Bryggeriindustrien, kooperationen och nykterhetsrörelsen. Tirfing 1931, nr 5.

—. Nykterhetsfolkets lagstiftningskommittés betänkande. (Referat.) Tidskrift för systembolagen 1931, nr 10.

G[AH]N, H. Några alkoholstatistiska data i befolkningsstatistisk belysning. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 10.

PETRÉN, A. Stockholms nykterhetsnämnds inackorderingshem. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1931, nr 8.

ÅMAN, A. En alkoholist går fri i Malmö. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1931, nr 8.

Bultölstillverkning skall straffas som olovlig brännvinstillverkning. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 10.

Länsstyrelses befogenhet ifråga om oktrojvillkor. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 10.

Danmark.

MORTENSEN, C. U. Alkoholbeskatningen i Danmark. Nordisk tidskrift 1931, nr 6.

Finland.

LIAKKA, N. Nykterhetsrörelsen i Finland. Tirfing 1931, nr 5.

Norge.

Rusdrikklovforseelser i 1930. Statistiske meddelelser 1931, nr 9/10.

Socialförsäkring.

SCHUCHARDT, H. E. Finanzierungsprobleme und Formen der internationalen Sozialversicherungssysteme. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

SPERLICH, E. & UHL, H. Berechnungen über die finanziellen Grundlagen der sogenannten Sterbekassen. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 7/8.

Die Verbreitung der obligatorischen Invaliden-, Alters- und Hinterbliebenenversicherung in den einzelnen Staaten. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 9.

Sverige.

ELLIOT, H. Allmänna synpunkter med avseende å ombudens arbete inom pensionsförsäkringen. (Föredrag.) Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 7.

NILSONNE, H. Lumbago traumatica-frågan på grundval av material från riksförsäkringsanstalten. Sv. läkartidningen 1931, nr 40.

Amerikas förenta stater.

New Hampshire old-age pension law. Monthly labor review sept. 1931.

Bulgarien.

NIKOLOFF, D. Assurances sociales en Bulgarie. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

Danmark.

WINSLÖW. Ökonomisk medicinforordning. (Föredrag.) Maanedsskrift for praktisk Lægegerning og social Medicin 1931, nr 9.

Italien.

FANTINI, O. Vers une nouvelle assistance en Italie pour les victimes d'accidents du travail. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

ROBERTI, R. La réforme italienne de l'assurance contre les accidents du travail. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

Rapport du ministère des corporations sur la réforme de l'assurance obligatoire contre les accidents du travail. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

Norge.

Staten og syketrygden. Sykeforsikringsbladet 1931, nr 10.

Schweiz.

KORKISCH, H. Das neue schweizerische Alters- und Hinterlassenenversicherungsgesetz. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 7/8.

Tjeckoslovakien.

BĚLINA, J. Fünf Jahre Sozialversicherung in der Tschechoslowakei. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 19.

Tyskland.

KURTH, B. Private und soziale Krankenversicherung. Int. Zeitschrift für Sozialversicherung 1931, nr 9.

PAPST, A. Die Rechtstellung der Krankenkassenverbände in Vertragsfragen. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 19.

RICHTER, L. Umbau der deutschen Sozialversicherung. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1931, nr 4.

SIEGRIST, A. Landwirtschaft und Landarbeiter in der deutschen Sozialversicherung. Rivista le assicurazioni sociali 1931, nr 4, suppl.

Ut- och invandring.

CRAIG, J. I. Definition of transit as regards passengers. Bulletin de l'Institut international de statistique XXV, nr 3.

OUALID, W. Le problème d'une politique internationale des migrations de travailleurs. L'avenir du travail 1931, nr 1/4.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 oktober—10 november 1931 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
341.	K. kung. om ändrad lydelse av §§ 4, 12, 15, 18, 22, 26 och 34 instruktionen den 30 juni 1920 (nr 544) för socialstyrelsen	9 okt.
347.	K. kung. ang. undantag för medborgare i Chile från vissa bestämmelser i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete	16 »
354.	K. kung. om ändring i kungörelsen den 26 september 1930 (nr 344) angående förbud mot minderårigs användande till vissa farliga arbeten	23 »

Arbetsmarknaden under november månad 1931.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas rapporter för november giva vid handen, att läget på arbetsmarknaden avsevärt försämrats sedan föregående månad. Sålunda steg antalet arbetsansökningar per 100 lediga platser från 257 i oktober till 413 i november. Detta är den ogynnsammaste siffra för förhållandet mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft, som socialstyrelsens statistik har att uppvisa sedan februari månad 1922, och novembersiffran har aldrig tidigare varit så hög som innevarande år. Försämringen är delvis att tillskriva den minskning av arbetstillgången, som alltid framträder vid den kalla årstidens början, särskilt inom jordbruket och byggnadsfacken, men är i huvudsak beroende på allt mera talrikt förekommande avskedanden och permitteringar inom näringslivets alla områden. En bidragande orsak till det höga relationstalet torde jämväl vara den offentliga understödsverksamhetens ökade omfattning under månaden, varmed följer större intresse för de arbetslösa att anmäla sig hos arbetsförmedlingen.

Inom jordbruket hade omplaceringen av den fasta tjänstepersonalen nästan undantagslöst hunnit avslutas vid oktober månads utgång, varför de eljest under november brukliga kompletteringarna nu i det närmaste uteblevo. För den mera tillfälliga arbetarstammen var minskningen i arbetstillgången väsentligt kännbarare än vanligt vid denna årstid, särskilt som höstplöjningen — och även betupptagningen i de sydligare landskapen — kunde slutföras i god tid tack vare ihållande blid väderlek. Till belysande av läget på jordbrukets arbetsmarknad må nämnas, att antalet arbetssökande män i år var dubbelt så stort som i fjol vid samma tid, under det att de lediga platsernas antal betydligt reducerats.

Minskad sysselsättning och stigande arbetslöshet konstaterades även för grovarbetarkåren i stadssamhällena i och med slutförandet av olika slags utarbeten för året. Den för årstiden betecknande stagnationen inom byggnadsverksamheten framträdde i år starkare än vanligt, och efterfrågan på arbetskraft var ytterst ringa, även vad angår fackarbetare. Såsom under förra månaden gjorde sig depressionen starkt påmind inom metall- och maskinindustrien, där antalet arbetssökande personer visade en stegring av över 20 % sedan oktober, under det att tillgången på lediga platser snarare minskat än ökat. Trots det att stenindustrien beretts en viss lättnad genom arbetena för statsbeställningarna å gatsten, var arbetslösheten alltjämt synnerligen besvärande, något som framgår bl. a. därav, att arbetsförmedlingsanstalterna i Göteborgs och Bohus samt Blekinge län, vilka tillhopa redovisade över 1 700 arbetssökande, ej hade någon plats att besätta.

Inom merkantila grupperna har det liksom under föregående månad varit ringa arbetstillgång, men ett stigande överflöd på sökande, särskilt i fråga om affärsbiträden, handelsarbetare och drängar. Även transportverksamheten har kännetecknats av en liknande åtstramning; dock rapporte-

rar Göteborg, att arbetsmarknaden något förbättrats sedan föregående månad för hamn- och stuveriarbetare.

Även om arbetsmöjligheterna inom gruppen husligt arbete fortfarande äro relativt goda, kan dock en viss tillbakagång märkas. Detta gäller i främsta rummet tvätt- och rengöringsarbeterskor, vilkas antal ökats därigenom, att många gifta kvinnor på grund av den bland männen rådande stora arbetslösheten måst vända sig till arbetsförmedlingarna för sökande av tillfälligt arbete i hemmen.

Den tillfälliga förbättring, som i oktober kunde konstateras för sjöfarten, har upphört och förbytts i försämring med ty åtföljande ökad arbetslöshet. Från sjömanshusen redovisades 2 602 avmönstringar mot 2 033 påmönstringar.

Antalet vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsatta arbetare steg under redogörelsemånaden från 7 250 till cirka 8 100. Vid utgången av november månad 1930 var siffran 3 230. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa var vid början av november 57 143 mot 40 377 en månad tidigare. Novembersiffran för år 1930 var 14 611.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under november samt under föregående månader och år framgår av efterföljande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1902—1912	182	150	119	104	106	119	118	101	93	104	141	134
1913—1922	196	203	171	148	134	138	129	123	115	127	174	187
1923	346	308	231	165	135	146	141	140	126	129	191	195
1924	239	214	177	151	131	132	141	135	128	148	220	225
1925	296	256	207	166	157	159	162	156	154	172	246	226
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238
1931	*222*	*232*	*191*	*194*	*164*	*187*	*198*	*201*	*197*	*257*	*413*	—
Därav inom jord- och skogsbruk												
1928	178	145	113	93	90	90	106	133	111	107	173	228
1929	185	152	110	94	83	75	90	113	105	113	159	195
1930	169	128	100	78	73	65	81	99	110	119	169	212
1931	*165*	*131*	*109*	*96*	*78*	*91*	*111*	*125*	*131*	*182*	*365*	—
Övriga näringsgrupper:												
1928	300	297	240	197	165	176	187	170	157	186	245	219
1929	251	228	199	173	151	152	152	144	136	165	213	204
1930	255	233	200	166	148	145	157	161	160	202	274	240
1931	*229*	*254*	*214*	*233*	*193*	*212*	*224*	*228*	*222*	*286*	*422*	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12
1923	20·5	19·4	18·0	14·9	10·7	9·8	9·1	8·6	8·0	8·2	9·8	14·1
1924	13·6	13·4	13·9	11·6	7·6	7·4	6·2	6·6	7·0	8·4	10·5	15·6
1925	14·8	13·6	12·0	10·8	8·2	8·2	7·6	7·7	8·5	10·1	11·8	19·5
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·8	9·1	11·4	13·0	19·1
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9
1931	*20·2*	*18·7*	*19·4*	*17·1*	*13·2*	*12·4*	*11·3*	*12·8*	*13·4*	*16·4*	—	—

Undersökning angående sjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden.

1. Undersökningens syftemål och omfattning.

Undersökningens tillkomst och utförande. Genom beslut den 3 juli 1930 anbefallde Kungl. Maj:t, i anledning av en skrivelse från 1930 års riksdag, medicinalstyrelsen att — efter samråd med socialstyrelsen — verkställa och snarast möjligt till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i allmänna drag rörande konsekvenserna i ekonomiskt och andra hänseenden för den slutna kroppssjukvårdens vidkommande av en minskning av tjänstgöringstiden för den i dylik sjukvård sysselsatta personalen i huvudsaklig överensstämmelse med vad medicinalstyrelsen föreslagit beträffande sjukvårdspersonalen vid statens sinnessjukhus (minskning från 240 tim. per 28 dagar till 240 tim. per 30 dagar, motsvarande 224 tim. per 28 dagar). För att erhålla för en dylik utredning nödiga uppgifter rörande personalens nuvarande tjänstgöringstid utarbetades inom ämbetsverken ett frågeformulär för sjukvårdspersonal och ett för ekonomi- och kontorspersonal, vari för 20 uppgivna grupper av den förra och 16 av den senare begärdes uppgifter om antalet sysselsatta befattningshavare, arbetets ungefärliga början och slut samt fastställd ledighet (inkl. måltidsraster) vardagar samt sön- och helgdagar, normala antalet arbetstimmar (efter avdrag av måltidsraster och annan ledighet) per dygn och per period av 4 veckor (28 dagar), antal hel- och halvlediga dagar under en sådan period samt längden av åtnjuten semester. Vid undersökningsplanens uppgörande togs ej blott hänsyn till ovannämnda utredningsuppdrag, utan även till att närmare kännedom om sjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden erfordrades, bl. a. i anledning av vissa beslut vid internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1930.

Formulären utsändes i september 1930 av medicinalstyrelsen till samtliga lasarett, sjukstugor, sanatorier, barnbördshus, vanföreanstalter, epidemisjukhus, sjukhem för kroniskt sjuka m. fl., tillhopa 621 sjukvårdsanstalter, för att genom anstaltsledningarnas försorg ifyllas. Formulären skulle vederbörligen ifyllda vara medicinalstyrelsen tillhanda senast den 25 oktober 1930.

Sedan vid nyssnämnda tidpunkt material inkommit från tillhopa 476 sjukvårdsanstalter, företogs inom socialstyrelsen en preliminär bearbetning i syfte att erhålla sådana data, vilka voro nödvändiga som underlag för medicinalstyrelsens ovannämnda kostnadsberäkning. Huvudresultaten av denna meddelas i medicinalstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 december 1930, delvis återgiven i 1931 års statsverksproposition (V huvudtiteln s. 261 o. f.).

Härefter påbörjades inom socialstyrelsen en mera ingående bearbetning av primärmaterialet. Det visade sig emellertid snart, att för erhållande av mera detaljerad kunskap om sjukhuspersonalens arbetsvillkor vissa kompletterande uppgifter vore nödvändiga. Å de förenämnda, till sjukvårdsanstalterna utsän-

da frågeformulären skulle redovisas den normala tjänstgöringstiden för olika befattningshavargrupper, och om den faktiska arbetstiden i högre grad avveke härifrån, skulle detta särskilt angivas. Dylika anteckningar hade gjorts av ett flertal uppgiftslämnare. Ehuru de sålunda lämnade upplysningarna merendels voro ganska vaga, framstod det klart, att på sina håll icke obetydliga differenser rådde mellan den fastställda eller normala tjänstgöringstiden å ena sidan och den faktiska arbetstiden å den andra, särskilt i fråga om den egentliga sjukvårdspersonalen. Enär tillräckligt ingående och exakta upplysningar av detta slag knappast torde kunna erhållas utan personalens medverkan, syntes det nödigt att från ett mindre antal sjukvårdsanstalter av olika typer införskaffa individualuppgifter angående tjänstgöringstidens faktiska längd och förläggning. I detta syfte hänvände sig socialstyrelsen till medicinalstyrelsen med anhållan om medverkan till införskaffande av dylika, av personalen själv avgivna arbetstidsuppgifter från ett antal utvalda sjukvårdsanstalter, vilka efter överläggning mellan ämbetsverken bestämdes till 16 lasarett (i fråga om delade lasarett blott vissa avdelningar) och 7 sanatorier. De nya uppgifterna, som skulle avlämnas å ett särskilt formulär, angivande tjänstgöringens början och slut, måltidsraster m. m. under en fjortondagarsperiod, skulle individuellt avgivas av den egentliga sjukvårdspersonalen (d. v. s. skolade sköterskor, sjukvårdselever och sköterskebiträden). Uppgifterna skulle ifyllas dag för dag av varje särskild person, men insamlas och granskas av vederbörande avdelnings- resp. operationssköterskor. Redogörelsetiden avsåg i regel tiden 26 april—9 maj 1931, men kunde av särskilda anledningar framflyttas en vecka.

Under loppet av maj och juni fick socialstyrelsen mottaga det nya primärmaterialet, varefter man omedelbart skred till bearbetning av detsamma. — Genom beslut den 16 oktober 1930 hade Kungl. Maj:t för undersökningen rörande sjukhuspersonalens arbetsvillkor anvisat ett belopp av 1 500 kr.

Sjukhuspersonalens antal och fördelning. Omfattningen av den del av undersökningen, som grundar sig på sjukhusförvaltningarnas uppgifter, framgår av tab. A. Enligt denna hade uppgifter inkommit från 508 anstalter med tillhopa 37 273 sjuksängar.

I medicinalstyrelsens publikation »Allmän hälso- och sjukvård år 1929» (tab. K) upptagas 652 anstalter för den slutna kroppssjukvården[1] med tillhopa 39 921 sjuksängar, varför av anstalterna 78 %, men av sjuksängarna ej mindre än 93 % redovisats till förevarande undersökning. De felande företagen utgöras övervägande av smärre sjukstugor, sjukhem, epidemisjukhus o. d.

Det i tab. A redovisade personalantalet utgjorde 14 921. Häri ingå icke läkare o. d., ej heller husmödrar, som icke samtidigt ha sjukvårdande uppgifter, ej heller personal utan full tjänstgöring. Med hänsyn tagen såväl härtill som till icke redovisade anstalter kan den vid den slutna kroppssjukvården anställda personalen beräknas utgöra ungefär 16 500, vilket motsvarar c:a 41 anställda per 100 sjuksängar. Uträknas samma relationstal beträffande den i tab. A upptagna personalen, kommer man till ett medeltal av 40 anställda

[1] 11 avdelningar för tuberkulossjuka vid lasarett räknade för sig och 100 avdelningar för kroniskt sjuka vid ålderdomshem inräknade.

Tab. A. Sjukhuspersonalens fördelning på huvudgrupper och på olika slag av anstalter.
(Enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter.)

Anstaltstyp	Redovisade sjukvårdsanstalter		Redovisad personal								Procentuellt antal anstalter med uppgiven tjänstgöringstid
	antal	sjuksängar	skolad sjukvårdspersonal		icke skolad sjukvårdspersonal		ekonomipersonal		samtliga		
			antal	i % av samtl.	antal	i % av samtl.	antal	i % av samtl.	antal	per 100 sjuksängar	
Delade lasarett . . .	29	10 508	936	16·7	3 239	57·8	1 432	25·5	5 607	53·4	98·3
Odelade lasarett . . .	63	5 882	446	16·6	1 240	46·3	993	37·1	2 679	45·5	97·7
Enskilda vårdanstalter av lasarettstyp . .	14	616	90	17·9	278	55·1	136	27·0	504	81·8	93·5
Sjukstugor	71	1 267	108	20·7	222	42·4	193	36·9	523	41·3	85·5
Sanatorier	65	7 181	274	11·5	946	39·8	1 157	48·7	2 377	33·1	98·0
Epidemisjukhus med 20 vårdplatser och däröver	90	5 301	160	21·3	311	41·5	279	37·2	750	14·1	86·9
under 20 vårdplatser	23	302	22	48·9	15	33·3	8	17·8	45	14·9	48·4
Sjukhem samt sjukavd. vid ålderdomshem o. fattigvårdsanst. med 20 vårdplatser och däröver	42	3 622	125	10·4	610	50·9	463	38·7	1 198	33·1	83·9
under 20 vårdplatser	93	1 241	73	22·7	139	43·2	110	34·1	322	25·9	83·2
Barnbördshus, barnsjukhus o. vanföreanstalter	18	1 353	106	11·6	498	54·4	312	34·0	916	67·7	98·0
Samtl. sjukvårdsanst.	508	37 273	2 340	15·7	7 498	50·2	5 083	34·1	14921	40·0	95·3

per 100 sjuksängar; medeltalet växlar, såsom tabellen ock utvisar, mellan lägst 14 vid större epidemisjukhus och högst 82 vid enskilda vårdanstalter av lasarettstyp.

Vid sjukvårdsanstalternas gruppering i tab. A och följande tabeller har följts den grundsatsen att sammanföra anstalter, som bereda likartat slag av sjukvård och vid vilka därför även personalens arbetsvillkor kunna anses vara likartade, men även att taga hänsyn till de olika arbetsbetingelser, som sammanhänga med resp. anstalters storlek och arbetets mer eller mindre genomförda specialisering. Sålunda har man skilt mellan delade lasarett, där genomförd specialisering råder i fråga om de olika avdelningarnas sjukvårdsuppgifter, och odelade lasarett, där angivna särskillnad är mindre framträdande. Vidare har man utskilt sådana enskilda anstalter av lasarettstyp, som övervägande bereda sjukvård för mera bemedlade, vilkas anspråk på komfort medföra vissa konsekvenser för sjukvårdsarbetets organisation. Slutligen ha epidemisjukhus samt sjukhem (för kroniskt sjuka) och sjukavdelningar vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter uppdelats i anstalter med 20 vårdplatser och däröver och i sådana med mindre än 20 vårdplatser, enär blott inom den förra gruppen beläggningen lärer vara så pass stor och jämn, att förutsättningar föreligga för en mera genomförd arbetsorganisation.

Av hela den redovisade sjukhuspersonalen komma, såsom av tab. A framgår, närmare $^3/_5$ på lasaretten, och de här anställda fördela sig i sin tur med 64 % på delade lasarett, 30 % på odelade sådana och 6 % på enskilda vårdanstalter. Den därnäst största gruppen, sanatorierna, sysselsätter 16 % av hela sjukhuspersonalen. Motsvarande siffra för alla övriga inrättningar tillsammantagna utgör sålunda föga över 25 %.

För att vinna närmare kännedom om personalens tjänstgöringsförhållanden har i tabellerna även skett en uppdelning av personalen på olika yrkesgrupper. I tab. A ha blott utskilts tre huvudgrupper, nämligen skolad sjukvårdspersonal, icke skolad sjukvårdspersonal och ekonomipersonal (inkl. verkstads- och kontorspersonal), vilka grupper utgöra resp. 16, 50 och 34 % av totalantalet. Nämnda huvudgrupper äro emellertid ganska olikformigt representerade vid anstalter av olika typ. Sålunda innefattar vid delade lasarett, dit skolorna för sjukvårdselever äro förlagda, den icke skolade sjukvårdspersonalen 58 % av hela antalet där anställda, medan ekonomipersonalen uppgår till c:a 25 %; vid odelade lasarett äro åter motsvarande siffror 46 resp. 37 %; det relativa antalet skolad sjukvårdspersonal är i det allra närmaste lika för båda inrättningstyperna (c:a 17 %). Vidare kan framhållas det relativt låga antalet skolad sjukvårdspersonal vid sanatorier och sjukhem, å sjukavdelningar vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter samt vid barnbördshus, barnsjukhus, vanföreanstalter (resp. 11·5, 10·4 och 11·6 % av samtliga).

Närmare uppgifter om, vilka yrkesgrupper ingå i de tre förenämnda huvudgrupperna, lämnar tab. B. Enligt denna utgöres huvudmassan av den skolade sjukvårdspersonalen av avdelnings- och ersättningssköterskor, vilka inom denna personalkategori representera något över 60 %. Av den icke skolade sjukvårdspersonalen utgöra sjukvårdselever samt sköterske- o. a. biträden resp. 30 och 50 %, motsvarande 15 resp. 25 % av hela antalet vid sjukhus anställda. I fråga om ekonomipersonalen äro grupperna »kokerskor, köksbiträden, bagerskor, serveringsbiträden» samt »tvättföreståndarinnor, tvätterskor, sömmerskor» starkast representerade med resp. 39 och 22 %, motsvarande resp. 13 och 8 % av all anstaltspersonal.[1]

I ifrågavarande tabeller belyses även, i vilken utsträckning det varit möjligt för vederbörande sjukhusförvaltningar att precisera tjänstgöringstidens längd och förläggning. I genomsnitt saknas tidsuppgifter blott för c:a 5 % av samtliga redovisade, men för vissa anstaltstyper och personalgrupper äro uppgifterna mera ofullständiga. Sålunda ha för smärre anstalter överhuvud samt även för epidemisjukhus av större typ arbetstidsuppgifterna enligt tab. A varit mera ungefärliga än beträffande andra anstalter. Vad beträffar olika personalgrupper utvisar tab. B, att tjänstgöringstidens längd är svår att närmare

[1] I fråga om »nattsköterskor» må framhållas, att med dylik tjänst ej regelbundet följer nattarbete, ty dels pläga nattsköterskor och ersättningssköterskor alternera i fråga om vakning (i en till tre månaders perioder), dels bruka nattsköterskorna kunna påräkna tjänstgöring som avdelningssköterskor under de senares semester. »Annan personal för vakning» representeras av sjukvårdselever och biträden, vilka vid tiden för uppgifternas avgivande voro i tur att förrätta nattjänst. Angående eleverna kan anmärkas, att som ett moment i utbildningen ingår nattjänstgöring om sammanlagt högst 4 månader under de tre elevåren och högst 1 månad i sträck.

Tab. B. Sjukhuspersonalens fördelning å olika personalgrupper.

(Enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter.)

Personalgrupper	Antal redovisade personer	Därav med angiven tjänstgöringstid		Personalgrupper	Antal redovisade personer	Därav med angiven tjänstgöringstid	
		antal	%			antal	%
Operations-, narkos- och poliklinikskösterskor	291	228	78·4	Köksföreståndarinnor	223	197	88·3
Röntgensköterskor, sköterskor å ljusbehandlingsavdelningar	156	135	86·5	Kokerskor, köksbiträden, bagerskor, serveringsbiträden	1 990	1 928	96·9
Laboratoriesköterskor	73	65	89·0	Tvättföreståndarinnor, tvätterskor, sömmerskor	1 139	1 116	98·0
Avdelnings- o. ersättningssköterskor	1 446	1 290	89·2	Telefonister	111	98	88·3
Assistentsköterskor	119	119	100·0	Maskinister	198	177	89·4
Nattsköterskor	196	191	97·4	Eldare	393	369	93·9
Barnmorskor	59	46	78·0	Vaktmästare	350	301	86·0
Skolad kvinnlig sjukvårdspersonal	*2 340*	*2 074*	*88·6*	Sjukhustjänare (drängar)	210	207	98·6
				Portvakter	91	61	67·0
				Nattvakter	16	14	87·5
				Kontorspersonal	265	245	92·5
Annan personal för vakning	219	209	95·4	Övrig manlig ekonomipersonal	85	82	96·5
Sjukvårdselever	2 227	2 223	99·8	Övrig kvinnlig ekonomipersonal	12	12	100·0
Sjukvårdsbiträden och andra biträden	3 726	3 643	97·8	**All ekonomipersonal o. d.**	**5 083**	**4 807**	**94·6**
Baderskor, badbiträden, städerskor	1 232	1 216	98·7	**All sjukhuspersonal**	**14 921**	**14 221**	**95·3**
Icke skolad kvinnlig sjukvårdspersonal	*7 404*	*7 291*	*98·5*				
Manliga sjukvårdare	94	49	52·1				
All sjukvårdspersonal	**9 838**	**9 414**	**95·7**				

fastställa särskilt för operations- o. d. sköterskor, för barnmorskor samt för portvakter och manliga sjukvårdare, vilka senare väl i regel tjänstgöra på lasarettens sinnessjukavdelningar.

Såsom förut omnämnts, införskaffades kompletterande arbetstidsuppgifter direkt från sjukvårdspersonalen vid 23 sjukvårdsanstalter, nämligen 8 delade och 8 odelade lasarett samt 7 sanatorier. Anstalterna i fråga utvaldes efter sådana principer, att de kommo att representera sjukhus med såväl lång som medellång och kort normal tjänstgöringstid, i proportion till de av sjukhusledningarna avgivna uppgifterna till den allmänna undersökningen. Antalet anstalter och anställda i denna representativa specialundersökning framgår av tab. C, där för jämförelse även upptagits sjukvårdspersonalens antal vid samma anstalter enligt sjukhusförvaltningarnas redovisning. Som förut antytts, införskaffades beträffande delade lasarett uppgifter endast från ett begränsat antal avdelningar. Differensen mellan antalssiffrorna för sjukhusförvaltningarnas och personalens uppgifter, resp. 1 448 och 641, återspeglar nämnda begränsning, låt vara att individualuppgifter för viss sjukvårdspersonal även saknas av andra skäl, t. ex. för anställda, som under redo-

Tab. C. Specialundersökningens omfattning.
(Uppgifter från sjukhusförvaltningar och personal.)

Anstaltstyp samt personalgrupper	Antal sjukvårdspersonal enligt *sjukhusförvaltningarnas* redovisning	Personal, som avgivit individualuppgifter	Därav personal med redovisad tjänstgöring, %	Personalgrupper	Antal sjukvårdspersonal enligt *sjukhusledningarnas* redovisning	Personal, som avgivit individualuppgifter	Därav personal med redovisad tjänstgöring, %
Delade lasarett (8) . . .	972	293	93·5	Assistentsköterskor . . .	15	8	100·0
Odelade lasarett (8) . . .	298	216	88·9	Nattsköterskor	30	—	—
Sanatorier (7)	178	132	95·5	Barnmorskor	11	4	50·0
Tillhopa (23)	**1 448**	**641**	**92·4**	*Skolad sjukvårdspersonal*	*342*	*152*	*94·1*
härav:				Annan pers. för vakning	35	—	—
Operations-, narkos- och polikliniksköterskor . .	47	27	81·5	Sjukvårdselever	347	159	90·6
Röntgensköterskor, sköterskor å ljusbehandlingsavdelningar	28	1	100·0	Sjukvårdsbiträden och andra biträden	557	330	92·4
Laboratoriesköterskor . .	17	2	100·0	Baderskor, badbiträden, städerskor	163	—	—
Avdelnings- och ersättningssköterskor	194	110	98·2	Manliga sjukvårdare . .	4	—	—
				Icke skolad sjukvårdspersonal	*1 106*	*489*	*91·8*

visningstiden åtnjutit semester, varit sjuka etc. Vidare må nämnas, att de å sjukhusförvaltningarnas uppgifter särredovisade grupperna »nattsköterskor» och »annan personal för vakning» nu ingå bland övriga sköterskor. Vad beträffar de från personalhåll avgivna arbetstidsuppgifterna framgår även av tab. C, att i fråga om operations-, narkos- och polikliniksköterskor tidsuppgifterna i en del fall måst bliva mera summariska, vilket givetvis sammanhänger med sysselsättningens karaktär.

2. Sjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden.

Gällande bestämmelser om arbetstidens längd. Enligt gällande lag om arbetstidens begränsning (åttatimmarslagen) undantages från dess tillämpning bl. a. arbete, som har till ändamål att bereda sjukvård. Arbetstidsvillkoren för den i sjukvårdens tjänst anställda personalen måste sålunda regleras i annan ordning. Den 14 april 1921 utsände medicinalstyrelsen en cirkulärskrivelse till direktionerna för lasarett och därmed jämförliga sjukvårdsinrättningar, vari åberopades lasarettsstadgans bestämmelser om, att sjukvårdsbetjäningen skall vara så talrik och ha sin tjänstgöring så ordnad, att nödig vila och ledighet beredes densamma. I anslutning härtill framlades vissa riktlinjer med avseende på sjukvårdspersonalens arbetsförhållanden, såsom angående hel- och halvlediga dagar, daglig fritid samt tjänstgöringstid för sköterskeelever och sjukvårdsbiträden, vilken i regel ej borde överskrida 11 timmar per dygn och

66 per vecka. För sköterskebiträden, liksom för sjukhusens ekonomipersonal, ha emellertid även på annat sätt försök gjorts att begränsa arbetstiden.

Belysande härför äro arbetstidsbestämmelserna i de kollektivavtal, som ingåtts mellan resp. sjukhusförvaltningar å ena sidan och sjukhuspersonalens organisationer å den andra.

Enligt ett nyligen ingånget avtal för Stockholms stads sjukvårdsanstalter utgör arbetstiden 216 tim. per 4 veckor för manlig och kvinnlig kökspersonal, städerskor och med dessa likställda samt sjukbärare och 192 tim. för tvättpersonal, sömmerskor, eldare och gårdskarlar. Vid Malmö stads sjukvårdsanstalter gäller en avtalsenlig arbetstid per vecka av 60 tim. för sköterskebiträden (B-sköterskor) och städerskor, av $52^1/_2$ tim. för tvättpersonal samt av 57 tim. för övriga av avtalet berörda. Vid landstingets lasarett i Lund, Hälsingborg, Landskrona, Ystad och Hörby samt Orupssanatoriet gäller för sköterskebiträden och städerskor 66 tim. arbetsvecka, för baderskor 60, för tvätterskor och sömmerskor $51^1/_2$, för kökspersonal 57, för eldare och bagare 48, för sjukhustjänare 57 samt för övrig manlig ekonomipersonal $51^1/_2$. Vid centrallasarettet i Karlstad och tuberkulossjukhuset i Arvika utgör den normala arbetstiden 57 resp. 60 timmar per vecka. Vid Jonas Selggrens sanatorium i Gävle tillämpas en avtalsenlig arbetstid av 265 tim. per 30 dagar, och för sjukhuspersonal, anställd av Jukkasjärvi kommun och Kiruna municipalsamhälle, gäller i regel åttatimmarsdag. — Ehuru kollektivavtal ej träffats, ha efter förhandlingar mellan vederbörande landstings och de anställdas representanter följande normala tjänstgöringstider fastställts vid Södermanlands läns sjukvårdsinrättningar, nämligen 66 tim. per vecka för sjukvårdsbiträden, 60 för baderskor och kökspersonal, 54 för tvätterskor, 56 för eldare och 57 för sjukhustjänare. Vid Örebro läns sjukvårdsinrättningar gälla följande normala tjänstgöringstider: 60 tim. per vecka för sjukvårdsbiträden, 56 för baderskor och städerskor, 54 för tvätt- och sömnadspersonal samt bagerskor, 60 för kökspersonal, 52 för maskinpersonal och 56 för övrig manlig ekonomipersonal med undantag av vaktmästare och portvakter.

Tjänstgöringstidens normala längd. I tab. D redovisas den normala tjänstgöringstidens längd enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter till förevarande undersökning. Enligt denna tabell skulle det normala antalet tjänstgöringstimmar under en fyraveckorsperiod genomsnittligt för samtliga inrättningar utgöra 249. Av de olika anstaltstyperna uppvisa sjukhem samt sjukavdelningar vid större ålderdomshem och fattigvårdsanstalter det lägsta genomsnittstalet, 232 tim., medan högsta siffran, c:a 280 tim., kommer på sjukstugor och mindre epidemisjukhus. Angående de båda sistnämnda slagen av anstalter torde emellertid beaktas, att arbetet är i hög grad växlande vid olika tidpunkter och att därför normaltidsberäkningar måste bliva mycket ungefärliga. — Ser man på de viktigare anstaltsgrupperna, uppvisa sanatorierna den relativt låga genomsnittssiffran 239 tim. De olika lasarettstyperna ligga omkring talet 250 tim. per fyraveckorsperiod.

Bättre inblick i arbetstidens faktiska gestaltning erhålles, om man betraktar normalantalet tjänstgöringstimmar för olika personalgrupper. Det lägsta genomsnittliga timantalet, 172 tim. per 28 dagar, d. v. s. 43 tim. i veckan, uppvisar anstalternas kontorspersonal, vilken merendels har 7 timmars daglig tjänstgöring. Härefter följa nattvakter med 204 timmar samt vidare en del personalgrupper, i fråga om vilka ofta tillämpas 48 à 54 timmars arbetsvecka, såsom tvättpersonal med 210 och eldare (liksom maskinisterna ganska ofta

Tab. D. Den normala tjänstgöringstidens längd för sjukhuspersonalen.

(Enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter.)

Anstaltstyper och personalgrupper	Antal redovisade personer	Därav (i %) personer med en tjänstgöringstid per 28 dagar av ..... timmar									Genomsnittligt antal tjänstgöringstim. per person och 28 dag.
		t.o.m. 180	181—200	201—220	221—240	241—260	261—280	281—300	301—320	över 320	
Delade lasarett	5 510	1·9	4·8	14·8	24·9	12·1	20·8	15·6	4·5	0·6	250·0
Odelade lasarett	2 618	2·0	5·5	9·9	16·1	20·2	26·0	13·4	4·2	2·7	254·2
Enskilda vårdanstalter av lasarettstyp	471	3·4	3·8	24·2	23·4	9·4	19·1	15·9	0·6	0·2	245·0
Sjukstugor	447	—	2·0	2 2	10·3	17·4	26·0	16·6	11·6	13·9	279·0
Sanatorier	2 330	1·9	7·9	19 8	30·3	15·8	16·4	5·4	1·6	0·9	239·3
Epidemisjukhus med 20 vårdplatser o. däröver	652	1·5	6·1	13·6	12·6	26·4	18·3	15·2	2·5	3·8	255·0
under 20 vårdplatser	22	—	—	—	4·5	18·2	36·4	36·4	4·5	—	279·5
Sjukhem samt sjukavd. vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter med 20 vårdpl. o. däröver	1 005	4·5	23·8	11·0	20·6	21·9	9·2	6·2	2·0	0·3	232·0
under 20 vårdplatser	268	2·2	4·9	8·2	15·7	20·9	22·8	10·4	10·4	4·5	257·0
Barnbördshus, barnsjukhus o. vanföreanstalter	898	4·3	5·9	16·9	17·5	25·3	19·6	2·1	1·8	6·6	245·0
Samtliga sjukvårdsanst.	**14 221**	**2·2**	**6·8**	**14·8**	**22·1**	**16·6**	**20·2**	**12·0**	**3·7**	**2·1**	**248·6**
Personalgrupper.											
Operations-, narkos- o. poliklinikssköterskor	228	1·8	6·1	11·0	25·8	23·7	16·2	10·1	2·2	3·1	250·0
Röntgensköt., sköt. å ljusbehandlingsavdelningar	135	11·1	13·3	17·0	23·7	15·6	4·5	8·9	5·2	0·7	233·9
Laboratoriesköterskor	65	12·3	10·8	13·9	21·5	20·0	9·2	12·8	—	—	232·8
Avd.- o. ersättningssköt.	1 290	0·1	0·6	5·0	25·4	27·0	15·0	19·3	4·3	3·3	261·9
Assistentsköterskor	119	—	—	—	17·7	62·2	16·8	0·8	—	2·5	257·3
Nattsköterskor	191	—	0·5	12·6	50·3	13·6	17·3	4·7	1·0	—	243·7
Barnmorskor	46	—	6·5	—	6·5	21·7	13·1	28·3	8·7	15·2	278·5
Skolad kv. sjukv.-pers.	*2 074*	*1·3*	*2·5*	*7·0*	*26·7*	*26·4*	*14·5*	*15·2*	*3·5*	*2·9*	*256·3*
Annan pers. för vakning	209	—	1·4	5·7	34·0	18·7	11·0	15·3	6·2	7·7	261·9
Sjukvårdselever	2 223	—	0·0	1·4	6·5	8·6	34·6	35·8	9·9	3·2	278·0
Sjukvårdsbitr. o. andra bitr.	3 643	0·3	4·8	3·5	27·1	22·9	27·1	9·1	3·5	1·7	255·2
Baderskor, badbiträden o. städerskor	1 216	0·5	3·4	31·2	25·1	9·9	25·6	2·9	0·7	0·7	238·7
Icke skolad kv. sjukv.-pers.	*7 291*	*0·2*	*3·0*	*7·5*	*20·7*	*16·3*	*28·7*	*16·4*	*5·0*	*2·2*	*259·6*
Manliga sjukvårdare	49	—	4·1	4·1	49·0	28·6	4·1	2·0	8·1	—	242·1
S:a sjukvårdspersonal	**9 414**	**0·5**	**2·9**	**7·4**	**22·1**	**18·6**	**25·4**	**16·0**	**4·7**	**2·4**	**258·8**
Köksföreståndarinnor	197	2·0	7·1	11·7	23·8	23·8	17·3	4·6	3·6	6·1	249·4
Kokerskor, köksbitr., bagerskor, serveringsbitr.	1 928	0·3	4·1	21·5	25·5	20·1	17·6	6·9	2·0	2·0	244·7
Tvättföreståndarinnor, tvättbitr., sömmerskor	1 116	3·7	26·7	48·4	16·7	2·9	1·2	0·4	—	—	210·2
Telefonister	98	5·1	17·4	35·7	24·5	10 2	2·0	3·1	—	2·0	220·0
Maskinister	177	0·6	11·9	30·5	27·6	15·8	5·1	4·0	2·8	1·7	231·4
Eldare	369	0·3	30·3	27·4	25·2	8·1	5·7	1·9	1·1	—	219·3
Vaktmästare	301	1·0	11·6	16·6	27·2	17·0	10·0	6·3	7·0	3·8	243·9
Sjukhustjänare (drängar)	207	1·5	21·6	32·9	22·7	7·7	4·3	4·8	1·0	0·5	222·9
Portvakter	61	6·5	8·2	34·4	11·5	11·5	11·5	1·6	8·2	6·6	240·8
Nattvakter	14	21·5	14·3	28·6	21·4	7·1	7·1	—	—	—	203·6
Kontorspersonal	245	80·8	14·3	2·1	1·6	0·4	0·8	—	—	—	172·0
Övrig manl. ekonomipers.	82	—	34·2	21·4	26·8	6·1	4·9	1·2	2·4	—	218·4
Övrig kv. ekonomipers.	12	—	—	16·7	50·0	8·3	25·0	—	—	—	237·9
S:a ekonomipersonal	**4 807**	**5·6**	**14·5**	**27·8**	**22·1**	**12·9**	**9·9**	**4·0**	**1·7**	**1·5**	**228·6**

skiftarbetare) med 219 tim. Av sjukvårdspersonalen uppvisa vissa specialgrupper med tämligen regelbundet arbete, såsom röntgensköterskor, sköterskor vid ljusbehandlingsavdelningar och laboratoriesköterskor, relativt låga timantal, 233—234 tim. Den längsta genomsnittliga tjänstgöringstiden uppges för barnmorskor, nämligen närmare 280 tim. per 28 dagar. Helt nära intill (278 tim.) komma sjukvårdseleverna, som ju utöver de egentliga arbetstimmarna även ha vissa lektionstimmar. Siffror, som överskrida den genomsnittliga tjänstgöringstiden för samtliga anställda, uppvisa f. ö. avdelnings- och ersättningssköterskor samt »annan personal för vakning» (båda grupperna 262 tim.), assistentsköterskor (257 tim.), sjukvårdsbiträden och andra biträden (255 tim.), vidare operations-, narkos- och poliklinikssköterskor (250 tim.) samt slutligen en bland ekonomipersonalens grupper, nämligen köksföreståndarinnor (249 tim.). I fråga om denna sista personalgrupp få emellertid tidsuppgifterna i allmänhet tagas med viss reservation, då arbetets art medför, att tjänstgöringstiden svårligen kan skarpt fixeras. Vad beträffar sjukvårdspersonalen i dess helhet, skulle denna i genomsnitt ha 30 tim. längre tjänstgöring per fyraveckorsperiod än ekonomipersonalen.

I detta sammanhang torde det erbjuda intresse att efterse, huru den genomsnittliga tjänstgöringstiden ställer sig inom olika landstingsområden samt i de större städer, som ej deltaga i landsting.

Genomsnittlig tjänstgöring i timmar per 28 dagar.

Stockholms	stad	238	Kronobergs	län	242	Värmlands	län	252
Göteborgs	»	238	Kalmar	»	, norra 263	Örebro	»	252
Malmö	»	233	»	»	, södra 267	Västmanlands	»	258
Norrköpings	»	259	Gotlands	»	272	Kopparbergs	»	252
Hälsingborgs	»	247	Blekinge	»	262	Gävleborgs	»	242
Gävle	»	253	Kristianstads	»	251	Västernorrlands	»	263
Stockholms	län	246	Malmöhus	»	248	Jämtlands	»	246
Uppsala	»	259	Hallands	»	242	Västerbottens	»	273
Södermanlands	»	250	Göteb. o. Bohus	»	254	Norrbottens	»	257
Östergötlands	»	263	Älvsborgs	»	252			
Jönköpings	»	254	Skaraborgs	»	254		Samtliga	249

Såsom framgår av ovanstående tablå, varierar tjänstgöringstiden rätt mycket mellan olika städer och landstingsområden. Den kortaste genomsnittliga tjänstgöringstiden återfinnes i fråga om Malmö stads sjukvårdsinrättningar med 233 tim. Förutom Malmö uppvisa Stockholm och Göteborg relativt låga genomsnittliga tjänstgöringstider, i båda fallen 238 tim. Högst på skalan kommer Västerbottens län med i medeltal 273 tim. per fyraveckorsperiod.

I nedanstående tablå meddelas en kombinerad redovisning av viktigare anstaltstyper och numerärt betydelsefulla personalgrupper.

Genomsnittligt antal tjänstgöringstimmar per 28 dagar.

Personalgrupper	delade lasarett	odelade lasarett	ensk. vårdanst. av lasarettstyp	sanatorier
Avdelnings- o. ersättningssköterskor	258	267	261	253
Sjukvårdselever	282	274	261	257
Sjukvårdsbiträden o. andra biträden	256	263	236	255
Kökspersonal	238	255	229	236
Tvätt- o. sömnadspersonal	208	211	217	215

Djupare inblick i frågan om tjänstgöringstidens längd erhålles, om genomsnittstalen kompletteras med uppgifter om, i vilken utsträckning de verkliga tjänstgöringstiderna vid de skilda anstalterna avvika därifrån. En fördelning ur denna synpunkt av de av sjukhusförvaltningarna redovisade arbetstiderna för smärre personalgrupper har sålunda företagits i tab. D, låt vara att denna ej kan göra anspråk på att exakt redovisa arbetstiden för de särskilda individerna inom varje sådan grupp. Tabellen utvisar, att i verkligheten endast $^1/_6$ (16 %) av samtliga vid sjukvårdsanstalterna anställda skulle ha en tjänstgöringstid, som ungefär motsvarar den framräknade genomsnittliga, men nära $^3/_5$ ha en arbetstid, som med högst 30 tim. uppåt eller nedåt avviker från nyssnämnda medeltal. En tjänstgöringstid av 220 tim. och därunder uppvisar nära $^1/_4$, medan nära $^1/_5$ arbetar längre tid än 280 tim. För de olika anstaltstyperna bli procenttalen anställda med särskilt lång tjänstgöringstid (över 280 tim. per 28-dagarsperiod) följande: delade lasarett 21, odelade lasarett 20, enskilda vårdanstalter av lasarettstyp 17, sjukstugor 42, sanatorier 8, större epidemisjukhus 22, mindre sådana 41, sjukhem samt större sjukavdelningar vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter 9, mindre sådana 25, barnsjukhus, barnbördshus och vanföreanstalter 11. Särskilt framträdande är det relativt stora personantalet med lång tjänstgöringstid vid sjukstugorna, och tabellen synes även ge vid handen, att ej mindre än 14 % av de därstädes anställda skulle tjänstgöra mera än 320 tim. per fyraveckorsperiod. Beträffande viktigare personalgrupper ställa sig procentsiffrorna för särskilt lång arbetstid (över 280 tim.) som följer: avdelnings- och ersättningssköterskor 27, sjukvårdselever 49, sjukvårdsbiträden o. d. 14, kökspersonal 11 samt tvätt- och sömnadspersonal 0. Sjukvårdselevernas relativt ogynnsamma ställning är sålunda påfallande.

Normal tjänstgöringstid och faktisk arbetstid. De angivna siffrorna rörande tjänstgöringstid avse normal arbetstid, och i syfte att för de viktigaste slagen av sjukvårdsinrättningar belysa skiljaktigheterna mellan denna tjänstgöringstid och den faktiskt arbetade tiden redovisas i tab. E även uppgifter av sistnämnda slag, avgivna av personalen själv. Vid bearbetningen av dessa uppgifter har i första hand beräknats den nettotjänstgöringstid, som närmast skulle motsvara den av sjukhusförvaltningarna uppgivna, sålunda antalet arbetstimmar efter avdrag för måltidsraster och annan ledighet. Å formuläret sökte man erhålla uppgifter om, i vilken utsträckning s. k. passiv tjänst förekommer, men synas olika uppgiftslämnare ha haft skiljaktig uppfattning om, vad som borde anses för passiv tjänst. — Av tab. E framgår, att den genomsnittliga tjänstgöringstiden skulle utgöra 282 tim. enligt personalens uppgifter mot 260 tim. enligt sjukhusledningarnas uppgifter. Den faktiska tjänstgöringstiden skulle sålunda överskrida den normala med c:a 8 %. Några större skiljaktigheter härvidlag för olika anstaltstyper föreligga icke. Även i fråga om de olika personalgrupperna förefinnas tämligen regelbundet differenser av ungefär samma storleksordning mellan normal tjänstgöringstid enligt anstaltsledningarnas uppgifter och faktisk arbetstid enligt personalens.

Tab. E. Genomsnittliga antalet tjänstgöringstimmar per 28-dagars period.

a) enligt sjukhusförvaltningarnas redovisning, b) enligt personalens uppgifter.

Personalgrupper	Delade lasarett			Odelade lasarett			Sanatorier			Samtliga		
	a	b	b i % av a	a	b	b i % av a	a	b	b i % av a	a	b	b i % av a
Operations-, narkos- och poliklinikköterskor	246·4	258·2	104·8	268·6	271·2	101·0	—	—	—	255·0	263·4	103·3
Röntgensköt., sköt. å ljusbehandlingsavdelningar	238·8	—	—	281·0	270·6	96·3	239·0	—	—	247·9	270·6	109·2
Laboratoriesköterskor	250·7	304·0	121·3	250·0	269·6	107·8	238·3	—	—	248·4	286·8	115·5
Avd.- o. ersättningssköterskor	258·9	289·4	111·8	262·2	284·0	108·3	251·7	276·6	109·9	258·3	284·0	109·9
Assistentsköterskor	256·0	263·8	103·0	—	—	—	—	—	—	256·0	263·8	103·0
Nattsköterskor	243·4	—	—	255·6	—	—	237·0	—	—	246·6	—	—
Barnmorskor	278·7	310·0	111·2	286·0	—	—	—	—	—	280·0	310·0	110·7
Skolad kv. sjukvårdspers.	*255·0*	*281·0*	*110·2*	*264·5*	*281·0*	*106·2*	*247·6*	*276·6*	*111·7*	*256·1*	*280·0*	*109·3*
Annan personal för vakning	286·6	—	—	264·9	—	—	246·0	—	—	276·4	—	—
Sjukvårdselever	284·3	303·6	106·8	271·7	299·0	110·0	252·2	[1] —	—	281·3	302·2	107·4
Sjukvårdsbitr. och andra bitr.	256·9	273·6	106·5	251·7	281·6	111·9	247·9	263·4	106·3	254·2	273·0	107·4
Baderskor, badbitr., städerskor	242·6	—	—	241·6	—	—	230·3	—	—	240·8	—	—
Icke skolad kv. sjukvårdspersonal	*265·6*	*288·0*	*108·4*	*257·6*	*286·8*	*111·3*	*244·1*	*263·8*	*108·1*	*261·4*	*282·4*	*108·0*
Manliga sjukvårdare	253·0	—	—	243·3	—	—	—	—	—	245·8	—	—
Tillhopa	**263·2**	**286·4**	**108·8**	**259·2**	**285·4**	**110·1**	**245·0**	**266·8**	**108·9**	**260·1**	**281·8**	**108·3**

För operations-, narkos- och poliklinikköterskor synes dock avvikelsen vara ganska liten.

I tab. F göres en jämförelse mellan de individuella tjänstgöringstiderna enligt anstaltsledningarnas och enligt personalens redovisning. Enligt de förra skulle i runt tal 5 % av sjukvårdspersonalen ha en tjänstgöringstid per 28 dagar av högst 220 tim., medan inom intervallet 221—280 tim. skulle falla 66 % och inom gruppen över 280 tim. 29 % av sagda personal. Motsvarande tal enligt personalens uppgifter utgöra resp. 1, 48 och 51 %, sålunda en förskjutning mot högre timgrupper. Påfallande är, att enligt personalens uppgifter drygt $^1/_{10}$ av sjukvårdspersonalen och $^1/_4$ av sjukvårdseleverna skulla ha en tjänstgöringstid av mera än 320 tim. per fyraveckorsperiod.

Måltidsraster och annan ledighet. Vid beräkning av tjänstgöringstiden ha, som nämnts, avdrag gjorts för måltidsraster och annan ledighet. Anstaltsledningarna ha även angivit längden av den fastställda ledigheten (inkl. måltidsraster) per dag såväl för vardagar som för sön- och helgdagar. Uppgifterna ge vid handen, att personalen i genomsnitt hade 2·8 tim. arbetsfri tid under tjänstgöring å vardag samt 3·7 tim. å söndag. I fråga om ledigheten under vardagar uppvisa olika anstaltstyper inga större skiljaktigheter, vilket däremot är fallet beträffande söndagar. Sålunda redovisas härvidlag tider, växlande mellan 4·6 tim. vid enskilda vårdanstalter av lasarettstyp och 2·4 tim.

[1] Då endast en elev är redovisad, angives ej någon siffra.

Tab. F. Tjänstgöringstidens längd vid vissa sjukvårdsanstalter.

(Enligt sjukhusförvaltningarnas och enligt personalens uppgifter.)

	Delade lasarett				Odelade lasarett				Sanatorier				Samtliga anstalter			
	hela personalen	därav avd.-sköterskor	därav sjukvårdselever	därav sjukvårdsbitr.	hela personalen	därav avd.-sköterskor	därav sjukvårdselever	därav sjukvårdsbitr.	hela personalen	därav avd.-sköterskor	därav sjukvårdselever	därav sjukvårdsbitr.	hela personalen	därav avd.-sköterskor	därav sjukvårdselever	därav sjukvårdsbitr.
Enligt sjukhusförvaltningarnas redovisning.																
Antal berörda personer	**963**	**124**	**273**	**336**	**298**	**38**	**69**	**124**	**178**	**32**	**5**	**94**	**1439**	**194**	**347**	**554**
Därav (i %) med nedanst. tjänstgöringstid (per 28 dagar)																
t. o. m. 180 tim.	0·7	—	—	0·9	—	—	—	—	—	—	—	—	0·5	—	—	0·5
181—200 »	0·6	—	—	0·3	1·0	—	—	0·8	—	—	—	—	0·6	—	—	0·4
201—220 »	2·7	—	—	1·2	4·7	13·2	—	4·8	11·8	18·8	—	—	4·3	5·7	—	1·8
221—240 »	33·7	33·9	17·6	48·8	28·9	18·4	21·7	41·9	47·2	9·4	60·0	65·9	34·3	26·8	19·0	50·2
241—260 »	14·6	32·2	—	8·0	20·5	21·0	11·6	20·2	21·9	46·9	—	11·7	16·7	32·4	2·3	11·4
261—280 »	15·1	12·9	16·5	18·8	19·8	13·2	50·5	12·1	6·7	6·2	—	9·6	15·0	11·9	19·0	15·7
281—300 »	18·7	21·0	35·9	11·0	20·8	28·9	24·6	20·2	9·6	6·2	40·0	12·8	18·0	20·1	33·7	13·3
301—320 »	13·3	—	30·0	11·0	4·3	5·3	11·6	—	2·8	12·5	—	—	10·2	3·1	26·0	6·7
över 320 »	0·6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0·4	—	—	—
Summa	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Enligt personalens individualuppgifter.																
Antal berörda personer	**274**	**42**	**100**	**108**	**192**	**36**	**43**	**102**	**125**	**30**	**—**	**95**	**591**	**108**	**143**	**305**
Därav (i %) med nedanst. tjänstgöringstid (per 28 dagar)																
t. o. m. 180 tim.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
181—200 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
201—220 »	1·4	—	—	2·8	0·5	—	—	1·0	0·8	—	—	1·1	1·0	—	—	1·6
221—240 »	5·8	2·4	—	10·2	4·2	2·8	—	6·9	14·3	6·7	—	16·8	7·1	3·7	—	11·1
241—260 »	13·5	9·5	9·0	15·7	12·0	11·1	4·7	13·7	29·4	33·3	—	28·4	16·4	16·7	7·6	19·0
261—280 »	19·0	21·4	8·0	27·8	30·2	38·9	16·3	30·4	27·8	26·7	—	28·4	24·5	28·7	10·4	28·9
281—300 »	25·2	33·4	23·0	27·8	23·4	25·0	30·2	21·6	14·8	10·0	—	15·8	22·8	24·1	25·0	22·0
301—320 »	22·8	23·8	38·0	12·9	19·3	11·1	30·2	18·6	7·9	10·0	—	7·4	18·2	15·7	32·0	13·1
över 320 »	12·8	9·5	27·0	2·8	10·4	11·1	18·6	7·8	5·5	13·3	—	2·1	10·5	11·1	25·0	4·8
Summa	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	—	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

vid smärre epidemisjukhus, sjukhem och sjukavdelningar vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter. Emellertid torde uppgifterna i fråga lida av vissa brister särskilt genom inräknande av en del s. k. halvlediga dagar. I en översikt av den dagliga ledighetens längd, som å vidstående sida meddelas för olika personalgrupper, avses endast förhållandena under vardagar:

Genomsnittlig ledighet per dag i timmar (inkl. måltidsraster).

Operations-, narkos- o. poliklinikskötерskor	2·0	Köksföreståndarinnor	2·6
Röntgenskötерskor, sköterskor å ljusbehandlingsavdelning	2·1	Kökspersonal	2·8
Laboratorieskötерskor	2·1	Tvätt- o. sömnadspersonal	1·8
Avdelnings- o. ersättningsskötерskor	2·7	Telefonister	2·9
Assistentskötерskor	3·3	Maskinister	2·0
Nattskötерskor	1·1	Eldare	1·9
Barnmorskor	1·9	Vaktmästare	1·9
Annan personal för vakning	1·2	Sjukhustjänare	2·0
Sjukvårdselever	3·2	Portvakter	2·5
Sjukvårdsbiträden o. d.	3·1	Nattvakter	1·5
Baderskor, badbiträden, städerskor	3·1	Kontorspersonal	1·1
Manliga sjukvårdare	2·0	Övrig manlig ekonomipersonal	2·2
		Övrig kvinnlig ekonomipersonal	2·4
Samtl. sjukvårdspersonal	3·0	Samtl. ekonomipersonal	2·3

På grundval av de från personal vid lasarett och sanatorier erhållna uppgifterna meddelas här nedan en sammanställning av de dagliga måltidsrasternas antal och förläggning.

Personalgrupper	Genomsnittligt antal måltidsraster per dag (hel tjänstgöringsdag)				Måltidsrasternas sammanlagda genomsnittl. längd per dag, min.			
	Delade lasarett	Odelade lasarett	Sanatorier	Samtliga	Delade lasarett	Odelade lasarett	Sanatorier	Samtliga
Avdelningsköterskor	2·9	2·7	3·1	2·9	48	50	53	50
Sjukvårdselever	2·5	2·5	—	2·5	37	35	—	36
Sjukvårdsbiträden	2·6	2·6	3·0	2·7	39	45	41	41
Övrig sjukvårdspersonal	2·5	2·5	—	2·5	43	42	—	43
Tillhopa	2·7	2·6	3·0	2·7	43	46	47	44

Ur samma källa har även erhållits den i tab. G meddelade översikten av antalet dagar, då tjänstgöringen förutom av måltidsraster avbrytes av annan ledighet samt denna ledighets längd i olika fall.

Av tabellen framgår, att för den vid lasarett och sanatorier anställda sjukvårdspersonalen tjänstgöringen i medeltal varannan dag avbrytes av längre eller kortare ledighet. Beträffande skilda anstaltstyper äro förhållandena härvidlag icke mycket avvikande. I fråga om olika personalgrupper framgår, att bestämd daglig ledighet mera sällan lär kunna ordnas för operations- och avdelningsköterskor.

Vad angår den dagliga ledighetens längd, utvisar tabellen, att densamma vanligen utgör 1 à 2 tim. Ledigheten understiger sällan $1^1/_2$ tim. och överskrider ej ofta 4 tim. Ledighet av sistnämnda slag står på gränsen till s. k. halvledig dag, varom mera i det följande.

Hel- och halvlediga dagar. Då sjukhusarbetet är av sådan karaktär, att allmän söndagsledighet ej kan beredas personalen — om tvätterskor, sömmerskor, kontorspersonal samt hantverkare och trädgårdsarbetare undantagas — har man sökt kompensera detta genom att i regelbunden växling införa s. k. hel- och halvlediga dagar. Förekomsten av dylika lediga dagar å olika anstalts-

Tab. 6. Regelmässig daglig ledighet.

(Enligt personalens uppgifter.)

Personalgrupper	Proc. antal dagar, då tjänstgör. avbrytes av annan ledighet än måltidsraster	Proc. antal dagar med dylik ledighet (inkl. måltidsraster) om			
		1—2 tim.	2—3 tim.	3—4 tim.	över 4 tim.
Personal vid delade lasarett	52·7	79·3	12·5	1·6	6·6
därav: operations-, narkos- o. poliklinikskötterskor	8·2	73·3	26·7	—	—
avd.- o. ersättningsköterskor	18·7	90·0	3·6	1·8	4·6
sjukvårdselever	66·6	76·8	13·3	2·2	7·7
sjukvårdsbitr. o. andra biträden	59·5	82·0	10·7	1·1	6·2
Personal vid odelade lasarett	56·7	74·3	20·2	2·9	2·6
därav: operations-, narkos- o. poliklinikskötterskor	1·6	50·0	50·0	—	—
avd.- o. ersättningsköterskor	18·7	92·5	6·4	1·1	—
sjukvårdselever	76·2	74·9	16·1	4·4	4·6
sjukvårdsbitr. o. andra biträden	67·9	72·2	23·4	2·5	1·9
Personal vid sanatorier	55·3	82·5	9·6	6·6	1·3
därav: avd.- o. ersättningssjuksköt.	38·3	99·4	0·6	—	—
sjukvårdsbitr. o. andra biträden	60·3	78·9	11·6	8·0	1·5
Personal vid samtl. anstalter	54·6	78·3	14·5	3·1	4·1

typer framgår av nedanstående, på sjukhusförvaltningarnas uppgifter grundade översikt (vari två halvlediga dagar räknats lika med en helt ledig):

Genomsnittligt antal lediga dagar per 28-dagarsperiod.

Delade lasarett	3·3	Sjukhem samt sjukavd. vid ålderdomshem o. fattigvårdsanstalter med	
Odelade lasarett	3·4	20 vårdplatser o. däröver	4·0
Enskilda vårdanstalter av lasarettstyp	4·2	mindre än 20 vårdplatser	2·8
Sjukstugor	2·5	Barnbördshus, barnsjukhus, vanföreanst.	3·6
Sanatorier	3·6	Samtliga anstalter	3·5
Epidemisjukhus med 20 vårdplatser o. däröver	4·0		
mindre än 20 vårdplatser	2·1		

Det minsta antalet hel- och halvlediga dagar förekommer sålunda vid sjukstugor samt mindre epidemisjukhus och smärre sjukhem och sjukavdelningar vid ålderdomshem och fattigvårdsanstalter. Emellertid torde personal vid dylika anstalter emellanåt kunna erhålla extra ledighet, då beläggningen är liten. Särskilt gynnad i fråga om lediga dagar är personalen vid enskilda vårdanstalter av lasarettstyp, med något över fyra dagar i genomsnitt per 28-dagarsperiod. Ser man på de särskilda personalgrupperna, blir resultatet följande:

Genomsnittligt antal lediga dagar per 28-dagarsperiod.

Operations-, narkos- o. poliklinikskötterskor	3·7	Assistentsköterskor	3·5
Röntgensköt., sköt. å ljusbehandlingsavd.	3·8	Nattsköterskor	4·1
Laboratoriesköterskor	3·6	Barnmorskor	3·5
Avd.- o. ersättningsköterskor	3·6	*Skolad sjukvårdspersonal*	*3·7*

Annan personal för vakning	3·6
Sjukvårdselever	2·5
Manliga sjukvårdare	4·6
Icke skolad sjukvårdspersonal	*3·2*
Köksföreståndarinnor	2·9
Kökspersonal	3·7
Tvätt- o. sömnadspersonal	5·0
Telefonister	2·9
Maskinister	2·9
Eldare	2·8
Sjukvårdsbiträden o. andra biträden	3·5
Baderskor, badbiträden, städerskor	3·2
Vaktmästare	2·9
Sjukhustjänare	3·3
Portvakter	3·2
Nattvakter	3·6
Kontorspersonal	4·0
Övrig manlig ekonomipersonal	3·5
Övrig kvinnlig ekonomipersonal	4·7
Ekonomipersonal o. d.	*3·8*
Samtlig sjukhuspersonal	**3·5**

I flertalet fall erhålles tre till fyra helldiga dagar under en period av fyra veckor, d. v. s. i allmänhet en i veckan. Avsevärt lägre är siffran endast för sjukvårdselever (2·5), vilket bestyrker, att även i detta avseende tjänstgöringsförhållandena för denna personalgrupp ställa sig relativt ogynnsamma. Det största antalet lediga dagar uppvisar tvätt- och sömnadspersonalen (5), som vanligen har söndagen arbetsfri och därjämte ofta halv arbetstid på lördag.

Beträffande hel- och halvlediga dagar tillåta de från sjukvårdspersonalen vid vissa lasarett och sanatorier inhämtade uppgifterna en jämförelse med motsvarande av anstaltsledningarna avgivna uppgifter, såsom skett här nedan:

Genomsnittligt antal lediga dagar per person och 28-dagarsperiod enligt uppgifter av anstaltsledningarna (Anst.) resp. personalen (Pers.)

	Delade lasarett		Odelade lasarett		Sanatorier		Samtliga anstalter	
	Anst.	Pers.	Anst.	Pers.	Anst.	Pers.	Anst.	Pers.
Operations-, narkos- och poliklinikköterskor	3·4	4·9	3·3	3·4	—	—	3·4	4·3
Avdelnings- och ersättningsköterskor	3·5	3·5	4·8	3·6	3·9	4·1	3·9	3·7
Sjukvårdselever	2·3	1·3	2·3	1·7	—	—	2·3	1·4
Sjukvårdsbitr. och andra biträden	3·7	2·9	4·0	2·9	2·5	3·9	3·5	3·2
Samtlig redovisad personal	**3·2**	**2·5**	**3·6**	**2·8**	**2·9**	**3·9**	**3·3**	**2·9**

Personalens uppgifter synas sålunda i regel utvisa något lägre siffror för lediga dagar än anstaltsledningarnas redovisning, vilket måhända delvis kan förklaras av att i förra fallet halvlediga dagar ej direkt redovisats utan fått beräknas på så sätt, att dit hänförts tjänstgöringsdagar med mindre arbetstid än åtta timmar. I fråga om de olika personalgrupperna synes kunna antagas, att det ringa antalet ledighetsdagar för sjukvårdselever enligt personalens uppgifter är beroende på, att denna personalkategoris halvlediga dagar stundom kunna innebära en tjänstgöring (inkl. lektionstimmar) av åtta timmar eller t. o. m. något däröver.

Ur personalens uppgifter kan upplysning även erhållas om, hur dess hel- och halvlediga dagar fördela sig på vardagar och på sön- och helgdagar. Av de helldiga dagarna, vilkas antal utgör något mer än hälften (53 %) av samtliga dagar med ingen eller halv tjänstgöring, falla i genomsnitt för hela sjukvårdspersonalen en dryg tredjedel (36 %) på sön- och helgdagar, medan i

Tab. H. Tjänstgöringstidens förläggning under vardagar.
(Enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter.)

Anstaltstyper och personalgrupper	Antal av undersökningen berörda personer	Därav (i %) antalet personer, för vilka tjänstgöringstiden										
		började kl.					slutade kl.					
		5—5·30	6	6·30	7	7·30—	före 17	17—17·30	18—18·30	19—19·30	20—20·30	21—
a) Dagtjänstgöring.												
Delade lasarett	4 544	4·6	45·8	14·5	26·6	8·5	1·1	5·4	7·5	10·4	73·0	2·6
Odelade lasarett	2 354	4·8	36·9	15·5	31·6	11·2	1·2	2·8	9·5	9·6	70·0	6·9
Enskilda vårdanstalter av lasarettstyp	468	0·2	13·5	5·3	63·3	17·7	0·2	2·6	12·8	4·5	76·3	3·6
Sjukstugor	467	0·9	23·1	27·0	30·4	18·6	2·6	1·5	2·4	14·1	70·0	9·4
Sanatorier	2 144	0·5	5·0	20·7	44·1	29·7	5·4	5·1	9·4	19·9	37·8	22·4
Epidemisjukhus med 20 vårdplatser o. däröver	627	0·8	15·9	20·3	49·3	13·7	0·8	3·2	6·5	25·2	61·7	2·6
under 20 vårdplatser	29	—	27·6	6·9	48·3	17·2	3·4	—	3·4	41·4	44·9	6·9
Sjukhem samt sjukavd. vid ålderdomshem o. fattigvårdsanstalter med 20 vårdplatser o. däröver	787	1·1	17·0	16·3	49·6	16·0	4·6	8·6	8·4	35·8	39·3	3·3
under 20 vårdplatser	291	1·4	13·0	21·3	51·9	12·4	0·7	0·3	8·9	36·8	45·0	8·3
Barnbördshus, barnsjukhus o. vanföreanstalter	789	4·1	16·6	30·4	38·7	15·2	2·5	8·7	9·9	21·0	55·7	2·2
Samtl. sjukvårdsanstalter	**12 500**	**3·1**	**29·1**	**17·4**	**35·7**	**14·7**	**2·2**	**4·8**	**8·4**	**15·5**	**61·9**	**7·2**
Skolad kv. sjukvårdspers.	1 871	0·2	10·4	5·2	48·6	35·6	2·1	1·9	2·6	6·3	72·7	14·4
Icke skolad kv. sjukvårdspersonal	6 623	4·8	48·0	23·7	19·8	3·7	0·8	0·6	3·2	11·5	76·9	7·0
Manliga sjukvårdare	37	—	2·7	18·9	75·7	2·7	—	2·7	18·9	59·5	10·8	8·1
S:a sjukvårdspersonal	8 531	3·8	39·5	19·7	26·3	10·7	1·1	0·9	3·1	10·6	75·7	8·6
S:a ekonomipersonal	3 969	1·8	6·7	12·5	55 9	23·1	4·5	13·1	19·8	26·0	32·3	4·3
		19—19·30	20	20·30	21	21·30—22	6	6·30	7	7·30	8	8·30—9·30
b) Nattjänstgöring.												
Delade lasarett	179	2·2	78·8	14·0	5·0	—	41·3	7·3	35·8	2·8	12·8	—
Odelade lasarett	107	—	65·4	21·5	13·1	—	18·7	4·7	59·8	2·8	12·1	1·9
Enskilda vårdanstalter av lasarettstyp	14	42·8	28·6	28·6	—	—	7·2	—	85·6	7·2	—	—
Sanatorier	36	—	25·0	16·6	55·6	2·8	11·1	5·6	66·6	13·9	—	2·8
Övriga sjukvårdsanstalter	64	7·2	58·6	20·0	11·4	2·8	8·6	12·8	67·1	4·3	4·3	2·9
Samtl. sjukvårdsanstalter	**400**	**3·7**	**65·3**	**17·7**	**12·6**	**0·7**	**25·9**	**7·1**	**52·0**	**4·2**	**9·6**	**1·2**

fråga om halvlediga dagar så är fallet med en fjärdedel (26 %). Såsom föreliggande siffror utvisa, inskränkes sålunda sjukvårdsarbetet ej oväsentligt under sön- och helgdagar, icke minst på operationsavdelningarna.

Tjänstgöringstidens förläggning. Vid sidan av tjänstgöringstidens längd, ledighetens utsträckning och förekommande raster utgör arbetstidens förläggning under dygnet en viktig faktor för bedömandet av sjukhuspersonalens arbetsvillkor. I tab. H meddelas vissa data angående tjänstgöringstidens början och slut enligt sjukhusledningarnas uppgifter, vilka närmast äro att betrakta som normalplaner såväl i fråga om dag- som nattjänstgöring.

Tab. I. Tjänstgöringstidens början och slut vid vissa sjukvårdsanstalter.

(Sjukhusförvaltningarnas och personalens uppgifter vid 23 anstalter.)

	Antal personer resp. tjänstgöringsdygn	Därav (i %) personer, resp. tjänstgöringsdygn, för vilka tjänstgöringstiden										
		började kl.					slutade kl.					
		5—5·30	6	6·30	7	7·30—	före 17	17—17·30	18—18·30	19—19·30	20—20·30	21—
a) Dagtjänstgöring.												
Sjukhusförvaltningarnas uppgifter:	Personer											
Delade lasarett	1 186	8·1	33·5	17·4	26·9	14·1	2·3	6·2	9·1	11·0	70·0	1·4
Odelade lasarett	359	0·6	44·3	8·3	36·8	10·0	1·4	1·7	6·7	7·8	74·9	7·5
Sanatorier	337	0·6	1·5	8·0	49·2	40·7	1·5	2·1	13·0	28·2	27·9	27·3
Samtliga	**1 882**	**5·3**	**29·9**	**14·0**	**32·8**	**18·0**	**2·0**	**4·6**	**9·4**	**13·4**	**63·4**	**7·2**
Personalens uppgifter:												
a) obruten tjänstgöring:	Dygn											
Delade lasarett	1 341	4·9	29·2	14·8	26·6	24·5	28·0	4·1	21·6	2·3	36·0	8·0
Odelade lasarett	773	5·3	25·7	12·7	26·3	30·0	23·0	5·2	18·3	2·2	39·7	11·6
Sanatorier	531	—	0·4	21·4	45·6	32·6	39·7	0·4	0·9	17·7	4·2	37·1
Samtliga	**2 645**	**4·0**	**22·4**	**15·6**	**30·3**	**27·7**	**28·9**	**3·7**	**16·4**	**5·4**	**30·7**	**14·9**
b) bruten tjänstgöring:												
Delade lasarett	1 947	11·9	52·4	16·2	13·5	6·0	0·1	0·1	0·5	6·5	88·1	4·7
Odelade lasarett	1 537	19·5	51·9	9·4	14·3	4·9	0·6	0·9	0·3	1·5	90·1	6·6
Sanatorier	946	—	5·3	33·2	34·2	27·3	—	—	2·5	16·5	20·6	60·4
Samtliga	**4 430**	**12·0**	**42·2**	**17·5**	**18·2**	**10·1**	**0·2**	**0·4**	**0·8**	**6·9**	**74·4**	**17·3**
b) Nattjänstgöring.		19—19·30	20	20·30	21	21·30—22	6	6·30	7	7·30	8	8·30—
Sjukhusförvaltningarnas uppgifter:	Personer											
Delade lasarett	38	10·5	68·4	21·1	—	—	10·5	34·2	21·1	—	34·2	—
Odelade lasarett	19	—	57·9	36·8	5·3	—	15·8	5·3	78·9	—	—	—
Sanatorier	8	—	25·0	—	62·5	12·5	—	—	50·0	50·0	—	—
Samtliga	**65**	**6·2**	**60·0**	**23·1**	**9·2**	**1·5**	**10·8**	**21·5**	**41·5**	**6·2**	**20·0**	—
Personalens uppgifter:	Dygn											
Delade lasarett	118	27·1	67·8	5·1	—	—	44·1	—	3·4	2·5	20·3	29·7
Odelade lasarett	45	—	95·6	4·4	—	—	28·9	15·6	53·3	—	2·2	—
Sanatorier	62	—	40·3	—	59·7	—	—	1·6	41·9	16·1	19·4	21·0
Samtliga	**225**	**14·2**	**65·8**	**3·6**	**16·4**	—	**28·9**	**3·6**	**24·0**	**5·8**	**16·4**	**21·3**

Tabellen ger vid handen, att det egentliga sjukhusarbetet numera merendels börjar kl. 6 à 6·30 och att dagtjänstgöringen normalt avslutas omkring kl. 20. I fråga om sanatorier föreligger en förskjutning mot senare tidpunkter både beträffande tjänstgöringens början och slut. Även vid enskilda vårdanstalter av lasarettstyp börjar dagtjänstgöringen vanligtvis först omkring kl. 7. Beträffande de olika personalgrupperna gäller, att operations- o. d. personal i regel börjar dagens arbete relativt sent. Detsamma synes vara förhållandet med avdelningssköterskorna, varvid emellertid är att märka, att dessa bära

ansvaret för avdelningen från den tidpunkt, då sjukvårdselevernas och sjukvårdsbiträdenas tjänstetid tar sin början, vilket vanligen sker c:a en timme tidigare. — I fråga om nattjänstgöring har endast kunnat meddelas normaltider för nattsköterskor och »annan personal för vakning».

De individuella tjänstgöringstiderna från dag till dag avvika helt naturligt icke oväsentligt från dylika normaltider. På grundval av de från personalen avgivna primäruppgifterna har i tab. I ett försök gjorts att uppvisa, huru tjänstgöringstidens början och slut i verkligheten varierar såväl vid dag- som vid nattjänstgöring, ävensom att beräkna olika arbetstidstypers betydelse för olika personalgrupper. Härvid har dagtjänstgöringen delats, alltefter som tjänstgöringen avbrutits eller icke avbrutits av ledighet, varvid »bruten» tjänstgöring ansetts föreligga, då under dagen redovisats minst en timmes ledighet (exkl. måltidsraster). Till jämförelse ha upptagits anstaltsledningarnas uppgifter om den normala tjänstgöringsdagens förläggning vid samma 23 anstalter, för vilka personaluppgifter föreligga.[1]

Semester. Såsom torde ha framgått av undersökningen, är tjänstgöringstiden för sjukhuspersonal och särskilt för sjukvårdspersonal att betrakta såsom förhållandevis lång och i mindre grad än för flertalet andra arbetstagargrupper avbruten genom regelmässig natt- och veckovila. Det är därför av intresse att undersöka, i vad mån denna krävande tjänstgöring kompenseras genom bestämmelser om årlig ledighet (semester).

För sjuksköterskor o. d. skolad sjukvårdspersonal utgör semestern vanligen en månad eller 30 dagar. Undantag från denna regel föreligga i fråga om Malmö stad (35 dagar), Kalmar läns södra landstingsområde (35 dagar) och Norrbottens läns landstingsområde (42 dagar). För följande städer och landstingsområden gälla dessutom bestämmelser om förlängd semester efter vissa uppnådda levnads- eller tjänstgöringsår, nämligen för Malmö stad 42 dagar efter uppnådda 30 levnadsår, Stockholms läns landsting 37 dagar efter 10 tjänsteår, inom Uppsala läns landstingsområde 37 dagar efter 7 års tjänstgöring och 45 dagar efter 15 års tjänstgöring vid akademiska sjukhuset i Uppsala, Blekinge läns landsting 45 dagar efter 6 tjänsteår samt Hallands läns landsting 45 dagar efter 10 tjänsteår. Dessutom kan anmärkas, att operationssköterskor o. d. vid Södermanlands läns landstings sjukhus åtnjuta 40 dagars årlig semester och att personal vid röntgenavdelningen å Västerbottens läns landstings lasarett erhåller ledighet 35 dagar och vid akademiska sjukhuset i Uppsala $1^1/_2$ månad. — För sjukvårdselever, som icke äro mera tillfälligt anställda, föreskrives minst 14 dagars semester, men i praktiken lär minimitiden ofta vara 3 veckor under första anställningsåret och sedermera uppgå till en månad. — Sjukvårdsbiträden och annan icke skolad sjukvårdspersonal åtnjuta liksom huvudmassan av ekonomipersonalen 14 (eller 15) dagars semester vid sjukvårdsinrättningar inom Stockholms län (21 dagar efter 7 tjänsteår), Uppsala län, Södermanlands län (21 dagar efter uppnådda 40 levnadsår), Östergötlands län, Jönköpings län, Kronobergs län, Kalmar läns båda landstingsområden, Gotlands län (viss underordnad ekonomipersonal dock 8 dagar), Blekinge län (underordnad ekonomipersonal dock 10 dagar), Kristianstads län, Hallands län (högst 21 dagar efter uppnådda 10 tjänsteår), Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län, Skaraborgs län, Värmlands län, Örebro län, Västmanlands län, Kopparbergs län, Gävleborgs län (20 dagar efter uppnådda 40 levnadsår), Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbot-

[1] Förutom den i tabellen redovisade regelbundna nattjänstgöringen ha redovisats 41 fall av tillfälligt nattarbete, huvudsakligen vid lasarettens operationsavdelningar.

tens län. Inom Stockholms stad erhålla sjukvårdsbiträden o. d. 10 semesterdagar, tills de fyllt 21 år och därefter 14, tills vederbörande uppnått 30 års ålder, då semestertiden ökas till 21 dagar. Ekonomipersonalen åtnjuter 8—14 dagars semester, alltefter anställningens längd. Vid Göteborgs stads sjukhus synes semestern för hithörande personal utgöra 8—20 eller 14—20 dagar. I fråga om Malmö stad gäller för ekonomipersonalen 8—14 dagars semester, alltefter tjänsteår; däremot erhålla sjukvårdsbiträden 20 semesterdagar, intill det år, varunder vederbörande uppnår 30 års ålder, samt därefter 25 dagar. Vid Malmöhus läns landstings sjukvårdsinrättningar utgör semestertiden för sjukvårdsbiträden och baderskor vanligen 20 dagar, medan den lägre ekonomipersonalen har 15 dagars semester. — Vissa undantag från ovan relaterade semesterbestämmelser finnas i fråga om särskilda högre personalgrupper, men torde icke närmare behöva angivas, så mycket mer som härvidlag oenhetlighet synes råda. Det må emellertid påpekas, att köksföreståndarinnor vanligen och tvättföreståndarinnor samt kokerskor ej sällan åtnjuta längre semestertid än den för sjukhusens ekonomipersonal vanliga. Detsamma gäller även i stor utsträckning för maskinister, något mera sällan för eldare, reparatörer, vaktmästare m. fl.

3. Arbetstidsförhållandenas förändring för sjukhuspersonal.

Uppgifter rörande sjukvårdspersonalens arbetstid år 1912 föreligga i det betänkande, som den 22 december 1916 avgavs av sakkunniga för utredning angående den kvinnliga sjukvårdspersonalens utbildning och arbetsförhållanden. På grundval av nämnda utredning kan enligt av sjukvårdspersonalen lämnade uppgifter arbetstiden under år 1912 uppskattas till c:a 12 timmar per dag

Tab. J. Tjänstgöringstider för sjukhuspersonal åren 1922 och 1930.

(Enligt sjukhusförvaltningarnas uppgifter.)

Personalgrupper	Medeltal tjänstgöringstimmar per dygn (med normal tjänstgöring) vid									
	Lasarett		Sjukstugor		Sanatorier		Epidemisjukhus		Samtliga anstalter	
	1922	1930	1922	1930	1922	1930	1922	1930	1922	1930
Operationssköterskor	10·0	10·2	—	10·5	—	8·8	—	—	10·0	10·2
Poliklinikköterskor	10·0		—		—		—	—	[1] 9·9	
Avdelningssköterskor	10·5	10·6	10·3	10·9	10·0	10·4	9·5	10·6	10·0	10·6
Nattsköterskor	9·9	10·2	—	10·0	10·4	10·0	11·0	13·0	10·1	10·2
Sjukvårdselever	10·8	10·8	9·9	10·8	10·3	10·2	10·8	11·1	10·6	10·8
Sjukvårdsbiträden	10·7	10·4	10·3	11·0	9·9	10·5	9·2	10·7	10·2	10·5
Baderskor	9·9	9·7	—	11·0	9·0	9·5	—	9·5	9·6	9·7
Städerskor	10·1		—		9·5		8·8		9·8	
Köksföreståndarinnor	9·6	9·9	—	10·6	9·7	9·3	—	9·6	9·6	9·8
Kokerskor	10·0	10·0	10·0	10·8	9·7	9·7	9·3	10·1	9·8	9·9
Köksbiträden	10·0		9·4		9·7		9·7		9·8	
Tvättföreståndarinnor	9·3	9·0	—	9·8	9·4	9·4	9·0	9·1	9·3	9·1
Tvättbiträden	9·3		8·0		9·2		8·3		9·0	
Sömmerskor	9·0		—		9·5		—		9·0	
Maskinister	9·5	9·0	—	10·0	9·3	9·2	10·6	9·4	9·4	9·1
Eldare	9·2	8·5	—	9·0	9·0	8·8	9·2	8·6	9·1	8·6
Vaktmästare	9·7	10·1	8·3	10·2	9·2	9·4	8·9	9·9	9·1	9·9
Sjukhustjänare	9·5	9·0	—	9·2	9·0	8·7	8·2	8·6	9·1	8·9
Portvakter	11·2	10·2	—	—	9·2	10·0	10·0	8·5	10·8	10·1

[1] Poliklinik- och röntgensköterska.

för skolade sjuksköterskor samt 12½ tim. för sjukvårdselever och sjukvårdsbiträden.

Tio år senare föreligga utförligare arbetstidsuppgifter i en undersökning, som i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag den 9 juni 1922 verkställdes av medicinalstyrelsen (statens offentliga utredningar 1922: 33, sid. 163 o. f.). Här redovisas för olika anstaltstyper medeltalet arbetstimmar per dygn och då motsvarande uppgifter återfinnas å de frågeformulär, som för 1930 års undersökning besvarades av vederbörande anstaltsledningar, kan en jämförelse ske mellan de båda undersökningarnas resultat i berörda avseende. Resultatet av denna jämförelse, vilken för år 1922 avser 186 och för 1930 341 anstalter, återfinnes i tab. J.

Enligt tabellen skulle sjukhuspersonalens tjänstgöringstid i stort sett knappast undergått någon minskning under de senaste åtta åren, låt vara att en tendens till förkortning kan spåras i fråga om vissa grupper av ekonomipersonal samt för sjukvårdsbiträden, baderskor och städerskor vid lasarett. För grupperna avdelningssköterskor och elever synas tjänstgöringstiderna ha hållit sig tämligen oförändrade. Emellertid bör man vid ett studium av tabellen hålla i minnet, att år 1922 halv- och helldiga dagar ej förekommo i på långt när samma utsträckning som nu är fallet. Det är därför sannolikt, att tjänstgöringstiden per vecka eller annan längre tidsperiod (t. ex. 4 veckor) nedgått mera än den dagliga arbetstiden. Endast i fråga om lasarett föreligga dock i detta avseende någorlunda jämförbara siffror, vilka sammanställts här nedan:

Genomsnittligt antal tjänstgöringstimmar per 28-dagarsperiod.

	År 1922 (14 anst.)	År 1930 (92 anst.)		År 1922 (14 anst.)	År 1930 (92 anst.)
Operationssköterskor	263·6	249·7	Kokerskor	262·8	245·7
Poliklinikköterskor	260·0		Köksbiträden	264·0	
Avdelningssköterskor	276·0	260·6	Tvättföreståndarinnor	234·0	208·9
Nattsköterskor	256·0	243·2	Tvättbiträden	232·0	
Sjukvårdselever	294·0	280·5	Sömmerskor	221·2	
Sjukvårdsbiträden	288·4	258·2	Maskinister	258·0	231·3
Baderskor	250·0	240·9	Eldare	246·4	216·7
Städerskor	244·0		Vaktmästare	254·8	249·8
Köksföreståndarinnor	257·6	253·7	Sjukhustjänare	242·0	226·4
			Portvakter	250·0	261·9

I genomsnitt skulle alltså den normala tjänstgöringstiden för viktigare personalgrupper under de senaste åtta åren ha nedgått med c:a 7 %.

Sjukvårdsarbetets särart. Vid bedömande såväl av sjukhuspersonalens nuvarande arbetstid som av dess förändringar under årens lopp bör beaktas sjukvårdsarbetets särskilda art och förutsättningar. Härom yttrar medicinalstyrelsen följande i sin förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 december 1930:

»Vid bedömande av frågan om sjukvårdspersonalens tjänstgöringstid bör den rastlösa utveckling, som den slutna sjukvården undergått i vårt land, hållas i minnet. Densamma har ställt ökade krav på det allmännas utgifter. Man har i möjligaste mån sökt att tillförsäkra de hjälpsökande de nyare hjälpmedel i olika avse-

enden, som läkekonsten förmår att skänka, men inför kostnadskonsekvenserna härav i viss mån undanskjutit nyanställning av erforderlig personal. Arbetstidsproblemet vid sjukhusen torde ock böra ses mot den bakgrund, att arbetstiden vid sjukvårdsinrättningarna städse varit mycket lång. Man bör ock bemärka, att det egentliga sjukvårdsarbetet icke är att jämföra med vare sig fabriks- eller kontorsarbete. Sjuksköterskorna stå i viss förmansställning. De äro ansvariga för sina respektive avdelningar med deras förråd och tillhörigheter i övrigt. Sjuksköterskans ställning till de sjuka gör, att en sträng uppdelning av arbete i skift är svår att genomföra. En sådan organisation, som medför, att sjuksköterskan på visst klockslag lämnar sin patient, även om denna då har det största behov att av henne få hjälp och tröst, är föga förenligt med dessa befattningshavares verksamhet. Detta innebär icke, att en omreglering av tjänstgöringstiden icke även för dem bör ske, därest en tillfredsställande sådan icke redan ägt rum.

Det ligger i öppen dag, att en reglering med bestämda tjänstgöringstider låter sig väsentligt lättare genomföras beträffande den underordnade personalen än dem, som stå i förmansställning. Även i detta avseende torde dock sjukstugorna utgöra ett undantag, och den långa arbetstiden för sjukvårdsbiträdena på sjukstugorna synes styrelsen vittna härom.

Det må ock erinras om, att det icke endast är »materialets» art och de särskilda krav, som detta ställer på sjukvårdspersonalen, som ger en särskild prägel åt sjukvårdsarbetet. Det kännetecknas också därav att detta icke går kontinuerligt i samma takt. Det kan i viss utsträckning betecknas som vakttjänst, och i tjänstgöringstiden är inräknad s. k. beredskapstjänst.

Förhållandet emellan denna och den verkliga arbetstiden växlar mycket beträffande olika befattningar. Det må ock framhållas, att intensiteten i sjukvårdsarbetet ökats väsentligt under de sista åren. Därmed har också tjänstgöringstiden i allt högre grad blivit verklig arbetstid.

Det föreliggande materialet är otvivelaktigt för bedömande av detta förhållande icke fullt tillfredsställande, enär primäruppgifterna icke vila på en fullt enhetlig grund. Med den kännedom medicinalstyrelsen har om tjänstgöringsförhållandena på de olika lasaretten, anser sig styrelsen kunna ha rätt utgå ifrån att förekommande skiljaktigheter i uppgifter från vissa sjukhus bero på, att man beräknat den s. k. beredskapstiden på olika sätt. Självfallet måste även denna tid inräknas i vederbörande befattningshavares tjänstetid, men det synes skäligt, att denna art av tjänstgöring icke mätes med samma mått, som den del av densamma, vilken upptages av kontinuerligt arbete.

En omreglering av tjänstgöringstiderna inom den slutna sjukvården förutsätter med hänsyn till dess vittgående konsekvenser synnerligen ingående överväganden. Det har redan ovan omnämnts, att en reglering med bestämda tjänstgöringstider lättast låter sig genomföras beträffande den underordnade personalen, som i väsentlig utsträckning är sysselsatt med städning och handräckningsgöromål. Vad den mera kvalificerade personalen beträffar ligga förhållandena, som ovan angivits, olika vid större och mindre sjukvårdsinrättningar. Att de minsta sjukstugorna härvid intaga en särställning har i det ovanstående framhållits. Men även på de mindre lasaretten kunna stora svårigheter uppstå. I allra första hand gäller detta den specialutbildade personalen, t. ex. operations-, röntgensköterskor m. fl. Att här anställa en specialutbildad personal enbart för att ersätta den fasta för beredande av fritider torde dels vara av ekonomiska skäl svårrealiserbart och även ur andra synpunkter olämpligt, enär ifrågavarande personal icke finge tillräckligt med arbete. För ersättningspersonalen kommer i ett sådant fall en väsentlig del av tjänstgöringen att bliva passiv sådan. Här förutsätter en god organisation kombinationer, som kunna framgå endast av ingående undersökningar av förhållandena på de olika anstalterna. Det är ock på grund av kostnadskonsekvenserna av syn-

nerligen stor vikt, att icke större krav på beredskapstjänst ställes, än de på ort och ställe vunna erfarenheterna synas göra erforderliga för ett tillgodoseende av mera oberäkneligt påkommande operationer och behandlingar. Det må ock framhållas, att i en utredning om arbetsförhållandena bör ingå en undersökning av att arbetet på de olika enheterna inom sjukhusen bedrives på ett rationellt sätt. Härvid spelar en möjligast noggrann genomförd dagordning med bestämda tider, som såvitt icke särskilda omständigheter föranleda undantag, iakttagas utöver hela linjen, en synnerligen viktig roll.»

Arbetslöner i Sverige år 1930.

Efterföljande redogörelse utgör en sammanfattning utav den av socialstyrelsen under titeln »Lönestatistisk årsbok för Sverige 1930» utgivna publikationen. De däri ingående redogörelserna för arbetslönerna i Sveriges jordbruk samt för löneförhållandena inom industri och hantverk, transportväsen, allmän tjänst m. m. ansluta sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till den tidigare utgivna »Lönestatistisk årsbok för Sverige 1929».

I. Arbetslönerna inom jordbruket.

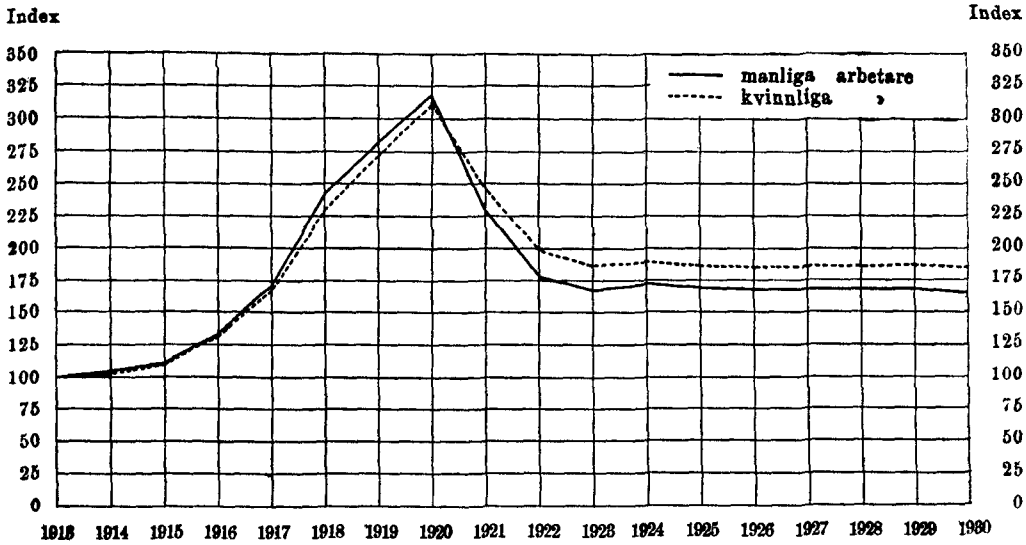
Primärmaterialet. Beträffande jordbrukets arbetare tyda de i årsboken lämnade uppgifterna på ett i huvudsak oförändrat löneläge under redogörelseåret 1930 i förhållande till föregående år.

Lönestatistiken är för lantarbetarnas vidkommande grundad på 382 genom hushållningssällskapen insamlade frågeformulär från dessa sällskaps lokalavdelningar. Frågeformuläret överensstämde i huvudsak med det föregående år använda, dock med den skillnaden, att frågan om arbetstiden uteslutits, då dylik uppgift endast skall insamlas vart femte år. I frågeformuläret ha uppgifter begärts om de löner i kontant och in natura, som inom vederbörande redovisningsområden vanligen utgå till vissa huvudgrupper av lantarbetare, nämligen dels tjänstefolk (årsanställda ogifta tjänare i arbetsgivarens kost), dels statare (gifta arbetare med stat), dels slutligen olika slag av daglönare. Inom var och en av dessa grupper ha endast upptagits de allmännast förekommande och i regel lägst avlönade arbetarkategorierna. Vidare ha å formuläret begärts vissa uppgifter om arbetslösheten inom jordbruket m. m., vilka behandlats på annat ställe i denna tidskrift (årg. 1931, sid. 109).

Lönenivåns fluktuationer åren 1913—1930. För belysande av löneutvecklingen under den senaste adertonårsperioden har på grundval av genomsnittslönerna för vissa viktigare arbetarkategorier uträknats indextal, utvisande den procentiska förändringen av männens och kvinnornas löner i förhållande till 1913 års lönenivå. Dessa indextal ha åskådliggjorts genom efterföljande diagram.

Av diagrammet framgår, att lantarbetarlönerna under perioden 1914—1920 oavbrutet stego, tills kulmen år 1920 nåddes vid omkring 215 % över 1913 års nivå. Under den följande treårsperioden sjönko lönerna med sammanlagt om-

Diagram I. *Löneutvecklingen i Sverige under åren 1913—1930 för lantarbetare.*

kring 45 % från nyssnämnda topplöner, men från och med år 1924 synes nedgången ha upphört och efterträtts av en viss stabilisering av lönenivån. I förhållande till år 1913 företedde lönenivån vid 1930 års slut en genomsnittlig höjning med 65 % för männen och 85 % för kvinnorna eller c:a 67 % för samtliga arbetare. Löneläget kan även karakteriseras därigenom, att 1930 års lönenivå beträffande männen låg mellan 1916 och 1917 års och beträffande kvinnorna mellan 1917 och 1918 års nivåer.

Arbetslönerna för de särskilda arbetarkategorierna. Vad till en början angår de för det mindre jordbrukets viktigaste arbetskraft, det *ogifta tjänstefolket*, beräknade lönerna, ha de manliga tjänarnas kontanta årslön beräknats till 567 kr. och deras totala avlöning till 1 093 kr. i medeltal för hela riket. Motsvarande siffror för de kvinnliga tjänarna voro 434 resp. 880 kr. I totalavlöningen har inräknats värdet av fri kost och logi, vilket i medeltal beräknats till 1·44 kr. per dag för männen och 1·22 kr. för kvinnorna.

De huvudsakligast på större egendomar i de egentliga jordbruksbygderna förekommande *statarna* uppvisade en genomsnittlig kontant årslön av 633 kr. för körkarlar och 731 kr. för kreatursskötare. Den sammanlagda totalavlöningen för dessa bägge arbetarkategorier utgjorde 1 260 resp. 1 360 kr. Häri ingår värdet av den s. k. staten (mjölk, spannmål, potatis m. fl. för det egna hushållet erforderliga livsförnödenheter) samt hyresvärdet av den för statarfamiljen avsedda fria bostaden ävensom värdet av fritt bränsle.

Vad slutligen de manliga och kvinnliga *daglönarna* beträffar, vilka utföra jordbruksarbete mot dagspenning (stundom timlön) med eller utan kosthåll, ha dessa allt efter anställningens varaktighet uppdelats i fasta och tillfälliga. Medan de *fasta daglönarna* synas utgöra huvuddelen av bruksegendomarnas

lantarbetarpersonal, spela de en något mindre betydande roll i de egentliga jordbruksbygderna, där avtal om längre tids stadigvarande arbete ofta träffas med husmän eller egnahemsinnehavare eller med hemmavarande vuxna söner och döttrar till statare, torpare, småbrukare m. fl. För de fasta manliga daglönarna i egen kost uppgick sommardaglönen i genomsnitt till 4·19 kr. och vinterdaglönen till 3·34 kr.

De *tillfälliga daglönarna* (utan fri bostad) erbjuda ett speciellt intresse därigenom, att deras löner mera direkt röna inverkan av industriens konkurrens om arbetskraften och därför tendera att närma sig de löner, med vilka i norr skogsindustrien, i söder tegel- och sockerindustrien betala sin tillfälliga arbetshjälp. Den ur nämnda synpunkt mest betydelsefulla gruppen utgöres av de manliga daglönarna i egen kost, för vilka sommardaglönen i genomsnitt för hela riket utgjorde 4·69 kr. och vinterdaglönen 3·69. Skillnaden mellan sommar- och vinterdaglönen är givetvis i främsta rummet beroende på arbetsdagens olika längd sommar och vinter, men även andra faktorer spela in. Dividerar man daglönen med arbetstiden, finner man, att sommartimlönen i vissa trakter är något högre, i andra lägre än vintertimlönen. Orsaken härtill är framför allt att söka i den olika efterfrågan på arbetskraft sommar och vinter. Vad kvinnliga daglönare beträffar torde sådana, vilka mera tillfälligt biträda med rotfruktsskötsel o. d., i stor utsträckning arbeta på ackord. Dock förekommer daglönsarbete i viss utsträckning. Genomsnittliga daglönen i egen kost utgjorde 3·21 kr. sommartiden och 2·56 kr. vintertiden, vilket motsvarade 69 % av motsvarande lönesatser för manliga arbetare (mot 60 % år 1920).

II. Löneförhållandena inom industri, hantverk, transportväsen, allmän tjänst m. m.

Primärmaterialet. Vad beträffar löneförhållandena för industriens förvaltningspersonal och arbetare visar lönestatistiken, att under åren 1929 och 1930 lönenivån förblev i stort sett orubbad, dock med en viss sjunkande tendens i fråga om förvaltningspersonalen och en stigande i fråga om arbetarna.

Undersökningen baserar sig i denna del på frågeformulär, som besvarats av 5 478 företagsledare, av vilka 3 948 redovisat både förvaltningspersonal och arbetare, 606 enbart förvaltningspersonal och 924 enbart arbetare. Från dessa företag ha redovisats tillsammans 441 307 personer, av vilka 72 880 hänförts till förvaltningspersonal och 368 427 till arbetare. Av de redovisade arbetarna representera 83 % den egentliga fabriksindustrien och återstoden eller 17 % grupperna järnvägsdrift (enskild), stuveriarbete, statliga och kommunala verk och arbeten, byggnadsverksamhet samt handel och varulager.

De uppgifter, som begärdes i frågeformuläret, avsågo i fråga om förvaltningspersonalen totalsumma utbetald avlöning för varje företag samt medeltalet anställda under verksamhetsåret, fördelat på män och kvinnor. Beträffande arbetarna åter begärdes därutöver, att lönesumman skulle fördelas på tidlöns- och ackordsarbete samt däremot svarande antal arbetstimmar.

Lönenivåns fluktuationer 1913—1930. Den i löneundersökningen redovisade *förvaltningspersonalen* har fördelats på tre grupper, nämligen teknisk personal, kontorspersonal och butikspersonal. Den genomsnittliga årsinkomsten per anställd inom ifrågavarande grupper sammantagna utgjorde år 1930 3 824 kr., vilket betecknar en ökning från år 1913 med 87 %, men någon minskning i jämförelse med år 1929. Nedgången i löner hänför sig emellertid uteslutande till teknisk personal och kontorspersonal, medan butikspersonalens löner undergått en mindre stegring. Medelavlöningen under redogörelseåret har liksom tidigare varit högst för teknisk personal (5 473 kr.) och lägst för butikspersonal (2 477 kr.), under det att medellönen för kontorsanställda (3 617 kr.) ligger ungefär mitt emellan. Om man använder dessa siffror. som närmast äro att betrakta som abstrakta genomsnitt av ett stort antal, inbördes starkt avvikande individuella löner, som underlag för beräkning av löneförskjutningarna under perioden 1913—1930, finner man, att medan genomsnittslönen för den lägst avlönade gruppen, butikspersonalen, stigit mest eller med 113 %, ha däremot tekniker och kontorister endast fått sina löner ökade med resp. 81 och 75 %. Därjämte har ökningen i allmänhet varit högre för kvinnorna (110 %) än för männen (90 %).

Den genomsnittliga löneinkomsten per år för vuxna manliga *arbetare* har för åren 1929 och 1930 beräknats till resp. 2 846 och 2 865 kr., medan den för kvinnliga arbetare var resp. 1 637 och 1 671 kr. samt för minderåriga resp. 1 099 och 1 096 kr. För samtliga arbetare tillhopa registreras en genomsnittlig årsavlöning av 2 528 kr. år 1929 mot 2 553 kr. år 1930, således en stegring på endast 1 %. Ökningen av den genomsnittliga timförtjänsten var större, men uppvägdes denna ökning delvis genom en minskning av medelantalet arbetstimmar per år och arbetare. Nedgången i arbetstiden per arbetare sammanhänger i sin ordning med att antalet genom arbetskonflikter under år 1930 förlorade arbetsdagar var något större än föregående år (1 milj. mot 0·7 milj. år 1929). Arbetslösheten var likaledes något större under redogörelseåret än föregående år (11·8 % av fackorganisationernas redovisade medlemmar år 1930 mot 10·2 % år 1929).

För arbetargruppen i dess helhet visar en jämförelse med år 1913, att medelinkomsten sedan dess stigit med 134 % per år, 143 % per dag och 190 % per timme. Orsaken till ifrågavarande skiljaktighet i fluktuationerna mellan tim- och daglönen är i huvudsak att söka i det under perioden minskade antalet arbetstimmar per dag, väsentligen beroende på införandet av 8-timmarsdagen.

Liksom för förvaltningspersonalen kan även för arbetarna en tendens till utjämning i lönenivån för män och kvinnor konstateras. Från 1913 till 1930 ha sålunda för manliga arbetare årslönerna stigit med 131, daglönerna med 141 och timlönerna med 187 %, medan kvinnornas löner under motsvarande tid ökats med resp. 157, 154 och 213 %. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrien och alltså utesluter en del grupper med relativt stor lönestegring, såsom arbetare i kommunal tjänst, i samfärdsel och i byggnadsbranschen etc., bli stegringssiffrorna lägre för männen, exempelvis i fråga om

årslönen 121 %, medan motsvarande siffra för kvinnor blir praktiskt taget oförändrad (155 %).

Beträffande ovan angivna lönefluktuationer för samtliga arbetare sammantagna bör emellertid beaktas, att proportionen mellan män, kvinnor och minderåriga något förskjutits under jämförelseperioden. Om man utgår ifrån det relativa antalet män, kvinnor och minderåriga år 1930 och detta antal antages vara oförändrat under hela perioden 1913—1930 samt lönestegringen inom varje särskild kategori är den i statistiken konstaterade, blir den genomsnittliga lönestegringen för alla grupperna tillsammantagna under perioden i fråga 133 % per år, 141 % per dag och 186 % per timme. De indextal, som angiva den allmänna lönenivåns genomsnittliga höjd år 1930, om löneinkomsten år 1913 sättes = 100, bli således resp. 233, 241 och 286. Motsvarande indextal för övriga år i den undersökta perioden återfinnas i nedanstående tablå.

Indextal (*1913 = 100*)	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Levnadskostn.	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174	176	172	171	171	169	164
Löneinkomst:																	
per år o. arb.	100	107	120	143	200	256	294	271	208	202	211	216	220	224	220	231	233
» dag . .	102	108	120	146	207	266	309	305	223	213	214	220	223	223	225	232	241
» timme .	105	108	118	145	213	283	368	363	263	250	255	263	265	268	272	278	286
Reallön:																	
per år o. arb.	98	93	92	88	89	98	109	112	107	114	121	123	128	131	129	137	142
» dag . .	100	94	92	90	92	102	115	127	114	120	123	125	130	130	132	137	147
» timme .	103	94	91	90	95	108	137	151	135	141	147	149	154	157	159	164	174

Här utförda beräkningar hänföra sig emellertid uteslutande till penninglönerna. Genom att sammanställa nyssnämnda indextal med socialstyrelsens levnadskostnadsindex har man sökt beräkna, i vad mån fluktuationerna i penninglönerna äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor. Indextalen för de på så sätt beräknade reallönerna återges även i tablån här ovan.

Det framgår härav, att ända t. o. m. år 1918 stegringen för såväl dag- som timlönen var mindre än levnadskostnadsökningen, vilket innebär, att motsvarande reallöner under denna period voro lägre än utgångsåret 1913, men att från och med år 1919 förhållandet blivit det motsatta. Även årslönen har varit underkastad en liknande utveckling, fastän jämvikt mellan lön och levnadskostnader i detta fall inträdde först år 1920.

Sedan sålunda reallönerna ånyo passerat basårets löneläge (100), fortsatte de att stiga under hela den återstående delen av undersökningsperioden med undantag allenast för år 1922, som återförde det reala löneläget till ungefär 1920 års nivå. För år 1930 beräknas den reala årslönen ligga 42, daglönen 47 och timlönen 74 % över 1913 års nivå. Begränsar man, som förut skett i fråga om penninglönerna, undersökningen till att avse den egentliga industrien, finner man, att motsvarande stegringssiffror bli åtskilligt lägre eller för årslönen 36, för daglönen 39 och för timlönen 65 %.

Löneutvecklingen inom olika näringsgrenar. Fluktuationerna i penninglönerna ha emellertid ställt sig ganska växlande inom olika näringsgrenar. Undersöker man först löneutvecklingen sedan år 1913 för de manliga arbetarna, har ökningen av årslönen varit störst vid lastning och lossning, elektriska verkstäder, kommunala verk och byggnadsarbeten, bagerier, pressjästfabriker samt slakterier och konservfabriker, där årslönerna stigit med mellan 189 och 158 %. Minst per år och arbetare har ökningen varit inom följande industrigrenar: »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri, porslins-, kakel- och lergodsfabriker, päls- och skinnvarufabriker, hatt- och mössfabriker samt gummivarufabriker, för vilka grupper stegringen varierat mellan 73 och 96 %.

Riktar man därefter uppmärksamheten på de nominella årslönernas utveckling sedan toppåret 1920, finner man, att de största löne reduktionerna synbarligen ägt rum inom »annan» glasindustri, skofabriker, »annan» läder-, hår- och gummivaruindustri samt kristall- och småglasbruk, där minskningen varierar mellan 44 och 37 %. Frågar man efter de näringsgrenar, som förete de minsta rubbningarna i lönerna sedan 1920, framträda särskilt kommunala byggnads- och anläggningsarbeten, elektriska verkstäder, spårvägsdrift, slakterier och charkuterier samt tidningstryckerier, inom vilka näringsgrenar de manliga arbetarna endast fått sin årslön reducerad med mellan 4 och 13 %.

Det relativa löneläget för arbetare inom olika näringsgrenar. De genomsnittliga dag- och timlönerna för industriarbetare m. fl. under år 1930 inom olika näringsgrenar ävensom motsvarande löner under år 1913 framgå av diagram II, som visar, att lönevariationerna inom olika näringsgrenar äro betydande. Vid en mera ingående undersökning av en näringsgrens relativa löneläge måste emellertid hänsyn tagas till däri ingående företags lokalisering i dyrortshänseende, emedan löneläget bl. a. påverkas av levnadskostnaderna, såsom närmare åskådliggöres av diagram III. För att söka eliminera verkan på löneläget av näringslivets olika lokalisering i dyrortshänseende, ha i efterföljande tabell lönemedeltalen (a-talen) omräknats till samma levnadskostnadsnivå (riksmedeldyrhet) med användande av socialstyrelsens för 1931 års dyrortsgruppering uträknade levnadskostnadstal, varigenom erhållits de med b betecknade indextalen.

En granskning av tabellen visar, att de olika näringsgrenarnas placering på löneskalan merendels blir en annan, om man utgår från b-talen än om man låter a-talen vara bestämmande för graderingen. Endast 11 av de i tabellen redovisade industrigrupperna behålla sin ordningsplats oförändrad, medan 20 flyttas upp och 25 ned på skalan. Högre löneläge än efter de vanliga medeltalen finner man bl. a. vid kolgruvor, malmgruvor i mellersta Sverige, sprängämnesfabriker samt pappersmassefabriker, medan omvänt tvättinrättningar, kartongvarufabriker, bokbinderier o. d., choklad- och karamellfabriker samt färg-, olje- och parfymfabriker skjutits längre ned på skalan. För flertalet industrier blir emellertid icke endast den inbördes rangordningen förändrad utan även avståndet mellan medellönerna minskat. De gränser, inom vilka löneindextalen variera, ligga sålunda betydligt närmare varandra

Jämförelse mellan medellönerna för manliga arbetare inom olika näringsgrenar.

a = indextal räknade på bredvidstående vanliga medellöner
b = indextal räknade på med hjälp av levnadskostnadstal reducerade medellöner.)

Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per tim.	Indextal a	Indextal b	Näringsgrenar	Genomsnittlig löneinkomst i kronor per tim.	Indextal a	Indextal b
Gruvor o. anrikningsverk i norra Sverige	2·84	181	159	Porslins-, kakel- o. lergodsfabr.	1·21	94	98
Målning o. glasmästeri	2·17	168	150	Garverier	1·17	91	98
Egentligt byggnadsarbete	1·97	153	149	Konstgödningsfabriker	1·31	102	97
Lastning o. lossning	1·92	149	138	Hatt- o. mössfabriker	1·30	101	94
Spårvägsdrift	1·87	145	123	Mek. o. elektr. verkstäder	1·27	98	94
Sprängämnesfabriker	1·87	106	121	Järn- o. stålmanufaktur	1·17	91	94
Installationsarbete	1·72	133	117	Järn-, stål- o. kopparverk	1·09	84	94
Tobaksfabriker	1·62	126	113	Pappersbruk o. pappfabriker	1·08	84	94
Kommunala byggnads- o. anläggningsarbeten	1·62	126	111	Handel o. varulager	1·31	102	92
Statens verkstäder o. skeppsvarv	1·55	120	111	Päls- o. skinnvarufabriker	1·22	95	92
Pressjästfabriker	1·42	110	111	Tändsticksfabriker	1·10	85	92
Guld- o. silvervarufabriker	1·69	131	109	Tvättinrättningar	1·39	108	91
Bagerier	1·56	121	109	Metallmanufaktur	1·19	92	91
Bryggerier o. läskedrycksfabr.	1·54	119	109	Annan kemisk-teknisk industri	1·18	91	91
Grafisk industri	1·56	121	108	Råsockerbruk o. raffinaderier	1·10	85	91
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	1·50	116	108	Byggnadsämnesindustri	1·08	80	91
Statens elektr. linjearbeten o. kraftverk	1·40	109	106	Glasbruk	0·99	77	91
Pappersmassefabriker	1·21	94	104	Färg-, olje- o. parfymfabriker	1·24	96	89
Gruvor o. anrikningsverk i mellersta Sverige	1·18	91	104	Choklad- o. karamellfabriker	1·26	98	88
Kolgruvor	1·12	87	104	Kartongvarufabriker, bokbinderier o. d.	1·27	98	88
Kvarnar	1·88	107	103	Annan trävaruindustri	1·16	90	87
Skrädderier o. sömnadsfabriker	1·44	112	101	Sågverk o. hyvlerier	1·04	81	87
Försvarsväsendets intendenturverkstäder, förråd m. m.	1·38	107	100	Snickeri- o. möbelfabriker	1·04	81	85
Gummivarufabriker	1·21	94	100	Annan läder-, hår- o. gummivaruindustri	1·07	83	83
Slakterier o. konservfabriker	1·34	104	99	Åkerirörelse	1·22	95	82
Skofabriker	1·27	98	99	Spinnerier, väverier o. d.	0·92	71	74
Statliga ban- o. byggnadsarb.	1·24	96	98	Statliga sågverk o. d.	0·88	68	73
				Stenbrott o. stenhuggerier	0·79	61	73
				Torvindustri	0·75	58	72
				Samtliga grupper	1·29	100	100

hos b-talen än hos a-talen, i det att de förra växla mellan 72 och 159 och de senare mellan 58 och 181. Spridningen av samtliga i tabellen förekommande indextal återges här nedan:

	Antal indextal liggande inom intervallen										
	under 70	70–79	80–89	90–99	100–109	110–119	120–129	130–139	140–149	150 o. däröver	Samtliga indextal
a-tal	3	2	9	17	9	4	5	2	2	3	56
b-tal	—	4	8	20	13	5	2	1	1	2	56

Lönenivån för industriarbetare m. fl. ter sig sålunda mindre söndersplittrad, om lönerna korrigeras med hänsyn till industriens lokalisering i dyrortshänseende. Tänkbart är, att kvarstående olikheter i löneläget mellan olika industrier skulle ytterligare reduceras, om hänsyn även kunde tagas till arbe-

Diagram II. Genomsnittliga löneinkomster år 1913 och 1930 per dag och per arbetstimme för vuxna manliga arbetare.

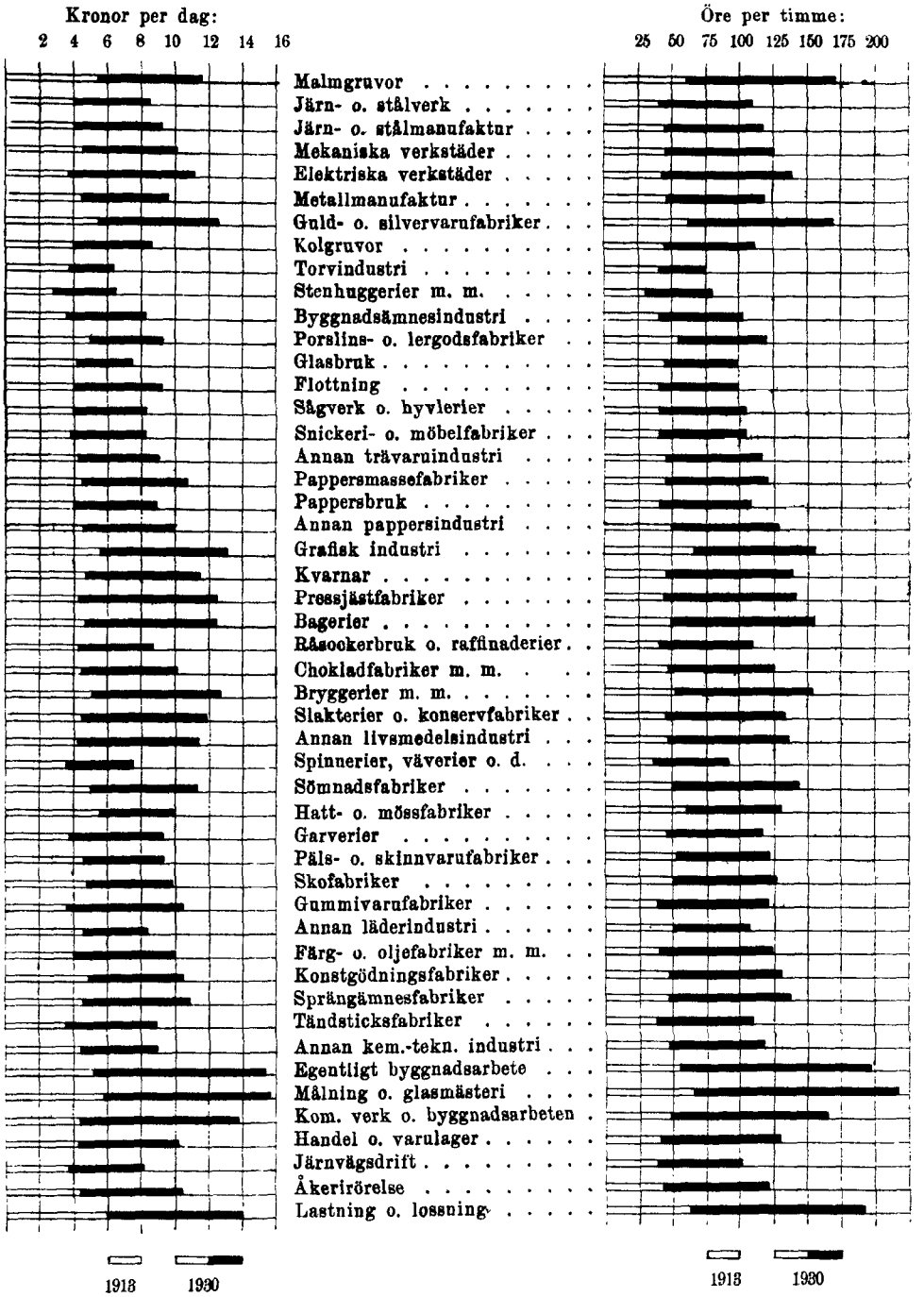
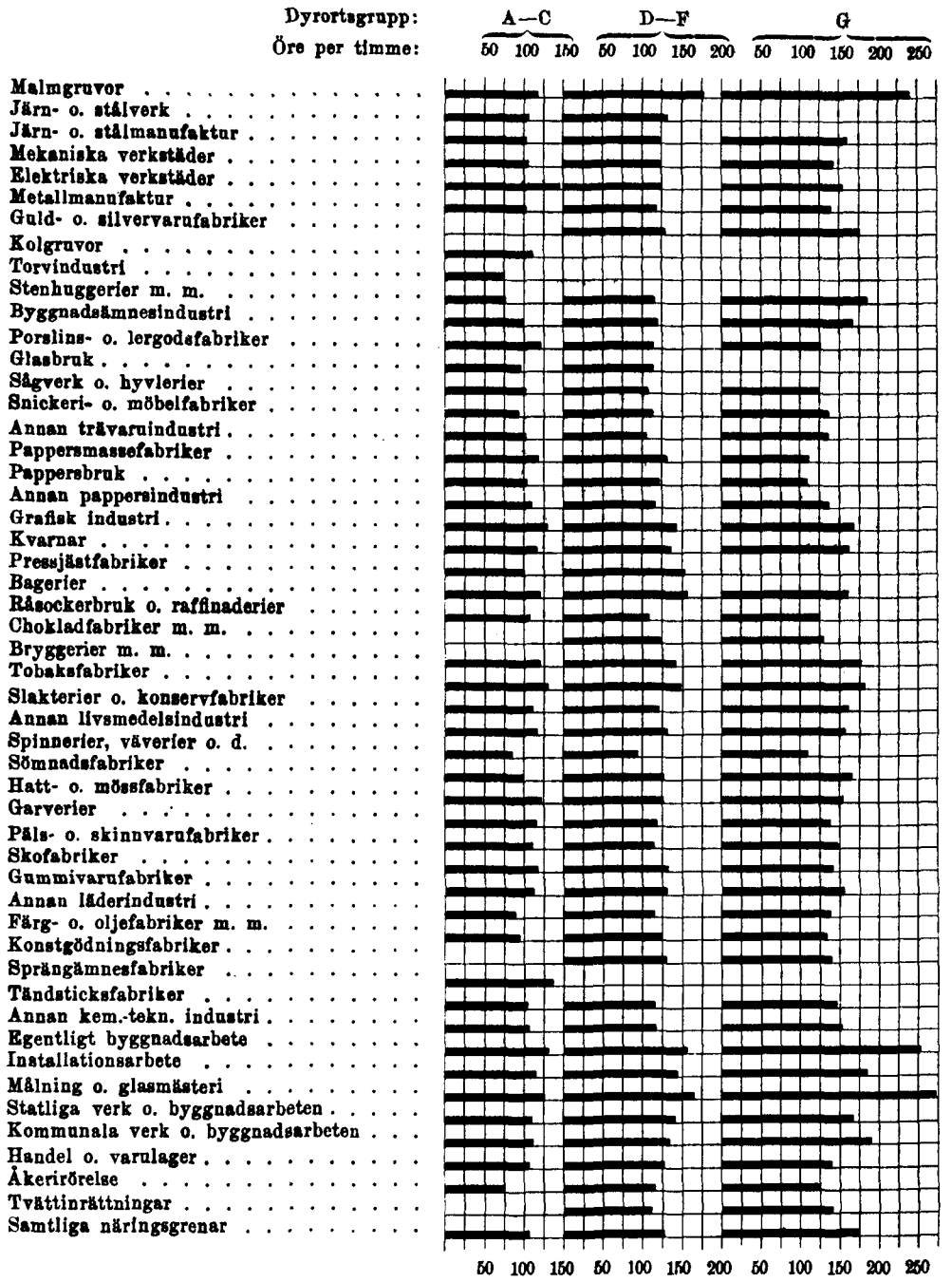

Diagram III. Löneläget för industriarbetare m. fl. inom olika dyrortsgrupper.

tarpersonalens eventuellt skiljaktiga sammansättning bl. med hänsyn till ålder och yrke. Framhållas må emellertid, att vid lönesättningen jämväl de särskilda industriernas betalningsförmåga är en viktig faktor.

Löneläget inom export- och hemmamarknadsindustrien. De framlagda sifferuppgifterna bestyrka det kända förhållandet, att det nuvarande löneläget i allmänhet är högre inom hemmamarknadsindustrierna än inom konkurrensindustrierna, om man under sistnämnda beteckning sammanfattar dels de egentliga exportnäringarna samt sådana företag, som visserligen till övervägande del arbeta för den inhemska marknaden men där möta kännbar konkurrens genom utländsk import. Lönesiffrorna synas emellertid visa, att om man allenast tar hänsyn till företag inom samma dyrortsgrupp, lönenivån ingalunda alltid ligger högre inom de »skyddade» branscherna än för konkurrensindustrierna. Beträffande landsbygden synes delvis motsatsen vara fallet, och det är egentligen först inom de högre dyrortsgrupperna, vilka övervägande omfatta större städer samt viktigare industriorter med starka fackorganisationer, som de »skyddade» industriernas högre lönenivå mera märkbart framträder.

Nödställda svenska sjömän i vissa främmande hamnar.

I sitt till Kungl. Maj:t den 14 februari 1931 avgivna yttrande angående ifrågasatt lagstiftning för omhändertagande av viss del av sjömans intjänta hyra framhöll socialstyrelsen, »att det i Antwerpen råder svåra missförhållanden, som äro anledning till att många svenska sjömän råka i nöd och elände», men »att man icke med samma bestämdhet kunde uttala sig om, huru det förhölle sig i fråga om andra hamnar än Antwerpen, då något material, motsvarande de Petriska protokollen, icke förefunnes».[1] Sedan det emellertid från utrikesdepartementet under hand meddelats, att vissa uppgifter rörande nödställda svenska sjömän i utländska hamnar förelåge även från andra konsulat än i Antwerpen, har socialstyrelsen företagit en undersökning av ifrågavarande uppgifter för år 1930 avseende vissa större europeiska och nordamerikanska hamnar. Materialet är ej på långt när så rikhaltigt och fullständigt som den protokollsamling från Antwerpen, som tidigare behandlats i ovannämnda yttrande, men innehåller likvisst en hel del för ämnet belysande omständigheter, vilka i samband med den tidigare företagna utredningen torde vara av betydelse för bedömande av frågan i dess helhet.

Undersökningen omfattade 329 från svenska konsulat till utrikesdepartementet inrapporterade fall av svenska sjömäns nödställdhet i utländska hamnar. Uppgifterna härröra från följande konsulat:

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 206—214.

I Amerikas förenta stater: Baltimore, Boston, Philadelphia, Mobile, New Orleans, New York, Norfolk och San Francisco;

i Storbritannien: Blyth, Glasgow, Hull, Irvine, London, Manchester, Middlesbrough, Newcastle, Plymouth, Port Talbot, Portsmouth, Swansea och West Hartlepool;

i Frankrike: Bordeaux, Boulogne, Calais, Dieppe, Dunkerque, Havre, Marseille, Rouen och Tréport; samt

i Nederländerna: Rotterdam.

Avsikten var från början att medtaga de större tyska hamnarna i utredningen, som skulle ha omfattat jämväl år 1929, men brist på tid och arbetskraft har nödvändiggjort en inskränkning av arbetet till ovannämnda hamnar.

Ur ålderssynpunkt fördela sig de hjälpsökande på följande sätt:

	Under 21 år	21–24 år	25–29 år	30–39 år	40–49 år	Minst 50 år	Tillhopa	Okänd ålder	Summa
New York	—	11	4	12	7	1	35	1	36
New Orleans	3	7	13	16	1	—	40	1	41
Andra amerikanska hamnar	2	4	6	6	3	—	21	2	23
London	2	3	3	2	—	—	10	5	15
Andra engelska hamnar	1	4	1	7	1	2	16	4	20
Bordeaux	2	6	8	12	1	—	29	1	30
Dunkerque	—	4	7	8	4	—	23	—	23
Le Havre	—	5	6	3	2	1	17	1	18
Marseille	—	2	8	9	1	—	20	1	21
Rouen	7	6	16	22	7	1	59	—	59
Andra franska hamnar	2	2	5	1	—	—	10	—	10
Rotterdam	1	6	5	11	7	2	32	1	33
Summa	**20**	**60**	**82**	**109**	**34**	**7**	**312**	**17**	**329**
Procent	6·4	19·2	26·3	34·9	10·9	2·3	100·0	•	•

Antalet nödställda under 21 år är anmärkningsvärt ringa, ett förhållande som också framträdde i de tidigare framlagda siffrorna från Antwerpen.

Av de 301 sjömän, beträffande vilka anställningsförhållandena närmast före nödställdhetens inträdande varit mer eller mindre kända, ha 162 tillhört besättningarna å svenska och 139 å utländska fartyg. Av de sistnämnda voro 45 norska, 37 brittiska, 24 amerikanska (Förenta staterna), 13 danska, 6 belgiska, 5 tyska, 4 holländska, 2 grekiska, 2 lettiska och 1 polskt fartyg. Senaste anställningstidens längd har uppgivits i 234 fall; fördelningen är som följer:

Intill 1 månad	63 (26·9 %)	3—6 månader	42 (18·0 %)
1—2 månader	67 (28·6 %)	över 6 »	23 (9·8 %)
2—3 »	39 (16·7 %)	Summa	234 (100·0 %)

Anledningen till tjänstens upphörande har kunnat angivas i 236 fall, fördelade som efterföljande tab. A utvisar.

Den tid, som förflutit mellan tjänstens upphörande och vederbörandes besök å konsulatet för erhållande av hjälp, har kunnat utrönas beträffande 220 sjömän och har likaledes växlat högst betydligt. Sju av dessa sjömän (3·2 %) ha redan samma dag anställningen upphört infunnit sig å konsulatet och begärt bistånd. Dessa fall hänföra sig till s. k. eftersegling, då sjömän, som försum-

Tab. A. Anledningen till tjänstens upphörande.

Konsulat	Sjukdom eller olycksfall (32 § sjöm-l.)	Tjänsteförseelse o. d. (33 § sjöm-l.)	Avmönstring på egen begäran	Avtalstidens utgång	Fartygets försäljn. eller uppläggn.	Rymning	Efterseglning	Venerisk sjukdom	Ej uppgiven anledning	Summa
New York	5	—	1	14	2	2	—	7	5	**36**
New Orleans	2	—	1	1	2	—	2	10	23	**41**
Andra amerikanska hamnar	—	—	3	5	1	—	—	7	7	**23**
London	6	2	—	1	1	—	—	5	—	**15**
Andra engelska hamnar	8	1	1	1	2	2	1	4	—	**20**
Bordeaux	4	1	7	—	—	1	2	9	6	**30**
Dunkerque	2	—	9	1	4	—	5	—	2	**23**
Le Havre	—	—	3	—	3	1	1	—	10	**18**
Marseille	1	2	2	—	—	3	1	2	10	**21**
Rouen	5	5	10	3	5	2	6	2	21	**59**
Andra franska hamnar	1	2	—	—	—	—	3	1	3	**10**
Rotterdam	2	2	10	7	—	—	6	—	6	**33**
Summa	**36**	**15**	**47**	**33**	**20**	**11**	**27**	**47**	**93**	**329**

mat infinna sig före resp. fartygs avgång, omedelbart därefter funnit sig helt utblottade och varit utan varje existensmöjlighet. Enahanda förhållande har rått i fråga om en del av de 24 sjömän (10·9 %), för vilka nämnda tidrymd uppgått till 1—3 dagar, och av de 27 sjömän (12·3 %), som dröjt 4—6 dagar, innan de anlitat konsulathjälp. Inom båda dessa grupper återfinnes jämväl största antalet av de sjömän, som på grund av sjukdom eller skada blivit skilda från tjänsten. I övrigt har mellantiden uppgått till 1—2 veckor för 45 sjömän (20·5 %), 2—3 veckor för 15 sjömän (6·8 %), 3—4 veckor för 18 sjömän (8·2 %), 4—8 veckor för 41 sjömän (18·6 %) och över 8 veckor för 43 sjömän (19·5 %).

I 206 fall ha resp. konsulathandlingar innehållit uppgifter rörande sjömännens kontanta tillgodohavande vid anställningens upphörande. Beloppen variera mellan 4 och 635 kronor, uppgå till sammanlagt 25 404 kronor och uppvisa, såsom av efterföljande tab. B framgår, en medelbehållning av omkring 123 kronor pr man. De lägre beloppen utgöra det stora flertalet och avse i regel sjömän, som å konsulaten avmönstrats från svenska fartyg, medan de högre tillgodohavandena tillhört svenska sjömän, som lämnat sin tjänst å utländska fartyg efter längre tids anställning.

Slutligen återfinnas i tab. B vissa uppgifter rörande av konsulaten utbetalade penningbelopp i form av sjukhus- och läkaravgifter, resor och direkta understöd m. m. För sammanlagt 280 sjömän uppgår summan av dessa belopp till 38 680 kronor eller en medelutgift pr man av omkring 138 kronor. Av nämnda summa ha 25 575 kronor åtgått till gäldande av kostnader för sjukhus- och lä-

Tab. B. Uppgifter om sjömännens tillgodohavande vid tjänstens frånträdande och om utbetalade konsulatunderstöd.

Konsulat	Hela antalet undersökta fall	Därav med uppgivet tillgodohavande		Utbetalade konsulatunderstöd			
		Antal fall	Belopp i medeltal, kr.	Antal fall	Belopp i kronor		
					Inalles	Medeltal per fall	Maximum
New York	36	19	177	31	7 680	248	1 100
New Orleans	41	40	145	39	14 331	367	1 230
Andra amerikanska hamnar	23	20	114	22	4 454	202	1 070
London	15	6	100	7	255	36	84
Andra engelska hamnar	20	10	113	12	786	66	190
Bordeaux	30	11	99	26	2 612	100	350
Dunkerque	23	16	104	17	345	20	77
Le Havre	18	8	176	16	644	40	298
Marseille	21	11	94	19	2 297	121	336
Rouen	59	39	105	56	2 422	43	920
Andra franska hamnar	10	5	74	9	254	28	92
Rotterdam	33	21	123	26	2 600	100	764
Samtliga	**329**	**206**	**123**	**280**	**38 680**	**138**	**1 230**

karvård för 103 sjömän, av vilka 49 behandlats för könssjukdomar med en kostnad av 17 752 kronor. Resterande 13 105 kronor synas ha utgått i form av direkta penningunderstöd och reshjälp till 177 sjömän. Medelkostnaden pr sjöman inom här nämnda tre kategorier blir sålunda 362 kronor för behandling av könssjukdomar, 144 kronor för behandling av andra sjukdomar och 74 kronor vid fall av annan nödställdhet.

Det hade varit önskvärt att för frågans mera fullständiga bedömande jämväl ha haft tillgång på uppgifter rörande de hjälpsökandes befattning å de fartyg, där de senast haft anställning. Sådana uppgifter föreligga emellertid endast beträffande 53 sjömän, av vilka 17 tillhörde däcksmanskapets, 26 maskinmanskapets och 10 kökspersonalens kategori.

Nära tredjedelen (107) av de i undersökningen ingående sjömännen ha vid tidigare tillfällen sökt och erhållit konsulathjälp. Antalet gånger sådan hjälp åtnjutits varierar mellan en och åtta, och vissa av de hjälpsökande betecknas kort och gott som »gammal konsulatkund», »notorisk bommare», »förfallen individ» o. d.

Om anledningen till den iråkade nödställdheten får man genom de meddelade uppgifterna endast en ofullständig uppfattning. Förutom de sjömän, som på grund av sjukdom eller skada i tjänsten blivit avmönstrade och efter tillfrisknandet hemsänts eller på annat sätt omhändertagits av konsulaten, förekomma talrika fall av hjälpsökande, vilka efter att av skilda anledningar ha slutat sin anställning ombord blivit utblottade under väntan på ny hyra. Ett ej obetyd-

ligt antal av dessa sjömän synas på anmärkningsvärt kort tid ha förslösat mången gång rätt ansenliga tillgodohavanden, medan andra enligt egen uppgift använt hela sin avräkning till kläder och uppehälle.

I övrigt förekomma i konsulathandlingarna vissa uppgifter, vilka, utan att giva anledning till någon generalisering, dock i sin mån belysa arten av det klientel, med vilket konsulerna mången gång ha att skaffa. Sålunda är det ganska vanligt, att hjälpsökande sjömän ej äro i besittning av identitets- eller andra papper, utan förklara, att dessa blivit dem frånstulna eller förkommit på annat sätt. Polisanhållanden för slagsmål och fylleri, häktning och fängelsestraff för stöld eller andra brott samt utvisning förekomma, om ock endast i enstaka fall, och ej heller synes det vara så ovanligt, att hjälpsökande på konsulaten uppträda berusade eller på annat sätt otillständigt. Att sjömän i väntan på hemförpassning måst på konsuls hemställan omhändertagas av polisen har då och då inträffat, liksom det även hänt, att sjömän, trots att de varit fullständigt utblottade, vägrat emottaga konsuls erbjudande om kostnadsfri hemsändning, eller att de avbrutit påbörjad hemresa och återvänt till utgångsorten för att inom kort ånyo anhålla om bistånd å konsulatet.

Det framhölls i socialstyrelsens här ovan åberopade utlåtande, att ett ej obetydligt antal av de vid konsulatet i Antwerpen hjälpsökande sjömännen ditförpassats från andra europeiska hamnstäder. För detta förhållande, som naturligtvis är ägnat att i avsevärd grad öka svårigheterna i Antwerpen, har givits ytterligare belägg vid undersökningen av här föreliggande fall. Sålunda framgår av de undersökta konsulathandlingarna, att under loppet av 1930 ej mindre än 69 nödställda sjömän förpassats till Antwerpen från franska hamnar, därav 35 enbart från Rouen.

Olycksfall inom sjömansyrket år 1930.

Socialstyrelsens årsredogörelse för olycksfall inom sjömansyrket omfattar för år 1930 ett sammanlagt antal av 1 669 olycksfall, därav 96 med dödlig utgång. Motsvarande siffror för 1929 voro 1 549 resp. 68, vadan en ökning i antalet av 8 resp. 41 procent är att anteckna. Denna ökning, som i sig själv är ganska anmärkningsvärd, torde emellertid relativt sett vara ännu större på grund därav, att fartygsuppläggningarna voro mera omfattande under 1930 än under 1929 och som en följd därav det aktiva bemanningsbeståndet mindre under det förstnämnda än under det senare året. Den avsevärda stegringen av antalet dödsfall är att hänföra till några under redogörelseåret inträffade större fartygskatastrofer, varvid ett flertal personer samtidigt omkommit.

Utredningen är grundad på dels från kommerskollegium införskaffade rapporter om sjöolyckor samt protokoll från sjöförklaringar och sjöförhör, uppgående till ett antal av sammanlagt 131, dels anmälningar om olycksfall i arbete inom sjömansyrket, insända till socialstyrelsen från yrkesinspektörerna, till ett antal av 1 631.

I 77 eller 4·6 % av samtliga fall voro de omkomna eller skadade utländska undersåtar, nämligen: 2 amerikanare (U. S. A.), 1 brasilianare, 13 danskar, 3 estländare, 10 finnar, 1 fransman, 1 italienare, 1 lett, 24 norrmän, 1 peruan, 1 polack, 1 portugis, 2 ryssar, 1 spanjor, 13 tyskar och 2 österrikare.

Olycksfallen fördelade sig med 1 608 å 759 maskindrivna fartyg, och 61 å 54 segelfartyg och pråmar. Antalet olycksfall för varje i undersökningen ingående fartyg växlar på sätt angives i nedanstående tablå:

	Antal fartyg, å vilka antalet olycksfall utgjort															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	14	16	44	48	54	Summa
Maskindrivna fartyg . .	425	163	80	39	22	12	7	2	3	1	1	1	1	1	1	759
Segelfartyg och pråmar	47	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	54
Summa fartyg	472	170	80	39	22	12	7	2	3	1	1	1	1	1	1	813

Dödsolyckorna voro fördelade på 49 maskindrivna fartyg och 7 segelfartyg. Av de förstnämnda hade 41 vardera ett, 3 två, 2 fyra, 1 fem, 1 fjorton och 1 femton dödsfall; de senare hade vardera ett olycksfall med dödlig utgång.

Olycksfallsintensiteten under årets olika månader framgår av nedanstående uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	S:a
Dödliga olycksfall:													
Maskindrivna fartyg . .	3	1	5	3	16	8	13	7	3	9	17	4	89
Segelfartyg och pråmar .	—	—	1	—	—	4	—	—	1	—	1	—	7
Icke dödliga olycksfall:													
Maskindrivna fartyg . .	105	107	99	84	133	118	165	159	141	129	139	140	1 519
Segelfartyg och pråmar .	2	2	4	1	8	5	4	10	5	6	4	3	54
Summa	110	110	109	88	157	135	182	176	150	144	161	147	1 669

Av samtliga olycksfall inträffade 65·2 % under fartygs uppehåll i hamn och 34·8 % till sjöss, medan motsvarande fördelning av dödsfallen var 34·4 resp. 65·6 %. Olycksfallen i samband med egentliga sjöolyckor utgjorde 3·4 % av samtliga, men nära 46 % av dödsfallen, vilket innebär en avsevärd stegring från föregående år; sistnämnda relationstal var nämligen för 1929 endast 3 % och för 1928 17·6 %.

Olycksfallens fördelning med avseende på orsaker, fartygscert, bemanningsspecialiteter och fartygens positioner vid olyckstillfällena framgår närmare av tabellen å sid. 994—995.

Det största antalet eller 14·2 % av samtliga olycksfall har förorsakats genom fall eller nedstörtande; härnäst kommer lastning och lossning med 11·5 %, förtöjningsarbete 8·6 %, ställningar, landgångar och lejdare 8·4 %, arbete med handverktyg av skilda slag 6·8 %, luckor och skärstockar 6·2 %, eldning och kollämpning 5·2 % samt fartygs framdrivningsmaskineri 5·1 %. Den relativa fördelningen av dödsfallen med avseende på orsaker ställer sig som följer: fartygskollision 21·9 %, fall och nedstörtning 17·7 %, fartygs försvinnande med man och allt 14·6 %, olycksfall under vistelse i land 10·4 %, förflyttning till och från fartyg vid landbesök 6·3 %, förlisning i öppen sjö 4·2 %, försvinnande från fartyg till

sjöss 4·2 %, arbete å fartygs utsida 3·1 %, segelmanöver 3·1 %, lastning och lossning 3·1 % samt brottsjöar 2·1 %.

Av de sjömän, som under redogörelseåret drabbats av olycksfall, ådrogo sig 577 så allvarliga skador, att de måste avmönstras från sina resp. fartyg. Av dessa avmönstringar ägde 434 rum i svenska och 143 i utländska hamnar. Enär dessa svårare olyckshändelser kunna i viss mån anses vara belysande för inom sjömansyrket förekommande arbetsrisker, angives här nedan berörda olycksfalls relativa fördelning på olika orsaker:

ställningar, landgångar, lejdare	11·8 %	olycksfall i land	2·6 %
fall å däck	9·5 »	nedfallande föremål	2·4 »
luckor och skärstockar	9·2 »	nedstörtande i lastrum	2·3 »
lastning och lossning	8·5 »	hjälpmaskineri	1·9 »
förtöjningsarbete	7·3 »	askhissning	1·9 »
eldning och kollämpning	6·9 »	ångpannor	1·7 »
handverktyg	4·9 »	skållning	1·7 »
framdrivningsmaskineri	4·5 »	*förflyttning till och från fartyg*	1·7 »
fall vid vistelse i lastrum	4·3 »	andra orsaker	14·0 »
brottsjöar	2·9 »	Summa	100·0 %

Olycksfallens relativa fördelning på de olika bemanningsspecialiteterna framgår av efterföljande uppställning, där för jämförelse angivas motsvarande medeltal för tioårsperioden 1920—29.[1]

	Olycksfall %		Dödsfall %			Olycksfall %		Dödsfall %	
	1930	1920–29	1930	1920–29		1930	1920–29	1930	1920–29
Befälhavare	5·8	6·9	8·3	9·8	Maskinmanskap	25·6	26·1	21·9	24·6
Styrmän	7·8	8·9	11·5	10·3	Köksper- manlig	10·2	7·6	8·3	4·5
Maskinister	8·4	8·8	6·3	5·7	sonal kvinnlig	3·4	3·3	—	3·2
Däcksmanskap	38·8	38·4	43·7	41·9	Summa	100·0	100·0	100·0	100·0

Beträffande olycksfallens tillkomst och förlopp föreligger i allmänhet intet nytt utöver vad som framkommit i tidigare redogörelser. Vissa av de under året inträffade olyckshändelserna äro dock av den art, att de förtjäna ett närmare omnämnande.

Genom *förlisning i öppen sjö* förolyckades i Kattegatt en mindre motorseglare, varvid samtliga ombordvarande, fyra man, omkommo.

Fartyget, som med last av majs var på resa söderöver, förde förutom full rumslast en del av lasten i tvenne över skeppsluckorna uppbyggda bingar. På grund av den rådande hårda nordvästvinden och den höga sjön har vatten antagligen inträngt i lastrummet ge-

[1] På grund av de ojämnheter i bemanningsbeståndet, som uppstått till följd av den tidtals omfattande tonnageuppläggningen under år 1930, har det ej varit möjligt att, som föregående år, anföra några jämförelsetal rörande den relativa fördelningen i bemanningsspecialiteter av samtliga de ombordanställda.

nom bingarnas fogar och otätheter mellan bingarna och däcket, varjämte kan antagas, att det hårt lastade fartyget samtidigt sprungit läck samt till följd av de båda nämnda anledningarna vattenfyllts och sjunkit.

Tvenne större *kollisionsolyckor*, den ena i Engelska Kanalen den andra i Skagerack, ha ägt rum under året mellan svenska och utländska ångare, därvid de förra förolyckades och sammanlagt nitton personer av deras besättningar omkommo. Å svenska kusten ha dessutom inträffat två kollisionsfall mellan svenska fartyg, vardera medförande förlust av ett människoliv.

Bland de större sjöolyckorna må omnämnas ett *försvinnande med man och allt.*

En kollastad ångare på resa från Danzig till svensk hamn under början av november månad siktades i Östersjön dagen efter avgången av ett annat fartyg, men har sedan dess ej avhörts, varför den måste ha sjunkit, därvid samtliga ombordvarande, fjorton man, omkommo. Utredningen beträffande denna sjöolycka har ej slutförts, varför anledningen till förlisningen ännu ej kunnat fastställas, men ser man fallet i samband med tidigare i kolfarten från Danzig inträffade olyckor, synes det ej uteslutet, att lastningsförhållandena utgjort en medverkande faktor jämväl i detta fall.

Slutligen må omnämnas en *kantringsolycka*, varvid en trälastad motorseglare med hela dess besättning, fem man, förolyckades i Östersjön. Ej heller i detta fall har den närmare orsaken till olyckan kunnat utrönas.

Sjutton sjömän ha ljutit döden genom *fall eller nedstörtning.*

En man, som efter arbete till väders firade sig ner längs en bardun, släppte taget och föll handlöst i däcket. En annan, vilken var sysselsatt med fastsurrande av ett livbåtskapell, förlorade av någon anledning jämvikten samt föll överbord och drunknade. Enahanda olycka träffade en man, som lösgjorde en i vantet fastsatt gaj, och en annan, som var i färd med uppriggning av solsegelsstöttor, rönte samma öde. En sjöman, som för att komma ned i en vid fartygets akter förtöjd livbåt äntrade utför fånglinan, släppte härvid taget och drunknade, och ännu en föll från mellandäcket å en i gång varande skärgårdsbåt ut genom en öppen sidoport och omkom likaledes genom drunkning. Övriga olyckshändelser av här berörda slag avse fall över bord från fartyg, som legat i hamn, och ha som regel föranletts av halkning i eller utan samband med arbete å däck. Ett antal av dessa fall ha ägt rum under rusets inflytande.

Genom *nedstörtande i lastrum eller kolboxar* ha fyra människoliv spillts.

En styrman, som med bistånd av några besättningsmän var sysselsatt med tillriggning av plankskydd för däckslast av koks, råkade, då han vid passerande av en öppen lucka fattade tag i en uppsatt, ännu ej fastgjord stötta, tillsamman med denna falla ned i underliggande lastrum, därvid han ådrog sig så svåra skador, att han avled. — En däcksman, som utförde arbete i ett fartygs mellandäcksrum, föll härunder genom en öppen och i mörker liggande mellandäckslucka ned i underrummet och slog ihjäl sig. — En prämskeppare, vilken vid prämens förtöjning förflyttade sig å däcket, råkade därunder halka och falla ned i prämens lastrum. — Slutligen omkom en eldare, vilken under slagsmål med en kamrat föll ned genom en öppen kolboxlucka. Även kamraten störtade ned i kolboxen, men kom undan med livet. Den omkomne var berusad.

Två sjömän ha *spolats över bord* av överbrytande sjö och omkommit, och tre ha ljutit döden vid *arbete på flotte eller ställning å fartygs utsida.* Av de sistnämnda fallen äro två av särskilt intresse, då de inträffat under ganska ovanliga omständigheter. Förloppet var som följer.

Tre besättningsmän å en ångare voro sysselsatta med målning utombords från en flotte vid fartygets akter. Härunder företogs, utan föregående varning, baxning av maskinen med påföljd, att ett propellerblad fångade flotten, varvid en av männen svårt klämdes mellan flotten och skeppssidan. Den skadade avled några dagar senare å sjukhus. — Det andra här åsyftade fallet ägde rum å ett större motorfartyg under resa till sjöss. Tre man voro från en ställning sysselsatta med målnings- och skrapningsarbete utombords, då en sjö oväntat slog till ställningen, varvid en av sjömännen föll i vattnet och drunknade. Det må anmärkas, att arbetet i fråga utfördes frivilligt mot särskild ersättning och att livlinor funnos till hands, vilka dock icke synas ha kommit till användning vid tillfället i fråga.

De i tabellen upptagna dödsfallen i samband med *segelmanöver och förtöjning* förete ej några omständigheter, som tarva särskilt omnämnande, och beträffande dödsfallet under *kollämpning* må endast anmärkas, att detsamma inträffat genom ras i en kolbox, varvid den därstädes sysselsatte lämparen kvävdes av de nedfallande kolen.

Det under rubriken *förgiftning* upptagna dödsfallet avser förgiftning medelst denaturerad sprit, som båtsmannen å ett större motorfartyg förtärt i avsikt att därmed berusa sig.

Beträffande de fem fallen av sjömäns *försvinnande från resp. fartyg* saknas närmare upplysningar. I fråga om tre av nämnda fall framgår emellertid av verkställda undersökningar, att vederbörande kort tid före upptäckten av deras försvinnande varit berusade och att de antagligen fallit över bord utan att någon ombordvarande varit vittne därtill.

Av de tio olycksfall med dödlig utgång, som inträffat under sjömäns *vistelse i land*, voro fem drunkningsolyckor. Tre sjömän blevo inom resp. hamnområden överkörda av växeltåg, en av automobil och en av spårvagn. I tre fall har kunnat fastställas, att de omkomna vid olyckstillfället varit berusade av spritdrycker, varjämte av tillgängliga handlingar framgår, att bristande belysning av hamnområdet i ett antal fall varit bidragande orsak till olyckorna.

Olycksfallen vid *förflyttning till eller från fartyg* i samband med landbesök voro sex, samtliga förorsakade genom drunkning. Tre sjömän omkommo sålunda vid ombordforsling medelst roddbåtar, vilka kantrade, en snubblade å kajkanten över en förtöjningstross, en föll i vattnet, då han från fartygets reling hoppade i land, och en föll baklänges från kajen mellan densamma och fartyget. Tre av de omkomna voro bevisligen berusade.

Tre olycksfall med dödlig utgång ha inträffat i samband med *lastning eller lossning*.

En sjöman, vilken tjänstgjorde som vinschskötare, blev då han skulle tillrättalägga hisswiren å lintrumman indragen i vinschen och svårt lemlästad. — En styrman, som befann sig å däcket invid en lucka, där lastning pågick, fick ett slag av en ombordhivad länga samt störtade ned i rummet och dödades. — Slutligen blev en i lastrummet med stuvning av last sysselsatt sjöman träffad i huvudet av ett från bomnocken nedfallande block och ögonblickligen dödad.

Slutligen må omnämnas, att fem sjömän omkommit under *badning* och att åtta *själva berövat sig livet*. Av de senare voro en styrman, en lättmatros, en eldare och fem personer tillhörande intendenturpersonalen.

Olycksfall inom sjömansyrket under år 1930, fördelade efter orsaker,

	Orsaker	Olycksfall å maskindrivna fartyg			Olycksfall å segelfartyg och prämar			Hela antalet olycksfall		
		Dödliga	Icke dödl.	Summa	Dödliga	Icke dödl.	Summa	Dödliga	Icke dödl.	Summa
1	Fartygs förlisning i öppen sjö	4	—	4	—	—	—	4	—	4
2	» strandning eller grundstötning	—	1	1	—	1	1	—	2	2
3	» kollision	20	10	30	1	—	1	21	10	31
4	» försvinnande med man och allt	14	—	14	—	—	—	14	—	14
5	» kantring	5	—	5	—	—	—	5	—	5
6	Fall från väders (rigg, skorsten, lastbom etc.)	1	9	10	—	1	1	1	10	11
7	» över bord från däck	10	4	14	2	—	2	12	4	16
8	» å däck	—	135	135	—	2	2	—	137	137
9	» genom luckor ned i lastrum, kolboxar etc.	3	20	23	1	3	4	4	23	27
10	» vid vistelse i lastrum, kolboxar, tankar o. d.	—	46	46	—	—	—	—	46	46
11	Nedfallande föremål	—	27	27	—	—	—	—	27	27
12	Brottsjöar	2	53	55	—	—	—	2	53	55
13	Arbete på fartygs utsida	3	3	6	—	—	—	3	3	6
14	» under segelmanöver	3	1	4	—	2	2	3	3	6
15	Styranordningar (för hand)	—	9	9	—	—	—	—	9	9
16	Förtöjning, förankring, bogsering o. d.	—	127	127	1	16	17	1	143	144
17	Bärgningsredskap (livbåtar o. d.)	—	11	11	—	—	—	—	11	11
18	Luckor och skärstockar	—	102	102	—	2	2	—	104	104
19	Ställningar, landgångar, lejdare m. m.	—	140	140	—	1	1	—	141	141
20	Fartygs framdrivningsmaskineri	—	85	85	—	—	—	—	85	85
21	» hjälpmaskineri, vinschar o. d.	—	37	37	—	—	—	—	37	37
22	Ångpannor och andra högtryckskärl	—	24	24	—	—	—	—	24	24
23	Eldning, kollämpning o. d.	1	86	87	—	—	—	1	86	87
24	Askhissning	—	26	26	—	—	—	—	26	26
25	Handverktyg	—	110	110	—	3	3	—	113	113
26	Rosthackning	—	21	21	—	—	—	—	21	21
27	Eldsvåda	—	5	5	—	—	—	—	5	5
28	Explosion (utom av ångpannor o. d.)	—	9	9	—	—	—	—	9	9
29	Förgiftning (av kolos o. d.)	1	1	2	—	—	—	1	1	2
30	Skållning av hett vatten, ånga o. d.	—	41	41	—	1	1	—	42	42
31	Försvinnande från fartyg till sjöss	4	—	4	—	—	—	4	—	4
32	» under vistelse i land	1	3	4	—	—	—	1	3	4
33	Olycksfall » » » »	10	43	53	—	2	2	10	45	55
34	Förflyttning till eller från fartyg vid besök i land	4	18	22	2	—	2	6	18	24
35	Lastning och lossning	3	172	175	—	17	17	3	189	192
36	Andra orsaker	—	140	140	—	3	3	—	143	143
37	Summa	89	1 519	1 608	7	54	61	96	1 573	1 669
38	därav: med dödlig utgång									
39	utan » »									
40	å maskindrivna fartyg									
41	å segelfartyg och prämar									

bemanningsspecialiteter och fartygens positioner vid olyckstillfällena.

Bemanningsspecialiteter														Fartygens positioner vid olyckstillfällena						
Befälhavare	Styrmän	Maskinister	Segelm., rorgängare, båtsm., timmermän	Matroser	Lättmatroser	Jungmän	Annan ej spec. däckspersonal	Donkeymän o. smörjare	Eldare o. motormän	Kollämpare	Manlig kökspersonal	Kvinnlig kökspersonal	Annan ej spec. personal	Kust- o. inre fart	Östersjöfart	Nordsjöfart	Oceanfart	Svensk hamn	Utländsk hamn	
1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	1
1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
1	3	4	—	1	5	1	1	1	6	2	4	—	2	2	8	16	5	—	—	3
1	1	2	1	—	2	2	—	—	3	—	2	—	—	—	14	—	—	—	—	4
1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	5
—	—	—	—	4	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	6	6
1	1	—	1	3	1	4	2	—	—	—	2	—	1	2	3	—	2	5	4	7
10	9	10	4	12	12	8	3	4	9	4	27	19	6	2	15	12	25	39	44	8
1	3	2	1	3	3	2	1	2	4	1	1	2	1	—	—	—	3	9	15	9
1	2	9	1	—	2	2	1	7	19	1	—	—	1	1	1	4	6	17	17	10
2	—	1	2	7	1	3	—	—	6	—	3	1	1	—	4	—	5	11	7	11
3	12	3	4	2	8	10	—	—	2	2	4	3	2	—	15	17	23	—	—	12
—	—	—	—	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	5	13
—	1	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	1	1	14
2	1	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	3	2	2	—	1	1	15
19	25	1	11	15	26	17	25	—	2	2	1	—	—	7	10	1	1	91	34	16
—	3	—	1	3	—	1	—	—	1	—	2	—	—	1	1	1	2	2	4	17
3	7	1	11	18	28	15	2	1	8	1	5	3	1	6	6	4	5	45	38	18
10	10	4	12	17	14	8	1	9	23	4	20	8	1	3	17	13	26	43	39	19
1	2	30	—	—	—	—	—	15	34	1	—	—	2	8	12	6	5	32	22	20
—	—	14	1	—	—	1	—	2	16	—	1	—	2	—	1	1	9	11	15	21
—	1	10	—	—	—	—	1	2	7	3	—	—	—	1	1	—	—	10	12	22
—	—	—	—	—	1	—	—	4	60	22	—	—	—	3	19	20	19	14	12	23
—	—	—	—	—	—	1	—	—	21	4	—	—	—	—	7	3	6	4	6	24
3	1	21	4	7	5	3	2	5	26	—	30	1	5	3	2	5	35	34	34	25
1	3	1	2	2	5	1	—	—	4	1	1	—	—	—	—	1	4	9	7	26
—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	2	—	27
—	—	4	—	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—	—	1	2	4	1	1	28
—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	29
1	1	2	1	—	2	2	1	1	6	3	15	7	—	4	3	2	8	17	8	30
—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	31
1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	32
9	6	6	3	1	3	—	2	4	9	1	5	3	3	—	—	—	1	32	22	33
1	2	2	—	1	6	1	1	1	5	1	1	2	—	—	—	—	—	9	15	34
16	20	6	7	30	21	23	55	—	6	—	6	—	2	—	1	—	2	160	29	35
7	13	5	6	16	9	9	2	5	19	5	37	8	2	3	11	8	37	44	40	36
97	**130**	**140**	**76**	**146**	**163**	**126**	**102**	**65**	**303**	**59**	**171**	**57**	**34**	**52**	**166**	**121**	**242**	**646**	**442**	37
8	11	6	4	6	14	14	3	3	15	3	8	—	1	6	32	19	6	10	23	38
89	119	134	72	140	149	112	99	62	288	56	163	57	33	46	134	102	236	636	419	39
75	123	140	76	139	157	118	94	65	303	59	169	57	33	48	160	120	242	606	432	40
22	7	—	—	7	6	8	8	—	—	—	2	—	1	4	6	1	—	40	10	41

Arbetslöshetsfrågans nuvarande läge i världen.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand*, Genève.

1. Arbetslöshetens omfattning i de största industriländerna.

I så gott som alla länder har eftersommaren och förhösten kännetecknats av en stegring i arbetslösheten, som betydligt överskridit den för säsongen vanliga. Att man här har att göra med en ytterligare skärpning av världsdepressionens verkningar på arbetsmarknaden framgår f. ö. därav, att försämringen denna gång inträtt så tidigt som i juli, medan eljest säsongverkningarna i flertalet länder pläga framträda först i september. Man kan därför vänta, att i flera länder och särskilt i Tyskland arbetslösheten skall bliva synnerligen svårartad under den stundande vintern, därest icke någon förändring till det bättre inträder, och att vidsträckta befolkningslager, som tryckts av en långvarig brist på arbetsinkomst, skola nödgas underkasta sig svåra försakelser.

Situationen på arbetsmarknaden uppvisar emellertid icke uteslutande mörka punkter. Såsom strax skall påvisas, har i Storbritannien inträtt en förbättring, i det totalantalet arbetslösa varit statt i oavbruten minskning alltifrån den med 28 september började rapporteringsveckan och intill 9 november, det senaste datum, för vilket, då detta skrives, uppgifter äro tillgängliga. Först skola emellertid meddelas en del arbetslöshetssiffror från de övriga viktigare industriländerna.

I Tyskland ter sig, som nämnts, ställningen mest oroväckande. Antalet registrerade arbetslösa uppgick i september till 4 354 983, varmed må jämföras motsvarande siffra för september 1930, som utgjorde 3 004 275. Här föreligger sålunda en ökning med inemot 50 %, vilken är att skriva på de extraordinära tidernas konto. Det relativa antalet arbetslösa steg enligt fackföreningsstatistiken till 35·0 % i september 1931, jämfört med 22·5 % i september 1930, vartill komma 19·9 % korttidsarbetare (13·0 % förra året). En stark nedgång visar också den på sjukkassornas medlemsstatistik grundade **sysselsättningsindex**, vilken för september 1931 utgjorde 92·9 gentemot 102·8 för september 1930 (medlemsantalet $^1/_1$ 1925 = 100). En liknande bild av hastigt fortskridande försämring lämnar arbetsförmedlingsanstalternas statistik över antalet arbetssökande.

Beträffande Förenta staterna har man först och främst att tillgå den av regeringen i januari 1931 verkställda räkningen inom 19 städer. Denna visar jämfört med en i april 1930 företagen räkning en ökning med icke mindre än 148 %, varvid dock bör erinras, att varken de absoluta eller de relativa tal, som framgå ur de bägge räkningarna, kunna anses utvisa ställningen inom unionen i dess helhet. I varje fall har handelsdepartementet på grundval härav beräknat, att 6 300 000 personer voro utan arbete i Förenta staterna i januari 1931;

av dessa skulle dock 220 000 endast vara tillfälligt permitterade. I fråga om utsikterna för den stundande vintern har styrelsen för American Federation of Labor inför kongressen i Vancouver under oktober 1931 framlagt en försöksuppskattning, slutande på 7 000 000 arbetslösa i januari 1932.

Att döma härav skulle man i Förenta staterna icke befara någon med Tyskland jämförlig ökning i arbetslösheten under de stundande månaderna. Snarare synes man där bereda sig på att överkomma den värsta krisen. Den officiella sysselsättningsindex, vilken hänför sig till förhållandena vid mer än 13 000 företag, med c:a 3 miljoner arbetare, ställde sig visserligen i september 1931 så lågt som 69·6 (1926 = 100), men visar ej någon mera markerad nedgång under senare tid. Att index för utbetalda löner, vilken grundar sig på en sammanlagd lönesumma om 70 miljoner dollars, nedgått så lågt som till 55·4 (1926 = 100), sammanhänger givetvis med företagna lönereduktioner.

Att arbetsmarknaden i Frankrike undergått en stark försämring på sista tiden, är mycket sannolikt; betalningssvårigheterna i Tyskland och valutadeprecieringen i andra länder måste ha haft en omedelbar återverkan på exportindustrierna, särskilt lyxindustrierna, ävensom på turisttrafiken. I brist på officiella uppgifter är man emellertid hänvisad till förmodanden eller rena gissningar beträffande arbetslöshetens omfattning. De på den föga effektiva arbetslöshetsförsäkringen grundade siffrorna, vilka angiva c:a 70 000 arbetslösa, lämna ingen ledning. I början av året meddelades officiösa uppgifter, gående ut på att de helt arbetslösas antal belöpte sig till 350 000 och de partiellt arbetslösa till 1 miljon, av vilka senare dock den alldeles övervägande delen arbetade 40 timmar och därutöver i veckan.

Sedermera ha blivit tillgängliga officiella uppgifter om antalet sysselsatta i större och medelstora industriella företag, vilka uppgifter synas sprida något ljus över ställningen. Dessa uppgifter insamlas månadsvis genom yrkesinspektörer och gruvingenjörer och hänföra sig i regel endast till företag med minst 100 anställda; i branscher, där stordrift icke är förhärskande, utsträckes dock undersökningen även till mindre företag, förutsatt att dessa kunna anses representativa. En indexsiffra beräknas på basis av sysselsättningens storlek under motsvarande månad föregående år, och den publicerade serien är följaktligen icke av fortlöpande karaktär. Dessutom är att märka, att undersökningens ram efter hand vidgats; i april 1931 omfattades av undersökningarna 8 355 företag med 2 679 419 arbetare eller det dubbla arbetarantalet gentemot januari 1931.

Indextalet för sistlidne september utgjorde 89·9, vilket tyder på en ökning i arbetslösheten med c:a 10 % sedan ett år tillbaka, vad de undersökta företagen beträffar. Med utgångspunkt härifrån och på basis av den nyss meddelade uppgiften om undersökningens omfattning i april 1931 skulle man komma till den slutsatsen, att arbetslösheten under de på september 1930 följande tolv månaderna ökats med något mellan 200 000 och 300 000 inom den större och vissa delar av den medelstora industrien. Tager man därjämte i betraktande, att det först publicerade indextalet, hänförande sig till december 1930, ännu uppgick till 95·8, men att indexen därefter oavbrutet nedgått, nödgas man antaga, att

arbetslösheten numera är avsevärt större än vid årets början, då som nämnts de helt arbetslösas antal officiöst uppgavs till 350 000. Allt som allt tyda uppgifterna på att Frankrike lider av en akut och sig alltmera tillspetsande arbetslöshetskris.

En helt annan bild möter oss i Storbritannien, där arbetslösheten sedan den med 28 september 1931 börjande rapportveckan och intill datum för senast föreliggande uppgifter (9 november) visat en oavbruten nedgång. Under sagda period av sex veckor belöpte sig nedgången i de arbetslösas antal till 140 848, varvid tillika bör erinras, att denna tid av året normalt brukar utmärkas av en ökning i arbetslösheten, som med ledning av senare års erfarenheter torde kunna uppskattas till mer än 100 000. Förbättringen är sålunda betydande och synes böra återföras på andra än helt tillfälliga orsaker.

Visserligen gäller förbättringen icke antalet helt arbetslösa; dessa ha i stället ökats med inemot 33 000 under perioden i fråga. Det är i stället korttidsarbetarna och de tillfälligt anställda, som bidragit till minskningen, uppgående för dessas del till c:a 174 000. Men detta har sin naturliga förklaring däri, att industrien i första hand söker att möta den stigande ordertillgången genom att fullt utnyttja den anställda arbetskraften. För övrigt finner man, att ökningen i antalet helt arbetslösa helt och hållet är en säsongföreteelse, som huvudsakligen givit sig tillkänna inom byggnads-, transport- och hotellindustrierna i landets sydligare delar. Inom de nordligare industridistrikten kan å andra sidan konstateras minskning även av de helt arbetslösas antal.

De industrier, som framför andra dragit fördel av förbättringen, äro bomulls-, ylle-, trikå-, motor-, sko- och kolindustrierna i landets norra och mellersta delar. En mycket välkommen lättnad har härigenom beretts flera av de av depressionen värst drabbade industrigrenarna.

Att det är omjusteringen av pundvalutans värde, som härvid spelat rollen av förnämsta eller t. o. m. uteslutande orsak, erkännes ganska allmänt i landet.[1] Detta förlänar ett alldeles särskilt intresse åt omslaget, som så bjärt kontrasterar mot den föregående tidens så gott som oavbrutet fortskridande försämring inom de stora industridistrikten. Att de s. k. tyngre industrierna ännu tagit ringa eller ingen del i förbättringen är knappast ägnat att förvåna. Ty dessa äro ju beroende av utvecklingen på längre sikt och kunna väntas komma att dragas med i en uppgående rörelse först i den mån nya förhållanden inom den kapitalkrävande produktionen hinna inställa sig och situationen på världsmarknaden ljusnar.

2. Frågan om arbetslöshetens orsaker och botemedlen.

Den alltjämt pågående diskussionen om orsakerna till världskrisen har icke kunnat undgå att befruktas av de senaste händelserna på det monetära området. Även de, som vidhållit sin uppfattning om krisen såsom varande i grunden

[1] Under de bägge rapportveckorna 26 oktober—9 november uppgives dock de registrerade helt arbetslösas antal i viss mån ha influerats av de nya skärpta bestämmelserna om villkor för erhållande av understöd.

industriell till sin karaktär och hänförlig till en missriktning av de produktiva krafterna, medgiva nu, att de monetära företeelserna trätt i förgrunden. Det cykliska konjunkturförloppet har, säger man på detta håll, lett till en finansiell kris, som i viss mån rubbat cirklarna för det fysiska och psykiska kretsloppet och därigenom förvärrat och förlängt krisen.

Å andra sidan kan konstateras en växande opinionsstämning för den monetära teorien, som lägger huvudskulden för krisen på bristfälligheterna inom världens penningväsen. Den på vissa håll sedan länge påpekade guldbristen, som i så hög grad skärpts genom den irrationella fördelningen av centralbankernas guldbehållningar, kan nu visas ha fått sin logiska utlösning i guldmyntfotens sammanbrott. Och i samband härmed blottas den sedan många är fortgående deflationsprocessen såsom en underliggande orsak till depressionen.

Det var den nära nog på dagen samtidigt med den tyska likviditetskrisens utbrott i mitten av juli publicerade engelska Macmillankommitténs rapport, som framför allt var ägnad att sprida ljus över sammanhanget. Med utomordentlig skärpa tecknades häri den föregående utvecklingen på varu- och arbetsmarknaderna i belysning av de monetära faktorerna. En generell dom fälldes över deflationspolitiken; för undgående av en allmän katastrof förklarades det vara nödvändigt att få till stånd en stegring av världsprisnivån, varpå borde följa en stabilisering av denna. Ytterligare förklarades, att allmänna prisnivån reglerades av köpkraftens förhållande till produktionsvolymen och att, eftersom penningpolitiken hade ett avsevärt inflytande på köpkraftens storlek, prisfallet i samma mån vore att betrakta som en monetär företeelse. Ur kommitténs betänkande kan dragas den utomordentligt viktiga slutsatsen, att någon automatisk justering av allmänna prisnivån icke äger rum, utan att härför erfordras medveten samverkan på det internationella planet mellan de för penningpolitiken ansvariga i olika länder, och härigenom har, såsom framhålles i en artikel i oktoberhäftet av internationella arbetsbyråns månadsskrift International Labour Review, ett nytt hittills försummat verksamhetsfält öppnat sig.[1]

Rörande verkningarna av prisfallet på arbetsmarknaden ansluter sig kommittén till den uppfattning, som gjorts gällande av bl. a. Sir Henry Strakosch. Dessa verkningar bestå i vissa förskjutningar av inkomstfördelningen och närmast i företagarinkomstens reduktion med påföljd, att driftsinskränkningar bliva nödvändiga. Internationella arbetsbyrån har också vid skilda tillfällen konstaterat, att ett starkare allmänt prisfall är ägnat att medföra arbetslöshet. Härom yttrar kommittén följande: »Vi anse, att den senaste ökningen av arbetslösheten i alla delar av världen, vilken åtföljts av en nedgång inom produktionen, i huvudsak kan tillskrivas nedgången i prisnivån, vilken icke åtföljts av någon motsvarande reduktion av i pengar uttryckta kostnader.»

Synnerligen skarp är den analys, som kommittén ägnar åt det internationella guldmyntfotsystemet. I princip förkastar icke kommittén detta system, men den påvisar, att det under efterkrigstiden haft helt andra verkningar än som avsetts. Framför allt har systemet kommit att lida av följande två grundfel. Det ena bestod däri, att de olika guldpariteter, som fastställdes av olika län-

[1] P. W. Martin: The international significance of the Macmillan report.

der vid återgången till guldmyntfot, på långt när icke stodo i lika proportion till rådande inkomst- och produktionskostnadsnivåer, uttryckta i resp. myntslag. I Storbritannien återställdes den gamla guldpariteten, vilket betydde en inkomst- och kostnadsnivå i sterling, som relativt sett var alltför hög och som på konstlad väg handikappade landets för internationell konkurrens utsatta industrier. I Frankrike och Belgien däremot fastställdes något senare en ny guldparitet, som på ett lika konstlat sätt gynnade dessa länders exportindustrier, åtminstone så länge som arbetslöner och andra produktionskostnader icke kommit att, i francs räknat, justeras uppåt. I andra länder fastställdes pariteter, som voro belägna mellan dessa ytterligheter. Allt detta var ägnat att rubba jämviktsläget inom världshandeln, som förut baserat sig på vissa normala proportioner mellan de i guldvärde uttryckta produktionskostnaderna. Att så skedde, behöver icke läggas guldmyntfotsystemet såsom sådant till last, utan berodde därpå, att återgången till en internationell guldmyntfot försiggick så planlöst.

Det andra grundfelet bestod däri, att den förut bestående organisationen för internationell långivning, vilken hade sitt huvudsäte i Storbritannien, underminerades. Ledarplatsen såsom långivare kom att intagas av Frankrike och Förenta staterna, vilka utövade denna sin nya funktion på ett godtyckligt sätt. Orsaken till denna omkastning i långivarförhållandet har man till stor del att söka i beskaffenheten av den uppgörelse, som träffades i fråga om krigsskulderna och varigenom Tysklands skadeståndsbetalningar kommo att så gott som uteslutande tillflyta nyssnämnda två länder. Härigenom uppkom en relativ försämring av Storbritanniens betalningsbalans, vilken verkade i samma riktning som den försämring av handelsbalansen, vilken hade sin rot i den nyss berörda disproportionen mellan fastställda guldpariteter och gällande produktionskostnader, uttryckta i resp. länders mynt.

Uppkomsten av nya fordringsägare på den internationella kapitalmarknaden behövde emellertid icke ha inverkat störande på guldmyntfotsystemet, därest dessa fordringsägare gjort samma bruk av inflytande betalningar, som Storbritannien haft för sed, nämligen till inköp av varor eller till utlåning på lång sikt. Så har emellertid icke skett, utan i stället har betalning till stor del krävts i guld eller i likvida fordringar på kort sikt. Under sådan förutsättning har det emellertid aldrig tänkts, att en internationell guldmyntfot skulle kunna normalt fungera.

Såsom ett botemedel mot världsknappheten på guld hänvisade Macmillankommittén bl. a. till den av nationernas förbunds gulddelegation föreslagna nedsättningen av banksedlarnas lagliga täckningsprocent. Samtidigt föranleddes emellertid kommittén att betvivla möjligheten av guldmyntfotens upprätthållande. Den ansåg sig likväl icke böra ingå på någon prövning av vilka åtgärder, som borde vidtagas i händelse av ett sammanbrott; två av kommitténs ledamöter, Sir Thomas Allen och Ernest Berin, yrkade dock i avgiven reservation, att en sådan eventualitet skulle tagas i närmare övervägande.

De synpunkter, som framlades i Macmillankommitténs betänkande, funno i synnerhet i arbetartidningen »Daily Herald» en mycket varm anhängare. »Times»

uttalade samma dag betänkandet offentliggjordes, att den däri uttryckta uppfattningen betecknade en ny doktrin, som aldrig skulle ha accepterats före kriget. »Men med hänsyn till det katastrofala sammanbrott av varupriserna, som vi nyss bevittnat — ett sammanbrott, som säkerligen i mycket stor utsträckning står i samband med monetära företeelser och som håller på att bringa världen till randen av finansiellt och ekonomiskt kaos — finnes mycket, som talar för en gemensam internationell kraftansträngning i syfte att få till stånd först en allmän prisstegring och härefter stabilisering.» Det omslag i uppfattningen, varom dessa ord vittna, har sedermera kommit att i Storbritannien bli bestämmande för allmänna opinionens inställning till den följande händelserika utvecklingen.

Den relativa enstämmighet om den monetära faktorns avgörande roll för prisutvecklingen och därmed för läget på arbetsmarknaden, som efter hand kommit till stånd i Storbritannien, återfinner man icke i Tyskland. I det följande skall i allra största korthet redogöras för en del tyska och franska uttalanden om krisens natur och de åtgärder, som därav påkallas.

I tyska landsorganisationens tidskrift »Die Arbeit» har den kände statistikern inom organisationens sekretariat Wladimir Woytinsky energiskt trätt in för en »aktiv världsekonomisk politik» med utgångspunkt från det nyss omnämnda förslaget av nationernas förbunds gulddelegation om en utdrygning av centralbankernas guldkassor genom den lagliga täckningsprocentens nedsättning, ävensom för den frigjorda köpkraftens användning för igångsättande av allmänna arbeten av nationell eller internationell karaktär enligt förslag av internationella arbetsbyråns direktör.[1] Gentemot Woytinsky förnekar emellertid i samma tidskrift Fritz Naphtali möjligheten av inverkan på prisnivån genom monetära åtgärder av något slag, och han motsätter sig varje samfälld internationell aktion. I stället föreslår han för lösning av Tysklands arbetslöshetsproblem och för igångsättande av allmänna arbeten inom landet upptagande av lån på fransk eller amerikansk marknad, när tillfälle därtill erbjuder sig. Även dr Alfred Braunthal ställer sig i oktoberhäftet av »Die Arbeit» skeptisk mot Woytinskys uppfattning av krisens natur och anser, att en lösning är att söka bl. a. i de internationella kreditförbindelsernas återställande. Framför allt varnar han mot en medveten inflation i Tyskland, sådan som kräves av det nationalsocialistiska partiet, och förklarar det vara rent av »obegripligt», att den engelska befolkningen kunnat finna sig i pundets depreciering utan att reagera genom uttag ur banker, uppsägning av krediter och lagring av förnödenheter.

I en ledande artikel i »Soziale Praxis» för den 8 oktober 1931 sysselsätter sig Frieda Wunderlich ingående med krisen, dess förutsättningar och möjligheten att komma ut ur densamma. Hon ser i den internationella kapitalrörelsens felriktning, i den växande protektionismen och den skärpta motsatsen mellan fordringsägar- och gäldenärländer en orsak till krisens förvärrande. Såsom botemedel för världskrisen lämnas anvisning å en liberalare kreditpolitik från centralbankernas sida (särskilt i Frankrike och Förenta staterna) samt en

[1] Soc. Medd. årg. 1931, sid. 488.

lösning av krigsskulds- och skadeståndsproblemen. Närmare preciseras detta såsom krav på samverkan mellan centralbankerna för bättre fördelning av guldförrådet samt reduktion av de politiska skulderna. Samtidigt varnas emellertid på det kraftigaste mot alla inflationssträvanden, vare sig på det internationella eller nationella planet, och såsom ett praktiskt mål uppställes t. o. m. det engelska pundets återförande till pari. Likaså förklaras en politik, som i Tyskland skulle gå ut på att finansiera allmänna arbeten genom »redeflationsexperiment», vara förkastlig. Såsom utväg förordas i stället sparande, reduktion av alla kostnadsfaktorer, överskottets användning till amortering och räntebetalning, vilket åter oundvikligen måste föra med sig kapitalförluster och levnadsstandardens nedsättning.

I samband härmed kan vara av intresse omnämna, att enligt uppgifter i pressen en av rikspresidenten tillsatt kommitté för uppgörande av plan till reduktion av levnadskostnadsnivån och produktionskostnaderna skulle möta stora svårigheter i lösandet av denna uppgift. Emellertid lär vara att förvänta ett uttalande från regeringshåll, som skulle gå ut på minskning av såväl arbetarlöner som tjänstemannalöner.

I Frankrike ställer man sig i officiösa uttalanden, t. ex. i »Le Temps», helt och hållet främmande till tanken på att världskrisen skulle ha förorsakats av några monetära faktorer. Den riktning, som kapital- och guldrörelsen tagit, förklarar man vara helt naturlig, och man synes i närvarande läge vilja förorda en nedskrivning av alla kapitalvärden och inkomster, d. v. s. en ytterligare deflation, på basis av de i guld uttryckta prisernas låga nivå. Typiskt för denna uppfattning är det av den ansedda veckotidskriften »L'Europe nouvelle» den 18 april 1931 utgivna, åt guldfrågan uteslutande ägnade specialnumret, vilket innehåller ett stort antal artiklar av rättslärda, politiker och finansmän. Innehållet kännetecknas därav, att såsom motto över den ledande artikeln i numret, författad av Charles Rist, satts följande uttalande: »Vilken roll har guldet spelat bland de mångfaldiga orsakerna till det världsfenomen, som krisen utgör? Ingen!»

Från den franska arbetarrörelsens sida synes man emellertid börja ägna ett visst intresse åt krisproblemets monetära aspekt, därtill föranledd av den senaste tidens händelser. I oktobernumret av den franska landsorganisationens tidskrift »L'Atelier» förekommer sålunda en ledande artikel om de monetära problemen. Woytinskys förut i största korthet refererade uppfattning om krisens verkliga natur och hans därpå grundade förslag till lösning underkastas en ingående granskning. Kravet på en utdrygning av centralbankernas guldreserver genom nedsättning av den lagliga täckningsprocenten förklaras vara i och för sig fullkomligt berättigat. En sådan åtgärd har också förordats av internationella fackföreningscentralen såsom ett medel bland andra att sanera den ekonomiska ställningen, samtidigt som man uttalat sig för en mera ändamålsenlig fördelning av disponibla guldförråd.

Men det betvivlas av artikelförfattaren i »L'Atelier», att den sålunda föreslagna åtgärden skulle kunna leda till en stegring av allmänna varuprisnivån. Någon automatisk relation förklaras icke råda mellan prisnivån och den till-

gängliga guldmängden, och en hel del oberäkneliga faktorer finnas, som kunna inverka rubbande på nämnda relation. Här spela bl. a. psykologiska förhållanden in, och den uppkomna bristen på förtroende har notoriskt övat stort inflytande på kreditkrisen och penningknappheten. Med den sänkta världsprisnivå, som på senare tid kommit till stånd, måste dessutom guldet under en avsevärd framtid anses vara fullt tillräckligt för varje framträdande behov därav. Till sist förklaras, att för närvarande saknas själva förutsättningen för den av Woytinsky förordade aktionen, nämligen möjligheten att uppna överenskommelse härom mellan centralbankerna.

Skall då, frågas det i artikeln, arbetarklassen förhålla sig helt passiv i kampen mot världskrisen? Härpå svaras nej, under hänvisning dels till de valutapolitiska åtgärder, som på nationell väg kunna vidtagas efter Storbritanniens och Australiens mönster (valutans depreciering), dels till ett direkt ingripande på världsproduktionens område genom internationella industriöverenskommelser. Gentemot Woytinskys allmänna förkastelsedom över den kommersiella skyddspolitiken anmärkes, att denna dock hittills varit den enda metod, som allmänt kommit att i praktiken tillämpas.

Av denna summariska översikt finner man, att om också fortfarande stor meningsskiljaktighet råder om krisens verkliga natur och dess yttersta orsaker, en stegrad uppmärksamhet dock kommit problemets monetära sida till del. I Storbritannien kan den monetära uppfattningen rent av sägas ha slagit igenom. I Tyskland träder det nationalsocialistiska partiet in för en extrem lösning på det fria myntväsendets grund, medan bland socialdemokraterna enstaka röster höjas för en internationell aktion i syfte att höja världsmarknadsprisnivån. Samtidigt förhåller sig dock den övervägande majoriteten inom sistnämnda grupp fientlig mot varje tendens i inflationistisk riktning. I Frankrike ställer man sig så gott som allmänt avvisande mot försöken att genom penningpolitiska åtgärder söka ingripa i konjunkturutvecklingen.

3. Frågan om valutadepreciringens inverkan på arbetsmarknaden.

Den i Macmillankommitténs utlåtande och framför allt i den förut omnämnda reservationen antydda nödvändigheten av guldmyntfotens övergivande, blev för Storbritanniens del verklighet den 20 september 1931. Exemplet följdes av ett stort antal länder, och i närvarande stund anses endast följande sex länder strikte tillämpa ett guldmyntfotsystem: Belgien, Frankrike, Förenta staterna, Japan, Nederländerna och Schweiz. Beträffande övriga länder har inträtt en depreciering av den nationella valutan, i många fall uppgående till 20 à 30 % av gamla parivärdet.

Att detta förändrade förhållande icke blivit utan inflytande på konjunkturutvecklingen och arbetsmarknaden inom de närmast berörda länderna erkännes så gott som allmänt, och från olika länder med deprecierad valuta inrapporteras en stegring i den industriella verksamheten. Meningsskiljaktighet råder däremot om, i vad mån dessa verkningar skola visa sig vara mera varaktiga. Ganska vanlig är den uppfattningen, att man här endast har att göra

med en övergående företeelse: i samma mån som valutadeprecieringen blir allmän i världen, bortfaller den tillfälliga fördel, som exportindustrierna i länder med deprecierad valuta eventuellt kunnat hämta av den egna valutans undervärdering gentemot guldvalutan.

Att i närvarande läge göra ett bestämt uttalande om utsikterna i detta hänseende är knappast möjligt. Visserligen har sedan sex veckor kunnat konstateras en oavbrutet fortskridande förbättring av arbetsmarknadens läge i Storbritannien, där statistiken över arbetslöshetens omfattning fyller även de högst ställda anspråk i fråga om tillförlitlighet. Härtill kommer ytterligare, att säsonginflytandet normalt får anses verka i riktning mot en försämring av läget. Men även med hänsyn tagen härtill synes det vara för tidigt att med någon grad av visshet uttala sig om de framtida utsikterna, så mycket mindre som man icke kan bilda sig någon föreställning om den framtida prisutvecklingen i de kvarstående guldmyntfotsländerna, framför andra Förenta staterna och Frankrike. Skulle dessa länder till följd av handelsbalansens försämring nödgas giva ifrån sig en del av det samlade guldförrådet, kunde en lättnad på guldmarknaden tänkas inträda och därmed tendensen till en stegring av de i guld uttryckta varupriserna vara given, förutsatt att efterfrågan på guld från övriga länders sida hålles inom snäva gränser. På denna väg skulle den av Macmillankommittén eftersökta stegringen i världens guldprisnivå kunna realiseras och sålunda en förutsättning för världskrisens hävande bliva uppfylld. I samma riktning kan ock tänkas verka den kreditlättnad, som avses med den i Förenta staterna upprättade National Credit Corporation.

I varje fall måste emellertid den här skisserade processen väntas taga tid, och dess verkningar på olika länders arbetsmarknad kunna först småningom tänkas inträda, så mycket hellre som säsonginflytandet verkar i försämrande riktning. Dessutom förmörkas utsikterna av det oroväckande läget i Tyskland och av den snabbt tilltagande depressionen i vissa guldländer, framför allt Frankrike. Ej heller kunna de genom allehanda restriktioner i valutahandeln och varuutbytet försämrade utsikterna för den internationella handeln antagas verka i annan än försämrande riktning för de av denna handel beroende näringsgrenarna.

I det stora hela och vad utsikterna på världsmarknaden beträffar, måste alltså ställningen betecknas såsom oviss, och den följande framställningen kommer därför att begränsa sig till en analys av valutadeprecieringens sannolika inverkan på de därav direkt berörda ländernas arbetsmarknad — med all reservation för de verkningar, som kunna framgå ur det nya världsmarknadsläget.

Att de för arbetsmarknaden förmånliga verkningarna av valutadeprecieringen skulle vara endast övergående inom resp. länder får icke utan vidare tagas för givet. Till en början bör beaktas, att vissa länder kunna väntas fasthålla vid guldmyntfoten, och fördelen av försäljning till dessa länder kan icke väntas helt och hållet eliminerad genom särbehandling i tullavseende o. dyl., för så vitt icke den ökade tullavgiften skulle komma att helt och hållet bäras av exportländerna i fråga, vilket ingalunda är säkert.

Vidare är framför allt att märka, att valutadeprecieringen i och för sig är liktydig med en utjämning av den förut bestående skillnaden mellan inhemsk prisnivå och världsmarknadsnivå till favör för den inhemska prisnivån, något som för de av deprecieringen berörda ländernas del kan sägas gå ut på en stegring av världspriserna i nivå med de inhemska. I det tänkta fallet, att samtliga världens länder läte sina valutor undergå depreciering, skulle detta betyda en proportionell stegring av hela världsmarknadens prisnivå, varmed den av Macmillankommittén såsom önskvärd betecknade stegringen av världsmarknadens prisnivå vore realiserad. Med den omfattning, som deprecieringen redan nått i världen, skulle sålunda detta önskemål kunna anses vara i avsevärd utsträckning tillgodosett.

Skulle den inhemska prisnivån (i vidsträcktaste bemärkelse) inom de av valutadeprecieringen direkt berörda länderna eller med andra ord levnadskostnadsnivån undergå en mot deprecieringen svarande stegring, vore detta visserligen ägnat att motverka de med deprecieringen följande fördelarna för näringslivet. Att något sådant skulle inträffa synes emellertid allt annat än sannolikt. Levnadskostnadsindex sammansättes nämligen till stor och alldeles övervägande del av utgiftsposter, vilka alls icke träffas av den varuprisstegring, som närmast betingas av deprecieringen. Detta förhållande belyses bäst därav, att sedan två år en katastrofal nedgång i världsmarknadens prisnivå kunnat äga rum, utan att därför levnadskostnadsnivån inom resp. länder företett någon däremot tillnärmelsevis svarande nedgång. En förskjutning i motsatt riktning av världsprisnivån — vilket som nämnt valutadeprecieringen i grunden innebär — kommer därför säkerligen icke att medföra någon proportionell stegring av levnadskostnadsnivån.

Rörande verkningarna av det nu beskrivna utvecklingsförloppet på löneNivån må här endast anmärkas, att det icke minst var hänsyn till önskvärdheten av att undvika allt för svåra rubbningar av denna nivå, som föranledde Macmillankommittén att förorda en planmässig aktion för stegring av världsmarknadens prisnivå. I viss mån kan, såsom förut redan anmärkts, kommitténs yrkande i denna punkt anses tillgodosett genom valutans depreciering — varvid dock i enlighet med det förut sagda bortses från de verkningar händelseförloppet på världsmarknaden i stort kan komma att öva på frågan om löneläget.

Valutadeprecieringen har givetvis närmast betydelse för exportindustrierna. Under förutsättning att de stimulerande verkningarna av deprecieringen icke motverkas av en försämring i världsmarknadsläget, böra emellertid även andra, av exportindustrierna direkt eller indirekt beroende näringsgrenar kunna röna fördelaktig inverkan. På detta sätt skulle — alltjämt med reservation för världslägets komplikationer — i sista hand arbetsmarknaden i dess helhet kunna draga nytta av den nya situationen på valutamarknaden, och detta även på ett mera varaktigt sätt.

4. Internationell planläggning av allmänna arbeten.

Under sina strävanden att söka nedbringa arbetslösheten, som lägger en så förkrossande börda på världen och i synnerhet på de europeiska länderna, har internationella arbetsbyrån, såsom tidigare redan omnämnts, lagt särskild vikt på anordnandet av allmänna arbeten, av nationell eller internationell omfattning, vilka, samtidigt som de erbjuda vissa tekniska möjligheter och hava ett ekonomiskt värde, skulle vara ägnade att avsevärt nedbringa antalet arbetslösa. I våras gjordes en hemställan till ett antal regeringar, huruvida de kunde angiva några arbeten av sådan karaktär, vilka bortsett från finansiella svårigheter vore möjliga att genomföra. Härpå ingingo åtskilliga svar, vilka i trots av sin något summariska karaktär visade, att tvivelsutan något i föreslagen väg kunde uträttas.

Frågan underställdes sedermera vederbörande specialkommittéer inom studiekommissionen för den europeiska unionen, vilka ställde sig gynnsamt till saken, varpå slutligen nationernas förbunds församling genom en resolution den 24 september 1931 uppdrog åt en av förbundets samfärdsel- och transitorganisation tillsatt undersökningskommitté att granska, samordna på internationellt plan och påskynda verkställigheten av konkreta förslag till allmänna arbeten från olika regeringars sida.

Genom förbundsrådets bemedling kom ett sammanträde till stånd med nyssnämnda undersökningskommitté i Genève den 14 och 15 oktober 1931 under ordförandeskap av generaldirektören för tyska järnvägarna dr F. Dorpmüller. Bland kommitténs ledamöter må nämnas ledamoten av svenska ingenjörsvetenskapsakademien, f. professorn P. G. Hörnell. Internationella arbetsbyrån är i kommittén representerad av tre av styrelsens ledamöter, en från varje grupp, jämte lika många suppleanter.

Kommittén beslöt att till samtliga medlemsstater ävensom övriga stater, vilka deltaga i förhandlingarna inom europeiska studiekommissionen, utsända en skrivelse med anhållan att delgiva nationernas förbunds generalsekreterare alla av dem framlagda positiva förslag avseende allmänna arbeten. I och för skyndsam behandling skulle förslagen vara tillräckligt genomarbetade, så att de kunde ingående prövas ur teknisk och ekonomisk synpunkt samt med hänsyn till möjligheten av deras finansiering. Sålunda borde de medgiva en noggrann uppskattning av kostnaden för arbetena, antalet erforderliga dagsverken och sättet för arbetstillfällenas fördelning i tidshänseende. Möjligen kunde samma arbete, utfört enligt olika metoder, leda till anställandet av olika stora arbetsstyrkor. I alla dylika fall skulle de olika metoderna beskrivas och resp. kostnadssummor angivas. Sistnämnda uppgifter borde kompletteras med uppgift å inbesparade utgifter för arbetslöshetsunderstöd, genom vilka en del av kostnaderna för arbetena kunde bestridas.

Vad beträffar de principer, efter vilka arbetena skulle utväljas, uttryckes i skrivelsen den meningen, att med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden valet borde i stor utsträckning göras beroende av arbetenas produktiva beskaffenhet, med avseende därvid fästat å vad det ekonomiska läget krävde.

Enligt kommitténs uppfattning borde arbeten, som krävde en relativt stor arbetsstyrka, icke tillgripas utom av tvingande lokala eller andra skäl, därest icke utförandet bidroge att avhjälpa den rådande ekonomiska krisen. Därför borde för närvarande icke komma i fråga några förslag innebärande ökning av den ekonomiska eller industriella utrustningen i länder, där redan förefintliga resurser i sådant hänseende icke fullt utnyttjas eller kunna finna ekonomisk användning; kommittén anser det icke vara önskvärt, att nytt kapital investeras i anläggningar, som kunna leda till sådan påföljd. Däremot borde vid rådande förhållanden företräde givas åt anläggningar, vilka i gynnsamt fall kunde leda till icke en ökning av produktionsmedlen, utan en bättre distribution av fabricerade varor eller livsmedel samt minskade produktions- och transportkostnader för dylika, varigenom nya avsättningsmarknader skapades eller nya köpare tillkomme; syftet härmed borde framför allt vara att förbättra existensförhållandena i länder, där arbetslösheten är särskilt svår eller där den industriella utrustningen icke är tillräcklig.

Vid sidan av statsarbeten hänvisar kommittén i skrivelsen till förslag, som kunna ha ingivits till regeringarna av samfälligheter eller enskilda, vare sig de äro av internationell eller av nationell omfattning, och vilka icke kommit till utförande. Kommittén anhåller att få del av dylika förslag, därest de nått ett tillräckligt framskridet stadium, ävensom av regeringarnas yttranden däröver.

I skrivelsen tillägges, att det är högeligen önskvärt, att de förslag, som skola underställas kommittén, snarast möjligt inkomma till nationernas förbunds generalsekreterare och, vad beträffar arbeten upptagna under punkt A. i nedan återgivna frågeformulär, före den 1 december i år; under den närmaste tiden därefter skall kommittén sammanträda för granskning av ingivna förslag.

Ovan refererade skrivelse, som utsändes den 19 oktober 1931, åtföljdes av här i översättning återgivna frågeformulär:

A. Finnas beträffande de arbeten, vilka åsyftas i regeringens förslag, redan godkända arbetsplaner innefattande kostnadsberäkning?

B. I annat fall, inom vilken tid kunna arbetsplanerna färdigställas eller upprättas?

Föreslås det, att staten själv eller annan offentlig myndighet skall upprätta eller färdigställa arbetsplanerna?

Kan uppgiften i fråga överlämnas till en blivande entreprenör eller koncessionsinnehavare?

Vilken skulle vara den approximativa kostnaden för de undersökningar, som kunna erfordras för upprättande av färdiga arbetsplaner?

En fullständig arbetsplan bör i regel innehålla:

1. Motivering.
2. Allmän teknisk beskrivning och ritningar.
3. Kostnadsberäkning och utgifternas fördelning allt efter som de skola täckas:
   a) ur statsbudgeten;
   b) ur annan offentlig myndighets budget;
   c) medelst inhemskt eller utländskt lån.

4. Arbetets approximativa varaktighet med fördelning därav, i förekommande fall, på flera etapper.
5. Det beräknade sannolika antalet dagsverken.
6. Material, installationer och utrustning, som skall komma till användning, ävensom i förekommande fall utgifter för beredande av logi, kost och läkarvård åt arbetarna.
7. Underhålls- och driftkostnader för arbetena.
8. Räntabilitetskalkyl för arbetena och amorteringsplan.
9. Legislativ och administrativ regim för arbetenas utförande: Skall arbetet utföras i statlig regi eller på entreprenad? Kan koncession lämnas? Kunna utländska bolag ingiva anbud?
10. Statsgaranti eller annan garanti för upptagna lån.

Allmänna anvisningar.

1. Förekomst av arbetslöshet inom var och en av de industrier, som beröras av de föreslagna arbetena, ävensom ställningen beträffande arbetslöshetsunderstöd i dessa industrier.

   Sammanfattning av gällande sociallagstiftning inom landet, vad beträffar arbetstidens reglering, socialförsäkring, sjukkassor m. m. inom nämnda industrier.
2. Medgiver lagen användande av utländsk arbetskraft och utländskt material eller utrustning? I sådant fall, anser man det nödvändigt för arbetets utförande att komplettera inhemsk arbetskraft och utrustning med utländsk och i vilken utsträckning?
3. Allmänna anmärkningar.

Socialstyrelsens utlåtande över förslaget till steriliseringslag.

Avgivet den 5 november 1931.

Genom remiss den 3 juli 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen avgiva utlåtande över betänkande med förslag till steriliseringslag, avgivet den 30 april 1929 av särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga.[1] Till åtlydnad härav får socialstyrelsen anföra följande.

Vid behandlingen av sociala frågor av principiell innebörd har socialstyrelsen vid mer än ett tillfälle haft anledning vidröra problem, vilka direkt peka på önskvärdheten av lagligen reglerade steriliseringsåtgärder. De väsentligt förbättrade sociala välfärdsanordningar, som följt med vår tids humanare åskådning och stigande medkänsla för de vanlottade i samhället, med den ökade ekonomiska förmågan samt med läkarvetenskapens stora framsteg, få i och för sig utan tvekan betraktas såsom ett av de mest glädjande dragen i modernt samhällsliv. Det kan emellertid ej förbliva, att den ökade sociala omvårdnaden, vilken åsyftar de svaga och vanlottade i samhället, tillika erbjuder möjligheter för det socialt undermåliga människomaterialet ej blott att hålla sig uppe i den mildrade kampen för tillvaron utan också att sätta till världen och — ofta blott med samhällelig hjälp — bevara en samhällsoduglig avkomma.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1929, sid. 585.

Vid behandlingen av sociala problem ställer man sig också allt oftare den frågan, huruvida samhället kan avstå från att använda sig av de numera humana medel, som läkarvetenskapen förmår anvisa, till förebyggande av att barn sättas till världen, vilka synas förutbestämda att bliva allenast en börda för samhället och för vilka livet ofta gestaltar sig som ett glädjelöst elände. Det råder här enligt socialstyrelsens mening ingalunda något motsatsförhållande mellan läkarvetenskapliga, sociala och humanitära indikationer för ett steriliseringsförfarande; tvärtom äro dessa vanligen nära sammanflätade med varandra och peka oftast med stor samstämmighet i en viss riktning.

Socialstyrelsen vill därför bestämt förorda, att man utan uppskov söker förverkliga de önskemål, som göra sig gällande på detta område, genom att flytta steriliseringsförfarandet innanför den positiva lagstiftningens råmärken.

När man sålunda beträder ett principiellt nytt lagstiftningsområde, ligger det i sakens natur, att den största varsamhet är av nöden, liksom man också har anledning att bestämt varna mot alla högt spända förväntningar på sterilisering såsom ett snabbt verkande universalmedel mot vissa sociala svårigheter. Förvisso komme erfarenheterna att nogsamt visa, att den omedelbara effekten av en lagstiftning i ämnet att börja med bleve mycket blygsam och att denna först i det långa loppet skulle lända till avsett gagn.

Det nu föreliggande lagförslaget kännetecknas av en genomgående strävan till den allra största försiktighet och varsamhet. Det vill emellertid synas, som om denna i och för sig erkännansvärda strävan drivits så långt, att effekten av den föreslagna lagen måhända skulle bliva motsatsen av den åsyftade. Förslaget hotar att med sitt ängsliga kringgärdande av läkarens rätt att sterilisera äventyra en redan nu förekommande, ytterligt försiktigt bedriven och — socialstyrelsen veterligt — aldrig klandrad steriliseringsverksamhet.

Socialstyrelsen har haft tillfälle att taga del av medicinalstyrelsens utförliga utlåtande i ämnet och får anmäla, att styrelsen för egen del i allt väsentligt biträder däri anförda synpunkter.[1]

Även enligt socialstyrelsens mening är den största svagheten i förslaget, att det helt bygger på frivillighetens princip. Det kan nämligen till en början starkt ifrågasättas, om icke ett frivilligt förfarande redan nu får anses rättsligt erkänt och om ej, såsom från flera håll hävdats, den föreslagna lagen med alla sina förbehåll faktiskt skulle inskränka den fria prövningsrätt härutinnan, som läkaren redan får anses äga.

Det synes enligt styrelsens mening icke föreligga skäl att kringgärda läkarens fria prövningsrätt, där förfarandet grundar sig på frivillighet. Till stöd härför kan anföras, att fall av olämplig frivillig sterilisering från läkares sida veterligen aldrig påtalats. Och några betänkligheter ur socialetisk synpunkt torde ej behöva hysas. Det torde vara föga sannolikt, att den enskilde på grunder, som måste underkännas ur sådan synpunkt, skulle påkalla en så allvarlig och för hans framtida liv så ingripande åtgärd som ett definitivt berövande av fortplantningsförmågan dock innebär. Om framställningar härom dock mot förmodan i undantagsfall skulle göras, förmodar styrelsen, att läkaren med tillbörlig ansvarskänsla skulle avböja att lämna sin medverkan.

Vidare torde principen om ett på samtycke grundat frivilligt förfarande enligt förslagets intentioner knappast kunna upprätthållas beträffande vissa grupper av människor, där förfarandet för närvarande finge sin måhända största betydelse, nämligen, bland andra, imbeciller.

Det problem, som det här gäller att lösa, avser just att fastslå en samhällets rätt att förebygga en fortplantning, vilken samhället icke kan godtaga såsom tillåtlig.

Den försiktighet, som här dock påkallas, synes böra komma till uttryck på sådant

[1] Se Svenska läkartidningen årg. 1931, sid. 1411 ff.

sätt, att lagstiftningen icke kategoriskt *påbjuder* utan allenast *medgiver* tvångsåtgärder på vissa indikationer.

Vid angivandet av själva indikationerna bör hållas i minnet, att ärvtlighetsforskningen tillhör naturvetenskapens yngsta discipliner. Den öppnar emellertid vida perspektiv, vilka visat sig ägnade att locka och stimulera forskningen världen runt. De positiva vetenskapliga resultat, som redan uppnåtts, äro i själva verket ofantliga — säkerligen vida större än lekmannen i allmänhet föreställer sig — och man torde ha anledning hoppas, att nya stora vetenskapliga landvinningar på området skola följa i snabb takt.

Under sådana förhållanden synes det föga lämpligt att förläna lagstiftningen en sådan avfattning, att denna, för att svara mot tidens krav, finge utgöra ett tid efter annan ändrat registratur på sådana landvinningar. Tvärtom synes det angeläget, att lagen endast erbjuder en allmänt hållen, naturligt tänjbar ram för en faktisk utveckling, som stöder sig på vetenskapens framsteg.

Lagen synes böra medgiva sterilisering med tvång i de fall, där grundad anledning finnes att antaga, dels att individen eljest kan komma att fortplanta sig och dels att avkomman i sådant fall ej skall bliva samhälleligt livsduglig.

Vid tillämpningen av regler med sådant allmänt innehåll torde indikationerna i vissa fall kunna ställas på rent läkarvetenskapliga grunder. Härvidlag borde alltså läkarens bedömande i väsentlig mån vara utslagsgivande.

Men det finnes också fall, där individens vandel så uppenbart gör honom oduglig och ovärdig att fylla faderskapets eller moderskapets plikter, att samhället icke kan i passivitet tolerera, att han prokreerar sig. Låt vara att man härvid mången gång kan skönja även konstitutionella bristfälligheter, ligger dock bedömandet i dylika fall i viss mån utanför läkarens område och bör ske ur övervägande sociala synpunkter.

Vare sig indikationerna böra ställas på övervägande läkarvetenskapliga eller på övervägande sociala grunder, ligger emellertid i själva tvångsförfarandets natur städse ett starkt framträdande socialt syfte. Den varelse, vars tillblivelse man med tvång vill förebygga, betraktar man dock alltid ur synpunkten av hans ställning såsom samhällsindivid.

Det lärer ej kunna ifrågasättas, att läkaren skulle äga att på eget ansvar vidtaga en tvångsåtgärd, även om indikationerna läte sig aldrig så klart fastställas på såväl läkarvetenskapliga som sociala grunder, exempelvis där en imbecill kvinna redan fött flera barn, vilka visat samma andliga undermålighet, och skäl funnes antaga, att hon skulle alstra ytterligare avkomma med samma dåliga utrustning.

Det synes därför böra träffas anordningar, vilka medgiva att, där tvångsåtgärder kunna ifrågasättas, bedömandet städse sker ur såväl läkarvetenskaplig som social synpunkt. Huru ett organisativt underlag för ett sådant bedömande lämpligen skall kunna åstadkommas, påkallar ytterligare utredning. Många olika anordningar kunna härvid ifrågakomma.

Till en början bör tillses, att man utan att tillskapa en onödig, stor pappersorganisation likväl erhåller ett arbetsdugligt lokalt organ, vilket smidigt kan anpassa sig efter de faktiska förhållandena. Det bör särskilt beaktas, att det ursprungliga initiativet till att bringa en steriliseringsåtgärd under övervägande kan utgå från flera olika håll.

Sålunda torde initiativ kunna utgå från kommunala myndigheter, oftast kanske från barnavårdsnämnderna, som fått att vårda ärvtligt starkt belastade barn, eller från fattigvårdsstyrelser, bland annat vid deras omhändertagande av imbecilla. Även från andra förefintliga kommunala organ torde initiativ understundom kunna väntas utgå.

Vidare torde ej sällan förekomma, att den enskilde läkaren i sin praktik kommer i beröring med fall, där en fortplantning synes böra förebyggas, om så påkallas med anlitande av samhällets tvångsmakt. Även enskilda lekmän — exempelvis anhöriga

eller förmyndare — kunna givetvis också få sin uppmärksamhet riktad på fall, där man på goda grunder anser sig böra söka bringa till stånd undersökning, huruvida sterilisering borde vidtagas.

Dessa från olika håll framkommande så att säga preliminära initiativ böra uppenbarligen göras till föremål för undersökning på enhetligt sätt. För sådant ändamål erfordras ett specialorgan, detta för övrigt redan av det skälet, att läkarvetenskapen därvid självfallet städse bör finnas företrädd.

Måhända kunde den anordningen träffas, att man i fall av behov anförtrodde de uppgifter, som här närmast avses, åt den initiativtagande eller annan läkare jämte tvenne lekmän såsom likaledes ansvariga bisittare. Dessa finge givetvis förordnas i närmare angiven ordning, exempelvis av länestyrelsen eller möjligen av kommunens barnavårdsnämnd. Styrelsen föreställer sig, att de merendels kunde förordnas för uppdraget från fall till fall. I de största städerna kunde däremot kanske tänkas bisittare med fasta förordnanden för viss tid, vilka bisittares medverkan läkaren ägde påkalla.

Även om möjlighet öppnas för tillskapandet av en sådan institution, synes tvekan kunna råda, om man åt denna bör anförtro att träffa det slutliga avgörandet. Det kan nämligen ej fördöljas, att avgörandet — erinras må, att här endast åsyftas tvångsåtgärder — får ett visst släkttycke med ett domfällande, låt vara av alldeles specifik natur. Vidare behöver knappast nämnas, att man i rättssäkerhetens intresse bör uppställa de starkaste garantier mot missbruk. Slutligen är det ej blott ur rättssäkerhetens synpunkt utan även för det ifrågasatta rättsinstitutets utveckling av den största betydelse, att garantier skapas för en enhetlig lagtillämpning.

Styrelsen föreslår därför, att den ifrågasatta lokala nämndens uppgifter begränsas till att bliva av utredande natur. Härmed skulle dock till fullo kunna tillgodoses det viktiga önskemålet, att alla de i varje särskilt fall inverkande omständigheterna behörigen beaktades. Nämnden skulle hava att vid sina framställningar följa upprättat detaljerat formulär.

Att på nämndens framställning fälla det slutliga utslaget bör enligt styrelsens mening anförtros åt en för ändamålet upprättad central institution av specialdomstols karaktär, jämförlig exempelvis med interneringsnämnden. Denna synes böra bestå av en domare ur den högre jurisdiktionen, förslagsvis en ledamot eller f. d. ledamot av högsta domstolen såsom ordförande och två ledamöter, av vilka den ene borde vara läkare med insikter och erfarenhet inom ärvtlighetsforskningen, och den andre vara förtrogen med socialt välfärdsarbete.

Nämnas må, att här förordade förfarande vid tvångssterilisering i viss mån skulle bliva analogt med förfarandet vid tvångsinternering av alkoholister, nämligen i så måtto att ett lokalt specialorgan erhölle de utredande uppgifterna, under det att avgörandet träffades av annan myndighet. Givet är dock, att denna den utredande uppgiften hos den lokala nämnden — liksom fallet är beträffande nykterhetsnämnderna — materiellt sett skulle få en väsentlig betydelse för ärendenas avgörande.

I detta sammanhang vill styrelsen också uttala sin anslutning till en av medicinalstyrelsen framförd tanke på obligatorisk rapportering över samtliga fall, där sterilisering verkställts, sålunda även i de fall, där frivilligt förfarande tillämpats. Härigenom skulle tvivelsutan skapas ett ur många synpunkter värdefullt uppgiftsmaterial. Emellertid är det av synnerlig vikt att den strängaste diskretion upprätthölles, alldeles speciellt i fall av frivillig sterilisering. Med hänsyn härtill borde vederbörandes namn icke utsättas i akten. Detta kunde i stället angivas i ett förseglat konvolut, som medgåve en identifiering av den i rapporten avsedde. Konvolutet finge endast öppnas i händelse rättsliga skäl det påkallade och medgåve.

En lagstiftning efter här angivna intentioner lärer ej kunna baseras på det föreliggande, på helt andra principer uppbyggda förslaget. Åtskilliga nya, här ej närmare berörda spörsmål inställa sig också, så snart man ifrågasätter tvångsförfarande, bland annat spörsmålen om verkställandet av centralmyndighetens utslag

samt i vissa mån om kostnaderna. En principiell omarbetning bör därför enligt socialstyrelsens mening ske. Därvid torde jämväl böra beaktas flera av andra myndigheter gjorda påpekanden i detaljfrågor, vilka kunna komma under omprövning även vid en sådan omarbetning. Så till exempel synes det kunna ifrågasättas, om man, såsom skett i förslagets 9 §, bör föreskriva, att sterilisering skall verkställas å lasarett eller sjukstuga av där anställd läkare. Att exempelvis betaga en gynekolog möjligheten att i förekommande fall verkställa sterilisering å en kvinna på barnbördshus synes knappast motiverat eller lämpligt. Liksom en läkare har att bedöma, om han själv eller annan läkare skall företaga en blindtarmsoperation, ävensom den tjänliga platsen för operationen, utan att denna fråga reglerats i lag, synes jämväl här berörda fråga kunna lösas utan särskilda lagföreskrifter.

Under åberopande av det anförda hemställer socialstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte förordna om ny utredning i ämnet.

Internationella arbetsorganisationen.

Nya publikationer från internationella arbetsbyrån.

Av socialrådet *Erik Sjöstrand*, Genève.

Arbetslöshetsproblem under 1931.

Unemployment Problems in 1931. (Studies and Reports, Series C, No. 16.) 1931. 280 sid. Pris kr. 5: 60.

Förevarande volym innehåller dels ett utdrag ur direktör Thomas' årsredogörelse till arbetskonferensens sammanträde 1931, i vad denna berör arbetslöshetsfrågan, dels följande för styrelsens arbetslöshetskommitté i januari 1931 framlagda promemorior: av prof. Albert Hahn om »Missförhållanden beträffande den internationella fördelningen av kapital såsom orsak till arbetslöshet»; av prof. Maurice Ansiaux om »Störningar i internationella handeln och deras inverkan på arbetslösheten»; av prof. L. Hersch om »Befolkning och arbetslöshet»; av doc. G. D. H. Cole om »Löner och arbetslöshet»; av arbetsbyrån själv om »Arbetslöshet och monetära fluktuationer» samt om »Rationaliseringens inverkan på arbetstillgången».

I direktörens redogörelse återgives först och främst den vid arbetsbyråns styrelsesammanträde i januari 1931 på förslag av styrelsens arbetslöshetskommitté antagna resolutionen i ämnet, vilken, såsom på sin tid redan omnämnts i dessa Meddelanden, uppräknar ett antal industriella, monetära, kommersiella och demografiska faktorer, vilka kunna anses ha bidragit till arbetslösheten. Såsom botemedel angivas sådana åtgärder som vidare utveckling av den offentliga arbetsförmedlingen och arbetslöshetsförsäkringen, anordnandet av allmänna arbeten av nationell eller internationell omfattning, internationell samverkan för förflyttning av arbetare och kolonisation samt internationell samverkan i allmänt ekonomiskt hänseende. Beträffande frågorna om arbetstid och arbetslön nåddes icke enighet om något gemensamt uttalande.[1]

Det framhålles i redogörelsen, att resolutionen icke gör anspråk på att lämna någon ofelbar förklaring av arbetslöshetskrisen eller att meddela anvisning å någon slutlig lösning av densamma. Snarare är den att betrakta som en handledning vid utforskning av problemets olika faser och som ett försök till framställning av de grundsatser, som böra vara ledande för internationella arbetsorganisationens politik.

---

[1] Se Soc. Medd. årg. 1931, sid. 224.

De olika i resolutionen uppräknade förklaringsgrunderna kommenteras ingående i direktörsredogörelsen, liksom också de olika delarna av det positiva handlingsprogrammet.

Härtill fogas några »Nya betraktelser» i ämnet, vilka erbjuda ett särskilt intresse. Däri framhålles, att hela den apparat, som erfordras för att åvägabringa jämvikt mellan produktion och konsumtion, givetvis undandrager sig arbetsorganisationens kontroll och dessutom kräver tid för att kunna funktionera. Vad som erfordras är positiva och omedelbara resultat, låt vara inom en begränsad ram, till gagn för de arbetslösa. Därest organisationen beslutsamt koncentrerar sig på sist antydda uppgifter, även med risk att överskrida sitt egentliga verksamhetsområde, kan den utöva en stimulerande verkan på den mera omfattande aktion, som kräves för att organisationens egna åtgärder skola bära frukt.

Vidare framhålles, att ännu för några år sedan alla sakkunniga betraktade återkommande perioder av depression och arbetslöshet såsom något oundvikligt. Man knappast drömde om sådana omfattande sociala åtgärder som internationell arbetsförmedling, reglering av arbetares förflyttningar, arbetslöshetsförsäkring o. s. v. I våra dagar revolterar man nästan allmänt mot ett sådant betraktelsesätt. Arbetslöshetens fasor ha blivit nästan olidliga för den moderna uppfattningen. Det hänvisas till uttalanden av socialistiska internationalens styrelse i augusti 1930, av president Hoover inför amerikanska bankföreningen den 2 oktober 1930, av ekumeniska konferensen i Stockholm 1925 m. fl. uttalanden av innebörd, att samtiden kräver ett energiskt inskridande mot arbetslösheten. En sådan uppfattning kunde också anföras till stöd för yrkandena på en planmässig organisation av samhällsekonomien.

Slutligen meddelas ett utdrag ur en av Committee on Recent Economic Changes i Förenta staterna 1929 avgiven rapport angående nödvändigheten av det ekonomiska livets avbalansering, så att en viss jämvikt upprätthålles mellan produktion och konsumtion. I samband härmed erinras om vår ökade kunskap på det ekonomiska och sociala området samt anställas en del betraktelser angående inkomstfördelningen, förhållandet mellan kapitalbildning och konsumtion m. m. Slutligen understrykes den synnerligen allvarliga innebörden av det ännu olösta problem, som härutinnan uppställer sig för den moderna civilisationen.

Arbetslöshetsproblem i Förenta staterna.

Unemployment Problems in the United States. (Studies and Reports, Series C, No. 17.) 1931. V + 112 sid. Pris Kr. 2: 55.

Under ovanstående titel utgav internationella arbetsbyrån för några månader sedan en av byråns vicedirektör utarbetad redogörelse för läget på arbetsmarknaden i Förenta staterna, vilket arbete numera även föreligger på franska och tyska språken.

Redogörelsen grundar sig på uppgifter, som inhämtats under författarens senaste besök i Förenta staterna, då han varit i tillfälle att på nära håll studera krisens utveckling i detta land.

Första kapitlet ägnas åt en uppskattning av arbetslöshetens utbredning i Förenta staterna samt en kritisk granskning av de uppgifter, som stå till buds för verkställande av en sådan uppskattning. I de följande tre kapitlen redogöres för orsakerna till arbetslösheten i Förenta staterna med en analys av de olika faktorer, som medverkat till nedgången i konsumtionen, samt för verkningarna av den maskinella utvecklingen och rationaliseringen inom industri och jordbruk, med särskild hänsyn tagen till den s. k. tekniska arbetslösheten. I de sista två kapitlen redogöres för de åtgärder, som vidtagits för att bistå de arbetslösa, samt de förslag till stabilisering av arbetsmarknaden i framtiden, som för närvarande hålla på att debatteras. I form av bilagor återgivas dels den rapport, som avgivits av den av internationella arbetsbyråns styrelse tillsatta arbetslöshetskommittén, dels tre resolutioner, som antogos av internationella handelskammaren vid dess sammanträde i Washington under maj månad.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. De inom ecklesiastikdepartementet tillkallade ungdomsarbetslöshetssakkunniga hava under ordförandeskap av rektor G. A. Mosesson avgivit en promemoria till ecklesiastikministern, innefattande vissa preliminära förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten under den stundande vintern.

Förslaget avser att i ökad omfattning bereda arbetslös ungdom tillfälle att under den nödtvungna ledigheten förkovra sina insikter och färdigheter och att därunder bereda dem livets nödtorft i form av arbetslöshetshjälp.

Sakkunnigeförslaget innehåller, såsom i promemorian betonas, intet principiellt nytt. Kursverksamhet för arbetslösa har som bekant under arbetslöshetskommissionens medverkan bedrivits alltsedan år 1916. De sakkunniga förorda emellertid dels vissa praktiska anordningar och dels vissa smärre jämkningar, allt i syfte att möjliggöra, att kursverksamheten kan bringas att svälla ut till att svara mot det sannolikt icke oväsentligt ökade behovet under den stundande vintern.

Med ungdom åsyfta de sakkunniga i förslaget ej blott gossar och flickor i uppväxtåldern, utan även mognare ungdom upp till 25 år, detta särskilt med hänsyn till att arbetslösheten ofta är mest tryckande i dessa högre ungdomsåldrar.

Någon ändring i den allmänna grundsatsen, att hjälp i första hand skall beredas genom produktivt arbete jämväl i vad rör arbetslös ungdom över 18 år, förordas ej. Emellertid är tillgången på reservarbete under nu rådande arbetslöshet enligt sakens natur knapp i förhållande till behovet.

Sakkunnigeförslaget går ut på att giva kursverksamheten sådana både mera omfattande och fastare former, att den för ungdomens vidkommande kan betraktas såsom en arbetslinje, ur vissa synpunkter jämförlig med reservarbete. En verklig arbetsprestation skall alltså avkrävas ungdomen vid kurserna.

Vid bevistandet av för ändamålet anordnade kurser, här kallade reservkurser, skall understöd, benämnt reservkurshjälp, enligt sedvanliga grunder kunna beredas kursdeltagarna. Någon garanti för att understödet skall kunna utgå under hela kursperioden anses ej kunna lämnas, enär företräde städse skall liksom hittills lämnas åt erbjudet arbete i öppna marknaden, men avsikten är, att kurserna skola planeras under sådant hänsynstagande till arbetslöshetens sannolika varaktighet, att den arbetslösa ungdomen faktiskt kan beräknas fullfölja en kurs såsom ett avslutat helt under bibehållande av reservkurshjälpen.

Reservkurserna böra städse tillkomma allenast på initiativ av de kommunala arbetslöshetskommittéerna och skola ställas under ledning av särskilda provisoriska kursbestyrelser. Kurserna skola erhålla en bestämd praktisk inställning, åsyftande att bibringa den arbetslöse insikter och färdigheter, som äro ägnade att göra honom bättre rustad att möta arbetsmarknadens krav. Någon specialiserad yrkesutbildning torde emellertid ej annat än i undantagsfall kunna ifrågakomma med hänsyn till kursernas enligt sakens natur korta varaktighet. Helst förorda de sakkunniga dock kurser med yrkesbetonad inriktning, såvitt möjligt anordnade i anslutning till våra yrkesskolor.

Där sådana kurser icke låta sig anordna eller ock ej kunna erhålla en mot behovet svarande elevomslutning, förordas kurser av allmänbildande natur. Särskilt tryckes härvid på att kurserna skola avse att bibringa eleverna exakta kunskaper i de på livets olika verksamhetsområden grundläggande ämnena.

De sakkunniga hava skisserat kurser av olika typer, men avstått ifrån att uppgöra detaljerade kursplaner. Det har nämligen ansetts, dels att tillgång till fullt användbara kursplaner redan finnes och dels att arbetet förnämligast nu bör inriktas på att uppgöra planer

för kurser, vilka individuellt svara mot förutsättningarna i varje särskild ort. Härvid bör hänsyn tagas till en mängd olika lokala faktorer, såsom arbetslöshetens allmänna struktur, det sannolika elevantalet, tillgången på lärarkrafter, lokaler och undervisningsmateriel, näringslivets allmänna inställning i bygden o. s. v. Dessa mångskiftande förutsättningar låta sig näppeligen fångas i enhetliga schabloner. I stället föreslå de sakkunniga, att inom arbetslöshetskommissionen anställes en särskild konsulent, förtrogen med såväl arbetsmarknads- som undervisningsfrågor, vilken i mån av behov skall kunna tillhandagå de lokala myndigheterna med råd och anvisningar i alla de mångskiftande praktiska frågor, som för de lokala myndigheterna inställa sig vid kursers anordnande.

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under oktober 1931. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av oktober till 57 143, varav 17 507 hänförda till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) under månaden framgår av följande sammandrag:

	Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)		Antal arbetslösa	Ökning (minskn.)
Jordbruk	2 036	+ 1 036	Närings- o. njutningsmedelsind.	332	+ 97
Skogshushållning	8 098	+ 3 934	Kemisk-tekn. o. belysningsind.	217	+ 61
Gruvdrift och malmförädling	4 472	+ 1 002	Trämasse- och pappersindustri	1 222	+ 442
Jord-, sten- och glasindustri	5 408	— 1 119	Grafisk industri	53	+ 18
Metall- och maskinindustri	4 488	+ 1 261	Industri och hantverk, ej spec.	779	+ 199
Trävaruindustri	6 827	+ 1 530	Sjöfart och fiske	602	+ 246
Byggnadsverksamhet	2 156	+ 1 025	Handel och samfärdsel m. m.	1 899	+ 606
Läder-, hår-, gummi- o. d. ind.	164	+ 46	Husligt arbete	54	+ 31
Textilindustri	154	+ 30	Arbete, ej hänf. till annan grupp	18 043	+ 6 298
Beklädnadsindustri	139	+ 23	Summa	57 143	+ 16 766

Vid arbetslöshetskommissionens reservarbeten sysselsattes vid månadens utgång 7 254 arbetare. Antalet i gång varande arbetsföretag utgjorde 99 mot 95 vid månadens ingång.

Vid kommunala reservarbeten (utan statsbidrag) sysselsattes 5 459 arbetare samt vid s. k. statskommunala arbeten (kommunal regi med statsbidrag) 1 358 arbetare. Härförutom uppburo 2 540 personer kommunalt arbetslöshetsunderstöd och 3 501 personer kontant understöd med statsbidrag.

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under oktober till 1 473 496 kronor samt under årets tio första månader till sammanlagt 12·1 miljoner.

Dansk lag om utsträckt arbetslöshetshjälp. Den 19 oktober 1931 utfärdades i Danmark tvenne av riksdagen strax förut beslutade lagar, som i den offentliga diskussionen gått under den gemensamma beteckningen krislagarna. Den ena lagen avser en tillfällig skattelättnad för vissa jordbrukare, den andra införande av en extraordinär hjälp åt arbetslösa under tiden intill den 1 maj 1932. Sambandet mellan de båda lagarna bestod däri, att det konservativa partiet satt genomförandet av skattelättnaderna som villkor för sitt bifall till arbetslöshetshjälpen, medan arbetarpartiet gjort motsvarande förbehåll i fråga om den senare lagen. Genom samverkan mellan dessa partier erhölls den för lagkomplexets antagande erforderliga riksdagsmajoriteten, mot vänsterpartiets röster.[1]

Lagen om arbetslöshetshjälp innebär rätt till kommunalt understöd för sådana arbetslösa, som

1) äro medlemmar i erkända arbetslöshetskassor, men uttagit hela sin stadgeenliga understödsrätt eller av annan orsak — t. ex. därför att de icke under viss tid arbetat i yrket — förlorat sin understödsrätt eller ännu icke förvärvat sådan rätt;

[1] Det kan i detta sammanhang erinras om att ett likartat förslag om utsträckt arbetslöshetshjälp i januari 1931 framlades av regeringen samt med arbetarpartiets och den radikala gruppens röster även antogs av folketinget, men avslogs av landstinget, där de konservativa och bondevänstern tillsammans inneha majoritet.

2) icke äro medlemmar i någon arbetslöshetskassa eller först efter den 1 oktober 1931 inträtt i sådan kassa.

För båda kategorierna gäller, att den understödssökande skall ha uppfyllt lagstadgade betingelser för att kunna anses såsom ofrivillat arbetslös, däri inbegripet skyldigheten att vara inskriven som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Understödet skall för under 1) nämnda arbetslösa utgå med samma belopp som det stadgeenliga understödet i vederbörande kassa. För arbetslösa tillhörande grupp 2) fastställes ett lägre belopp, dock minst $^2/_3$ av det stadgeenliga. För ogifta personer under 21 år kan understödet minskas för grupp 1) intill $^2/_3$ och för grupp 2) till hälften av det normala. Understödstiden får uppgå till högst 70 dagar.

Kommunerna få sina genom lagen uppkomna utgifter till $^5/_6$ ersatta av arbetslöshetsfonden, som i sin tur från staten erhåller ett bidrag motsvarande $^2/_5$ av dessa utbetalningar (= $^1/_3$ av hela understödet).

För att bereda arbetslösa tillhörande grupp 1) tillfälle att fullgöra sina förpliktelser gentemot arbetslöshetskassorna, äga kommunerna bevilja dessa ett tilläggsunderstöd, motsvarande $^3/_4$ av kontingenten till vederbörande kassa. Av kostnaden härför ersättes $^2/_3$ (= halva kontingenten) från arbetslöshetsfonden.

Statens utgifter för de båda krislagarna skola täckas genom en extra beskattning, innebärande 25 % förhöjning av inkomstskatten för budgetåret 1931/32 jämte vissa skärpningar av förmögenhetsskatten.

— Föreningsväsen —

Den engelska fackföreningsrörelsen år 1930. Fackföreningsrörelsen i Storbritannien har under år 1930 visat en i det närmaste oförändrad totalsiffra. Utvecklingen framgår av följande tablå:

	1913	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930
Medlemmar i tusental	4 135	8 339	6 624	5 616	5 421	5 585	5 497	5 209	4 908	4 792	4 839	4 825
Minskning (ökning) i %	.	.	−20·6	−15·2	−3·6	+2·1	−0·7	−5·2	−5·8	−2·3	+1·0	−0·3

I Irländska fristaten eller kolonierna upprättade avdelningar av engelska fackorganisationer äro i denna statistik inräknade med hela sitt medlemsantal, varemot icke medtagits sådana organisationer, vilka ha sitt huvudsäte på Irland. Approximativt beräknas, att om alla utom moderlandet bosatta medlemmar frånräknades och avdrag tillika gjordes för sådana personer, som bliva dubbelräknade på grund av medlemskap i mer än en fackförening, så skulle inom Storbritannien (och norra Irland) återstå 4 767 000 fackligt organiserade arbetare vid 1930 års utgång, mot 4 781 000 vid årets början.

Antalet fackföreningar (Trade Unions) uppgick 1930 till 1 098 mot 1 113 år 1929. Nedgången är liksom tidigare år huvudsakligen beroende på sammanslagningar. Antalet s. k. fackfederationer har av samma orsak nedgått från 77 till 75. Federationernas sammanlagda medlemsantal, som i hög grad influeras av förekommande dubbelredovisningar, nedgick samtidigt från 3 267 000 till 3 263 000. Om medlemssiffrorna för sådana föreningar, som voro anslutna till flera federationer, medräknas endast en gång, blir totalsiffran 2 110 000, mot 2 143 000 föregående år.

Den engelska landsorganisationen — den s. k. fackföreningskongressen — minskade under året sitt medlemsantal från 3 744 000 till 3 719 000. Nedgången faller främst på textilindustrien, där antalet organiserade arbetare minskat med c:a 28 000.

— Kollektivavtal och arbetsinställelser —

Arbetsinställelser i utlandet under 1930. Sedan uppgifter rörande 1930 års arbetsinställelser nu publicerats i flertalet av de länder, som ha en fortlöpande statistik på detta område, har inom socialstyrelsen i likhet med föregående år gjorts en sammanställning av de viktigaste siffrorna i denna statistik (se tabellen å nästa sida). I tabellen ha som tidigare för jämförelse medtagits även nästföregående års siffror. I en del fall uppvisa dessa vissa skiljaktigheter från de uppgifter för år 1929, som förut återgivits i denna tidskrift (årg. 1930, sid. 890), beroende därpå, att sistnämnda uppgifter delvis voro hämtade från preliminär statistik, som sedermera blivit kompletterad och reviderad. På samma sätt äro även de nu anförda siffrorna för 1930 delvis att betrakta som endast preliminära.

I fråga om jämförbarheten mellan de olika ländernas siffror förefinnes, såsom upprepade gånger framhållits, en del brister, men det vill dock synas, som om likformigheten på detta område ökats under de senaste åren, i främsta rummet säkerligen tack vare de beslut, som fattades vid tredje internationella socialstatistiska konferensen 1926. Flera länder ha i sin statistik vidtagit mer eller mindre genomgripande omläggningar, avseende att åstadkomma bättre överensstämmelse med de av konferensen förordade riktlinjerna. Sålunda har man i de fall, där statistiken tidigare grundat sig på de under resp. redogörelseår a v s l u t a d e arbetsinställelserna, numera i allmänhet övergått till att, såsom konferensen anbefallt, taga de under året p å b ö r j a d e konflikterna till utgångspunkt. I en del länder (Förenta staterna, Irland) låter man dock den avdelning av statistiken, som avser konflikternas resultat, omfatta samtliga under redogörelseåret avslutade arbetsinställelser.

I kolumnen förlorade arbetsdagar har man i överensstämmelse med den praxis, som tillämpas i den svenska statistiken, även medräknat den arbetstid, som under redogörelseåret gått förlorad genom arbetsinställelser, vilka tagit sin början föregående år, i den mån resp. länders statistik möjliggjort en sådan beräkning. De på så sätt funna siffrorna skilja sig i många fall ganska avsevärt från de, som erhållas, om man endast räknar med de för resp. år redovisade arbetsinställelserna, och vilkå i vissa andra internationella sammanställningar användas som mått på den förlorade arbetstiden.

Vid angivandet av arbetsinställelsernas omfattning har man i Nederländerna under 1930, på samma sätt som i Finland föregående år, övergått till en konsekvent tillämpning av de vid ovannämnda konferens antagna principerna i fråga om beräkningen av antalet berörda arbetare och förlorade arbetsdagar. En motsvarande omräkning har även verkställts för de närmast föregående åren, vilket förklarar, att de i tabellen nu återgivna siffrorna för 1929 i flera punkter skilja sig från förut publicerade uppgifter.

I den tjeckoslovakiska statistiken föreligger för första gången uppgifter om arbetarnas fördelning efter konfliktresultaten. Tidigare har man här i stället måst räkna med en motsvarande uppdelning av de förlorade arbetsdagarna, vilken emellertid åtminstone för 1930 ger helt avvikande procenttal. Sålunda hade detta år ej mindre än 79 % av de förlorade arbetsdagarna hänfört sig till konflikter, som bilagts på arbetsgivarnas villkor, medan endast 3 % kommo på konflikter med för arbetarna gynnsam utgång. Räknar man med antalet berörda arbetare, bliva däremot motsvarande siffror, såsom av tabellen synes, 41 resp. 22 %.

I Lettland har man också för första gången utvidgat statistiken med uppgifter rörande arbetsinställelsernas resultat. Uppdelningen omfattar dock endast två grupper, konflikter, där arbetarnas fordringar h e l t e l l e r d e l v i s bifallits, och sådana, där fordringarna icke kunnat genomdrivas. Liksom förut saknar man i detta lands statistik uppgifter om antalet konfliktfall och måste som ersättning härför använda siffran för antalet av arbetsinställelserna berörda företag.

ARBETSINSTÄLLELSERNAS OMFATTNING OCH RESULTAT I OLIKA LÄNDER.

		Antal arbetsinställelser	Antal direkt berörda arbetare	Förlorade arbetsdagar (tusental)	Arbetsgivarnas villkor		Kompromiss		Arbetarnas fordringar		Ej angivet resultat	
					Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare	Arb.-inst.	Arbetare
					%	%	%	%	%	%	%	%
Amerikas förenta stater	1930	653	158 114	2 730	44	.	24	.	25	.	7	.
	1929	903	230 463	9 975	40	.	25	.	29	.	6	.
Australien	1930	183	51 972	1 511	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	259	88 293	4 671	.	.	.	.	.	.	.	.
Belgien	1930	93	54 149	782	50	15	16	5	32	67	2	13
	1929	168	49 236	799	40	42	26	38	29	12	5	8
Danmark	1930	37	5 071	144	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	22	1 040	41	.	.	.	.	.	.	.	.
Estland	1930	7	154	0·3	.	11	.	47	.	42	—	—
	1929	16	1 915	6	.	24	.	36	.	40	—	—
Finland	1930	11	1 673	12	36	16	46	80	18	4	—	—
	1929	26	2 443	75	46	62	42	35	12	3	—	—
Frankrike	1930[1]	1 217	324 316	.	40	.	37	.	12	.	11	.
	1929[1]	1 255	220 944	.	39	.	37	.	15	.	9	.
Indien	1930	145	196 301	2 262	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	141	532 016	12 165	.	.	.	.	.	.	.	.
Irland	1930	83	3 410	77	33	15	35	51	29	34	3	0
	1929	53	4 533	101	22	10	42	67	34	23	2	0
Japan	1930	906	81 329	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	576	77 444	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Kanada	1930	67	13 768	92	42	25	25	26	30	48	3	1
	1929	90	[2] 12 946	[2] 152	33	27	25	45	30	19	12	9
Lettland	1930	38	1 547	12	21	12	—	—	79	88	—	—
	1929	362	26 462	46	.	.	.	.	.	.	.	.
Nederländerna	1930	204	9 760	229	21	25	37	51	33	18	9	6
	1929[2]	214	17 170	890	22	12	49	82	27	6	2	0
Norge	1930	94	4 652	240	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	73	4 796	197	.	.	.	.	.	.	.	.
Nya Zeeland	1930[1]	45	5 632	33	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929[2]	47	7 151	26	23	16	32	23	32	55	13	6
Polen	1930[1]	319	50 439	427	31	38	43	35	23	19	3	8
	1929[2]	499	220 602	1 072	27	15	49	18	22	11	2	56
Rumänien	1930	—	—	—	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	127	27 205	412	.	.	.	.	.	.	.	.
Schweiz	1930	31	6 397	266	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	39	4 661	100	.	.	.	.	.	.	.	.
Storbritannien	1930	422	286 000	4 399	37	78	46	16	17	6	—	—
	1929	431	[2] 493 000	8 287	38	7	41	88	21	5	—	—
Sverige	1930	261	20 751	1 021	17	37	39	44	32	16	12	3
	1929	180	12 678	667	10	7	46	77	32	13	12	3
Tjeckoslovakien	1930[1]	159	28 073	531	50	41	39	37	11	22	—	—
	1929[2]	211	59 460	728	51	.	39	.	10	.	—	—
Tyskland	1930	366	213 931	3 936	51	70	30	27	19	3	—	—
	1929	441	223 878	4 490	33	14	37	78	30	8	—	—
Ungern	1930	35	4 520	80	.	.	.	.	.	.	.	.
	1929	63	12 252	149	48	57	43	39	9	4	—	—
Österrike	1930	85	6 731	48	32	41	48	45	20	14	—	—
	1929	225	30 416	388	27	27	54	58	19	15	—	—

[1] Preliminära siffror. — [2] Reviderade siffror.

— Socialförsäkring —

Pensionsförsäkringen år 1930. Till belysning av den allmänna pensionsförsäkringens utveckling kunna meddelas följande uppgifter ur pensionsstyrelsens nu föreliggande berättelse för år 1930, sammanställda med motsvarande siffror för närmast föregående år.

	För år 1927	För år 1928	För år 1929[1]
Pensionsavgifter:			
I förteckningarna upptagna personer . . . . . miljoner	3·94	3·98	4·02
Avgiftspåförda personer . . . . . »	3·69	3·73	3·76
Påförda avgifter . . . . . milj. kr.	26·97	27·28	27·92
Av de försäkrade erlagda avgifter . . . . . » »	23·34	23·81	24·52
Av kommunerna erlagda avgifter[2] . . . . . » »	1·48	1·44	1·37
Pensioner:	*År 1928*	*År 1929*	*År 1930*
Inkomna ansökningar om pension då sådan förut icke utgår[3] (antal personer)	62 987	61 519	63 082
Ink. ansökn. om ändring av utgående pension[4] (antal personer)	18 605	19 744	19 173
Avslagna ansökningar (antal personer)	5 751	5 910	5 355
Ansökningar, som föranlett återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen	2 597	1 909	1 875
Antal nytillkomna pensionärer	57 934	55 766	59 590
varav med enbart avgiftspension	24 310	22 884	27 102
Antal utfärdade pensionstillägg för barn (ej antal barn) . .	2 362	2 581	2 504
Antal ändrade pensioner	15 653	17 424	15 996
varav nytillkomna pensionstillägg för personer, som förut uppburit enbart avgiftspension	3 326	4 266	4 879
Antal pensionärer och pensionsbelopp vid årets slut enligt samtliga före resp. års utgång utfärdade pensionsbrev:			
Antal personer med pensionstillägg eller understöd . .	309 360	318 120	327 998
Motsvarande medelbelopp, exkl. avgiftspension och pensionstillägg för barn . . . . . kr.	145	150	154
Antal pensionstillägg för barn (ej antal barn)	7 725	8 760	9 512
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	211	212	214
Antal personer med enbart avgiftspension	92 750	107 087	124 568
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	17·25	17·94	18·88
Under året utanordnade pensionstillägg och understöd, inkl. pensionstillägg för barn[5] . . . . . milj. kr.	49·9	52·9	55·9
Under året utanordnade avgiftspensioner . . . . . » »	3·2	3·8	4·7
Sjukvård:			
Ansökningar om sjukvård	4 139	4 722	5 061
Utan ansökan upptagna sjukvårdsärenden	298	274	328
Till förnyad prövning upptagna sjukvårdsärenden	3 076	3 276	3 041
Beslut om sjukvårdande åtgärder	4 214	4 757	5 541
Under året behandlade personer	4 347	4 714	5 689
Årets kostnader för sjukvård . . . . . kr.	1 231 838	1 384 195	1 680 673
Pensionsförsäkringsfonden:	*1928/1929*	*1929/1930*	*1930/1931*
Influtna obligatoriska pensionsavgifter efter avdrag av restituerade . . . . . milj. kr.	25·1	26·0	26·1
Allmänna fondens ökning . . . . . » »	41·3	44·4	45·6
Fondens avkastn. eft. avdrag av omkostnader för förvaltning %	4·95	5·08	4·95
Allmänna fonden vid redovisningsårets slut . . . . milj. kr.	430·3	474·7	520·3
Frivilliga försäkringens fond vid redovisningsårets slut » »	9·9	11·4	14·0

[1] Preliminära siffror. — [2] Utan hänsyn till vad kommunerna sedan återbetalningen av de försäkrade. — [3] Häri äro inräknade ansökningar om återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen. — [4] Här inräknas även ansökningar om nybeviljande av pensionstillägg till personer, som förut åtnjutit enbart avgiftspension. — [5] Härav erlägga landsting och kommuner 1/4 samt staten övriga 3/4.

Sveriges offentliga arbetsförmedling.

November månad år 1931.

Under hänvisning till efterföljande tabeller, som närmare redogöra för den offentliga arbetsförmedlingen i olika delar av landet, lämnas här en sammanfattande framställning av dess viktigaste resultat under november månad.

Översikt av verksamheten under november månad 1931.

Anstalter (med avseende å anstalternas olika kontor hänvisas till förteckningen å omslagets 3:e sida)	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			Ansökningar per 100 led. pl.		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	nov. 1931	okt. 1931	nov. 1930
Stockholms stad	9 138	1 128	1 061	4 693	2 832	2 276	13 831	3 960	3 337	349	217	222
Stockholms län	2 704	520	508	644	541	346	3 348	1 061	849	316	193	236
Uppsala län	1 266	266	252	197	202	195	1 463	468	447	313	225	318
Södermanlands län	1 086	303	301	431	309	240	1 517	612	541	248	161	224
Östergötlands län	1 539	269	257	665	385	288	2 204	654	545	337	214	239
Norrköping	1 131	74	71	134	134	93	1 265	208	164	608	318	478
Jönköpings län	599	147	136	343	191	157	942	338	293	279	238	201
Kronobergs län	248	76	71	163	93	74	411	169	145	243	154	177
Norra Kalmar län	502	115	115	51	36	30	553	151	145	366	269	254
Södra Kalmar län	903	140	136	156	61	50	1 059	201	186	527	395	292
Gotlands län	196	77	77	91	71	57	287	148	134	194	212	169
Blekinge län	1 997	283	281	569	307	213	2 566	590	494	435	271	257
Kristianstads län	1 146	276	252	518	411	309	1 664	687	555	242	139	164
Malmöhus län: Malmö	4 297	417	416	1 643	942	729	5 940	1 359	1 145	437	274	309
Malmöhus län: Lund	535	75	75	119	76	71	654	151	146	433	187	369
Malmöhus län: Landskrona	819	67	67	41	47	32	860	114	99	754	339	221
Malmöhus län: Hälsingborg	1 790	257	254	364	203	170	2 154	460	424	468	317	322
Malmöhus län: Ystad	499	64	64	101	44	35	600	108	99	556	292	280
Malmöhus län: Trelleborg	552	114	114	105	41	39	657	155	153	424	226	229
Malmöhus län: Eslöv	221	71	69	41	29	23	262	100	92	262	145	154
Malmöhus län: Skurup	74	28	25	29	17	11	103	45	36	229	127	137
Malmöhus län: Vellinge	72	38	38	20	16	13	92	54	51	170	129	145
Hallands län	726	106	100	121	76	57	847	182	157	465	259	310
Göteborgs o. Boh. l.	1 982	155	136	319	160	118	2 301	315	249	730	231	315
Göteborg	8 573	1 148	1 127	1 783	1 118	910	10 356	2 266	2 037	457	313	330
Älvsborgs län	1 340	197	192	119	109	80	1 459	306	272	477	294	287
Skaraborgs län	776	230	209	454	307	207	1 230	537	416	229	183	176
Värmlands län	2 441	352	346	190	179	123	2 631	531	469	495	545	203
Örebro län	2 101	293	281	496	352	241	2 597	645	522	403	228	193
Västmanlands län	1 905	238	227	462	276	234	2 367	514	461	461	226	204
Kopparbergs län	2 229	326	326	307	164	135	2 536	490	461	518	594	277
Gävleborgs län	2 352	280	280	238	120	112	2 590	400	392	648	481	589
Västernorrlands l.	4 391	327	327	63	40	37	4 454	367	364	1214	1277	409
Jämtlands län	2 123	321	321	241	175	174	2 364	496	495	477	416	161
Västerbottens län	1 290	187	187	175	138	115	1 465	325	302	451	329	173
Norrbottens län	1 588	449	448	100	68	51	1 688	517	499	326	189	229
Tills. nov. 1931	65 131	9 414	9 142	16 186	10 270	8 034	81 317	19 684	17 176	413	—	—
» okt. 1931	*59 344*	*14 848*	*14 045*	*21 321*	*16 481*	*12 543*	*80 665*	*31 329*	*26 588*	*257*	—	—
» nov. 1930	35 473	8 215	7 728	14 914	11 612	8 460	50 387	19 827	16 188	254	—	—
» » 1929	26 592	9 078	8 324	14 830	11 380	8 543	41 422	20 458	16 867	202	—	—
» » 1928	29 462	9 020	8 542	14 825	10 264	7 781	44 287	19 284	16 323	230	—	—

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

Yrkesgrupper	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar per 100 led. pl.			Tillsatta platser per 100 lediga		
					nov. 1931	okt. 1931	nov. 1930	nov. 1931	okt. 1931	nov. 1930
Manliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	10 246	10 451	2 173	2 028	481	216	212	93	90	89
Industri och hantverk	25 469	25 727	827	777	3 111	972	1836	94	98	91
Sjöfart och fiske	5 735	5 785	1 223	1 205	473	380	348	99	99	97
Handel och samfärdsel	5 664	5 768	1 036	990	557	357	336	96	94	91
Husligt arbete	6	6	1	1	.	.	.	.	.	.
Annat arbete	16 913	17 394	4 154	4 141	419	376	363	100	100	99
Summa	**64 083**	**65 131**	**9 414**	**9 142**	**692**	**400**	**482**	**97**	**95**	**94**
Därav under 18 år	3 402	3 514	1 091	1 018	322	219	219	93	88	86
Kvinnliga avdelningen										
Jordbruk och skogshushållning . .	1 084	1 115	994	627	112	84	79	63	60	53
Industri och hantverk	1 016	1 101	454	370	243	222	217	81	85	81
Sjöfart och fiske	188	207	59	54	.	.	.	.	.	.
Handel och samfärdsel	2 795	3 040	1 542	1 295	197	187	160	84	82	80
Husligt arbete	8 066	9 736	7 213	5 682	135	114	112	79	78	74
Annat arbete	971	987	8	6	.	.	.	.	.	.
Summa	**14 120**	**16 186**	**10 270**	**8 084**	**158**	**129**	**128**	**78**	**76**	**78**
Därav under 18 år	2 817	2 856	1 569	1 228	182	152	145	78	73	74
Tillsammans										
Jordbruk och skogshushållning . .	11 330	11 566	3 167	2 655	365	182	169	84	82	77
Jordbruk	7 317	7 529	2 758	2 247	273	154	167	81	82	77
Skogshushållning	4 013	4 037	409	408	987	1 729	205	100	98	96
Industri och hantverk	26 485	26 828	1 281	1 147	2 094	843	1166	90	95	87
Gruvdrift och malmförädling . . .	2 360	2 367	15	15	.	.	.	.	.	.
Jord-, sten- och glasindustri . . .	2 553	2 568	19	18	.	.	.	.	.	.
Metall- och maskinindustri . . .	6 904	6 962	189	172	3 684	3 019	2 018	91	90	88
Trävaruindustri	3 000	3 019	70	66	.	.	.	.	.	.
Byggnadsverksamhet	6 606	6 713	375	366	1 790	846	1 487	98	98	96
Läder-, hår- och gummiindustri . .	357	374	25	24	.	.	.	.	.	.
Textilindustri	336	349	13	10	.	.	.	.	.	.
Beklädnadsindustri	641	665	148	105	449	338	444	71	76	72
Närings- och njutningsmedelsindustri	952	993	130	108	764	379	466	83	88	71
Kemisk-teknisk o. belysningsindustri	347	352	28	25	.	.	.	.	.	.
Trämasse- och pappersindustri . .	545	555	112	101	496	.	136	90	.	94
Grafisk industri	147	147	20	18	.	.	.	.	.	.
Ej särskilt specificerade	1 737	1 764	137	119	1 288	710	678	87	88	90
Sjöfart och fiske	5 923	5 992	1 282	1 259	467	371	347	98	99	97
Handel och samfärdsel	8 459	8 808	2 578	2 285	342	256	231	89	87	84
Kontors-, bank- o. d. personal . .	877	884	184	119	660	639	451	89	88	85
Butiks- och magasinspersonal . . .	2 238	2 273	360	309	631	544	460	86	87	83
Hotell- och restaurangpersonal . .	1 817	2 017	861	747	234	205	184	87	86	83
Transportarbetare	3 102	3 178	960	890	331	193	191	93	88	87
Allmän och litterär verksamhet . .	397	426	200	158	213	284	157	79	84	76
Ej särskilt specificerade	28	30	63	62	.	.	.	.	.	.
Husligt arbete	8 072	9 742	7 214	5 683	135	114	112	79	77	74
Annat arbete	17 884	18 381	4 162	4 147	442	408	394	100	99	99
Summa	**78 153**	**81 317**	**19 684**	**17 176**	**413**	**257**	**254**	**87**	**85**	**82**
Därav under 18 år	6 219	6 370	2 660	2 246	239	181	175	84	79	79

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 1 286 platser, varav 915 manliga och 371 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 749, 1 412 och 337 samt under nästlidna månad resp. 2 936, 2 284 och 652.

	Arbetsförmedlings-anstalter	Jordbruk m. m.			Skogshushållning			Gruvdrift o. malmförädling			Jord-, sten- o. glasindustri			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	6 414	1 764	1 620	4 037	409	408	2 367	15	15	2565	19	18	6 858	175	158
1	Stockholms stad	200	1	1	2	—	—	2	—	—	25	1	1	1 609	62	51
2	Stockholms län	901	297	284	40	10	10	3	—	—	40	1	1	298	20	20
3	Uppsala län	310	83	78	19	23	23	122	—	—	90	—	—	77	8	8
4	Södermanlands län	272	108	106	4	—	—	—	—	—	13	—	—	293	16	16
5	Östergötlands län	671	140	136	6	3	3	38	2	2	67	—	—	96	3	2
6	Norrköping	96	13	13	—	—	—	—	—	—	10	1	1	112	2	2
7	Jönköpings län	119	49	38	—	—	—	11	—	—	10	2	2	77	3	3
8	Kronobergs län	66	36	31	13	13	13	—	—	—	—	—	—	5	2	2
9	Kalmar län	86	17	15	20	—	—	—	—	—	41	1	1	256	—	—
10	Gotlands län	54	13	13	—	—	—	—	—	—	2	—	—	4	—	—
11	Blekinge län	231	54	52	2	24	24	—	—	—	577	—	—	26	—	—
12	Kristianstads län	526	191	167	24	5	5	42	—	—	127	—	—	31	2	2
13	Malmöhus län: Malmö	94	33	32	—	—	—	—	—	—	109	—	—	686	5	5
14	Hälsingborg	150	26	26	—	—	—	139	—	—	17	—	—	195	—	—
15	Övriga anstalter	549	190	185	—	—	—	—	—	—	41	—	—	401	4	4
16	Hallands län	76	34	29	1	—	—	1	—	—	43	—	—	82	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	105	36	24	—	—	—	—	—	—	1164	—	—	52	2	1
18	Göteborgs stad	107	57	53	—	1	—	—	—	—	14	—	—	1 785	26	24
19	Älvsborgs län	78	20	16	3	—	—	92	2	2	28	—	—	119	10	10
20	Skaraborgs län	414	147	129	—	6	6	—	—	—	5	—	—	33	5	3
21	Värmlands län	121	14	8	1 056	106	106	14	—	—	23	3	3	91	—	—
22	Örebro län	256	104	93	105	3	3	444	4	4	27	3	2	91	—	—
23	Västmanlands län	286	81	71	22	10	10	549	—	—	13	7	7	210	1	1
24	Kopparbergs län	68	4	4	741	142	142	518	7	7	2	—	—	43	3	3
25	Gävleborgs län	90	1	1	204	—	—	394	—	—	17	—	—	102	—	—
26	Västernorrlands län	190	1	1	1 039	—	—	—	—	—	57	—	—	49	—	—
27	Jämtlands län	207	1	1	347	47	47	—	—	—	3	—	—	24	—	—
28	Västerbottens län	73	13	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1
29	Norrbottens län	18	—	—	389	16	16	3	—	—	—	—	—	6	—	—
	Kvinnliga avdelningen	1 115	994	627	—	—	—	—	—	—	3	—	—	104	14	14
1	Stockholms stad	19	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	97	12	12
2	Stockholms län	57	70	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	64	47	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	60	71	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	69	41	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	2	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	39	25	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	20	23	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	16	22	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	15	19	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	40	79	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	138	142	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	15	14	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
14	Hälsingborg	33	9	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	82	63	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	21	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	76	36	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Göteborgs stad	37	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	2
19	Älvsborgs län	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	61	76	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	20	17	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	107	88	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	73	78	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	8	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	12	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands län	3	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	10	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	14	14	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Byggnadsverksamhet			Läder-, hår- o. gummiindustri			Textilindustri			Beklädnadsindustri			Närings- o. njutningsmedelsindustri			Kem.-tekn. o. belysningsindustri			
Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	
3 016	**69**	**65**	**6 713**	**375**	**366**	**302**	**13**	**13**	**273**	**6**	**5**	**308**	**9**	**7**	**755**	**16**	**14**	**313**	**15**	**14**	
123	9	6	2 044	53	48	54	3	3	17	—	—	50	4	3	131	—	—	19	—	—	1
45	2	2	373	18	18	4	2	2	1	—	—	14	1	1	22	—	—	2	—	—	2
13	1	1	59	1	1	3	—	—	2	—	—	6	—	—	28	—	—	—	—	—	3
85	1	1	63	5	5	—	—	—	1	1	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	4
57	—	—	150	28	28	2	—	—	—	—	—	2	—	—	13	1	1	—	—	—	5
91	—	—	283	—	—	2	—	—	66	—	—	3	—	—	18	—	—	2	1	1	6
14	—	—	46	3	3	4	—	—	9	—	—	—	—	—	12	—	—	35	—	—	7
—	—	—	7	7	7	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8
131	12	12	78	20	20	2	1	1	3	—	—	—	—	—	11	—	—	10	—	—	9
—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	10
16	—	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	10	—	—	—	—	—	11
18	—	—	81	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	1	—	—	12
93	3	3	1 061	5	5	57	—	—	13	—	—	45	—	—	94	—	—	138	—	—	13
8	—	—	246	—	—	63	—	—	3	—	—	19	—	—	24	—	—	22	—	—	14
31	—	—	321	8	8	63	—	—	6	—	—	11	—	—	123	1	1	18	5	5	15
37	—	—	123	12	12	5	—	—	24	—	—	6	—	—	18	3	3	—	—	—	16
51	2	1	28	7	4	2	—	—	5	—	—	2	—	—	11	1	1	12	—	—	17
322	2	2	631	57	56	31	7	7	58	4	3	50	3	2	108	6	5	37	9	8	18
8	—	—	135	3	3	2	—	—	46	1	1	6	—	—	8	—	—	1	—	—	19
8	1	1	32	6	6	—	—	—	1	—	—	1	—	—	22	3	2	1	—	—	20
92	3	3	90	2	2	—	—	—	17	—	—	4	1	1	6	—	—	—	—	—	21
60	—	—	158	1	1	5	—	—	—	—	—	76	—	—	21	—	—	9	—	—	22
130	6	6	115	4	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	11	1	1	—	—	—	23
127	16	16	168	87	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	24
302	—	—	100	16	16	2	—	—	—	—	—	4	—	—	22	—	—	5	—	—	25
853	—	—	184	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	15	—	—	—	—	—	26
55	11	11	16	20	20	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	27
70	—	—	54	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
176	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
3	**1**	**1**	—	—	—	**72**	**12**	**11**	**76**	**7**	**5**	**857**	**139**	**98**	**238**	**114**	**94**	**39**	**13**	**11**	
—	1	1	—	—	—	9	3	2	20	3	2	158	68	50	93	36	28	10	12	10	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	7	1	1	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	3	3	3	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	1	—	3	2	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	2	2	2	2	2	1	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	3	3	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	3	3	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	39	9	9	15	1	1	99	44	26	43	14	9	5	—	—	13
—	—	—	—	—	—	14	—	—	2	1	1	5	—	—	11	2	2	—	1	1	14
—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	1	1	1	14	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	—	1	1	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	2	—	—	17
3	—	—	—	—	—	—	—	—	27	2	1	66	14	11	33	37	33	21	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	6	3	1	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	—	—	5	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	2	2	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	1	1	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Trämasse- o. pappersindustri			Grafisk industri			Industri o. hantverk, ej specific.			Sjöfart och fiske			Kontors-, bank- o. d. personal		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdelningen	**471**	**5**	**4**	**140**	**15**	**14**	**1646**	**95**	**84**	**5785**	**1223**	**1205**	**657**	**88**	**84**
1	Stockholms stad	30	—	—	66	9	8	465	33	28	503	152	142	342	42	39
2	Stockholms län	1	—	—	5	—	—	82	3	—	61	4	4	7	—	—
3	Uppsala län	1	—	—	2	—	—	15	—	—	4	—	—	6	—	—
4	Södermanlands län	4	—	—	2	—	—	11	—	—	52	32	32	1	—	—
5	Östergötlands län	1	—	—	—	—	—	53	1	1	12	1	1	—	2	1
6	Norrköping	3	1	1	4	—	—	17	2	—	109	30	30	9	1	1
7	Jönköpings län	1	—	—	—	—	—	16	—	—	6	—	—	4	5	5
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
9	Kalmar län	5	—	—	—	—	—	34	—	—	312	39	37	6	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	7	7	2	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	8	—	—	10	—	—	342	57	57	4	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	7	—	—	23	4	4	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	14	—	—	7	—	—	293	4	4	266	50	50	70	4	4
14	Hälsingborg	2	—	—	4	—	—	39	—	—	533	182	180	8	—	—
15	Övriga anstalter	2	—	—	3	—	—	38	1	1	262	25	25	3	1	1
16	Hallands län	—	—	—	3	—	—	2	—	—	86	21	20	4	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	2	1	—	—	—	—	5	—	—	105	25	25	1	2	2
18	Göteborgs stad	29	3	3	31	6	6	208	20	19	2176	391	389	166	26	26
19	Älvsborgs län	23	—	—	1	—	—	67	2	2	4	—	—	2	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	1	—	—	40	—	—	—	—	—	5	1	1
21	Värmlands län	74	—	—	1	—	—	52	28	28	27	9	9	1	—	—
22	Örebro län	4	—	—	3	—	—	20	1	1	7	—	—	5	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	2	—	—	6	—	—	9	4	4	5	3	3
24	Kopparbergs län	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
25	Gävleborgs län	3	—	—	1	—	—	125	—	—	369	80	80	2	—	—
26	Västernorrlands län	55	—	—	—	—	—	7	—	—	426	76	76	—	—	—
27	Jämtlands län	212	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	32	—	—	53	25	25	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	13	9	8	1	—	—
	Kvinnliga avdelningen	**84**	**107**	**97**	**7**	**5**	**4**	**118**	**42**	**35**	**207**	**59**	**54**	**227**	**46**	**35**
1	Stockholms stad	33	28	20	6	5	4	15	19	14	112	26	25	94	25	22
2	Stockholms län	2	—	—	—	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	2	2	—	—	—
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8	Kronobergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus län: Malmö	29	13	13	—	—	—	88	18	17	3	—	—	76	6	3
14	Hälsingborg	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
15	Övriga anstalter	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	2	2	—	—	—
16	Hallands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs och Bohus län	2	2	2	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
18	Göteborgs stad	16	64	62	1	—	—	—	1	1	73	25	21	50	11	7
19	Älvsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1
21	Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	2	—	—
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	1
24	Kopparbergs län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	1	1	1
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3	—	—	—
27	Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Butiks- o. magasins-personal			Hotell- o. restaurang-personal			Transport-arbetare			Allmän o. litterär verksamhet			Handel och samfärdsel, ej specific.			Husligt arbete			Annat arbete			
Ans.	L. p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
1602	**147**	**140**	**356**	**10**	**10**	**3010**	**740**	**706**	**116**	**6**	**5**	**27**	**45**	**45**	**6**	**1**	**1**	**17894**	**4154**	**4 141**	
771	76	70	187	—	—	834	237	215	70	2	2	1	22	22	4	—	—	1 589	422	422	1
46	—	—	23	—	—	183	22	22	3	—	—	—	—	—	1	—	—	549	140	139	2
16	5	5	7	—	—	60	11	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	424	134	126	3
8	1	1	—	—	—	25	9	9	—	1	1	—	—	—	—	—	—	247	129	129	4
9	—	—	4	—	—	70	26	25	—	1	—	—	—	—	—	—	—	288	61	57	5
32	—	—	3	—	—	81	11	10	—	—	—	4	—	—	—	—	—	186	12	12	6
8	—	—	2	—	—	22	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	203	84	84	7
—	—	—	—	—	—	8	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	147	14	14	8
9	1	1	2	—	—	31	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	368	162	162	9
1	—	—	4	1	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	56	56	10
2	—	—	3	1	1	46	9	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	686	138	138	11
17	4	4	2	—	—	31	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	56	56	12
149	3	3	20	—	—	261	28	28	8	—	—	—	—	—	1	—	—	818	282	282	13
16	12	12	13	—	—	98	9	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	191	28	28	14
31	6	6	2	—	—	106	20	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	761	196	196	15
14	—	—	3	1	1	31	7	7	1	1	1	—	—	—	—	—	—	166	27	27	16
14	3	2	1	—	—	46	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	376	71	71	17
371	32	32	55	2	2	493	302	296	30	1	1	22	22	22	—	1	1	1 849	170	170	18
5	—	—	2	—	—	51	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	658	157	157	19
7	1	1	6	1	1	33	3	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	167	55	55	20
10	—	—	2	—	—	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	726	186	186	21
13	—	—	1	—	—	82	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	714	172	172	22
7	1	1	3	—	—	51	6	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	485	114	114	23
7	—	—	4	1	1	28	7	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	517	59	59	24
18	2	2	2	—	—	79	4	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	510	177	177	25
14	—	—	—	—	—	114	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 586	248	248	26
4	—	—	4	2	2	35	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 208	237	237	27
2	—	—	1	1	1	32	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	968	143	143	28
1	—	—	—	—	—	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	929	424	424	29
671	**213**	**169**	**1661**	**851**	**787**	**168**	**220**	**184**	**310**	**194**	**153**	**3**	**18**	**17**	**9 786**	**7 213**	**5 682**	**987**	**8**	**6**	
259	111	86	641	263	233	95	115	107	176	68	48	1	14	14	2 545	2 023	1 598	308	—	—	1
11	—	—	57	22	15	2	1	1	15	7	7	—	—	—	482	437	276	2	1	1	2
1	—	—	6	8	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	120	145	142	3	—	—	3
5	—	—	29	20	19	—	1	1	6	7	6	—	—	—	281	203	165	44	7	5	4
14	2	2	34	25	20	—	7	4	7	12	10	—	—	—	493	291	214	38	—	—	5
2	1	1	11	9	5	1	3	—	—	1	1	—	—	—	101	112	81	12	—	—	6
7	2	2	28	19	17	—	1	—	9	3	2	—	—	—	246	137	115	5	—	—	7
1	—	—	14	5	5	—	—	—	—	1	1	—	—	—	127	64	52	—	—	—	8
4	—	—	12	2	2	1	—	—	—	1	1	—	—	—	165	72	68	7	—	—	9
1	—	—	11	11	9	1	—	—	3	1	1	—	—	—	59	40	37	—	—	—	10
4	2	2	25	28	26	2	2	2	—	1	1	—	—	—	493	191	144	1	—	—	11
10	—	—	58	28	24	—	—	—	1	7	6	—	—	—	298	231	173	4	—	—	12
164	47	37	162	72	60	2	32	18	19	4	3	—	—	—	804	668	530	81	—	—	13
4	9	9	44	22	17	—	6	6	3	4	3	—	—	—	210	149	125	35	—	—	14
8	1	1	22	14	13	5	5	5	2	—	—	—	—	—	274	181	154	35	—	—	15
3	—	—	5	8	6	1	3	3	2	2	2	—	—	—	79	42	32	8	—	—	16
8	1	1	58	29	25	—	—	—	6	1	1	—	—	—	153	89	68	9	—	—	17
116	25	18	151	53	44	43	31	27	55	24	20	—	2	1	815	825	661	292	—	—	18
—	—	—	8	9	6	—	—	—	1	1	1	—	—	—	104	96	70	1	—	—	19
19	4	3	26	10	10	—	2	2	5	9	7	—	—	—	294	200	143	39	—	—	20
1	1	1	20	18	9	—	—	—	5	10	6	—	—	—	144	133	96	—	—	—	21
5	2	1	42	25	19	5	5	2	8	10	8	—	—	—	295	222	159	16	—	—	22
13	4	4	24	34	34	5	2	2	4	9	8	—	—	—	294	146	124	40	—	—	23
1	1	1	59	31	25	—	—	—	—	—	—	2	2	2	237	118	101	—	—	—	24
3	—	—	16	7	7	1	2	2	2	8	7	—	—	—	188	94	88	7	—	—	25
—	—	—	4	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	28	27	—	—	—	26
6	—	—	81	66	66	2	2	2	1	3	3	—	—	—	140	94	93	—	—	—	27
1	—	—	10	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	149	116	97	—	—	—	28
—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	66	49	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 oktober 1931.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	77	2 888	9 412	12 300	123	615	738	6·0	6·3
Bleck- o. plåtslagareförb. .	41	2 262	—	2 262	186	—	186	8·2	2·4
Bokbindareförbundet . . .	86	1 715	3 586	5 301	189	241	430	8·1	9·2
Bryggeriindustriarb.-förb. .	63	3 912	940	4 852	139	128	267	5·5	4·7
Byggnadsträarbetareförb. .	165	15 915	—	15 915	4 498	—	4 498	28·3	14·2
De förenade förbunden . .	36	2 962	1 253	4 215	210	119	329	7·8	10·8
Elektriska arbetareförb. . .	70	3 502	—	3 502	209	—	209	6·0	3·2
Gjutareförbundet	100	5 807	2	5 809	1 396	—	1 396	24·0	19·7
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	351	31 554	5 232	36 786	8 402	555	8 957	24·3	19·2
Gruvindustriarbetareförb. .	34	5 130	37	5 167	1 105	3	1 108	21·4	19·6
Handelsarbetareförb. . . .	221	13 638	6 485	20 123	1 254	282	1 536	7·6	6·8
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	18	480	1 312	1 792	45	229	274	15·3	13·1
Hattarbetare	11	220	823	1 043	38	214	252	24·2	20·8
Pälsvaruarbetare	7	260	489	749	7	15	22	2·9	1·0
Kommunalarbetareförb. . .	164	21 192	4 153	25 345	845	458	1 303	5·1	2·3
Litografförbundet	17	1 955	104	2 059	72	6	78	3·8	2·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	92	8 604	2 713	11 317	851	236	1 087	9·6	9·0
Metallindustriarb.-förb. . .	230	96 424	4 834	101 258	17 960	721	18 681	18·4	15·7
Järnbruksarbetare . . .	55	21 821	16	21 837	4 117	1	4 118	18·9	19·5
Verkstadsarbetare . . .	175	74 603	4 818	79 421	13 843	720	14 563	18·3	14·6
Murareförbundet	67	6 196	—	6 196	1 770	—	1 770	28·6	19·6
Målareförbundet	102	7 069	1	7 070	1 681	—	1 681	23·8	1·7
Pappersindustriarb.-förb. .	127	25 144	1 175	26 319	3 078	204	3 282	12·5	9·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	33	1 496	185	1 681	113	12	125	7·4	7·2
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	5 996	3 336	9 332	540	105	645	6·9	5·7
Stenindustriarbetareförb. .	88	5 317	—	5 317	1 940	—	1 940	36·5	48·5
Sågverksindustriarb.-förb. .	318	26 036	7	26 043	9 889	5	9 894	38·0	32·5
Sågverks- o. trädgårdsarb.	180	16 812	6	16 818	4 542	5	4 547	27·0	25·4
Flottnings- o. skogsarb.	138	9 224	1	9 225	5 347	—	5 347	58·0	45·1
Textilarbetareförbundet . .	87	7 406	14 055	21 461	363	401	764	3·6	4·4
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	526	2 009	2 535	9	34	43	1·7	1·8
Transportarbetareförb. . .	86	10 395	103	10 498	927	52	979	9·3	8·1
Träindustriarbetareförb. . .	159	11 402	114	11 516	1 554	9	1 563	13·6	11·8
Tunnbinderiarbetareförb. .	13	218	—	218	75	—	75	34·4	29·6
Typografförbundet	99	8 589	495	9 084	513	22	535	5·9	5·3
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	96	4 439	—	4 439	1 096	—	1 096	24·7	18·8
Tillsammans	3 047	338 169	61 543	399 712	61 032	4 437	65 469	16·4	13·4
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	109	4 942	—	4 942	3 021	—	3 021	61·1	56·8
Summa	3 156	343 111	61 543	404 654	64 053	4 437	68 490	16·9	14·0

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under oktober uppgivits till inalles 307 668, vilket i genomsnitt motsvarar 4·5 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1930			1931									
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	12·3	15·3	22·9	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	[1] 13·4	16·4
Ansökn. per 100 lediga platser .	175	254	238	222	232	191	194	164	187	198	201	197	257
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	2·77	·	·	2·51	·	·	2·66	·	·	2·61	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	14·7	16·8	21·8	20·4	20·6	19·1	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .	[2] .	17·7	17·1
Danmark. Arbetslöshet, i % .	11·4	15·6	25·1	24·2	26·0	22·1	15·3	12·3	11·3	11·8	11·8	[1] 12·1	16·0
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	34	46	64	73	76	70	49	39	35	37	38	38	—
Finland. Registr. arbetslösa .	9 716	10 740	9 050	11 706	11 557	11 491	12 663	7 454	6 320	6 766	9 160	11 758	14 824
Ansökn. per 100 led. platser (manl.)	546	330	513	562	457	434	665	427	547	543	525	[1] 483	387
Storbritannien. Arbetslöshet, i %[1]	18·5	18·9	19·9	21·1	21·3	21·0	20·4	20·3	21·2	22·0	22·0	22·6	21·9
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 308	2 359	2 725	2 671	2 694	2 655	2 594	2 702	2 736	2 783	2 834	2 897	2 792
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	21	23	26	26	29	25	24	23	21	[1] 22	22	23	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	9·6	12·5	18·2	23·2	23·5	21·8	14·3	12·2	11·7	13·3	15·3	[1] 15·7	17·4
Arbetslöshetsindex	7·8	10·2	15·1	19·2	18·7	17·9	11·6	9·8	9·3	10·6	—	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	12·8	18·1	26·2	27·3	29·1	29·0	25·6	21·7	23·5	25·4	26·7	26·9	—
Tyskland. Arbetslöshet, i %. .	23·6	26·0	31·7	34·2	34·5	33·6	31·8	29·9	29·7	31·0	33·6	35·0	36·6
Understödda arbets- försäkring	1 562	1 788	2 166	2 554	2 589	2 317	1 887	1 578	1 412	1 205	1 282	1 345	1 185
lösa (i 1 000-tal) krishjälp	511	566	667	811	908	924	902	929	941	1 027	1 095	1 140	1 350
Ansökn. per 100 lediga platser	1 182	1 580	1 966	2 085	2 076	1 562	1 475	1 346	1 419	1 560	1 816	1 786	1 841
Sysselsättn:index (1 jan. 1925 = 100)	101·1	98·4	92·8	89·5	88·6	90·5	94·6	96·8	97·1	96·0	94·1	92·9	91·0
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	193	238	295	331	334	304	247	209	191	194	196	202	228
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	12·4	15·2	17·9	20·8	20·1	17·8	14·6	13·4	13·5	14·6	16·0	16·8	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	84	·	·	78	·	·	84	·	·	81	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	2	5	12	29	41	51	50	41	36	36	38	39	56
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	15	19	23	45	60	72	69	57	51	51	54	56	80
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	446	534	642	723	765	707	670	635	574	638	693	[1] 748	—
Sysselsättn:index (sept. 1926 = 100)	86·4	86·5	84·9	81·8	81·4	81·1	78·5	74·9	73·1	78·0	77·4	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	3 282	5 675	6 497	5 246	4 070	2 765	2 424	1 368	931	634	933	2 096	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	6 058	8 608	10 022	9 207	8 303	8 669	6 390	1 871	1 584	2 169	[1] 4 827	7 470	13 605
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	6·2	7·9	11·3	13·0	13·5	15·4	14·6	13·7	11·8	11·2	[1] 10·6	10·8	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	5·5	5·9	8·3	9·5	10·0	10·1	8·9	7·6	6·6	[1] 6·6	6·9	6·8	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	122	155	240	314	344	340	297	250	220	211	215	—	—
Ungern. Arbetslöshet, i % . .	15·6	15·9	17·0	18·7	19·4	19·5	19·5	18·6	18·3	21·6	23·4	—	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	369	469	386	472	487	413	433	278	322	385	402	486	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	36	43	36	39	43	48	42	33	28	29	23	23	—
Jugoslavien. Registr. arbetslösa	6 609	7 219	9 989	11 903	14 424	12 029	11 391	6 929	6 182	6 672	7 466	7 753	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	10·8	13·8	17·0	16·0	15·6	15·5	14·9	16·2	16·3	16·2	15·8	18·1	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	112·9	108·5	101·7	100·7	100·2	99·7	102·2	103·6	103·8	105·2	107·1	103·9	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. Statist. (1926 = 100)	78·6	76·5	75·1	73·1	74·1	74·8	74·5	74·1	72·2	70·4	70·0	69·6	—
Fed. Res. Board (1923—25 = 100)	84·3	81·0	78·8	76·4	77·3	78·1	77·9	77·1	75·0	73·8	74·2	74·7	—
Arbetslöshet, i %	14·1	15·9	16·6	19·8	19·0	18·1	17·6	17·1	18·2	[1] 18·8	19·2	19·5	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	·	23·4	·	·	25·8	·	·	27·6	·	·	28·3	·
Nya S. Wales. Arbetslösa (1000-tal)	90	90	80	95	100	110	115	125	130	125	125	—	—
Nya Zeeland. Reg. arbetslösa	6	8	8	18	29	38	37	41	44	[1] 48	[1] 50	51	—

[1] Reviderade siffror. — [2] På grund av pågående storkonflikt ha inga arbetslöshetssiffror publicerats.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under november månad 1931. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

November har att uppvisa en del mindre prisförskjutningar i både nedåtgående och uppåtgående riktning, men dessa ha i stort sett uppvägt varandra. Av de varuslag, å vilka noteringar inhämtats, ha sedan oktober 21 varit föremål för *prissänkning* och 12 för *prisstegring*, under det att medelpriserna å 24 varuslag äro *oförändrade*.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—november 1931. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln från tiden före världskrigets utbrott till och med november 1931, meddelas efterföljande indexserier, vilka utarbetats på sätt förut beskrivits i Sociala Meddelanden (årg. 1920, sid. 752 ff.).

	Juli	Årsmedeltal							1931[1]				
	1914	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	Okt.	Nov.
Aritm. (ovägda) tal	100	174	176	169	165	165	163	153	148	144	143	143	143
Vägda tal	100	164	168	158	153	154	150	140	133	131	130	129	129

Enligt vad såväl den »ovägda» som den »vägda» indexserien giver vid handen, har den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse under november varit oförändrad. Ovanstående indexserier återgivas fullständigare i de häften av Sociala Meddelanden, som innehålla kvartalsrapporter över levnadskostnaderna, senast i årg. 1931, häfte 10, sid. 844. Det må noga observeras, att samtliga ovan angivna siffror endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 oktober 1931, 158, motsvarande en stegring från juli 1914 av 58 %, samma stegringstal som vid närmast föregående undersökningstillfälle, den 1 juli 1931 (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 847).

[1] Preliminära siffror för oktober och november.

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1930	Nov. 1930	Sept. 1931	Okt. 1931	Nov.[2] 1931	Höjning (+) eller sänkning (−) i %	
		öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	nov. 1913—nov. 1931	nov. 1930—nov. 1931
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	21	21	21	+ 50·0	0·0
handskummad	»	8	—	11	11	11	11	11	+ 37·5	0·0
separerad	»	6	23	8	8	7	8	7	+ 16·7	− 12·5
Smör: bords- (mejeri-)	kg	286	729	284	271	253	248	257	+ 6·6	− 5·2
mat- (lands-)	»	218	727	265	255	239	235	240	+ 9.6	− 5·9
Ost: helfet, okryddad	»	164	624	195	187	191	192	193	+ 17·7	+ 3·2
halvfet, »	»	121	500	144	139	143	144	144	+ 19·0	+ 3·6
Margarin: växt-, bästa sort	»	135	433	138	138	130	118	118	− 14·5	− 14·5
Ägg: svenska, färska	tjog	159	681	211	314	198	232	267	+ 30·2	− 15·0
» konserverade	»	187	716	210	233	—	195	195	+ 30·9	− 16·3
Potatis: gammal	hl	—	1271	640	628	733	684	684	—	+ 8·9
»	5 l	28	71	42	42	47	44	45	+ 73·1	+ 7·1
färsk	»	46	102	82	—	—	—	—	—	—
Ärter, gula	kg	81	78	36	35	32	32	32	+ 3·2	− 8·6
Bruna bönor	»	48	214	52	49	41	43	45	− 2·2	− 8·2
Mjöl: vete-, svenskt kärn- (patent-)	»	81	* 75	41	40	39	39	39	+ 25·8	− 2·5
råg-, » bästa sort	»	22	* 56	25	24	24	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, » » »	»	27	* 78	35	35	34	34	34	+ 30·8	− 2·9
Gryn: havre- (ångpreparerade)	»	36	99	38	36	35	35	37	+ 2·8	+ 2·8
ris-, Burma eller svenska (bästa)	»	41	111	52	51	45	44	43	+ 4·9	− 15·7
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	66	65	63	63	63	+ 53·7	− 3·1
hårt knäckebröd	»	—	—	89	88	88	88	88	—	0·0
limpa, söt	»	38	96	62	61	61	61	61	+ 60·5	0·0
grovbröd (surlimpa, ankarstock)	»	30	64	46	46	47	47	47	+ 56·7	+ 2·2
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	145	144	141	139	139	+ 85.3	− 3·5
mjukt bakat med vatten	»	43	116	75	75	75	75	75	+ 74·4	0·0
mjukt » » mjölk	»	60	167	90	90	89	89	89	+ 48·3	− 1·1
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	189	188	181	179	177	+ 45·1	− 5·9
soppkött	»	100	490	155	155	149	148	146	+ 44·6	− 5·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	181	512	238	234	223	220	216	+ 63·6	− 7·7
spädkalv	»	72	312	145	142	138	137	135	+ 84·9	− 4·9
Fårkött: färskt, stek	»	188	600	231	216	217	206	199	+ 56.7	− 7·9
salt, svenskt	»	114	547	185	174	179	173	166	+ 43·1	− 4·6
Renkött, färskt, stek	»	119	557	235	227	—	—	191	+ 69·0	− 15·9
Fläsk: färskt, svenskt (sidfläsk)	»	133	605	210	181	146	146	145	+ 7·4	− 19·9
salt, » »	»	140	619	217	190	151	151	149	+ 4·9	− 21·6
» amerikanskt »	»	—	—	227	223	188	184	182	—	− 18·4
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	127	127	121	123	124	+ 65·8	− 2·4
gädda	»	108	333	190	189	189	191	187	+ 71·6	− 1·1
sill	»	84	110	70	68	73	68	67	+ 91·4	− 1·5
strömming	»	88	114	67	71	66	72	72	+ 67·4	+ 1·4
torsk	»	55	160	100	101	100	100	96	+ 71·4	− 5·0
rödspotta (»spätta»)	»	79	244	155	155	152	151	150	+ 87·5	− 3·2
kolja	»	—	—	124	123	122	126	123	—	0·0
salt: sill, prima	»	45	148	68	65	47	43	43	− 4·4	− 33·8
strömming	»	80	105	49	56	50	51	52	+ 67·7	− 7·1
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	96	96	81	78	75	+ 33·9	− 21·9
Kaffe (obränt), prima Santos	»	170	316	244	220	198	199	201	+ 24·1	− 8·6
Socker, bit-	»	67	* 133	45	44	41	44	43	− 35·8	− 2·3
Salt (matsalt)	»	—	32	17	16	16	16	16	—	0·0
Svagdricka	l	6	16	16	16	16	16	16	+ 166·7	0·0
Fotogen, Water White	»	20	71	29	29	22	21	21	0·0	− 27·6
Ved: björk- osågad, hemkörd	kbm	720	2310	1220	1195	1155	1140	1135	+ 55·5	− 5·0
barr- osågad, hemkörd	»	575	1895	920	905	880	880	875	+ 50·9	− 3·8
Bränntorv	100 kg	196	896	400	404	377	377	377	+ 92·3	− 6·7
Kol: antracit- (»valnöt») hemkörd	hl	401	—	688	671	633	630	629	+ 58·8	− 6·3
eng. hushålls- (fyrkol) hemkörd	»	284	—	323	310	288	289	291	+ 26·5	− 6·1
Koks: gasverks- (krossad)[1] hemkörd	»	165	—	238	226	203	202	201	+ 28·0	− 11·1
eng. kamin- » hemkörd	»	189	—	276	262	238	236	234	+ 25·8	− 10·7

[1] 1913 avse uppgifterna okrossad koks. — [2] Preliminära siffror. — * Maximipris.

Tidskriftsöversikt.

(November 1931.)

Allmänna sociala frågor.

BAUMGARTEN, FRANZISKA. Die soziale Seite der Psychotechnik. Soziale Praxis 1931, nr 46.

BRUNIUS, A. Socialismen vid målet — eller vid skiljovägen? Industria 1931, nr 23.

COLM, G. Wege aus der Weltwirtschaftskrise. Die Arbeit 1931, nr 11.

DOWNIE, J. Professor Cassel on the crisis. The co-operative review nov. 1931.

ERKELENZ, A. Krise, Lohnpolitik und Deflation. Soziale Praxis 1931, nr 47.

GALLIARD, O. La place du cinéma dans la vie sociale. Le musée social 1931, nr 9.

GRÜNBERG, K. Grundfragen internationaler Sozialpolitik. Soziale Praxis 1931, nr 48.

KAUTSKY, K. Erfurterprogrammet. Tiden 1931, nr 9.

MICHELIS, G. DE. A world programme of organic economic reconstruction. International labour review nov. 1931.

MILNE-BAILEY, W. Währungspolitik und Wirtschaftskrise. Die Arbeit 1931, nr 11.

MYRDAL, G. Penningkrisens upprinnelse. Nordisk tidskrift 1931, nr 7.

NEURATH, O. Der Weltwirtschafts-Kongress in Amsterdam. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 21.

ODHE, TH. Kris och framåtskridande. Kooperatören 1931, nr 20/21.

PAHL, W. Die Krise des Sozialismus und die Sozialisierungsfrage. Die Arbeit 1931, nr 11.

RAPAPORT, J. Die Entstehung der Weltwirtschaft. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 22.

RAUECKER, B. Weltpolitik und Sozialpolitik. Arbeit und Beruf 1931, nr 21.

RENNER, K. Der pariser Kongress der internationalen Vereinigung für sozialen Fortschritt. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 22.

SCHWEIZER, W. Die wirtschaftspolitischen Strömungen der Nachkriegszeit. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 3.

STEIN, V. Vertrauenskrise? Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 22.

THORSSON, S. Internationella informationskällor. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 45.

WATT, L. The Catholic ideal of social life. »Stockholm» 1931, nr 4.

Verklig och skenbar demokrati. Industria 1931, nr 23.

Sverige.

HECKSCHER, E. F. Den svenska penningkrisens historia. Svensk tidskrift 1931, nr 7.

MATHIS, H. P. Folkhögskolan i ett nytt skede. Tiden 1931, nr 9.

MYRDAL, G. Den svenska penningkrisen. Tiden 1931, nr 9.

OLSSON, O. Folkskolan som betalar sig. Sunt förnuft 1931, nr 7.

Amerikas förenta stater.

The dismissal wage. The service letter on industrial relations 30 okt. 1931.

Women in gainful occupations. The conference board bulletin okt. 1931.

Japan.

KUMMER, F. Japan, industrielle und soziale Eigentümlichkeiten. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 46.

Ryssland.

KISER, G. Die Aussichten des Fünfjahrplanes. Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 22.

Den ryska befolkningens yrkesfördelning. Industria 1931, nr 24.

Schweiz.

WUNDERLICH, FRIEDA. Die Wirtschaftliche Lage in der Schweiz und die sozialpolitische Entwicklung im Jahre 1930. Soziale Praxis 1931, nr 46—48.

Storbritannien.

BIDDULPH, G. On »the British crisis and the world». The Labour magazine nov. 1931.

LINDBERG, N. Den engelske Krise, Efteraaret 1931. Nationalökonomisk Tidsskrift 1931, nr 5.

ÖSTERBERG, P. Ruskin college — Englands Brunnsvik. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 46.

Macmillanrapporten. Tiden 1931, nr 9.

Die Staatsfinanzen Grossbritanniens in der Wirtschafts-Krise. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 21.

Sydafrika.

Native labour in Northern Rhodesia. International labour review nov. 1931.

Tyskland.

ACHENBACH, E. Erst Preissenkung? — Ist Sparen Unsinn? Der Arbeitgeber 1931, nr 22.

BRAUWELLER, R. Unternehmer und Sozialpolitik. Der Arbeitgeber 1931, nr 22.

BURKHARDT, F. Entwicklung und Forschungsergebnisse der sächsischen Landesstatistik in

den ersten 100 Jahren ihres Bestehens. Deutsches statistisches Zentralblatt 1931, nr 7.

HEDBERG, A. O. Den tragiske Klassekamp i Tyskland. Arbejderen 15 nov. 1931.

VAJE. Die Betriebsräte im Jahre 1930. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

WEILAND, RUTH. Das soziale Schicksal der deutschen landwirtschaftlichen Wanderarbeiterfamilien. *Jahrbücher für Nationalökonomie* und Statistik B. 135, s. 744.

Die Betriebsrätewahlen des Jahres 1931. Der Arbeitgeber 1931, nr 21.

Die Betriebsrätewahlen im Jahre 1931. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 48.

Arbetarskydd.

BETKE, H. Blausäurevergiftung infolge Aufnahme durch die Haut. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

BRANDT, A. Schädigung durch Sangajol als Ursache einer Myelose. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

DAMON, R. A young industry faces its safety problems [flygindustri]. National safety news nov. 1931.

DERLITZKI. Agricultural research and accident prevention. Industrial safety survey 1931, nr 5.

HERGT, W. Ärztliche Massnahmen zur Behandlung von akuten Vergiftungen durch die Einatmung reizender, erstickender und betäubender Gase und Dämpfe. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

JÖTTEN, K. W. Staublunge und Staublungentuberkulose in der Schamotte-Industrie? Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

LANKFORD, C. H. Motors and controls for hazardous locations. National safety news nov. 1931.

LYMAN FISK, E. The care of the older employee. National safety news nov. 1931.

MATTHIAS, G. L. Correct habits will remove accident causes. National safety news nov. 1931.

MAYER, R. L. Gewerbeekzem und Unfallversicherung. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

NORTHRUP, R. B. Material handling accidents and their prevention. Industrial hygiene bulletin okt. 1931.

PALM, E. Om ventilation av garage och bilreparationsverkstäder. Arbetarskyddet 1931, nr 10.

SCHNELL. Achtet auf die Russbläser! Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1931, nr 20.

SCHWARZ, L. & SIEKE, F. Über Geräuschbelästigung durch einen gewerblichen Betrieb. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

STILLER. Fortschritte in der Gefahrenbekämpfung bei Anstricharbeiten. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

WALLNER, O. Safety first! Skogen 1931, nr 22.

WIPLER. Zum Chlorgasausbruch in einer Zellulosefabrik. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1931, nr 11.

WOLTER, K. K. Diagramme zur Elektropathologie. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1931, nr 10.

Sverige.

LUNDEBERG, N. Den lokala olycksfallsstatistiken i kampen mot olycksfallen. Arbetarskyddet 1931, nr 10.

Amerikas förenta stater.

MCCANN, E. J. Before and after safety organization. National safety news nov. 1931.

Italien.

MASSARELLI, F. The prevention of agricultural accidents in Italy, and the work of the national association for the prevention of industrial accidents. Industrial safety survey 1931, nr 5.

Tyskland.

BERTHEAU. Die Schau von Messgeräten für staubförmiges Arbeitsgut im Deutschen Arbeitsschutzmuseum. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

FICHTL. Betriebsschutz und Betriebsräteschulung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 32.

PRELLER, L. Vom Sinn des staatlichen Arbeitsschutzes. Die Arbeit 1931, nr 11.

SOLLER, K. Accident prevention in German agriculture. Industrial safety survey 1931, nr 5.

Arbetslön och arbetstid.

WIGFORSS, EVA. De låga kvinnolönerna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 46—47.

The international regulation of hours of work in coal mines. International labour review nov. 1931.

Valutafallet dispenserar ej från lönejusteringen. Industria 1931, nr 23.

Sverige.

NYSTRÖM, B. Över 200 000 i allmän tjänst. Statens och kommunernas befattningshavare och löneutgifter. Sunt förnuft 1931, nr 7.

Amerikas förenta stater.

Twelve years of wage history. The service letter on industrial relations 30 okt. 1931.

Estland.

SÕRMUS, R. Salaires des employés d'administrations locales en 1930/31. (Estnisk text.) Eesti statistika 1931, nr 11.

Nederländerna.

Hours of work on board Netherlands vessels. International labour review nov. 1931.

Storbritannien.

Agricultural wages and employment in England and Wales in 1928—29 and 1929—30. The Ministry of labour gazette 1931, nr 11.

Tyskland.

WELLTHOR, C. Das Lohnproblem und die hohe Politik. Der Arbeitgeber 1931, nr 21.

Reform der amtlichen Tariflohnstatistik. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 44.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

CHRISTIANSEN, E. Rationaliseringens Indvirkning paa Arbejdslösheden. (Resumé av föredrag.) Samfundets Krav 1931, nr 7.

DICH, J. S. Forebyggende Arbejdslöshedspolitik med særlig Henblik paa Beskæftigelsesregulering i private Virksomheder. Socialt Tidsskrift 1931, nr 10.

GJERMOE, E. Det konjunkturcykliske element i beskjeftigelsesgradens sesongbevegelse. Statsökonomisk tidsskrift 1931, nr 2/3.

JUNKER, TH. Moderne Landbrug og Samfundets Beskæftigelsesproblem. (Föredrag.) Samfundets Krav 1931, nr 8.

MERIAM, R. S. Unemployment:its literature and its problems. The quarterly journal of economics nov. 1931.

WOYTINSKY, W. v. Internationale Arbeitsbeschaffung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 46.

Weltkrise und Weltarbeitslosigkeit in internationaler Betrachtung. Die Reichsversicherung 1931, nr 9.

Sverige.

Arbetslöshetsutredningens betänkande. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 8.

Skogsvård och arbetslöshet. Skogen 1931, nr 21.

Danmark.

Den ekstraordinære Arbejdslöshedsunderstöttelse. Arbejdsgiveren 1931, nr 24.

Kriselovenes Vedtagelse. Arbejdsgiveren 1931, nr 23.

Finland.

Arbetslösheten och arbetsmarknadsläget i landet. Social tidskrift 1931, nr 11.

Kanada.

Unemployment and farm relief act, 1931. The labour gazette 1931, nr 10.

Ryssland.

WEISENBERG, W. Die Deckung des Bedarfs an Arbeitskräften in der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 31.

Schweiz.

Die schweizerischen Arbeitgeber zum Ausgleich des Beschäftigungsgrades. Wirtschaftliche und sozialstatistische Mitteilungen 1931, nr 11.

Storbritannien.

WENDE, A. Die Neuregelung der britischen Arbeitslosenversicherung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 33.

Changes in the estimated numbers insured against unemployment, 1923—1931. The Ministry of labour gazette 1931, nr 11.

Tyskland.

BEISIEGEL, PH. Neue Vorschriften über die Krisenfürsorge. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 31.

BÜLOW, A. v. Die Entwicklung der Arbeitslosigkeit in Deutschland und ihre unmittelbaren Kosten. Der Arbeitgeber 1931, nr 22.

JACOBY-OSKE, EDITH. Anpassung des Hausangestelltenberufs an den gegenwärtigen Haushalt. Arbeit und Beruf 1931, nr 22.

LÜTTICH. Arbeitsamt oder Stempelstelle? Arbeit und Beruf 1931, nr 22.

MEYER, F. Die Hausangestellten in der Arbeitslosenversicherung. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 21.

Eine neue Attacke gegen die Arbeitslosenversicherung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 48.

Österrike.

URANITSCH, E. Änderung des Arbeitslosenversicherungsgesetzes in Österreich (XXVII. Novelle). Arbeit und Beruf 1931, nr 21.

Die Intensität der Arbeitslosigkeit zur Zeit der gewerblichen Betriebszählung vom Juni 1930. Statistische Nachrichten 1931, nr 11.

Befolkningsfrågan.

AAS, INGEBORG. Hvordan kan samfundet beskytte sig mot åndssvake og sedelighetsforbrytere. Socialt arbeid 1931, nr 7/8.

LINDER, A. Untersuchungen über die Sterblichkeitsmessung. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 3.

Sverige.

MEDICINALSTYRELSEN. Yttrande över sakkunniges betänkande med förslag till steriliseringslag. Sv. läkartidningen 1931, nr 45—46, 48.

Bostadsförhållanden.

CHATILLON-WINBERGH, G. Mål och medel i modernt husbyggande. (Föredrag.) Teknisk tidskrift 1931, nr 48.

GAHN, W. Mål och medel i modernt husbyggande. (Föredrag.) Teknisk tidskrift 1931, nr 46.

NYSTRÖM, B. Bostadsproblemet. Vår bostad 1931, nr 20—21.

Internationaler Wohnungskongress Berlin 1931. Wohnen und Bauen 1931, nr 5/6.

Sverige.

DAHLBERG, A. Stockholms stads småstugebyggen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1931, nr 7.

MÖLLER, T. Bostadsförhållanden och byggnadsverksamhet i Malmö. Byggmästaren 1931, nr 32.

REGNÉR, C. O. Råttkriget i Stockholm. Sveriges fastighetsägaretidning 1931, nr 23.

S[JÄLANDER], V. Undersökning av smålägenheter i Storkyrkoförsamlingen 1930/31. Statistisk månadsskrift 1931, nr 9.

Det allmänna och ohyresproblemet. Sveriges fastighetsägaretidning 1931, nr 23.

Estland.

REIMAN, H. Construction des maisons d'habitation dans villes et bourgs. (Estnisk text.) Eesti statistika 1931, nr 11.

Frankrike.

Une proposition de loi sur le logement rural. Le musée social 1931, nr 9.

Norge.

ANDERSEN, E. Helserådene og boligforholdene. Bolig og bygg 1931, nr 3/4.

BJERKNES, E. Litt om Rena og om en Økonomisk regulering av våre boligströk. Bolig og bygg 1931, nr 5/6.

Tyskland.

Die Baukosten von Neubauwohnungen 1928 bis 1930. Wirtschaft und Statistik 1931, nr 22.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

NUNN, H. T. The social welfare movement. »Stockholm» 1931, nr 4.

SÖRENSEN, ANNA. Barnets rätt att vara barn. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 6 A.

Sverige.

FRYKHOLM, RUTH. Tredje nordiska barnträdgårdsmötet i Sigtuna-Stockholm den 10—20 aug. 1931. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 6 A.

HIRSCH, A. Svenska fattigvårdens utveckling. Hertha 1931, nr 9.

HÖJER, K. J. Orsakerna till ökningen av fattigvårdskostnaderna. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 8.

JUNDELL, I. Närmaste önskemål för barnavårdens utveckling. (Föredrag.) Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 6 B.

Schweiz.

HAFTER, E. Behandlung der Kinder und Jugendlichen im schweizerischen Strafgesetzentwurf. Soziale Praxis 1931, nr 46.

Tyskland.

Der Berliner Verein für Volkserziehung, Pestalozzi-Fröbel-Haus. Berliner Wohlfahrtsblatt 1931, nr 14.

Föreningsväsen.

Finland.

FAGERHOLM, K. A. Finlands nya fackföreningsrörelse. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 48.

SJÖBERG, W. Fagforeningsbevægelserne i Finland. Arbejdsgiveren (Danmark) 1931, nr 23.

Storbritannien.

SUTHERS, R. B. Associated society of locomotive engineers and firemen. The Labour magazine nov. 1931.

Tyskland.

OLBERG, P. Kommunisterna och de tyska fackföreningarna. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 48

— De tyska privatanställdas kongress. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 45.

Österrike.

STRAAS, E. Die österreichischen Gewerkschaften in der Wirtschaftskrise. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 45.

Hälso- och sjukvård.

RYD, E. Köks- och sanitära anordningar vid sjukhus. Byggmästaren 1931, nr 34.

Sverige.

ALFVÉN, J. »Familjevård» i den psykiskt sjukes egen familj. Social-medicinsk tidskrift 1931, nr 11.

HALLBÄCK, G. Frågan om skolhygienen under statsmakternas prövning. Svenska röda korset 1931, nr 11.

STÉENHOFF, G. Huru nedbringa dödligheten bland de späda barnen? Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1931, nr 6 A.

Norge.

ÖVERLAND, B. Kampen mot tuberkulosen. Socialt arbeid 1931, nr 7/8.

Jord- och egnahemsfrågan.

BLONDEL, G. Le malaise et les inquiétudes des populations agricoles de l'Europe orientale. Le musée social 1931, nr 9.

RICCI, U. Die statische Theorie der Grundrente. Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik B. 135, s. 641.

Sverige.

GERSNE, A. Där sjö och sankmark förvandlas till odlade fält. Hem i Sverige 1931, nr 11.

Tyskland.

MANGOLD, K. v. Die Erwerbslosensiedlung der Notverordnung. Der Arbeitgeber 1931, nr 22.

MASSMANN, K. Grundsätzliches zur Frage der Erwerbslosensiedlung. Soziale Praxis 1931, nr 45.

WIELGOLASKI, S. Jordreform (Bodenreform)-bevegelsen i Tyskland. Socialt arbeid 1931, nr 7/8.

WÖLZ. Dritte Notverordnung und landwirtschaftliche Siedlung. Reichsarbeitsblatt 1931, nr 33.

— Randsiedlung und landwirtschaftliche Siedlung für Erwerbslose. Soziale Praxis 1931, nr 47—48.

Grenzen der Arbeitslosensiedlung. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 47.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

BRUNIUS, A. Den röde uke i Ådalen. Arbeidsgiveren (Norge) 1931, nr 14/15.

BRUNIUS, A. En unik avtalssituation i Sverige. Industria 1931, nr 28.
—. En unik avtalssituation i Sverige. Industritidningen 1931, nr 19/20.
HANSSON, S. Blockader och bojkotter. Fackföreningsrörelsen 1931, nr 46.
LAGERGREN. K. A. Försäkring mot arbetskonflikter. Sv. finanstidning 1931, nr 45.
SUNDBERG, H. G. F. I vilken omfattning äger kommun ingå kollektivavtal med sin personal? Sv. stadsförbundets tidskrift 1931, nr 7.
Tjänstemännen vid vägskälet. Verkstäderna 1931, nr 11.

Danmark.

Naar mandlig Arbejdskraft erstattes med kvindelig. Arbejdsgiveren 1931, nr 24.

Finland.

Medlingsförfarandet i kollektiva arbetstvister och anställdas semester. Industritidningen 1931, nr 19/20.

Norge.

DREYER, E. Den norske Storkonflikt. Socialt Tidsskrift 1931, nr 10.
Forhandling—megling. Arbeidsgiveren 1931, nr 16/17.
Organisasjonsforhold. Arbeidsgiveren 1931, nr 14/15.

Tyskland.

ANTHES. »Das soziale Ideal des Reichsarbeitsgerichts.» Der Arbeitgeber 1931, nr 21.
HOENIGER, H. Auflockerung der Tarife? Soziale Praxis 1931, nr 45.
NÖRPEL, C. Auflockerung des Tarifvertrags. Gewerkschafts-Zeitung 1931, nr 47.
ORGIES-RUTENBERG, J. v. Auflockerung der Tarife! Soziale Praxis 1931, nr 48.

Österrike.

SCHORSCH, J. Was will man von den Kollektivverträgen? Arbeit und Wirtschaft 1931, nr 22.

Kooperation.

TÖNNIES, F. Vetenskapsmännen och kooperationen. Kooperatören 1931, nr 20/21.
WALLWORTH, E. The modern store. Trends towards centralisation. The co-operative review nov. 1931.
WARBASSE, J. P. What is consumers' co-operation? Review of international cooperation nov. 1931.

Frankrike.

CRAZANNES, CH. DE. La production laitière française dans le mouvement coopératif agricole. Revue des études coopératives 3 kv. 1931.
DAUDÉ-BANCEL, A. Origines et développement des boulangeries coopératives en France. Revue des études coopératives 3 kv. 1931.
LAVERGNE, B. Le mouvement récent des coopératives de consommateurs en France. Revue des études coopératives 3 kv. 1931.

Indien.

TOTOMIANZ, V. Kooperationen i Indien. Kooperatören 1931, nr 20/21.

Schweiz.

LEFRANC, E. & G. Les coopératives réunies de la Chaux-de-Fonds. Revue des études coopératives 3 kv. 1931.
Die schweizerische Genossenschaftsbewegung im Jahre 1930. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 45.
Der schweizerische Städteverband und die Konsumenteninteressen. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 46.

Storbritannien.

ALEXANDER, A. V. Co-operators and the banks. The co-operative review nov. 1931.
MERCER, T. W. An economic staff for the movement. The co-operative review nov. 1931.

Österrike.

FREUNDLICH, EMMY. The housewife and the consumers' co-operative society. Review of international cooperation nov. 1931.

Levnadskostnader.

GROTKOPP, W. Internationella fettämnestrusten. Kooperatören 1931, nr 20/21.
—. Von einem Riesentrust. Schweiz. Konsum-Verein 1931, nr 47.

Schweiz.

GASSER, ELSA F. Versuch einer Schätzung der Unterhaltskosten für eine Hausangestellte in der Schweiz, Mitte 1931. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1931, nr 3.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Sverige

Lärlingsutbildningen vid Husqvarna Vapenfabrik. Verkstäderna 1931, nr 11.

Österrike.

BJÖRKMAN-GOLDSCHMIDT, ELSA. Yrkesval och kriminalitet. Tidevarvet 1931, nr 48.

Nykterhetsfrågan.

GABRIEL, E. Psychische Hygiene und Alkoholfrage. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 5.
SCHULTZ, KARIN. Internationell statistik över alkoholkonsumtionen. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 11.
THIKEN, J. Grundsätzliche Forderungen zur Gestaltung der Heilfürsorge für Alkoholiker durch Anstaltsbehandlung. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 5.

Sverige.

B[ERGVALL], J. Nykterhetsfolkets lagstiftningskommittés betänkande. Tidskrift för systembolagen 1931, nr 11.

Amerikas förenta stater.

MCGAFFEY, E. Flaming farmers [Landsvägsfylleri]. National safety news nov. 1931.

Nederländerna.

DON, A. Das neue Ausschankgesetz in Holland. Revue internationale contre l'alcoolisme 1931, nr 5.

Socialförsäkring.

Sverige.

NORDLUND, H. Sjukvårdsförsäkringen enligt 1931 års riksdagsbeslut. Sv. sjukkasse-tidning 1931, nr 11.

ORMESTAD, M. Sykctrygden i Sverige. Sykeforsikringsbladet 1931, nr 11.

SANDSTRÖM, V. Ett ombuds erfarenheter i läkarintygsfrågan. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 8.

Den nya sjukkasselagstiftningens innehåll. Industria 1931, nr 24.

Ett samtal om aviseringen. Tidskrift för den svenska pensionsförsäkringen 1931, nr 8.

Tyskland.

BERNSCHNEIDER, PH. Die Krankenversicherung Arbeitsloser. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 22.

FISCHER, J. Österreichische und reichsdeutsche Sozialversicherung in Vergleichszahlen. Die Reichsversicherung 1931, nr 9.

HEYDE, L. Zum 50. Jahrestag der »Kaiserlichen Botschaft». Soziale Praxis 1931, nr 47.

KNOLL. Dritte Notverordnung vom 6. X. 1931 und Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1931, nr 10.

LÜNENDONK, H. Wie stellt sich der Arbeiter zur heutigen Sozialversicherung, zu ihren Beiträgen und Leistungen? Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 22.

TELEKY, L. Zur Reform der gewerblichen Unfallversicherung. Die Arbeit 1931, nr 11.

WEBER, P. Zahnarzt und Krankenkasse. Zentralblatt für Reichsversicherung 1931, nr 21.

Deutsche Ärzteschaft und Sozialversicherung-Volksgesundheit und Volksgemeinschaft. Die Reichsversicherung 1931, nr 9.

Zur Krise der deutschen Sozialpolitik und Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1931, nr 9.

Ut- och invandring.

FERENCZI, I. Fortschritt in der Internationalen Wanderungspolitik. Soziale Praxis 1931, nr 48.

LANGE, F. Neuzeitliche Formen der Auswanderung. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 3.

Udvandring og Indvandring. Samfundets Krav 1931, nr 6.

Amerikas förenta stater.

HOFFMANN, H. Die Einwanderungssperre und der Wohlstand der amerikanischen Arbeiter. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 3.

The foreign element in our population. The conference board bulletin okt. 1931.

Brasilien.

Brasiliens Fremmedlovgivning. Udenrigsministeriets Tidsskrift 12 nov. 1931.

Tyskland.

KORN, A. Gedanken zur Neuregelung des Auswandererwesens. Archiv für Wanderungswesen 1931, nr 3.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 november—10 december 1931 bl. a. publicerats:

N:r		Daterad
364.	K. byggnadsstadga	20 nov.
366.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 14 förordn. den 19 december 1919 (nr 790) om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång den 19 juni 1919 (nr 367)	27 »
387.	K. kung. om ändrad lydelse av § 1 i kung. den 31 mars 1922 (nr 132) med närmare bestämmelser om inbetalning och redovisning av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete	13 »
392.	K. kung. om ändrad lydelse av § 2 i kung. den 10 april 1915 (nr 115) ang. redovisning och inbetalning av pensionsavgifter enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913	13 »

Sakregister till årgången 1931.

Alkoholistlagstiftningen (vid 1931 års riksdag): s. 639 (häftet nr 8).

Anställda. Internationella arbetsbyråns kommitté för frågor rörande »anställda»: s. 557 (7).

Se även *Arbetsavtal.*

Arbetarskydd. Arbetarskyddslagen inför omarbetning: s. 3 (1).

Ändringarna i arbetarskyddslagen: s. 383 (5), 630 (8).

Internationella arbetsbyråns kommitté för arbetarskydd: s. 30 (1).

Internationella arbetsbyråns kommitté för frågan om automatisk koppling av järnvägsvagnar: s. 304 (4).

Se även *Lastlinje, Minderåriga, Nattarbete, Olycksfall, Textilindustri, Yrkesinspektionen.*

Arbetsavtal. Socialstyrelsens yttrande angående reglering av förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare: s. 286 (4).

Utredning rörande anställdas arbetsavtal: s. 560 (7), 634 (8).

Se även *Läkarvård.*

Arbetsbyrån, Internationella. Undersökningar under 1930: s. 155 (3).

Styrelsesammanträden 1931, januari: s. 223 (3); april: s. 486 (6); oktober: s. 918 (11).

Nya publikationer: s. 32 (1), 225 (3), 304 (4), 558 (7), 1012 (12).

Se även *Anställda, Arbetarskydd, Glasbruk, Intellektuella arbetare, Jordbruk, Kolgruveindustrien, Nattarbete, Socialförsäkring, Socialstatistik, Textilindustri.*

Arbetsförmedling. Sveriges offentliga, år 1930: s. 118 (2); månadsstatistik 1930, dec.: s. 40 (1); 1931, jan.: s. 160 (2); febr.: s. 242 (3); mars: s. 312 (4); april: s. 416 (5); maj: s. 498 (6); juni: s. 562 (7); juli: s. 672 (8); augusti: s. 762 (9); sept.: s. 834 (10); okt.: s. 936 (11); nov.: s. 1020 (12).

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1930: s. 553 (7).

Den privata arbetsförmedlingen under år 1930: s. 492 (6).

Arbetsförmedlingsfrågor (vid 1931 års riksdag): s. 633 (8).

Nederländerna. Ny lag om offentlig arbetsförmedling: s. 396 (5).

Tyskland. Avskaffandet av enskild platsförmedlingsverksamhet: s. 307 (4).

Se även *Arbetsmarknad, Sjuksköterskebyråer.*

Arbetsgivareföreningen, Svenska, år 1930: s. 495 (6).

Arbetsinställelser i Sverige år 1930: s. 905 (11).

Arbetsinställelser i utlandet under 1930: s. 1017 (12).

Arbetskonferensen. Internationella arbetskonferensens femtonde sammanträde: s. 625 (8).

Sveriges representation vid arbetskonferensens femtonde sammanträde: s. 405 (5).

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1930: s. 153 (2).

Se även *Arbetsbyrån.*

Arbetslöner i Sverige år 1929: s. 187 (3); år 1930: s. 976 (12).

Arbetslönernas fluktuationer i Sverige åren 1913—1930: s. 451 (6).

Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst: s. 895 (11).

Löneutvecklingen i olika länder under 1930: s. 803 (10).

Se även *Hotell- och restaurangpersonal, Jordbruk, Skogsarbetare, Socialstatistik, Vägunderhållsarbeten.*

Arbetslösheten under år 1930: s. 179 (3).

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna: 1930, 30 nov.: s. 46 (1); 31 dec.: s. 166 (2); 1931, 31 jan.: s. 248 (3); 28 febr.: s. 318 (4); 31 mars: s. 422 (5); 30 april: s. 504 (6); 31 maj: s. 568 (7); 30 juni: s. 678 (8); 31 juli: s. 768 (9); 31 aug.: s. 840 (10); 30 sept.: s. 942 (11); 31 okt.: s. 1026 (12).

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet: 1930, nov.: s. 38 (1); dec.: s. 157 (2); 1931, jan.: s. 227 (3); febr.: s. 306 (4); mars: s. 394 (5); april: s. 491 (6); maj: s. 560 (7); juni: s. 661 (8); juli: s. 751 (9); aug.: s. 829 (10); sept.: s. 923 (11); okt.: s. 1015 (12).

Arbetslösheten inom olika yrkes- och åldersgrupper: s. 361 (5).

Arbetslöshetens motverkande genom allmänna arbeten: s. 133 (2); 631 (8).

Socialstyrelsens och kommerskollegii utlåtande angående stöd åt trävaruindustrien i Kalix: s. 215 (3).

Socialstyrelsens utlåtande över 1928 års betänkande angående arbetslöshetsförsäkring m. m.: s. 515 (7).

Arbetslöshetsutredningens betänkande I: s. 691 (9).

Förslag till åtgärder mot ungdomsarbetslösheten: s. 1014 (12).

Arbetslöshetsfrågans nuvarande läge i världen: s. 996 (12).

Arbetslöshet och allmänna arbeten (Internationella arbetsbyråns undersökning): s. 385 (5).

Arbetslöshetsförsäkringens utbredning i utlandet: s. 307 (4).

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet: s. 47 (1); 167 (2); 241 (3); 319 (4); 415 (5); 497 (6); 569 (7); 679 (8); 761 (9); 841 (10); 935 (11); 1027 (12).

Danmark. Lag om utsträckt arbetslöshetshjälp: s. 1015 (12).

England. Arbetslöshetsförsäkringen: s. 738 (9).

Arbetslöshetsförsäkringens finanser: s 397 (5).

Regeringens arbetslöshetspolitik: s. 471 (6).

Arbetslöshetsförsäkringskommissionens betänkande: s. 653 (8).

Arbetslöshetsförsäkringens nedskärning: s. 829 (10).

Finland. Nya bestämmelser om statens åtgärder mot arbetslösheten: s. 751 (9).

Frankrike. Arbetslöshetsstatistiken: s. 395 (5).

Reformering av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen: s. 395 (5).

Spanien. Arbetslöshetsförsäkring: s. 830 (10).

Tyskland. Arbetslöshetskommissionens betänkande: s. 644 (8).

Se även *Nödförordningen*, *Steninköpskommittén*.

Arbetsmarknaden enligt arbetsförmedlingsanstalternas rapporter: 1930, dec.: s. 1 (1); 1931, jan.: s. 81 (2); febr.: s. 177 (3); mars: s. 257 (4); april: s. 353 (5); maj: s. 433 (6); juni: s. 513 (7); juli: s. 601 (8); aug: s. 689 (9); sept.: s. 777 (10); okt.: s. 873 (11); nov.: s. 953 (12).

Arbetstillgången enligt uppgifter från industriidkare m. fl.: 1930, fjärde kvart.: s. 83 (2); 1931, första kvart.: s. 355 (5); andra kvart.: s. 603 (8); tredje kvart.: s. 875 (11).

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet, se *Arbetslösheten*.

Brasilien. Arbetsmarknaden: s. 157 (2).

Ryssland. Arbetsmarknadens nya organisation: s. 292 (4).

Arbetsorganisationen, Internationella: s. 30 (1); 153 (2); 223 (3); 303 (4); 405 (5); 486 (6); 556 (7); 822 (10); 918 (11); 1012 (12).

Expertkommissionen för granskning av medlemsstaternas årsrapporter: s. 490 (6).

Arbetstid. Facklig undersökning rörande arbetstiden i vissa industrier: s. 34 (1).

Arbetstidsfrågor (vid 1931 års riksdag): s. 634 (8).

Frankrike. Frågan om halv arbetstid för gifta kvinnor: s. 34 (1).

Polen. Arbetstid å inre vattenvägar: s. 399 (5).

Spanien. Arbetstidens reglering: s. 831 (10).

Arbetstiden ombord å fartyg i spansk kustfart: s. 398 (5).

Se även *Badinrättningar*, *Glasbruk*, *Hotell- och restaurangpersonal*, *Kolgruveindustrien*, *Sjukhus*.

Arbetstillgång, se *Arbetsmarknad*, *Jordbruk*, *Sjömansyrket*.

Badinrättningar. Arbetstidsförhållandena vid varmbadinrättningar år 1930: s. 701 (9).

Barnaskydd. Fattigvård och barnavård (vid 1931 års riksdag): s. 638 (8).

Nationernas förbunds kommitté för barnaskydd: s. 494 (6).

Bostadsförhållanden. Lantarbetarnas bostadsförhållanden: s. 89 (2).

Ny utredning om lantarbetarnas bostadsförhållanden: s. 227 (3).

Bostadsfrågor (vid 1931 års riksdag): s. 641 (8).

Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1931: s. 889 (11).

Byggnadsverksamheten år 1930: s. 779 (10).

Byggnadsverksamheten i rikets större städer år 1930: s. 275 (4).

Bostadsproduktionen under år 1930 inom Stockholm jämte förortsområde: s. 461 (6).

Civilanställning av manskap vid försvarsväsendet: s. 828 (10).

Egnahemsfrågan. Statens egnahemslån (vid 1931 års riksdag): s. 640 (8).

Europeiska unionen. Internationella arbetsorganisationen och studiekommissionen för den europeiska unionen: s. 822 (10).

Fackföreningsrörelsen, Den engelska, år 1930: s. 1016 (12).

Se även *Landsorganisationen*, *Åldersfördelning*.

Flyktingsbyrå. Den grekiska flyktingsbyråns avveckling: s. 38 (1).

Fylleriförseelser och spritsmuggling: 1930, fjärde kvart.: s. 148 (2); 1931, första kvart.: s. 372 (5); andra kvart.: s. 609 (8); tredje kvart.: s. 913 (11).

Förbudslagstiftning, se *Rusdrycksförbud.*

Förlikningsmän. Statens förlikningsmäns verksamhet år 1930: s. 912 (11).

Se även *Medling.*

Glasbruk. Internationella arbetsbyråns kommitté för frågan om veckovila i glasbruk: s. 557 (7).

Hotell- och restaurangpersonalens arbetsvillkor 1929/1930: s. 725 (9).

Husligt arbete. Socialstyrelsens yttrande angående utredning av arbetsförhållandena inom det husliga arbetet: s. 367 (5), 635 (8).

Hälsovård. Nationernas förbunds kommitté för frågan om hälsovårdscentra på landsbygden: s. 496 (6).

Konferens rörande hygienen på landsbygden: s. 399 (5).

Den europeiska konferensen rörande hygienen på landsbygden: s. 752 (9).

Se även *Läkarvård, Socialmedicin.*

Industrien i Sverige år 1929: s. 377 (5).

Intellektuella arbetare. Internationella arbetsbyråns kommitté för frågor rörande intellektuella arbetare: s. 556 (7).

Invandring, se *Ut- och invandring.*

Jordbruk. Arbetstillgång och arbetslön inom jordbruket år 1930: s. 109 (2).

Internationella arbetsbyråns rådgivande jordbrukskommission: s. 31 (1).

Se även *Egnahemsfrågan, Kolonisation, Statarklassen.*

Järnvägsvagnar, Automatisk koppling av, se *Arbetarskydd.*

Kolgruveindustrien. Rapport [från internationella arbetsbyrån] rörande arbetstidens reglering inom kolgruveindustrien: s. 489 (6).

England. Kolfrågan under 1930: s. 17 (1).

Läget inom kolindustrien: s. 744 (9).

Reorganisationen av kolindustrien: s. 817 (10).

Kollektivavtal i Sverige år 1930: s. 908 (11).

Kollektivavtalen 1930, fjärde kvart.: s. 7 (1); 1931, första kvart.: s. 281 (4); andra och tredje kvart.: s. 809 (10).

Kolonisation. Arrendeavgiften för odlingslägenheter å kronomark (vid 1931 års riksdag): s. 640 (8).

Kooperation. Kooperativ verksamhet i Sverige år 1929: s. 447 (6).

Kooperativa förbundets verksamhet år 1930: s. 448 (6).

Internationell kommitté för inter-kooperativa förbindelser: s. 308 (4).

Kvinnor. Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1929: s. 379 (5).

Se även *Arbetstid, Moderskapsförsäkring, Nattarbete.*

Landsorganisationen i Sverige under år 1930: s. 307 (4).

Lantarbetare, se *Bostadsförhållanden, Jordbruk, Statarklassen.*

Lastlinjekonventionen, Internationella: s. 7 (1).

Lastning, se *Olycksfall.*

Levnadskostnader 1930, fjärde kvart.: s. 48 (1); 1931, första kvart.: s. 320 (4); andra kvart.: s. 570 (7); tredje kvart.: s. 842 (10).

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet: s. 170 (2); 425 (5); 682 (8); 945 (11).

Levnadskostnader och livsmedelspriser i Stockholm, Oslo och Köpenhamn: s. 228 (3).

Tyskland. Prisfallets inverkan på levnadskostnaderna inom olika yrkes- och inkomstgrupper: s. 402 (5).

Se även *Socialstatistik.*

Livsmedelspriser och levnadskostnader: 1931, jan.: s. 168 (2); febr.: s. 249 (3); april: s. 423 (5); maj: s. 505 (6); juli: s. 680 (8); aug.: s. 769 (9); okt.: s. 943 (11); nov.: s. 1028 (12).

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1930: s. 202 (3).

Tyskland. Minskning av mellanhandsvinsten å livsmedel: s. 15 (1).

Läkarvård bekostad enligt arbetsavtal: s. 265 (4).

Se även *Sjukförsäkring.*

Medling i arbetstvister. Socialstyrelsens yttrande över motion rörande ändring av lagen om medling i arbetstvister: s. 284 (4); 635 (8).

Se även *Förlikningsmän.*

Minderåriga. Ändring i kungörelsen om minderårigs användande till vissa farliga arbeten: s. 886 (11).

Se även *Barnaskydd, Kvinnor.*

Moderskapsförsäkringen i registrerade sjukkassor år 1929: s. 194 (3).

Nattarbete. Rapport [från internationella arbetsbyrån] rörande frågan om revision av konventionen angående kvinnors nattarbete: s. 488 (6).

Norrlandslagstiftningen (vid 1931 års riksdag): s. 640 (8).

Nödförordningen, Den tyska, den 5 juni 1931: s. 747 (9).
Olycksfall i arbete år 1928: s. 731 (9).
Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1930: s. 456 (6).
Olycksfall inom sjömansyrket år 1930: s. 989 (12).
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud: s. 233 (3); 407 (5); 663 (8); 753 (9); 927 (11).
Internationell konferens rörande olycksfall och yrkessjukdomar: s. 826 (10).
Se även *Riksförsäkringsanstalten.*
Pensionsförsäkringen (pensionsstyrelsens årsberättelse) år 1929: s. 232 (3); år 1930: s. 1019 (12).
Pensionsförsäkringen (vid 1931 års riksdag): s. 637 (8).
Pensionsålder. Frågan om pensionsåldern för vissa statstjänstemän: s. 305 (4).
Planhushållning. Världskongress rörande socialekonomisk planhushållning: s. 491 (6).
Reallön, se *Socialstatistik.*
Riksförsäkringsanstaltens årsberättelse för 1929: s. 35 (1).
Rusdrycksförsäljningen under år 1930: s. 923 (11).
Rusdrycksförbud. Amerikanska förbudslagstiftningens genomförande: s. 230 (3).
Sjukförsäkring. Det nya förslaget till sjukförsäkring: s. 196 (3).
Sjukkasseväsendets reformering: s. 435 (6); 637 (8).
Sjukvårdsförsäkringens ställning i sjukförsäkringsförslaget: s. 269 (4).
Obligatorisk och icke obligatorisk läkarvård i registrerade sjukkassor år 1929: s. 266 (4).
Registrerade sjukkassors verksamhet år 1929: s. 138 (2); år 1930: s. 561 (7).
Fjärde internationella sjukförsäkringskongressen: s. 36 (1).
Tyskland. Sjukförsäkringsreformen: s. 10 (1).
Se även *Moderskapsförsäkring.*
Sjukhus. Undersökning angående sjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden: s. 955 (12).
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1930: s. 493 (6).
Sjömansyrket. Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1930: s. 130 (2).
Socialstyrelsens utlåtande angående utbetalande av sjömans intjänta hyra: s. 206 (3).
Utredning om skydd åt sjömän vid besök i främmande hamnar: s. 559 (7).
Nödställda svenska sjömän i vissa främmande hamnar: s. 985 (12).
Belgien. Ny förordning för sjömäns uppehåll i Belgien: s. 661 (8).
Se även *Arbetstid, Olycksfall.*
Skiljedom. Tyskland. Nya bestämmelser om skiljedom i arbetstvister: s. 401 (5).
Skogsarbetare. Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1930/31: s. 183 (3).
Skogshärbärgeslagen (vid 1931 års riksdag): s. 630 (8).
Socialförsäkring. Sammanträde inom internationella arbetsbyrån med socialförsäkringsexperter: s. 825 (10).
Polen. Socialförsäkringens omorganisation: s. 300 (4).
Se vidare *de särskilda försäkringsgrenarna.*
Sociallagstiftning. Författningar rörande *sociala frågor: s. 80 (1); 176 (2); 256 (3); 352* (4); 432 (5); 512 (6); 600 (7); 688 (8); 952 (11); 1035 (12)
Sociala frågor vid 1931 års riksdag: s. 630 (8).
Se även *Arbetskonferensen.*
Socialmedicin. Universitetsundervisning i socialmedicin: s. 143 (2).
Se även *Hälsovård.*
Socialstatistik. Fjärde socialstatistiska konferensen: s. 303 (4); 614 (8).
Den internationella reallönestatistiken: s. 619 (8).
Internationella arbetsbyråns kommitté för löne- och levnadskostnadsstatistik: s. 80 (1).
Spritsmuggling, se *Fylleriförseelser.*
Statarklassen. En socialstatistisk undersökning rörande statarklassen i Södermanland: s. 810 (10).
Statistik. Internationella statistiska institutets session i Madrid: s. 922 (11).
Se även *Socialstatistik.*
Statstjänst, se *Arbetslöner, Civilanställning, Pensionsålder.*
Steninköpskommitté, Statens: s. 826 (10).
Steriliseringslag. Socialstyrelsens utlåtande över förslaget till steriliseringslag: s. 1008 (12).
Textilindustri. Internationella arbetsbyråns kommitté för undersökning av textilindustrien: s. 922 (11).
Tidskriftsöversikt: s. 73 (1); 171 (2); 251 (3); 345 (4); 426 (5); 507 (6); 595 (7); 683 (8); 771 (9); 867 (10); 946 (11); 1030 (12).
Ungdomsarbetslösheten, se *Arbetslöshet.*
Ut- och invandring under år 1930: s. 832 (10).
Utvandringen till främmande världsdelar un-

der 1930: s. 116 (2); 1931, första kvart.: s. 403 (5); andra kvart.: s. 661 (8); tredje kvart.: s. 924 (11).

Amerikas förenta stater. Förslag om invandringsförbud: s. 37 (1).

Frågan om invandringsförbud: s. 405 (5).

In- och utvandringen under senare halvåret 1930: s. 310 (4).

In- och utvandringen under fiskalåret 1930/31: s. 734 (9).

Argentina. Invandringsförhållandena: s. 311 (4).

Australien. Regeringen begränsar invandringen: s. 39 (1).

Danmark. Utvandringen under 1930: s. 310 (4).

Norge. Utvandringen under 1930: s. 310 (4).

Utvandringskontrollen: s. 309 (4).

Se även *Flyktingsbyrå*.

Vanartslagstiftningen: s. 641 (8).

Varmbadinrättningar, se *Badinrättningar*.

Veckovila, se *Glasbruk*.

Vägunderhållsarbeten. Arbetsförtjänster vid vägunderhållsarbete sommaren 1931: s. 881 (11).

Yrkesinspektionen. Verksamhet 1930, fjärde kvart.: s. 159 (2); 1931, första kvart.: s. 406 (5); andra kvart.: s. 671 (8); tredje kvart.: s. 926 (11).

Se även *Olycksfall*.

Yrkessjukdomar, se *Olycksfall*.

Åborättsinstitutet (vid 1931 års riksdag): s. 640 (8).

Åldersfördelningen bland Sveriges organiserade arbetare: s. 259 (4).